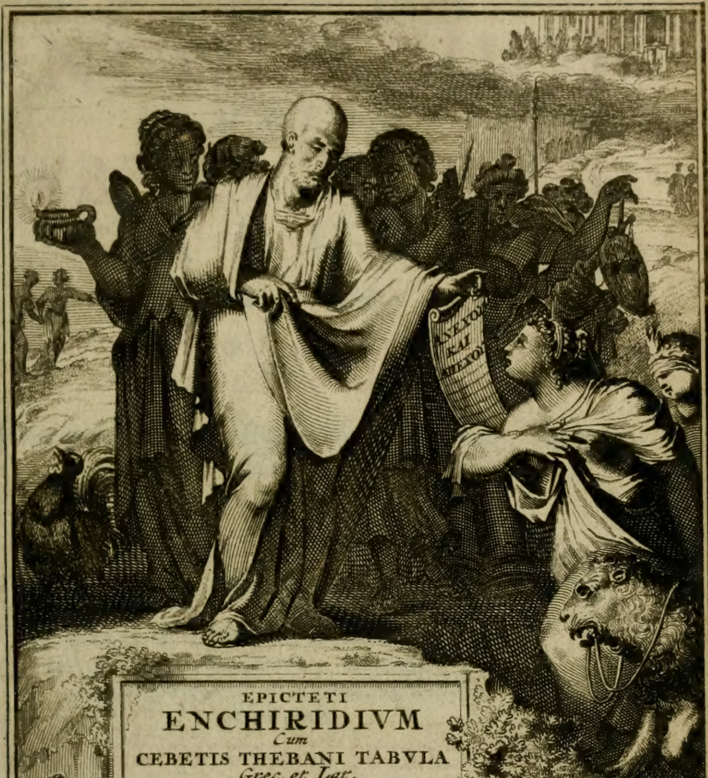

MINERVA DORDRACENA.

FORT HILL

LURLEY MANOR

EPICTETI
ENCHIRIDIVM
Cum
CEBETIS THEBANI TABVLA
Græc. et Lat.
JOANNES CASP.
SCHRÖDERUS.
Tertia.
DELPHIS, apud ADRIANUM BEMAN. 1723.

EPICTETI
ENCHIRIDIUM
UNA CUM
CEBETIS THEBANI
TABULA
Græc. & Lat.

Cum notis WOLFII, CASAUBONI, CASELII & aliorum;

Quibus accedit Græca *Enchiridii* Paraphraſis, lacunis omnibus, Codicis Medicei ope

A

JACOBO GRONOVIO

Repletis:

Recenſuit, & a plurimis mendis, quæ in priores editiones irrepſerant, repurgavit, ac Notis quibusdam & animadverſionibus illuſtravit

JOANNES CASPARUS SCHRÖDERUS.

DELPHIS

Apud ADRIANUM BEMAN.

CIↃ IↃ CCXXIII.

DEDICATIO.

Nobiliſſimo Ampliſſimoque

Viro

THEODORO VALLENSI, J. C.

Reipublicæ Delphenſis Senatori & Judici

S. D.

SI apud eos, qui humanitatis ſtudia profitentur, nihilque habent, neque prius, neque antiquius, quam ut honeſti & decori, quavis occaſione, ratio ipſis conſtare poſſit,

 tan-

tantum valere debet propenſæ voluntatis, aliunde declaratæ, recordatio; ut, ſi velint digni haberi illis, quas colunt literis, inter prima honeſtatis officia, mentis gratæ piæque ſignificatio, omni loco ac tempore apparere debeat; ego certe eum me eſſe agnoſco, qui niſi juſtam turpis ignominiæ exprobrationem negligere ſuſtinerem, id mihi inprimis agendum eſſe ſentiam, ut, quo animo in Te ſim, omnibus velim eſſe teſtatiſſimum. Nam, ut de ceteris taceam, quorum ingenii doctrinæque elegantiam ſtudio atque benevolentia tua complexus es; tantum quod pedem ego intuleram in hanc Scholaſtici Regiminis provinciam, cum Tu hoſpiti mihi eximia prolixæ cujuſdam voluntatis declara-

ratione, cuncta, quæ in Te forent, officia benigniſſime pollicereris. Quem quidem generoſæ mentis ardorem ita Tu Vir Ampliſſime, vivum deinceps atque incolumem conſervaſti, ut recentibus ſubinde benevolentiæ nutrimentis inflammari eum quam ſæpiſſime mihi cernere liceret. Nam cum rogatu atque impulſu amici, id mihi negotii ſuſcepiſſem, ut nobiliſſimum illud Stoici Philoſophi Enchiridium recenſerem, omnique cura & ſtudio providendum mihi eſſe intelligerem, ut in gratiam illud ſtudioſæ Juventutis quam caſtigatiſſimum in lucem prodiret; Tu mihi inprimis præſto fuiſti, qui exemplarium ejuſmodi, quorum ope obvios quoſque priorum editionum nævos facile

tollerem, humaniſſime mihi copiam faceres. Quæ quidem animi Tui tam officioſi erga me ſtudiaque literarum argumenta ſane quam inſignia cum extarent, certiorem nullam invenire potui depromendi obſequii, quod pro iis deberem, rationem, quam ſi hic oſtenderem, quam optata mihi accidiſſet, oblata in præſentia tantæ benevolentiæ, utcunque poſſem, reſpondendi facultas. Quamquam vero nec Tua bene merendi virtus, quippe ſe una contenta, aliena commendatione minime indiget, nec ego is ſum, qui ambitioſa oratione auribus tuis tam pulchræ dotis præconium dare velim; tamen, cum mihi abs Te in manum datus eſſet *Epictetus*, is qui de animi excellentis præſtantia,

agit,

agit, non veritus ſum, ne quid committerem, quod a tanti Sophi decretis abhorreret, ſi illa, quæ non alius arbitrii, ſed tua proprie forent, honorifica nominis tui commemoratione Tibi quoque adſcribere ne dubitarem; præſertim non minus illuſtria cum ſint, quæ publice dediſti animi, nihil vulgare, ſed ſublimia & excelſa quæque ſapientis indicia. Quis enim ignorat, eum Te ex liberalium artium diſciplinis, quibus probe innutritus es, percepiſſe fructum atque uſum, ut cuncta ad unius Civitatis, cujus perſonam una cum ceteris Ampliſſimi Ordinis Viris Tu geris, commoda referenda eſſe exiſtimes. Cum enim multi, quibus quidem, hoc collabaſcentium literarum ſenio, generoſo honeſto in-

coctum pectus eſt, præclaram Muſis gratiam reddere ſeſe arbitrentur, ſi non indiligenti antiquitatis, cui intelligendæ Juvenes ſe devoverant, recognoſcendæ ſtudio, vetuſtiſſimarum rerum memoriam recordari poſſint; Tu non alienis per omnem ætatem inhærendum eſſe pulchre vides, ſed cum veteri notitia conjungenda tibi eſſe ſtatuiſti longe utiliſſima Patriæ noſtræ monumenta. Cujus rei documentum cum ſpectabam diſpoſitam a Te exquiſitiſſimam raramque Belgicæ hiſtoriæ ſeriem, tuli ſcilicet non obſcure, quanta cum voluptate, meum animi ſenſum, qui patriam hiſtoriam ad πραγματείαν & civilem prudentiam externis illis minime imparem cenſerem, auctoritate tanti exempli viderem con-

confirmari. Quæ cum ita ſint, quis tam erit imprudens rerum æſtimator, qui non ſentiat, perveniſſe ad Te veram illam atque unice expetendam ſtudiorum gloriam; poſtquam laudabile illud veterum Romanorum inſtitutum ſecutus, qui Græcarum aliarumque civitatium mores, inventa, diſciplinam, ad ſuæ reipublicæ accuratiorem notitiam trahebant, uni patriæ penitius cognoſcendæ omnia tua inſervire voluiſti? Immo vero nec minus tam ex præclaro ſtudio inſignis tuus in Bataviæ ſolum, quod Te naſcentem excepit, amor elucet; quando perſpicuum evadit, non tam extraneis, quamvis eos tantarum rerum inter legendum admiratione capi neceſſe ſit, quam genuinis Batavis, noſtræ Reip. primordia ſtu-

ſtupenda, res domi bellique fortiſſime geſtas, ancipites caſus ac viciſſitudines miras, cum tenerrimo ſui ſenſu curam ſolicitudinemque adferre. Quem ſincerum tuum in Patriam animum Tibi tum curia gratulatur, cui quidquid ex veteri memoria, aut exemplo dignum, aut conſilio ſalutare Tibi ſuppetit, indefeſſo labore ſuppeditas; tum vero omnes boni ſuſpiciunt ac venerantur, qui Te nobiliſſimæ familiæ diu ſalvum & incolumem fore exoptant. Quorum votis ego hanc obſequii in Te mei obſidem tabellam dum aſtringo, illud etiam atque etiam rogo, Tibi perſuadeas, optatius nihil accidere mihi poſſe, quam ut, dum Tu iſta, atque etiam ampliore gloria perfrueris, ego tantum

no-

nominis Tui decus, omni honore & obſervantia colam

Nobilitati & Amplitudini Tuæ

L. M. Q. addictus cliens

J. C. SCHRÖDERUS.

Dabam Delphis Idibus Nov. A. CIƆIƆCCXXII.

PRÆ-

PRÆFATIO.

Lectori φιλέλληνι ϗ φιλοκάλῳ

S. D.

JOANNES CASPARUS
SCHRÖDERUS.

QUod Te, Lector candide, ſub hoc potiſſimum titulo compellem, libri ipſius dos facit; qui, cum ob Græci ſermonis Veneres, puræque elegantiam dictionis, quæ in eo elucent; tum ob recti & honeſti ſpeciem, quam conſiderantium oculis animisque exhibet, illius cognitione inprimis dignus videbatur, qui cum literarum ſtudio virtutis ſinceræ culturam conjungere amaret. Etenim ſi ex omni antiquitate quiſ-

quam

quam fuit, qui præter orationis preſſam adductamque, verum ipſa ſimplicitate jucundiſſimam ſuavitatem, graviſſima tradat ad honeſte ſapienterque vivendum dogmata, in his Epictetus *nomen profitetur ſuum. Cujus proinde Enchiridion iſtud vere aureum, cum mole perexiguum ſit, nec ob id legenti faſtidium pariat, tanto majore cum fructu cognoſci poteſt, quanto plura vitæ prudenter ac decore inſtituendæ præcepta minore compage comprehendit. Quippe ex hoc virtutis magiſtro quæ* Deo*, quæ aliis, quæ tibi ipſe debeas, officia, citra moleſtam verborum ambagem, copioſe ſimul & luculenter intelligas. Quid deſpectus ille rerum humanarum? Quid fortunæ inſultantis contemptio? Quid veri boni, quod in ſolis animi, ſibi placide acquieſcentis, nihil vero anxie cupientis, dotibus poſitum ſit, pretium, quam grata ac nervoſa brevitate hic paſſim*

in-

inſinuantur? Quis ex omni Philoſophorum, quotquot unquam extiterunt, Schola, Epicteto *ſolidius vel iracundiæ tumultus ſedavit, vel libidinis æſtum extinxit? Unde efficaciora ad continentiam, ad juſtitiam, ad fortitudinem ceteraſque animi virtutes hortamenta petantur, quam ex uno* Epictēto? *Sed encomium viri ſcribere non eſt noſtrum: fecere alii; fecit eruditorum chorus omnis; ex quibus quanto quiſque ſinceræ virtutis ſtudioſior fuit, tanto graviore ac prolixiore laudis teſtimonio Philoſophum hunc eſt proſecutus. Equidem ut vere dicam, quod ſentio; cum in pleriſque fere gentilium ſcriptis, quibus actiones mortalium ad recti & honeſti normam componere ſtudium fuit, non tam expreſſa virtutum veſtigia, quam amictam ſeveræ frontis ſupercilio ſuperbiam arrogantiamque deprehendere liceat; quod Fabius ille Quinctilianus jure merito arguit*

Inſti-

Inſtitut. Orat. *Proœmio ad Marcellum Victorium*; *in Epictetum ut talis ſuſpicio minime cadat, ſimplex ille dicendi character facit, & animus tam ab omni ſtoliditate alienus, quam a fuco & ærugine vacuus* *. *Quem utinam ſervarent, qui interioribus hiſce & reconditis literis operantur! profecto nec faſtoſa & inanis iſta ſcientiæ opinio, qua ridiculos quosdam ſui oſtentatores, ad quorumvis cordatiorum nauſeam, omnisque adeo humanitatis opprobrium, tumere videas, in leviculis, quæ ipſi in literis præſtant, regnum ſibi vindicaret ſapientiæ; nec ſanctiſſimum Religionis nomen, turpiſſimis vitiis obtentui ſumptum, aut impietati, aut ambitioni, aut denique quibusvis flagitiis fœdiſſimo ſervitio ſubjiceretur*

* Huc faciunt illa Origenis contra Celſum lib. 6. *Spectare itaque licet, in eorum duntaxat manibus Platonem verſari, qui eloquentiæ ſtudent*, Epictetum *vero illum in quorumvis manibus eſſe, qui ejus ex ſcriptis non mediocriter poſſint proficere.*

* *

tur †. *Verum iſtiusmodi querelæ, quamvis juſtæ, ut humaniorum ſtudiorum ſectæque Chriſtianæ degeneres Profeſſores merita recte ſentientium indignatione onerant, ſic* Epicteti *admirationem augent; cujus vitam, ſi quidquam ex divino iſtoc ſcripto certi ſtatui poteſt, inſtituto ſuo conſentaneam fuiſſe abunde poteſt colligi. Neque tamen vel conſummata iſthæc honeſti ac decori cognitio, vel morum ſanctitas, quæ Philoſophum noſtrum nobilitarunt; per Dominum Epaphroditum (quæ* Berkelii *conjectura eſt) Neronis ſatellitem, & Pauli Apoſtoli familiarem, percepta eum habuiſſe prima ſidei Chriſtianæ elementa, quæ paſſim per totum* Enchiridion *conſpiciantur, ut certò ſtatuamus nos urgent; præſertim ſi cogite-*

† Confer quæ de falſis Oratoribus ponit Quinctilianus lib. XII c. 3. *Qui paulum aliquid ſederunt in ſcholis Philoſophorum, ut deinde in publico triſtes, domi diſſoluti, captarent auctoritatem contemptu ceterorum.*

gitemus, Epictetum *toto hoc opuſculo nihil aliud quam Stoicæ diſciplinæ convenienter diſputare; nec ſi quid forte dictum ſublimius videatur, ſtatim alio trahendum eſſe; cum ex Marco Antonino, Theophraſto aliisque manifeſtum ſit, quantum nervorum fuerit in iſthac hæreſi, ad abſoluti perfectique hominis exprimendum ſimulacrum. Huc accedit præcipuum Philoſophiæ moralis inter Veteres ſtudium; cui perpoliendo cum plerique partem vitæ impenderint longe maximam; quid mirum, ſi quando in deſcribendis vitæ officiis ipſos naturæ limites ſupergredi, atque a fontibus ſacris, unde hæc copioſius hauriuntur, quam proxime abeſſe viſi fuerint? Sed invaluit dudum inter eruditos nonnullos iſthæc diſciplina, ſacræ auctoritatis clypeo vim ac robur conciliandi gentilium monumentis; perinde quaſi ipſi, ſenſu communi deſtituti, quid in ſermone, quid in factis,*

 quid

quid in omni denique vita maxime deceret, pervidere non potuerint, niſi hominum, vera religione imbutorum, traditioni acceptum illud eſſet ferendum. Quod quidem ut ſacrorum dignitas myſteriorum probabile multis efficere poſſit, ſic verendum eſt, ne, qui ita ſtatuunt, Deum in reſiduis naturæ, quamlibet depravatæ facultatibus, teſtimonio ſui excluſum velint; dum parvulos hoſce igniculos, virtutum ſcilicet & notionum ſemina, quæ ceu tabellam miſeris mortalibus, ad conditionem humanæ ſocietatis tolerabiliorem, ex deplorando iſtoc beatiſſimæ ſortis naufragio ſupereſſe voluit Deus *ter* Optimus *Maximus, peculiaris cujusdam revelationis faciunt beneficium. Quanto æquiore jure quispiam, ratione utens, naturam in talibus ſibi relinquat, atque id potius decernat recti iſtam normam, ſic ab* Epicteto *ejusque ſimilibus traditam,*

ſum-

ſummi inſtar faſtigii habere, ad quod animus humanus, aſſidua juſti & honeſti cogitatione intentus, adſpirare potuerit; quicquid vero huic veri & decori deſcriptioni deſit, ſupplendum illud eſſe ex Sacris Literis, quæ cum perfectorum officiorum fontes aperiant, tum juſtam eorum regulam & finem oſtendant. Atque ut iniquos eſſe in naturam ſignificavimus, qui inſitis ei virtutibus detrahunt; ſic in alteram partem, qui liberalitate nimia vires illius immane quantum adaugent, peccare mihi videntur. Quis ignorat, facultatis illius, quam mens humana in contemplatione illarum veritatum, quæ Summum Numen propius attingunt, per ſe exſerere creditur, quamque vulgo Theologiam Naturalem appellant, eos in Scholis nunc a multis deſignari terminos, ut, quò minus pro genuino revelationis fœtu haberi poſſit tam accurata penitusque expreſſa,

iſtiusmodi Proprietatum & Attributorum, quæ vocant, Divinorum forma & ſpecies, nihil mihi quidem deëſſe videatur, præter unum, quo reliqua myſteria commendantur, ſacræ traditionis titulum? Horum quoque tam prolixè de humana natura opinantium non minus error eripiendus eſt. Non enim, quidquid animus hominis Chriſtiani, diu multumque in meditatione ſacrorum oraculorum verſati, de Deo, ejusque perfectionibus, deque ordine veritatum Divinarum approbare didicit, ſtatim Naturalis Theologiæ jus vindicabit. Atque hoc in genere mea quidem ſic eſt ſententia. Quidquid mens humana absque revelationis divinæ ſubſidio de Summo Numine cognitum habeat, in cenſum illud venire Theologiæ Naturalis; quicquid verò de Divinis exquiſitius tradatur, & a ſenſu communi magis remotum, id uni deberi comprehenſæ Sacris Literis doctrinæ. Quæ quidem non in difficili poſita

eſſe

eſſe diſcrimine quilibet agnoſcat; cum verum Theologiæ Naturalis exemplum petendum ſit a Gentilium Theologis, qui ejuratis vulgi opinionibus erroribusque, quousque in notitiam ſummæ illius naturæ per ſe penetrare poſſent, teſtatum fecerunt; quicquid vero ab illorum decretis aſſurgat altius, omne id ſpeculantium quorumdam conatibus, non improbandis illis quidem, ſed tamen ad confutandam impietatem parum efficacibus, tribuendum puto illorum, qui per omnem vitam conſpicillo cœleſtium oraculorum uſi, ac pleni verorum de Deo rebusque Divinis ſenſuum, tamdem aliquando naturale lumen, quantum in Divinis per ſe cernat, conſulere aggrediuntur; ignorantes, non merè naturalem ſeſe mentis aciem, ſed eam, quæ dudum Sole veritatis illuſtrata fuerit, ad iſtam contemplationem adferre. Verum hiſce ad luculentum magis Naturæ & Gratiæ diſcrimen poſitis; ſupereſt, ut de inſtitu-

ti mei ratione in inſtauranda Enchiridii *hujus editione, paucis diſputem. Primum mihi curæ fuit, ut Textum ipſum Auctoris, multis locis depravatum, a Typothetarum mendis, quæ illi ex ſuperioribus Editionibus adhæſerant, repurgarem. In* Notis *verò* Commentariorum *cum plurima male affecta apparerent, quæ ſenſum orationis non parum turbarent, alia correxi, alia ſuſtuli; nec, dum in eo eram, religionem mihi eſſe oportere decrevi, verbum aliquod, quod operarum incuria hinc inde omiſſum videretur, ex ingenio ſupplere; parum ſolicitus, ipſiusne illud* Interpretis *eſſet, dummodo ſententia, quæ antea ſine hoc laborabat, integritati ſic redderetur. Porrò* Commentatores *hic exhibentur, iique integri, quos* Abrahamus Berkelius *editioni ſuæ adjunxerat. Ex quibus* Hieronymus Wolfius *facile primas tenet, ſive Viri acumen reſpicias in deprehendenda locorum lectione ſincera; ſive ſagax judicium, quod de Stoica* *di-*

diſciplina παραφράζων perſpicua brevitate paſſim ferre conſuevit. Cui ut loco, ſic dignatione ſecundus ſuccedit Mericus Caſaubonus, *Vir eruditione in tantum ceteris æquiparandus, quantum ipſe magno patri* Iſaaco Caſaubono *doctrina & elegantia cedit*. *Atque in Duumviris iſtis defungi potuiſſet doctiſſimus* Berkelius, *niſi tertium illis comitem addere voluiſſet* Snecanum, *non ob aliud, credo, quam ut oſtenderet, quam fideliter iſte* Wolfium *compilare didiciſſet. Majorem paginam in Commentariis ad* Cebetis Tabulam *complet* Caſelius, *homo in Ariſtotelicis nimius, & cujus pleraque fuſius notata, ſi meo mihi animo morem gerere licuiſſet, libenter perſtrinxiſſem. Hiſce ſuas Notas addidiſſe profitetur* Berkelius; *ſed quas ſubducta probe ratione, vel ex indiciis variorum quorumdam locorum, præcipue ex Editione* Salmaſiana; *vel ex minutiis nonnullis, in quibus acumen Critices deſideres,*

res, & peritiam Græcæ dictionis, alias in Viro illo abunde ſpectatam, in totum fere conſtare deprehendes. Præter hæc omnia cum priorem Editionem non parum commendarent Viri Cl. Jacobi Gronovii *Notæ ad* Græcam Enchiridii Paraphraſin, *quibus ille ope Cod. Ms.* Bibliothecæ Mediceæ *non pauca inibi loca optime reſtituiſſe ſibi viſus fuit, eas hic quoque repræſentendas duximus; verum ita, ut nec interdum diſſimularemus, non eſſe in cauſa Critices, ubi ſola nos veritas movere debeat, unius auctoritatis habendam rationem; nec eam aliquando Manuſcriptorum Codd. accurate dijudicantibus inveniri bonitatem, quam Eruditi, laudi ſuorum inventorum potiſſimum velificaturi, vulgo prædicant: cum moroſiores Criticos perſæpe videas inſano Ms. alicujus amore receptæ & veræ lectioni movere litem; interdum quoque, nequid audaciæ deſit, expulſa vera*

&

& genuina ſcriptura adulterinam obtrudere & inſulſam. Verum hæc, pluraque id genus, malim Eruditus Lector per ſe cognoſcat detque veniam meæ huic libertati, qui non ſtudio detrahendi illis Viris, quorum merita in Rempublicam literariam extant, ſed ſolius cauſa Veritatis, judicium qualecumque hic interpoſuerim. Ceterum quidquid ſive Notarum ſive Animadverſionum, quas obeli plerumque, nonnunquam aſteriſci ſigno a ceteris diſtinxi, a me poſt tantos Viros adſperſum cernis, eas neceſſitas magis, quam conſilium extorſit; ne errori, tacendo ipſe album calculum adjicere viderer. Plura addere vetabat Enchiridii *modulus, &* Interpretum *modo laudatorum prolixitas, ne Scriptoris elegantiſſimi nobiliſſimum argumentum nimio premeretur Annotationum pondere: a qua interpretandi ratione, multis perquam familiari, tam ſum alienus, quam qui*

maxi-

maxime. Vale, & pro candore tuo, ſi quid erratum ſit, æquus ut corrigere velis, rogo.

Dabam Delphis Idibus
Nov. A. CIƆIƆCCXXII.

PRÆFATIO
ABRAHAMI BERKELII.

Exhibemus tibi, amice Lector, Epicteti Enchiridium *cum integris variorum Commentariis, qui quondam Stoicæ ſectæ Philoſophus fuit acutiſſimus; quique ſemper apud omnes talis ac tantus eſt habitus, ut noſtra commendatione minime egeat, utpote cui olim Imperatores Romani imperii & alii viri ſummi ſua benevolentia & favore non dedignati fuêre. Ne igitur in hoc ad te alloquio actum agere videamur, nulla omnino de ejus ſcriptis & vita verba facere animum noſtrum induximus: Sed quia* Barthius, *vir alioquin doctiſſimus & infinitæ lectionis, in Adverſariis ſuis ſatis confidenter & nulla argumentorum probabilitate adſtruere nititur,* Epictetum *profeſſione Chriſtianum fuiſſe, Tibi non ingratum fore ſperamus, ſi noſtras ſuper hac re cogitationes pauciſſimis verbis divulgemus, & in medium producamus. Optime eruditiſſimus* Mericus Caſaubonus, *vir numquam ſatis laudandus exiſtimat, Barthium partem aliquam* Paraphraſeως, *à ſe editæ & nunc huic* Enchiridii *editioni etiam adjunctæ, vidiſſe (in qua ſubinde unus & item alter Sacræ Scripturæ locus à* Paraphraſte *citatur) quæ tam ſimillimi ubique cum* Enchiridio

dio *eſt argumenti, ut multis in locis prorſus ipſum* Epicteti Enchiridium *eſſe credas. & inde argumenta pro fulcienda nova hac conjectura deprompſiſſe. Profecto frivolum, inſulſum, imo ridiculum videtur, de Chriſtiana* Epicteti *profeſſione cogitare, quid dicam, confidenter aſſerere, aut aliis pro re extra controverſiam quaſi poſita velle obtrudere. Ego conjecturam meam diſſimulare nolens, ſi non indubitatis & firmiſſimis, ſaltem argumentis valde probabilibus poſſem demonſtrare* Epicteti *animum cæleſti & matutino Chriſtianæ religionis rore quodammodo fuiſſe aſperſum & humectatum, ſed abſit, ut cogitem ipſum profeſſione Chriſtianum fuiſſe. Nam auctores, qui de hujus Philoſophi vita & moribus ſeris nepotibus aliquid tradidere, uno quaſi ore omnes affirmant, eum tempore Neronis Romæ vitam tranſegiſse & ſervitutem ſerviviſſe. Conſentiunt in eo omnes ipſum Epaphroditi ſervum fuiſſe, qui Imperatori humani generis monſtro familiaris & ut optime Suidas teſtatur, unus ex* σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως Νέρωνος *erat. Hæc à profanis etiam Scriptoribus commemorata, ſi recto judicii oculo comparentur cum illis, quæ refert Apoſtolus Gentium capite ultimo epiſtolæ ad Philippenſes, facillime eſt animadvertere, in Neronis aula multos fuiſſe Chriſtianos, inter quos procul dubio Epaphroditus erit recenſendus, qui Paulo in vinculis & captivitate multa benevolentiæ*

&

& favoris ſigna præſtitit. Atque hinc non admodum difficile erit conjicere, ſervum Epictetum *ex domini ſui ore, de Paulo tanquam viro eximio, docto, juſto, facundo, & alienæ, imo fortaſſe verioris religionis propugnatore (quamque Epaphroditus jam fuerat amplexus) ſubinde verba facientem audiviſſe; vel aliquando domino ſuo, cum Apoſtolo de principiis, & aliis fidei Chriſtianæ myſteriis diſſerenti, adfuiſſe. Si igitur* Epictetus *ejusmodi habuerit dominum, nempe Neronis ſatellitem, & religionis Chriſtianæ fundamentis imbutum, quis non conſentiet, dum Paulus & alii Scriptores de horum nominibus, tempore, loco aliisque circumſtantiis examuſſim ſibi invicem reſpondeant,* Epictetum *ex Epaphrodito, vel ex ipſo Paulo, plus quam humanæ eloquentiæ viro prima elementa & quaſi guttulas quasdam fidei Chriſtianæ, tanquam ex uberrimo fonte, hauſiſſe, quæ paſſim per totum* Enchiridium *fluunt & conſpiciuntur: verum jam Stoïcæ Philoſophiæ ſacris initiatus, imo addictiſſimus, ſtatim, uti nec Agrippa, nec alii religionis Ethnicæ antiſtites, patriis opinionibus de Deorum pluralitate, & vaniſſimis iſtius religionis ceremoniis valedicere, neque ad intimum veritatis adytum penetrare potuit. Sed alia procul dubio Candidus Lector in hujus operis veſtibulo exſpectat, nimirum ut indicemus, quid à nobis in hac nova* Epicteti *Editione ſit præſtitum. Illud paucis*

acci-

accipe: Textum ipſius Enchiridii *&* Tabulæ Cebetis, *quæ plerumque ei annectitur, emendatiſſimum atque accuratiſſimum exhibemus, uti ſedulo legenti Sole meridiano clarius apparebit: nam eum comparavimus cum variis editionibus, præſertim cum* Salmaſiana, *quæ multorum doctorum judicio elaboratiſſima habebatur: Sed concepta animo de ea ſpes nos valde feſellit: nam præter innumera Typothetarum vitia, multa etiam in ipſo Textu prætermiſſa & alio tranſpoſita invenimus, de quibus in* Notis noſtris mentionem facimus, & multis probamus. A Wolfiana *verſione nec in* Enchiridio *neque in* Cebetis tabula *diſcedimus, quod ſæpiſſime à* Salmaſianæ *editionis præfecto temere & ſine neceſſitate factum animadvertimus. Integras omnium Notas appoſuimus, nempe* Wolfii, Caſauboni, Caſelii, *& quasdam* Snecani, *præter illas tamen, quas ex* Wolfio *&* Caſelio, *viris de* Enchiridio *&* Tabula Cebetis *optime meritis, compilaverat, & ſuo nomine publici juris fecerat. Multa Vir ſummus* Claudius Salmaſius *in præfatione ad* Simplicii *commentarium promiſit, ſed utinam ea præſtitiſſet! Hæc ſunt ipſiſſima incomparabilis viri verba:* Ipſum *Epicteti Enchiridium*, quod ſemper nobis in deliciis fuit, cum ſcriptis codd. comparavimus, & viginti aliquot locos in tantulo opere nondum intellectos cæteris Interpretibus, explicavimus; multoſque alios parum hactenus ex-

explicatos, elucidavimus. *Hæc tamen diligentiſſime inveſtigando invenire non potuimus; quam operam tandem* Caſaubonum *etiam luſiſſe animadvertimus; nam ad mox allegata* Salmaſii *verba ita inquit præfatione in* Epictetum. Quam facile credent, qui tantum virum ex ſcriptis, & ab eo jam præſtitis nôrunt, eum quæ promiſerat, ſi ſemel aggreſſus eſſet, præſtiturum fuiſſe: tam certò cuivis conſtare queat, in eis quæ hactenus ſub ejus ſive viventis, ſive fato functi nomine publicata ſunt, nihil hujus ne minima quidem ex parte repræſentatum eſſe.

Atque ita quidem, mi Lector, ante XII *annos præfabar: nunc autem quibus incrementis & innovationibus ſecunda hæc editio adornata lucem publicam videat, paucis referendum. Accuratius multo quam antea* Salmaſianam *evolvimus atque contulimus, quo factum eſt, ut hoc tempore majorem Notarum & Variantium Lectionum copiam divulgemus, idque tanta fide & cura, etiam in aliis Editionibus, peregimus, quanta profecto abs homine frequentioribus & majoris momenti præpedimentis occupato fieri potuit. Quare ſummopere miror, nuperrimo* Franequerenſi *Operum* Arriani *editori per ſummam imprudentiam talia excidiſſe, quæ fidem meam apud harum rerum haud ignaros labefacere & ſuſpectam reddere videntur, quaſi ego quandam ſubſtituiſſem lectionem ex editione plane Chimerica, & nunquam antea in lucem emiſſa; ſic enim ille ad hæc verba capitis*

XXXIV. Εἰ δὲ μὴ, τὴν πρώτην προθύμως ἥξεις. Sic uterque Venetus Naogeorgi exerte, ἄρξεις, ἅτε μηδέν. Scheggius, Wolfius, Plantinus concordant cum Venetis; ſed alterius lectionis meminerunt, ἄρξεις, a, u. Caſaubonus vulgatam expreſſit. Nuperus editor Leidenſis, ἐφήξεις poſuit, editionem, quam ſecutus ſit, ita habere profeſſus. Sed eam ſcio cum ignariſſimis. *Sed ut ille, qui decem & forte plures codices contulit, cum aliis ſciat, me minime fictam & imaginariam lectionem edidiſſe, conſulat minimæ formæ editionem, quæ* Lugd. Batavorum *ex officina Joh. Maire anno Chriſti*, cIↃ IↃ CLI. *cum* Snecani *notulis prodiit; & ultima ſui commentarii verba, nimiam revera inſcitiam atque audaciam redolentia, obelo confodiat. Verum quod potiſſimum hanc editionem nova acceſſione exornat, ſunt Viri Clariſſimi* Jacobi Gronovii Notæ *ad* Enchiridii Paraphraſin, *primo divulgatam à* Merico Caſaubono, *plurimis in locis mutilam corruptiſſimamque, quæ nunc, lacunis omnibus, auxilio codicis* Florentini *repletis, perfrui liceat. Altera hujus* Paraphraſeos *collatio à viro mihi amiciſſimo eſt oblata, ſed temporis anguſtia & typothetarum operæ non ſinebant, hanc editionem ulterius procraſtinare. Interim, Tu humaniſſime Lector, hiſce fruere, dum alia & quidem majoris momenti brevi temporis interjecto ſpatio in lucem ſumus emiſſuri.*

EPI-

EPICTETI VITA.

EPICTETUS, Stoïcæ ſectæ Philoſophus Hierapolitanus patria fuit, (eſt autem Hierapolis Cariæ urbs, non longe à Laodicea ſita,) conditione ſervus, ut in Noctibus Atticis etiam teſtatur Aulus Gellius. Servivit enim Romæ Epaphrodito cuidam Neronis familiari, Vir ſanctiſſimæ & integerrimæ vitæ, alieniſſimus ab omni faſtu & arrogantia; quibus tamen vitiis omnes fere laborarunt philoſophi. Tantæ autem fuit apud omnes exiſtimationis & famæ, ut lucerna ejus fictilis tribus drachmarum millibus divendita olim fuiſſe feratur. Meminit hujus & Lucianus Græcus auctor, ſed cum laude, cum is tamen nulli philoſophorum ſatis æquus fuerit, utpote irriſor deorum & hominum: quo loco & lucernæ *Epicteti* mentionem facit: ſic enim habet in Dialogo πρὸς

τὸν ἀπαίδευτον καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον, id eſt, *ad ineruditum, & multos coëmentem libros:* „Et noſtra, *inquit*, ætate fuit quis, & adhuc „ſupereſt opinor, qui Stoïci *Epicteti* fictilem lucernam ter mille drachmis emit. „Sperabat enim, opinor, & ille, ſi noctu ad „eam lucernam legeret continuo, & *Epicteti* ſapientiam in ſomnis ſe adepturum, & „ſimilem ſe fore admirandi illius ſenis. *Hactenus Luciani verba.* Summam totius Philoſophiæ duobus his verbis contineri dicebat, Ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt *Suſtine & abſtine.* Domitiano autem imperante, vel offenſus ejus tyrannide, vel coactus ob Senatuſconſultum de pellendis urbe Philoſophis, Roma Hierapolim commigravit. Commoratus iterum dicitur Romæ uſque ad tempora Marci Antonini.

EPI-

EPICTETI VITA

EX

SUIDA.

Ἐπίκτητος Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας φιλόσοφος, δοῦλος δὲ Ἐπαφροδίτου τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως Νέρωνος· πηρωθεὶς δὲ τὸ σκέλος ὑπὸ ῥεύματος, ἐν Νικοπόλει τῆς νέας ἠπείρου ᾤκησε· καὶ διατείνας μέχρι Μάρκου Ἀντωνίνου, ἔγραψε πολλά. ὅτι Θεοσέβιος ὁ φιλόσοφος, ἔλεγε πολλὰ ἀπὸ τῶν Ἐπικτήτου σχολῶν.

Epictetus, ex Hierapoli Phrygiæ urbe Philoſophus. Servus autem Epaphroditi, unius de ſatellitibus Imperatoris Neronis. Ob defluxionem autem altero crure mutilatus, in novæ Epiri urbe Nicopoli habitavit. Et vita producta uſque ad M. Antoninum, multa ſcripſit. Theoſebius autem Philoſophus multa ex Epicteti ſcholis deſumpta dixit.

EX
MACROBII
SATURNAL.

Lib. primo cap. XI.

De *Epictleto* autem Philoſopho nobili, quod is quoque ſervus fuit, recentior eſt memoria, quam ut poſſit inter obliterata neſciri. Cujus etiam de ſe ſcripti duo verſus feruntur: ex quibus illud latenter intelligas, non omnimodo Dîs exoſos eſſe, qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur; ſed eſſe arcanas cauſas, ad quas paucorum potuit pervenire curioſitas.

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σώματι πηρὸς,
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Habes, ut opinor, aſſertum, non eſſe faſtidio deſpiciendum ſervile nomen; cum & Jovem tetigerit cura de ſervo, & multos ex his fideles, providos, fortes, philoſophos etiam exſtitiſſe conſtiterit.

DE

EPICTETO
STOICO PHILOSOPHO

Elogia quædam & Judicia.

ÆLIUS SPARTIANUS IN ADRIANO CÆS.

In ſumma familiaritate *Epictetum* & Heliodorum philoſophos, & (ne nominatim de omnibus dicam) Grammaticos, Rhetores, Muſicos, Geometras, pictores, Aſtrologos habuit: præ cæteris (ut multi aſſerunt) eminente Favorino.

MARCUS VERUS AURELIUS ANTONINUS IMPERATOR ET PHILOSOPHUS

libro I. τῶν εἰς ἑαυτὸν, ſive De rebus ſuis, tmemate VII, ubi de Junio Ruſtico.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι περινοοῦντα ὁλοσχερῶς, μηδὲ τοῖς περιλαλοῦσι συγκατατίθεσθαι. καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν οἴκοθεν μετέδωκε: *Porro ut accurate legerem, nec comprehenſione ſummaria contentus eſſem; nec garrulis quibuſvis temere aſſentirer. huic denique debeo, quod* Epicteti *commentarios legerim, quorum is à domo ſua copiam mihi fecit.* Meminit etiam *Epicteti* idem Imperator libro IV. 41. item VII. 19. denique XI. 34. 36. & 37.

HERODES ATTICUS
APUD
AGELLIUM
libro I. *cap.* II.

Permitte philoſophorum ampliſſime, quoniam reſpondere nos tibi non quimus, quos idiotas & rudes vocas, recitari ex libro, quid de hujuſcemodi magniloquentia veſtra ſenſerit dixeritque EPICTETUS, STOICORUM VEL MAXIMUS, juſſitque proferri DISSERTATIONUM *Epicteti* digeſtarum ab ARRIANO ſecundum librum: in quo ille VENERANDUS SENEX juvenes, qui ſe Stoïcos appellabant, neque frugis neque operæ probæ, ſe in theorematis tantum nugalibus & puerilium iſagogarum commentationibus oblectantes, objurgatione juſta inceſſit. Lecta igitur ſunt ex libro, qui prolatus eſt, ea quæ addidit. Quibus verbis *Epictetus* ſevere ſimul ac feſtiviter ſejunxit atque diviſit à vero atque ſincero Stoïco, qui eſſet procul dubio ἀκώλυτος, ἀνεκβίαστος, ἀπαρεμπόδιστος, ἐλεύθερος, εὔπορος, εὐδαίμων, vulgus illud nebulonum hominum, qui ſe Stoïcos nuncuparent: atraque verborum & argutiarum fuligine ob oculos audientium jacta ſanctiſſimæ diſciplinæ nomen ementirentur.

AGELLIUS LIB. XVII. CAP. XIX.

Epictetus maximus Philoſophorum.

THE-

THEMISTIUS ORATIONE XII,

Quæ inſcribitur ὑπατικὸς *Conſularis, ad Jovianum Imperatorem.*

Καὶ ποιεῖς οὐχ ἧττον ἔντιμον τὴν τῶν λόγων ἡγεμονίαν τῆς τῶν στρατοπέδων ἀρχῆς. οὕτω καὶ οἱ πατέρες τῆς σῆς βασιλείας τοὺς προγόνους ταύτης τῆς τύχης προῆγον, τὸν Ἄρειον ἐκεῖνον ὁ Σεβαστὸς, ὁ Τιβέριος τὸν Θρασύλον, Τραϊανὸς ὁ μέγας Δίωνα τὸν χρυσοῦν τὴν γλῶτταν, τὸν Ἐπίκτητον τὼ δύω Ἀντωνείνω. ἐῶ τοὺς ἄλλους: *Nec minore doctrinæ ac ſcientiæ, quam caſtrorum imperium, honore proſequeris. Sic autores imperii tui, hujus olim diſciplinæ majoribus ampliſſima quæquc deferebant, velut Ario illi Auguſtus, Tiberius Thraſylo, magnus Trajanus Dioni aurea lingua prædito,* Epicteto *Antonini duo. Omitto cæteros.*

AUGUSTINUS DE CIVITATE DEI

libro IX. *cap.* V.

Hanc miſericordiam Cicero locutor egregius non dubitavit appellare virtutem, quam Stoïcos inter vitia numerare non pudet: qui tamen, ut docuit liber EPICTETI NOBILISSIMI STOICI, ex decretis Zenonis & Chryſippi, qui hujus ſectæ primas partes habuerunt, hujuſmodi paſſiones in animum ſapientis admittunt, quem vitiis omnibus liberum eſſe volunt.

HENRICUS STEPHANUS

Præfatione in Diogenem Laërtium.

Nôrunt omnes, non quæ meliores, ſed quæ doctiores nos reddant, ex hoc Diogenis opere petenda eſſe. Dixiſſem, ſapientiores: niſi ſapientem cum bono copulari ab ipſo quoque Horatio meminiſſem, veluti quum ſcribit Epiſt. lib. 1. *Neve putes alium ſapiente bonoque beatum.* Et Cicero ipſe ſapientes à bonis ſeparari queritur, idque magnam perniciem afferre dicit. *Hæc eſt igitur illa pernicies* (inquit) *quod alios bonos, alios ſapientes exiſtimant.* Neque tamen quum dico ex his Diogenis libris petenda eſſe quæ nos doctiores, non quæ meliores reddant, hæc velim ita accipi, quaſi nulla hic legerentur, quæ quod ſit boni viri officium nos docerent (boni viri, *inquam*, non ad Chriſtianam, ſed ad philoſophicam exigendo normam) ſed quoniam alii ſunt aliorum libri, è quibus ea melius à nobis diſci queant, ſiquidem vel unus EPICTETI libellus (cujus vitam à Diogene noſtro prætermiſſam eſſe miror) aptior nobis hujus rei doctor fuerit. Verum ut rari ſunt aurei iſtius libelli lectores, ſic certe rari ſunt, qui meliores ſe quam doctiores eſſe malint.

JU-

JUSTUS LIPSIUS

MANUDUCTIONIS

AD

STOICAM PHILOSOPHIAM

Libro primo, *Diſſert.* XIX.

De Seneca habes: clarum aliud ſidus ſe oſtendit, *Epictetus:* ævo, non merito, poſterior: & Scriptorum pondere, ſi non numero, comparandus, vita præponendus. Ille vir totus à ſe & à Deo, nihil a Fortuna fuit. Origine vilis, & inter ſervos: corpore claudus ac debilis; mente nobiliſſimus, & inter omnis ævi lumina refulſit. Ipſe de ſe Epigrammation hoc ſcripſit:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σώματι πηρὸς,
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Servus Epictetus *ſum natus, corpore claudus,*
Irus pauperie, deliciæ ſuperûm.

Ipſe, inquam, ſive de ipſo alius: ſed confeſſionem ingenuam vides, & generoſum in fine additum, de amicitia divina. *Natum Hierapoli, Phrygiæ opido,* tradunt: Romam traductum *ſerviſſe ſervitutem* (ſi id nomen

in

in hanc virtutem cadit) *Epaphrodito Neronis, qui fuit à cuſtodia corporis illi Principi: claudum autem, è deſtillatione in illam partem corporis illapſa.* Hæc fere Suidas: Agellius etiam, qui virum admiratus eſt, *pulſum Româ edicto illo barbarico Domitiani, quo Philoſophos omnes ab urbe relegavit: & in Epiri Nicopoli diem ultimum obiiſſe*, lib. XV. cap. XI. Ajunt ad *Marci Antonini Imperatoris* tempora duraſſe: quod ita Suidas prodidit, & Antoninum *Philoſophum* accipimus. nam *Pius* ille Titi prænomen geſſit. Hoc ideo obſervo, quia conſideratione aliqua eget: & à Neronis morte, ad initia Marci Antonini, ſunt anni admodum *nonaginta quatuor.* Quomodo ergo ſub Nerone, niſi puer plane, vixerit? Et Epaphrodito tamen ſerviſſe (ſed fortaſſe poſt Neronem) ipſe etiam indicat, & jocoſe ejus meminit I. Diſſertationum, quas Arrianus digeſſit, cap. XIX. De conditione aut ævo ejus, hactenus ſcio: vita emendatiſſima fuit, & plane ad ſcitum, quod in ore habebat, Ἀνέχου καὶ ἀπέχου: *Contine, & abſtine.* Item hoſtis fucorum, qui Philoſophos habitu & verbis præferrent, vita degenerarent: quos ille appellitare ſolitus, Φιλοσόφους ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν: *Philoſophos ſine factis, dictorum tenus.* Agellius XVII. cap. XIX. Unica anus in miniſterio ei fuit, unica lucerna fictilis (hoc domeſticum omne inſtrumen-

mentum) ad divinas illas lucubrationes: quæ lucerna à morte ejus *mille drachmis* veniit, in memoriam heroiſci illius & honorem. Scripta, ut tetigi, pauca exſtant: *Enchiridion* ſane egregium, & Stoïcæ moralis philoſophiæ velut anima: item *Diſſertationes*, quas obiter in via, domo, ſchola habuit, ab *Arriano* collectæ & digeſtæ. Neque omnes etiam exſtant: in Agellio & Stobæo reperies, quæ hic requiras. Sed, Deus bone, acrem & altum in iis ſpiritum! accenſum animum, & honeſti amore ardentem! Nihil in Græcis, aut fallor, tale exſtat: à duabus illis notis dico, Acrimonia & Ardore. Tironem aliquem & rudem Philoſophiæ vix afficiat aut tangat: proficientem aut provectum, incredibile eſt, quam excitet, & cum pungat ubique, tamen etiam delectet. Genus ſtili conciſum, fractum eſt, & quod indolem ſubitarii ſermonis habet: ſed docta interveniunt ſæpe, ſemper ſalutaria, & non eſt qui bonam Mentem magis aut trahat, aut formet. Ego ſenecionem illum nunquam lego, niſi cum interno animi motu: & quod Homero proprium, pluris facio, cum relego ſemper ut novum, & cum repetivi repetendum. Idem fac. gratiam monitori habebis; majorem illi Doctori.

ME-

N O T Æ

in hoc Diſt.

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος
Καὶ πενίην Ἶρος· καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Sive Epictetus *(ut olim credidit Aul. Gellius) ſive alius eſt auctor, plane divina ſententia eſt, quæ ex intima tum* Vet. *tum* Nov. Teſtament. *philoſophia prompta videri poſſit: adeo certe ſupra vulgarem ſenſum & ſaporem, ut pauci ſint Chriſtiani, quorum fides ad iſtam ſublimitatem pervenerit. Formula erat antiquis ethnicis uſitatiſſima, ſi quis fortuna in tribuendis quæ avide inhiant homines indulgentiore frueretur; ſed præcipue ſi cui in dubiæ aleæ conatibus & inceptis, ſive per ſe laudabilibus, ſive ſecus, res pro voto cederet; ut eum* φίλον *eſſe* τοῖς θεοῖς, *id eſt*, Diis charum & dilectum *prædicarent. Hoc tum ex aliis paſſim; tum ex Homero diſcamus eximie, cui tam ſolemne eſt ïta loqui, ut ex ipſo manaſſe videri poſſit. Hinc miratur extrema Odyſſea Achilles, Agamemnonem Regem, quem* Διῒ φίλον ἔμμεναι *crediderant,* (φάμεν *apud*

apud Hom. elegantiſſime:) acerba & cruenta morte periiſſe: & alibi Penelope maritum Ulyſſem Deo exoſum eße colligit, quia reditu in patriam longis erroribus prohiberetur. Ipſe Ulyſſes, à ſubulco ſuo laute acceptus, viciſſim optat illi, ut Διῒ φίλος *ſit: bonorum ſcil. quæ vulgo nuncupantur, optat illi copiam: quod & ex Eumæi reſponſione ſatis liquet. Odyſſ.* ζ′ *Nauſicaa, Regis Phæacum filia, mortales ullos adeo fortes aut feroces uſquam reperiri negat, qui terram Phæacum bello laceßere audeant,* μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν. *Hinc etiam illud Poëtæ Latini, de quodam in amore ſuo præter expectationem fælici;* Solus es, quem Dii diligunt. *Sed inſignia in hanc rem Ciceronis in Oratione pro* L. Flacco, *de* Judæis *verba:* Quam chara Diis immortalibus (*inquit*) gens eſſet, docuit quod eſt victa, quod elocata, quod ſerva. *Plane ut hodierni demagogi, concionatores & politici, quorum pietas iſto maxime* (τῆς θρησκείας) *tibicine nititur: per quos non ſtabit, opinor, quin ad* Mahumedanos *ocyus (quibus eſt commodum) tranſeant, qui longe plura & inſigniora (ut jam non uni obſervatum) in hoc genere jactare poſſunt, quam (ſi miraculoſa* Vet. Teſtam. *omittamus) quævis alia gens poteſt.*

Huic igitur veſanæ hominum opinioni, qua veræ pietati nihil pernicioſius, ut contrairet Epictetus, *& ſuo exemplo ad ſaniora de nobis ipſis aliiſve judicia præiret; generoſam hanc de*

ſua

ſua fide profeſſionem edidit; Servum ſe natum; *(quæ viliſſima in terris conditio:)* corpore quoque *(cujus charitas omnibus maxima innata eſt:)* mutilatum fuiſſe, ſed & egenum *(ne quid malis deeſſet)* ad mendicitatem uſque: in hac tamen tam miſerabili, tam vili *(ſi hominum judicia ſpectentur)* conditione, tantum abeſſe ut à Diis neglectum ſe crederet, ut de amore ipſorum & charitate non dubitaret. *O virum! ô ſententiam dignam quæ cordibus omnium, qui ad veram beatitudinem & æternas ſedes adſpirant, inſcribatur; & memoriæ præſens ſemper obverſetur. Jam dixi, ſenſum verborum ex intima Sacri Volum. philoſophia promptum videri poſſe. Sed & verba non uno loco non diſſimilia: qualia Davidis iſta* ואני עני ואביון אדני יחשב־לי: Pſam. 40. verſ. ult. *quæ recentior interpres haud male:* Sum quidem pauper & egenus: Sed Deus cogitat de me: *quem recentior & accuratior Anglica verſio ſecuta eſt;* But I am poor and needy: yet the Lord thinketh upon me. *Belg.* Ik ben wel ellendig ende nooddruftig / maar de Heere denkt aan my.

Obſervavi non paucos in Diſtichi *hujus ſcopo longius aberrare. Flor. Chriſtianus (vir alias in iſtis incomparabilis) non adeo fœliciter hic;*

Servus Epictetus, Diis charus, pauper ut Irus:
Quin & parte aliqua corporis orbus eram.

Me-

Melius, ſive is Politianus, *ſive alius, qui ſervato verborum ordine, qui magnum hic habet momentum, vertit,*

> Servus *Epictetus*: mutilati corporis: Irus
> Pauper: at hæc inter charus eram ſuperis.

Longiſſime illi à ſenſu abeunt, qui neſcio quam jactationem in verbis ariolantur, modeſtiæ philoſophi minus convenientem. Hactenus Caſaubonus.

Illud, ſive diſtichon, ſive epigrammation, *Leonidæ* nomen præfert in Anthologiæ lib. III. cap. XXXIII. ubi legitur, καὶ σῶμ᾽ ἀνάπηρος. nec alia ſcriptura in expreſſis *Brodæi* & *Lubini*. Sed Agellius lib. II. cap. XVIII. & Macrobius, (quos ſequuti *Vives* & *Lipſius*) ediderunt; σώματι πηρός. Hæc aperit Simplicius, ad Enchiridii cap. XIII. Καὶ τί νῦν ἄλλων δεόμεθα παραδειγμάτων; ὅτε αὐτὸς ὁ ταῦτα λέγων Ἐπίκτητος, καὶ δοῦλος ἦν, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὴς, καὶ χωλὸς ἐκ νέας ἡλικίας, καὶ πενίαν ἀκροτάτην ἐπετήδευσεν, ὡς τὸ ἐν Ῥώμῃ οἴκημα αὐτοῦ μηδέποτε κλείθρου δεηθῆναι, ἅτε μηδὲν ἔνδον ἔχον, εἰ μὴ τὴν στιβάδα καὶ τὴν ψίαθον, ἐφ᾽ ὧν ἐκάθευδε, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ λέγων· Χώλανσις σκέλους ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ: *Atque adeo, quid alia exempla requirimus? cum is ipſe qui hoc dicit* Epictetus, *& ſervus fuerit, & in-*

firmo corpore, & ab ineunte ætate claudus; & extremæ paupertatis ita ſtudioſus, ut ejus domuncula Romæ nullis unquam clauſtris eguerit, ut in qua nihil eſſet præter lectulum & culcitram in quibus dormiret. Et is eſt qui dicit, Claudicationem pedi eſſe impedimento, non voluntati: niſi ipſa voluerit. Habes Stoïci ſapientis claudicationem, paupertatem, domunculam: nunc de vita ejusdem quædam accipe. Idem Simplicius ad cap. XLVI. ait: Ὁ θαυμαστὸς οὗτος Ἐπίκτητος μόνος τὸν πολὺν χρόνον διατελέσας, ὀψέ ποτε γυναῖκα προσελάβετο παιδίου τροφὸν, ὅπερ ἐκτίθεσθαι μέλλον ὑπό τινος τῶν αὐτοῦ φίλων διὰ πενίαν, αὐτὸς λαβὼν ἀνεθρέψατο. Id eſt: *Admirandus hic* Epictetus *cum magnam ætatis partem ſolus exegiſſet, ſero tandem mulierculam nutricem aſcivit puero, quem ab amico quodam ſuo, propter inopiam exponendum ipſe ſuſceptum educavit.* Notabis, Macrobii verba, quæ paulo ante exhibuimus, ab his, *De* Epicteto *autem philoſopho*, adusque epigramma, Δοῦλος, ex Agellii Noctibus αὐτολεξεὶ eſſe transſcripta. Lucernam fictilem à morte ejus tribus drachmarum millibus væniſſe, ex vero ſcriptum ab auctore vitæ. Cui concinit illud Italiæ miraculum Angelus Politianus, Epiſtola ad Laurentium Medicem. Neque aliter ſcribere potuere, cum iis ſic præiret Lucianus, libello Πρὸς ἀπαίδευτον. Lege ſodes illius verba: Καὶ τί σοι

τ̃ Ὀρφέα, inquit, ἢ τ̃ Νέανθον λέγω, ὅπου καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγένετό τις, καὶ ἔτι ἐστὶν οἶμαι, ὃς τ̃ Ἐπικτήτου λύχνον τοῦ στωϊκοῦ, κεραμοῦν ὄντα, τρισχιλίων δραχμῶν ἐπρίατο· *Et quorſum tibi Orpheum & Neanthum propono? cum & noſtra ætate quidam fuerit, & ut puto adhuc ſit, qui* Epicteti *Stoïci lychnum fictilem ter mille drachmis emit.* Sed vide, emptoris illius fatuum caput ſale nigro quam feſtiviter defricet: Ἤλπιζε γὰρ οἶμαι κἀκεῖνος, inquit, εἰ τ̃ νυκτῶν ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λύχνῳ ἀναγιγνώσκοι, αὐτίκα μάλα καὶ τὴν Ἐπικτήτου σοφίαν ὄναρ ἐπιστήσεσθαι, καὶ ὅμοιος ἔσεσθαι τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ γέροντι: *Scilicet futurum ſperans, ut ſi noctu ad iſtam lucernam legeret, illico* Epicteti *ſapientia in ſomnis ad ſe veniret, ſimilisque admirando illi ſeni evaderet.* Miror vero ſagacem accuratiſſimumque Lipſium de mille drachmis ſenſiſſe, & ſcripſiſſe, ut ex antedictis claret. Niſi forte ἁμάρτημα ſit μνημονικὸν, cujus generis plurima apud magnos viros, etiam veteres, præſertim Eccleſiæ Græcos Latinosque Patres obſervavi: aut pro τρισχιλίων legendum putaverit χιλίων. Sed princeps editio *Veneta*, quæ penes me eſt, aliæque ad hujus fere normam expreſſæ omnes, in τὸ τρισχιλίων conſpirant. Cæterum de cœlibe *Epicteti* vita, poſt Simplicium rectiſſime ſcripſit idem Lipſius. Utriusque ſenſum è Luciani Demonacte ſic firmabo, ut nemo niſi pertinax obloqui poſſit.

 Ἐπεὶ

Ἐπεὶ δέ ποτε ὁ Ἐπίκτητος ἐπιτιμῶν ἅμα συνεβούλευεν αὐτῷ ἀγαγέσθαι γυναῖκα, καὶ παιδοποιήσασθαι, πρέπειν γὰρ καὶ τοῦτο φιλοσόφῳ ἀνδρὶ, ἕτερον ἀνθ' αὑτοῦ καταλιπεῖν τῇ φύσει, ἐλεγκτικώτατα πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο, οὐκοῦν ὦ Ἐπίκτητε, δός μοι μίαν τῶν σαυτοῦ θυγατέρων. Hoc eſt: *Quum aliquando* Epictetus *ſimul objurgando ſuaderet ei* (Demonacti) *ut duceret uxorem, & liberis procreandis operam daret, cùm hoc etiam viro philoſopho conveniat, ut ſuo loco alterum naturæ relinquat, argutiſſime ei reſpondit. Da mihi igitur*, Epictete, *unam tuarum filiarum.* Erat hic Demonax inter principes ævi ſui Philoſophos; quem tota Græcia plurimis officiis exquiſitiſſimisque honoribus proſequebatur. Sed de his alibi dicemus. *Blancardus.*

AN-

ANGELI POLITIANI
PRO
EPICTETO
STOICO.
Ad Bartholomæum Scalam *Epiſtola.*

TU quidem, mi *Scala*, non contentus & ſtrenui militis & fortiſſimi imperatoris officio defungi; etiam tyrunculos tuos (quæ tua in omni re diligentia eſt) ocio ſituque langueſcere non ſinis; Sed vel de tabernaculi umbraculis ad campi pulverem, ad ſudorem, ad palum vocas: quippe qui omnis militaris numeros ad te unum pertinere, jure intelligas. Putabam equidem factum à me ſatis, quod *Epictetum* eſſem de Græco interpretatus: tu me ad eum quoque tuendum quaſi tuba nunc claſſicoque excitas. Igitur quod Horatius inquit, Libenter hoc, & omne militabitur bellum in tuæ ſpem gratiæ. Arcem tu quidem ipſam vereque totius urbis caput oppugnas; qui primum *Epicteti* caput, quaſi totius circuli aut globi potius, quæ perfectiſſima figura ſit, punctum aboleas. Tria autem ſunt quæ objicis, ſed quæ vel maxime a præcipiendi ratione abhorreant: quod *obſcura*, quod *ſupra hominis vires*, quod *falſa præceperit. Obſcura*, ut cum negas explicatum ab eo, quænam tandem noſtra ſint opera. *Supra homines vires*, ut cum nos naturæ imperio gemere aſſeveras: id quod plus poſſe, pollereque affirmas, quam ullam hominis facultatem. *Falſa*, ut cum corpus contra *Epicteti* ſententiam in nobis eſſe

contendis, quoniam ex animo ut ais, conſtemus & corpore. Ea mihi nunc, quando id tibi placet, refellenda, dicendaque nonnulla; non quidem ut te doceam, id enim eſſet quod Græce dicitur *ſus Minervam*, neque ut me legitimum *Epicteti* propugnatorem contra te putem; non enim vel ego tanto me dignor honore, vel *Epicteto* tam faveo quam te illi favere certo ſcio: ſed ut impoſitam a te nobis perſonam, quantum in nobis ſit, ſuſtineamus. Proferam tamen in primis nonnulla in medium, & quaſi ſemina jaciam, è quibus quemadmodum fabulæ terrigenas viros Thebis aut Colchis ſatu dentium enatos dicunt, ita omnes *Epicteti* noſtri pugnaciſſimæ inſtructiſſimæque copiæ exoriantur. Sed ut Homerus irruenti in Græcorum caſtra Hectori Salaminium Ajacem, ita nos tibi Athenienſem Platonem objiciemus. Is igitur Plato in eo libro qui de hominis natura inſcribitur, Socratem cum Alcibiade illo, cui pulchro cognomen fuerit, diſputantem inducit: quo in libro nihil aliud eſſe hominem quem dicimus probat, niſi rationis participem animum. Nam ut cerdo, inquit, ſubula, ita homo ad agendum manu utitur. Hoc ſumpto, & ſecundum aſſumit. Aliud autem eſt, inquit, quod re utitur quapiam, atque ea res qua utitur. Nam illa inſtrumentum eſt. Tum inducit, homo vero is eſt, qui ſuopte corpore quaſi inſtrumento utitur. Corpore autem ipſo quaſi inſtrumento, vel in artificiis, vel in actionibus reliquis, nihil omnino aliud utitur, quam ratione particeps animus. Mox & aliud ſibi ex his vindicat, quod corpore utatur, idem & corpori dominari. Tum dividit ad hunc modum. Neceſſe eſt hominem aut animum eſſe, aut corpus, aut utrumque ſimul. Si ve-

ro

ro homo quidem corpori, ſibi vero ipſi corpus non dominetur, minime ipſum corpus homo eſt. At neque utrumque ſimul. Si enim qui corpori dominetur homo eſt, corpuſque ipſum minime dominatur, haud profecto utrumque ſimul eſt quod dominatur. Præter hæc, ſi ſuapte corpus natura immobile eſt, animus vero is qui moveat: hoc autem re ipſa in artibus videmus, artificem eſſe qui moveat inſtrumenta quæ moveantur, nihil eſt dubium, quin corpus inſtrumenti vicem adverſus animum habeat. Ipſe igitur homo eſt, quique hominis curæ ſtudet, animum curet: qui vero aut pecuniam, aut ejuſmodi alia curat, is non modo hominem non curat, ſed ne hominis quidem inſtrumentum. Jam ergo vel Platonis auctoritate, quæ tanta quidem eſt, ut quaſi illa Virgilii fama caput inter nubila condat; vel ferreis illis ſuis atque adamantinis rationibus, conſtare nimirum arbitror, non eſſe in nobis corpus. Ut jam mendacii crimine, ſi videtur, *Epictetum* abſolvas. Sed pergamus. Triplex apud Platonem virtutum eſt gradus. Sunt enim ſupremæ omnium, quas vocant exemplares: quales in ſapiente requirimus, in Deo ſtatuimus. Quæ ſequuntur, purgati animi dicuntur: quales in eo eſſe philoſopho volumus, qui ſe ab omni corporis labe contagioneque avocarit. Unde & in Protagora Plato idem, cujus mihi dulciſſimum in ore verſatur nomen, emoriendum ei eſſe dicit, qui ſit philoſophus evaſurus. Tertium eſt virtutum genus, quas purgatorias vocant; quales in continente eſſe ſtatuimus, negamus in temperante. Has ſibi virtutes is jure vindicet, qui rationis participem animum vere hominem eſſe ſibi perſuaſerit, quique neque corpus animæ eſſe partem judicet, ne-

que ad hominem perficiendum concurrere ipſum arbitretur: ſed eo quaſi inſtrumento utendum, animum induxerit. Nam qui aut paria aut ſuperiora corpori tribuat: eum non magis eſſe hominem putandum eſt, quem bruta illa quæ vocamus animantia: quæ natura (ut egregie Salluſtius inquit) prona ac ventri obedientia finxit. Animi ergo (ut idem inquit) imperio, corporis ſervitio magis utimur: ut quo uno a belluis differamus, quoque uno ſubſtantia hominis conſtet, id nobis liberum ſervemus. Corpore autem ipſo non quidem ut parte aliqua animo adjuncta, ſed ut inſtrumento utamur. Hunc *Epictetus* hominem inſtituendum accepit. Neque enim vel ille ſapiens his præceptis indigebat, qui ſe jampridem in libertatem vindicavit, quique metus omnis, & inexorabile fatum, ſubjecit pedibus, ſtrepitumque Acherontis avari. Neque cum eo ſibi negotium eſſe putat, qui a ſua tantopere natura degneravit, ut ſit in brutorum numerum referendus. Hunc ſi hominem accipias, jam, ut arbitror, quæ ſint hominis opera non ignores. Qui autem dixerat conatum (quam & appetitionem dicere poſſis, cum Græcis ſit horme) item appetitum, opinionem, ac declinationem in nobis eſſe, is procul dubio quum ſtatim ſubjiciat, & quæcunque noſtra opera ſunt, ea noſtra eſſe definit, quæ ex iis quæ ſint in nobis deducantur. Utrum vero corporis animine ſint, qui a noſtris affectus ſeu perturbationes, pathe a Græcis vocentur, major profecto eſt quæſtio, quam quæ hoc tempore explicanda ſit. Pertinere tamen ad animum eos omnis affectus, nemo fere eſt quin fateatur. Sed ita pertinere, quemadmodum proſpera adverſaque valetudo ad corpus. Neque enim minus hi animo, quam illa

corpori, vel proſint vel officiant. Quicquid igitur hi peccant affectus, quicquid agunt, noſtrum eſt opus. Ut igitur in corpore temperamentum illud habitudinis, quam ſymmetriam vocant, bonam corpori valetudinem præſtat, exceſſus vero defectusque auferunt; idem profecto & in affectibus accidit. effrænati enim illi & violenti miſerum hominem, moderati vero & compoſiti felicem conſtituunt. Sed quum ſit animus, id quod & Plato idem divine ſcribit, velut auriga quidam & rector; is ſi & ſtimulis parcat & loris fortius utatur, facile ad calcem ſecundo curſu perveniat: ſi vero aut lora nimis remittat, aut acrius quam par eſt ſtimulis citet, is ceu Phaëthon, aut Bellerophon aliquis præceps feratur neceſſe eſt. Hac igitur ratione, miſeri felicéſne evadamus, in nobis eſt. Quæ vero noſtra ſint opera, facile colligas, cum quæ ad nos pertineant ratiocineris. Quicquid ergo toto præcipit libro, in nobis eſt: ſtulte enim, quod non foret, præcepiſſet. Obſcurus igitur aut perplexus noſter *Epictetus*; quo neque planius quicquam, neque enucleatius, neque etiam lucidius ne optare quidem auſis? Ut in eum nedum tui iſti Lyncei oculi, ſed vel hebetiſſimi quique inſpicere poſſint. At ſunt, inquis, ardua nimis, ſupraque hominis vires, quæ præcipit. Quidnam? id tandem, ſi filium, ſi uxorem amas, dic te hominem amare: mortuo enim non perturbaberis. Utrum ne igitur quod præcipit, an quod pollicetur, ut difficile factu reprehendis? Si quod præcipit, jam tu quæ in communi vita quotidie, quæ in foro, quæ in triviis jactentur, factu difficilia putes. Quis enim non aliquando quæ ſint eventura cogitat! At Terentianus ille ſervulus, *O! inquit, Demea, iſtud eſt ſapere, non quod*

ante pedes modo eſt, videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt, proſpicere. Et ut ſcenæ immoremur, audi ſenem apud eundem: *Incertum eſt, quid agam, quia præter ſpem, atque incredibile hoc mihi obtigit. Ita ſum irritatus, animum ut nequeam ad cogitandum inſtituere. Quamobrem omnes, cum ſecundæ res ſunt maxume, tum maxume meditari ſecum oportet, quo pacto advorſam ærumnam ferant. Pericla, damna, exſilia peregre rediens ſemper cogitet. Aut filii peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiæ: Communia eſſe hæc, fieri poſſe: ut ne quid animo ſit novum: Quidquid præter ſpem eveniat, omne id deputare eſſe in lucro.* Quam vero & illud Virgilianum grave eſt: *Neſcia mens hominum fati ſortisque futuræ, & ſervare modum rebus ſublata ſecundis.* Vides ut hæc non ſunt obruta, ut paſſim expoſita: vides quam uterque poëta hanc eventorum anticipationem ad cœlum tollat; quod ei contrarium ſit, ad manes deprimat. Sed ne in re manifeſta minime neceſſariis argumentis ambitioſius utar, pergam quo tendis: neque enim tam quod præceperit, reprehendi a te intelligo, quam quod ille deinde nimis magnifice polliceatur. Non videlicet perturbatum iri nos, ſi hæc præmeditata nobis fuerint, liberorum, aut uxoris morte. Huic tu præcepto naturæ auguſtum nomen, quod maximum, ut phyſici dicunt, ad omnis affectus momentum habeat, quaſi Ajacis illum clypeum objectas. Naturæ enim, inquis, imperio gemimus: an vero hic noſter lachrymas arcet, qui etiam præcipiat, ut vel in alienis luctibus, ſi opus ſit, conferamus gemitus, pariterque fleamus; neque tamen ſibi Juvenalis, cujus id dictum eſt, concedi a nobis poſtulet? Cogi nos in liberorum funere ad lachrymas, naturæ imperio.

perio. Naturæ autem nemo reſiſtit: cui qui adverſetur, is gigantum more, quod dicitur, cum diis bellum gerat. Multos enim legimus, in chariſſimorum ſibi pignorum obitu, lachrymis fletuque abſtinuiſſe: ut Athenienſem illum Solonem, ut Cenſorium Catonem, qui ambo ſapientes & fuerint, & ſint habiti. Non ſunt quidem hæc factu facilia, non ſupra hominis tamen ſunt vires. Si das in uno hoc, aut altero, dabis profecto & in multis; utarque eo demonſtrationis genere, quam inductionem Dialectici vocant, qua plurima apud Platonem philoſophorum principem Socrates utitur. Ut neceſſe ſit, cum quidem in uno, aut altero homine, actu id extitiſſe conceſſeris; idem in univerſa quoque ſpecie; virtute ſaltem facultateque ineſſe non diffiteare. Vides igitur ut Stoico huic noſtro ſua ratio conſtet, vides ut dilucide, ut expreſſe loquatur; vel quod per univerſum librum, quæ ſint noſtra opera, diſſeminat: ex iis enim ſolis præcepta ducit; vel quod affectus illos animi enumerarit, a quibus quaſi fontibus noſtra omnia opera deducantur; tum quantopere ad ejus veſtigandi ſenſum Platonis illa ſagaciter comprehenſa diſputatio faciat. Vides ut non eſt in nobis corpus. Quanto vero dii boni, quo pugnatore, quibus ſe rationibus tuetur! ut ſi falſa loquutum pervicacius contenderimus, ipſam in nos Platonicam majeſtatem, omnemque Academiam concitemus. Tantum vero abeſt, ut magis ardua ſint præcepta quam quæ natura hominis efficere poſſit, ut etiam indulgentiſſimus videatur *Epictetus* noſter: qui nec ea quidem ſibi præcipienda permiſerit, quorum non modo virtus aut facultas, ſed actus quoque exemplaque paſſim extiterint. Cætera quæ in Epiſtola tua ſis ma-

chi-

chinatus, nullo negotio ſi hæc dederis demoliemur. Cur enim ut aridam ſuccoque carentem diviſionem illam vexes, qua ille pauciſſimis verbis ſcienter circumſpecteque omnia quæ ſunt ſuas in partes tribuit, non intelligo. Nam & quod tute non is inficias, nihil eorum quæ ſunt eam diviſionem effugiat; & ſecunda diviſione minime indiget, cum utraque pars uniformis ſuperſit: ut jam ſi dividere iterum tentes, comminuas potius aut dilaceres, quam diſtribuas. Non ergo aridum hoc eſt, ſed vere corpus ſolidum & ſucci plenum: neque enim quicquam ei diviſioni ſupereſt, neque deeſt: nulla ineſt nugacitas: verbis utitur propriis, comprehenſione aptiſſima, nihil ut excogitari circumſpectius poſſit. At dixerit fortaſſe hic aliquis, cur autem non a principio *Epictetus* iſte, oſtendit, qualiſnam is homo foret, quem inſtituendum acciperet. Oſtendit ille id quidem, ſed paucis. Quid enim non ille hoc oſtenderit, vel qui corpus ipſum, aliaque id genus negarit eſſe in nobis? At id planius oportuit & pluribus. At non in abdito hoc erat, ſed in promptuario ad manum volenti id ſumere, ac præſto erat. Quid enim Platone ipſo illuſtrius? Potuit tamen, inquis, Platonis illa argumenta in pauca conferre. Potuit, ſed non tam decuit: præcepta enim hoc libello tradit, & quaſi leges promulgat, non contentionibus pugnat: ſuus cuique profeſſioni finitus eſt terminus; ultra ſi progrediare, ex jure manum conſertum in judicium ſis vocandus. Vides ut mathematici demonſtrationum ſuarum principia non probent, ſed earum patrocinium ei, quem primum philoſophum dicimus, commendent. Ad eum enim illa pertinent, quæ univerſalia nuncupantur. Punctum, inquit Euclides, id eſt cujus pars nulla

nulla eſt: negato id, obmuteſcet mathematicus; ſed adeſt periclitanti philoſophus. Quid ille tandem? Quod rem, inquit, quampiam finit: ideo quod a ſe finitur, uno intervallo minus eſt. Extorſerit id, jam perget. Tria corpus intervalla habet. Id a ſuperficie clauditur: cui duo tamen adſint, longitudo, & latitudo. Profunditatem enim minime illa quidem nacta eſt: ea videlicet una a corpore deficit. Superficies autem, quæ duo intervalla habeat, linea terminatur, cui unum tantum intervallum adſit, quæ longitudo ſit. Linea poſtremo a puncto finitur, quod etiam procul dubio carebit intervallo: quoniam id veriſſimum eſt, quod dictum ſit, omnem terminum uno intervallo ab eo quod terminetur deficere. Ergo & *Epictetus* hunc ita libellum orditur, ut quod a Platone probatum ſit, pro conceſſo accipiat, atque eo omnem præceptorum ſeriem intertexat. Igitur ut apud Homerum Ajacis ſe clypeo Teucer defendit: ita & Stoicus hic noſter ſub Platonis rationibus, quaſi ſub clypeo audacter pugnat. Non ergo limites, quibus ſe circumſcripſerat, tranſgredi decrevit: ne quod ajunt, extra chorum ſaltare cogeretur. Hæc quæ pro *Epicteto* dicerem, in præſentia ſuccurrerunt; eaque plura nimium fuiſſe intelligo, quam epiſtolæ ratio poſtularet: non plura tamen, neque pluribus, ut arbitror, explicata quam oportuerit. Quæ ſi accipis, mi *Scala*, coëant jam in fœdera dextræ: ſin reſpuis, age jam qualem oppugnatorem præbueris, talem & *Epicteto* propugnatorem præſta. Atqui eum quidem & fuiſſe magnum virum omnes tradunt, & mihi centies repetitus perpetuo placet. Verendum tamen eſt, ne meus mihi labor, tanquam ſcitus filiolus

ſub-

ſubblandiatur: idque vel auctori ipſi apud me gratiam conciliet; tibi vero, quod me ad hanc veluti pugnam provocaris, gratiam habeo. Pertinet enim, id quod & Ariſtoteles ait, ad ingenii profectum contentioſa diſceptatio, ut jam divine Homerus pugnam ipſam, quæ homines reddat illuſtres, κυδιάνειραν vocet: nec minus egregie noſter ignobile ocium dixerit. Quare ut me ſæpe vel irrites, etiam atque etiam te rogo. Eſt enim, mi *Scala*, reluctandum his temporum turbinibus literarum & philoſophiæ ſtudiis; ut jam nos ipſos nobis, quantum liceat, aſſeramus. Tua vero opera, quam tu quidem liberaliſſime, ut ſoles, pollicere, non minus fidenter, cum uſus venerit, utar, atque ad hanc diem ſum uſus. Vale Kal. Sextilibus MCCCC LXXIX. Feſulis.

IN

IN EDITIONEM

EPICTETI

NOVISSIME PURGATAM

ET

NOTIS ILLUSTRATAM

A

VIRO DOCTISSIMO

J. CASPARO SCHRÖDERO

Scholæ DELPHENSIS Rectore
& Collegii Literarii, quod
ibidem eſt, Moderatore.

Stoïca ſi quis amet veterum præcepta Sophorum,
Et morum poſſit ſimplicitate capi;
Sinceréque probet vitæ dictata ſeveræ;
Queis intrat mitis turbida corda quies:

Sua-

Suavis Epicteti *legat aurea ſcripta libelli:*

Quæ mentem ſatient, hæc monumenta dabunt.

Pellibus exiguis arctat normam ille decori,

Dum verum ex animi dexteritate docet.

Quam benè de libris ſtudiisque merentur & arte,

Qui tollunt docta ſphalmata fœda manu!

Hanc merito laudem SCHRÖDERUS *vindicat, ille*

Veſtræ, Delphenſes, *non levis urbis amor.*

Hunc pietas, hunc ſancta fides, atque ardor honeſti

Finxit, & ingenium Muſa benigna dedit.

Vindice SCHRÖDERO, *quo vix ſolertior alter,*

Diſcit cum Latio, Græcia pura loqui.

JOANNES VAN DAM.

ΕΠΙΚΤΗ-

[1] ἘΠΙΚΤΗΤΟΥ
[2] ἘΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.

EPICTETI
ENCHIRIDION.

ΚΕΦ. α΄.

Τῶν [3] ὄντων τὰ μὲν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. [4] ἐφ' ἡμῖν μὲν ὑπόληψις, [5] ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις· καὶ ἑνὶ λόγῳ, [6] ὅσα ἡμέτερα ἔργα. [7] οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, [8] ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαί. καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα.

Cap. I.

Res quædam in poteſtate noſtra ſunt, quædam non ſunt. In noſtra poteſtate eſt opinio, appetitio, deſiderium, averſatio; &, ut uno complectar verbo, quælibet noſtræ actiones. Noſtri arbitrii non ſunt corpus, pecunia, gloria, imperia: ad ſummam, ea quæ ipſi non agimus, omnia.

Tribuitur hoc Enchiridion Epicteto, quamvis ipſe id non ſcripſerit, ſed Arrianus, qui & uberiorem in id commentarium edidit, quo diſputationes Epicteti plenius proſequitur. Teſtatur id Simplicius in præfatione commentarii ad hunc libellum hiſce verbis: Τὸ δὲ βιβλίον τοῦτο τὸ Ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον ἐπιγεγραμμένον, καὶ τοῦτο αὐτὸς συνέταξεν ὁ Ἀῤῥιανὸς, τὰ καιριώτατα καὶ ἀναγκαιότατα ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ κινητικώτατα τῶν ψυχῶν ἐπιλεξάμενος ἐκ τῶν Ἐπικτήτου λόγων. Hoc eſt: *Idem Arrianus & hunc libellum, quod Enchiridion inſcribitur compoſuit, delectis ex Epicteti diſputationibus philoſophiæ locis maxime idoneis ac neceſſariis, & animos vehementiſſime permoventibus. Snecanus.*

2 Non ſolum pugio Græcis hoc nomine vocatur, ſed etiam quidquid ad manum eſt, & in uſum promptum & obvium, & inſtrumenta quælibet ac vaſa ἐγχειρίδια, quæ parata & in manu ſemper geſtanda. Heſychius. Ἐγχειρίδια, σκεύη καὶ ὄργανα σκευῶν, ἤγουν δό-

ῥατα καὶ τὰ ἐν χερσί. Suidas, Ἐγχειρίδιον ξίφος, ὄργανον, τμητικὸν ὄργανον. Sed quare τμητικὸν? Ita tamen & Heſychius: Ἐγχειρίδιον, ξιφίδιον μικρὸν, ἢ τμητικὸν ὄργανον. An quia Ἐγχειρίδιον gladiolus eſt & pugio, non poteſt uſurpari niſi de inſtrumento τμητικῷ? Atqui Ἐγχειρίδιον crederem dici id omne quod ad manum, vel in manu eſt. Certe ea pars remi quæ manu retinetur Græcè Ἐγχειρίδιον vocatur. Pollux: τῆς δὲ κώπης τὸ μὲν οὗ λαμβάνονται οἱ ναῦται, ἐγχειρίδιον. In his titulus librorum Ἐγχειρίδιον vix aliud queat eſſe quam πινακίδιον ἐγχειρίδιον: Nam ἐγχειρίδιον hic eſt adjectivum, quod ſubſtantivi vice uſurpatur, & ſubauditur aut βιβλίον aut πινακίδιον. Cum pro enſiculo accipitur Græce, ſubintelligitur ξίφος, & integrum eſt Ἐγχειρίδιον ξίφος. *Salmaſius.*

Enchiridion inſcribitur, quod pugionem ſignificat, quia ut pugio militibus, ita hic libellus iis, qui recte vivere ſtudent, in promptu eſſe perpetuo debeat. Facit idem magnum patriæ noſtræ lumen Eraſmus, inſcriptione iſtius libri, quo Chriſtianum militem depingit. Eſt vero titulus hic ab Arriano; qui delectis ex Epicteti diſſertationibus locis philoſophiæ Ethicæ, maxime neceſſariis, & animos vehementiſſime permoventibus, hunc libellum ceu epitomen diſputationum Epicteti in lucem emiſit. *Snecanus.*

3 Τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν. *Res quadam in noſtra poteſtate ſunt.*] Cum ſententiarum Epicteti bona pars pendeat ab intellectu diſtinctionis eorum, quæ ſunt in noſtra poteſtate, & quæ non; operæ pretium fuerit attendere quid intelligat author per hanc phraſin, *eſſe in poteſtate noſtra*, aut *non eſſe*. Quod Simplicii verbis explicabitur. Sic itaque ille. In noſtra poteſtate ea eſſe dicit, quæ nec ab alio habemus, nec ab ullo alio impediri poſſunt: cujuſmodi ſunt motus animorum, qui intrinſecus ſuopte judicio & arbitratu cientur. Voluntas enim extrinſecus moveri non poteſt, *id eſt objectis forinſecus advenientibus ſic moveri, ut neceſſario promoveatur, nec libertate ſua, qua illi inſita eſt fruatur.* Quamvis enim id quod expetitur, extrinſecus ſit: ipſe tamen motus ad illud, intrinſecus eſt; velut, hoc illove modo ſentire de rebus; ut, divitias aut mortem, aut aliud ejus generis, vel bonum vel malum, vel neutrum eſſe. Huic etiam phraſi enucleandæ eſt quod dicit Simplicius: Nec enim idem eſt *voluntarium*: & id quod *in noſtra poteſtate* eſt: ſed voluntarium eſt id quod præcipue expetitur: in noſtra poteſtate vero, quod amplecti poſſumus, ſive propter ſe, ſive propter mali gravioris fugam. ὑπόληψις eſt id, quod de unaquaque re ſentimus; ut, fugiendum eſſe flagitium, philoſophiam mederi animis. *Opinionem* non male reddidit interpres. Poſſis & vertere *apprehenſionem.* Eam Simplicius cap. 11. φαντασίας nomine venire cenſet. Ὁρμὴν Cicero alias *appetitionem*, alias *appetitum*, alias *motum animi* interpretatur Ἀφορμὴ hujus contrarium eſt, videlicet *averſatio*; nempe Stoica; qui peculiari quadam ratione hiſce vocibus utuntur; non vero ea, quæ communiter in uſu eſt; cujus exemplum eſt cap. 70. *Idem.*

4 Ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ὑπόληψις. *In noſtra poteſtate eſt opinio.*] Negat hoc Homerus, quum, Cicerone interprete, ſcribit:

Tales ſunt hominum mentes, quali pater ipſe
Iuppiter auctiferas luſtrârit lampade terras.

Homeri verſus ſic habent:

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων.
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Sed hunc ſcrupulum Simplicius eximit. *Wolfius.*

5 Ὁρμὴ, ὄρεξις.] Nolim ego de verbis iſtis cum quoquam acrius contendere, cum certum ſit aliter Ciceronem, aliter Senecam, aliter alios

alios veteres reddidiſſe. Wolfii tamen inconſtantiam, aliis quoque notatam, in verſione probare non poſſum. qui cum hic ὁρμὴν *appetitionem* (ex Cicerone) vertat: ὄρεξιν autem *deſiderium*, (ex Seneca:) paulo poſt, (ut cap. 6.) ὄρεξιν *appetitionem*, Latine ſonare maluit. Sed nec viris ſummis aſſentior, qui Senecam ὄρεξιν *appetitionem*; ὁρμὴν autem *impetum* ſemper reddere affirmant. Nos aliter obſervavimus: cum per ὄρεξιν intelligitur *appetitus* naturalis, qualis hominibus beſtiiſque communis eſt, ut eſt appetitus cibi, potus, &c. tum Senecam verbo *deſiderium* uti: cum autem *appetitus* qui rationis imperio ſubjacet, tum *appetitionem* verbum potius uſurpare. Nos quidem ſcrupuloſi non ſumus. Quæ tamen ab aliis adferuntur, quæque nos obſervavimus ipſi, diligenter expenſis, ita ſtatuimus: ὁρμὴν, *impetum*; ὄρεξιν *appetitionem*, tutiſſime reddi: quod ſemel monuiſſe ſufficiat. *Caſaubonus.*

6 Ὅσα ἡμέτερα ἔργα. *Quæcunque noſtra actiones.*] Ἔργον Ciceroni eſt, aliàs opus, aliàs res, aliàs opera, aliàs difficultas. Ego hic ἔργον intelligo, non munus officii, τὸ καθῆκον, in qua ſignificatione ſæpe capitur: ſed ἐνέργειαν, actionem, id quod aut animis agitamus, aut miniſterio corporis agimus, ſive bonum, ſive malum: ut cum agimus prudenter, juſtè, fortiter, temperate: contráve, libidinoſè, effœminatè, injuſtè, temerè: cum philoſophamur, iraſcimur, cupimus, deambulamus, lavamus, ſcribimus, legimus, & id genus alia, quæ homo ſuapte naturâ, ſuoque arbitratu facere poteſt aut non facere, niſi morbo aut externa vi impediatur. Quod cum ſit, actiones illæ in poteſtate noſtra eſſe deſinunt, opinor. & opinio tantum, appetitio & deſiderium, horumque contrario declinatio & averſatio, nobis relinquuntur. Cum autem morbi ſint, qui animum etiam tentent, ut phrenitis, melancholia, veternus, apoplexia, epilepſia, vulnera capitis, cerebri læſiones, ſimileſque peſtes, etiam illa, niſi fallor, evaneſcunt, quæ ſola in noſtra poteſtate eſſe affirmat Epictetus. Sed loqui Stoicos de natura integra, & non impedita, probabile eſt, quæ tamen quamdiu talis permanſura ſit, conſtare nemini profecto poteſt. Conſideret ergo quiſque ſecum, veriúsne iſta dicantur, an magnificentius? Animi tamen bona dotibus corporis, & fortunæ muneribus præſtare, ac diuturniora eſſe, extra controverſiam eſſe arbitror. Quicquid tamen egeris, nunquam id conſequeris, ut a Fortunæ tyrannide ſis immunis: hoc eſt, ut Deus ea tibi non auferre poſſit, quæ largitùs eſt. Valeat ergo Thraſonica illa vox, & inter Stoicas hyperbolas numeretur, προκατείλημμαί σε, ὦ τύχη, καὶ πᾶσαν ἀφήρημαί σου τὴν παρείσδυσιν. hoc eſt, Anteverti tibi Fortuna, & quaſi vallo firmiſſimo oppoſito, omnes tibi aditus, omnes cuniculos intercluſi. Prudentius ille, qui diſtichon illud per ſe inſolens, picturæ hominis mortui adſcripſit: cui, ſi in CHRISTO Servatore obdormierit, verè convenit:

Ἐλπὶς καὶ τύχη μέγα χαίρετε· τὸν λιμέν᾽ εὗρον.
Οὐδὲν ἐμοὶ χ᾽ ὑμῖν· παίζετε τοὺς μετ᾽ ἐμέ.

Inveni portum, Spes & fortuna valete:
Nil mihi vobiſcum: ludite nunc alios.

Neque enim ſpe ſua fruſtrabitur, neque timebit quicquam, mortuus in Domino. ab omnibus fortunæ injuriis & ludibriis immunis, atque in portu tutiſſimo ſecurus & beatus conquieſcit. *Wolfius.*

6 Ὅσα ἡμέτερα ἔργα. *Quæcunque noſtra actiones.*] Hic ἔργον idem notat quod ἐνέργεια, qua voce ſignificatur omne id quod aut animis agitamus, aut miniſterio corporis perficimus, ſive bonum ſive malum: ut cum agimus prudenter, juſte, fortiter,

riter, temperanter: aut contra: item cum philoſophamur, iraſcimur, cupimus, deambulamus, lavamus, ſcribimus, legimus, & id genus alia; quæ homo ſuapte natura, ſuoque arbitratu facere aut non facere poteſt, niſi morbo aut externa vi impediatur. Quod cum ſit, actiones illæ, quatenus ſervitio corporis indigent, in poteſtate noſtra eſſe deſinunt. Vide principium capitis noni. Corpus, poſſeſſionem, & reliqua quæ ſequuntur, in noſtra poteſtate eſſe negat, non quia animus ad hæc quoque, & horum contraria, aliquid conferat; (nam & corpus & res familiaris animo procurante pulchrius gubernatur;) ſed quod his rebus non ſolus animus dominetur, & ad ea conſequenda multis aliis adjumentis egeat. Videndus Simplicius. *Snecanus.*

7 Οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαί. *In noſtra poteſtate non ſunt, corpus, poſſeſſio.*] Nemo negabit opinor, non eſſe noſtri arbitrii, ut perpetuo valeat, nec ullo incommodo afficiatur corpus. Nam alioqui ægrotaret, mutilaretur, moreretur nemo. Etſi enim quidam apud Plinium ſponſionem cum Fortuna feciſſe legitur, ſi unquam ægrotaſſet: nihilominus tamen lapſu ſcalarum interiit. Maſiniſſam & Cyrum, robuſtiſſimos reges, longa ætas exſtinxit. Iam ſi divitiæ, gloria, imperia, cæteraque nobis in manu eſſent: quis egeret, male audiret, ſerviret? Quis cara uxore, liberis, amicis orbaretur? Hoc igitur extra controverſiam eſt, non eſſe iſta noſtri juris. Illud vero cui perſuaderi poteſt, cum noſtra non ſint, ne jacturam illorum moleſtiſſime feramus? Ne iis ereptis, vim & injuriam nobis eſſe factam opinemur? Tanta eſt inconſtantia & perverſitas. Occurritur autem Epicteto, Natura nobis eſſe inſitum talium rerum amorem; nec poſſe fieri, quin iis amiſſis doleamus. At viciſſim rogabit Epictetus: An non illud etiam natura ferat, ut ſæpe illa amittamus? an repugnare in eo naturæ, ſit viri boni & ſapientis? Fruſtra præſertim, & ultro augere ſibi moleſtias, quæ animi æquitate minuendæ erant? Opponimus ſcilicet philoſophis non firmiores rationes, ſed affectus noſtros & pravam conſuetudinem: pro quibus tanquam pro aris & focis, & monumentis majorum pugnamus: majoréne ſtultitia dicam, an calamitate? Quod ſi dies adimit hominibus ægritudinem: recta ratio cur non adimat? Cur exempla vulgi, quam virorum fortium & ſapientum ſequi malumus? At id quoque Natura fert, ut ipſa aſſuetudo moleſtiam leniat. Vnde poëta:

> Χρόνος μαλάξει, νῦν δ' ἔθ' ἡβάσκει κακόν.
>
> *Malum viget jam, lenietur tempore.*

Eſto: ſed cur non, ut ſervulo Comico, ita & nobis meditata omnia mala noſtra ſunt, ut ne quid animo ſit novum? Nam & hoc docet Epictetus, & docuerunt olim multi, nec obtemperaſſe quenquam pœnituit. An non & divus Paulus monet, ita eſſe utendum mundo, quaſi non utamur? Nec habitandi, ſed commorandi locum hic nobis eſſe datum? Sed hæc alibi commodius. Illud non alienum fuerit, verba quæ obſcuriora videntur, quæque ſubinde recurrunt in hoc Opuſculo, declarare. ὑπόληψις eſt opinio, ſententia, perſuaſio, judicium, id quod de quaque re ſentimus: ut, mortem & morbum eſſe malum, divitias & voluptates expetendas eſſe, fugiendum eſſe flagitium & dedecus, philoſophiam mederi animis. ὁρμὴν Cicero aliàs appetitionem, aliàs appetitum ſeu appetitionem animi, aliàs motum animi interpretatur. Politianus conatum vertit. ὄρεξιν appetitum. ἀφορμὴ hujus contrarium eſt, averſatio, cum animus abhorret à re aliqua. Hinc ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν, appetere, inclinare animo ad aliquid: ἀφορμᾶν, averſari, abhorrere. Peculiarem enim hæc verba uſum habent apud Stoicos. Eſt & ὄρεξις appetitus: ſed Cicero βούλη-

σιν; εὔλογον ὄρεξιν exponit, voluntatem quæ quid cum ratione deſideret. Quare ὄρεξιν (nè vocabulorum numerus imminueretur) deſiderium verti. ἔκκλισιν idem, declinationem à malis, declinationem laboris & periculi, dixit. Simplicius hunc ordinem tradit: Cum quid bonum aut malum judicemus, omnino commoveri declinationem aut appetitionem: ſubſequi vero ὁρμὴν, quam animi concitationem, approbantis aut improbantis, proſequentis aut averſantis aliquid, definit. αἵρεσις eſt optio vel appetitio, cum Cicero τὸ αἱρετὸν optabile & rem expetendam vertat. προαίρεσιν Simplicius ἄλλα τινὸς αἵρεσιν eſſe dicit, cum alia aliis præferuntur. Quo uno verbo commodè queat exprimi,

Grammatici certant, & adhuc ſub judice lis eſt.

Barbari prælectionem, alii delectum, alii propoſitum, alii inſtitutum, alii voluntatem, alii conſilium interpretantur. Nos, ut quimus, quando ut volumus, non licet. Omnino difficile eſt cum Græcis, præſertim Stoïcis, certare verborum copia & proprietate. Quare veniam ab æquis lectoribus impetratam velim, ſicubi Epicteto & acerrimis eorum judiciis non ſatisfecerimus. Sæpe enim, eruditis ſcriptoribus facile eſt varia vocabula congerere: ſed eadem diſtinguere, grammatico aut interpreti non perinde promptum. Imo (ſi, quod ſentio, dicendum eſt) ipſi auctores ſæpe riderent & grammaticos & interpretes, qui earum rerum diſtinguendarum ſolicitâ curâ tenerentur, quas ipſi aut oſtentandæ copiæ, aut rei inculcandæ gratiâ congeſſiſſent. *Wolfius.*

Hæc ab Epicteto pronunciata tam firmiſſimis abſolutiſſimæ veritatis fundamentis innituntur, ut à nemine unquam refelli queant, Quocunque enim modo hominem, ſive in ſtatu naturæ ante inſtitutionem Reip. ſive ſub imperio conſideramus, illud pro æterna veritate erit habendum, *corpus, poſſeſſionem, gloriam & imperia in noſtra poteſtate non eſſe.* Nam prætérquam quod humano corpori perpetuis aëris incommodis expoſito, cum vario morborum genere, qui ei vires quacunque ætate adimunt, tandemque vitalem ſpiritum extinguunt, ſit pugnandum: tamen ſub utroque ſtatu nemo ſibi, licet fortiſſimus, tam ſecurum vitæ degendæ genus excogitare aut formare valet, ut ab infirmiſſimo quoque non poſſit aut vi aut dolo de medio tolli. Rex & ſubditus, dominus & ſervus, potentes & liberi hoc reſpectu in eodem ſtatu conſtituti ſunt. Quot Monarchæ, licet nocte dieque armatorum ſatellitum turbâ conſtipati, à ſubditis interfecti ſunt? Adeo ut verum ſit illud Juvenalis,

Ad Generum Cereris ſine cæde & ſanguine pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte Tyranni.

Quot ſervi in dominorum corpora imperium exercuerunt? Et quot etiam parentibus, apud Romanos quondam in liberos vitæ ac necis poteſtate fruentibus, mortem filii intulêre? Quid dicam de poſſeſſionibus, quas, licet in ſtatu naturæ omnibus communes, viribus pollentior ab infirmiori invidia aut malevolentia auferre poteſt? Numquid etiam conſtituta civitate, in qua leges aliena abripere prohibent, fures reperiuntur, qui inſcio & invito domino poſſeſſiones auferunt? Si publici commodi cauſa publica foſſa ſit ducenda fodiendaque, an non præſtat partem prædii, ſumma poteſtate eam exigente, propenſo animo exhibere, quam cum Nabotho lapidibus obrui, atque ita corpus certæ ac minime dubiæ morti objicere? In omni enim Republica ſive Chriſtiana, ſive alia ſit, hæc regula valeat *Civem unumquemque ſuorum bonorum non tam abſolutum eſſe dominum, ut Reipublicæ dominium in eadem bona poſ-*

poſſit excludere. Cives quidem in bona ſua proprium dominium habent, quod cæterorum civium jus excludit: Verum ſi ſummæ poteſtatis jus & imperium in eadem excluderetur, protegere cives non poſſet, neque ab hoſtibus externis, neque ab injuriis mutuis. Quocunque igitur modo hanc Epicteti ſententiam verteris, ſemper remanebit illa veritas, corpus & poſſeſſiones in noſtra poteſtate non eſſe.

Eodem prorſus modo ſe res habet cum *Gloria* & *imperio*. Vox illa *δόξη* heic non ſignificat opinionem de aliqua re, quæ in nobis libera, noſtraque poteſtate eſt: ſed hoc vocabulo Epictetum indicare exiſtimo gloriam ſive honorem, qui conſiſtit in cogitatione internâ honorantis, nempe in opinione, quam de Potentia & Bonitate quiſque habet illius, quem honorare affirmat: Ergo, quia hanc aliorum hominum opinionem, libera noſtræ voluntatis inclinatione ad nos honorandos & colendos flectere non poſſumus, verum manebit illud Epicteti, gloriam & honorem in noſtra poteſtate non eſſe. Et idem nobis quoque cum Epicteto de Imperio ſtatuere licet. Hæc non poſſunt intelligi de ſtatu ante inſtitutionem Reip. nam in tali ſtatu, unuſquiſque pari poteſtate gaudens, nullum reperitur imperium. Præterea in tali ſtatu nemo poteſtatem habet imperium ſive ſocietatem civilem erigendi; quia oritur ex juſta hominum unita multitudine, qui ſimul jus in omnia, quæ poſſident, in unum hominem ſive cœtum conferunt, & ad propellendos hoſtes idonei ſunt. Vnuſquiſque verò medium illud civitatem conſtituendi quidem in ſe habet, ſed aliorum arbitrium ad eam rem inclinare, unicuique in poteſtate non eſt. Et quandoquidem in conſtituta Republica aliorum plerumque ſuffragiis & votis hunc vel illum ad ſupremam majeſtatem promoveri videmus, rectè quoque dicitur, illud in noſtra poteſtate non eſſe; quia ſors à Deo eſt. Quumque præterea in hoc negotio maxime facit, ex his vel illis parentibus originem duxiſſe, ut ad imperii faſtigium eveharis, affirmandum eſt ab unoquoque, neminem id in ſua poteſtate habere vel Leidenſem, vel Amſtelodamenſem, vel Haerlemenſem naſci. Beata igitur erit talis vitæ conditio & ſtatus in quo corpora noſtra, à terrenis hiſce ſordibus purgata, nullis aëris injuriis, nullis morborum generibus, nec ipſi morti obnoxia, in ſecula ſeculorum cœleſtem illam *κλῆσιν* poſſidebunt, ubi honorem & gloriam tribuent illi, cum quo tanquam reges & Monarchæ in mortem, diabolum & infernum imperium exercebunt.

8 Ἡ κλῆσις] Wolfius hic *pecunia*: Politianus, *poſſeſſio*. quod magis generale eſt, & ut puto, præferendum *Caſaubonus*.

β′.

1 Καὶ τὰ μὲν ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστι φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δὲ οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια.

CAP. II.

Ac ea quidem quæ nobis parent, libera ſunt natura ſua, nec prohiberi ab ullo, nec impediri poſſunt. In quæ autem ipſi jus nullum habemus, ea ſunt infirma, obnoxia ſervituti, obnoxia impedimentis, aliena.

1 Καὶ

1 Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν.] Verba hæc interpres tranſtulit; *ac ea quidem quæ nobis parent*, ſenſum potius ſecutus quam verba: quæ κατὰ πόδα ſonant, *ea quæ in nobis ſunt*. Quod nihil eſt aliud, quam, quæ in noſtra poteſtate vel noſtri arbitrii ſunt. Hæc enim in unoquoque eſſe dicimus, quæ non ab alio habet, quæque ab alio impediri nequennt. Id quod ſignificat Epictetus, cum dicit, quæ ejus generis ſunt, eſſe ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα, quibus opponuntur, quæ contra ſe habent: quæ aliena rectè nominat, iis videlicet obnoxia, & ab illis pendentia, qui ea vel præbere vel prohibere poſſunt. Quæ vero in noſtra poteſtate non ſunt, noſtra non ſunt: ſed partim corporis, quod pro inſtrumento vult haberi, ut patet cap. 24. partim pecuniæ aut gloriolæ; quæ etiam longius ab animo remotæ ſunt, quam corpus *Snecanus*.

γ'.

[1] Μέμνησο οὖν, ὅτι, ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα, ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς, καὶ ἀνθρώπους· ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστὶν ἀλλότριον, [2] οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, [3] ἄκων πράξεις οὐδὲ ἕν, οὐδείς σε βλάψει, [4] ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις. [5] οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.

CAP. III.

Proinde memento, ſi ea quæ natura ſerviunt, libera putaris, & aliena pro tuis habueris, fore, ut impediaris, lugeas, perturberis, Deos hominesque accuſes. Sin id ſolum tuum exiſtimaris, quod tuum eſt; aliena vero, ut ſunt, aliena: te nemo coget unquam, nemo impediet, neminem accuſabis, neminem criminaberis, nihil ages invitus, nemo te lædet, inimicum non habebis. Neque enim ullam calamitatem accipies.

1 Μέμνησο οὖν. *Proinde memento.*] Hoc caput nihil eſt niſi confectarium duorum præcedentium. Id quod nititur iſto axiomate. *Contrariarum cauſſarum contraria ſunt effecta. Snecanus.*

2 Οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε. *Te nemo coget unquam.*] Ad verbum, nemo tibi neceſſitatem imponet, aut te neceſſitate conſtringet ad aliquid faciendum, quò minus plenius libertate fruaris, ſisque tuarum actionum dominus. *Idem.*

3 Ἄκων πράξεις. *Invitus ages.*] In quibuſdam editionibus peſſime

pro πράξεις legitur πράξαις, quod vitium, non niſi typothetarum feſtinationi, adſcribi poteſt.

4 Ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις. *Inimicum non habebis.*] Quicunque enim inimicus erit tibi, ſi tu non in eum inimico eris animo, is in ea poterit nihil quæ tua tantum ſunt: quæ hiſce quatuor vocibus cap. 1. complectitur, videlicet ὑπολήψιος, ὁρμῆς, ὀρέξιος, ἐκκλίσιος. Siquid in reliqua valebit, ea extranea ſunt & aliena: iis itaque te ſpolians, proprie te non læſerit: *Snecanus.*

5 Οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.] Politiani verſio hæc non agnoſcit, & videntur ſupervacanea, cum jam præceſſerit οὐδείς σε βλάψει. Melius tamen, (ut ego cenſeo,) *Paraphraſis,* quæ hæc poſteriora exhibet, expunctis illis. *Caſaubonus.*

Οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. *Neque enim ullam calamitatem accipies*] Ad verbum: Non enim noxium quid patieris. Id quod ex ſuperioribus ſatis liquet, quomodo ſit accipiendum. *Snecanus.*

δ'.

[1] Τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, [2] τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. [3] ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα θέλῃς, [4] καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν, [5] τυχὸν μὲν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ, [6] διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι· πάντως γε μὴν [7] ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνον εὐδαιμονία καὶ ἐλευθερία περιγίνεται.

Cap. IV.

Cum igitur tantas res appetas, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut ſis non mediocriter incitatus; atque alia penitus relinquenda, alia in præſentia omittenda cenſeas. Quod ſi & illas deſideraris, & magiſtratus etiam atque opes appetieris, & tuos florere volueris: fortaſſe ne hæc quidem aſſequeris, propter earum, quas ante diximus, cupiditatem: iis certe omnino excides, per quas ſolas felicitas & libertas comparatur.

1 Τηλικούτου οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ οὐδὲ μετρίως κεκινημένον, ἅπτεσθαι αὐτῶν. *In tantarum igitur appetitione rerum, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut prorſus omni vaces animi perturbatione.*] Rectius Simplicii Commentarius: τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν. Quum igitur tantas res appetas, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut ſis non mediocriter incitatus. Quam lectionem & Politianus eſt ſequutus. De pluribus lo-

ocutus eſt; ergo πηλικῦτον. Seriò ſuſcipiendum monet philoſophiæ ſtudium. ergò δὲ redundat, quod quatuor reliqui codices habent: a quibus deceptus, verteram: Vt prorſus omni vaces animi perturbatione. quæ ſententia etſi cum ἀπαθείᾳ Stoicorum convenit, philoſophiæ tyroni tamen haud quaquam convenit, quem incredibili cupiditate ſapientiæ inflammatum eſſe vult: adeo ut illud ex Euangelio deſumptum ei dici poſſit:

Ἕν μαργαρίτην τίμιον,
Ἀποδοὺς ἅπαντα, λάμβανε.

Vnam margaritam pretioſam omnibus opibus tuis emito. *Wolfius.*

Monet hoc commate, ſerio ſuſcipiendum eſſe philoſophiæ ſtudium, utque hoc fiat commode, quædam omitti ſive relinqui prorſus ſuadet, quædam differri ad tempus. *Snecanus.*

2 Τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. *Alia in præſentia omittenda cenſeas.*] Malim, *differenda*; id enim ſignificat verbum ὑπερτίθεσθαι. Differre vero eas res externas jubet, Simplicio interprete, quæ prudenter tractatæ bonis animi non officiunt: cujuſmodi ſunt, parare domum & ſervum, legitimæ nuptiæ, ingenuorum liberorum procreatio, juſtus magiſtratus, aliquando etiam rerum neceſſariarum curatio. Hæc omnia & id genus alia in præſentia eſſe differenda monet virtutis ſtudioſos, idque merito: quod nullis omnino rebus eos diſtrahi oporteat, & à ſtudio virtutis atque exercitatione abſtrahi, qui eam perfecte conſequi cupiant. *Snecanus.*

3 Ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς. *Sin & has volueris.*] Scilicet, τὰ ἐκ φιλοσοφίας περιγινόμενα. Ea quæ Philoſophia præſtat. *Wolfius.*

4 Καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν. *Et imperare & eſſe dives.*] Politianus addit Domeſticos dirigere. Legit fortaſſe, τὰς οἰκείας εὐθύνειν, quod perperam ſcriptum fuiſſe reor, pro εὐθηνεῖν, neceſſarios tuos florere. Volumus autem in primis nobis bene eſſe, mox etiam noſtris & aliis. Diſcrimen τοῦ εὐθύνειν καὶ εὐθηνεῖν, vel pueris notum eſt. *Wolfius.*

Ἄρχειν καὶ πλουτεῖν.] Latina Wolfii auctiora ſunt his verbis. *& tuos florere:* quæ ille, ut in notis docet, ſola conjectura fretus, ex Politiani verſione ſumpſit. Conjicit autem Politianum in ſuis codicibus reperiſſe, καὶ οἰκείους εὐθηνεῖν: quæ cum neque Simplicius, neque *Paraphraſis* agnoſcant, nos adulterina cenſemus. Si quid in Græcis deſideratur, hoc potius, ex Simplicio, fuerit, καὶ τὰ οἰκεῖα εὐθύνειν: (quemadmodum & Politianum reperiſſe, ex ipſius verſione, *& domeſticos dirigere*, credibile eſt:) quod oppoſitum fuerit τῷ ἄρχειν, & τῷ πλουτεῖν. Sed minime opus eſt, & melius opinor, abſint, cum in iſtis, ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα (propria bona ſcilicet) καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν, (externa:) manifeſta ſit oppoſitio. *Caſaubonus.*

5 Τυχὸν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ. *Fortaſſis nec hæc ipſa aſſequeris.*] τοῦ ἄρχειν τι καὶ τοῦ πλούτου. Nec magiſtratus nec opes aſſequeris. *Wolfius.*

6 Διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι. *Eo quod priora quoque deſideras.*] Ea ſcilicet, quæ philoſophia confert, libertatem, tranquillitatem animi, ſecuritatem. Significat animum in duas partes diſtractum, nec fortunæ muneribus, nec philoſophiæ bonis potiri: quod altera cura impediat alteram, nec tantam eſſe patiatur, quanta ſit opus. Sed hoc intelligatur de philoſophiæ tyrocinio. Nam præcepta rebus gerendis prælucent, & illuſtrantur uſu vitæ, & crebris virtutis actionibus. ſi probe intellecta & animis infixa fuerint. Philoſophandum eſt igitur ab ineunte ætate, animo aliis curis libero, ut quæ cum cognita perceptaque fuerint, ad parandas & tuendas opes, ad magiſtratus adipiſcendos & gerendos, ad omnes denique vitæ caſus ferendos accommodentur. τὰ πρότερα, priora dicit: vel τὰ πρότερον εἰρημένα ea quæ ante expoſuit, quæque rectum judicium ſequuntur: non autem τὰ πρὶν φιλοσοφῆσαι, ea quæ deſideraris ante philoſophiam, ut volupta-

res, honores, divitias: vel τὰ σπουδαιότερα, præſtantiora. Nam tranquillitas animi, verumque judicium, utique divitiis & honoribus præſtant. *Idem.*

† Intricatiora ſunt hæc, quia Stoïca brevitate, ut pleraque involuta. Monet Philoſophiæ ſtudioſum, ne una cum virtutis & honeſti ſtudio, externarum cupiditatem rerum, conjungat; fore enim, ut poſtremis his ſit excludendus, vel propterea, quod animi bona ſimul conſequi ſtuduerit. qui enim hiſce vere intentus eſt, externis rebus in totum, vacare non poteſt.

7 Ἐκείνων ἀποτεύξῃ. *Illis excides.*] τῶν προτέρων, prioribus & potioribus: Carebis animi tranquillitate, ſi avarus & ambitioſus fueris. *Idem.*

έ.

[1] Εὐθὺς οὖν, πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ, μελέτα ἐπιλέγειν, ὅτι, φαντασία [2] εἶ, καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον. ἔπειτα ἐξέταζε τοῖς κανόσι τούτοις, οἷς ἔχεις. πρώτῳ δὲ τούτῳ, καὶ μάλιστα, πότερον περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστιν. ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. κἂν περί τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ᾖ, πρόχειρον ἔστω τὸ, διότι οὐδὲν πρὸς σε.

CAP. V.

Itaque viſo cuivis aſpero, ſtatim ſic, ut reſpondeas, operam dabis: viſum id eſſe, nec plane id quod videatur. Poſt, in exquirendo, eas adhibito regulas, quas habes, eamque cum primis ac potiſſimum, Utrum id viſum in rebus verſetur noſtræ poteſtati ſubjectis, an vero alienis. Quod ſi in alienis; in promtu ſit, illud ad te nihil attinere.

1 Εὐθὺς οὖν πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ.] Nulla in verbis difficultas, in re, maxima, ſi ad cruciatus & tormenta corporis extendas: quorum acerbitatem ſola opinione niti, & ad animum per ſe non pertinere, haud facilis perſuaſio eſt. Non defuêre tamen hac etiam ætate celebres medici, qui hoc ipſum (referente Thuano, quorum libros nos quoque vidimus) tuerentur: nec ulla ætate defuerunt exempla cujuſcunque profeſſionis & Sectarum, virorum tum mulierum, qui ſola animi *obſtinatione*, & quam vocant alii πρόληψει muniti, diriſſima quæque, quæ ab iratiſſimis excogitari poterant, ſumma conſtantia ſine ulla doloris ſignificatione, toleravêre. Martyrum priſci temporis, quamvis *obſtinationem* & illis iſtius ævi ethnici iniquiſſime & imperitiſſime, ut alibi oſtendimus, objicerent; alia longè ratio. Sed nos id nunc non agimus. *Caſaubonus.*

Πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ. *Cuivis viſo aſpero.*] τὸ τραχείᾳ nonnulli codices non habent, & meo judicio rectius omittitur: etſi φάρμακον σοφὸν adhibet Simplicius. Sunt enim φαντασίαι non tantum τραχεῖαι, aſperæ: ſed

etiam

etiam λεῖαι, hoc eſt, læves & blandæ. Sed quia verba hæc minùs exercitatis obſcura videntur, exemplo declaranda ſunt. φαντασίαν (quod viſum, aut viſionem Latini dicunt) appellat eas cogitationes, quæ ex rebus objectis oriuntur: ut ſi adoleſcenti ſtudioſo & pauperi formoſa & dives mulier deſpondeatur, phantaſia hæc ſtatim in eo excitatur, rem eſſe præclaram, paucis ſui loci atque ordinis talem offerri occaſionem: non igitur eſſe negligendam: ſpecies præclara eſt, incautumque facile decipit. Sed ſi idem paulo cordatior, ſecum reputet: Mulieres formoſas atque divites, laſcivas, ſuperbas, faſtidioſas, imperioſas eſſe: opes non ſine magna ſolicitudine conſervari: ſe deſpectui & deriſui fore affinibus, aut certe inviſum: ſi morem gerere velit uxori, aut læſurum valetudinem, aut alia graviora toleraturum: neglecturum eſſe ſtudia literarum: mulierculæ denique non tam amantis, quam prætextum libidinum ſuarum quærentis, fore mancipium: fortaſſis intelliget, id quod Epictetus dicit, dotatam & formoſam mulierem non ſummum eſſe bonum, ſed plane φαντασίαν & falſam ſpeciem, Heſiodeæ Pandoræ inſtar, pyxidem malis omnibus refertam, ſecum afferentem. Idem eſto judicium de phantaſiis imperii, honoris, aliarumque rerum, quæ ſæpius inani ſpecie blandiri, quam revera beare ſolent. Eadem fere ratio eſt rerum triſtium & adverſarum, ut putantur, quæ ſæpe in receſſu multum boni habent, quod prima fronte nequaquam pollicentur: ut paupertas ſobrios, modeſtos, induſtrios plerumque facit, opulentia luxurioſos, arrogantes, ignavos. *Wolfius.*

1 Πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ. *Cuivis viſo aſpero.*] Τὸ τραχείᾳ. nonnulli codices non habent: & videtur omitti poſſe. Legit tamen Simplicius, & aſpera viſa interpretatur appetitiones & averſationes rerum externarum; ut quæ brutæ ſunt; & vecordes, quæque immoderatis & perturbatis commotionibus verè exaſperant vitam, atque ita illis aſperis viſis opponuntur φαντασίαι λεῖαι, id eſt, læves & blandæ. Vide Wolfium. Viſa autem appellat ſpecies ſive imagines rerum objectarum: de quibus paſſim per totum hoc ſcriptum. Ea porro modo res veras vereque utiles & jucundas repræſentant, modo inania ſimulacra, ceu ægri ſomnia comminiſcuntur. Regulas judicandi viſa multas tradit Simplicius in commentario ad hunc locum; quas, qui volet, inſpiciat. Epictetus, fundamento à ſe primo capite toti tractatui præſtructo inſiſtens, ex eo unam tantum deducere ſatis habuit; quæ hic ſubjicitur. *Snecanus.*

2 Ἐστί] Lege. ἐστί. *Wolfius.*

ϛ'.

[1] Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μὲν [2] ἐπαγγελία, τὸ ἐπιτυχεῖν, οὗ ὀρέγῃ. ἐκκλίσεως δὲ ἐπαγγελία, τὸ μὴ ἐμπεσεῖν ἐκείνῳ, ὃ ἐκκλίνεται. καὶ ὁ μὲν ὀρέξει ἀποτυγχά-

νων

CAP. VI.

Appetitionis eam eſſe pollicitationem memento, fore ut conſequatur id quod appetat: Averſationis, ne in id incidat quod averſetur. Is porro quem appetitio fruſtratur, infortunatus eſt: qui in id

in-

σων, ἀτυχής· ὁ δὲ ἐκκλίνων[3] περιπίπτων, δυστυχής. ἂν μὲν οὖν μόνα ἐκκλίνῃς [4] τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπί σοι, οὐδενὶ ὧν ἐκκλίνεις περιπεσεῖ. [5] νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις.

incidit quod averſatur, calamitoſus. Itaque ſi ea ſolùm averſêre, quæ eorum naturæ, quæ in tua poteſtate ſunt repugnant; in eorum, quæ averſaris, nihil incides: At ſi morbum averſeris, aut mortem, aut inopiam; calamitatem ſubibis.

1 Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία. *Appetitionis eam eſſe pollicitationem memento.*] Obſervatione dignum putat Simplicius, quod Epictetus cap. quarto, & deinceps, crebro utatur verbo MEMENTO, quo rationis compotem animum compellat. Etenim is rationes rerum ſemper conjunctas habet, earumque quaſi innatam veritatem circumfert: ſed aliquando, velut deficiente acie, ob diſtractionem ejus facultatis, in oblivionem ruit; quæ ipſi malorum omnium cauſa eſt. Ideoque flagitat, ut illud MEMENTO crebro ei ad aures accinatur. *Snecanus.*

Ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία. Appetitionis pollicitationem eſſe.] Eſt proſopopœia quædam Cupiditatis cum homine colloquentis. Rudibus apertior eſſet oratio, ſi ita locutus eſſet: Cum aliquid appetis, fore ſperas, ut id conſequaris, & voti compos fias, & reliqua. *Wolfius.*

2 Ἐπαγγελία] Cum Suidas ex vetere neſcio quo *ἐπαγγέλλειν* pro *αἰτεῖσθαι*: & *ἐπαγγέλλεσθαι* ea notione (pro *poſcere, cupere;*) ab omnibus agnoſcatur: quis dubitet quin ἐπαγγελία hoc loco ſit potius *poſtulatio*, quam *pollicitatio*? Certè, tantum abeſt, ut quæ cupiant homines, ſemper ſibi polliceantur; ut non pauci præ deſperatione animi & impotentia, ne vivere quidam ſuſtineant. *Caſaubonus.*

3 Παραπίπτων.] *περιπίπτων* legendum videtur, idem quod *ἐμπίπτων.* unde *περίπτωσις*, & *περιπίπτειν τύχῃ*. *Wolfius.*

4 Τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπὶ σοι. *Quæ naturæ eorum, quæ in tua poteſtate ſunt, adverſantur.*] His adverſantur utique, falſa opinio, pravus & corruptus appetitus, omnes animi perturbationes, quas in hominis eſſe poteſtate volunt Stoïci: non ita fortaſſis, ut non exſiſtant (Id enim Dei cujuſdam potius quam hominis fuerit) ſed ut rationi obediant. *Idem.*

5 Νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις. *At ſi morbum averſeris, aut mortem, aut inopiam; calamitatem ſubibis.*] Ita optime habebat Wolfiana editio; in pleriſque vulgatis, inter quas etiam Caſauboniana, legitur peſſime: Νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, θάνατον, ἢ πενίαν. δυστυχήσεις.

ζ.

Ἆρον οὖν τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ [1] μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν. τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε. ἄν τε γὰρ ὀρέγῃ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν τινος, ἀτυχεῖν ἀνάγκη· [2] τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν, ὅσων ὀρέγεσθαι καλὸν ἄν, οὐδὲν οὐδέπω σοὶ πάρεστι. μόνῳ δὲ τῷ ὁρμᾷν καὶ ἀφορμᾷν χρῶ, κούφως μέν τοι [3] καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως, καὶ ἀνειμένως.

CAP. VII.

Averſationem igitur ab iis rebus amovebis omnibus, quæ in nobis ſitæ non ſunt: atque in eas transferes quæ naturæ eorum, quæ noſtri arbitrii ſunt, repugnant. Appetitionem autem hoc tempore prorſus auferto, nam ſi ea, quæ noſtri arbitrii non ſunt, deſideraris, fruſtrari neceſſe erit. Ea vero quæ nobis parent, quatenus recte poſſint expeti, nondum es aſſecutus. Sed eo tantum utitor motu animi, quo vel accedas ad eas res, vel ab iiſdem recedas: verum leviter, & cum imminutione, & remiſſe.

1 Μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν. *Transfer in ea quæ naturæ illorum repugnant, quæ in noſtra poteſtate ſunt*] Videntur & hæc rudioribus obſcura quæ dilucidiora eſſent, ſi ſcripſiſſet: Averſare falſas opiniones, ſtultas & pravas cupiditates, turpitudinem & dedecus: Hæc enim ut fugere, ita etiam effugere poteris. *Wolfius.*

Epictetus Cap. LXXXII. illa docet eſſe ſigna proficientis in virtute. *Snecanus.*

2 Τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν ὅσον ὀρέγεσθαι καλὸν ἄν, οὐδὲν οὐδέπω σοι πάρεστι. *Ea vero, quæ nobis parent quatenus recte poſſint expeti, nondum es aſſecutus.*] Satis apparet, autori huic negocium eſſe cum tirone philoſophiæ initiando, quem vult Academico more ἐπέχειν καὶ διασκέπτεσθαι, cohibere aſſenſum & amplius deliberare: & in ea ἐποχῇ ἐλλείπειν μᾶλλον, ἢ πλεονάζειν: hoc eſt, potius citra reſiſtere, quam ultra progredi, ut monet Iſocrates. Quamobrem utitur Epictetus tribus hiſce vocibus, κούφως, leviter, ἀνειμένως, remiſſe, μεθ' ὑπεξαιρέσεως, cum imminutione, eodem fere ſenſu. Eſt enim ὑπεξαίρεσις, cum paullum aliquid affectui ſubtrahitur. Significat vero, vitandum eſſe juvenile illud vitium, quo nimium in aliquam partem mortales inclinant. Hanc fuiſſe autoris mentem, ſequentia docent. Sic itaque Simplicius. Propendere & abhorrere leviter & remiſſe jubet, καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως, hoc eſt, ſic ut nonnihil laxetur, & non

ad

ad ſummum extendatur appetitus & declinatio, propenſio & averſio. *Idem.*

3 Καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως.] Politianus, cum ſupputatione: Naogeorgus, cum exceptione. Sed quia Simplicius interpretatur, μετὰ τοῦ ἐνδιδόναι τὶ ὀλίγον· καὶ μὴ εἰς ἄκρον ἐπιτείνειν, cedendo & laxando paululum, non ad ſummum intendendo: ego verti, cum imminutione. Etſi hæc tria, κούφως leviter, ἀνειμένως remiſſe, μεθ' ὑπεξαιρέσεως cum imminutione, ſynonyma fortaſſe ſunt. ὑπεξαίρεσις certè ſignificare id poteſt, cum paulatim aliquid affectui ſubtrahitur. Si quis autem intelligere mavult, cum exceptione vel conditione: ſenſus erit, ut opinor. Eâ conditione res vel appete vel averſare, ſi expetendæ fugiendæve ſint. Vult enim Epictetus, tyrones philoſophiæ interdum Academico more ἐπέχειν καὶ διασκέπτεσθαι, cohibere aſſenſum, & amplius deliberare: & in ea ἐποχῇ, ἐλλείπειν μᾶλλον ἢ πλεονάζειν. hoc eſt, potius citra reſiſtere, quam ultra progredi, ut monet Iſocrates. *Wolfius.*

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως.] Wolfius, *cum diminutione.* Pridem autem eſt, cum non Wolfium quidem melioris vitæ compotem; (qui, quæ fuit inſignis ejus eruditio, pari modeſtiâ juncta, ſtatim emendaſſet & gratias monentibus egiſſet:) ſed Lugdunenſium *Notarum* auctores noſtris in Antoninum Notis publice monuimus, *exceptione*, (non *diminutione*) veram eſſe interpretationem. Nam quod aliquis Simplicii auctoritatem hic objiciat; philoſophum agnoſco inſignem, de Epicteto, & Epicteti Lectoribus optimè meritum, ſed qui tamen in nonnullis a philoſophia remotioribus pueriliter hallucinatur: ut in iſtis, ἀνδριάντας περιλαμβάνειν (num. 57.) pluribus oſtendemus: ubi iterum Notarum iſtarum Lugdunenſium par in errore teſtatiſſimo pertinacia. Seneca de Benef. 4. c. 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet: ſi nihil inciderit quod impediat: ideo omne illi ſuccedere dicimus, &c. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere, &c. Exceptio autem ſine qua nihil aggreditur, & hic illum tuetur.* Antoninus idem cum ſæpe inculcet, ὑπεξαιρέσεως verbo, ut in hac re ſolenni & uſitato, ſemper utitur. lib. 4. ὁρμᾷ μὲν (ſapiens, ſive recta ratio:) πρὸς τὰ ἡγούμενα μεθ' ὑπεξαιρέσεως, τὸ δὲ ἀντιπαραγόμενον, &c. plenius & diſertius lib. ſeq. Ὁρμῆς καὶ διαθέσεως οὐ γίνεται ἐμπόδια διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν καὶ τὴν περιτροπὴν, &c. idem lib. 6. Καὶ μέμνησο ὅτι μεθ' ὑπεξαιρέσεως, ὅτι τῶν ἀδυνάτων οὐκ ὠρέγου. Idem lib. 11. ex Epicteto Τέχνην δὲ ἔφη περὶ τὸ συγκατίθεσθαι εὑρεῖν, καὶ ἐν τῷ περὶ τὰς ὁρμὰς τόπῳ ἵνα μεθ' ὑπεξαιρέσεως, &c. Omitto quæ vir diligentiſſimus & doctiſſimus, Henr. Stephanus, ex aliis ſuper hac voce. *Cupiditatum diminutio*, & ſi quæ ſunt ejus generis, in Seneca aliiſve, alio pertinent, & hic prorſus ἀπροσδιόνυσα, ut ex inſpectis locis cuivis liquere poteſt. Politianus verterat, *cum ſupputatione*: quod Wolfius meritò mutandum credidit. *Caſaubonus.*

η'.

Ἐφ' ἑκάστου τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείαν παρεχόντων, ἢ στεργομένων, μέμνησο ἐπιλέγειν ὁποῖόν

CAP. VIII.

Singulis in rebus, quæ vel delectant, vel uſui ſerviunt, vel diliguntur, memento conſiderare cujuſmodi ſint; exorſus à minu-

ὁποῖόν ἐστιν, ἀπὸ τῶν σμικροτάτων ἀρχόμενος. [1] ἂν χύτραν στέργῃς, ὅτι χύτραν στέργεις. καταγείσης γὰρ αὐτῆς, οὐ ταραχθήσῃ. ἂν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἢ γυναῖκα, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς· ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ οὐ ταραχθήσῃ.

minutiſſimis. Si ollam diligis, te ollam diligere: nam ea confracta, non perturbaberis. Si filiolum, aut uxorem, hominem à te diligi: nam eo mortuo, non perturbaberis.

1 Ἂν χύτραν στέργῃς. *Si ollam diligis.*] Etſi Epictetus, ut contemptor divitiarum, vilium rerum exempla profert, ut balnei, ut lactucarum, & aliorum id genus: tamen Simplicius aptius, ut opinor, verbum habet, *ἂν χύτραν σείῃς, ὅτι χύτραν σείῃς*. Si ollam tractas, aut agitas, te ollam tractare: hoc eſt, rem fragilem, & agitationis atque alliſionis impatientem, ut & vitrum. Vnde Mimographus: *Fortuna vitrea eſt: quæ cum ſplendet, frangitur.* Fortaſſis alluſit ad dolium Diogenis. *Wolfius.*

Wolfius in Notis lectionem profert ex Simplicio, quam aptiorem cenſet, *ἂν χύτραν σείῃς· ὅτι χύτραν σείεις*. Fortaſſe in aliqua parte Simplicii obiter iſta: proprio certè loco, id eſt, in hoc Epicteti capite, ut exhibet editio Salmaſii, nihil tale reperio: imo, ni me fallunt oculi, planè contrarium, *οἷον ἐπὶ τῆς χύτρας διὰ τὴν χρείαν ἀγαπωμένης*; quod quid eſt quam *στεργομένης*? non certè, *σειομένης*. *Paraphraſtes* etiam, *ἂν ποτήριον στέργῃς, ἂν χύτραν*. In Arriano fortaſſe, aut aliquo vetere codice ita repererat Wolfius, & fraudi fuit ei memoria (ut paſſim vel doctiſſimis) feſtinanti. Quare autem aptiorem, iſtam lectionem crediderit Wolfius, non dicit, ſed eſt manifeſta, ſi quis obſervet, ratio, ex ipſo contextu petita. Statim enim initio, quæ chara cunque habent homines, trifariam diviſerat *τὰ ψυχαγωγοῦντα, τὰ χρείας παρέχοντα, & τὰ στεργόμενα*; id eſt, quæ naturali quadam ratione, ſeu inſtinctu diliguntur: ut Simplicius pluribus exequitur. Atqui *χύτρα* & ſimilia non poſſunt eſſe *τῶν στεργομένων* ſimpliciter & propriè, ſed ad ſecundum genus pertinent. Quod cum videret Simplicius, (qui tamen nihil objicit) *ἐν χρείᾳ* & *διὰ τὴν χρείαν*, quo ad ſecundum genus iſta pertinere intelligeremus, prudenter addidit. In tanto tamen veterum codicum conſenſu; confirmantibus etiam tum Simplicio, tum *Paraphraſtæ* (ut vidimus) auctore, nihil mutandum cenſeo: & quicquid hic eſt *ἀνθρωπολογίας*, ab ipſo eſſe Arriano. Sed nec *τὸ σείειν* adeo hic aptum, ut mihi quidem videtur. Cum igitur hæc editio Lugdunenſis, quam fideliter exhibere nos profeſſi ſumus, *τὸ σείειν*, nulla reddita ratione, niſi quod Wolfii notæ ſub alieno nomine totidem verbis apponuntur, exhiberet; nos quod in omnibus aliis (etiam Salmaſiana) nobis viſis, invenimus, revocandum cenſuimus. *Caſaubonus.*

Quomodo vero in hiſce ſtrictior pateat ſenſus, apparet exemplo filii & uxoris, quo poſt utitur auctor. *Snecanus.*

3. Ὅταν

θ'.

Ὅταν ἅπτεσθαί τινος ἔργου μέλλῃς, ὑπομίμνησκε σεαυτὸν, ὁποῖόν ἐστι τὸ ἔργον. ἐὰν λουσόμενος ἀπίῃς, πρόβαλε σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν βαλανείῳ· [1] τοὺς ἀποῤῥαίνοντας, τοὺς [2] ἐγκρουομένους, τοὺς λοιδοροῦντας, τοὺς κλέπτοντας· καὶ οὕτως ἀσφαλέστερον ἅψῃ τοῦ ἔργου, ἐὰν ἐπιλέγῃς, ὅτι, εὐθὺς λούσασθαι θέλω, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. καὶ ὡσαύτως ἐφ᾽ ἑκάστου ἔργου. οὕτω γὰρ, ἄν τι πρὸς τὸ λούσασθαι γένηται ἐμποδὼν, πρόχειρον ἔσται, [3] διότι οὐ τοῦτο ἤθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ [4] προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. οὐ τηρήσω δὲ, ἐὰν ἀγανακτῶ πρὸς τὰ γινόμενα.

CAP. IX.

Opus aliquod aggreſſurus, ipſi tibi ſubjicito, cujuſmodi ſit illud opus. Si lavatum abieris, ea tibi proponito quæ fiunt in balneo: alios perfundi, alios loco pelli, alios convicia facere, alios furari. Sic tutius rem aggredieris, ſi ipſe tibi dixeris: Et ſtatim lavabo, & meum inſtitutum naturæ congruens conſervabo. Eodemque modo in unoquoque negotio. Sic enim, ſi quid impedimento lavationi tuæ fuerit, in promtu erit: Equidem non hoc ſolum volui, ſed & inſtitutum meum, naturæ conſentaneum, tueri volui. Neque vero tuebor, ſi ea, quæ fiunt, ægre tulero.

1 Τοὺς ἀποῤῥέοντας. *Alios perfluentes.*] Id eſt, deſtillantes. Alii legunt, ἀποῤῥαίνοντας, ſeſe perfundentes, eodem ſenſu. *Wolfius.*

2 Ἐγκρουομένους. *Loco pelli.*] Id eſt, ἐνοχλουμένους, quibus negotium faceſſitur. Alii ἐκκρουομένους, id eſt, ὠθουμένους; eos qui premuntur, aut loco pelluntur. *Wolfius.*

3 Διότι οὐ τοῦτο.] Lege: Διότι ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο. Idem.

4 Προαίρεσιν κατὰ φύσιν. *Inſtitutum naturæ congruens.*] Id capite trigeſimo poſtea, l. 4. appellat ἔνστασιν quem locum vide. *Sneeanus.*

ί. Τα-

ι. | CAP. X.

Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ [1] τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα· [2] οἷον θάνατος, οὐδὲν δεινὸν, [3] ἐπεὶ καὶ Σωκράτει ἂν ἐφαίνετο. ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ θανάτου, ὅτι δεινὸν ἐκεῖνο, τὸ δεινόν ἐστιν· ὅταν οὖν ἐμποδιζώμεθα, [4] ἢ ταραττώμεθα, μηδέποτε ἄλλους αἰτιώμεθα, ἀλλ' ἑαυτοὺς, τουτέστι τὰ ἑαυτῶν δόγματα. [5] ἀπαιδεύτου ἔργον, τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς. ἠργμένου παιδεύεσθαι, [6] τὸ ἑαυτῷ. πεπαιδευμένου, [7] τὸ μήτ' ἄλλῳ, μήθ' ἑαυτῷ.

Homines perturbantur, non rebus, ſed iis quas de rebus habent opinionibus. Verbi cauſa: Mors non eſt malum; alioqui enim & Socrati ita viſum eſſet: ſed opinio de morte, quæ malum eam facit. Cum igitur impedimur, aut diſtrahimur: non alios culpemus, ſed noſmet ipſos, hoc eſt, noſtras opiniones. Alios accuſare in calamitate ſua, hominis eſt ineruditi: ſe ipſum, ejus qui erudiri cœpit: nec ſe, nec alium, eruditi.

1 Τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. *Decreta de rebus.*] Et huic paradoxo medetur, ut poteſt, Simplicius. Conſiſtere certe nullo modo poteſt, niſi aut graviora mala nos vitare, aut majora bona conſequi putaverimus. Nam alioqui iſta unica, miſera illa quidem, & neſcio quam efficax in caſibus acerbiſſimis conſolatio relinquitur, quæ apud Homerum exſtat:

Ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένους καὶ ἀτερπέα θυμὸν ἔχοντας.

Sic voluere dii, miſeris mortalibus ævum
Eſſet ut & mæſtum, & dura illætabile cura. Wolfius.

2 Οἷον θάνατος.] Rectius Salmaſiana, cum articulo, *οἷον ὁ θάνατος.*

Οἷον θάνατος οὐδὲν δεινόν. *In morte nihil eſt mali.*] Si aut anima cum corpore extinguitur, aut in locum meliorem transfertur. Sed ſi pœnæ ſcelerum dandæ ſunt, periculoſæ plenum opus aleæ, ni veræ pietatis clypeo ſis munitus. *Wolfius.*

3 Ἐπεὶ καὶ Σωκράτει ἂν ἐφαίνετο.

Nam ita & Socrati viſum fuiſſet.] Syllogiſmus talis eſt. Quæ natura terribilia ſunt, omnibus terribilia ſunt, omnibus terribilia videntur. Vt natura calida, frigida, pulcra, & alia id genus, omnibus talia videntur, iis præſertim quorum natura integrior eſt, & prudentia major. Mors non omnibus videtur terribilis; nam Socrati viſa non fuit, qui, cum effugere poſſet, ſuſtinuit tamen. Vide Simplicium. *Snecanus.*

4 Ἢ *ταραττώμεθα, μηδέποτε.*] Non facile divinare poſſum, unde Salmaſius hanc lectionem hauſerit, ſcilicet: *ἢ ταραττώμεθα, ἢ λυπώμεθα, μηδέποτε*, &c. nuſquam ſane ita legitur, & ipſe hanc vocem *λυπώμεθα* non tranſtulit iſtius editionis præfectus.

5 Ἀ*παιδεύτου ἐστίν. Ineruditi eſt.*] Id eſt, ejus qui non conſideret, quæ ſui, quæ alieni juris ſint, qui omnia ſuo arbitratu fieri poſtulet: id quod fieri neque poteſt, neque fortaſſe debet. *Wolfius.*

Ante vocem Ἀπαιδεύτου Simplicius conjunctionem collocandam exiſtimat. Τοῦτο *συνεχὲς τῷ πρὸ αὐτοῦ ἐστιν. καὶ εἴπερ εἶχε τὸν, γὰρ, σύνδεσμον, ὡς λέγειν. ἀπαιδεύτου γάρ ἐστιν ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν.* Hoc eſt: *Cohæret hoc cum ſuperiore; ſique conjunctione addita legeretur: Nam eruditi munus eſt, &c.*

6 Τὸ *ἑαυτῷ. Seipſum.*] Agnoſcit enim culpam ſuam, ſimulque in id intentus eſt, ne denuo ad eundem lapidem impingat: hoc eſt, ne alienarum rerum jus ſibi arroget. Nam in eo quod præcedit, *τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς*, voces, (*ἄλλοις* & *αὐτὸς*) ſuam habent *ἔμφασιν*. Dilucidius c. 31. l. 5. id ipſum effert: Per alium te non magis in calamitate eſſe poſſe, quam in vitio: hoc eſt, eum ſolum eſſe calamitoſum, qui male ſentiat & vivat: non eum, qui negligatur, aut male tractetur ab aliis. *Wolfius.*

7 Τὸ *μήτ' ἄλλῳ, μήθ' ἑαυτῷ.*] Salmaſiana habet: Τὸ *μήτε ἄλλῳ, μήτε ἑαυτῷ.* Melius tamen noſtra, & aliæ editiones.

ιά.

1 Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρείῳ προτερήματι. εἰ ὁ ἵππος ἐπαιρόμενος ἔλεγεν ἄν, ὅτι, καλός εἰμι, οἰστὸν ἂν ἦν. σὺ δ' ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος, ὅτι, ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐπὶ ἵππῳ ἀγαθῷ ἐπαίρῃ. τί οὖν ἐστι σόν; 2 χρῆσις φαντασιῶν. ὥσθ' ὅταν ἐν χρήσει φαντασιῶν κατὰ φύσιν σχῇς, τηνικαῦτα ἐπαρθήσῃ. 3 τότε γὰρ ἐπὶ σῷ τινι ἀγαθῷ ἐπαρθήσῃ.

Cap. XI.

Nulla aliena præſtantia efferaris animo. Si equus ſemet jactans diceret, ſum pulcher; ferendum eſſet. Tu vero cum inſolenter gloriaris; te pulchrum equum habere: ſcito, equo te bono ſuperbire. Quid igitur eſt tuum? Uſus viſorum. Quapropter cum in uſu viſorum ita moratus fueris, quemadmodum natura poſtulat, tum effereris. Tum enim aliquo tuo bono lætaberis.

1 Ἐπὶ

1 *Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. Nulla aliena præſtantia efferaris animo.*] Quid verbo ἐπαρθῇς indicet, operæ eſt cognoſcere. Quippe non ſignificat, per arrogantiam efferri; ut in malam ſæpe partem ea voce utimur. (alioqui non ſuaderet, ut noſtris & veris bonis efferremur.] Non igitur ſimpliciter ἐπαίρεσθαι prohibet, ſed alienis bonis. Videatur Simplicius. *Snecanus.*

2 *Χρῆσις τῶν φαντασιῶν. Vſus viſorum.*] Obſcuriora videntur hæc minus aſſuetis. Sed perinde eſt ac ſi diceret: in omnibus rebus non appetitum aut popularem opinionem, ſed rationis judicium ſequendum. Viſis enim recte uti, quid eſt aliud, quam, de rebus omnibus recte judicare, & rationi parere, non affectui? *Wolſius.*

3 Vltima hujus ſectionis verba Salmaſius hoc modo edidit: *τῷ γὰρ ἐπὶ σῷ τινι ἀγαθῷ ἐπαίρῃ.* An bene? Iudicet lector.

ιβ'.

[1] Καθάπερ ἐν λιμένι, τοῦ πλοίου καθορμισθέντος, ἂν ἐξέλθῃς ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργόν ἐστι, καὶ κοχλίδιον ἀναλέξασθαι, ἢ βολβάριον· [2] τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον, καὶ συνεχῶς ἐπιστρέφεσθαι, [3] μήτοιγε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ. καὶ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδεμένος ἐμβληθῇς, ὡς τὰ πρόβατα. οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν διδῶται ἀντὶ βολβίου καὶ κοχλιδίου γυναικάριον καὶ παιδίον, οὐδὲν κωλύσει· ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, [4] τρέχε ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ἐπιστρεφόμενος

CAP. XII.

Quemadmodum in navigatione, ſubducto navigio, ſi aquatum exieris, obiter fortaſſis etiam cochleolam colliges, aut bulbum: animo autem in navigium intento eſſe oportet, ac continenter ſolicito, ne gubernator vocet: ac tum illa omnia relinquere, ut ne vinctus, tanquam oves in navim conjiciaris. Ita etiam in vita, ſi tibi vice cochleæ aut bulbi, detur uxorcula & puer: nihil impediet. At ſi gubernator vocarit, curres ad navim, relictis illis omnibus; neque reſpicies. Quod ſi ſenex es, cave unquam à nave recedas longius;

φόμενος. ἐὰν δὲ γέρων ᾖς, μηδὲ ἀπαλλαγῇς ποτε τοῦ πλοίου μακρὰν, ⁵ μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς.

ne quando vocatus, deficias.

1 Καθάπερ ἐν λιμένι.] Melius in aliis, ut Plantiniana: Καθάπερ ἐν πλῷ: quod & Wolfius in verſione expreſſit. *Paraphraſtes*, ἐν πλοίῳ, non male: ſed illud tamen magis probo. *Caſaubonus.*

Καθάπερ ἐν λιμένι τοῦ πλοίου καθορμισθέντος.] Rectius hæc verba tranſtulit Salmaſianæ editionis præfectus, nempe: *Quemadmodum in navigando, in portum ſubducto navigio.*

2 Τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον. *Animo in navigium intento.*] Aliter legitur, τάττεσθαι δέ σε, ordinare vel componere te. Sed prius eſt ἐμφατικώτερον: ſignificat enim illam animi propenſionem ſive extenſionem, qua in rem aliquam quaſi rapimur, aut extendimur. Navem ſive philoſophiam, ſive vitæ inſtitutum vocat: gubernatorem vero Deum: cui vocanti qui non pareat, aut pro mancipio tractetur, aut plane deſeratur. *Snecanus.*

3 Μήτοιγε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ.] Ita complures excuſi codices. Salmaſius legit: μήποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ. Si mei arbitrii res foret, legerem: μήτοι σε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, quod Wolfius pro varia lectione ſuæ editioni adjunxit.

4 Τρέχε.] Ita unanimiter omnes, Salmaſiana vero pessime habet τρέχειν.

† Minime damnandum, videtur τὸ τρέχειν, quod Salmaſiana præmiſit, ſi cogites infinitivum eſſe loco imperativi poſitum; cujusmodi ἐναλλαγὴ Græcis perquam eſt familiaris. Heſiod. ἔ. καὶ ἡ. 427. φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕρῃς, κατ' ὄρος διζήμενος, *ferto autem burim, cum inveneris, in monte quærens.* Et infra cap. xxxix. μὴ μαντεύεσθαι *noli conſulere vatem.* Eſt præterea, quod τὸ τρέχειν melius reſpondeat τῷ ἀφεῖναι πάντα, quod præceſſit.

5 Μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς. *Ne forte eo vocante deficias.*] Politianus attexit. Inque id vinctus conjiciaris. Qui enim volens non ſequitur, neceſſitate hoc patietur. Quæ appendix nec in excuſis codicibus habetur, & eſt ſupervacanea. Loquitur enim non de externa vi, ſed de imbecillitate virium: quæ quo major ſit ingraveſcente ætate, eo paucioribus rebus animum eſſe occupandum: quod & iis vacare, & parere philoſophiæ ſit difficillimum. Homo cœlebs (ſi cætera paria ſint) & in vita paucioribus eſſe contentus, & æquiore animo diſcedere è vita poteſt. Maritum & patrem, tam viventem quam morientem, magis ſolicitant uxor, liberi, familia, quam ipſius ſalus. In hanc ſententiam ſcribit Cicero, tranquillitatem animi atque ſecuritatem eo faciliorem eſſe philoſophis, quo minus pateant multa in eorum vita, quæ fortuna feriat, & quo minus multis rebus egeant: & quia, ſi quid adverſi eveniat, tam graviter cadere non poſſint. Navem, ſive philoſophiam, ſive vitæ inſtitutum intelligo: gubernatorem vero, Deum: cui qui vocanti non pareat, aut pro mancipio tractetur, aut plane deſeratur. *Wolfius.*

Politianus addit in verſione: *inque id vinctus conjiciaris. Qui volens non ſequitur, neceſſitate id patietur:* quæ ex meliore aliquo codice ab ipſo prompta eſſe, utut aliter cenſeat & diſputet Wolfius, fidem facit *Paraphraſis* noſtra. Totidem enim & illis verbis: καὶ δεδεμένος βληθῇς· ὁ γὰρ ἑκὼν μὴ ἑπόμενος ἀνάγκῃ τοῦτο πείσεται. *Caſaubonus.*

ιγ. ¹ Μὴ

ιγ'.

[1] Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις. ἀλλὰ θέλε γίνεσθαι τὰ γινόμενα, ὡς γίνεται, καὶ εὖ ποιήσεις. [2] νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. [3] χώλανσις, σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ· καὶ τοῦτο [4] ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε· εὑρήσεις γὰρ αὐτὸ [5] ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, [6] σοῦ δὲ οὔ.

CAP. XIII.

Ne poſtules, ea quæ fiunt, arbitratu tuo fieri. Sed ſi ſapis, ita fieri quæque velis, ut fiunt. Morbus eſt corporis impedimentum; inſtituti non item, niſi ipſe velis. Claudicatio, pedis eſt impedimentum; inſtituti non item. Quod ſi ſingulis in rebus, quæ incidunt, conſideraris; invenies eas alterius cujuſpiam rei, non tui, eſſe impedimentum.

1 Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα. ὡς γίνεται, καὶ εὖ ποιήσεις.] Argentinenſis codex paulo aliter, ἀλλὰ θέλειν, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται. ut ſit, ζήτει θέλειν, id ſtude ut velis: quaſi dicat, Voluntatem tuam facilius mutabis, quam naturam rerum. καὶ εὖ ποιήσεις, verti, Si ſapis. quod ſi diſplicet, repone, & recte facies. Eſt enim idem quod καλῶς ποιεῖν, approbandi formula hoc loco. εὖ ποιῶ σε, bene de te mereor: & εὖ πράττω, facile agito, bene mecum agitur: non ſunt hujus loci. *Wolfius.*

Salmaſiana & aliæ hunc locum hoc modo habent; Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις. Ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα, ὡς γίνεται, καὶ εὐροήσεις. Hæc ita vertuntur: *Ne poſtules ea quæ fiunt, ita fieri ut tu vis; ſed ut fiunt, ita velis ea fieri; Sic omnia ſecunda tibi accident.*

Virum doctum ſuum judicium mire deſtituit, cum pulcherrimam & acutiſſimam ſententiam aliena verborum iſtorum καὶ εὖ ποιήσεις (*ſi ſapis*) verſione, non parum hebetavit ſimul & obſcuravit. Politianus ante illum non male, & *proſpereris.* Confirmat *Paraphraſis*, καὶ ἀλύπως διάξεις. Imo totam hanc ſententiam felicius & argutius, pro argumento, Politianus: *Ne velis quæ fiunt, fieri ut vis; ſed velis quæ fiunt, ut fiunt, & proſpereris.* Multi veteres, quà Græci, quà Latini, verbis & ipſi rotundiſſimis, hunc ſenſum expreſſere; quorum ſententiæ nobis alibi collectæ. Origeni (*contra Celſum*) haud abſimili concinnitate verborum, Hominis τελειότης, αἱρεῖσθαι ἃ βούλεται, καὶ γίνεσθαι ὡς ἂν λέγεται. Εὖ ποιεῖν igitur hic, quod aliis εὖ πράττειν. In editione quam ſequimur, invenimus εὐροήσεις· ut & Salmaſiana: ex qua, ni fallor, huc derivatum. Aliter omnes aliæ, quas vidimus, veteres & recentiores. Sed nec in

Plantiniana., quæ varias lectiones exhibet, reperitur. Quare nobis merito ſuſpectum eſt: & vereor ne ex Simplicio petitum ſit, potius quam ex ſcripto codice. Nec tamen inde ſequitur, ita reperiſſe Simplicium in *Enchiridiò*, ſed ad vitandam ambiguitatem, quæ Wolfium in errorem induxit, conſulto, quod in Enchiridio repererat, *τῷ εὐροεῖν*, expreſſiſſe. Non laudo; cum ſic pereat acumen non contemnendum, quod in ambiguo verborum ſenſu latet. Quo alluſit & Ariſtoteles his verbis, *ἀδύνατον τῷ μὴ τὰ καλὰ πράττοντι, καλῶς πράττειν.* Hic quoque igitur faciendum duximus, ut vulgatam lectionem revocaremus: quamvis in Simplicio iterum in cap. 78. *τὸ εὐροήσεις.* *Caſaubonus.*

2 Νόσος, *σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως δὲ οὔ.*] Multa Stoïcorum *paradoxa*, quæ prima facie ridicula. commodam tamen interpretationem admittunt: qualia, *Stultos omnes inſanire. ſapientes, ſolos eſſe divites: liberos:* addunt & *formoſos*, (ſi velint:) & id genus alia. Sed quod hic aſſerit Epictetus, & alii paſſim Stoïci, morbos corporis ad animum mentemve nihil pertinere, nec per illos obſtare, quin ſapiens ſua felicitate, id eſt, plena ſolidaque mentis ſanitate fruatur: id ab omni ratione, & communi uſu tam remotum mihi videtur, ut non tam in eorum genere quæ *paradoxa* (ſeu ut Cicero vertit, *admirabilia:*) vocantur ponendum; quam fatuum & ridiculum videatur. Aut dicant & probent ſuos illos ſapientes febribus & deliriis nunquam tentari ſolitos: aut ſi à rabido cane morderentur, diris tamen affectibus animi non obnoxios fuiſſe, quibus alios paſſim corripi videmus. Quid quod vir ſummus Ariſtoteles, & rerum naturæ ſine exemplo (quicquid obſtrepant nonnulli:) ſcientiſſimus; viros in quocunque genere præſtantiſſimos, domi foriſque laudatiſſimos; poëtas, oratores, politicos, milites, (quorum exempla adfert, Herculem, Lyſandrum, Ajacem, Bellerophontem, Empedoclem, &c.) *atrabiliarios* pleroſque fuiſſe dicat & furori, ſeu mentis alienationi, præter alios in quibus nihil non vulgare, obnoxios? Hic igitur excuſent Stoïcos, qui poſſunt: ego nullum colorem video. *Idem.*

* Quod magnus Caſaubonus hic Stoïcos exagitet, & fatuam ac ridiculam pronunciet hanc illorum ſententiam, mihi quidem minus recte facere videtur. Dicit Philoſophus *νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ.* Quo nihil aliud innuit, quam ſapientem, tunc etiam, cum corporis morbis premitur, tamen eſſe ſui juris & liberum. cum per impedimenta corporis voluntas ejus ſufflaminari haud poſſit dici, quippe qui ſtabile hoc ſuæ *προαιρέσεως* ſcitum obſervet, *ubi nec poſſis; ibi nec velis.*

Egregiam hujus ænigmatis ſive parabolæ, ſeu mavis allegoriæ, explicationem qui deſiderat, adeat Simplicium. *Snecanus.*

3 *Χώλανσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δ' οὔ. Claudicatio pedis eſt impedimentum, non inſtituti.*] At dices, inſtituto conficiendi itineris (præſertim ſi jumentum aut vehiculum deſit) obſtat claudicatio. Reſpondebit Epictetus: Si præceptis meis parueris, non inſtitues iter, quod conficere non poſſis. Sic quo plura & majora fuerint impedimenta corporis, eo magis appetitum contrahes, paucioraque ſuſcipies. At iſtud ipſum, inquis, eſt inſtituti impedimentum, eoque moleſtiſſimum. Negat Epictetus eſſe impedimentum, nihil temere & fruſtra appetere: ſed id philoſophi proprium eſſe munus affirmat. Illud certè vel ſtultus intelligit, præſtare appetitum rationi obedientem præbere, quam irritis cupiditatibus æſtuare. At eſt factu difficile. Sic Deo viſum, cui, niſi ultro feceris, parebis invitus. Illud tamen Epictetus (ut ea quæ ſequuntur, docent) non vetat, quo minus commodis

tuis

ſtuis, quatenus & natura poſtulet, & honeſte poſſis, conſulas. *Wolfius.*

4 Ἐφ' ἑκάστου.] Ita omnes editiones, excepta Salmaſiana, quæ habet: ἐφ' ἑκάστων.

5 Ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὸν δὲ οὔ. *Id alterius cujuſpiam rei, non tui eſſe impedimentum.*] Si concederet, pedem eſſe partem corporis (neque vero negat) corpus vero hominis partem eſſe (quod negare videtur) impedito pede, corpus: corpore impedito, homo ipſe, ex parte ſaltem, impediretur. Quod ſi corpus inſtrumentum eſt hominis (qua de re plura ex Simplicio afferemus) negari certe non poterit, quin mutilato inſtrumento, imperfectior & incommodior futura ſit actio. Male pugnabis gladio, cui vel capulus vel mucro defuerit. Sed hæc differantur.

† Cogitandum per τὸ σὸν, ſive σοῦ, nequaquam *corpus* intelligi, ceu partem hominis; quod hic in notis intendit Caſaubonus; ſed τὴν προαίρεσιν, ſive appetitum hominis rationi obedientem, & ob id nullis impedimentis obnoxium.

6 Σοῦ δὲ οὔ.] Ita variis editis codicibus reperitur. Aſt in Salmaſiana & aliis: σὸν δὲ οὔ.

ιδ'.

Ἐφ' ἑκάστου τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. ἐὰν καλὸν ἴδῃς, ἢ καλὴν, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. [1] ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν. καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, [2] οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

CAP. XIV.

Quicquid inciderit, in eo memento, ad te converſus, inquirere, qua facultate ſis ad uſum ejus inſtructus. Si quem formoſum, formoſamve videris; ad eam rem temperantiæ facultas in promptu erit. Si labor objectus fuerit, tolerantiam reperies: Si convicium, patientiam invenies. Quod ſi te ita conſuefeceris, viſis non obtemperabis.

2 Ἐὰν πόνος προσφέρηται. *Si labor objectus fuerit.*] Maluiſſem *dolor.* cum jam olim Ciceroni obſervatum fuerit, Græcos πόνον pro *dolore* uſurpare: & ita paſſim apud Poëtas, alioſque. Quod autem Græcis objicit alicubi Cicero, carere eos voce quæ *dolorem*, ut à *labore* diſtinguitur, exprimat: quanquam multa opponit Iul. Scaliger, in 10. *De Hiſt. animalium*; non tamen ſine ratione eſt, cum ſæpiſſime in libris Græcorum communi appellatione confundantur. *Caſaubonus.*

2 Οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι. *Viſis non obtemperabis.*] Hoc eſt, neque voluptati, neque dolori ſuccumbes: ſed pravas cupiditates

atque affectiones, ſapientiæ virtutumque præſidio ſuperabis. *Wolfius.*

Οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.] Wol. *viſis non obtemperabis.* Idem cap. 22. μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, *ne te viſum illud moveat.* Cap. 24. μὴ συναρπαζέτω σε ἡ φαντασία. *ne te viſum illud moveat* : & ita paſſim (frequens in Epicteto vox:) his aut ſimilibus verbis, quæ vim Græci non ſatis exprimunt. Eſt enim in verbo συναρπάζεσθαι τῆς ὀξύτητος (*velocitatis*) ut Arrianus lib. 2. 18. exprimit: vel τοῦ αἰφνιδίου (*ſubiti & repentini*:) ut Simplicius alicubi, ſignificatio. Multum autem in eo ſitum eſt, ut intelligamus φαντασίας (ſive oblatas rerum ſpecies:) ut quæque ſe res oculis aut auribus offert: non ante munitos animos invadentes & occupantes, ſola celeritate prævalere. Eſt autem prudentis & cauti, ſubita ſemper ſuſpecta habere; cum vera ſapientia temporis & deliberationis ſit filia. Præterea, veræ libertatis amans animus, omnem vim tam quæ animo, quam quæ corpori infertur, non poteſt non abhorrere; (& quocunque modo *rapi*, ſervile putare: *Dromo, Dromo, ſublimem hunc intro rape, quantum potes. Rape, inquam.* Plane ita phantaſiæ, ſi quis ſe illis præbeat, & rectam rationem, tanquam Ajacis clypeum, non opponat. Huc facit & Ariſtotelis obſervatio, *tarditatem*, generoſitatis & μεγαλοψυχίας indicem ſtatuentis. Hæc eo pluribus, ne Wolfium ſine cauſa reprehendere, aut de verbis, re caſſis, litem illi temere movere voluiſſe videremur. Præſtat igitur *corripi* verbo, cum Politiano; *vel tranſverſum agi*, cum aliis: vel alio quocunque verbo, quod aliquam velocitatis cum vi conjunctæ ſignificationem habeat, exprimere. *Caſaubonus.*

† Recte Caſaubonus verbo συναρπάζειν majorem, quam ei Wolfius dederit, vim hic tribuendam eſſe monet. At quæ plenior emphaſis, quam in verbo *auferendi*, quo Cicero utitur ad Famil. epiſt. VII. l. 11. *ne te auferant aliorum conſilia.* Cui quidem verbo, cum illud in rebus, quæ ſpecie fallant, adhibitum reperias, haud ſcio an uſquam commodior ſedes dari poſſit.

Ad verbum, non corripient te viſa, quæ εἴδωλα vocant Græci communiter. *Snecanus.*

Salmaſius legit, οὐχ' ἁρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

ιέ.

Μηδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι, ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ', ὅτι, ἀπέδωκα. [1] τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; οὐκ οὖν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ σοι μέλει, [2] διὰ τίνος σε ὁ δοὺς ἀπῄτησε; μέχρι δ'

CAP. XV.

Nunquam te quicquam perdidiſſe dicito, ſed reddidiſſe. Filiolus obiit? redditus eſt. Prædium eſt ereptum? an non id quoque eſt redditum? At improbus eſt qui eripuit. Quid id tua refert, per quem, is qui dederat, ab te repetierit? Sed quamdiu conceſſe-

δ' ἂν διδῷ, ὡς ἀλλοτρίου αὐτοῦ ἐπιμελοῦ, ὡς τοῦ πανδοχείου οἱ παριόντες.

ceſſerit, tanquam alienum id curato, ut cauponam viator.

1 Τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη.] Ita conſtanter in omnibus excuſis legitur. Aſt Salmaſiana editio hoc loco cunctis auctior eſt; habet enim: Τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη· ἡ γυνὴ ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. Τὸ χωρίον, &c. Sed miror, Salmaſianæ editionis præfectum, cum multis in locis a Wolfiana verſione abeat, illam verborum appendicem in Latinum non tranſtuliſſe.

2 Διὰ τίνος σε ὁ δοὺς ἀπῄτησε.] In omnibus ferme ita habes: Sed Salmaſiana, διὰ τί σε ὁ δοὺς, &c. Hanc lectionem quoque Wolfius agnoſcit.

ιϛ'.

Εἰ προκόψαι θέλεις, ἄφες τοὺς τοιούτους διαλογισμούς. ἐὰν ἀμελήσω τῶν ἐμῶν, οὐχ ἕξω διατροφάς. ἐὰν μὴ κολάσω τὸν παῖδα, πονηρὸς ἔσται. [1] κρεῖσσον γὰρ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταρασσόμενον· κρεῖττον δὲ, τὸν παῖδα κακὸν εἶναι, ἢ σε κακοδαίμονα.

CAP. XVI.

Si quid proficere ſtudes, iſtiuſmodi cogitationes miſſas facito; Si mea neglexero, non erit unde vivam: Niſi puerum caſtigâro, malus erit. Præſtat enim perire fame, timoris ac moleſtiæ expertem; quam copiis omnium rerum circumfluentem, animo vivere perturbato. Et puerum malum eſſe præſtat; quam te infelicem.

1 Κρεῖσσον γὰρ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον. *Præſtat enim emori fame, ubi doloris & timoris expers evaſeris.*] Quæri non injuria poſſit, tantáne conſtantia cadat in fragilitatem humanam, ut Saguntina (quod ajunt) fame non afficiatur? Deinde quod de puero dicit, niſi ita intelligatur, ut tum demum ejus cura abjiciatur, cum neque verbis neque verberibus quicquam profeceris: videbitur plena inhumanitatis oratio, & Timone μισανθρώπῳ quam homine philoſopho dignior, qui & ipſe aliquid ſtudii atque operæ ad conſociationem civilem afferre debet. Equidem exiſtimo ὑπερβολὰς eſſe, nimiæ ſolicitudinis reprimendæ cauſa uſurpatas. Quod ſi cavillari libeat, hypotheticam eſſe dices propoſitionem, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον, ubi & dolorem & metum propulſaris: tum enim nec fame dolebis, nec mortem metues: ſed quando

id fiet? Pauciſſima certe in omnibus hiſtoriis exſtant exempla: & quæ exſtant, ut Socratis, Anaxarchi, Diogenis, Demonactis, Lælii, Catonis, & aliorum, dubitari poteſt an ſint Græcorum ingeniis ornata vehementius, & ſupra veri fidem amplificata. *Wolfius.*

ιζ'.

Ἄρξαι τοιγαροῦν ἀπὸ τῶν μικρῶν. Ἐκχεῖται τὸ ἐλάδιον; κλέπτεται οἰνάριον; ἐπίλεγε, ὅτι, τοσούτου πωλεῖται ἀπάθεια, τοσούτου ἀταραξία. προῖκα δὲ οὐδὲν περιγίνεται. ὅταν δὲ καλῇς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύναται [1] μὴ ὑπακοῦσαι· καὶ ὑπακούσας, μηδὲν ποιῆσαι ὧν θέλεις, [2] καὶ οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ, [3] τό σε μὴ ταραχθῆναι.

CAP. XVII.

A parvis igitur auſpicare. Oleum effunditur? villum ſurripitur? Subjice tibi: Tanti vænit tranquillitas, tanti conſtantia; gratis autem nihil acquiritur. Cum vero puerum vocas, fieri poſſe cogita, ut præſto non ſit: &, ut ſit, nihil agat ex animi tui ſententia: neque vero ei tam bene ſit, ut tuarum perturbationum habeat ille poteſtatem.

1 Μὴ ὑπακοῦσαι.] Wol. *non præſto eſſe*: Politianus, *non audire*. Fortaſſe, μὴ ὑπακ., pro παρακοῦσαι, id eſt, *non intellexiſſe. Caſaubonus.*

2 Καὶ οὐχ' οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς. *Neque vero ei tam bene ſit.*] Videtur potius ἔστω *vel* εἴη legendum ut ſit ſententia, contemni potius puerum oportere, quam ejus ſive contumacia ſive inſcitia commoveri. Abſit, inquit, ut tu commovearis, cum ſtultus & improbus puer, ſive ex inſcitia, ſive de induſtria, peccaverit. *Wolfius.*

In aliis editionibus legitur: Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς. Et pro ἐστὶν αὐτῷ, Caſaubonus habet ἔστω αὐτῷ. Et bene monet Wolfius ita eſſe legendum.

3 Τό σε μὴ ταραχθῆναι.] Caſauboniana editio habet: τό σε ταραχθῆναι.

ιη'.

[1] Εἰ προκόψαι θέλεις, [2] ὑπόμεινον, [3] ἕνεκα τῶν ἐκτὸς [4] ἄνους δόξαι, καὶ ἠλίθιος

CAP. XVIII.

Si quid proficere vis, ne recuſa, quo minus ob res externas amens & fatuus

ἠλίθιος. [5] μηδὲν βούλου δοκεῖν ἐπίστασθαι. [6] κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τις, ἀπίστει σεαυτῷ. ἴσθι γὰρ, [7] ὅτι οὐ ῥᾴδιον, καὶ τὴν προαίρεσιν τὴν σεαυτοῦ κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι, καὶ τὰ ἐκτός. ἀλλὰ [8] τὸν ἑτέρου ἐπιμελούμενον, τοῦ ἑτέρου ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη.

tuus habearis: Ne quid ſcire videri velis. Quod ſi quis aliis eſſe videaris: ipſe tibi diffidito. Scito enim, facile non eſſe inſtitutum tuum in eo ſtatu, qui ſit naturæ conſentaneus, conſervare, & res externas amplecti: ſed aliter non poſſe fieri, quin is, alterum qui curet, alterum negligat.

1 Εἰ προκόψαι θέλεις. *Si proficere vis.*] Scilicet, in philoſophia & animi cultura. Eam enim προκοπὴν ſeu profectum intelligit, qua tranquillitas animi & libertas augeatur. *Wolfius.*

2 Ὑπόμεινον ἕνεκα τοῦ ἐκτὸς ἄνους δόξαι. *Ne recuſa propter externa videri amens.*] Qui enim voluptates, opes, honores minus curat, præſertim ſi illa conſequi liceat, vulgo ſtultus habetur. *Idem.*

3 Ἕνεκα τοῦ ἐκτὸς.] Scrib. τῶν ἐκτὸς, ut in Salmaſii editione. Paraph. παρὰ τοῖς ἐκτὸς, non male. Qui dicantur in N. T. ſed & Ethnicorum libris, οἱ ἐκτὸς, Chriſtianus lector non (opinor) docendus. Optimus ſic quoque ſenſus. Sed obſtat huic lectioni, quod hoc iterum capite, τὰ ἐκτὸς, ubi iterum Paraphr. τοῖς ἐκτὸς ἀρέσκειν. Sed eodem res redit. Externas enim res ament neceſſe eſt, qui vulgo hominibus placere aut probare ſe ſtudent. Hinc eſt, quod avari, & cumulandis per fas & nefas opibus intenti, ſoli ſapientes apud vulgus audiunt. *Caſaubonus.*

4 Ἄνους δόξαι.] Salmaſius legit cum aliis, ἀνόητος δόξαι.

5 Μηδὲν βούλου.] Salmaſius vero & Wolfius legunt: Μηδὲν βούλει.

6 Κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τις.] In quibuſdam codicibus reperitur: Κἂν δόξῃς τινὸς εἶναί τισι, Sed tum deeſſe videtur ἄξιος, *dignus aliquo*: Sed non opus eſt, ſi, ut cæteri codices habent, pro τινὸς, τὶς legatur. *Wolfius.*

7 Ὅτι οὐ ῥᾴδιον.] Male in Salmaſiana: ὡς οὐ ῥᾴδιον.

* Cave damnes Salmaſianam. Quid enim uſitatum magis, quam τὸ ὡς pro ὅτι adhiberi. vid. Devarium de part. Gr. Ling. in hac voce.

8 Τὸν ἑτέρου.] Ita omnes editiones præter Salmaſianam, quæ habet: τοῦ ἑτέρου.

ιθ'.

[2] Ἂν θέλῃς τὰ τέκνα σου, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τοὺς φίλους σου [2] πάντοτε ζῇν, ἠλίθιος εἶ· τὰ

γὰρ

CAP. XIX.

Si in id ſtudes, ut liberi tui, uxor, amici, perpetuo vivant & floreant, ſtultus es. Nam quæ in

tua

γὰρ μὴ ἐπὶ σοί, [3] θέλεις ἐπὶ σοὶ εἶναι· καὶ τὰ ἀλλότρια, σὰ εἶναι. οὕτω κἂν τὸν παῖδα θέλῃς μὴ ἁμαρτάνειν, μωρὸς εἶ. [4] θέλεις γὰρ τὴν κακίαν, μὴ εἶναι κακίαν, ἀλλ' ἄλλο τι· ἂν δὲ θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τοῦτο δύνασαι. [5] τοῦτο οὖν ἄσκει, ὃ δύνασαι.

tua poteſtate non ſunt, ea in poteſtate tua eſſe vis, & aliena eſſe tua. Sic etiam, ſi puerum peccare non vis, ſtultus es. Id enim poſtulas, ut vitium non ſit vitium, ſed quiddam aliud. At ſi eo quod appetis, fruſtrari non vis: hoc quidem potes. Ergo quod potes, in uſum voca.

1 Ἂν θέλῃς.] Salmaſiana, ἐὰν θέλῃς. Et ita quoque infra, ἐὰν δὲ θέλῃς, quæ lectio aliis præferenda videtur.

2 Πάντοτε ζῆν.] Wol. *perpetuo vivant & floreant*: ex aliquo, ut conjicio ego, Manuſcripto, quamvis in nullo editorum mihi repertum. Sed nec Simplicius in ſuo Codice reperiſſe videtur; ita tamen & *Paraphraſis*: *πάντοτε ζῆν καὶ εὖ πράττειν*. *Caſaubonus.*

3 Θέλεις.] Quidam codices male: Εἰ θέλεις. *Idem.*

4 *Θέλεις γὰρ τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν. Id enim poſtulas, ut vitium non ſit vitium.*) Innuit opinor, pueros & omnes mortales naturæ eſſe vitioſos: nec vitia propulſari, niſi per philoſophiam, cujus non ſatis capax ſit tenera & rudis ætas: quæ ut caſtiganda ſit, non tamen ſit abjicienda.

5 *Τοῦτο οὖν ἄσκει, ὃ δύνασαι.*] In editionibus quas ego cunque vidi Wolfiana, ut & in Salmaſiana, & Plantinianis, omiſſa eſt horum verborum verſio Latina. Quæ hic addita eſt; an Wolfii ſit, an alterius, neſcio. Non eſt tamen quod Græca ſuſpecta Lector habeat, cum in omnibus editis, mihi viſis, exemplaribus reperiantur. *Caſaubonus.*

κ'.

[1] Κύριος ἑκάστου ἐστὶν, ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου θελομένων, ἢ μὴ θελομένων, ἔχων τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ περιποιῆσαι ἢ ἀφελέσθαι. ὅστις οὖν ἐλεύθερος εἶναι βούλεται, μήτε θε-

λέτω

CAP. XX.

Cujuſque dominus is eſt, qui ea quæ ipſe vult, aut non vult, poteſtatem habet vel conſervandi, vel eripiendi. Quiſquis igitur liber eſſe volet, neque cupiat quicquam, neque averſetur

eo-

λέγω τι, μήτε φευγέτω τι τῶν ἐπ᾽ ἄλλοις. εἰ δὲ μή, δουλεύειν ἀνάγκη.

eorum quæ penes alios ſunt. Sin minus, ſervire neceſſe erit.

1 Κύριος ἑκάστε ἐστὶν ὁ τῶν ὑπ᾽ ἐκείνε. *Cujuſque dominus eſt is, qui cupiditatum ejus.*] Quam multos ergo Fortuna dominos nobis impoſuit? Quanto plures ipſi nobis imponimus, inſatiabili caducarum rerum cupiditate? *Wolfius.*

κά.

Μέμνησο, ὅτι [1] ὡς ἐν συμποσίῳ, δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι. περιφερόμενον γέγονέ τι κατὰ σέ; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κάτεχε. οὔπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλε πόρρω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται κατὰ σέ. οὕτω πρὸς τέκνα, οὕτω πρὸς γυναῖκα, οὕτω πρὸς ἀρχάς, οὕτω πρὸς πλοῦτον. καὶ ἔσῃ ποτὲ [2] ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. ἂν δὲ καὶ [3] παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ᾽ ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. οὕτω γὰρ ποιῶν Διογένης καὶ Ἡράκλειτος, καὶ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως [4] θεῖοί τε ἦσαν, καὶ ἐλέγοντο.

CAP. XXI.

Memento, ſic in vita eſſe verſandum, tanquam in convivio. Si quid circumferendo ad te pervenerit: porrecta manu partem modeſte capito. Præterit? Ne detine. Nondum adeſt? Ne longe appetitum extendito: ſed expecta, dum ad te perlatum fuerit. Sic erga liberos, ſic erga conjugem, ſic erga magiſtratus, ſic erga divitias ſi affectus fueris, aliquando dignus eris convivio Deorum. At vero ſi oblata etiam non acceperis, ſed deſpexeris, non conviva Deorum modo, ſed & imperii, conſors eris. Sic enim cum facerent Diogenes, Heraclitus, & ſimiles, merito divini ut erant, ita & dicebantur.

1 Ὧς ἐν Συμποσίῳ.] Addit *Paraphar.* οὕτως ἐν βίῳ, quod ſententia requirit, & cujus defectus Politianum à vero ſenſu abduxit, ut verteret, *Memento oportere te in convivio verſari:* Wol. autem ex ingenio, an vetere aliquo manuſcripto libro ſuppleverit, incertum mihi. Mox pro κάτεχε: *Paraphraſis*, κατάτρεχε: Sed nihil opus. *Caſaubonus.*

2 Ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. *Diis dignus compotor.*] Significat, Externarum rerum deſpicientiam divinum eſſe quiddam, & reddere Deo ſimilem. *Wolfius.*

3 Παραθέντων σοι. *Ubi tibi appoſuerint.*] Simplicius, παρατεθέντων, appoſitis: Sed & alterum ἐλλειπτικῶς ferri poteſt, ſi intelligas, τῶν μαγείρων τὰ σιτία, ſi coqui vel miniſtri fercula tibi appoſuerint. *Idem.*

4 Θεῖοί τε ἦσαν καὶ ἐλέγοντο. *Divini ut erant, ita & dicebantur.*] Inſolenter utique & imperite. Quam enim infinito intervallo vel præſtantiſſimus homo ab extrema umbra divinitatis abeſt; *Idem.*

Ὑπερβολικῶς dicitur. *Snecanus.*

κβʹ.

Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ [1] ἐν πένθει, ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότος τὰ ἑαυτοῦ, πρόσεχε, μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντος αὐτοῦ, τοῖς ἐκτός. ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, [2] καὶ λέγειν ἔστω πρόχειρον, ὅτι, τοῦτον θλίβει, οὐ τὸ συμβεβηκός, [3] (ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει) ἀλλὰ τὸ δόγμα [4] τὸ περὶ τούτων. [5] μέχρι μέντοι λόγου, μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ, κἂν οὕτω τύχῃ, συνεπιστενάξαι. πρόσεχε μέντοι, μὴ καὶ ἔσωθεν [6] συνεπιστενάξῃς.

CAP. XXII.

Cum ejulantem quempiam videris in luctu, ſive peregre profecto filio, ſive rebus amiſſis: cave ne te viſum illud moveat, ut exiſtimes verſari eum in malis ob externa: ſed ſtatim ipſe tecum diſtinguito, ſitque in promptu ut dicas: Iſtum affligit non caſus ille (alium enim non affligit) ſed concepta de eo opinio. Ac ratione quidem tua ejus perturbationi ſubſervire, ne dubita; atque adeo, ſi res ita tulerit, congemiſcere. Cavebis autem, ne intrinſecus etiam congemiſcas.

1 Ἐν πένθει.] Id eſt, *mortuo filio*: aut alio quoquam de chariſſimis: ut ſunt, uxor, parentes, liberi. Ita enim vox πένθος proprie hic accipienda eſt: quod neque Politianus neque Wolfius videntur advertiſſe. Simplicius optime: Ὅταν οὖν, φησὶ, κλαίοντα ἴδῃς ἢ ὡς ἀποθανόντος αὐτῷ τέκνου, ἢ ὡς ἀποδημοῦντος, ἢ ὡς ἀπολωλεκότος τὰ αὐτοῦ. Nec multo aliter Duviarius, vir doctiſſimus, non eodem quamvis ordine: *Si vous voyez quelqu'un en dueil qui pleure, ou pour ce que ſon fils s'en eſt allé voyager, ou bien eſt mort, &c.* Sed planior & dilucidior Epicteti oratio fuiſſet (qualem ſi reperiſſent viri docti, aliter haud dubie quam fecerunt, vertiſſent:) ſi ex *Paraphraſte* reſcribamus, ἐπὶ πένθει; non ἐν πένθει. *Caſaubonus.*

2 Καὶ λέγειν ἕσω πρόφειρον·] Peſſime in Salmaſiana legitur: καὶ ἕσω πρόχειρον, abſque verbo λέγειν.

3 Ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει.] ὅτι ἄλλου οὐχ ἅπτεται. Alium non angit: quia non tangit. Facile omnes, cum valemus, recta conſilia ægrotis damus. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. Alterius vulnera & cædem ſpectare ſine dolore corporis poſſumus, ſed ipſi non ſine acerbiſſimo doloris ſenſu vulneramur & cædimur. Byzantinum incendium, peſtis, terræmotus, ſeditio, bellum, te Romæ degentem non angit, quia non tangit. At vero,

> *Et tua res agitur, paries cum proximus ardet.*

Sed hæc eorum querela eſt ſcilicet quibus perſuaderi non poteſt, corpus, opes, uxores, liberos, non eſſe ipſorum, ſed juris alieni. Secus Hiob, qui opibus & liberis amiſſis laudavit Deum, qui ea quæ dediſſet, abſtuliſſet. *Wolfius.*

4 Τὸ περὶ τούτων.] Ita Wolfius & Caſaubonus: ſed Salmaſius habet: τὸ περὶ τοῦτο.

5 Μέχρι μέντοι λόγου, μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ. *Verbotenus illi te accommodare ne dubita.*] Sententia eſt. Ne dubites illius affectui & verbis & ſuſpiriis ſubſervire, ac dolorem præ te ferre. Remittit hic aliquid Epictetus de Stoïca ſeveritate καὶ ἀπαθείᾳ, vel potius ἀσυμπαθείᾳ, qua vehementer offenduntur ii, qui in malis ſibi eſſe videntur, nec ſimulationem improbat. *Idem.*

† Omnino hic *oratione* legendum in verſione; non *ratione*. Vult enim, externum ſermonem accommodandum eſſe ad dolentis affectum. Quod & Caſauboni data modo explicatio intendit.

6 Συνεπιστενάξῃς.] Reperies in Salmaſiana, στενάξῃς.

κγ΄.

Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, 1 οἵου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχὺ, βραχέος· ἂν μακρὸν, μακροῦ. Ἂν πτωχὸν ὑποκρίνασθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐφυῶς ὑποκρίνῃ. ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν

CAP. XXIII.

Actorem eſſe fabulæ talis, qualis magiſtro probata fuerit, te memento: ſi brevis, brevis; ſi longa, longæ. Si mendicum agere te voluerit; fac eam quoque perſonam ingenioſe repræſentes. Ita ſi claudum, ſi principem, ſi plebejum.

Hoc

ἂν ἰδιώτην. σὸν γὰρ τοῦτ' ἐστι τὸ δοθὲν ὑποκρίνασθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου.

Hoc enim tuum eſt, datam perſonam bene effingere: eam autem eligere, alterius.

1 Οἷυ ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος. *Qualem voluerit magiſter.*] Hoc eſt, ὁ ποιητὴς, εἴτε κωμῳδοποιὸς, εἴτε τραγικὸς, poëta, ſive Comicus, ſive Tragicus. Sic in vita Sophoclis, ἐδίδαξε δὲ δράματα ρκγʹ. Edidit fabulas centum & viginti tres. Quod ad rem ipſam attinet, idem Epigramma Græcum docet:

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον. ἢ μάθε παίζειν,
Τὴν σπουδὴν μεταθεὶς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.
Vita quid eſt? jocus & ludus. Vel ludere diſce;
Curis ſepoſitis: vel cruciare miſer.

Nazianzenus idem fere ſignificat, ſed majore gravitate & pietate, his verſibus, dignis qui memoriæ mandentur:

Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων δὲ ἐπιλήθεο πάμπαν.
Μηδέ σε νικήσῃ πρὸς κακότητα δέμας.
Τυτθὸς μὲν βίος ἐστι. ὁ δ' ὄλβιος, ὡς ἐν ὀνείρῳ
Τέρπεται· ἀλλοίη δ' ἄλλος ἔκυρσε τύχη.
Μούνης δὲ ζωῆς καθαρῆς βίος ἔμπεδος αἰεὶ,
Καὶ πολὺς, ὃν ζώειν ἐστὶν ῥηΐτερον.
Mens age ſuſpice; terrenas age deſpice ſordes,
Corporis à vitiis neu ſubigare cave.
Quam brevis eſt hæc vita? beatos ſomnia ludunt.
Sors vaga ſic alios; ſic aliosque rotat.
Vita diu durat. nullo peritura ſub ævo,
Sancta: labor fructu non caret ille ſuo

1 κδʹ.

2 Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον 3 κεκράγῃ, μὴ συναρπαζέτω σε ἡ φαντασία. ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, 4 καὶ λέγε, ὅτι, τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ἐπισημαίνεται, ἀλλ' ἢ τῷ σωματίῳ μου, ἢ τῷ κτησιδίῳ μου, ἢ τῷ δοξαρίῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί· ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν

Cap. XXIV.

Si corvus inauſpicatum crocitarit, ne te viſum illud moveat, ſed ipſe tecum divide ſtatim, & dic: Nihil iſtorum mihi portenditur: ſed aut corpuſculo meo, aut reculæ meæ, aut exiſtimationi, aut liberis, aut uxori: mihi autem fauſta omnia portenduntur, ſi ego volucro. Quicquid enim

ἐὰν ἐγὼ θέλω. ὅ, τι γὰρ ἂν τούτων ἀποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοί ἐστιν, [5] ὠφεληθῆναι [6] ἀπ' αὐτοῦ.

enim iſtorum acciderit, ex eo penes me eſt, fructum ut capiam.

1 Cenſet Simplicius caput vigeſimum quartum ante vigeſimum tertium eſſe collocandum. Ita ſe habent ejus verba: *Τοῦτο οἶμαι τὸ κεφάλαιον τὴν προσήκουσαν ἔσχεν ἂν τάξιν, εἰ πρὸ τοῦ προσεχῶς εἰρημένου ἐτέτακτο μετὰ τὸ πρὸ ἐκείνου, οὗ ἀρχὴ, ὅταν κλαίοντα ἴδῃς ἐν πένθει.*] Hoc eſt: *Caput hoc, mea quidem opinione, ſi præpoſitum ſuperiori fuiſſet, ſuum locum tenuiſſet, poſt id quod præcedit, cujus initium eſt: Cum epulantem quempiam videris in luctu.* Qui hujus rei rationem deſiderat, legat Simplicii commentarium ad cap xxiv. ubi diſerte eam aſſerit.

2 *Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ. Si corvus inauſpicatum crocitarit.*] Auguriorum & auſpiciorum loco aut Aſtrologiam habemus: quæ ſi ex annuis revolutionibus & ſiderum progreſſionibus incommoda & pericula minitabitur, Epicteti conſilio, & piis precibus adjunctis, utamur. *Wolfius.*

3 *Κεκράγῃ.*] Sola Salmaſiana, *κράξῃ.*

4 *Καὶ λέγε, ὅτι, τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ἐπισημαίνεται. Et dic: Nihil iſtorum mihi portenditur.*] Hic aperte in hortos Platonis digreditur, qui animam tantum volebat eſſe hominem. *Snecanus.*

5 *Ὠφεληθῆναι ἀπ' αὐτοῦ. Fructum ex eo ut capiam.*] Quia,

Omnis commoditas ſua fert incommoda ſecum:

& contra. Extrema vero mala, & omni conſolatione majora, ut ferenda ſint, Arrianus docet. *Wolfius.*

6 *Ἀπ' αὐτοῦ.*] Salmaſius & alii *ὑπ' αὐτοῦ.*

κέ.

[1] Ἀνίκητος εἶναι δύνασαι, ἐὰν μηδένα ἀγῶνα καταβαίνῃς, ὃν οὐκ ἔστιν ἐπὶ σοὶ νικῆσαι.

CAP. XXV.

Invictus eſſe potes, ſi in nullum certamen deſcendas, quod vincere, tui arbitrii non eſt.

1 *Ἀνίκητος εἶναι δύνασαι. Invictus eſſe potes.*] Hoc dictum pendet e diviſione rerum, initio facta. Vincuntur, qui res alienas expetunt: hoc eſt, eas, quæ ad corpus pertinent, & in manu fortunæ ſunt. Vincunt qui pravas opiniones & cupiditates oppugnant, modo legitime certent. *Wolfius.*

κϛʹ.

Ὅρα μήποτε ἰδών τινα προτιμώμενον, ἢ μεγαλοδυναμούμενον, ἢ ἄλλως

CAP. XXVI.

Si quem eximiis honoribus affectum, aut ampla poteſtate præditum, aut alio-

ἄλλως εὐδοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, [1] ὑπὸ τῆς φαντασίας συναρπασθείς. [2] ἐὰν γὰρ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἡ οὐσία τοῦ ἀπαθοῦς ᾖ, οὔτε ὁ φθόνος, οὔτε ζηλοτυπία χώραν ἕξει· σὺ δὲ αὐτὸς οὐ στρατηγὸς, οὐ πρύτανις, ἢ ὕπατος εἶναι θελήσεις, ἀλλ' ἐλεύθερος. μία δὲ ὁδὸς [3] πρὸς ταῦτα, καταφρόνησις τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

alioqui florentem, videris; vide, ne quando beatum illum prædices, viſorum impetum ſecutus. Nam ſi in rebus noſtræ poteſtati ſubjectis vis tranquillitatis conſtiterit, nec invidia nec æmulatio locum habebit; tuque ipſe non imperator, non ſenator, non conſul eſſe voles, ſed liber. Ad eam autem rem via unica eſt; eorum, quæ in poteſtate noſtra non ſunt, contemptio.

1 Priores omnes quas vidi edit. Veneta, antiquior; Plantiniana, recentior: alia; συνεπαρθεὶς exhibent: Salmaſiana, (ex codice, an conjectura incertum:) ut hic συναρπασθεὶς; quod quidem quia quaſi ſolemne in hoc argumento verbum Epicteto, (proximo quoque capite repetitum;) aliiſque; & confirmat etiam *Paraphraſis*, verius eſſe crediderim. *Caſaubonus.*

2 Ἐὰν γὰρ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἡ οὐσία τοῦ ἀπαθοῦς ᾖ. *Nam ſi in rebus noſtræ poteſtati ſubjectis, vis tranquillitatis conſtiterit.*] ἡ οὐσία τοῦ ἀπαθοῦς, idem quod αὐτὴ ἡ ἀπάθεια. quam (Ciceronem ſecuti) vel indolentiam (etſi ea potius ἀναλγησία eſt) vel vacuitatem ægritudinis, in qua vita beata poſita ſit, vel vacuitatem ab angoribus & perturbationibus, appellemus licet. Sententia eſt, etſi verbis obſcurioribus more Stoïco prolata: Eum qui bona omnia à ſeipſo petat, animo eſſe tranquillo. qui tranquillo animo ſit, eum nec invidere, nec æmulari. Cum enim ἀπάθεια perturbationes omnes excludat: invidiam utique & æmulationem etiam excludere. Sin hi affectus in aliquo dominentur: ex eo plane colligi, procul eum ab animi tranquillitate abeſſe, nec philoſophiæ præceptis obtemperare. Sed cum apud Arrianum hujus quoque libelli, Simplicio ſi credimus, auctorem, nunquam τὴν οὐσίαν τοῦ ἀπαθοῦς me legiſſe meminerim: rectius id arbitror, quod ibi crebro habetur, ἡ οὐσία τἀγαθοῦ. *Wolfius.*

Ἡ οὐσία τοῦ ἀπαθοῦς ᾖ.] Satis miror doctiſſimum Wolfium, non hujus tantum *Enchiridii*, ſed Arriani, & Simplicii interpretem, non vidiſſe corruptum hunc eſſe locum, & pro τοῦ ἀπαθοῦς (cui non eſt hic locus) τοῦ ἀγαθοῦ ſcribendum eſſe. Poterat, ut rem ipſam omittamus, ſufficere Simplicii authoritas, cujus hic verba: εἰ γὰρ τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν, &c. *Paraphraſtes* etiam; Ἐάν τε γὰρ διὰ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ, &c. Sed ut etiam contentioſis (ſunt enim quibus etiam certiſſima, ſi qua poſſunt, eludere, dulcis labor:) fiat ſatis: apponemus aliquot Arriani, *ſermonum* Epicteti collectoris, loca, quæ

quod

quod volumus, evincant. l. I. c. 20. *Οὐσία δὲ ἀγαθοῦ, χρῆσις οἵα δεῖ φαντασιῶν.* Ibid. cap. 29. *Οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ, προαίρεσις ποιά.* & iterum eodem cap. de Socrate; *Ποῦ οὖν ἡ οὐσία αὐτῷ τοῦ ἀγαθοῦ;* lib. II. caput octavum totum ejus argumenti; cujus inſcriptio: *τίς οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ;* & in ipſo capite non ſemel, *οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ.* lib. III. cap. 23. (alias 24.) *τὴν δὲ οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ*, &c. lib. II. cap. 10. *Ἡ δὲ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ*, &c. Denique capite extremo, verbis ultimis: *ταύτην οὐσίαν ἔχειν τοῦ ἀγαθοῦ. τὰ δὲ ἄλλα*, &c. Poteram & Simplicii locos apponere: ſed vereor, ne nimia ſedulitas lectoribus ingrata & faſtidioſa ſit. Quis autem dixerit, *οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ;* nondum obſervavi. Quid quod Gallici interpretes, primus & ſecundus vel ita in ſuis codicibus repererunt, vel ex ingenio, rebus ipſis eo ducentibus, ita correxerunt? *Car ſi la ſubſtance du bien eſt es choſes qui ſont en nous*: ita primus, verbum verbo reddens: quod doctiſſimus & politiſſimus Duviarius, *Car ſi le vray bien ne conſiſte qu'es choſes qui ſont en noſtre puiſſance*: multo melius, & elegantius. Sed & Wolf. in *Notis* (quod his ſcriptis, poſtea animadverſum eſt à nobis:) veram ſcripturam tandem ſubodoratus eſt. *Caſaubonus.*

Certe Wolphiana editio, Coloniæ anno MDXCV. excuſa, & Cantabrigiæ anno MDCLV. ad prælum revocata, hunc locum ita exhibet, *ἡ οὐσία τοῦ [ἀγαθοῦ] ἀγαθὸς ᾖ.* Animadvertebat enim tunc temporis vir doctus hunc locum in mendo cubare, uti ex textu & notis obſervare licet.

3 *Πρὸς ταῦτα.*] Lege, *πρὸς τοῦτο.*

κζ΄.

Μέμνησο, ὅτι οὐχ ὁ λοιδορῶν, ἢ τύπτων ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτων, ὡς ὑβριζόντων. ὅταν οὖν ἐρεθίσῃ σέ τις, ἴσθι ὅτι ἡ σή σε ὑπόληψις ἠρέθισε. τοιγαροῦν ἐν πρώτοις πειρῶ, 1 ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι· ἂν γὰρ ἅπαξ χρόνου καὶ διατριβῆς τύχῃς, ῥᾷον κρατήσεις σεαυτοῦ.

CAP. XXVII.

Memento, non eum qui convicietur aut verberet, auctorem eſſe contumeliæ: ſed opinionem de eis, tanquam contumelioſis, conceptam. Cum igitur te quiſpiam irritarit, opinione tua te irritatum eſſe ſcito. Quapropter imprimis operam dato, ne viſa tibi aſſenſum extorqueant. Nam ſi ſemel tempus & moram impetraris: facilius ipſe tibi imperabis.

1 *Ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι.*] Ita Wolfiana, Salmaſiana, Caſauboniana & item aliæ editiones exhibent, excepta ſola Plantiniana, in qua legitur: *ὑπὸ τῇ φαντασίᾳ μὴ συναρπασθῆναι.*

κη'.

Θάνατος, καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος. καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, [1] οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός.

CAP. XXVIII.

Mors & exilium, & omnia, quæ in malis habentur, ob oculos tibi quotidie verſentur: omnium verò maxime mors. Sic nihil unquam humile cogitabis, nec impenſe cupies quicquam.

1 Οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός. *Neque quicquam vehementer appetes.*] Syracides, cogitationem mortis & divini judicii à peccando deterrere affirmat. Quod ſi facit: multo magis æquo animo res adverſas ferre, ſecundaſque contemnere docet, ob brevem ſcilicet earum & dolorem & fructum. Sic Cicero: Omnis (inquit) voluptas pro nihilo putanda eſt, quod cum præterierit, perinde ſit, ac ſi nulla fuiſſet. Sed in magnis corporis cruciatibus & angoribus animi, una hora toto anno videtur longior, & unus dies multis ſæculis. *Wolfius.*

κθ'.

[Φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς; παρασκευάζου αὐτόθεν, ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων σου πολλῶν, ὡς ἐρούντων, ὅτι ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ, πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; [2] σὺ δὲ ὀφρὺν μὲν μὴ σχῇς. τῶν δὲ βελτίστων σοι φαινομένων οὕτως ἔχου, ὡς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμένος [3] εἰς ταύτην τὴν τάξιν. μέμνησο δὲ, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμ-

CAP. XXIX.

Sapientiæ ſtudium ſuſcipere cupis? Statim te para, quaſi futurum ſit, ut derideàris: ut multi te ſubſannent: ut dicant, te ſubito philoſophum extitiſſe: ut rogent, unde ſupercilium iſtud? Tu autem ſupercilium ne habeto: ea vero quæ optima tibi videbuntur, ſic teneto, quaſi à Deo ſis in ea ſtatione collocatus. Cæterum memento, te, ſi in eodem ſtatu permanſeris, iis tandem admirationi fore,

ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σου πρότερον, οὗτοί σε ὕστερον [4] θαυμάσουσιν. ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσλήψῃ καταγέλωτα.

re, qui te prius deriſerunt. Sin eis ſuccubueris, dupliciter fore deridendum.

1 Φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς;] Salmaſiana, ut ſæpenumero, ita etiam nunc à vulgata lectione recedit, εἰ φιλοσοφίαν ἐπιθυμεῖς.

2 Σὺ δὲ ὀφρὺν μὲν μὴ σχῇς. *Tu autem ſupercilium ne habeto.*] Vultum cogitabundum, triſtem ſeveritatem, ac faſtum, per ſupercilium intellige. Hunc autem fuiſſe philoſophorum habitum, è Menandri dicterio apparet: εὑρετικὴν (inquit) εἶναί φασι τὴν ἐρημίαν οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες: Meditationi aptam eſſe ajunt ſolitudinem, ii qui ſupercilia erigunt. *Wolfius.*

3 Εἰς ταύτην τὴν τάξιν.] Wolfius bene contendit etiam poſſe legi, Εἰς ταύτην τὴν χώραν, quod forte in MS. invenit. Nam eandem profecto ſignificationem habent τάξις & χώρα. Thucydides lib. IV. inquit: Κατὰ χώραν μένουσι ἐπὶ τῇ Πύλῳ. Id eſt: *Circa Pylum ſtationem habent.* Plantinianæ editioni præfectus hunc locum aſteriſco notavit, atque ad oram libri quoque χώραν poſuit.

4 Θαυμάσουσιν.] Salmaſiana in præſenti θαυμάζονται.

λ'.

[1] Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω στραφῆναι, [2] πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, [3] ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὴν ἔνστασιν. ἀρκοῦ οὖν ἐν παντὶ, τῷ εἶναι φιλόσοφος. [4] εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τῷ εἶναι σεαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ.

CAP. XXX.

Si quando acciderit, ut foras promineas, & alicui placere cupias; te de ſtatione tua dejectum eſſe ſcito. Quare in omnibus rebus illud tibi ſatis ſit, te eſſe philoſophum. Sin alicui etiam videri philoſophus cupis; tibi videre, idque tibi ſatis eſto.

1 Ἐάν ποτέ σοι γένοιτο ἔξω στραφῆναι. *Si quando tibi acciderit foras verti.*] Gloriolæ cupiditatem & oſtentationis ſtudium, qui affectus tardiſſime in bonis & doctis etiam viris ſeneſcit, vetat. Vult, philoſophum ſeſe intra conſcientiæ ſuæ limites, tanquam cochleam intra teſtam continere, eamque ampliſſimum virtuti ſuæ theatrum proponere, ſtatuere ac judicare. *Wolfius.*

2 Πρὸς τὸ βουληθῆναι.] Contemni non poteſt τὸ βούλεσθαι quod in Salmaſiana conſpicitur.

3 Τὴν ἔνστασιν ἀπώλεσας. *Te de ſtatione tua dejectum eſſe.*] ἔνστασις

apud Dialecticos quid ſit, notum eſt. Hic à pugilibus tranſlatio ſumpta eſt, qui de gradu dejecti, vincuntur. Licet ἔνςασιν, inſtitutum vertere, id ſcilicet, in quo homo animo, voluntate ac ſtudio ſic inſiſtit, ut pugil aut miles in ſuo gradu, non ceſſurus adverſario. ἔνςασις philoſophi eſt, alte ſpectantem, & ad illam ſedem & æternam domum contuentem, neque ſermonibus vulgi dare ſeſe, nec in præmiis humanis ſpem ponere rerum ſuarum. Suis illum illecebris oportet ipſa virtus trahat ad verum decus, ut ait Cicero. In hanc ſententiam D. quoque Baſilius præclare monet: οὐκ εἶναι ὃ μᾶλλον φευκτέον εἴη τῷ σωφρονοῦντι, τοῦ πρὸς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου· ὥςε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. Hoc eſt: Nihil æque cavendum eſſe cordato viro, atque illud, ne vitæ ſuæ rationem ad popularem opinionem accommodet, & quid vulgus ſentiat, circumſpectet. Rectam enim rationem vitæ ducem eſſe ſtatuendam: & ita ſequendam, ut etſi omnibus mortalibus refragandum, ſi exiſtimatio, ſi vita in diſcrimen adducenda ſit pro honeſtatis defenſione; tamen de recta ſententia nullo modo depellatur. Verum hic vigilandum, ne falſis opinionibus decepti, & rei cujuſque natura non ſatis expenſa, pro conſtantibus rigidi, pertinaces, præfracti evadamus, & in nugis tragœdias agamus, & nobis & aliis graves ac moleſti. *Wol.*

Wolf. *de ſtatione tua dejectus es*; non male: ſed nec alii, *de gradu*: ut Not. Lugduno-Batav. auctor; (id eſt, H. Wolf. ex quo tranſcripta fere ſunt omnia, quæ ſunt ibi:) cujus à pugilibus militibuſve ducendis obſervationem confirmat Antonini verbum, λιποτάκται in ſimili per omnia ſententia, lib. II. 8. ἀμφότεροι γὰρ ἐπίσης λιποτάκται. Nulla tamen huic loco convenientior (ut ego judico) interpretatio, quam *vitæ inſtitutum*: quod & Diogenis Laert. in Menedemo locus, valde ſuadere videtur: ubi aſſerit Diogenes iſte, Epicuriſmum non ἔνςασιν tantum τοῦ βίου fuiſſe, ſed & αἵρεσιν: id eſt, ſectam, non ſolo vitæ inſtituto ab aliis diverſam; ſed propriis quoque dogmatibus & opinionibus conſtantem. Male ibi (ni fallor) interpretes: alii, *vitæ inſtituendæ exordium*: alii, *conſtantiam vitæ*. *Caſaubonus.*

Salmaſius & Caſaubonus alio ordine hæc ediderunt verba, ſcilicet hoc modo: Ἴσθι ὅτι τὴν ἔνςασιν ἀπώλεσας. Ita quoque in aliis editionibus obſervavimus.

Quid Dialectici vocent ἔνςασιν, quæ Latine inſtantia dicitur, notum eſt. Vide infra cap. LXXI. ubi declarat, quid hic loci per ἔνςασιν, deſignet auctor. Quod hic ἔνςασιν ſupra cap. IX. videtur προαίρεσιν appellare. *Snecanus.*

4 Εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλῃ, τῷ εἶναί ſεαυτῷ φαίνου. *Sin etiam videri vis, quia es, ipſi tibi videre.*] Politianus τῷ εἶναι omiſit: nec eſt ſane neceſſarium, ni quis interpretari velit. Quia es, vel, eſſendo (ſi dicere liceat) tibi ipſe videre philoſophus. *Wolfius.*

Videri poſſit aliquid acutius hic latere, quaſi id velit Epictetus: Si hoc non ſufficit tibi, te eſſe philoſophum, niſi talis etiam videaris; operam da, ut vera ac ſolida tanti boni acquiſitione & fruitione, ipſum te tibi probes, ac qualis es, talem te ſentias: & ita facile conſequeris, ut aliis quoque videaris. Sed cum neque Simplicius, neque *Paraphraſtes* agnoſcant illud τῷ εἶναι; vereor ne id magis argumentum, quam genuinum ſit. Quod hic autem ἱκανὸς ἔσῃ: Simplicius & *Paraphraſtes* ἱκανὸν ἐςὶ vel ἔςαι. *Caſaubonus.*

λά. Οὐ-

λδ.

Οὗτοί σε οἱ διαλογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν, [1] ἄτιμος ἐγὼ βιώσομαι, καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ. εἰ γὰρ ἀτιμία ἐστὶ κακόν, [2] οὐ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον, μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Μή τι οὖν τὸ σὸν ἔργον ἐστὶν, [3] τὸ ἀρχῆς τυχεῖν, ἢ παραληφθῆναι ἐφ' ἑστίασιν; οὐδαμῶς. πῶς οὖν ἔτι τοῦτ' ἔστιν ἀτιμία; πῶς δὲ οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ, ὃν ἐν μόνοις εἶναί τινα δεῖ τοῖς ἐπί σοι, ἐν οἷς ἔξεστί σοι εἶναι πλείστου ἀξίῳ; ἀλλά σοι οἱ φίλοι ἀβοήθητοι ἔσονται. Τί λέγεις, τὸ ἀβοήθητοι; οὐχ ἕξουσι παρά σου ἀργύριον, οὐδὲ πολίτας Ῥωμαίων αὐτοὺς ποιήσεις; τίς οὖν σοι εἶπεν, ὅτι ταῦτα τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, οὐχὶ δὲ ἀλλότρια ἔργα; τίς δὲ δοῦναι δύναται ἑτέρῳ, ἃ μὴ ἔχει αὐτός; κτῆσαι οὖν, φασὶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν. εἰ δύναμαι κτήσασθαι, τηρῶν ἐμαυτὸν αἰ-

CAP. XXXI.

Iſtæ cogitationes ne te crucient, fore ut ſine honore vivas, & nullo ſis loco. Nam ſi honore carere malum eſt: nihilo magis per alium in malo eſſe potes, quam in vitio. Numquid igitur tui muneris eſt, imperio potiri? aut ad convivium adhiberi? Nequaquam. Quei igitur ea jam erit ignominia? quei nullo uſquam loco eris? quem in iis ſolis aliquem eſſe oportet, quæ penes te ſunt, in quibus vel ſummo loco eſſe potes? At nihil opis amicis feres. Quo pacto iſtud accipis? non argentum abs te habituri ſunt? nec eos in Romanam civitatem aſſcribes? Et quis tibi dixit, ea penes nos eſſe, & non aliena munera? Quis vero id alteri præſtet, quo ipſe careat? Parato ergo, ajunt, ut & nos habeamus. Si parare queo, conſervata verecundia, & fide, & animi magnitudine, voſ-

αἰδήμονα, καὶ πιστὸν, καὶ μεγαλόφρονα, [4] δεικνύετε τὴν ὁδὸν, καὶ κτήσομαι. εἰ δ' ἐμὲ ἀξιοῦτε τἀγαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ ἀπολέσαι, ἵν' ὑμεῖς τὰ μὴ ἀγαθὰ περιποιήσησθε, ὁρᾶτε ὑμεῖς, πῶς ἄνισοί ἐστε, καὶ ἀγνώμονες. τί δὲ καὶ βούλεσθε μᾶλλον, [5] ἀργύριον, ἢ [6] φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα; [7] εἰς τοῦτο οὖν μοι συλλαμβάνετε, καὶ μὴ δι' ὧν ἀποβαλῶ αὐτὸ, ταῦτά με πράττειν ἀξιοῦτε· [8] ἀλλ' ἡ πατρὶς, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, φησὶν, ἀβοήθητος. [9] πάλιν, ποίαν ταύτην βοήθειαν; στοὰς οὐκ ἕξει διὰ σέ; οὔτε βαλανεῖα; [10] καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν χαλκέα, οὐδ' ὅπλα διὰ τὸν σκυτέα. ἱκανὸν δὲ, ἐὰν ἕκαστος ἐκπληρώσῃ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον. εἰ δὲ ἄλλον τινὰ αὐτῇ κατεσκεύαζες πολίτην πιστὸν καὶ αἰδήμονα, [11] οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὠφέλεις; ναί. οὐκοῦν οὐδὲ σὺ αὐτὸς ἀνωφελὴς ἂν

que ejus rei viam oſtenderitis; parabo. Sin id poſtulatis, ut bona ego mea perdam, quo vos ea, quæ in bonis non ſunt, acquiratis: videte ipſi quam iniqui ſitis, & temerarii. Utrum vero præoptatis? pecuniamne, an amicum verecundum & ſincerum? Ad hoc igitur adjumento mihi eſte; non autem poſtulate, ut ea faciam, per quæ illa ſim amiſſurus. At enim patriæ per me nihil affertur adjumenti. Cujuſmodi quæſo adjumentum? Porticus per te non habitura eſt? non balnea? Iſtuc vero quid eſt? neque enim calceos habet per fabrum ferrarium, neque arma per ſutorem. Satis autem fuerit, ſuo quemque fungi munere. At ſi quem alium ei civem inſtrueres integrum & verecundum; nihilne eam juvares? imo vero. Proinde ne tu quidem patriæ fueris inutilis. Quem ergo locum; inquis, habebo in urbe? Quem poteris,

ἂν εἴης αὐτῇ. τίνα οὖν, φησὶ, χώραν ἕξω ἐν τῇ πόλει; ἣν ἂν δύνῃ, φυλάττων ἅμα τὴν πιστὸν καὶ αἰδήμονα. εἰ δ' ἐκείνην ὠφελεῖν βουλόμενος, ἀποβαλεῖς ταῦτα, τί ὄφελος ἂν αὐτῇ γένοιο, ἀναιδὴς καὶ ἄπιστος ἀποτελεσθείς;

teris, integritate & verecundia conſervata. Sin illi profuturus, hæc abjeceris: quis ei tui fuerit uſus, qui impudens & perfidus evaſeris?

1 *Ἄτιμος ἐγὼ βιώσομαι.*] Sic omnes conſtanter exhibent editiones, excepta una Salmaſiana, in qua legitur, *ἄτιμος ἔσομαι.* Quanquam aliquando *τὸ βιοῦν* & *εἶναι* ſint ſynonyma, miror tamen Salmaſianæ editioni præfectum, nullam hujus mutationis rationem allegare.

2 *Οὐ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον. Non potes in malo eſſe propter alium.*] Pendet hæc ſententia ex dogmate Stoïco: Solum honeſtum eſſe bonum, ſolum vitium eſſe malum. Contemptus & neglectus mei, ſi ego officio fungor, non meum vitium, ergo neque meum malum eſt: ſed eorum & vitium & malum, qui ex perverſo judicio & voluntate prava me immerentem contemnunt, negligunt, male tractant, afficiunt. *Wolfius.*

3 Τὸ *ἀρχῆς τυχεῖν.*] Wolfius præter hanc lectionem, aliam in editione ſua annotavit. Τὸ *ἐξ ἀρχῆς τυχεῖν.*

4 *Δεικνύετε τὴν ὁδόν. Viam oſtendite.*] Significat non niſi malis artibus parari opes & dignitates: eaque de cauſa viro bono illas aſpernandas eſſe. neque enim de iis loquitur, qui ſe honore indignos præbent, ipſique in caſu ſunt ut contemnantur. *Wolfius.*

5 *Ἀργύριον, ἢ φίλον πιστόν. Pecuniam an amicum fidelem.*] Hoc tempore pecuniam plerique malunt. neque enim pauperis amici ullum eſſe uſum cenſent. Sic dotatæ puellæ pudicis & bene educatis præferuntur, ſi quæ forte ſunt tales, taleſque permanent. Quare procis ignoſcendum fortaſſis eſt, qui tam incerta pudicitiæ & probitatis alea, divitum uxorum quam pauperum intemperiem ferre ac tolerare malunt. *Idem.*

6 Ἢ *φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα.*] Inverſo ordine Salmaſius: *ἢ φίλον αἰδήμονα καὶ πιστόν.* Inferius paulo habes: *Πολίτην πιστὸν καὶ αἰδήμονα.* Quem ordinem etiam Salmaſius ibidem ſervat.

7 *Εἰς τοῦτο οὖν μοι συλλαμβάνετε.*] Salmaſiana (ſed quæ potius Heinſiana eſt dicenda) habet: *εἰς τοῦτο οὖν μοι μᾶλλον συλλαμβάνετε.* Hanc lectionem etiam Wolfius videtur agnoſcere: & in Plantiniana ad oram libri, *μᾶλλον*, pro varia lectione collocatum eſt.

8 *Ἀλλ' ἡ πατρὶς, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, φησὶν ἀβοήθητος.*] Ita Salmaſiana, Caſauboniana & aliæ editiones: Aſt Plantiniana & Wolfiana habent: *Ἀλλ' ἡ πατρὶς, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, φησὶν, ἀβοήθητος ἔσται.*

9 *Πάλιν, ποίαν ταύτην βοήθειαν.*] H, Wolf. *cujuſmodi quaſo adjumentum:* omiſſo *πάλιν*: cujus ea vis eſt hoc loco, uti ad præcedentia reſpiciat, & lectores rejiciat; iſta ſcil. *Τί λέγεις, τὸ ἀβοήθητοι; Quid vocas inutiles & inefficioſos?* Melius igitur hic Politianus; *Rurſus quod tu hoc ais adjumentum?* Sed nec omiſit

Paraphraſis; ubi cum præcedat, *τί λέγεις τὸ βοηθῆσαι*: ſequitur hic; *ποίαν πάλιν ταύτην τιμὴν λέγουσιν. Caſaubonus.*

10 Καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν σκυτέα οὐδὲ ὅπλα διὰ τὸν χαλκέα. *Neque enim calceos habet per ſutorem, neque arma per fabrum.* Sic in omnibus editionibus legitur. Naogeorgus ſenſum ſecutus, vertit: Nonne habet calceos per ſutorem? Nonne & arma per fabrum, quaſi legiſſet: οὐχὶ γὰρ, quod mihi ſane haud diſplicet. Verum è Simplicio apparet inverſum eſſe verborum ordinem, & ſic legendum. οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν χαλκέα, οὐδὲ ὅπλα διὰ τὸν σκυτέα. Neque enim calceos habet à fabro ærario, neque arma a ſutore. Senſus eſt. Non magis à philoſopho porticus & balnea, & civitatem Romanam poſtulandam, quam arma à ſutore, aut à fabro ferrario calceos: cum philoſophi munus ſit, cives ad virtutem inſtituere: ut ſutoris, conficere calceos: & fabri, arma. *Wolfius.*

11 Οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὠφειλες. *Nihilne ei prodeſſes.*] Malim, ut Simplicius, ὠφέλεις, vel potius ὠφελῇς. *Idem.*

Salmaſiana editio habet. οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὠφέλεις. Fortaſſe ex Simplicio deſumptum.

λϐ΄.

[1] Προετιμήθη σού τις ἐν ἑστιάσει, ἢ ἐν προσαγορεύσει, ἢ ἐν τῷ παραληφθῆναι εἰς συμβουλίαν; [2] εἰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτά ἐστι, χαίρειν σε δεῖ, ὅτι ἔτυχεν αὐτῶν ἐκεῖνος. εἰ δὲ κακὰ, μὴ ἄχθου, ὅτι σὺ αὐτῶν οὐκ ἔτυχες· μέμνησο δὲ, ὅτι οὐ δύνασαι, μὴ ταὐτὰ ποιῶν πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐκείνων τῶν ἴσων ἀξιοῦσθαι· πῶς γὰρ ἴσον ἔχειν δύναται, ὁ μὴ φοιτῶν ἐπὶ θύρας τινὸς, τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ παραπέμπων, τῷ παραπέμποντι; ὁ μὴ ἐπαινῶν, τῷ ἐπαινοῦντι; ἄδικος οὖν ἔσῃ

Cap. XXXII.

Eſt tibi prælatus aliquis in convivio, aut ſalutatione, aut dandi conſilii officio? Si quidem iſta bona ſunt, gratulari debes illi, cui ea contigerunt. Sin mala; ne doleas, te in ea non incidiſſe; ſed memento, cum ea non agas quibus illa parantur, quæ in noſtra poteſtate non ſunt, fieri non poſſe, ut eadem tibi tribuantur. Nam quei valebit tantum is qui fores non frequentat, atque is qui frequentat? qui non aſſectatur, atque is, qui aſſectatur? qui non laudat, atque is, qui laudat? Injuſtus igitur eris, & inexplebilis, ſi non nu-

ἔσῃ καὶ ἄπληστος, εἰ μὴ προϊέμενος ταῦτα, ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα πιπράσκεται, προῖκα αὐτὰ βουλήσῃ λαμβάνειν. ἀλλὰ πόσου πιπράσκονται θρίδακες; ὀβολοῦ, ἂν οὕτω τύχῃ. ἂν οὖν τις προϊέμενος τὸν ὀβολὸν, λάβῃ θρίδακας, σὺ δὲ μὴ προϊέμενος, μὴ λάβῃς, μὴ οἴου ἔλαττον ἔχειν τοῦ λαβόντος. ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει θρίδακας, οὕτω σὺ τὸν ὀβολὸν, ὃν οὐκ ἔδωκας. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον κἀνταῦθα. οὐ προσεκλήθης ἐφ' ἑστίασίν τινος; οὐ γὰρ ἔδωκας τῷ καλοῦντι πόσου πωλεῖ τὸ δεῖπνον. ἐπαίνου δ' αὐτὸ πωλεῖ. θεραπείας πωλεῖ. δὸς οὖν τὸ διαφέρον, εἴ σοι λυσιτελεῖ τὸ πωλούμενον. † εἰ δὲ κἀκεῖνα θέλεις μὴ προΐεσθαι, καὶ ταῦτα λαμβάνειν, ἄπληστος εἶ, καὶ ἀβέλτερος. οὐδὲν οὖν ἔχεις ἀντὶ τοῦ δείπνου; ἔχεις μὲν οὖν, τὸ μὴ ἐπαινέσαι τοῦτον, ὃν οὐκ ἤθελες· § τὸ μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰσόδου.

numerato eo pretio, quo illa væneunt, gratis ea conſequi te poſtules. Age quanti væneunt lactucæ? Ponamus, obolo. Si quis igitur, obolo numerato, lactucas acceperit; tu autem, pretio non numerato, non acceperis; ne te deteriore conditione eſſe putes eo, qui accepit. Ut enim lactucas habet ille, ſic tu obolum non dediſti. Ad eundem quoque modum & hic ſe res habet. Non invitatus es ad convivium alicujus? Nec dediſti quanti vænit convivium. Vendit autem id convivator laudatione, vendit obſequio. Dato igitur pretium, quanti venit, ſi e re tua eſt. Quod nec illa vis præſtare, & hæc accipere: avarus es, & væcors. Nihil igitur cœnæ vice habes? Imo habes: non laudaſti quem noluiſti: non toleraſti ejus inſolentiam in ingreſſu.

‡ Πρχ-

1 *Προελιμήθη σε τὶς ἐν ἑςιάσει, &c.*] Hæc & quæ ſequuntur Salmaſius & alii abſque interrogationis nota ediderunt. Wolfius tamen & alii contra. Sed planior eſt ſenſus, ſi interrogationis ſignum abjicias.

2 Εἰ *μὲν ἀγαθὰ ταῦτα. Si quidem bona iſta ſunt.*] Plerique complexionem iſtam invertunt, *ἀντιςρέφοντες.* Quia bona ſunt, ea ſibi negata eſſe dolent: quia mala, ea eveniſſe aliis gaudent. *Wolfius.*

3 *Εἰ μὴ προϊέμενος ταῦτα. Si non numeratis his.*] Id eſt, *ἀναλώσας ἢ καταβαλών.* unde *οἱ ἐλευθέριοι προετικοὶ χρημάτων* dicuntur apud Ariſtotelem. *Idem.*

4 Ἐι *δὲ κἀκεῖνα* &c.] Longe aliis verbis hic locus in Salmaſiana concipitur: Εἰ *δὲ κἀκεῖνα θέλεις μὴ προϊεσθαι, κἀκεῖνα λαμβάνειν, ἄπληστος καὶ ἀβέλτερος ἔσῃ.*

Τὸ *μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰσόδου. Vel quod non ſuſtinueris vel toleraris eum in atrio.*] Videntur faſtus divitum & ambitioſæ ſalutationes intelligi, homini ſimplici & literato moleſtiſſimæ; item *τὸ φοιτᾶν, παραπέμπειν, ἐπαινεῖν,* ſalutationes, deductiones, laudationes. Fortaſſis autem delicati divites in medio incedentes, paraſitis ſuis utrinque inniti ſoliti fuerunt. Nam & hunc ſenſum verbum *ἀνασχέσθαι* omnino admittit. *Idem.*

Τὸ *μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰσόδου.*] Wolf. *non toleraſti ejus inſolentiam in ingreſſu:* quaſi id voluerit Epictetus, qui ad cœnam vocati fuerant, non ſine moleſtia, ex mora longiore, vel viliore aliquo obſequio, venientes eos admiſſos fuiſſe: quod quam probabile cuiquam videri poſſit, neſcio; Epictetum certe aliud his verbis hic velle, certo mihi conſtat. Dixerat prius, ut lactucas obolo; ita cœnam, venire ἐπαίνου, καὶ θεραπείας. Vt igitur, qui lactucas non emit, caret ille quidem lactucis; ſed earum loco, obolum ſalvum habet; ita qui non vocatus eſt, cœnæ quidem expers fuit; ſed cœnæ loco, eo potitur, quod à neceſſitate laudandi, quem laudandum non putabat; & moleſtæ *θεραπείας* onere levatus ſit. Hæc autem *θεράπεια* ita pluribus verbis hic exprimitur: *τὸ μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ, &c.* quibus in verbis ſi quid eſt ambiguum: intellecto quid *θεράπεια* ſit, tollitur. Eſt autem *θεραπεύειν τὰς αὐλὰς* alicujus, plane idem quod *ἰέναι ἐπὶ τὰς θύρας,* & *φοιτᾶν ἐπὶ θύραις*: id eſt, obſervantiæ teſtandæ cauſa alicujus fores frequentare, & (ut loquitur Aul. Gellius) ibi ſedentes, operiri dominum ædium, ut docet *ὁ μακ.* Iſ. Caſaubonus, in notis ad Diog. Laertium. Id autem præcipue mane fiebat, *ſalutationis* (de qua tam multa Martialis: aliique) tempore. Sed nihil vetat quin latius extendamus, ad quodvis diei tempus. Et fortaſſe mos obtinebat, ut qui vocati fuerant, (qui minorum gentium convivæ; clientes, aliique:) in veſtibulo ædium operirentur: & eo ſpectarit Iuvenalis:

> *Veſtibulis abeunt veteres laſſique clientes,*
> *Votaque deponunt quamvis longiſſima cœna.*

Simplicius tamen, *θεράπεια δὲ τούτων ἐστι, τὸ φοιτᾶν ἐπὶ θύρας, τὸ παραπέμπειν ἐν ἀγορᾷ* (quod exſpectationis in veſtibulo conſectarium:) *τὸ ἐπαινεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα*: & Arrianus pariter: lib. III. 23. *θέλεις μὴ τὸν δεῖνα θεραπεύειν; ἐπὶ θύρας αὐτοῦ πορεύεσθαι*: ubi plura in eandem ſententiam. Verba igitur iſta quod attinet *ἀνασχέσθαι αὐτοῦ*: non inepta ſententia fuerit, ſi ex uſu communi, *ipſum* (*αὐτὸς* hic fortaſſe *κατ' ἐξοχὴν* Attice, pro *dominus*:) *tolerare* vertamus; eſt enim tolerantiæ non mediocris (mihi quidem certe) aliquem diu præſtolari. Potius tamen videtur, ut ſimpliciter, *ipſum expectare.* Cæterum, *τὸ ἐπαινεῖν*, cum *limine* & *cœna* quam appoſite copuletur hic, teſtatur & illud Poëtæ Satyrici;

Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide ſis ne majorum tibi forte
Limina frigeſcant. Caſaubonus.

Innuuntur hic corrupti iſtius ſæculi mores, quos Satyra dignos crédidere Iuvenalis & Perſius. *Snecanus.*

λγ'.

[1] Τὸ βούλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ἐστιν, [2] ἐξ ὧν οὐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους· οἷον, [3] ὅταν τοῦ γείτονος παιδάριον [4] κατεάξῃ τὸ ποτήριον, πρόχειρόν ἐστιν εὐθὺς λέγειν, ὅτι τῶν γινομένων ἐστίν. ἴσθι οὖν, ὅτι, ὅταν καὶ τὸ σὸν κατεαγῇ, τοιοῦτον εἶναί σε δεῖ, ὁποῖον, [5] ὅτε καὶ τοῦ ἄλλου κατεαγῇ. οὕτω μετατίθει καὶ ἐπὶ τὰ μείζονα. τέκνον ἄλλου τέθνηκεν, ἢ γυνή; οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐκ ἂν εἴποι, ὅτι ἀνθρώπινον. ἀλλ᾽ ὅταν τὸ αὐτοῦ τινὸς ἀποθάνῃ, εὐθὺς, [6] Οἴμοι, τάλας ἐγώ. ἐχρῆν δὲ μεμνῆσθαι, τί πάσχομεν, περὶ ἄλλων αὐτὸ ἀκούσαντες.

CAP. XXXIII.

Naturæ propoſitum ex iis rebus, de quibus nulla inter nos controverſia eſt, cognoſci poteſt. Exempli gratia: Si vicini puer poculum aut quid aliud confregerit, in promtu illud ſtatim eſt: Ita fieri ſolere. Scito igitur, ſi & tuum confractum fuerit, eundem eſſe te oportere, qui fueris cum frangeretur alienum. Sic transfer iſta ad majora. Filius alterius obiit, aut uxor? nemo eſt quin dicat, humanum id eſſe. Sin ipſi alicui id acciderit; ſtatim, Hei mihi, inquit, ô me miſerum! Meminiſſe autem oportebat, ut affecti ſimus, cum tale quippiam de aliis audiverimus.

1 Τὸ *βούλημα τῆς φύσεως. Natura propoſitum.*] Poſſitis vertere, *inſtinctum*, ſive *conſilium*, qua voce, interprete Simplicio, intelligit communes hominum de rerum natura notiones, in quibus non aliud, ſed idem ſentimus omnes: veluti, Bonum eſſe utile · & utile bonum: bis duo eſſe quatuor. Hæ igitur notiones, & id genus aliæ recta ratione in nobis conſtitutæ, longoque tempore exploratæ, veræ ſunt & cum

rerum

rerum natura congruentes. *Sneca-nus.*

2 Ἐξ ὧν ἐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλες.] Wol. *de quibus nulla inter nos controverſia eſt.* Sententiam mire pervertit iſtud πρὸς ἀλλήλες: quo omiſſo, planiſſimus emergit ſenſus, & aliorum dictis congruentiſſimus. Vel dicat mihi aliquis, ſi proprium poculum frangatur; vel propria moriatur uxor, cur tum magis ſit controverſiæ aut contentioni locus; quam cum vicini poculum frangitur aut ejuſdem moritur uxor? Simplicius multa comminiſcitur, ut aliquid dicat: ſed incaſſo, ſi quid ego judico, labore. Qui non intelligebant iſtum uſum verbi διαφέρεσθαι ἁπλῶς poſiti; voces iſtas addiderunt, & locum, alias haud obſcurum, corruperunt. Vetus hoc incruſtamentum eſſe, patet ex Simplicio, qui ita in ſuis codicibus reperit. Fidelior, fortaſſe (& antiquior) *Paraphraſis* noſtra non agnoſcit. Eſt autem διαφέρεσθαι ſic ſimpliciter enunciatum quod vulgo dicimus, *to have an intereſt.* & μὴ διαφέρεσθαι, quod Latini dicerent, *indifferenter habere.* Eſt autem hic uſus vocis, Antonino, ut alios omittamus, valde familiaris. Locos aliquot adducemus, ne quis Simplicii authoritate fretus, à vera lectione ſit alienior. lib. 6. initio: μὴ διαφέρε, πότερον ῥίγιον ἢ θαλπόμενον τὸ πρέπον ποιεῖς. Eodem loco: τῷ μὲν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα. ἐδὲ γὰρ δύναται διαφέρεσθαι. quanquam hic τὸ διαφερ. propric ſit, *diſcriminis intelligentiam habere:* ex qua intelligentia, voluntatis oritur in utramve partem propenſio. Idem alibi paulo aliter, ſed in eandem tamen ſententiam: cum præpoſitione, ſcil. & ſubſtantivo, non *perſonæ* ſed *rei*, ut cum dicit; διαφέρεσθαι πρὸς τὰ μέσα· & διαφέρεσθαι πρὸς τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν. id eſt, *de rebus mediis & ad nos nihil pertinentibus, ſolicitos eſſe.* Sed & poſtremus Arriani liber in his verbis definit: τὰ δὲ ἄλλα γινέσθω ὡς ἂν βέλεται. ἐ διαφέρομαι. *mea non refert*, ut ibi Wolfius. Ait igitur hic Epictetus: vicini poculum, uxor, liberi, nihil ad me. Hinc ſi quid illis contingit, rectum in promptu judicium. Idem ſi noſtris contingat, &c. *Caſaubonus.*

Ὅταν τε γείτον☉ παιδάριον.] Malim, ἢ ἄλλε παιδάριον. vel, κατεάξῃ τὸ ποτήριον, ἢ ἄλλο τί. Si vicini, vel alterius: aut, fregerit poculum, vel quid aliud. *Wolfius.*

4 Καλεάξῃ τὸ ποτήριον.] Ita Wolfius & alii: Salmaſius vero, κατάξῃ ſcripſit; & inferius καταγῇ, ubi Wolfius & alii ſcripſere κατεαγῇ. Præterea Salmaſiana hoc loco auctior eſt, nam poſt ποτήριον additur ἢ ἄλλό τι. Quod etiam in verſione conſpicitur.

5 Ὅτε καὶ τὸ τε ἄλλε. *Cum alterius.*] ἀλλὰ τὸ μὲν οἰκεῖον πιέζει; ἀλλότριον δὲ ἐ μέλει. Sua quemque premunt, aliena non curantur. Naturæ humanæ ſive pravitas ſive imbecillitas non fert, quicquid Epictetus de naturæ voluntate dicat, quicquid ſacræ literæ de imperio Dei prædicent, ut alieni boni aut mali æque excitatus in nobis ſenſus ſit, atque noſtri proprii. Illud quidem natura nos docet, cum omnes eadem conditione ſimus: neque communem fortunam (ut ait Cicero) recuſandam, nempe peculiarem optandam, & modice ferenda eſſe omnia: niſi indignando atque afflictando nos conduplicare mala atque exaſperare libeat. *Wolfius.*,

6 Οἴμοι τάλας ἐγώ.] Salmaſiana hoc loco auctior eſt, in qua hunc in modum legitur: Οἴ μοι τάλας ἐγὼ, βοᾷ. Vtrum ex conjectura, an vero ex MS. mihi non conſtat: hoc certe ſcio, in aliis editionibus non inveniri.

λδ'. CAP. XXXIV.

[1] Ὥσπερ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀποτυχεῖν οὐ τίθεται, [2] οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν κόσμῳ γίνεται. [3] εἰ μὲν τὸ σῶμά σου ἐπέτρεπέ τις τῷ ἀπαντήσαντι, ἠγανάκτεις ἄν· ὅτι δὲ σὺ τὴν γνώμην τὴν σεαυτοῦ ἐπιτρέπεις τῷ τυχόντι, ἵνα, ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη καὶ συγχυθῇ, οὐκ αἰσχύνῃ; [4] τούτου ἕνεκα ἐφ' [5] ἑκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα, καὶ τὰ ἀκόλουθα αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἔρχου ἐπ' αὐτό. [6] εἰ δὲ μή, τὴν μὲν πρώτην προθύμως ἥξεις, μηδὲν τῶν ἑξῆς ἐντεθυμημένος· ὕστερον δέ, [7] ἀναφανέντων τινῶν αἰσχρῶν, αἰσχυνθήσῃ.

Quemadmodum aberrandi cauſa meta non ponitur: ſic nec mali natura in mundo exiſtit. Quod ſi corpus quidem tuum aliquis obvio cuipiam permitteret, indignareris: Tu vero, qui animum tuum cuilibet permittas, ut, ſi convicia tibi dixerit, perturbetur & mœreat, non erubeſcis? Quamobrem, cujuſque rei anteceſſionibus & conſecutionibus conſideratis, ſic eam aggredere. Alioqui primum alacriter eam ſuſcipies: eorum nullo, quæ conſequuntur, expenſo: poſt autem, turpitudine aliqua exorta, verecundaberis.

1 *Ὥσπερ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀποτυχεῖν.*] Planior & plenior ſententia, ſi addantur verba Greg. Nyſſeni, ex Epiſtola à b. m. parente, cum *animadverſionibus* edita: *ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀπότευγμα φύσεως ἐστὶν, οὐκ ἰδίωμα· ὡς καὶ ἡ νόσος*, &c. *Caſaubonus.*

De natura mali fuſe hic diſſerit Simplicius in commentariis, quem adeat cui hæc indagare curæ fuerit. Wolfius *ἀπὸ κοινοῦ* repetit voces *πρὸς τὸ ἀποτυχεῖν οὐ τίθεται*, hoc ſenſu: quemadmodum aberrandi cauſa meta non ponitur, ſic neque mali natura exiſtit in mundo aberrandi cauſa. Iudicet lector. *Snecanus.*

2 *Οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν τῷ κόσμῳ γίγνεται. Sic neque mali natura in mundo exſiſtit.*] Obſcurus & dubius locus, de quo plura ex Simplicio adducemus, qui hæc verba ſic accipit, ut quicquam eſſe mali in mundo, aut ſi ſit, à Deo eſſe, negare videatur. Ego ſimpliciter *ἀπὸ κοινοῦ* repetiiſſem, ſic neque mali natura

natura exſiſtit in mundo aberrandi cauſa: hoc eſt, neceſſe eſt homines in mala incidere. Proinde præparandus, ad ea prudenter & fortiter ferenda, eſt animus. Naogeorgus (quem honoris cauſa nomino) cum Simplicio conſentit, noſque noſtrapte culpa & malos & in malis eſſe affirmat. Accipiunt illi ἐν τῷ κόσμῳ, quaſi eſſet ὑπὸ τοῦ θεοῦ. & bonum ſcopo, malum aberrationi a ſcopo comparant. Recte omnino: τἀγαθοῦ γὰρ πάντα ἐφίεται. Bonum enim ab omnibus appetitur: & Deus optimus mala non facit: & mala fortaſſe non ſunt quæ nos in malis numeramus. Sed an hoc ſenſerit Epictetus, ipſe viderit. Prorſus enim hic ex ejus verbis elici ſenſus non poteſt. *Wolfius.*

3 Εἰ μὲν τὸ σῶμά σου ἐπέτρεπέ τις τῷ ἀπαντήσαντι. *Si quis corpus tuum obvio cuique permiſiſſet.*] A minori ad majus argumentatur, hoc modo: Cum iis iraſcereris, qui corporis tui violandi cuivis poteſtatem darent (cujuſmodi eſt proſcriptorum conditio) quanto magis tibi iraſci debes, qui cuivis animi tui lædendi poteſtatem dare ſoleas: cum tui arbitrii ſit, lædi prorſus à nemine? *Idem.*

Salmaſiana & aliæ editiones habent ὑπαντήσαντι, pro ἀπαντήσαντι.

4 Τούτου ἕνεκα, ἐφ' ἑκάστου ἔργου.] Si quis dubitat etiam poſt Wolfium & aliorum doctiſſimorum virorum labores, aliquid poſterorum, quod Epicteto prodeſſet, diligentiæ relictum eſſe, vel hinc diſcat. Multa enim hoc capite, vel loco, peccata. Nam primum iſta, τούτου ἕνεκα: hic palam importuna, ad præcedentia pertinent: οὐκ αἰσχύνῃ τούτου ἕνεκα; quod & ipſa res clamat apertiſſime, & tum Arriani, tum Simplicii (in Enchiridii caput 36.) confirmat authoritas; & hic debuit hoc caput deſinere. Quæ autem ſequuntur ab iſtis: ἑκάστου ἔργου: ad caput 37. τὰ καθήκοντα, &c. unico capite (non, ut hic pluribus) includi debuerunt. Sed nec iſta (quod poſtremum) ſunt hic genuina, ab ipſo *Enchiridii* conditore: ſed poſt Simplicii & *Paraphraſeos* ætatem, ex Arriano totidem (uno aut altero demptis) verbis temere huc tranſlata. Non opus argumentis, cum ſola inſpectio fidem facere cuivis non cæco queat. Hæc cum certiſſima ſint, nobis tamen religio fuit, (in tam puſillo, tam pretioſo præſertim libro) tantum nobis ſumere, ut quæ tam longi temporis præſcriptione pro genuinis adoptata lectaque ſunt, ea loco pelleremus; præterea quæ, quamvis nullo, non magis quam cætera ab Arriano collecta, conſilio hic inſerta: Parente tamen Epicteto nata ſint, & alioqui digniſſima quæ non uno legantur loco. Non pigebit igitur etiam in hæc quæ non intempeſtiva videbuntur notaviſſe. *Caſaubonus.*

5 Ἑκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα. *Rei cujuſque anteceſſiones conſidera.*] Vult nos (ut monet Homerus) νοεῖν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω, nec ea quæ ante pedes modo ſunt videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt proſpicere. Cujuſmodi ſit: Si quis docere adoleſcentiam inſtituat, & id tantum conſideret, quam pium, quam tranquillum & utile Reipublicæ munus ſit, non abhorrebit ab eo vitæ genere. Sed priuſquam id munus ſuſceperit, anteceſſiſſe oportet magno ſtudio partam eruditionem, & aptam ingeniis rudibus docendi rationem: oportet paucis eſſe contentum, non recuſare moleſtias & labores, non moveri labore irrito, contemnere ingratos & ſuperbos. Sine tali præparatione ad docendum qui acceſſerit, ubi negligentiam magiſtratus: incuriam parentum, hypodidaſcalorum inſcitiam & pigritiam, diſcipulorum ſtuporem & ceſſationem, plurimorum obtrectationes, & eorum, à quibus adjuvandus erat, adverſationes expertus fuerit, ſi ſe fruſtra fatigando nihil niſi odium quærere intellexerit, quod optima quæque ingenia immatura ætate aliò transferantur, caudicibus & ſtipitibus tantum relictis: & pudebit & pœnitebit temeri-

meritatis, qui quid ipſe vellet & poſſet, tantum conſiderarit: non iis etiam cogitatis impedimentis, quæ aliorum ſtultitia & improbitate poſſent objici. *Wolfius.*

6 Εἰ δὲ μὴ, *τὴν πρώτην προθύμως ἐφήξεις.*] Ita quidem habet editio, quam ſecuti ſumus; aſt in aliis omnibus vocem *ἐφήξεις* non invenimus, In Wolfiana legitur: Εἰ *δὲ μὴ, τὴν μὲν πρώτην προθύμως ἥξεις*: & ſimili quoque modo in Salmaſiana. Sed in Wolfiana pro varia lectione collocatum eſt; *προθύμως ἄρξεις, ἅτε μηδὲν τῶν*, &c.

† *Τὴν μὲν πρώτην*· ellipſis. pro *κατὰ τὴν πρώτην ὁδόν*, *primo pedatu*, ut Plautus. innuit hoc, ſi *τὰ καθηγούμενα antecesſiones*, ſolum, prius conſideraverit, alacriter ſuſcepturum negotium.

7 Ἀ*ναφανέντων τινῶν αἰσχρῶν. Turpibus aliquibus exortis.*] Turpis eſt plerumque & ridiculus temeritatis exitus, ut & ipſa turpis eſt per ſeſe. Poſſit fortaſſis pro *αἰσχρῶν* legi *δυσχερῶν*, moleſtiis ſubortis. etſi verbum *αἰσχυνθήσῃ τῷ αἰσχρῶν* bene convenit. Salvo tamen aliorum judicio. *Wolfius.*

λέ.

[1] Θέλεις ὀλύμπια νικῆσαι; κἀγὼ, νὴ τοὺς θεούς· κομψὸν γάρ ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει καὶ τὰ καθηγούμενα, καὶ τὰ ἀκόλουθα. καὶ [2] οὕτως ἅπτου τοῦ ἔργου. Δεῖ σ' εὐτακτεῖν, [3] ἀναγκοτροφεῖν, ἀπέχεσθαι πεμμάτων, [4] γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην, ἐν ὥρᾳ τεταγμένῃ, ἐν καύματι, ἐν ψύχει, μὴ ψυχρὸν πίνειν, [5] μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν. Ἁπλῶς, [6] ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν [7] τῷ ἐπιστάτῃ. [8] Εἶτα εἰς τὸν ἀγῶνα παρέρχεσθαι. Ἔστι δὲ ὅτε [9] χεῖρα βλαβεῖν, σφυρὸν στρέψαι, [10] πολλὴν ἀφὴν

CAP. XXXV.

Vis Olympia vincere? Et ego medius fidius: præclarum enim habetur. Sed conſidera, quid antecedere, quid ſequi ſoleat: atque ita rem gerendam ſuſcipito. Oportebit te conſervare ordinem, veſci ingratiis, abſtinere bellariis, exerceri neceſſario, & certo tempore, in æſtu, in frigore: non frigidam bibere, non vinum, ut fieri ſolet. Ad ſummam, tanquam medico, ſic laniſtæ te tradas oportet: Deinde in certamen deſcendere: aliquando manum lædere: talum diſtorquere: multum pulveris deglutire: interdum fla-

ἀφὴν καταπιεῖν· 11 ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι, 12 καὶ μετὰ ταῦτα πάντα νικηθῆναι. 13 Ταῦτα πάντα ἐπισκεψάμενος, ἐὰν ἔτι θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν. εἰ δὲ μὴ, ὡς τὰ παιδία ἀναστραφήσῃ. ἃ νῦν μὲν παλαιστὰς παίζει, 14 νῦν δὲ αὐλητὰς, νῦν δὲ μονομάχους, 15 εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· οὕτω καὶ σύ. νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δὲ μονομάχος, 16 εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος· ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ οὐδέν· ἀλλ' ὡς πίθηκος, 17 πᾶσαν θέαν, ἐὰν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοι ἀρέσκει. οὐ γὰρ μετὰ σκέψεως ἦλθες ἐπὶ τὸ ἔργον, οὐδὲ 18 περιώδευσας· ἀλλ' εἰκῇ, καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυμίαν. οὕτω θεασάμενοί τινες φιλόσοφον, καὶ ἀκούσαντες οὕτω τινὸς λέγοντος, 19 ὡς εὖ Σωκράτης λέγει; 20 καίτοι τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος; θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

gris cædi : & vinci poſt hæc omnia. His omnibus conſideratis, pugilum certamen ſuſcipe, ſi lubet adhuc. Sin minus, ut pueri reſilies : qui nunc pugiles ludunt, nunc tibicines, nunc gladiatores : jam tuba canunt, jam tragœdias repræſentant. Tu quoque ſic; nunc pugil, mox gladiator, poſtea orator, demum philoſophus : toto autem animo nihil : ſed ut ſimius, quicquid ſpectaveris, imitabere, atque aliud ex alio adamabis. Nec enim ſuſcepta cogitatione quicquam es aggreſſus, aut exploraſti prius : ſed temere appetitus levitatem ſecutus. Sic aliqui, philoſopho ſpectato, & audito aliquo dicente ſic : Quam recte dicit Socrates! vel ſic : Quis ita diſſerere poteſt ut ille? ipſi etiam philoſophari volunt.

1 Θέλεις ὀλύμπια νικῆσαι; κἀγὼ, νὴ τοὺς Θεούς.] Animadverte quæſo, quantum à vulgata lectione recedat Salmaſiana editio: *Μέλει σοι ὀλύμπια νικῆσαι; κἀγὼ, νὴ τὸν Θεόν.* Vulgata lectio mihi videtur præferenda, quia Epictetus cap. xxxviii. patrios ritus circa religionem, & pluralitatem Deorum diligenter inculcat.

2 Καὶ οὕτως ἅπτου τῶν ἔργων.] Ita omnes, quas vidi habent editiones, Salmaſiana excepta, ubi legitur: Καὶ οὕτως ἅπτου τοῦ ἔργου. Illud etiam Wolfius ſuæ editioni adpoſuit.

3 Ἀναγκοτροφεῖν. *Veſcendum vel invito.*] Plinius libro decimooctavo: Athletarum (inquit) capacitas, jumentorum ſimilis. Et Galenus in exhortatione ad artes diſcendas, οἱ ἀθλητικοὶ (inquit) τροφὰς προσφέρονται σὺν ἀνάγκῃ πολλάκις, ἄχρι μέσων νυκτῶν ἐκτείνοντες τὴν ἐδωδήν. Pugiles ſæpe coacti edunt, cœna in medias uſque noctes producta. *Wolfius.*

Ἀναγκοτροφεῖν.] Vidi editionem hujus *Enchiridii*, quæ hunc titulum præfert: *Epicteti Enchiridium*, &c. *cum verſione Latina accuratius & fidelius examinata*: Pariſ. 1653. In hanc apud amicum repertam, cum oculos fortaſſe conjeciſſem, Deus bone! quam miratus ſum, in loco tam illuſtri, tanta doctorum celebritate, homines tanta confidentia reperiri, ut ignorantiæ ſuæ conſcientia à vaniſſimis & ineptiſſimis pollicitationibus & incœptis eos non deterreat. Hoc certe in iſta editione, evolutis aliquot paginis obſervavi, Wolfii quidem verſionem ut plurimum exhiberi: ſed eam locis haud paucis, ex ignorantia tum rerum, tum verborum, turpiſſime depravatam. Ex uno loco de cæteris (neque enim tanti ſunt iſta, ut diutius immoremur:) judicet Lector. Cum priores verſiones infeliciſſime, præter rem: (quis enim *neceſſariis veſci*, inter ea, ad quæ patientia & æquanimitate opus eſt, recenſeat?) & notiſſimum vocis ipſius uſum (Ariſtoteles vel unus ſuffecerit, qui Politicorum lib. θʹ. cap. δʹ. ἀναγκοφαγίαν, τὴν βίαιον τροφὴν interpretatur:) *neceſſariis veſci* niſi forte hoc ipſum ab infrunitis correctoribus, cum *neceſſario veſci* autographa exhiberent:) reddidiſſent: rejecta Wolfii verſione, qui *edere ingratiis* optime expreſſerat; inſulſiſſimum illud *neceſſariis veſci* revocarunt; & *ſtudioſæ*, (ut ipſi profitentur; ſed miſeræ, quæ talibus magiſtris utitur) juventuti obtruſerunt. Athletarum ἀναγκοφαγία adeo res lippis & tonſoribus, ex Galeno aliiſque, nunc nota, ut pigeat ab aliis congeſta, hic tranſcribere. Legantur ſaltem, qui de rebus *athleticis* & *agoniſticis* ſcripſere. *Caſaubonus.*

4 Γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην.] Id eſt, ἄκοντας καὶ ἀναγκαίως, invitos & neceſſario: ſicut dicimus πρὸς βίαν, de iis quæ coacti facimus. *Wolfius.*

5 Μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν. *Non vinum, ut contigit.*] Non ſuo arbitratu, ſed præfinito, & ex præſcripto. *Idem.*

6 Ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν ἐπιστάτῃ.] Hinc Hippocrates τοὺς ἀθλητὰς & τοὺς τῶν νόσων ἕνεκα γυμναζομένους τε καὶ ταλαιπωροῦντας in *Prorrhet.* ſecundo jungit, ob inſtituti ſimilitudinem. Quam ſeveri autem diſciplinæ exactores eſſent hi ἐπιστάται, ex iſto quoque maxime Magiſtri tractatu diſcamus: quo id etiam pertinebat, (ad terrorem exercentium ſe ſcil.) quod eo ſolertiæ perveniſſe ſe vulgo jactabant, ut ſi tironum aliquis in potu cibove, vel alio quovis genere præter imperatum & præſcriptum, quamvis abſente magiſtro, quid admiſiſſet; id ipſi certis ſe indiciis, obſervato modo præſenti corporis habitu, deprehendere poſſe dicerent. Hoc Hippocrates quatenus verum, id eſt, arti & rationi conſonum: quatenus autem nulla naturæ ratione fultum, ac proinde nugatorium curioſe & prudenter examinat. Ὑπὸ σημείου γὰρ

ὐδενὸς βλάπτεται τὰ ὑπονοήματα. mendo inſigniſſimo, (quod tot interpretes non animadvertiſſe, non poſſum non mirari:) pro βάλλεται τὰ ὑπονοήματα· νοῦς βάλλεται· vel εἰς νοῦν βάλλεσθαι, pro *animo percipere: animadvertere*: nota locutio. Ait igitur, nullum tale ſignum dari, quo mens feriatur ſeu afficiatur, neque bonum, neque malum; quo ſigno niti talis conjectura, vel divinatio poſſit. *Caſaubonus.*

7 Τῷ ἐπιστάτῃ.] Magiſtro, laniſtæ: quem παιδοτρίβην alias appellant, ab exercendis pueris, & γυμναστιάρχην. *Wolfius.*

8 Εἶτα εἰς τὸν ἀγῶνα παρέρχεσθαι.] Aliter Arriani codices exhibent: Εἶτα ἐν τῷ ἀγῶνι παρορύσσεσθαι ἐστὶν. ὅτε χεῖρα ἐμβαλεῖν. ὀφρὺν (Wolfii verſio & notæ ὀσφὺν) στρέψαι· πολλὴν ἀφὴν καταπ. &c. Mihi vix dubitandum videtur, quin iſtud παρέρχεσθαι, quod hic habemus, (loco, nemo non videt, alieno:) ab illis ſit, qui τὸ παρορύσσεσθαι quo pertineret hic, non intelligebant (ut hodie paſſim videmus in omni ſtudiorum genere) quia pravum putabant τὸ παρέρχεσθαι ejus loco ſubſtituerunt. Favet huic conjecturæ quod hodieque quidam codices ἐν τῷ ἀγῶνι. non, εἰς τὸν ἀγῶνα, exhibent; ut ex *variis*, Plantin. edit. *lectionibus* diſcimus. Ne nunc quidem fortaſſe poſt non parvam ſuper hoc verbo doctiſſ. inter viros controverſiam, cujuſvis quæ vera notio ſit hoc loco, dicere. Nos tamen nullo ſtudio adducti, non affectibus (in aliis, ut res ferebat, liberrime diſſentire, nulla religione prohibiti:) indulgentes; ſed judicio ſolo impulſi, iis ut veriſſimis acquieſcimus, quæ à ven. m. parente in *Lectionibus Theocritis* tradita ſunt. *Caſaubonus.*

9 Χεῖρα βαλεῖν.] Argentinenſis codex habet βλαβεῖν. ſed βλαβῆναι rectius legi videtur, quam ἀποβαλεῖν, aut λαβεῖν. Quod ſi χεῖρα βαλεῖν pro injicere manus adverſario, & χεῖρα λαβεῖν prehendere intelligas (eſt enim quinquercionum, & impellere & attrahere adverſarium) ut ſententia per ſe abſurda non ſit: huic tamen loco non conveniet, in quo de infelici luctæ eventu agitur. *Wolfius.*

Χεῖρα βλαβεῖν.] Pleræque editiones βαλεῖν. Wolfius conjicit, βλαβῆναι. Sed verior fortaſſe ex Arriano lectio, ἐκβαλεῖν. ut quidem legit ibi ὁ μακαρίτης, loco ſupra citato. *Caſaubonus.*

10 Πολλὴν ἀφὴν καταπιεῖν. *Multam haphen deglutire.*] Hoc quid ſit, declarat Ovidius libro nono Metamorphoſeωn:

> *Ille cavis hauſto ſpargit me pulvere palmis,*
> *Inque vicem fulvæ tactu flaveſcit arenæ.*

ἀφὴ tactus, παρὰ τὸ ἅπτεσθαι a tangendo, hic arenam ſeu pulverem ſignificat, pulvis enim a pugnantibus jactari ſolet, qui Græce ἀφὴ dicitur Budæo ad L. athletas. ff. de iis, qui notantur infamia. Hinc Proverb. citra pulverem. *Wolfius.*

11 Ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι. *Interdum flagris cædi.*] Salmaſianæ editionis lectionem cæteris præferrem: Ἔστι δὲ ὅτε καὶ μαστιγωθῆναι. Quia paulo ante ſcriptum reperimus: Ἔστι δὲ ὅτε χεῖρα βλαβεῖν. Non reſpicit hoc loco Epictetus feſtum Σκιερίαν, quod olim in honorem Bacchi celebrabatur in urbe quadam Arcadiæ, Alea dicta, ubi fœminæ ſeſe inſigniter ex juſſu oraculi Delphici flagellabant, de quo apud Pauſan. l. VIII. legimus: Sed reſpicit procul dubio hic nobiliſſimum illud Græciæ feſtum, quod ſingulis annis apud Lacedæmonios celebrabatur. Meminit inter alios hujus feſti, Διαμαστιγώσεως dicti, Plutarchus in Laconicis Inſtitutis, cum inquit. Οἱ παῖδες, παρ' αὐτοῖς ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος, μέχρι θανάτου πολλάκις διακαρτεροῦσιν, ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, ἁμιλλώμενοι περὶ νίκης πρὸς ἀλλήλους, ὅστις αὐτῶν ἐπιπλέιον τε καὶ μᾶλλον καρ-

καρτερήσεις τυπτόμενος. καὶ ὁ περιγενόμενος, ἐν τοῖς μάλιστα ἐπίδοξός ἐστι· καλεῖται δὲ ἡ ἅμιλλα Διαμαστίγωσις· γίνεται δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος. Hoc eſt: *Pueri per integrum diem flagellis cæſi, ſæpenumero ad mortem uſque apud Dianæ Orthiæ aram, læti alacreſque tolerant, atque inter ſe de victoria certant, in eo poſita, quis diutius magiſque perferat verbera. victoremque ſumma conſequitur gloria. Certamen illud Flagellatio dicitur, & quotannis habetur.* Et Cicero Tuſc. II. *Spartæ vero pueri ad aram ſic verberibus accipiuntur, ut multus è viſceribus ſanguis exeat, nonnunquam etiam, ut cum ibi eſſem audiebam, ad necem: quorum non modo nemo exclamavit unquam, ſed ne ingemuit quidem.* Iterum Tuſc. V. *Pueri Spartiatæ non ingemiſcunt, verberum dolore laniati.* Lege quoque Lucianum de Gymn. Tertullianum ad Martyres cap. IV. Pauſaniam lib. III. atque alios. Reperiuntur etiamnum hodie inter Romanæ fidei Monachos, qui annua flagellatione expiantes delicta ſua, *Diſciplinantes* appellantur.

12 Καὶ μετὰ ταῦτα πάντα νικηθῆναι.] Wolphiana & Plantiniana pro varia lectione exhibent: καὶ μετὰ τ̃ πάντων, νικηθῆναι.

13 Ταῦτα πάντα ἐπισκεψάμενος.] Ita legitur in omnibus editis. Sola Salmaſiana vocem πάντα expungit, forte quia jam præceſſerat, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα νικηθῆναι.

14 Νῦν δὲ αὐλητάς.] Quanta cura & diligentia Salmaſianæ editioni præfectus Enchiridii textum ex veteribus libris recenſuerit, vel hinc manifeſte liquet, quod hæc verba plane prætermiſerit, quæ tamen in verſione leguntur.

15 Εἶτα σαλπίζει.] Salmaſiana ſola: νῦν δὲ σαλπίζει.

16 Εἶτα ῥήτωρ.] Et hoc loco Salmaſiana recedit à vulgatis legendo, νῦν δὲ ῥήτωρ.

17 Πᾶσαν θέαν ἐὰν ἴδῃς.] Ita etiam Salmaſius: Sed præter hanc lectionem Wolfius quoque habet: Πᾶσαν θέαν ἣν ἐὰν ἴδῃς.

18 Περιώδευσας.] Ita confidenter emendavi pro περιοδεύσας, quod in Salmaſiana aliiſque editionibus conſpicitur. Lectionem veram, quam repoſuimus, in Wolphiana & Plantiniana editione pro varia lectione margini adſcriptam reperiet lector.

19 Ὡς εὖ Σωκράτης.] Arrian. Εὐφράτης: quod Wolfius merito præfert. *Caſaubonus.*

Salmaſius, & omnes quas vidi editiones habent: Ὡς εὖ Σωκράτης. Wolfius vult legi: Ὡς καλῶς Εὐφράτης.

20 Καί τοι τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος.] Sic quidem in plurimis excuſum reperies, ſed in Salmaſiana. Καὶ τίς δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος. Horum verborum verſionem ſequimur. Aliam exhibent Plantiniana & Wolph. *Quam recte dicit Socrates? Enimvero quis ita diſſerere poteſt ut ille?*

λϛ'.

1 Ἄνθρωπε, πρῶτον ἐπίσκεψαι, ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε, εἰ δύνασαι βαστάσαι. πένταθλος εἶναι βούλει, ἢ παλαιστής;

CAP. XXXVI.

Homo, primum conſidera, cujuſmodi ſit res. Deinde, natura quoque tua eamne ferre queat, explora. Quinquercio eſſe vis, aut palæſtrita? Brachia tua intue-

λαιστής; ἴδε σεαυτοῦ τοὺς βραχίονας, τοὺς μηροὺς, τὴν ὀσφὺν κατάμαθε. Ἄλλο γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε. Δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν, ὡσαύτως δύνασαι ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, [2] ὁμοίως δυσαρεστεῖν; ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπελθεῖν, [3] ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ἐν παντὶ ἧττον ἔχειν, ἐν τιμῇ, ἐν ἀρχῇ, ἐν δίκῃ, ἐν πραγματίῳ παντί. ταῦτα ἐπίσκεψαι, εἰ θέλεις [4] ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν· εἰ δὲ μὴ, πρόσεχε, μὴ, ὡς τὰ παιδία, νῦν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος γένῃ. [5] ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. [6] ἕνα σε δεῖ ἄνθρωπον, ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν εἶναι· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτὸς, ἢ [7] ἐπὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ

tuere; femora & lumbos conſidera. Nam aliud alio natura pertinet.• Putaſne, te, hæc aggreſſum, æque poſſe edere, æque bibere, æque faſtidire? " Vigilandum eſt, laborandum, à tuis recedendum; à puero contemni, in omnibus deteriori conditione eſſe, in honore, in magiſtratu, in judicio, in negotio quolibet, oportebit. Hæc conſidera; tecumque ſtatue, an his rebus redimere velis animi tranquillitatem, libertatem, conſtantiam. Sin minus; vide ne, ut pueri, nunc philoſophus, mox publicanus, poſt orator, denique Cæſaris procurator fias. Iſta non conſentiunt: unum te oportet hominem, eumque vel bonum vel malum eſſe: aut exercenda tibi ratio & mens eſt, aut, res externæ excolendæ: aut in internis elaborandum, aut in externis: hoc eſt, aut philoſophi tuendus lo-

τὰ ἔξω· τουτέστιν, ἢ φιλοσόφου τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτου.

locus, aut hominis plebeji.

1 Ἄνθρωπε πρῶτον ἐπίσκεψαι. *Homo primum conſidera.*] Vt palæſtræ & luctæ, ſic philoſophiæ non quemlibet eſſe idoneum ſignificat: utrique opus eſſe patientia & corporis & animi. Quibus bonis qui deſtituatur, umbratilis potius & pugil & philoſophus futurus ſit, quam verus. Deterret igitur, ut apparet, homines molles & delicatos à philoſophia: aut potius ad ejiciendam ex animo iſtam mollitiem adhortatur, & excitat. Vt enim ſcopum iſtum à philoſophia propoſitum non attingamus:

Eſt aliquo prodire tenus, ſi non datur ultrà.

Præſtat partem aliquam ſtultitiæ & vitioſitatis abjicere, quam integram utramque retinere. Proponitur ἀπάθεια, boni conſulamus μετριοπάθειαν. Præſtat moderate iraſci, quam furere, ſi iræ plane reſiſtere non poſſis. Hoc idem de aliis quoque affectibus intelligatur. *Wolfius.*

2 Ὁμοίως δυσαρεστεῖν. *Æque faſtidire.*] Refero ad faſtidium moroſorum hominum, in cibo & potu præſertim. δὶς ἀριστᾶν, bis prandere, videtur ineptum: niſi per alterum prandium, jentaculum intelligatur, κατ' ἀκυρολογίαν. Plato certe epiſtola ſeptima, negat quenquam poſſe fieri ſapientem, virtutiſque compotem δίς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιπλάμενον ζῶντα, καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ, qui more Italico & Siculo, bis eodem die impleatur, & noctu nunquam ſolus dormiat. Quod autem antecedit, δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, pronomen ταῦτα, ſenſum ambiguum facit. Sed referendum eſt ad philoſophiam, non ad quinquertiones, quorum exempli gratia mentio incidit. Igitur ταῦτα ποιῶν, τὰ τῶν φιλοσόφων, ἢ τοι φιλοσοφῶν· ea quæ philoſophorum ſunt, ſive, ſi philoſopheris. *Idem.*

3 Ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι. *A puero contemni.*] Philoſophi utique contemni vulgo ſolent, pugiles vero ſunt admirationi. *Idem.*

4 Ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν. *Redimere animi tranquillitatem.*] Qui turbulentis affectibus, ut ira, metu, cupiditate vehementi, ſæpe agitatus, tranquilli animi qualemcunque guſtum ſemel duntaxat ceperit: eum haud dubie quovis pretio redimendum putabit. Sed ſubinde oggannit prava conſuetudo, animi tranquillitatem negatam eſſe homini: neque fruſtra affectandum, quod contingere nequeat, in nullis præſertim, aut rariſſimis exemplis, iiſque imperfectis, & ideæ philoſophicæ nequaquam reſpondentibus. Proficeremus tamen aliquid, ſi conaremur, & nervos intenderemus. Id quod in iis cernimus, quos non philoſophia, ſed fortuna durius & diutius exercuit, quam multa illi ferunt æquis & conſtantibus animis, quæ alii nullo modo poſſe ferri exiſtimant? Sed fit illud conſuetudine & ſtupore quodam: philoſophica vero æquanimitas ratione moderatrice gloriatur. *Idem.*

5 Ταῦτα οὐ συμφωνεῖ.] Ita plurimæ habent editiones. Wolfius legit male. ταῦτα ἓν συμφωνεῖ. Sed huic lectioni veram adpoſuit legendo: ταῦτα οὐ μὴ συμφωνεῖ.

6 Ἕνα δεῖ σε ἄνθρωπον. *Vnum te oportet eſſe hominem.* Veriſſimum præceptum, ac potius oraculum; cui me ab ineunte ætate non paruiſſe quantopere pœniteat, dici non poteſt. Fui modo ſcholaſticus, modo ſcriba, modo aulicus, modo pædagogus, modo Bibliothecæ præ-

fectus, modo ſcholæ gubernator: idque eo uſque, ut nunc quid ſim, pene ipſe ignorem. Mirabiliter diſtrahit varietas, & crebræ mutationes, ingenium. Quod ſi mihi in uno Philoſophiæ ſtudio ab ineunte ætate elaborare licuiſſet, cui me fuiſſe natum arbitror: fortaſſe profeciſſemus aliquid. Verum ita cum iis agitur, qui nec ipſi ſapiunt, & bonorum doctorumque conſiliis in adoleſcentia deſtituuntur. Magis tamen reprehendendi ſunt, qui recte monentibus non obtemperant: & diſcendi occaſione vel non utuntur per ſocordiam, vel abutuntur ad luxum, nequitiam, & omnis generis malitiam. *Wolfius.*

7 Ἐπὶ τὰ ἔσω.] Salmaſiana & Plantiniana, περὶ τὰ ἔσω.

λζ'.

[1] Τὰ καθήκοντα ὡς ἐπίπαν ταῖς σχέσεσι παραμετρεῖται. Πατήρ ἐστι; ὑπαγορεύεται, ἐπιμελεῖσθαι, παραχωρεῖν ἁπάντων, ἀνέχεσθαι λοιδοροῦντος, παίοντος. Ἀλλὰ πατὴρ κακός ἐστι. Μήτι οὖν πρὸς ἀγαθὸν πατέρα φύσει [2] ᾠκειώθης; οὐκ, ἀλλὰ πρὸς πατέρα. [3] ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τοιγαροῦν [4] τὴν πρᾶξιν τὴν σεαυτοῦ πρὸς αὐτόν, μηδὲ σκόπει τί ἐκεῖνος ποιεῖ, ἀλλὰ τί σοι ποιήσαντι, κατὰ φύσιν, ἡ σὴ ἕξει προαίρεσις. σὲ γὰρ ἄλλος οὐ βλάψει ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε δὲ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι. οὕτως οὖν ἀπὸ τοῦ γείτονος, ἀπὸ τοῦ πολίτου, ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ,

τὸ

CAP. XXXVII.

Omnia officia in univerſum mutuis affectionibus ſunt metienda. Pater eſt? præcipitur, curam ejus agendam, cedendum ei in omnibus; ſi convicietur, ſi verberet, ferendum eſſe. At pater malus eſt. Numquid igitur natura cum bono patre conjunctus es? Non, ſed cum patre. Frater te lædit? Tu igitur munus tuum erga ipſum tuere: nec, quid ille agat, conſidera; ſed, quibus rebus agendis tuum inſtitutum naturæ futurum ſit conſentaneum. Te enim alius non lædet, niſi ipſe velis. Tum autem læſus eris, cum te lædi exiſtimaris. Sic igitur vicini, ſic civis, ſic imperatoris officium invenies, ſi mu-

tuas

τὸ καθῆκον εὑρήσεις, ἐὰν τὰς σχέσεις ἐθίζῃς θεωρεῖν.

tuas affectiones ſpectare conſueveris.

1 *Ταῖς σχέσεσι παραμετρεῖται.*] Affectiones adhibentur tanquam norma quædam ad officia metienda. Alias *εὑρίσκεται* reperiuntur. *σχέσεις* appellat *τὰ πρός τι*, ea quæ cum aliquo conferuntur: quare affectiones, quam habitus, vertere malui. *Wolfius.*

Multa de his verbis & verborum ſententia b. m. parens, in Perſium *Commentario. Caſaubonus.*

Σχέσιν in genere dicit eſſe Simplicius ordinem quorundam inter ſeſe ac mutuum reſpectum: eumque vel à natura inſtitutum, vel voluntate ſuſceptum. Illius exemplum proponit Epictetus in patre, hujus in vicino, cive, imperatore. Sunt enim hæc ex iis, quæ Ariſtot. *τὰ πρός τι* appellat, Latini relata; inter quæ eſt mutua relatio, ſive reſpectus; quem *σχέσιν* vocant Græci. Vide cap. LXV. *Snecanus.*

2 *Οἰκειώθης, ἀλλὰ πρός πατέρα.*] Videtur interrogative legendum *οἰκειώθης*, conjunctus es? & addenda negatio, *οὐκ ἀλλὰ πρὸς πατέρα.* Non, ſed cum patre. Sed & hic ſtatim occurrit: Si pater pro hoſte ſe gerit, cur ego me pro filio geram? In promptu eſt reſponſio; Aliena improbitas non eſt imitanda. At difficile eſt amare hoſtem: Difficilia, quæ pulchra. At iſta laude carere malo. Tuo utique malo. Quem vero fructum ex alienæ improbitatis imitatione capis? Nullum, opinor; atque utinam non impietatis etiam, aut certe neglecti officii condemneris. Animi tranquillitate omnino carebis, morſu conſcientiæ non carebis. *Wolfius.*

3 *Ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τοιγαροῦν τὴν πρᾶξιν τὴν σεαυτοῦ πρὸς αὐτὸν*, &c. *Frater te lædit? Tu igitur munus tuum erga ipſum tuere.*] Parum abeſt, quin hic exclamem. ô Sancte Epictete! Nam merum mel Chriſtianum tua verba redolent, conveniuntque prorſus cum illis, quæ ipſe Chriſtus Matth. 18. 21. & aliis locis inculcat.

4 *Τὴν πρᾶξιν.*] Imo *τὴν τάξιν* (*ordinem*) ut Simplicius & *Paraphraſt.* nec eſt dubitandi locus. *Caſaubonus.*

λή.

Τῆς περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν. ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῶν ἔχειν, [1] ὡς ὄντων, καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατετάχέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ [2] εἴκειν

CAP. XXXVIII.

Religionis erga deos immortales præcipuum illud eſſe ſcito, rectas de eis habere opiniones: ut ſentias, & eſſe eos, & bene juſteque adminiſtrare univerſa: parendum eſſe eis, & omnibus iis, quæ fiant, acquieſcendum; & ſe-

[2] εἴκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς [3] ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. οὕτω γὰρ οὔτε [4] μέμψῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς, οὔτε ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελούμενος. [5] ἄλλως τε οὐχ οἷόν τε τοῦτο γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἀποστῇς τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς ἄν γέ τι ἐκείνων ὑπολάβῃς, ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη, ὅταν ἀποτυγχάνῃς, ὧν θέλῃς, καὶ περιπίπτῃς οἷς μὴ θέλῃς, μέμψασθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους. πέφυκε γὰρ πρὸς τοῦτο πᾶν ζῶον, τὰ μὲν βλαβερὰ φαινόμενα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, φεύγειν καὶ ἐκτρέπεσθαι. τὰ δὲ ὠφέλιμα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, μετιέναι καὶ [6] τεθηπέναι. ἀμήχανον οὖν, βλάπτεσθαί τινα οἰόμενον, χαίρειν τῷ δοκοῦντι βλάπτειν. ὅθεν καὶ τὸ τῇ βλάβῃ χαίρειν ἀδύνατον. [7] ὅθεν καὶ πατὴρ ὑπὸ υἱοῦ

λοι-

ſequenda ultro; ut quæ à mente præſtantiſſima regantur. Sic enim nec incuſabis eos unquam, nec ab eis negligi te conquereris. Aliter autem id fieri nequit, quam ſi iis, quæ in poteſtate noſtra non ſunt, relictis, tam bona quam mala in iis, quæ in nobis ſita ſunt, collocaris. Nam ſi quid illorum ſenſeris eſſe bonum aut malum, aliter certe fieri non poterit, quin cum iis fruſtratus fueris quæ velles, & in ea, quæ nolles, incideris, & culpes & oderis illarum rerum auctores. Illud enim natura eſt inſitum omni animantium generi, ut ea quæ nocitura videantur, eorumque cauſas fugiant & averſentur; contra, utilia, & cauſas eorum, perſequantur & admirentur. Nulla igitur ratio eſt, ut hic, qui noceri ſibi putat, eo lætetur, quod nocere videatur: unde etiam, ipſo damno ut gaudeat, fieri nequit. Hinc fit, ut & patri filius convitietur, cum ea, quæ in bo-

nis

λοιδορεῖται, ὅταν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν εἶναι, τῷ παιδὶ μὴ μεταδιδῷ. [8] καὶ Πολυνείκην καὶ Ἐτεοκλέα τοῦτο πολεμίους ἀλλήλοις ἐποίησε, τὸ ἀγαθὸν οἴεσθαι τὴν τυραννίδα. διὰ τοῦτο ὁ γεωργὸς λοιδορεῖ τοὺς θεοὺς, διὰ τοῦτο ὁ ναύτης, διὰ τοῦτο ὁ ἔμπορος, διὰ τοῦτο οἱ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἀπολλύντες. [9] Ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. Ὥστε ὅστις ἐπιμελεῖται τοῦ ὀρέγεσθαι ὡς δεῖ, καὶ τοῦ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. σπένδειν δὲ, καὶ θύειν, καὶ ἀπάρχεσθαι [10] κατὰ τὰ πάτρια, [11] ἑκάστοις προσήκει, [12] καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως, μηδὲ ἀμελῶς, μηδὲ γλίσχρως, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν.

nis habentur, filio non impertierit: & illud eſt quod inter Eteoclem & Polynicem bellum concitarit, quod bonum exiſtimabant imperium. Hac de cauſa Deos execratur agricola, ob hoc nauta, ob hoc mercator, ob hoc ii, qui liberos & uxores amittunt. Nam ubi utilitas, ibi etiam eſt pietas. Quamobrem qui id dat operam, ut ſic & appetat & averſetur, quemadmodum decet; is eadem opera & pietati dat operam. Libandum autem & ſacrificandum, & offerendæ primitiæ ſunt unicuique, ritu patrio: caſte, non luxurioſe, nec indiligenter, nec ſordide, nec ſupra facultates.

1 *Ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως.*] Plane eadem ſententia in Epiſt. ad Hebr. 11. 6. *Πιστεῦσαι δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἐστὶ* (Epict. *ὡς ὄντων* eodem verbo:) *καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης* (in quo *δικαιοσύνη* ejus verſatur) *γίνεται*: hoc tantum diſcrimine, quod Epictetus pro faſtigio habet, quod Sanctus Apoſt. pro fundamento: quæ tamen eodem ferme redeunt; & *ἀρχὴ* (ut in iſtis, *ἀρχὴ τῆς σοφίας*, &c.) utrumque complectitur. *Caſaubonus.*

2 *Εἴκειν πᾶσι τοῖς γιν.*] In omnibus

bus hactenus editis ſic legitur, in ſola Salmaſiana additur præpoſitio: *εἴκειν ἐν πᾶσι τοῖς γινομ.*

3 *Ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης.*] Wolfius, præter hanc lectionem, habet: *ἐπὶ τῆς ἀρίστης γνώμης.*

4 *Μέμψῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς.*] Suæ editioni Wolfius adſcripſit: *μέμψῃ ποτὲ τοὺς θεούς.* Sed eodem res redit; ſiquidem deponens illud *μέμφομαι incuſo, reprehendo* apud claſſicos auctores cum genitivo, dativo & accuſativo conſtructum reperiatur.

5 *Ἄλλως τε.*] Meliorem lectionem Wolfius textui inſeruit, ſcilicet *ἄλλως δέ.*

6 *Τεθηπέναι.*] Eſt infinitivus præter. med. verbi *θήπω. Stupeo, cum ſtupore admiror.* Duo tantum hujus verbi tempora in uſu ſunt, præt. medium: & Aoriſtus ſecund. Sed præteritum illud ſæpius pro præſenti uſurpatur, quemadmodum etiam hoc loco ab interprete vertitur. Sed Wolfius pro varia lectione habet, *τεθαυμακέναι* à *θαυμάζω in admiratione habeo.*

7 *Ὅθεν.*] Wolfius contendit debere legi *ἔνθεν.*

8 *Καὶ Πολυνείκην, καὶ Ἐτεοκλέα τοῦτο πολεμίους, &c. Et illud eſt quod inter Eteoclem & Polynicem bellum concitarit.*] Conſule Pauſaniam, qui lib. nono totam horum fratrum hiſtoriam copioſe explicat.

9 *Ὅπου τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. Vbi utilitas, ibi pietas.*] O admirabilem ſententiam, atque adeo in ſpeciem impiam! ſed ita tractatam, ut & humani animi ſimulationem retegat, & religioni vix quicquam poſſit magis eſſe conſentaneum. *Wolfius.*

Illuſtris ſententia, qua nihil unquam gravius aut verius ex Phœbi cortina: ut nos alibi fuſe diſputavimus; & quæ de *filiali* cultu, *mercenario* oppoſito, vulgo jactantur, meras eſſe *τερατολογίας* & *λογομαχίας* ex ambiguitate verbi *mercedis* & *utilis* ortas, planum fecimus. *Caſaubonus.*

10 *Κατὰ τὰ πάτρια. Ritu patrio.*] Cum pietas in animo poſita ſit: de cæremoniis non magnopere putat eſſe laborandum. Quod ſi noſtro ſæculo perſuaderi poſſet, tranquillius viveretur. Perſuaderi autem poſſet, ſi potius è religione vivere, quam de religione diſputare ſtuderemus: ſi veritatis cupidiores eſſemus quam vanitatis, hoc eſt, ambitionis, æmulationis, avaritiæ, ultionis, & ſi quæ ſunt aliæ peſtes animorum. *Wolfius.*

Κατὰ τὰ πάτρια. Patrio ritu.] Dormitas mi Epictete! Non jam Philoſophum, ſed Politicum agere videris. Politici enim ubique terrarum patrios ritus, id eſt ejusmodi religionem & ceremonias amplecti jubent, quæ ſupremæ poteſtatis auctoritate conſtitutæ ſunt. Si tibi vita degenda ſit ſub Turcarum, Pontificiorum vel Reformatorum imperio, auctores erunt Politici, ut eam externe profitearis, quam ſuprema majeſtas ibi confirmavit atque ſanciit. Aſt ſincerus Philoſophus in ſanctiſſimo graviſſimoque religionis negotio non aliorum auctoritatem, ſed veritatem ex recta ratione deductam amplectitur. Quia Socrates patrios ritus rejecit, *καὶ τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ, ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν* mutare recuſavit, à Politicis veneno extinctus eſt. Sed longe aliter ſe res habet cum Chriſtiana religione, quæ pias fraudes non admittit, & in qua externa profeſſio cum interna convenire neceſſe habet, jubetque ut Deum colamus non ſecundum patrias leges, ſed ſecundum illas, quas in verbo ſuo nobis præſcripſit.

† Aliena prorſus ſunt, quæ hic ſive Berckelius, ſive alius quiſpiam Epicteto opponit, cujus ſententiam Wolfius modo ſimpliciſſime expoſuit. Nam quod hic regeritur, Philoſophum in negotio religionis non aliorum auctoritatem, ſed veritatem ſola ratione deductam amplecti, id verum eſt, quod ad ſententiam de religione ac veritatibus divinis,

non

non vero quod ad ceremonias, de quibus Philoſophus non magnopere laborat. Atque eam ob cauſam Epictetus τὸ σπένδειν ac θύειν, verbo, ritus omnes externos, ita jubet obſervari, ut ſummam r ligionis in animi habitu, καθαρῶ ponat. Egregie huc facit; quod dicit Socrates Hiſt. Eccl. l. v. c. XXII. οὐδεμία τῶν θρησκειῶν τὰ αὐτὰ ἔθη φυλάττει, κἂν τὴν αὐτοῦ περὶ τούτων δόξαν ἀσπάζηται, *nulla religionis ſecta eaſdem obſervat ceremonias, licet eandem de Deo ſententiam amplectatur.*

11 Ἑκάστοις. *Vnicuique.*] Alias ἑκάστοτε, quovis tempore. *Wolfius.* Wolfius pro varia lectione ſuæ editioni ἑκάστοτε adjunxit. Omnes quas vidi editiones habent ἑκάστοις, excepta Salmaſiana, quæ ſola ἑκάστῳ habet.

12 Καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως.] Intelligerem pro εἰλικρινῶς, καὶ μὴ ὑποκεκριμένως, ex animo, & non ſimulate: ni Simplicius ſcriberet, τὸ ἐπισεσυρμένον μεταλαμβάνει τινὸς ἐκ τοῦ ἐδάφους ἀκαθαρσίας. Id quod attrahitur, ſordibus à ſolo contaminatur. Eo igitur auctore, hoc loco frugalitas luxui, aut munditіes ſordibus opponitur. *Wolfius.*

λθ'.

Ὅτι μαντικῇ προσίῃς, μέμνησο, [1]ὅτι μὲν, ὡς ἀποβήσεται, οὐκ οἶδας, ἀλλὰ ἥκεις ὡς ἀπὸ τοῦ μάντεως ἀποπευσόμενος. Ὁποῖον δέ τι ἐστὶν, ἐλήλυθας εἰδὼς, εἴπερ εἶ φιλόσοφος. εἰ γάρ ἐστί τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πᾶσα ἀνάγκη μήτε ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι, μήτε κακόν. μὴ φέρε οὖν πρὸς τὸν μάντιν, ὄρεξιν ἢ ἔκκλισιν· εἰ δὲ μὴ, τρέμων αὐτῷ πρόσει. ἀλλὰ διεγνωκὼς, [2]ὅτι πᾶν τὸ ἀποβησόμενον, ἀδιάφορον, [3]καὶ οὐδὲν πρός σε. ὁποῖον δ' ἂν ᾖ, (ἔσται γὰρ αὐτῷ χρήσασθαι καλῶς,) καὶ

CAP. XXXIX.

Ad vatem acceſſurus, memento, te negotii eventum ignorare; ſed ea de cauſa adeſſe, ut eum è vate cognoſcas. Quale autem id eſſet, utique, cum venires, ſciviſti, ſiquidem philoſophus fueris. Nam ſi ex eorum numero fuerit, quæ in noſtra poteſtate non ſunt: nec bonum eſſe, neque malum, omnino eſt neceſſe. Noli igitur ad vatem afferre vel appetitionem, vel averſationem: alioqui tremens eum accedes. Sed illud conſtitutum eſſe oportet, nihil inter quemvis eventum intereſſe: neque ad te attinere eum, cujuſcunque modi ſit;

καὶ τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει. Θαῤῥῶν οὖν, ὡς ἐπὶ συμβούλους ἔρχου, τοὺς θεούς· καὶ λοιπὸν, ὅταν τι συμβουλευθῇ, [4] μέμνησο, τίνας συμβούλους παρέλαβες, καὶ τίνων παρακούσης ἀπειθήσας. ἔρχου δὲ ἐπὶ τὸ μαντεύεσθαι, καθάπερ ἠξίου Σωκράτης, ἐφ᾽ ὧν ἡ πᾶσα σκέψις τὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν ἔκβασιν ἔχει. καὶ οὔτε ἐκ λόγου, οὔτε ἐκ τέχνης τινὸς ἄλλης, ἀφορμαὶ δίδονται πρὸς τὸ συνιδεῖν τὸ προκείμενον. Ὥστε ὅταν δέῃ συγκινδυνεῦσαι φίλῳ, ἢ πατρίδι, μὴ μαντεύεσθαι, εἰ συγκινδυνευτέον. καὶ γὰρ ἂν προείπῃ σοι ὁ μάντις, φαῦλα γεγονέναι τὰ ἱερὰ, δῆλον ὅτι ὁ θάνατος σημαίνεται, ἢ πήρωσις μέρους τοῦ σώματος, ἢ φυγή. [5] ἀλλ᾽ ἔνι λόγος, [6] καὶ σὺν τούτοις παρίστασθαι τῷ φίλῳ καὶ πατρίδι συγκινδυνεύειν. τοιγαροῦν τῷ μείζονι

ſit: licere enim eo recte uti; neque in eo tibi fore quempiam impedimento. Magno igitur animo deos, ut conſiliarios, accedito. Deinde, ſi quid conſilii datum fuerit, memento, quos in conſilium adhibueris: & quorum, niſi parueris, auctoritatem ſis neglecturus. Sic autem ad oraculum accipiendum accedito, quemadmodum Socrati placebat; iis videlicet de rebus, quarum tota conſideratio refertur ad eventum, & in quibus nec ex ratione, nec ex arte alia ſuppetunt occaſiones, ad id quod propoſitum eſt, conſiderandum. Cum igitur vel amicus, vel patria cum periculo defendenda erit; noli conſulere vatem, ſintne defendendi? Nam ſi tibi vates prædixerit, exta infauſta eſſe: mortem ſignificari conſtet, aut alicujus membri truncationem, aut exilium. Sed ratio tamen ſubeſt, & cum his illud etiam conjungitur: una cum amico & patria periculum eſſe adeundum.

ζονι μάντει † πρόσεχε τῷ Πυθίῳ, ὃς [7] ἐξέβαλε τοῦ ναοῦ τὸν οὐ βοηθήσαντα ἀναιρουμένῳ τῷ φίλῳ.

dum. Quamobrem ad majorem venito vatem Pythium: qui templo ejecit eum, qui amico in vitæ periculo non ſuccurriſſet.

1 Ὅτι μὲν, ὡς ἀποβήσεται, οὐκ οἶδας.] Non ineleganter in Salmaſiana excuſum reperies: *μέμνησο, ὅτι τὶ μὲν ἀποβήσεται, οὐκ οἶδας.*

2 Ὅτι πᾶν τὸ ἀποβησόμενον ἀδιάφορον. *Quicquid eventurum ſit, id eſſe indifferens.*] Hoc eſt, neque bonum neque malum per ſe, ſed pro utentis animo vel bonum vel malum. Veteres Stoïci res corporeas & externas, non bona & mala, ut cæteri mortales, ſed *προηγμένα* producta, prælata: & *ἀποπροηγμένα* rejecta, improbata nominarunt, *ἀδιαφορίαν* Ariſtoni, Pyrrhoni & Heryllo tribuit Cicero, quos rerum aliquem delectum reliquiſſe negat. In horum igitur ſententiam inclinaſſe videtur hic Epictetus. *Wolſius.*

3 Καὶ οὐδὲν πρός σε· ὁποῖον δ' ἂν ᾖ (ἔσται γάρ.] Græca non bene cohærent, niſi ita connectas: *καὶ οὐδὲν πρός σε, ὁποῖον ἄν· ἔσται γὰρ αὐτῷ χρῆσ. καλῶς, καὶ τοῦτο,* &c. ſublata parentheſi: vel ſi quis malit: ita: Ὁποῖον δ' ἂν ᾖ, ἔσται αὐτῷ χρῆσ. κ. καὶ τοῦτο, &c. *Caſaubonus.*

4 Μέμνησο τίνας συμβούλους παρέλαβες. *Memento quales in conſilium adhibueris.*] Neceſſe eſt vatum, augurum, aruſpicum magnam fuiſſe in divinando ſolertiam. Alioqui enim prædictiones eorum, vir tanta gravitate, pro divinis reſponſis non habuiſſet. *Wolſius.*

5 Ἀλλ' ἔνι λόγος.] Sic Wolphii editio habet, & pro varia lectione adſcripſit; ἐνὶ λόγῳ. Et ita quoque Caſauboniana & aliæ. In Salmaſiana autem & item aliis legitur: *ἀλλ' ἢ ἔνι λόγος.* Præſtantiorem lectionem eligat lector.

6 Καὶ σὺν τούτοις παρίσταται.] Wolf. *& cum his etiam conjungitur.* Polit. *teque confirmabit:* quæ valde frigent. Omnino ſcribendum, *ἀλλ' ἔνι λόγος καὶ σὺν τούτοις παρίστασθαι τῷ φίλῳ, καὶ πατρίδι συγκινδυν.* id eſt, *Ratio autem ſuadet etiam cum his* (i. e. utcunque hæc ſubeunda ſint: *θάνατος, πήρωσις, φυγή;*) *amico tamen opitulari periclitanti: & cum patria diſcrimen adire,* &c. Ex omnibus qui mihi viſi ſunt Epicteti interpretibus, unus *Duviarius*, vir undequaque præſtantiſſ. hunc ſenſum ſubodoratus eſt, dum vertit. *La raiſon neantmoins vous perſuadera, que quand tout cela devroit eſtre,* &c. Ad rem autem quod attinet ipſam, multa in hanc ſententiam Cato apud Lucanum, lib. IX. præclare, ut virum vere Stoïcum decebat: qui etiam Ammonis oraculum, de eventu belli Civilis, cum ejus conſulendi facultas oblata eſſet, & ſuaderent ſocii, conſulere recuſavit, quod eventum, ſeu *ſucceſſum* rerum, ad ſapientem, qui ſola ratione, (nos Chriſtiani *conſcientia*, diceremus:) niteretur, ullo modo pertinere negaret. O fidem, Chriſtiano dignam; ſed in Chriſtianis inventu raram! *Caſaubonus.*

† Πρόσεχε τῷ Πυθίῳ *attendito vati*; ſed videtur Wolfius legiſſe *προσέρχου.* qui reddiderit, *venito ad vatem.* Sed illud præferendum puto, cum vatum monitis, ut modo, hic quoque parendum eſſe inculcet. infra c. 56. *πρόσεχε μὴ νικήσῃ σε τὸ προσηνὲς αὐτοῦ.*

7 Ἐξέβαλε τοῦ ναοῦ.] Hiſtoria eſt apud Simplicium. *Wolfius.*

μ'.

μ'.

Τάξον τινὰ ἤδη χαρακτῆρα σαυτῷ, καὶ τύπον, ὃν φυλάξεις [1] ἐπί τε σαυτοῦ ὤν, καὶ ἀνθρώποις ἐντυγχάνων.

CAP. XL.

Præſcribe jam tibi formam quandam, & legem, quam cuſtodias: quamque & ipſe tecum, & in congreſſibus hominum obſerves.

1 Ἐπί τε σαυτοῦ ὤν.] Id eſt, μόνος καὶ κατ' ἰδίαν. cum ſolus, & ipſe tecum es, hoc eſt, cum nullis diſtringeris alienis cogitationibus. *Wolfius.*

μα'.

Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων. σπανίως δέ ποτε, [1] καιροῦ παρακολουθοῦντος, ἐπὶ τὸ λέγειν τι ἥξομεν, ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς τῶν τυχόντων. μὴ περὶ μονομάχων, μηδὲ ἱπποδρομιῶν, μὴ περὶ ἀθλητῶν, μὴ περὶ βρωμάτων ἢ πομάτων τῶν ἑκασταχοῦ λεγομένων· μάλιστα δὲ, μὴ περὶ ἀνθρώπων [2] * λέγοντες, [3] ἢ ἐπαινοῦντες, ἢ συγκρίνοντες.

CAP. XLI.

Ac majori quidem ex parte ſilentium præſtetur: aut neceſſaria dicantur, eaque paucis. Raro autem, cum ſe obtulerit occaſio, ad dicendum veniemus: ſed non quidvis dicemus: non de gladiatoribus, non de ludis Circenſibus, non de pugilibus, non de cibis aut potionibus; quæ res paſſim inculcantur. In primis autem de hominibus cum verba fiunt, ne eos vel laudemus, vel comparemus, caveatur:

1 Καιροῦ παρακολουθοῦντος. *Tempore comitante.*] Rectius παρακαλοῦντος, advocante, hortante. *Wolfius.*

2 Λέγοντες.] Ita Plantiniana & Wolphiana exhibent, ſed Caſaubonus ψέγοντες, accurate Leydenſem editionem repræſentans, quæ multum à Wolphiana verſione abit, hæc & ſequentia hunc in modum verten-

tendo : *Inprimis autem ne homines vituperemus, vel laudemus, vel comparemus caveatur.* Sed qui in lingua Græca hoſpes non eſt, facile τὸ λέγοντες præfert: nam non ſcio apud Græcos in uſu eſſe, περὶ ἀνθρώπων ψέγειν.

* Cur τὸ λέγοντες hic præferendum ſit, equidem nullus video. Si enim ſtructuram orationis attendas, ea ἀπὸ κοινοῦ ſic erit fulcienda, σπανίως ἐπὶ τὸ λέγειν τί ἥξομεν· μάλιστα δὲ μὴ περὶ ἀνθρώπων. at qua conditione inſtitutum de hominibus ſermonem vetat? ſi videlicet ψέγοντες ἢ ἐπαινοῦντες, ἢ συγκρίνοντες, de aliis, aut *vituperantes*, aut *laudantes, aut comparantes*, verba faciamus. Dijudicet lector eruditus: mihi ſane τὸ λέγοντες hic non ſupervacuum modo; ſed, ſi retineas, languidam orationem efficere videtur.

3 Ἢ ἐπαινοῦντες, ἢ συγκρίνοντες. Ἂν μὲν οἷός τε ῇς.] Recte hæc connectunt tum Simplic. tum *Paraphraſtes*. Sed *Paraphraſtes* paucis inſertis, ſine quibus vix conſtat cohærentia. (an & *Enchiridio* quondam genuina?) Εἰ δ' ἄλλοι τῶν τοιούτων ἄρξονται, &c. *Caſaubonus.*

μβ'.

Ἂν μὲν οὖν οἷός τε ῇς, μέταγε τοῖς σοῖς λόγοις τοὺς τῶν συνόντων ἐπὶ τὸ προσῆκον. ¹ εἰ δὲ ἐν ἀλλοφύλοις ἀποληφθεὶς τύχοις, σιώπα.

CAP. XLII.

Quod ſi potes, familiarium tuorum ſermones tuis ſermonibus eo, quo decet, traducito. Sin à peregrinis circumventus fueris, taceto.

1 Ἐν ἀλλοφύλοις ἀποληφθεὶς τύχοις: *A peregrinis circumventus.*] τοὺς ἀλλοφύλους τοῖς οἰκείοις opponit: & eos intelligit homines, quos pro autoritate monere non licet. *Wolfius.*

Εἰ δὲ ἐν ἀλλοφύλοις.] Wolf. *peregrinos.* Politianus; *extraneos*; quod ſcopo auctoris, & Simplicii expoſitioni melius convenit. *Caſaubonus.*

μγ'.

Γέλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος.

CAP. XLIII.

Riſus ne ſit multus, nec ob multa, nec effuſus.

μδ'.

¹ Ὅρκον παραίτησαι, εἰ μὲν οἷόν τε, εἰς ἅπαν. εἰ δὲ μή, ἐκ τῶν ἐνόντων.

CAP. XLIV.

Juſjurandum recuſa, ſi fieri poteſt, omnino. ſin minus, quantum potes.

1 Ὅρκον παραίτησαι.] Ita habent omnes quas vidi editiones, excepta Plantiniana, in qua mendoſe legitur: ὅρκον παράιτησε.

μέ.

Ἑστιάσεις [1] τὰς ἔξω καὶ ἰδιωτικὰς διακρούου. ἐὰν δέ ποτε γίνηται καιρὸς, ἐντετάσθω σοι [2] ἡ προσοχὴ, μήποτε ἄρα ὑποῤῥυῇς, εἰς ἰδιωτισμόν. ἴσθι γὰρ, ὅτι, ἐὰν ὁ ἑταῖρος ᾖ μεμολυσμένος, καὶ τὸν συνανατριβόμενον αὐτῷ μολύνεσθαι ἀνάγκη, κἂν αὐτὸς ὢν τύχῃ καθαρός.

CAP. XLV.

Convivia externa & popularia devita. Sed ſi quando tulerit occaſio, animadverſio excitetur, ne forte in vulgarem conſuetudinem prolabaris. Scito enim, ſi ſodalis pollutus fuerit, cum etiam, quem is attigerit, neceſſario pollui, etſi purus ipſe fuerit.

1 Τὰς ἔξω καὶ ἰδιωτικάς.] τὰς ἔξω, ſcilicet τῆς ἰδίας οἰκίας, foris extra tuas ædes, τὰς ἰδιωτικὰς, τὰς ἀφιλοσόφους, convivia plebejorum hominum inerudita, quæ nihil cum philoſophia commune habent, nec commercii quicquam. *Wolfius.*

2 Προσοχή. *Animadverſio.*] Legebant Wolfius & Plant. editionis præfectus προσευχή. Veram tamen lectionem, quam in omnibus vulgatis reperies, ſuis editionibus adpoſuerunt.

μϛ'.

Τὰ περὶ τὸ σῶμα [1] μέχρι τῆς χρείας ψυχῆς παραλαμβάνειν. οἷον τροφὰς, πόμα, ἀμπεχόνην, οἰκίαν, οἰκετίαν. τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἢ τρυφὴν, ἅπαν περίγραφε.

CAP. XLVI.

Quæ corpori ſerviunt, eatenus adhibeantur, quatenus animo ſunt uſui: veluti cibi, potus, amictus, ædes, ſervitium. Quicquid autem ad oſtentationem aut delicias attinet, repudiato.

1 Μέχρι τῆς χρείας ψυχῆς.] Quæ corpori neceſſaria ſunt, ea animo quoque ſervire, quatenus ipſum corpus animi inſtrumentum, & miniſter eſt, (aut certe ita debet) dici poſſe non nego. Remotius tamen id hic fuerit & aliis opinor uſus fuiſſet verbis, ſi id voluiſſet Epictetus. *Paraphraſtes* exertiſſime, χρ. ψιλῆς non ψυχῆς; & ita Simplicium quoque legiſſe, commentarius ipſius fidem facit. Ut cum dicit, τὰ πρὸς χρείαν αὐτῷ (σώματι ſcil.) μόνον προσφέροντας, & ſimilia, τὴν χρείαν ad corpus ſemper referens; de anima autem quæ iſtis utatur, ne verbo qui-

quidem. Erat in hac editione, μέχρ. χρ. τ' ψ. quod tanto vitioſius, quanto à vera lectione remotius. *Caſaubonus.*

μζ'.

Περὶ ἀφροδίσια εἰς δύναμιν πρὸ γάμου καθαρευτέον. ἁπτομένῳ δὲ, ὡς νόμιμόν ἐστι, μεταληπτέον. μὴ μέντοι ἐπαχθὴς γίνου [1] τοῖς χρωμένοις, [2] μηδὲ ἐλεγκτικός· μηδὲ πολλαχοῦ τὸ, [3] ὅτι αὐτὸς οὐ χρῇ, παράφερε.

CAP. XLVII.

A re venerea, quantum fieri poteſt, ante nuptias purus eſto: Sin attigeris, ea legitimè utendum. Ne tamen iniquus ſis iis, qui illa utuntur, neque eos arguas: neque paſſim jactes, te ea non uti.

1 Τοῖς χρωμένοις.] Hinc ἡ χρῆσις ſimpliciter interdum pro re venerea: ut in *Problemat.* Alex. Aphr. de Eunuchis φαντάζοντας τὴν χρῆσιν. *Caſaubonus.*

2 Μηδὲ ἐλεγκτικός. *Ne ſis objurgator.*] Chriſtiana charitas, & peccantes argui, & contumaces vitari jubet. *Wolfius.*

3 Ὅτι αὐτὸς οὐ χρῇ.] Plantiniana & Wolphiana, ὅτι αὐτῷ οὐ χρῇ, παρέφερε. Sed nuſquam bene, uti ègo exiſtimo; legendum videtur, ὅτι αὐτοῖς οὐ χρῇ, ſcilicet, ἀφροδισίοις. *Neque paſſim jactes, te iis non uti.*

μη'.

Ἐάν τις σοὶ ἀπαγγείλῃ, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει, μὴ ἀπολογοῦ πρὸς τὰ λεχθέντα· ἀλλ' ἀποκρίνου, ὅτι ἠγνόει γὰρ τὰ ἄλλα προσόντα μοι κακὰ, ἐπεὶ οὐκ ἂν ταῦτα μόνα ἔλεγεν.

CAP. XLVIII.

Si quis nunciarit, quendam tibi maledicere: ne refuta quæ dicta ſunt, ſed reſponde. Eum neſciſſe cætera tua vitia, nam alioqui non illa ſola fuiſſe dicturum.

μθʹ. CAP. XLIX.

Εἰς τὰ θέατρα τὸ πολὺ παριέναι, οὐκ ἀναγκαῖον, εἰ δέ ποτε καιρὸς εἴη, μηδενὶ σπουδάζων φαίνου ἢ σεαυτῷ· τουτέστι, θέλε γίνεσθαι μόνα τὰ γινόμενα, καὶ νικᾶν μόνον τὸν νικῶντα· οὕτω γὰρ οὐκ ἐμποδισθήσῃ· [1] βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπιγελᾶν τινι, ἢ ἐπιπολὺ ἐπικινεῖσθαι, παντελῶς ἀπέχου· καὶ μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι, μὴ πολλὰ περὶ τῶν γενομένων διαλέγου, ὅσα μὴ φέρει πρὸς τὴν σὴν ἐπανόρθωσιν. ἐμφαίνεται γὰρ ἐκ τοῦ τοιούτου, [2] ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν.

Theatra frequentare non eſt neceſſe: ſed ſi quando tempus tulerit, te nulli niſi tibi ipſi ſtudere appareat, hoc eſt, ea duntaxat fieri velis, quæ fiunt: & eum ſolum vincere, qui vincit. Sic enim non impedieris. Clamore autem, aut irriſione, aut longiore commotione, penitus abſtineto. Ac poſt diſceſſum, ne multum de iis, quæ acciderant, diſputa, cum nihil ad tui correctionem faciant. Alioqui ex hoc apparebit, te ſpectaculum eſſe admiratum.

1 Βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπιγελᾶν τινι, ἢ ἐπιπ.] Aberant hæc à Politiani codice, ut puto: ab ejus certe verſione abſunt. Wolf. *cum irriſione; aut longiore commotione.* Obſcure, partim; & partim, falſo: Simplicius optime ſingula; quem debuit Wolfius, hic quidem certe, ſequi. Ita erant tum mores. Plin. in Epiſt. lib. 5. 17. *Non labia diduxerunt: non moverunt manum: non denique aſſurrexerunt, ſaltem laſſitudine ſedendi.* Hoc ille de recitatione; cui cum theatris & ſpectaculis multa communia; & inde derivata. *Caſaubonus.*

2 Ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν. *Te ſpectaculum eſſe admiratum.*] Hoc eſt, animo eſſe levi, & futilium rerum ſtudioſo. Horatius:

Nil admirari, prope res eſt una Numici,
Solaque, quæ poſſit facere & ſervare beatum. Wolfius.

νʹ. [1] Εἰς

ν'. | CAP. L.

[1] Εἰς ἀκροάσεις τινῶν μὴ ἧκε, μηδὲ ῥᾳδίως πάριθι. Παριὼν δὲ, τὸ σεμνὸν, καὶ εὐσταθὲς, καὶ ἅμα ἀνεπαχθὲς, φύλασσε.

Ad recitationes ne veni, neque facile accede. Sin acceſſeris, gravitatem & conſtantiam tuere: & id una cave, ne cui ſis moleſtus.

1 Εἰς ἀκροάσεις τινῶν μὴ ἧκε. [Recte τινῶν · & modeſte: Erant enim ἀκροάσεις ſeu διαλέξεις τῶν φιλοσόφων maxime, ejuſdem plane argumenti, exceptis fidei myſteriis, cujus & *conciones*, ſeu *prædicationes* hodieque (& utinam non pejores hodiernæ multæ:) noſtræ: quod ex iis quæ etiam nunc ſuperſunt, Dionis, aliorumque facile quivis intelligat. τινῶν igitur hic, id eſt, ἐπιδεικτικῶς, qui ad ſolam ingenii & eloquentiæ oſtentationem, & captandum plauſum recitabant: quales, *Rhetores*, & *Poetæ*; ut Simplicius exponit. Pro ἧκε, quod redundare videtur hic, conjiciat fortaſſe aliquis εἰκῇ: Sed Simplicius non agnoſcit; & ſimplicior ſic oratio, quæ Epictetum non dedecet. *Caſaubonus.*

να'. | CAP. LI.

Ὅταν τινὶ μέλλεις συμβάλλειν, καὶ μάλιστα τῶν ἐν ὑπεροχῇ δοκούντων, πρόβαλε σεαυτῷ, [1] τί ἂν ἐποίησεν ἐν τούτῳ Σωκράτης ἢ Ζήνων. καὶ οὐκ ἀπορήσεις τοῦ χρήσασθαι προσηκόντως τῷ ἐμπεσόντι.

Cum aliquid negotii tibi futurum eſt cum aliquo, ex proceribus præſertim, ipſe tibi proponito, quid in re facturus fuiſſet Socrates, aut Zenon. Ita fiet, ut te ratio non deficiat, qua id, quod objectum fuerit, rite adminiſtres.

1 Τί ἂν ἐποίησεν ἐν τούτῳ Σωκράτης. *Quid in eo feciſſet Socrates.*] Id ex utriuſque dictis & factis colligere licet, quoniam ſcripta neutrius habemus. Sed niſi eruditione & conſtantia utriuſque præditus fueris, male tibi vertet inepta imitatio: & fortaſſis ne illi quidem ubique decorum conſervarunt. *Wolfius.*

νβʹ. — CAP. LII.

Ὅταν φοιτᾷς πρός τινα τῶν μέγα δυναμένων, πρόβαλλε, ὅτι οὐχ εὑρήσεις αὐτὸν ἔνδον, ὅτι ἀπεκλείσθη, [1] ὅτι ἐκτιναχθήσονταί σοι αἱ θύραι, ὅτι οὐ φροντιεῖ σου· κἂν σὺν τούτοις ἐλθεῖν καθήκῃ, φέρε τὰ γινόμενα, καὶ μηδέποτε εἴπῃς αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὅτι οὐκ ἦν τοσούτου· ἰδιωτικὸν γὰρ, καὶ [2] διαβεβλημένου πρὸς τὰ ἐκτός.

Cum ad magnatum aliquem iturus es, proponito tibi, fore ut eum domi non invenias, ut incluſus ſit, ut occludantur tibi fores, ut ille te negligat. Quod ſi hoc rerum ſtatu venire decuerit, ea feras quæ fiunt: neque ipſe unquam tecum dicas, non fuiſſe tanti. Id enim plebejum eſt, & ejus qui res externas calumnietur.

1 Ὅτι ἐκτιναχθήσονταί σοι αἱ θύραι.] Sententia ſatis aperta eſt. Quid vero ſi ἐπιτιναχθήσονταί σοι legatur? occludentur tibi fores cum impetu, per contemptum ſcilicet & indignationem. Aut eſt hypallage? pro, σὺ ἐκτιναχθήσῃ τῶν θυρῶν, ejicieris foribus. Argentinenſis codex habet, ὅτι οὐκ ἐκτιναχθήσονταί σοι, pro ἀνοιχθήσονται. Et paulo poſt, pro διαβεβλημένου πρὸς τὰ ἐκτός, habet διαπεπληγμένου· alterum percelli, alterum criminari ſignificat. Ego mallem καταβεβλημένου, ejus qui projectus ſit ad res externas, qui humi ſit abjectus, & rerum externarum mancipium: qui hujuſmodi fruſtrationes æquo ferre animo non didicerit, & contemnere. *Wolfius.*

2 Καὶ διαβεβλημένου πρὸς τὰ ἐκτός.] Wolf. *qui res externas calumnietur.* Polit. *quæ externa ſunt calumniari.* Non legerant fortaſſe Philoſtratum, apud quem διαβάλλεσθαι; pro ἀπεχθάνεσθαι, ſeu *odio habere*, ſingulis fere paginis; ut & b. m. parenti in Strabonem recte notatum. & hinc forte διάβολος; ut Hebræo שטן ad amuſſim reſpondeat. Alia quoque apud Herodotum notione, quæ nec ipſa vulgo nota: ſed non hujus iſta loci. *Caſaubonus.*

νγʹ. — CAP. LIII.

Ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἀπέστω τὸ τινὰ τῶν ἑαυτοῦ ἔργων

In familiaribus congreſſibus abſit facinorum aut

ἔργων ἢ κινδύνων ἐπὶ πολὺ καὶ ἀμέτρως μεμνῆσθαι· οὐ γὰρ ὡς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων μεμνῆσθαι, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι, τὸ τῶν σοι συμβεβηκότων ἀκούειν.

aut periculorum tuorum prolixa & immodica commemoratio. Nec enim, ut tibi jucundum eſt tuorum certaminum meminiſſe, ſic & aliis ſuave eſt, ea quæ tibi acciderunt, audire.

νδʹ.

CAP. LIV.

Ἀπέστω δὲ καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν. [1] ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος [2] εἰς ἰδιωτισμὸν, καὶ ἅμα ἱκανὸς τὴν αἰδῶ τὴν πρός σε τῶν πλησίον ἀνιέναι.

Abſit illud etiam, ne riſum moveas. Nam is ejusmodi locus eſt, è quo proclivis ſit in plebejum morem lapſus: eamque vim habet, ut tui obſervantiam facile apud familiares diminuat.

1 Ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος. *Lubricus enim locus.*] Wolfius de Epicteto optime meritus ex quodam codice habet: ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τρόπος. Id eſt: *Lubricus enim modus.*

2 Εἰς ἰδιωτισμόν. *In plebejum morem.*] Vide finem capitis XXXVI; ubi auditorem ſuum Epictetus longe ſemotum eſſe vult à loco & ordine hominis plebeji. Inſpiciatur & cap. LXXI. in quo, στάσις & χαρακτὴρ ἰδιώτου deſcribitur. *Sneccanus.*

νεʹ.

CAP. LV.

Ἐπισφαλὲς δὲ, καὶ τὸ εἰς αἰσχρολογίαν προελθεῖν. ὅταν οὖν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲν εὔκαιρον ᾖ, [1] ἐπίπληξον τῷ προελθόντι· εἰ δὲ μὴ, τῷ γε ἀποσιωπῆσαι, καὶ

Periculoſum eſt etiam, ad orationis obſcœnitatem progredi. Cum igitur tale quippiam inciderit: aut (ſi feret opportunitas) objurgabis eum, qui ſermonem illum injecerit: aut taciturnitate ſaltem, &

καὶ ἐρυθριάσαι, καὶ σκυθρωπῆσαι, δῆλος γίνου δυσχεραίνων τῷ λόγῳ.

& rubore vultuque oſtendes, eam orationem tibi diſplicuiſſe.

1 Ἐπίπληξον τῷ προελθόντι] προελθόντι, ſcilicet εἰς αἰσχρολογίαν. *Wolfius.*

νϛʹ.

Ἐὰν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, [1] φύλασσε σαυτόν, μὴ συναρπασθῇς ὑπ' αὐτῆς· [2] ἀλλ' ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀναβολήν τινα παρὰ σεαυτῷ λάβε· ἔπειτα μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὅν τε ἀπολαύσεις τῆς ἡδονῆς, καὶ καθ' ὃν ἀπολαύσας, ὕστερον μετανοήσεις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ λοιδορήσῃ· καὶ τούτοις ἀντίθες, ὅπως [3] ἀποσχόμενος χαιρήσεις, καὶ ἐπαινέσεις αὐτὸς σεαυτόν. ἐὰν δέ σοι καιρὸς φανῇ ἅψασθαι τοῦ ἔργου, πρόσεχε, [4] μὴ νικήσῃ σε τὸ προσηνὲς αὐτοῦ, καὶ ἡδὺ, καὶ ἐπαγωγόν· ἀλλ' ἀντιτίθει, πόσῳ ἄμεινον τὸ [5] συνειδέναι σεαυτῷ, ταύτην τὴν νίκην νενικηκότι.

Cap. LVI.

Si voluptatis alicujus imaginem animo conceperis, moderare tibi, ne ab ea movearis: ſed & rem examina, & tibi ipſe deliberandi præbe ſpatium. Deinde utriuſque temporis memento, tum ejus quo voluptate perfrueris, tum ejus quo percepta jam voluptate dolebis, teque ipſe objurgabis. Atque his illa confer; ſi abſtinueris, fore ut gaudeas, teque ipſe collaudes. Quod ſi tibi ſuſcipiendæ rei videbitur eſſe tempus, cave ne vincant ejus blandiciæ, & ſuavitates, & illecebræ: ſed illud oppone, quanto præſtantior ſit talis victoriæ conſcientia.

1 Φύλαξαι σαυτόν. *Moderare tibi.*] Ita in quibuſdam editionibus, & etiam Caſauboniana. Sed optime habet Salmaſiana: Καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, φύλασσε σαυτόν. *Ut in aliis, ſic & hic moderare tibi.* Hanc lectionem quoque Wolfius & Plant. editionis præfectus agnoſcunt: Sed Wolfius male in quodam codice φύλασσε pro φύλασσε invenit.

2 Ἀλλ' ἐνδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα. *Exſpectet te negotium.* Argentinenſis rectius opinor, ἀλλ' ἐξηταάσθω τὸ πρᾶγμα, examinetur, expendatur. *Wolfius.*

3 Ἀποσχόμενος χαιρήσεις.] Wolfius præter hanc lectionem aliam habet; ſcilicet: Ἀπεχόμενος χαρήσῃ.

4 Μὴ νικήσῃ σε.] Suæ editioni præterea adſcripſit Wolfius: ἡττήσῃ τε.

5 Συνειδέναι σαυτῷ.] Ita omnes quas videre licuit editiones. Aſt ex aliquo codice abſque σαυτῷ. hæc Wolfius legebat.

νζ'.

Ὅταν τι, διαγνοὺς ὅτι ποιητέον ἐστὶ, ποιῇς, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι πράσσων αὐτὸ, [1] κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν. [2] εἰ μὲν γὰρ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ ἔργον φεῦγε. εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήξοντας οὐκ ὀρθῶς;

CAP. LVII.

Cum facis aliquid, quod faciendum eſſe ſtatuiſti, nunquam recuſes inter id agendum conſpici: tametſi futurum eſt, ut vulgus de eo ſecus judicet. Nam ſi perperam facis; rem ipſam fuge: ſin recte, quid eos verearis qui non recte reprehendunt?

1 Κἂν ἀλλοῖόν τι πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν.] Wolfius hanc lectionem ſuæ editioni adjunxit: legebat enim vir doctus: κἂν ἀλλ' οἷόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι & ſic porro. Alium verborum ordinem ſervat Salmaſius: κἂν ἀλλοῖόν τι μέλλωσιν οἱ πολλοὶ περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν.

2 Εἰ μὴ οὐκ ὀρθῶς ποιῇς. *Nam ſi non recte feceris.*] Cynica impudentia, in propatulo faciendi ea quæ naturæ fert neceſſitas, Epicteto non probatur. Vult tamen philoſophum auſteriorem eſſe, quam Cicero: qui monet, aliorum judicio permulta nobis & facienda & non facienda, & mutanda & corrigenda eſſe. Cui rectius parebit, qui Stoïcam animi conſtantiam nondum eſt aſſequutus. *Wolfius.*

νή.

[1] Ὡς τὸ, Ἡμέρα ἐστὶ, καὶ Νύξ ἐστι, πρὸς μὲν τὸ διεζευγμένον μεγάλην ἔχει ἀξίαν,[2] πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον ἢ συνημμένον ἀπαξίαν· οὕτω καὶ τῶν παρακειμένων τὰ μείζονα ἑλεῖν, πρὸς μὲν τὸ σῶμα μεγάλην ἔχει ἀξίαν, πρὸς δὲ τὸ κοινὸν ἐν ἑστιάσει, † οἷον δεῖ μὴ φυλάξαι, ἀπαξίαν ἔχει· ὅταν οὖν συνεσθίῃς ἑτέρῳ, μέμνησο, οὐ μόνον τὴν πρὸς τὸ σῶμα ἀξίαν τῶν παρακειμένων ὁρᾷν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὸν ἑστιάτορα, [3] οἵαν δεῖ φυλαχθῆναι.

CAP. LVIII.

Ut hoc pronuntiatum Dies eſt, &, Nox eſt, magnam habet in ſejunctione vim, in conjunctione vero prorſus nihil valet: ſic maxima quæque ex iis quæ appoſita ſunt, arripere, ut reſpectu corporis, magni eſt momenti; ita, ſi communitas convivii ſpectetur, magnum habebit, niſi caveris, dedecus. Cum igitur conviva es alicujus; memento, non ſolum eorum quæ appoſita ſunt pretium, quod ad corpus attinet, conſiderandum eſſe: ſed & eam quæ convivatori debetur, reverentiam eſſe conſervandam.

1 *Ὡς τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ νύξ ἐστι.*] Hic locus per ſe mutilus, in utraque Baſilienſi editione ſuppletus eſt. Sed haud abs re mireris, cur pronuntiatum dialecticum ad convivii rationem accommodarit. Monere fortaſſis adoleſcentes voluit, elaborandum eſſe potius, ut boni ſint ratiocinatores officiorum, quam ut arguti dialectici evadant: & quæ dialecticis rationibus probata fuerint, ea in cibo & potu omnique vita uſurpanda eſſe: & naturalem appetitum ita moderandum, ne cœco noſtri amore impulſi, vel civilem conſociationem violemus, vel intemperantia noſtra dedecus aliquod ſuſcipiamus. Cum ſupra vitam convivio compararit, hoc præceptum ad omnes vitæ noſtræ actiones accommodetur: & ubique non privatæ cupiditatis & utilitatis, ſed æquitatis & ſocietatis ratio habeatur, & voluntas convivatoris, hoc eſt Dei ſpectetur. *Wolfius.*

Ὡς τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ, νύξ ἐστι, πρὸς μὲν τὸ διεζευγ.]

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt: ſic nos in luce timemus,
Interdum nihilo quæ ſunt metuenda magis quam

Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntque futura.
Hunc igitur terrorem animi tenebraſque, neceſſe eſt
Non radii Solis, non lucida tela diei
Diſcutiant; ſed naturæ ſpecies ratioque.

Libet ita mihi cum principe Poëta hic præfari, nulla adeo neceſſitate materiæ coactus, quam ſuavitate carminis ad uſum vitæ præcipui, illectus. Miras certe *tenebras* hic ſibi finxerunt interpretes plerique, quas non multo labore *diſcuti* poſſe ſentimus. Atque id primo qui non in his verſari, monendi ſunt, amare Stoïcos ex rerum in uſu communi obviarum ſimilitudine præcipua ſæpe in morali Philoſophia dogmata, præceptave, confirmare. Quis exſpectaret ex ipſa ſcribendi conſuetudine, ut ex ſcriptione verbi *Dionis*, ἀταραξίας; aut ex Antonini, patientiæ & conſtantiæ præceptum, vel argumentum? quæ tamen apud Arrianum, non uno loco: etiam apud Antoninum reperire eſt. Cum autem Dialecticæ, & quidem ſpinoſioris, quam ſolidioris aut utilioris, (quod & Seneca, tantus ipſe Stoïcus, non uno loco ingenue agnoſcit:) ſtudioſiſſimi plerique eſſent: quid mirum ſi argutias interdum Logicas ad uſum tradendæ diſciplinæ ſuæ transferrent? Porro ex omni quam late patet Dialectica, nullus locus illis, vexatior dicam, an acceptior? quam erat iſte de *ſeparatis* & *connexis* propoſitionibus; quarum uſitatum hoc exemplum fuit, Dies eſt, & nox eſt. Unde & quod Sextus Empiricus veteris omnis Philoſophiæ peritiſſimus ſcriptor, tam multa de iſtis, non uno loco, nec paucis ſed pluribus continuis paginis; tum de propoſitionibus in genere, tum de hoc earum vulgatiſſimo exemplo tradidit. Ut igitur ſi quis *disjunctive*, *Dies eſt, & nox eſt*, nemo dubitat quin veriſſime dicat: (quod in Epicteto, μεγάλην ἔχει ἀξίαν: id eſt, *veriſſ. eſt propoſitio*, ſive *aſſertio*: unde ἀξίωμα:) ſin autem *conjunctive*, *Dies eſt, & nox eſt*; ἀσύςατα loquitur & palam repugnantia: Ita (infert Epictetus) in convivio proxima quæque ſine diſcrimine arripere, ejus fortaſſe fuerit, qui ſibi ſeparatim & ſuæ ſeu neceſſitati, ſeu edacitati conſulat: non ejus qui hominem ſe; id eſt, animal ad ſocietatem natum meminerit: cujus naturæ conſentaneum, non ſibi tantum uni, ſed in commune pro re nata conſulere. Epictetus apud Arrianum pari ſimplicitate totam degendæ vitæ rationem ad hypotheticas propoſitiones refert, & hoc ipſo exemplo utitur: Ὡς ἐπὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων ἀναςρεφόμεθα· ὅτω δεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ἔςω νύξ. ἔςω. τί οὖν, ἡμέρα ἐςίν; οὔ. ἔλαβον γὰρ ὑπόθεσιν τοῦ νύκτα εἶναι, &c. Ibi quoque vox ἀξία non vulgari ſignificatione. Simplicius aliter Epicteti verba legiſſe videtur; Ἤτοι ἡμέρα ἐςὶν, ἢ νύξ ἐςιν, &c. & eo interpretationem ſuam accommodat. quam per omnia cum noſtra concordare non præſto. Nos quod à ſpinis, & argutiis erat remotiſſimum, & ad intelligendum, planiſſimum, expreſſimus. *Caſaubonus.*

2 Πρὸς δὲ τὸ ςυμπεπλεγμένον ἢ συνημμένον ἀπαξίαν.] Varie in variis editionibus hæc leguntur. In quibuſdam habes, πρὸς δὲ τὸ συνημμένον ἀπαξίαν. Præter veram lectionem quam Wolfius ſuæ editioni inſeruit, in quodam codice peſſime invenit: πρὸς λείπει τὸ συμπεπλεγμένον ἀπαξίαν. Hac in re nobis etiam Salmaſiana editio diſplicet quæ habet, πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον, ἀπαξίαν; Quia ipſe Simplicius hæc verba nempe τὸ συμπεπλεγμένον ἢ συνημμένον, in ſua exegeſi interpretatur, ita inquiens: Τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν, ὧν οἱ Στωϊκοὶ τὴν τεχνολογίαν ἐξεπλέξαντο, οἱ μὲν εἰσὶ διεζευγμένοι μὲν, οἱ δὲ ςυνημμένοι, ἤτοι συμπεπλεγμένοι. Hoc eſt: *Syllogiſmi hypothetici, in quibus enucleandis Stoici laborarunt, partim ſunt disjuncti, partim con-*

conjuncti, ſive complexi. Qui Epictetum tranſtulit τὸ συμπεπλεγμένον omiſit. Niſi quis dicat ſufficere, *in conjunctione*, duo illa verba tranſtuliſſe. Ego vero ſi mei arbitrii res foret hunc locum ita verterem. *In connexione vero, ſive conjunctione prorſus nihil valet.*

† Videtur Wolfius hic legiſſe, οἷον εἰ μὴ φυλάξει. reddidit enim, *niſi caveris.* Si conjecturæ locus, legerim, οἷον δεῖ μὲν φυλάσσειν, *quæ certe communitas ſervanda eſt.* hoc pacto eadem notio τοῦ φυλάσσειν retinetur, atque in fine capitis, οἵαν δεῖ φυλαχθῆναι *qualem conſervare oportet.*

3 Οἷον δεῖ, μὴ φυλ.] Reſcribe ex Simplicio, quod & ſententia requirit; οἷον δεῖ, μὴ φυλ. *Caſaubonus.*

νθ΄.

Ἂν ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃς τι πρόσωπον, καὶ ἐν τούτῳ ἠσχημόνησας, καὶ ὃ ἠδύνασο ἐκπληρῶσαι, παρέλιπες.

Cap. LIX.

Si quam perſonam, quæ vires tuas ſuperat, indueris: cum eam indecore geres; tum eam, quam ſuſtinere poſſes, negliges.

ξ΄.

Ἐν τῷ περιπατεῖν, καθάπερ προσέχεις, μὴ ἐπιβῇς ἥλῳ, ἢ στρέψῃς τὸν πόδα· οὕτω πρόσεχε, μὴ τὸ ἡγεμονικὸν βλάψῃς τὸ σεαυτοῦ. καὶ τοῦτ' ἂν ἐφ' ἑκάστου ἔργου παραφυλάσσωμεν, ἀσφαλέστερον ἁψόμεθα τοῦ ἔργου.

Cap. LX.

Quemadmodum in ambulando caves, ne clavum calces, pedemve diſtorqueas: ſic in degenda vita cave, ne gubernatricem actionum, mentem tuam, lædas. Quod ſi in re unaquaque obſervabimus, omnia cautius aggrediemur.

ξα΄.

Μέτρον κτήσεως τὸ σῶμα ἑκάστῳ, ὡς ὁ πούς ὑποδήματος. ἐὰν μὲν

Cap. LXI.

Modus pecuniæ corpus eſt unicuique, ut calcei pes. Si igitur in

μὲν οὖν ἐπὶ τούτου στῇς, φυλάξεις τὸ μέτρον. ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ὡς κατὰ κρημνοῦ λοιπὸν ἀνάγκη σε φέρεσθαι. καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ὑποδήματος, ἐὰν ὑπὲρ τὸν πόδα ὑπερβῇς, γίνεται [2] κατάχρυσον ὑπόδημα, εἶτα πορφυροῦν, εἶτα [3] κεντητόν. τοῦ γὰρ ἅπαξ ὑπὲρ τὸ μέτρον ὅρος οὐδείς ἐστιν.

in eo inſtiteris, modum ſervabis: ſin præterieris, jam veluti per præceps te ferri neceſſe erit. Ut & in calceo: ſi ultra pedem progreſſus fueris, fit auratus calceus, deinde purpureus; deinde interpunctus. Ejus enim, quod ſemel tranſierit modum, nullus eſt terminus.

1 *Μέτρον κτήσεως.*] Wolf. *Modus pecuniæ.* Malim cum Politiano: Modus *poſſeſſionis. Caſaubonus.*

2 *Κατάχρυσον ὑπόδημα· εἶτα πορφυροῦν· εἶτα κεντητόν.*] Quædam ad intelligentiam hujus loci b. m. Pater in tractatu *De Calceis:* qui pars accuratiſſimi *De re Veſtiaria* Commentarii: quem jam olim, valde juvenes apud nos extare publice profeſſi ſumus. Eum certe viri Doctiſſ. qui poſtea hoc argumentum ſuſcepere; ſi vidiſſent: (cujus conſpectum, ſed nec uſum, ingenuo & erudito nemini invidimus:) alibi fortaſſe induſtriam ſuam, quæ ſane non vulgaris, occupatam maluiſſent. Sed ad Epictetum: Ita ille obiter de hoc loco, in iſto, quem diximus tractatu: *Nota illud Epicteti in Enchiridio: οὕτω γίνεται κατάχρυσον ὑπόδ. εἶτα πορφ.* &c. *ut videatur calceus κεντητός, ſive punctis diſtinctus eſſe pretioſior purpureo: purpureus, aureo.* Idem ibid. (ubi de calceis ſcil.) ſed alio loco: *Uſum gemmarum multiplicem declarat eximie locus Syneſii,* p. 11. *ἀφ' οὗ περιπόρφυροί τε εἰσὶ καὶ περίχρυσοι, καὶ λίθους ἐξ ὀρῶν τε καὶ θαλαττῶν βαρβάρων, τοὺς μὲν ἀναδεῖσθε, τοὺς δὲ ὑποδεῖσθε (hæc ſunt quæ vocat Epictetus κεντητὰ ὑποδήματα) τοὺς δὲ περικεῖσθε, τοὺς δὲ ἐξαρτᾶσθε, τοὺς δὲ περονᾶσθε, τοὺς δὲ ἐφιζάνετε.* Hactenus ὁ μακαρίτης: qui tamen plura ſparſim, quæ hic quoque, ſi res poſtularet, referri recte poſſint. Sed notet Lector in verbis Syneſii, tres illas, ut in Epicteto, non eodem quamvis ordine ſpecies, *περιχρύσων, περιπορφύρων* & *λίθοις* ſeu gemmis diſtinctorum: quæ *κεντητὰ* vocat Epictetus. Sed nec omittendus inſignis in eam rem Plinii locus: *Quin & pedibus, nec crepidarum tantum obſtrigillis* (Ariſtoteli, partes calcei ſunt, *πρόσχισμα, κεφαλὶς, χιτών.*) *ſed tot ſocculis addunt. Neque enim geſtare jam margaritas, niſi calcent, ac per uniones ambulent, ſatis eſt.* Paraphraſtes noſter, ſi verba ſingula ſpectemus, hæc Epicteti peſſime accepit; qui orſus à *κεντητοῖς*, inde ad *purpureos:* poſtea ad *aureos*, quaſi *κεντητοῖς* & purpureis pretioſiores, inverſo plane ordine, progreditur. Niſi tamen conſulto conſilio pro more ſui ſæculi ac loci ita locutus eſt. Addit enim: *λιθοκολλήτους·* quod quid aliud eſt, quam *κεντητοί?* niſi quod illud, ſequiore ævo

(quan-

(quanquam probum, & jam olim notum:) magis in ea notione vulgatum. *Idem.*

3 Κεντητόν.] Sive artificioſe diſſectos, ſive pictos, ſive gemmis aut imaginibus interpunctos calceos ſignificare videtur. Byzantinis, rubri calcei ſignum Imperii fuerunt: virides, inſigne Cæſarum, quibus aliquando aurea aquila intertexebatur. Politianus, *Punctabundum* vertit. Vetera lexica vertunt, τὸ κεντητὸς punctus, punctis diſtinctus. Hinc ἀκέντητος ſtimulo ſeu aculeo non ictus. Pindar. Olym. de equo δέμας ἀκέντητον ἐν δρόμοισι παρέχων, id eſt, ἄνευ κέντροιο θέων, ut Homerus loquitur. *Wolfius.*

ξβʹ.

Αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κυρίαι καλοῦνται. Τοιγαροῦν ὁρῶσαι, ὅτι ἄλλο μὲν οὐδὲν αὐταῖς πρόσεστι, μόνον δὲ συγκοιμᾶσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἄρχονται καλλωπίζεσθαι, καὶ ἐν τούτῳ πάσας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. προσέχειν οὖν ἄξιον, ἵνα [1] αἴσθωνται, διότι ἐπ' οὐδενὶ ἄλλῳ τιμῶνται, ἢ τῷ κόσμιαι φαίνεσθαι, καὶ αἰδήμονες, [2] ἐν σωφροσύνῃ.

Cap. LXII.

Mulieres ſtatim ab anno decimoquarto à viris dominæ vocantur. Proinde cum vident, ſe nihil aliud habere muneris, niſi ut cum viris concumbant: comere ſe incipiunt, atque in ornatu ſpem collocant omnem. Quare operæ pretium eſt, dare operam, ut ſentiant, ſibi non ob aliud honorem haberi, niſi quod & modeſtas ſe præbeant, & verecundas, cum temperantia.

1 Αἴσθωνται.] Legebat Wolfius ἔσθονται; ſed αἴσθονται ſuæ editioni quoque adſcripſit.

2 Ἐν σωφροσύνῃ.] Wolfius contendit debere legi, σὺν σωφροσύνῃ.

ξγʹ.

Ἀφυΐας σημεῖον τὸ ἐνδιατρίβειν τοῖς περὶ τὸ σῶμα. οἷον ἐπὶ πολὺ γυμνά-

Cap. LXIII.

Hebetis ingenii ſignum eſt, in rebus corporis immorari: velut exer-

γυμνάζεσθαι, ἐπὶ πολὺ ἐσθίειν, ἐπὶ πολὺ πίνειν, ἐπὶ πολὺ ἀποπατεῖν, ὀχεύειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρέργῳ ποιητέον· περὶ δὲ τὴν γνώμην ἡ πᾶσα ἔστω ἐπιστροφή.

exerceri diu, edere diu, potare diu, cacare diu, coire diu. Nam hæc quidem facienda ſunt obiter: cura autem omnis ad animum eſt transferenda.

ξδ'.

Ὅταν τίς σε κακῶς ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο, ὅτι, [1] καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος, ποιεῖ, ἢ λέγει. οὐχ οἷόν τε οὖν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοὶ φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ. ὥστε, εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὅς τις καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ [2] τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον, [3] ἄν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον [4] βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος, πρᾴως ἕξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα. ἐπιφθέγγου γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ, [5] ὅτι, Ἔδοξεν αὐτῷ.

CAP. LXIV.

Cum tibi quiſpiam vel malefecerit, vel maledixerit: memento, eum opinatum eſſe, id ex officio ſibi fuiſſe faciendum, & dicendum. Neque vero fieri poteſt, ut id ſequatur ille, quod tibi videtur, ſed id quod ſibi. Quod ſi male judicat, is damnum facit qui decipitur. Nam involutam veritatem ſi quis mendacium judicet, non ea involuta læditur, ſed ille qui deceptus fuerit. Sic igitur inſtructus, æquo feres animo conviciatorem: Nam ad ſingula dices, Ita viſum eſſe illi.

1 Καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. *Eum opinatum eſſe id ex officio ſibi fuiſſe.*] Idem & Pletho monet, & accuſandos nos ipſos eſſe, qui aliud

aliud perſuadere, atque alios in noſtram ſententiam perducere non poſſimus. At dices ſæpe ſciunt injurii & maledici homines, improba & ſe indigna eſſe quæ faciant. Reſpondet Epictetus: Tanto igitur pejores & miſeriores ſunt ipſi: tu vero neque pejor, neque miſerior. Imo eorum improbitas mihi fraudi eſt, quod exiſtimationem meam lædunt, quod fortunas imminuunt, quod corpus vi aut veneficio affligunt, quod obſtant commodis? Reſpondebit Epictetus, iſta non tua eſſe, ſed aliena, & nihil ad te attinere. Qua de re & ſupra plura dicta ſunt: & è Simplicio, Tomo hujus operis ſecundo proferentur. *Wolfius.*

2 Τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον. *Veritatem complexam, ſive involutam, intricatam, perplexam.*] Ut apud Sophoclem in Electra, non ideo mortuus erat Oreſtes, quod ſe illius oſſa vaſculo incluſa afferre Ægiſtho & aliis perſuaſerat. Simplicius aliam affert expoſitionem, quam ſuo loco videbimus. Nolumus enim huc omnia congerere. *Idem.*

Καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον.] Wolf. nam involutam, &c. Aliter Simplicius, & ut ego cenſeo, probabilius. Cum tamen ejus expoſitionem alibi expendere ſe profiteatur Wolfius, ſuſpendo libens aſſenſum, donec illa mihi viſa, & expenſa; (quod nondum mihi contigit) quæ pro ſua verſione adfert Wolfius. *Caſaubonus.*

3 Ἄν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος.] Præter hanc lectionem Wolfiana habet, ἐὰν ψευδὲς νομίζῃ τις.

4 Βέβλαπται.] Ita legebat Wolfius, qui βλάπτεται pro varia lectione poſuit.

5 Ὅτι, ἔδοξεν αὐτῷ.] Wolfius abſque conjunctione ὅτι, legit, ἔδοξεν αὐτῷ.

ξέ.

Πᾶν πρᾶγμα δύο ἔχει λαβὰς, τὴν μὲν φορητὴν, τὴν δὲ ἀφόρητον. ὁ οὖν ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, [1] ἐντεῦθεν † αὐτὸ μὴ λαμβάνης ὅτι ἀδικεῖ. αὕτη γὰρ λαβή ἐστιν αὐτοῦ οὐ φορητή· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι σύντροφος. καὶ λήψῃ αὐτὸν καθ' ὃ φορητόν ἐστιν.

Cap. LXV.

Unaquæque res duas habet anſas; unam tolerabilem, alteram intolerabilem. Ergo, ſi frater injuriam fecerit, non ea prehende, qua facit injuriam: ea enim ejus anſa non eſt tolerabilis. Sed illinc potius: eſſe fratrem, eſſe una educatum. Sic prehendes rem qua eſt tolerabilis.

1 Ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λαμβάνης ὅτι ἀδικεῖ.] Ita quædam habent editiones. Wolfius legebat: Ἐντεῦθεν αὐτῷ μὴ λάμβανε ὅτι ἀδικεῖ. Aſt αὐτὸ pro varia lectione collocavit, quod vocem πρᾶγμα reſpicit. Præterea idem habet λάμβανε, ubi in cæteris editionibus legitur λαμβάνης. Optime omnium placet Salmaſiana lectio, quæ ſe ita habet.

habet. Ἐντεῦθεν αὐτὴν μὴ λαμβάνης ὅτι ἀδικεῖ. Et ita procul omni dubio legendum eſt, αὐτὴν enim reſpicit vocem λαβὴ; non vero πρᾶγμα. Præterea proba hæc lectio etiam bene cum ſequentibus congruit; nam mox hæc ſubjiciuntur: αὕτη γὰρ λαβή ἐστιν αὐτοῦ οὐ φορητή. Hæc Salmaſius cum articulo legit: αὕτη γὰρ ἡ λαβὴ, &c.

† Veſtram fidem Critici! quid, ſi non hoc glandes pro frugibus? quid enim ſententiæ fiet, ſi illud αὐτὸ in αὐτὴν mutes? ſin vero Epictetus, ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λαμβάνης, ut debuit, ſcripſiſſe ponatur, plena erit ſententia, ἐκείνῃ τῇ λαβῇ αὐτὸ πρᾶγμα τὸ δύο ἔχον λαβὰς μὴ λαμβάνης. cui apprime congruit quod mox in fine ſubjungit, καὶ λήψῃ αὐτὸ, ſcil. πρᾶγμα. non αὐτήν.

ξς'.

Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύνακτοι. Ἐγώ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἐγώ σου ἄρα κρείσσων· ἐγώ σου λογιώτερος, ἐγώ σου ἄρα κρείσσων· ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον συνακτοί. Ἐγώ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἡ ἐμὴ ἄρα κτῆσις τῆς σῆς κρείσσων· ἐγώ σου λογιώτερος, ἡ ἐμὴ ἄρα λέξις τῆς σῆς κρείσσων. [1] σὺ δέ γε οὔτε κτῆσις εἶ, οὔτε λέξις.

CAP. LXVI.

Orationes hæ non cohærent: Ego ſum te locupletior, ergo ſum te melior: Ego ſum te eloquentior, ergo ſum te melior. At illæ magis cohærent: Ego ſum te ditior, mea ergo pecunia tuæ præſtat: Ego ſum te eloquentior, mea ergo dictio tuæ præſtat. Tu vero nec pecunia es, nec dictio.

1 Σὺ δέ γε οὔτε κτῆσις εἶ, οὔτε λέξις. *Tu vero neque pecunia es, neque dictio.*] Dices Eſto: ſed propter opes, eloquentiam, potentiam, magnificor. Iſtud ipſum reprehendit Epictetus, qui ſolam ſapientiam & virtutem magnifaciendam cenſet. Quis vero, niſi homo peſſimus & abjectiſſimus adulator, magnifecit Neronem Cæſarem, quamvis præter opes & imperium, diſertum, poëtam, muſicum? Sani hominis animus abhorret ab iis probandis, quorum nota eſt vel ſtultitia, vel improbitas: utut propter fortunæ munera & pravam conſuetudinem honos iis in ſpeciem ſit habendus ac deferendus. *Wolfius.*

ξζ'.

[1] Λούεταί τις ταχέως; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς, ἀλλ' ὅτι ταχέως. πίνει τις πολὺ οἶνον; μὴ εἴπῃς ὅτι κακῶς, ἀλλ' ὅτι πολύ. [2] πρὶν γὰρ διαγνῶναι τὸ δόγμα, πόθεν οἶδα εἰ κακῶς; [3] οὕτως οὖν συμβήσεταί σοι, [4] ἄλλας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς καταλαμβάνειν, ἄλλοις δὲ συγκατατίθεσθαι.

CAP. LXVII.

Lavat quiſpiam cito: ne dicas laviſſe male, ſed cito. Bibit quiſpiam multum vini: ne dicas bibiſſe male, ſed multum. Priuſquam enim id decretum dijudicaris: unde ſcis an male? Sic uſu tibi veniet, ut alia viſa certo comprehenſa habeas, aliis aſſentiaris.

1 *Λούεταί τις ταχέως.*] Ad tempus diei, refert Simplicius, ut & *Paraphr.* & probabilius eſt anticipatam (ante tempus diei) lotionem culpæ obnoxiam fuiſſe; quam legitimo tempore feſtinatam. *Caſaub.*

2 *Πρὶν γὰρ διαγνῶναι τὸ δόγμα.*] Peſſimo conſilio mutavit hic Politiani, viri doctiſſ. verſionem, doctiſſimus Wolfius, cum ille vertiſſet: *Niſi enim conſilium ejus ſcias; unde ſcis an male?* pro quo Wolf. *priuſquam enim id decretum dijudicaveris, &c.* Atqui nihil certius, quam *δόγμα* hoc loco, *conſilium* ſive *propoſitum* ex opinione manans indicare. Ita enim cenſent & ſciſcunt veteres illi ſophi, non tam facta cujuſque, ut laudi aut vitio tribuamus, ſpectanda eſſe: quam *dogmata*; id eſt, ſcopum & propoſitum ex dogmatibus aptum; quod ſi rectum ſit, & illa recta; ſin pravum, pariter & illa judicanda eſſe: quod & Simplicius hic, & Arrianus lib. 12. c. 8. ſed & Antoninus non uno loco latius proſequuntur. Eadem & Apoſtoli doctrina, 1 Cor. 4. v. 5. *Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν* (id plane dicit & intelligit, quod Epictetus verbo *δόγματα*) *καὶ τότε ὁ ἔπαινος* (id eſt *ἔπαινος ἢ ψόγος*, ut alibi docuimus:) *γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.* Recte ad Deum provocat, qui *καρδιογνώστης* eſt, ab illis quibus nulla legitima ratione judicium competit: eorum autem (hominum quoque:) quibus judicandi provincia legitime incumbit, alia ratio eſt: qui ex factis (& hoc quoque Chriſto ſanciente;) quia corda ſcrutari non poſſunt, ſententiam ferre tenentur. *Idem.*

3 *Οὕτως οὖν συμβήσεταί σοι ἄλλας μὲν φαντ. καταλ.*] Wolf. *ſic uſu tibi veniet, ut alia viſa certo comprehenſa habeas; aliis aſſentiaris.* At hoc valde abſurdum eſt, (ut recte judicat Simplicius;) ut aliud quiſquam laudet aut vituperet, quam quod perſpectum habet. An igitur hoc Epictetus ſuaſerit, aut cuiquam auctor fuerit? Imo (ait Simplicius, ſed addubitans) ex ipſa rei conſequentis abſurditate colligendum no-

bis

bis relinquit, neminem vel laudandum eſſe, vel vituperandum. Aut ſi hoc quoque nimis abſurdum, ſaltem neminem vituperandum eſſe. Quo quamvis nihil video, quod probabilius à quovis excogitari potuerit, qui depravata hac loci lectione contentus fuerit; ſi quis tamen propius intueatur, fatebitur (aut ego fallor) id à mente Epicteti plane alienum eſſe: cum palam, non ſimpliciter vetet hic Epictetus quenquam laudari, vel vituperari: ſed non niſi perſpectis prius cujuſque conſiliis & dogmatibus. Res ipſa clamat legendum eſſe, Οὕτως οὐ συμβήσεταί σοι· non οὕτως οὖν συμβῆσ. Nihil clarius hac ſententia: nihil emendatione certius. Sed nec ampliſſimi *Duviarii* verſio procul hinc abit. Piget alios commemorare. *Idem.*

† Nihil certius mihi hac emendatione Cl. Caſauboni; quam Wolfius quoque ſubodoratus eſt. Potuit τὸ ἀρνητικὸν οὐ abſorberi a τῷ οὖν συλλογιστικῷ, quod præceſſit, ut fuerit: οὕτως οὖν οὐ συμβήσεταί σοι, *ſic non uſu tibi veniet.*

4 Ἄλλας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς καταλαμβάνειν. *Alia viſa certe comprehenſa habeas, aliis aſſentiaris.*] Fortaſſe καταληπτικῶς· etſi Atticiſmi ſpecies aliqua eſſe poteſt. Sed quid illi intereſt inter κατάληψιν & συγκατάθεσιν: Nec enim aſſentiendum temere eſt iis, quæ non certo comprehenderis. Fortaſſis ergo addenda negatio, οὐ συγκατατίθεσθαι non aſſentiaris, viſis ſcilicet non certo comprehenſis & perceptis. Simplicius & hunc locum aliter interpretatur. *Wolfius.*

ξή.

Μηδαμοῦ σαυτὸν εἴποις φιλόσοφον, μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων· οἷον ἐν συμποσίῳ μὴ λέγε πῶς δεῖ ἐσθίειν. ἀλλὰ ἔσθιε ὡς δεῖ. μέμνησο γάρ, ὅτι οὕτως ἀφῃρήκει πανταχόθεν καὶ Σωκράτης τὸ ἐπιδεικτικόν. ἤρχοντο πρὸς αὐτόν, βουλόμενοι φιλοσόφοις ὑπ' αὐτοῦ συσταθῆναι· κἀκεῖνος ἀπῆγεν αὐτούς. οὕτως ἠνείχετο παρορώμενος.

CAP. LXVIII.

Nuſquam te philoſophum profitearis: nec apud imperitos multum diſputes de præceptis: velut in convivio, ne dic, quo pacto ſit edendum, ſed ede, ut decet: ac memento, etiam Socratem ſic undecunque ſuſtuliſſe oſtentationem. Conveniebatur ab illis, qui ſe ab eo commendari vellent philoſophis: atque ipſe abducebat eos. Adeo leniter ferebat neglectum ſui.

ξθ΄. CAP. LXIX.

Ὥστε κἂν περὶ θεωρήματός τινος ἐν ἰδιώταις ἐμπίπτῃ λόγος, σιώπα τὸ πολύ. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος, εὐθὺς ἐξεμέσαι ὃ οὐκ ἔπεψας. καὶ ὅταν εἴπῃ σοι τις, ὅτι οὐδὲν οἶδας, καὶ σὺ μὴ δηχθῇς, τότ' ἴσθι, [1]ὅτι ἀρχῃ τοῦ ἔργου. ἐπεὶ καὶ τὰ πρόβατα οὐ χόρτον φέροντα τοῖς ποιμέσιν ἐπιδεικνύει πόσον ἔφαγεν. ἀλλὰ τὴν νομὴν ἔσω πέψαντα, ἔριον ἔξω φέρει, καὶ γάλα. καὶ σὺ τοίνυν μὴ τὰ θεωρήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυε, ἀλλ' αὐτῶν πεφθέντων, τὰ ἔργα.

Itaque ſi apud imperitos de præcepto aliquo ſermo inciderit: maxima ex parte taceto. Magni enim periculi eſt, ſtatim evomere, quod non concoxeris. Quod ſi quis dixerit, te nihil ſcire, tuque commotus non fueris: tum ſcito, rem eſſe inchoatam. Nam & oves non fœnum opilionibus afferunt, neque demonſtrant quantum comederint: ſed paſtu intra ſe concocto, extra ferunt lanam & lac. Et tu igitur ne præcepta oſtendas imperitis, ſed opera, quæ præceptorum concoctionem ſequuntur.

1 Ὅτι ἀρχῇ.] Wolfius pro varia lectione ſuæ editioni adſcripſit, ὅτι ἦρξας. Plantiniana ad marginem habet, ἤρχες. Et in Salmaſiana legitur: ὅτι ἄρχεις τοῦ ἔργου.

ο΄. CAP. LXX.

Ὅταν εὐτελῶς ἡρμοσμένος ᾖς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ. μηδ' ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐκ πάσης ἀφορμῆς, λέγε,

Si corpus frugaliter curare didiciſti, ne ob id tibi placeas: nec, ſi aquam potas, ad quamvis occaſionem te potare aquam dictita. Quod ſi quan-

λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θέλεις, σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, ² μὴ τοὺς ἀνδριάντας περιλάμβανε, ἀλλὰ διψῶν ποτε σφοδρῶς, ἐπίσπασαι ψυχροῦ ὕδατος, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

quando ad laborem te vis exercere, in tuum, non in exterorum uſum, ne ſtatuas amplectere: ſed ſi quando vehementer ſitieris, frigidam hauſtam expuito, ac nemini dicito.

1 Ὅταν ἐντελῶς.] Scribe εὐτελῶς, ut in editione Salmaſii, & *Paraphraſte*. *Caſaubonus.*

2 Μὴ τοὺς ἀνδριάντας περιλαμβ.] Non eos admodum culpaverim, qui nobiliſſimum in re philoſophica ducem ſecuti, hic à vero deviarunt; quæ communis omnium quos ego nactus ſum interpretum culpa: illos qui poſſim à culpa abſolvere, qui ſui erroris dudum moniti non emendarunt, non video. Quamvis autem ſufficere poterant, quæ dudum ſcripta nobis in Antoninum, lib. 1. pag. 14. & 15. quo tamen vel maxime refractarii convincantur, rem pluribus hic explicabimus. Inter alia veteris ἀσκήσεως, (longe enim ante Chriſtianos *aſcetas*, & res, & verbum in uſu:) ſive exercitii ad domandum aut durandum corpus excogitati genera; iſtud etiam quo corpus frigori ferendo aſſueſceret, ſatis uſitatum, ut vigente ac rigente hyeme nudi ſtatuas ſive æneas, ſive marmoreas medias amplecterentur, & ita diu ſtatus eſſet. Ad hoc ſpectaculum populus, qui caſu tranſirent, aliique mirantes convolare ſoliti: & id fortaſſe magis ſpectabant iſti *pſeudoaſcetæ*, ut aliis admirationi eſſent; quam ut corpus injuriis frigoris aſſueſacerent. Huic igitur κενοδοξίᾳ Epictetus, qui omnia ad conſcientiam, nihil ad famam & vulgi opinionem referret, ut iret obviam; ſuadet hic ut ſi quis exercendæ *tolerantiæ* (id enim vult hic πόνος, non quod interpretes, labor:) cupiditate teneatur, non *ſtatuas* (ad ſpectaculum:) *amplectatur*; ſed poſt diuturnam à potu abſtinentiam, cum jam vehementior ſitis aridas infeſtat fauces; aquam frigidam diutius in ore contineat; & eandem poſtea, nemine præſente ac conſcio, ex ore exſpuat: quod ſane magnum tolerantiæ ac temperantiæ documentum. Hæc ex Diog Laërtio, *in vita Diogenis*: ex Plutar. in *Apophthegmatibus*; ex alio non uno vetere ſcriptore diſcimus. Conſulendus περὶ ἀσκήσεως in genere Arrianus lib. 3. cap. 12. ubi etiam idem quod hic exemplum; ſed & lib. 4. cap. 5. ubi iſtum *amplectendarum ſtatuarum* morem ut inhumanum, & feritatis potius, quam tolerantiæ quæ hominem philoſophum deceat, argumentum ſuggillat. Cæterum, quod Epicteto hic tribuitur; (continendæ ſcil. in ore aquæ conſilium:) ab Arriano, Apollonio adſcribitur. *Idem.*

Μὴ τοὺς ἀνδριάντας περιλάμβανε. *Ne ſtatuas amplectere.*] Hoc eſt, ne ſpectari velis ab aliis, aut conſpici à multis; ut ii quibus multi potentiores vim faciunt; qui & opem populi implorant, ſtatuis conſcenſis quiritantur, & multitudinem circa ſe congregant. *Sneeanus.*

Procul omni dubio Epictetus Dio-

genem vel aliquem Cynicæ Sectæ philoſophum reſpicit, qui media hyeme nudi ſtatuas marmoreas, nive perfuſas, & æneas amplectebantur.

In quo exultantem Diogenem interrogavit Lacon, algeret? Negante illo, quid igitur (inquit) magnum præſtas?

οα'.

Ἰδιώτου στάσις καὶ χαρακτήρ· οὐδέποτε ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξω. Φιλοσόφου στάσις καὶ χαρακτήρ. [1] πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ.

Cap. LXXI.

Plebeji ſtatus & nota eſt, nunquam à ſe ipſo vel damnum expectare, vel utilitatem: ſed à rebus externis. Philoſophi ſtatus & expreſſa imago eſt, omnem utilitatem & damnum à ſemet ipſo expectare.

1 Πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾶν. *Omnem utilitatem & damnum à ſeipſo exſpectare.*] Utilitatem, ſi recte ſentiat, & naturæ congruenter vivat: damnum, ſi contra.

Nos vero & ponimus & ſumimus
ſecures.
Arbitrio popularis auræ:

Ut canit Horatius, Poëta inter Lyricos optimus. *Wolfius.*

οβ'.

Σημεῖα προκόπτοντος. [1] οὐδένα ψέγει, οὐδένα ἐπαινεῖ, οὐδένα μέμφεται, οὐδενὶ ἐγκαλεῖ· οὐδὲν περὶ ἑαυτοῦ λέγει, ὡς ὄντος τινὸς, ἢ εἰδότος τι. ὅταν ἐμποδισθῇ τι, ἢ κωλυθῇ, ἑαυτῷ ἐγκαλεῖ· κἂν τις αὐτὸν ἐπαινῇ, καταγελᾷ τοῦ ἐπαινοῦντος αὐτὸς παρ' ἑαυ-

Cap. LXXII.

Signa proficientis ſunt, neminem reprehendere, neminem laudare, neminem culpare, neminem accuſare: nihil de ſe ipſo prædicare, quaſi aliquis ſit, aut aliquid ſciat. Cum in aliqua re impeditus fuerit, aut prohibitus; ſe ipſum accuſat. Si ab aliquo laudatur; ſecum ipſe

ἑαυτῷ· κἂν ψέγῃ, οὐκ ἀπολογεῖται· περίεισι δὲ, καθάπερ οἱ ἄρρωστοι, εὐλαβούμενός τι κινῆσαι [2] τῶν καθισαμένων πρὶν πῆξιν λαβεῖν. [3] ὄρεξιν ἅπασαν ἤρηκεν ἀφ' ἑαυτοῦ· τὴν δ' ἔκκλισιν εἰς μόνα τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν μετατέθεικεν. ὁρμῇ πρὸς ἅπαντα ἀνειμένῃ χρῆται. ἂν ἠλίθιος ἢ ἀμαθὴς δοκῇ, οὐ πεφρόντικεν· ἑνί τε λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παραφυλάσσει, καὶ ἐπίβουλον.

ipſe deridet laudatorem: ſi reprehenditur, non defendit ſe: ſed ritu infirmorum circuit, metuens ne ſtatum illum convellat, priuſquam is confirmetur. Omne deſiderium à ſe dependens habet: averſationem ad ea ſola, quæ naturæ eorum repugnant quæ nobis parent, tranſtulit. Appetitione ad omnia remiſſa utitur. Sive ſtolidus ſive indoctus habeatur, non curat. Denique, ut inimicum & inſidiatorem, ſe ipſum obſervat.

1 Οὐδένα ψέγει. *Neminem vituperat.*] Scilicet curioſitate aliqua rerum alienarum, aut cæco ſui amore impulſus. Agrippinum laudat ipſe Epictetus: ſed cur? ut ejus exemplum alii imitentur. Alios reprehendit: quamobrem? ut emendentur. Videtur igitur hæc ſententia *μετὰ προσδιορισμοῦ τινος* intelligenda. *Wolfius.*

2 Τῶν καθισαμένων.] Alii codices habent, *τῶν καθεστώτων.* Sed optime *τῶν καθισαμένων*, pro *ἀποκαθισαμένων*, eorum quæ incipiunt reſtitui in integrum: ut ſignificetur initium, *καὶ τὰ πρῶτα* recuperandæ valetudinis.

3 Ὄρεξιν ἅπασαν ἤρηκεν ἀφ' ἑαυτοῦ.] Alii ἦρχε, vel εἴρηκεν, utique perperam. Sed quia ſequitur, Appetitione remiſſa utitur: pro εἴρηκεν legendum videtur ἤρτηκεν, ab ἀρτάω. Omne deſiderium ex ſeſe aptum habet, ut apud Platonem in Epitaphio, ὅτῳ ἀνδρὶ ἐξ ἑαυτοῦ πάντα ἤρτηται. Cic. in Paradoxis: Nemo non beatiſſimus eſſe poteſt, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quique in ſe uno ponit omnia. In Catone interpretatur, bona omnia à ſe ipſo petere. Sententia Epicteti eſſe videtur: Eum qui proficiat, nihil deſiderare, quo fruſtrari poſſit. Sed ſi quis Simplicianam ὀρέξεως & ὁρμῆς diſtinctionem hic ſequi mavult, non impedio. *Wolfius.*

Non tanti fuerit variantes omnes hujus loci lectiones (ἦρχεν: ἦρκεν, ἦρξεν: ἤρυκεν: εἴρηκεν: ἤρηκεν, *&c.*) colligere: cum certum cuivis eſſe queat, ad cap. 7. oculos reflectenti (τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε· quo & illa pertinent cap. 4. τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς· τὰ δὲ ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν:) ἦρεν, ut in *Paraphraſi*: vel ἦρκεν, ſi quis ita malit, aut ἤρηκεν (eodem enim redeunt:) rectum eſſe. Quare autem & quatenus τὴν ὄρεξιν excludendam ſanxerit Epictetus, multis diſputat Simplicius in caput Epicteti 7. quæ ibi

(ſi cui animus eſt) legantur. Plures enim cauſas ſive interpretationes comminiſcitur. Negari tamen (præter ea quæ objicit Simplicius) haud poteſt, Epictetum in ſpeciem ſibi contradicere; cum hic etiam, (cap. 19. ἂν καὶ θέλεις ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τοῦτο δύνασαι· τοῦτο οὖν ἄσκει ὃ δύνασαι.) apud Arrianum autem ſæpiſſime, τὴν ὄρεξιν legitimo uſu circumſcriptam, admittat. Reſpondeat aliquis fortaſſe, non eosdem eum ſemper alloqui: alia, ad *idiotas*: alia, ad *philoſophos*: alia denique ad *proficientes* pertinere: ut hic Simplicius. Sed verior (ut opinor) reſponſio, duplicem illum conſtituere τὴν ὄρεξιν: aliam, quæ ad ea quæ ſunt in noſtra poteſtate, reſtringitur: aliam, quæ ad res etiam externas, quæ *concupiſcentia* quoque non male dicatur, extenditur. Priorem illam limitibus iſtis concluſam, nomine tenus & καταχρηστικῶς ita vocari: hanc autem quamvis non omnino, ſi temperetur, illicitam, rem tamen eſſe periculoſam & quam facilius ſit omnino non admittere, quam admiſſam cum ratione temperare. *Caſaubonus.*

ογ΄.

Ὅταν τις ἐπὶ τῷ νοεῖν καὶ ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι τὰ Χρυσίππου βιβλία σεμνύνηται, λέγε αὐτὸς πρὸς σαυτόν, ὅτι εἰ μὴ Χρύσιππος ἀσαφῶς ἐγεγράφει, οὐδὲν ἂν εἶχεν οὗτος, ἐφ' ᾧ σεμνύνηται. ἐγὼ δὲ τί βούλομαι; [1] καταμαθεῖν τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ ἕπεσθαι. ζητῶ οὖν, τίς ἐστιν ὁ ἐξηγούμενος· καὶ ἀκούσας ὅτι Χρύσιππος, [2] ἔρχομαι πρὸς αὐτόν. ἀλλ' οὐ νοῶ τὰ γεγραμμένα. ζητῶ οὖν τὸν ἐξηγούμενον καὶ μέχρι τούτων οὔπω σεμνὸν οὐδέν. ὅταν δὲ εὕρω τὸν ἐξηγούμενον, ἀπολείπεται χρῆσθαι

τοῖς

CAP. LXXIII.

Si quis intelligentia & explicandi facultate librorum Chryſippi gloriatur, ipſe tibi dic: Niſi obſcure ſcripſiſſet Chryſippus, nihil haberet ille quo gloriaretur. Ego vero quid cognoſcere ſtudeo? Naturam; & hanc ſequi. Quæro igitur, quis ſit ejus interpres. Cum audiero, Chryſippum eſſe: eum convenio. At ſcripta non intelligo. Quæro igitur enarratorem. Ac hactenus quidem nihil præclari. Cum autem enarratorem invenero, reliquum eſt, uti præceptis; id quod ſolum præclarum

eſt.

τοῖς παρηγγελμένοις· τοῦτο αὐτὸ μόνον σεμνόν ἐστιν. ἂν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐξηγεῖσθαι θαυμάσω, τί ἄλλο ἢ γραμματικὸς ἀπετελέσθην ἀντὶ φιλοσόφου; πλήν γε δὴ, ὅτι ἀντὶ Ὁμήρου, Χρύσιππον ἐξηγούμενος. μᾶλλον οὖν, ὅταν τις εἴπῃ μοι, ἐπανάγνωθί μοι Χρύσιππον, ἐρυθριῶ, ὅταν μὴ δύνωμαι ὅμοια τὰ ἔργα καὶ σύμφωνα ἐπιδεικνύειν τοῖς λόγοις.

eſt. Sin ipſam enarrationem admiratus fuero, quid aliud niſi Grammaticus philoſophi loco evaſi? eo duntaxat excepto, quod pro Homero Chryſippum enarro. Magis igitur, cum quis à me petierit, prælegi ſibi Chryſippum, erubeſco: cum facta nequeo ſimilia verbis & conſentanea præſtare.

1 Καταμαθεῖν τὴν φύσιν. *Naturam cognoſcere.*] Eam ſcilicet, quæ homini divinitus tributa eſt: hoc eſt, ſtudeo cognoſcere, qua conditione me Deus in terris eſſe ac vivere velit. qua de re vide ſis Perſium, Sat. III. *Wolfius.*

2 Ἔρχομαι πρὸς αὐτόν.] Ex alio codice Wolfius legebat; ἔρχῃ ἐπ' αὐτόν.

οδ'. CAP. LXXIV.

Ὅσα προτίθεται, τούτοις ὡς νόμοις, [1] καὶ ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς τι τούτων, ἔμμενε. [2] ὅ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις περὶ σοῦ, μὴ ἐπιστρέφου· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ἐστὶ σόν.

Propoſita hæc obſerva tanquam leges, iiſque citra piaculum non violandis immorare. Quicquid autem de te dictum fuerit, id ne curato. Id enim non jam tui eſt arbitrii.

1 Καὶ ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς τι τούτων.] Iſta Salmaſianæ quoque eſt editionis lectio: ex ingenio ita concinnata; an in veteribus libris inventa, neſcio. Aliter certe quas vidi editiones. Wolfiana, anni partæ Sal. 1596. καὶ ὡς ἀσεβήσων παραβαινόμενος, ἐμμ. quæ ut ad vulgatam propius accedit, ita mihi maxime probatur. Eadem tamen utriuſque lectionis ſententia, ut minus neceſſaria ſit de verbis contentio. *Caſaubonus.*

2 Ὅτι δ᾽ ἂν ἐρῇ τις περὶ σοῦ, μὴ ἐπιστρέφου. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ᾽ ἔστι σόν. *Quicquid autem de te dictum fuerit, id ne curato. Id enim non jam tui eſt arbitrii.*] Reſpicitur hic ad caput XXIX. Ac ſi dicat: quid alii de te loquantur, curare noli. Innuit enim, fore multos, qui dicant, ſubito te ſapientem rediiſſe: quique rogent, unde iſtud ſupercilium? & id genus alia. Non enim, quid illi dicant, quid non dicant, noſtri eſt arbitrii. *Snecanus.*

οέ.

Εἰς ποῖον ἔτι χρόνον ἀναβάλλῃ, τὸ τῶν βελτίστων ἀξιοῦν σεαυτὸν, καὶ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν [1] τὸν διαιροῦντα λόγον; παρείληφας τὰ θεωρήματα, [2] οἷς ἔδει σε συμβάλλειν, [3] καὶ συμβέβληκας. ποῖον ἔτι διδάσκαλον προσδοκᾷς, ἵνα εἰς ἐκεῖνον ὑπερθῇς τὴν ἐπανόρθωσιν ποιῆσαι τὴν σεαυτοῦ; οὐκ ἔτι εἶ μειράκιον, ἀλλὰ ἀνὴρ ἤδη τέλειος· ἂν τοίνυν ἀμελήσῃς, καὶ ῥαθυμήσῃς, [4] καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων ποιῇς; [5] προθέσεις ἐκ προθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ᾽ ἄλλαις ὁρίζῃς, [6] μεθ᾽ ἃς προσέξεις σεαυτῷ, λήσεις σεαυτὸν οὐ προκόψας, ἀλλ᾽ ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. ἤδη οὖν ἀξίωσον σεαυ-

CAP. LXXV.

Quouſque tandem differes præſtantiſſima quæque tibi vendicare, & nullatenus diſtinctionem rationis violare? Accepiſti præcepta, quæ amplectenda tibi fuerunt, eaque amplexus es. Qualem igitur adhuc doctorem exſpectas, cujus in adventum, tui correctionem differas? Non jam adoleſcens es, ſed matura ætate vir. Itaque ſi neglexeris & ceſſaris, ac ſubinde moræ moram, propoſito propoſitum adjunxeris: & dies alios poſt alios conſtitueris; non animadvertes, nihil te profeciſſe, ſed hominem plebejum fore tam viventem quam morientem. Nunc igitur viri perfecti & proficientis vitam tibi ſume: ac quicquid tibi viſum fuerit optimum, ea

σεαυτὸν βιοῦν ὡς τέλειον, καὶ προκόπτοντα, καὶ πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον, ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος· κἂν ἐπίπονόν τι, ἢ ἡδὺ, ἢ ἔνδοξον, ⁷ἢ ἄδοξον προσάγηται, μέμνησο, ὅτι νῦν ὁ ἀγὼν, ⁸καὶ ἤδη πάρεστι τὰ ὀλύμπια, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναβάλλεσθαι, ⁹καὶ ἔτι παρὰ μίαν ἧτταν καὶ ἔνδοσιν ἢ ἀπόλλυται προκοπὴ, ἢ σώζεται. Σωκράτης οὕτως ἀπετελέσθη, ἐπὶ πάντων προσάγων ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλῳ προσέχων ἢ τῷ λόγῳ. σὺ δὲ, εἰ καὶ μήπω εἶ Σωκράτης, ὡς Σωκράτης γε, εἶναι βουλόμενος, ὠφείλεις βιοῦν.

ea lex ſit inviolabilis. Ac ſi quid laborioſum, aut ſuave, aut glorioſum, aut ignominioſum ingruerit; memento, tum adeſſe diſcrimen, tum inſtare Olympia, nec licere differre: ac profectum una clade ac remiſſione vel perire, vel retineri. Itaque Socrates in eum evaſit qui fuit; cum in omnibus ſe ipſe promoveret, cum nemini auſcultaret niſi Rationi. Tu vero etſi nondum es Socrates, ſic tamen, ut qui Socrates eſſe velis, debes vivere.

1 Τὸν διαιροῦντα λόγον. *Rationem dividentem* : ſeu, *diſtinctionem rationis* : aut, ſi magis placet, *orationem diſtributricem.*] Eam partitionis rationem intelligo, qua initio dixit, quædam in poteſtate noſtra eſſe, quædam non eſſe. Quid vero ſi τὸν δὴ αἱροῦντα λόγον legas? Frequens Stoïcis formula, ὅσα ἂν ὁ λόγος αἱρῇ. *Wolfius.*

Τὸν διαιροῦντα λόγον.] Obſcure nimis doctiſſ. Wolfius, (Politianum ſecutus) *diſtinctionem rationis* : qui tamen in notis recte exponit. Eſt autem ὁ διαιρῶν λόγος non aliud hic, quam διαίρεσις, ſive *diſtinctio* : celebris illa nimirum primis capitibus poſita *diſtinctio*, ut præcipuum philoſophiæ Stoïcæ fundamentum: quam etiam in iſtius ſectæ philoſophorum ſcriptis toties inculcatam reperimus. Epictetus hic cap. 24. εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ. apud Gellium, (lib. 1, cap. 2.) μέμνησο ταύτης τῆς διαιρέσεως: in paucis bis lineis. Erant t. & aliæ διαιρέσεις magni in hac philoſophia uſus, quas Antoninus imperator ſæpius commemorat. Apud Senecam (De Benef. 7. 2.) *& ſine mora ulla veniat illa turpis honeſtique diſtinctio*. Idem Epiſt. 71. *Socrates hanc ſummam dixit eſſe ſapientiam, bona malaque diſtinguere.* Sed t. non eſt contemnenda Wolfii, quæ mihi quoque dudum venerat in mentem, conjectura,

ſcri-

ſcriptum forte fuiſſe, *τὸν δὴ αἱροῦντα λόγον.* Eſt autem (ut omnes norunt, qui Philoſophos vel à limine:) ὁ *αἱρῶν λόγος* uſitatiſſima Philoſophis, (ſed & aliis, ut Herodoto:) formula, pro *λόγος ὀρθὸς*, ſeu *recta ratio.* Mihi hujus conjecturæ, ſive lectionis præcipuum fundamentum in iſtis Simplicii, hæc enarrantis Epicteti, verbis: *καὶ τὸ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν ὀρθὸν λόγον.* quod & infra verbis inſignibus repetere videtur; *πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον, ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος.* Sed tamen particula *δὴ* nihil hic opus: imo orationi obſtat; niſi (quod minus probo,) mutetur interpunctio. Sed nec illud mirum, qui *τὸν αἱροῦντα λόγον* non intelligerent, maluiſſe, atque ita (quia jam in ſuperioribus ita obſervarant, ut oſtendimus:) ſcripſiſſe, *τὸν διαιροῦντα.* Sed utcunque legas, *τὸν αἱροῦντα* vel *τὸν διαιροῦντα*, manifeſta eſt utriuſque locutionis ratio, nec hic incommoda. *Caſaubonus.*

2 Οἷς ἔδει σε συμβάλλειν.] Omnes quas vidi editiones ita legunt Salmaſiana excepta, quæ habet: *οἷς ἔδει σε συμβαλεῖν.*

3 Καὶ συμβέβληκας.] Wolfius in quod. cod. invenit: *καὶ συμβέβηκας.*

4 Καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων ποιῇς.] Ex codice quodam Wolfius ſuæ editioni hanc variam lectionem adſcripſit; *Καὶ μεθ' ὑπερθέσεως ποιῇς.*

5 Προθέσεις ἐκ προθέσεων.] Simplicius, & *Paraphr.* (omiſſis iſtis, *ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων*: quæ etiam abſunt à Salmaſiana edition.) *προθεσμίας ἐκ προθεσμιῶν*: quod fortaſſe verius. *Caſaubonus.*

† 6 Μεθ' ἃς προσέξεις σεαυτῷ.] Abſunt hæc a verſione. quæ reddas: *poſtquam tibi ipſe attenderis*; ſeu, *in te deſcenderis.*

7 Ἢ ἄδοξον προσάγεται.] Hæc verba neque in Salmaſiana, neque in editione Caſauboniana conſpiciuntur. Nos ſequentes alias, ea maxime neceſſaria exiſtimamus.

8 Καὶ ἤδη πάρεστι τὰ Ὀλύμπια. *Tum inſtare Olympia.*] Significat, in propinquo eſſe tempus, quo aut vincendum aut ſuccumbendum, prout in Olympico certamine fiebat. Egregie Perſius perſtringit ſocordiam eorum, qui vitæ emendationem dietim proferebant. Quem vide ſis Satyra v. *Snecanus.*

9 Καὶ ἔτι παρὰ μίαν ἧτταν καὶ ἔνδοσιν.] Cum hac editione noſtra quoque Salmaſiana convenit: Sed Caſauboniana habet: *καὶ ὅτι παρὰ μίαν, &c.* Similique modo Wolfiana, quæ inſuper pro varia lectione textui adpoſuit: *οὐκέτι καὶ ὅτι παρὰ μίαν, &c.*

De his verbis operæ pretium, quæ ſcribit b. m. Parens in Perſ. Sat. 5. niſi qui valde feſtinat, adiiſſe. *Caſaubonus.*

οϛ'.

Πρῶτος καὶ ἀναγκαιότατος τόπος ἐν φιλοσοφίᾳ, ὁ τῆς χρήσεως [1] τῶν θεωρημάτων· οἷον, [2] ὁ τοῦ μὴ ψεύδεσθαι. δεύτερος, ὁ τῶν ἀποδείξεων· οἷον, πόθεν ὅτι οὐ δεῖ ψεύδεσθαι. τρίτος, ὁ αὐτῶν

Cap. LXXVI.

Primus & maxime neceſſarius in philoſophia locus eſt is, qui agit de uſu decretorum, veluti, de non mentiendo. Alter, qui demonſtrationes tractat; veluti, cur non ſit mentiendum. Tertius, qui

αὐτῶν τούτων βεβαιωτικός, [3] καὶ διαρθρωτικός. οἷον, πόθεν ὅτι τοῦτο ἀπόδειξις; τί γάρ ἐστιν ἀπόδειξις; τί ἀκολουθία; τί μάχη; τί ἀληθές; τί ψεῦδος; οὐκοῦν ὁ μὲν τρίτος τόπος ἀναγκαῖος διὰ τὸν δεύτερον, ὁ δὲ δεύτερος διὰ τὸν πρῶτον. ὁ δὲ ἀναγκαιότατος, καὶ ὅπου ἀναπαύεσθαι δεῖ, ὁ πρῶτος. ἡμεῖς δὲ ἔμπαλιν ποιοῦμεν. ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ τόπῳ διατρίβομεν, [4] καὶ περὶ ἐκεῖνόν ἐστιν ἡμῖν ἡ πᾶσα σπουδή. τοῦ δὲ πρώτου παντελῶς ἀμελοῦμεν. Τοιγαροῦν ψευδόμεθα μέν, [5] πῶς δὲ ἀποδείκνυται, ὅτι οὐ δεῖ ψεύδεσθαι, πρόχειρον ἔχομεν.

qui has ipſas confirmat & diſtinguit; veluti, quei fiat ut iſta ſit demonſtratio? quid enim ſit demonſtratio? quid ſit conſequentia? quid pugna? quid verum? quid falſum? Quare tertius locus neceſſarius eſt propter ſecundum, ſecundus propter primum. Maxime autem neceſſarius eſt, & in quo conquieſcendum ſit, primus. Nos vero diverſum facimus. Nam in tertio loco immoramur, in eoque omne ſtudium noſtrum conſumimus: primum autem prorſus negligimus. Proinde mentimur quidem, & quomodo tamen demonſtretur non eſſe mentiendum, in promptu habemus.

1 Τῶν θεωρημάτων] Wolphius & Plantiniana, τῶν δογμάτων. Multis tamen in locis τῶν θεωρημάτων uſum commendat. Capite præcedenti, Παρείληφας τὰ θεωρήματα. Et cap. LXIX. Καὶ σὺ τοίνυν μὴ τὰ θεωρήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυε. Et ita quoque aliis in locis.

2 Ὁ τοῦ μὴ ψεύδεσθαι.] Id eſt, non decipi: quod aliis verbis, ἄπλωτον εἶναι ἐν τῷ λόγῳ: apud Diog. Laërtium, in Zenone. Non enim de *non mentiendo* (ut hic interpretes, perperam:) vel, *ne quis mentiretur* præcepta continebant iſta Stoïcorum dogmata; ſed ne quis *falleretur*; puta, bona pro malis; mala pro bonis amplectens; in quo fælicis aut infælicis vitæ cardo præcipue vertitur. Alio ſenſu, fateor, apud Stobæum, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφὸν, ἀλλ᾽ ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν. & quæ ibi ſequuntur: quod non mirum, cum eadem vox ψεύδεσθαι & *falli*, & *mentiri* vulgo ſignificet. Et ſane ſi quis iſta ſubtilius rimetur, dicat fortaſſe *non falli*, & *non mentiri*, eodem recidere; quia ſi quis

bona

boni & *mali* naturam probe perſpectam habet, nullis ille minis, nullis illecebris à vero tum in verbis tum in factis (*πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος* à cœleſti hæreditate, *Apocal.* 22. 25. excluſus:) abducetur. Sed hæc ſubtiliora, an ſublimiora? quæ pauci intelligunt; pauciores, etiam qui ſe *veritatis* præcones, & duces aliis venditant, obſervant. *Caſaubonus.*

3 *Καὶ διαρθρωτικός.*] Ita Salmaſiana, & aliæ quædam editiones. In quibuſdam legi *καὶ διαριστικός*, aſt vocis ſignificatio me latet; quia Græcum non eſt. Wolfius præter hanc lectionem ſuæ editioni pro varia lectione, adſcripſit vocem, *διαριθμητικός*.

4 *Καὶ περὶ ἐκεῖνον.*] Præter hanc lectionem Wolfius habet, *καὶ περὶ ἐκείνων*.

5 *Πῶς δὲ ἀποδείκνυται ὅτι οὐ δεῖ ψεύδεσθαι.*] Aliam lectionem Wolfius huic adjecit, nempe: *πῶς δὲ δεῖ ἀποδεικνύναι ὅτι οὐ ψεύδεσθαι.*

οζ'.

1 Ἐπὶ παντὸς προχείρου ἑκτέον ταῦτα.

2 Ἄγε δή με, ὦ Ζεῦ, καὶ σύ ἡ πεπρωμένη,
Ὅποί ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος,
Ὡς ἕψομαι σπουδαῖος ἠδὲ ἄοκνος.
Ἐὰν δὲ μὴ ἐθέλω, οὐχ ἧττον ἕψομαι.

CAP. LXXVII.

In quovis incepto hæc optanda ſunt.

Me, Jupiter, duc, fortis & Neceſſitas,
Quocunque veſtro deſtinatus numine
Sum: nam volens ſequar. Minus quod ſi velim,
Sequar coactus, improbuſque & impius.

1 *Ἐπὶ παντὸς προχείρου.*] Ex Simplicio vera lectio fuerit, *ἐπὶ π. ἐκ προχείρου*. Sed poteſt ferri, quod hic iſta *παντὸς προχείρου* (quamvis *τὸ πρόχειρον* eo ſenſu non obvium:) copulentur; cum alioquin *ἔργου* aut tale quid quod *τῷ παντὸς* reſpondeat, ſubintelligendum ſit. *Caſaubonus.*

2 *Ἄγε δή με.*] Primum hoc totum, teſte Simplicio, Cleanthis eſt, Stoïci philoſophi, Aſſo nati, qui fuit Zenonis diſcipulus, Chryſippi magiſter. Cujus ſtatuam in Aſſo magnificentiæ Romanæ ſpecimen ſibi viſam teſtatur Simplicius ad hunc locum. *Snecanus.*

οη'.

1 Ὅστις δ' ἀνάγκῃ συγκεχώρηκε καλῶς,
Σοφὸς παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖα ἐπίσταται.

CAP. LXXVIII.

Neceſſitati qui probe ſe accommodat,
Sapit: eſtque rerum divinarum conſcius.

1 *Ὅστις δ' ἀνάγκῃ.*] Totum caput hoc nihil continet niſi duos jambos Euripidis Tragici. *Snecanus.*

οθ'. 1 Ἀλ-

οθʹ. CAP. LXXIX.

1 Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον· Ὦ Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω. ἐμὲ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ.

Sed & tertium illud: *O Crito, ſi Diis ita viſum fuerit, ita fiat. Me autem Anytus & Melitus occidere ſane poſſunt, lædere vero non poſſunt.*

1 Duo dicta hoc continentur. Prius Socratis eſt, è Critone Platonis deſumptum. Alterum ſumptum eſt ex Socratis Apologia Platonica; ubi de Socratis accuſatoribus Anyto & Melito illud dicitur. *Simplicius.*

Mirum eſt, ſymbolum Epicteti *ἀνέχου καὶ ἀπέχου.* Suſtine & abſtine, eſſe prætermiſſum. Et Euripideum illud, *οἰστέον κ' ἐλπιστέον.* Tolerandum & ſperandum. Mihi vero precatio illa Euripidea valde probatur:

Ὦ Ζεῦ πατήρ τε καὶ σοφὸς κλήζῃ θεὸς
Βλέψον πρὸς ἡμᾶς, καὶ μετάστησον κακῶν.

Quam eleganter convertit vir doctiſſimus Vincentius Obſopœus:

Juppiter alme parens, ſapiens, juſtiſſimus idem.
Reſpice nos miſeros, atque medere malis. Wolfius.

Non omnes Epicteti ſententias hoc Enchiridio contineri, illis conſtat, qui diſſertationes Arriani de Epicteti diſputationibus legerunt. Ac proinde nemo quoque mirabitur, hic non reperiri illud decantatum Epicteti dictum, *Ἀνέχου, καὶ ἀπέχου. Suſtine, & abſtine.* Quin imo comparent in Agellio & Stobæo nonnulla Epicteto attributa, quæ ne quidem apud Arrianum reperias. *Snecanus.*

Epicteti Enchiridii finis.

ΕΠΙΚΤΗ-

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ,

Τέχνη ἀνθρώπων διορθωτική. ὑπο-
θῆκαι ἅς εἰς ὑπόθεσιν ἑαυτῶν γε-
γράφασι σπουδαῖοι, καὶ ὠνό-
μασαν Ἐγχειρίδιον.

MERICUS CASAUBONUS

Primus edidit, vertit & notas
addidit.

LECTORI.

DE hac Enchiridii Paraphraſi *quæ dicamus hic in genere, pauca ſuperſunt, præter ea quæ jam dicta ſunt. Antiquam eam eſſe, & ævi melioris, ſuperioribus in* Notis *obſervata non pauca quæ fidem faciant. Quibus addas certas voces & loquendi genera,* πολιτεία· ἐνάρετος πολιτεία· ἀνακείμενοι τῷ θεῷ, *&c. proprio quodam veterum Patrum uſu, ad res Chriſtianorum, monachorum præcipue, traducta: ut non uni pridem obſervatum, & nulli in eorum ſcriptis cum cura verſato, non ſatis notum. Dictio ubique pro argumento, ſimplex & pura; tali ævo conveniens. Verbum unum aut alterum fortaſſe, quod ſequioris, aut certe inclinantis ævi videri poſſit:* ἡσυχαστής. κοιδός. *Sed quæ tamen Juſtiniani ævo, id eſt, ante mille annos, jam nota, & in uſu communi: fortaſſe etiam non uno ante illum ſæculo. De utroque aliquid, in accuratiſſimo, doctiſſimus Meurſius, Gloſſario. Plura olim nobis notata melioris ævi in hac* Paraphraſi *ex collatione cum aliis ſcriptis veſtigia, quæ jam (chartis amiſſis) non occurrunt. Diligens Lector, cui librorum copia, & pro copia voluntas, hoc ſpecimine incitatus, cætera facile ſupplebit. Cæterum, quod ad me primo miſſum eſt exemplar, ex* Sionenſis *Collegii Londinenſis melioris no-*

tæ Manuſcripto libro, qui iſtius argumenti ſcripta plurima continebat, tranſcriptum fuiſſe literæ ſimul tum miſſæ perhibebant. Iſtud apographum quam emendatum fuerit, non poſſum nunc, quia dudum mihi periit, dicere. Secundum hoc, quod exhibemus, multis certe mendis ſcatebat: quas omnes, aut certe plurimas, ex accuratiore cum Manuſcripto collatione tolli poſſe, confidebam. Quam ad rem, cum amicorum quorundam opera, quia mihi minus erat commodum, uſus eſſem; illi poſt diuturnam explorationem Manuſcriptum in iſto Collegio nullum tale jam reperiri renuntiant. Abſit, ut omnino perierit. Inſignis hæc certe, (ſi ita res haberet) cuſtodum incuria, vel perfidia fuerit. Nobis tamen interim hæc expectationis noſtræ fruſtratio permoleſta accidit. Hac igitur ſpe & ope deſtituti, correctis quæ ſatis obvia cuivis & manifeſta; in cæteris, correctiones noſtras & conjecturas in oppoſitis oris appoſuimus: & vix puto locum ullum repertum iri, ex quo non fæliciter, aut probabiliter nos expedi-verimus. Sciat autem Lector, cum priora aliquot capita Paraphraſeos, *parum aut nihil ab* Enchiridio *differant; ne, quod ajunt, in muſtaceo laureolam; libenter feciſſe nos, ut Wolfii, viri doctiſſimi & harum rerum intelligentiſſimi verſionem, retineremus. Ubi res aliter ſuaſit, reddita in pleriſque facti ratione; aliter obſervaſſe.*

[ΕΠΙΚΤΗ-

[ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ,] [EPICTETI,]

[1] Τέχνη ἀνθρώπων διορθωτική. Ὑποθῆκαι ἃς εἰς ὑπόθεσιν ἑαυτῶν γεγράφασι σπουδαῖοι, καὶ ὠνόμασαν, Ἐγχειρίδιον.

Ars humanæ vitæ emendatrix: Præcepta ſcilicet, quæ ad propriam commonitionem viri graves, & virtute præditi conſcripſere.

ά.

Τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν· τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν ὑπόληψις, ὁρμή, ὄρεξις, ἔκκλισις· καὶ ἑνὶ λό-

I.

Res quædam in poteſtate noſtra ſunt: quædam non ſunt. In noſtra poteſtate eſt opinio, appetitio, deſiderium, averſatio; & ut uno com-

1 Ἐπικτήτου τέχνη ἀνθρ. διορθωτική.] Hic *Enchiridii* quoque titulus in quibuſdam, ut videtur, libris repertus. Ita enim in editione Plant. An. Dom. 1585. omnium accuratiſſima, exhibetur: [Epicteti *Enchiridion:* hoc eſt, pugio, ſive *Ars humanæ vitæ correctrix.*] Niſi quis viſam Plantino hanc *Paraphraſin*, & inde ſumptum titulum, veriſimilius credat: quod non adeo mihi probabile. Et nunc venit in mentem, pridem Barthii *Adverſaria*, (ab eo tempore nunquam mihi viſa) volventem, obſervare me, Epictetum profeſſione fuiſſe Chriſtianum, ſatis illum confidenter aſſerere. Præcipiti hoc ille (ut alia, ni fallor, in iſtis *Adverſariis* haud pauca,) ſine dubio judicio: ſi quidem ſunt illa Epicteti, quæ nos ut Epicteti legimus, & omnis retro ætas eſſe credidit. Dubitet tamen aliquis, an viſa hæc illi fortaſſe *Paraphraſis*, tam temerarii judicii cauſa fuerit. Sed ut ad Plantinianum titulum redeamus: Poteſt etiam, ut à Simplicio ſint iſta verba: Τέχνη ἀνθρ. διορθωτική, Ita enim etiam in illo, ubi de *titulo* agit, reperimus; εἰς μίαν πάντα τείνει τέχνην, τὴν διορθωτικὴν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Aut certe etiam Simplicius in ſuo codice repererit, & inde ſunt iſta.

λόγῳ, ὅσα ἡμέτερα ἔργα. Οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαὶ, καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα. Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν εἰσὶ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα. τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. Μέμνησο οὖν ὅτι ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα, ἐλεύθερα οἰηθῇς· καὶ τὰ ἀλλότρια, ἴδια· ἐμποδισθήσῃ, λυπηθήσῃ, ταραχθήσῃ, μέμψῃ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. Ἐὰν δὲ τὰ σά σοι μόνα οἰηθῇς σὰ εἶναι, τὰ δὲ ἀλλότρια, ἀλλότρια· οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐδένα μέμψῃ, οὐκ ἐγκαλέσῃ τινὶ, ἄκων πράξεις οὐδὲν, ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις. βλάψαι γάρ σε οὐδεὶς δύναται.

complectar verbo, quælibet noſtræ actiones. Noſtri arbitrii non ſunt, corpus, pecunia, gloria, imperia: ad ſummam, ea quæ ipſi non agimus omnia. Ac ea quidem, quæ nobis parent, libera ſunt natura ſua; nec prohiberi ab ullo, nec impediri poſſunt. In quæ autem ipſi jus nullum habemus, ea ſunt infirma, obnoxia ſervituti, obnoxia impedimentis, aliena. Proinde memento, ſi ea quæ natura ſerviunt, libera putaris, & aliena pro tuis habueris; fore ut impediaris, doleas, perturberis, Deum homineſque accuſes. Sin ea ſola tua exiſtimaris, quæ tua ſunt; aliena vero quæ ſunt aliena; te nemo coget unquam, nemo te impediet, neminem accuſabis, neminem criminaberis, ages nihil invitus, inimicum non habebis: cum nemo ſit qui nocere tibi poſſit.

β'.

Τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς· τὰ δὲ ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρὸν, καὶ προηγουμένως ἑαυτῷ ἐπιμελεῖσθαι. ἐὰν δὲ ταῦτα θέλῃς, καὶ ἄρχειν, καὶ πλουτεῖν· εἰκὸς μὲν μηδὲ τούτων σε τυγχάνειν. πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εἰλικρινὴς εὐλάβεια περιγίνεται.

II.

Cum igitur tantas res appetas, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut ſis non mediocriter incitatus, atque alia penitus relinquenda, alia in præſentia omittenda cenſeas, & tui ipſius curam tibi primo loco ſuſcipiendam. Quod ſi & illa deſideraris, & magiſtratus etiam atque opes appetieris, poteſt fieri, ut nec illa conſequaris: iis certe omnino excides, per quæ ſola libertas, & vera pietas comparatur.

γ'.

2 Εὐθὺς οὖν παντὶ λογισμῷ φαντασίαν δεικνῦντι τραχεῖαν, μελέτα ἐπιλέγειν, ὅτι φαντασία εἶ, καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον. ἔπειτα

III.

Ad omnem igitur aſperiorem ſpeciem, quam cogitatio tua ſibi fingit, aſſuefacito te, ut in promptu tibi ſit ita continuo ſubjicere: viſum es animi: ſed minime, quod vide-

2 Εὐθὺς οὖν παντὶ λογισμῷ.] *Enchirid.* Εὐθὺς οὖν παντὶ φαντασίᾳ. In ſequentibus quoque non ſemel eadem mutatio, ubi in Enchiridio, vel φαντασία ut hic; vel διαλογισμοί. Atque ita veteres Chriſtiani paſſim locuti: unde in eorum ſcriptis κατὰ τῶν λογισμῶν varii tractatus, & frequentes excurſiones.

τα δοκίμαζε τοῖς κανόσι τούτοις, πότερον περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ὁ λογισμὸς, ἢ περὶ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν. καὶ ἐὰν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὀφθῇ, πρόχειρον εὐθὺς λέγειν, ὅτι οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία, τυχεῖν οὗ ὀρέγῃ. ἐκκλίσεως δὲ, τὸ μὴ περιπεσεῖν ἐκείνῳ, ὃ ἐκκλίνεις. καὶ [3] ὀρέξεως μὲν ἀποτυγχάνων, ὀδυνηθήσῃ. ἐκκλίσει δὲ περιπίπτων, γελασθήσῃ.

deris, es. Poſtea rem ad has regulas exige: Utrum in iis rebus verſetur ea cogitatio (ſeu ſpecies cogitationi tuæ oblata:) noſtræ poteſtati ſubjectis; an vero alienis. Quod ſi in alienis eam verſari percipias, in promptu ſit, illam nihil ad te attinere. Memento (præterea) appetitionis id eſſe propoſitum (ſive eam poſtulationem:) ut conſequaris quod appetis: averſationis autem propoſitum, ne in id incidas, quod averſaris. Porro, fruſtratus appetitione tua, lugebis: in id incidens, quod averſatus es, rideberis.

3 Ὀρέξεως μὲν ἀποτ. ὀδυνηθήσῃ - - - - γελασθήσῃ.] Epictetus: καὶ ὁ μὲν ὀρέξ. ἀποτ. ἀτυχής. ὁ δὲ ἐκκλ. περιπίπτων, δυστυχής. Fallor, aut hæc veterem redolent εὐλάβειαν, & ἀτυχὴς & δυστυχὴς conſulto conſilio aliter reddita. Hinc etiam quod temporum iſtorum Chriſtiani, Deorum gentilium nominibus in deſignandis hebdomadæ diebus (nec opinor ſine ratione, ut erant illa tempora:) uti, piaculare crediderunt. Quin & propria, ut docet Euſebius, quæ gentiliſmum ſaperent, nomina mutata. Alia nunc ratio; & quæ tum rationabilis εὐλάβεια, nunc ridicula ſuperſtitio fuerit. Sed hæc obiter. Ab eadem mente fortaſſe jam ſupra, Cap. 2. εἰκὸς μέν. pro eo quod in Enchiridio, τυχὸν μέν. Non conſtans tamen hic, quod merito miremur, hæc obſervatio. Eodem ſiquidem capite, τυγχάνειν, &c. & in ſequentibus iterum; ſed & τύχη, & id genus alia non ſemel. Aut igitur alia mutationis hujus ratio; aut ad rem, quam ad verba attentior author noſter, vel incautus iſta præteriit; vel ſemel quid mallet, indicaſſe contentus, labori non adeo neceſſario prudens pepercit. An potius à poſteriore aliquo monacho hæc mutatio, qui (ut multorum mos eſt) pauca tantum, & feſtinanter legit: aut ſi plura, quia tamen ſæpius occurrebat, cætera aliis emendanda reliquit?

δ'.

δ'.

Ἐὰν δὲ μόνα ἐκκλίνῃς τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπί σοι, οὐδενὶ ὧν ἐκκλίνῃς περιπέσῃ. νόσον δ' ἂν ἐκκλῖναι θέλῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, ὀδυνηρῶς διάξεις. Ἆρον οὖν τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν. τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε. ἂν γὰρ ὀρέγῃ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν τινὸς, ἀποτυγχάνειν ἀνάγκη. τῶν ἐφ' ἡμῖν ὅσον ὀρέγεσθαι καλὸν, * οὐδὲν οὔπω σοι πάρεστι. μόνον τῷ ὁρμᾷν καὶ ἀφορμᾷν χρῶ κούφως καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως, καὶ ἀνειμένως.

* Enchir. οὐδέπω σοι.

IV.

Itaque ſi ea ſolum averſare, quæ eorum naturæ, quæ in te ſunt, repugnant; in eorum quæ averſaris, nihil incides. At ſi morbum averſari velis, aut mortem, aut paupertatem, ærumnoſus vives. Averſationem igitur ab iis rebus amovebis omnibus, quæ in nobis ſitæ non ſunt: atque in eas transferes, quæ naturæ eorum, quæ noſtri arbitrii ſunt, repugnant. Appetitionem autem hoc tempore prorſus auferto; nam ſi ea, quæ arbitrii noſtri non ſunt, deſideraris; fruſtrari neceſſe erit. Ea vero quæ nobis parent, quatenus recte poſſint expeti, nondum es aſſecutus. Sed eo tantum utitor animi motu, qui ad res vel perſequendas, vel omittendas; (idque leviter, & cum exceptione, & remiſſe;) ſufficiat.

έ.

Ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείαν παρεχόντων, ἢ στεργομένων, μέμνησο λέγειν ἐν σεαυτῷ, ὁποῖόν τι ἐστὶν, ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἀρξάμενος. ἂν ποτήριον στέργῃς, ὅτι ποτήριον στέργεις. κατεαγέντος γὰρ αὐτοῦ οὐ ταραχθήσῃ. ἂν χύτραν, ὅτι φύσιν ἔχουσα, τοῦ κλᾶσθαι. ἐὰν ἀδελφὸν ἢ φίλον, ὅτι ἄνθρωπον θνητὸν ἀγαπᾷς. ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ, οὐ ταραχθήσῃ.

V.

Singulis in rebus quæ vel delectant, vel uſui ſerviunt, vel (naturali amore) diliguntur, memento tibi ſuggerere cujuſmodi (res illæ) ſint, exorſus à minimis. Si poculum diligis, te poculum diligere: ſic erit, ut eo confracto, non animo perturberis. Si ollam, te rem natura facile fragilem diligere. Si fratrem, ſi amicum; hominem, ita à natura comparatum, ut mori ei neceſſe ſit. Ita fiet, ut cum morietur, non perturberis.

ϛ'.

Ὅταν ἅπτεσθαί τινος ἔργου μέλλῃς, ὑπομίμνησκε σεαυτὸν ὁποῖόν τι ἐστὶ τὸ ἔργον. ἐὰν εἰς ἑστίασιν ἀπίῃς, προβάλλε σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν ταῖς ἑστιάσεσι. Τοὺς προτιμωτέρους εἶναι· τοὺς παρρησίας πλέον εἶναι μετέχοντας·

VI.

Opus aliquod aggreſſurus ipſe tibi ſubjicito cujuſmodi ſit illud opus. Si ad convivium abeas, ea tibi proponito, quæ fiunt in conviviis. Qui ſint honoratiores, alios: quibus magis eſſe familiaribus liceat: qui provocent (ad bibendi certamen:)

τας· ⁴ τοὺς κελεύοντας· τοὺς πολὺ πίνοντας, καὶ λοιδοροῦντάς σου τὴν ἐγκράτειαν· τοὺς ἀτάκτως συνδειπνοῦντας. οὕτω γὰρ ἀσφαλέστερον ἅψη τοῦ ἔργου. μάλιστα, ἐὰν εὐθὺς ἐπιλέγῃς, ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἑστίασιν θέλω, τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάττων. καὶ ὡσαύτως ἐφ' ἑκάστου ἔργου. οὕτω γὰρ, ἐάν τι πρὸς ὃ προέθου ἔργον, γένηται ἐμπόδιον, πρόχειρον ἔσται σοι λέγειν, οὐ τοῦτο ἤθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι. οὐ φυλάξω δὲ, ἐὰν ἀγανακτῶ πρὸς τὰ γινόμενα.

men:) qui multum bibant, & tuam temperantiam convitiis inceſſant; qui petulanter ſe gerant in menſa: (te ibi reperturum.) Sic tutius rem aggredieris: præcipue ſi mox ipſe tibi dixeris. Ad convivium abeo, ſic animatus, ut meum inſtitutum naturæ congruens conſervem. Eodemque modo in unoquoque negotio. Ita enim ſi quid impedimenti fuerit, quo minus id quod agitabas, perficeretur; in promptu quod dicas: Equidem non hoc ſolum volui, ſed & inſtitutum meum naturæ conſentaneum tueri. Non tuebor autem, ſi quæ fiunt ægre tulero.

ζ'.

Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ αὐτῶν δόγματα. Οἷον, θάνατος οὐ-

VII.

Homines perturbantur non rebus, ſed iis quas de rebus habent opinionibus. Verbi cauſa: Mors

4 Τοὺς κελεύοντας.] An τοὺς κλοπεύοντας: quia, in Epicteto, inter alia, τοὺς κλέπτοντας? Et *fures balnearii*, Catullo quoque (ut alios omittam) dicti & notati? Non puto; nec hic opportunum.

οὐδὲν δεινὸν, ἐπεὶ καὶ τοῖς μάρτυσι δεινὸν ἐφαίνετο. ὅταν οὖν ἐμποδιζόμεθα, μήποτε ἄλλον αἰτιώμεθα, ἀλλ' ἑαυτοὺς, τουτέστι, τὰ ἑαυτῶν δόγματα.

η'.

Ἀπαιδεύτου ἔργον, ἄλλῳ ἐγκαλεῖν ἐφ' οἷς πράσσει κακῶς· ἠργμένου παιδεύεσθαι, τὸ ἑαυτῷ. πεπαιδευμένου, μήτε ἄλλῳ, μήτε ἑαυτῷ.

θ'.

Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. εἰ τὸ ἱμάτιον ἐπαιρόμενον ἔλεγεν, ὅτι καλὸν εἰμὶ, οἰστὸν ἂν ἦν. σὺ δὲ ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος, ὅτι ἱμάτιον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐπὶ ἱματίῳ ἐπαίρῃ. τί οὖν ἐστὶ τὸ σὸν, εἰ μὴ χρῆσις φαντασιῶν; ὥστε ὅταν χρῆσιν φαντασιῶν κατὰ φύσιν ἔχεις, τότε μόνον ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν σεμνύνῃ.

Mors non eſt malum; alioquin enim & martyribus ita viſum eſſet. Cum igitur impedimur, ne culpemus alios unquam, ſed noſmet ipſos, hoc eſt, noſtras opiniones.

VIII.

Alios accuſare in propria calamitate, hominis eſt ineruditi: ſe ipſum, ejus qui erudiri cœperit: nec ſe, nec alium, eruditi.

IX.

Nulla aliena præſtantia efferaris animo. Si veſtis ſemet jactans diceret: *Sum pulchra*; ferendum eſſet. Tu autem, cum de veſte pulchra gloriaris, ſcito te de veſte gloriari. Quid igitur eſt tuum? Uſus viſorum: (ſive, extrinſecus oblatarum ſpecierum quæ mentem movent.) Cum igitur in uſu viſorum ita te geres, quemadmodum natura poſtulat, tum de bono (quod tuum eſt:) gloriari poſſe te, credito.

ι'.

ι.

Ὥσπερ ἐν πλοίῳ, τοῦ πλοίου τοῦ καθορμισθέντος, ἂν ἐξέλθοις ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργόν ἐστιν [5] κοχλίδας ἀναλέξασθαι ἢ * ψιμάδας συνάξαι, τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸ πλοῖον, καὶ συνεχῶς ἐπιστρέψασθαι μήτοι ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, καὶ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφέντα δραμεῖν, ἵνα μὴ δεδεμένος βληθῇς ὡς τὰ πρόβατα· οὕτως καὶ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ἐὰν δέδονται ἀδελφοὶ, ἢ φίλοι, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἴκημα, οὐδὲν κωλύει. Ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχων ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀφῆς ἐκείνους, μηδ' ἐπιστρεφόμενος. ἐὰν δὲ γέρων ᾖς, [6] μηδέποτε ἀπαλλαγῇς τοῦ πλοίου, μήποτε καλούμενος ἐλλίπῃς, καὶ δεδεμένος βληθῇς. ὁ γὰρ ἑκὼν μὴ ἑπόμενος, ἀνάγκῃ τοῦτο πείσεται.

X.

Quemadmodum in navigatione, ſubducto navigio, ſi aquatum exieris, nihil vetat, in tranſitu quaſi, etiam cochleolas legere, aut umbiliculos colligere: animo autem in navigium intento eſſe oportet; & oculos eo ſemper referre: ne forte gubernator vocet: ac tum omnia illa relinquere, ne vinctus tanquam ut oves, in navim conjiciaris: Sic & in vita pariter, ſi pro cochleola, aut umbiliculo, fratres aut amici dentur, aut propinqui, aut domus; nulla invidia eſt. At ſi gubernator vocarit, currens, relictis iſtis omnibus, ad navim redibis, neque reſpicies. Quod ſi ſenex es, à nave omnino non recedes, ne quando vocatus, vires (in via) tuæ deficiant, & vinctus conjiciaris. Quiſquis enim non volens & libens ſequitur, hoc illum pati neceſſe eſt.

5 Κοχλίδας ἀναλέξασθαι.] Cic. De Orat. lib. 2. *Non audeo dicere de talibus viris; ſed tamen ita ſolet narrare Scævola, conchas eos & umbiliculos ad Cajetam & ad Laurentum legere conſueſſe, &c.*

* γρ. ψεκάδας.

6 Μηδέποτε ἀπαλλ. τοῦ πλοίου.] Melius hoc, quam ut in *Enchiridio*; ἀπαλλ. ποτὲ τοῦ πλοίου μακράν. Sed nec Simplicius iſtud μακράν agnoſcit.

† Καθορμισθέντος *navigio ſubducto.*] Malim *navigio ad litus appulſo*, quod ſolenne eſt exituris ad aquandum. Ceterum reſtituendi locum hunc nullam equidem viro Cl. J. Gronovio earum, quas in notis ſuis ad calcem libri allegat, cauſam fuiſſe video, quin directo, quæ ibi diſputat, propoſito ſcriptoris eſſe contraria: quod quidem non aliud eſt, quam ut oſtendat, amicos, fratres, propinquos cet, homini in vita, aliud majoris curæ agenti, tanquam cochleolas & lapillos obtingere egreſſis navigio, ad aquandum. quare niſi τὸ ἀναλέξασθαι κοχλίδας ἢ ψηφίδας ad ipſum tempus τοῦ ὑδρεύσασθαι referendum putes, claudicabit ſimilitudinis inſtitutæ exemplum.

ιά.

Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα ὡς σὺ θέλεις γίνεσθαι. ἀλλὰ μᾶλλον θέλε αὐτὰ γίνεσθαι, ὡς γίνονται, καὶ ἀλύπως διάξεις.

XI.

Ne poſtules ea quæ fiunt, arbitratu tuo fieri; ſed potius ita quæque fieri velis, ut fiunt; & nunquam dolebis.

ιβ'.

Νόσος, σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· ψυχῆς δ' οὔ, ἐὰν μὴ σὺ θέλης. χώλωσις, σκέλους ἐστιν ἐμπόδιον· ψυχῆς δ' οὔ. καὶ τοῦτο ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε. Εὑρήσεις γὰρ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὸν δ' οὔ.

XII.

Morbus, corporis impedimentum; non animi, niſi ipſe velis. Claudicatio, pedis impedimentum eſt, animi non item. Et hoc, ut quæque res accidit, ſubjice tibi: invenies eas alterius cujuſpiam rei impedimentum eſſe, non tui, *[qui non corpus; ſed animus es.]

* Immo vero, *quia liber ſis & tui juris, nec animi voluntas cogi poſſit.*

ιγ'.

Ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἐμπιπτόντων πειρασμῶν, ζήτει τὴν δύναμιν ἣν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Φυσικὰς γὰρ δυνάμεις ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο νικητὰς τῶν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ προβαλλομένων. ἐὰν γυναικὸς πρόσωπον πειράζῃ σε, εὑρήσεις δύναμιν, τὴν ἐγκράτειαν. Ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις τὴν καρτερίαν. ἐὰν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν. καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

XIII.

Quæcunque tentatio [ſive afflictio] tibi contigerit; diſpice quam facultatem habeas ad [rectum] ejus uſum. Naturales enim facultates Deus nobis largitus eſt, omnium quæ inimicus (Diab.) ad nos tentandos objicit, debellatrices. Si vultus [formoſæ] mulieris te irritat, præſto eſt continentia, quam [ad remedium] adhibeas. Si dolor, tolerantia: ſi convicium, patientia. Atque ita ſi aſſueveris, non abripient te opiniones: [ſeu, rerum ſpecies extrinſecus oblatæ.]

ιδ'.

Ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα, ἀλλ' ὅτι ἀποδέδωκα. ὁ ἀδελφὸς ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. κτῆμα ἀφῃρέθη; οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλ' ἀγανακτεῖς, ὅτι κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ σοι μέλει,

διὰ

XIV.

Nunquam te quicquam perdidiſſe dicito, ſed reddidiſſe. Frater mortuus eſt? redditus eſt. Res eſt erepta? Utique & illa reddita eſt. Sed indignaris, quod improbus ille, qui eripuit. Quid id tua refert, per quem

ſuum

διὰ τίνος σε ὁ δοὺς ἀπῄτησεν; οὕτω παιδευθεὶς ὁ Ἰὼβ ἔλεγεν. Ὁ κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλετο. ἄδικον, φησὶν, ἀπομάχεσθαι τῷ λαβεῖν βουλομένῳ, ὃ δέδωκε, καὶ τὸ πρέπον ἐννοῶν, ὡς τῷ κυρίῳ, φησιν, ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. Εἰ γὰρ ἀληθῶς ὁρίζῃ κύριον εἶναι, τὸν τοῦτο κελεύσαντα, φέρε τοῦ δὲ πρᾴως τὸ βούλημα. οὕτως γὰρ νόμος δούλου πρὸς δεσπότην ἀγαθόν. μέχρι μέν τοι οὔπω ἀποδέδονται, οὕτως αὐτῶν φρόντιζε, ὡς ἀλλοτρίων, καὶ ὡς τοῦ πανδοχείου οἱ παριόντες.

ſuum repetat, qui tibi dedit. Ita doctus [vel, inſtructus] Job dixit: *Dominus dedit: Dominus abſtulit.* Injuſtum eſt, inquit, quod dederat repetenti, reſiſtere. Et re bene penſitata: *Sicut Domino placuit*, inquit, *ita factum eſt.* Si enim recte ſtatuit illum *Dominum* ſuum eſſe, qui ita juſſit: quod illi, cumque placitum eſt, æquo animo ferendum eſt. Ea enim lex [ſeu conſuetudo] ſervorum eſt erga bonos *dominos* [ſive, heros.] Cæterum, quamdiu ille conceſſerit, tanquam alienum id curato, ut viatores hoſpitium.

ιέ.

Εἰ προκόψαι θέλεις, ἄφες τοὺς τοιούτους λογισμοὺς, ἐὰν ἀμελήσω τῶν ἐμαυτοῦ, οὐκ ἕξω διατροφάς· ἐὰν μὴ κλήσομαι παῖδα, οὐκ ἕξω τὸν ὑπηρετούμενον. κρεῖττον γάρ ἐστι λιμῷ ἀποθανεῖν ἄλυπον καὶ ἄφοβον, ἢ ζῆν

XV.

Si quid proficere te ſtudes, iſtiusmodi cogitationes miſſas facito: Si res meas neglexero, non erit unde vivam. Niſi famulum mihi comparavero, deerit mihi qui miniſtret. Præſtat enim perire fame, timoris ac moleſtiæ expertem, quam copiis omnium re-

ζῆν ἐν ἀφθόνοις παρασπόμενον. κρεῖσσον δὲ καὶ ἑαυτῷ δουλεύειν, ἢ ἀσχολεῖσθαι περὶ τὰ τοῦ παιδὸς ἁμαρτήματα, ⁷ ἀμελοῦντα τῶν ἑαυτοῦ.

rerum circumfluentem, animo vivere perturbato. Et præſtat ſibi propria opera miniſtrare, quam occupatum in corrigendis famuli peccatis, propria negligere.

7 Ἀμελοῦντα τῶν ἑαυτοῦ.] Epictet. cap. 16. Κρεῖττον δὲ τὸν παῖδα κακὸν εἶναι, ἢ σε κακοδαίμονα· quod reprehenſioni eſt obnoxium, niſi κακοδαίμων idem valeat hic; ac κακός· quod minus aptum cohærentiæ. Neſcio tamen an ideo mutatum in *Paraphraſi*, ut minus invidioſa eſſet ſententia: an vox κακοδαίμων (ut δυστυχὴς & ἀτυχὴς antea) tantum vitata.

ιϛ'.

Ἀλλὰ κτήσασθαι θέλεις, καὶ οἷός εἰ μακροθυμεῖν. ἄρξαι ἀπὸ τῶν σμικροτέρων. ἐκχεῖται τὸ ἔλαιον. κλέπτεται τὸ οἰνάριον· οἱ ἄρτοι ἀπόλλυνται. Ἐπίλεγε σεαυτῷ τοσούτου πωλεῖται ἀπάθεια. τοσούτου ἀταραξία πιπράσκεται. προῖκα δὲ οὐδὲν περιγίνεται. ὅταν δὲ καλεῖς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύναται μὴ ὑπακοῦσαι, ἢ ὑπακούσας, μηδὲν ποιῆσαι ὧν σὺ θέλῃς. ἀλλὰ μὴν μὴ οὕτως ἔσται αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ, τό σε ταράττεσθαι. Ἀλλ' ἐπι-

XVI.

Sed comparare tamen ſtat tibi ſententia, & patientiam, quanta opus eſt, ſuperare tibi confidis. A parvis igitur auſpicare. Oleum effunditur: Villum ſurripitur: Panes corrumpuntur: Subjice tibi: Tanti vænit tranquillitas, tanti conſtantia, gratis autem nihil acquiritur. Cum autem vocas famulum, fieri poſſe cogita, ut non audierit: aut ſi audierit, eorum tamen quæ juſſeris, nihil egerit. Neque vero ei tam bene ſit, ut tui perturbandi, quando voluerit, habeat ille poteſtatem. Sed id eo fit, inquis, quia corri-

 gere

ἐπιστρέψαι προαιρεῖς, ἵνα δὴ βελτίων γίνηται. πρῶτον μὲν περίβλεψαι, μὴ τὴν σεαυτοῦ δοκὸν οὐ κατανοεῖς. Εἰ δὲ [8] τούτων ἀπήλλαξαι, οὕτω πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν μετέρχου, ὡς ἰατρὸς πρὸς τὸ τραῦμα. οὐ γὰρ χολᾷ ὁ ἰατρὸς, ὅτι τραῦμα ἢ πάθος τις ἔχει. ἀλλὰ θεραπεῦσαι τὸ γεγονὸς σκοπεῖ. καὶ γοῦν τις σοφὸς ἁμαρτήσαντι τῷ παιδὶ, ἔδαρον ἄν σε, εἶπεν, εἰ μὴ ἐχόλωσα.

gere illum & 'emendare, tibi proponis. Hoc igitur inprimis ſedulo cave, ne *propriam trabem* non intelligas. Quod ſi ab illa liber es, ita tamen ad correctionem procede, ut medicus ad vulnus curandum. Non enim medicus iraſcitur, quod vulnere quis, aut alio quovis morbo laboret: ſed id agit, ut id quod affectum eſt, ſanet. Unde etiam, quod ſapiens quidam ſervo, qui flagitii quid perpetraverat: *Flagris*, inquit, *cecidiſſem te, niſi iratus eſſem.*

8 Εἰ δὲ τούτων.] Apographum habebat τοῦτον· quod nos τούτων (id eſt, τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων fecimus.

ιζ'.

Εἰ προκόψαι θέλεις, ὑπόμενον παρὰ τῶν ἐκτὸς ἄνους δόξαι, καὶ ἠλίθιος· μηδὲν παρ' αὐτοῖς θέλε δοκεῖν ἐπίστασθαι. κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τι, ἀπίστει σεαυτῷ. ἴσθι γὰρ ὅτι οὐ ῥᾴδιον καὶ τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν κατὰ φύσιν φυλάξαι, καὶ τοῖς

XVII.

Si quid proficere vis, ne recuſa quo minus ab extraneis [qui tuæ diſciplinæ ſunt exſortes] amens & fatuus habearis. Ne quid ſcire videri velis apud tales; & ſi quid ſcire aliquibus videaris; ipſe tamen tibi diffidito. Scito enim facile non eſſe inſtitutum tuum in eo ſtatu qui ſit naturæ conſentanteus conſer-

τοῖς ἐκτὸς ἀρέσκειν. ἀλλ' ἀνάγκη θάτερον ἐπιμελούμενον, τοῦ ἑτέρου ἀμελῆσαι.

ſervare, & vulgo placere: Sed aliter fieri non poſſe, quin is qui alterum curet, alterum negligat.

ιή.

Ἐὰν τοὺς ἀγαπῶντάς σε καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τὰ παιδία θέλῃς πάντοτε ζῆν, καὶ εὖ πράττειν· τὰ μὴ ἐπί σοι * θέλῃς εἶναι, καὶ ἀνάγκη, μὴ οὕτω γινομένων, λυπεῖσθαι, καὶ αἰτιᾶσθαι τὴν τοῦ παντὸς διοίκησιν. Ἐὰν δὲ καὶ τὸν παῖδα θέλῃς μὴ ἁμαρτῆσαι, ἠλίθιόν τι ἐπιθυμεῖς. θέλεις γὰρ [9] τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν, ἀλλ' ἄλλό τι.

XVIII.

Si id ſtudes, ut qui te diligunt, & fratres & nati ſemper vivant, & valeant, (vel floreant:) quæ tui non ſunt arbitrii, optas; cui neceſſario conſequens, ut cum aliter quam optabas, accidet, dolore afficiaris, & providentiam Univerſi gubernatricem accuſes. Quod ſi etiam puerum tuum delinquere non vis, optas quod optare palam ſtultum eſt. Improbitatem enim aliud, quam improbitatem eſſe poſtulas: [quod quid eſt aliud, quam rerum naturam pervertere velle?]

* Epict. ἐπί σοι. iterato.

9 Τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν.] Ipſiſſima ſunt Epicteti verba, c. 19. quorum tamen fortaſſe ſenſus non cuilibet obvius, nec Simplicii ἐξήγησις hic multum juvat. Nos igitur hoc agamus, Τὴν κακίαν, dices, μὴ εἶναι κακίαν. id eſt, τοὺς κακοὺς μὴ ἁμαρτάνειν. Hoc quidem ridiculum eſt, & ἀσύστατον. Sed opponet aliquis: Imo, non τοὺς κακοὺς μὴ ἁμαρτάνειν; ſed iſtum non eſſe κακόν. Regerent Stoïci: Ergo id poſtulas, vel omnino non eſſe κακούς· quod contra (ut multis illi diſputant; ſed multum refragante Plutarcho:) ordinem Univerſi: vel, ut ut alii ſint, ſervos tamen univerſim nullos tales eſſe: quod quam ridiculum ſit, quis non videt, cum ſervi, quod ut plurimum ἀπαίδευτοι ſint & ἀκόλαστοι (id eſt, nulla ſeverioris educationis diſciplina culti & ſubacti: quæ *filiorum* & *ſervo-*

rum præcipua differentia: ut Seneca, aliique pluribus:) improbitati maxime ſint obnoxii? vel denique tuos ſaltem non eſſe malos: quod ut Antoninus alicubi veriſſime, palam ἄγνωμον eſt, & τυραννικόν. Supereſt igitur, ut qui ſervos non eſſe malos poſtulet, aut qui ſuos tales eſſe indignatur; τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν poſtulet: quod ſtultum & ridiculum eſt. Ter. in Ad. *Syrus, ut captus eſt ſervorum, non malus, neque iners.* ubi Donat. *quia ſervum evenire bonum, non ratio eſt, aut natura, ſed caſus eſt, utpote in re rariſſima.*

ιθ.

Ἐὰν θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τούτων ἐφίου καὶ ταῦτα θέλε, ἃ δύνασαι, καὶ ἃ ἐπί σοι.

XIX.

Si in appetitione fruſtrari non vis, fac ut ea proſequaris & velis, quæ in tua ſunt poteſtate, & ab arbitrio pendent tuo.

κ'.

Κύριος ἑκάστου ἐστὶν, ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου θελομένων, ἢ μὴ θελομένων, ἔχων τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ περιποιήσασθαι, ἢ ἀφελέσθαι. ὅστις οὖν ἐλεύθερος εἶναι βούλεται, μήτε θελέτω, μήτε φευγέτω τὰ ἐπ' ἄλλῳ. Εἰ δὲ μὴ, δουλεύειν ἀνάγκη.

XX.

Cujuſque dominus is eſt, qui rerum ab ipſo expetitarum aut non expetitarum, vel præbendi, vel eripiendi, poteſtatem habet. Quiſque igitur liber eſſe vult, det operam oportet, ne quicquam eorum cupiat, aut averſetur, quæ penes alios ſunt. Sin minus, ſervire neceſſe erit.

κα'.

Ὡς ἐν συμποσίῳ, οὕτω δεῖ ἀναστρέφεσθαι ἐν τῷ βίῳ. γέγονέ τι κατὰ

σε;

XXI.

Ut in convivio, ſic in vita verſari te oportet. Si quid circum-

fe-

σε; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κατάτρεχε. οὔπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περιμένον ἄχρις οὗ ἔλθῃ κατά σε. οὕτω πρὸς φίλους ἔστω, οὕτω πρὸς τιμὴν, οὕτω πρὸς ἀρχὰς, οὕτω πρὸς τὰς χρείας. * καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος συμπότης Χριστοῦ βασιλείας. Εἰ δὲ καὶ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, οὐ μόνον συμπότης, ἀλλὰ καὶ συγκληρονόμος ἀναδειχθήσῃ.

κϐʹ.

Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ ἐπὶ πένθει, ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότα χρήματα, πρόσεχε, μὴ ἡ φαντασία σε συναρπάσῃ, καὶ νομίσῃς αὐτὸν ἐν κακοῖς εἶναι. ἔστω δὲ πρόχειρον ἐπιλέγειν σεαυτῷ, ὅτι, οὐ τὸ γεγονὸς αὐτὸ φύσει κακὸν, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως θλί-

* Luc. 22. 23.

ferendo ad te pervenerit, porrecta manu, partem modeſte capito. Tranſit? noli curſu perſequi. Nondum venit? Ne longe appetitum tendito, ſed expecta dum ad te perventum fuerit. Sic *erga amicos, ſic erga honores, ſic erga magiſtratus, ſic erga illa quæ commodum uſum præbent, affectus, dignus eris regni Chriſti conviva. At vero ſi etiam oblata recuſaveris; non conviva tantum, ſed regni conſors renuntiaberis.

XXII.

Cum ejulantem quenquam videbis, vel ob mortem [chariſſimorum:] vel peregre profecto filio, vel rebus amiſſis; cave ne te viſum illud abripiat, ut eum in malis verſari exiſtimes: ſed in promptu tibi ſit; quod ipſe tibi mox ſubjicias: Non iſtud quod accidit, ipſum vere malum, & inde hic luctus. (Ecce enim, non omnes quibus iſta

θλίβεται· ἰδοὺ γὰρ ἄλλους οὐ θλίβει· ἀλλὰ τὸ δόγμα αὐτοῦ τὸ περὶ τούτων, ὡς κακῶν ὄντων, τοῦτο αὐτὸν ἀνιᾷ. μὴ ὀκνήσῃς μέντοι καὶ παραμυθήσασθαι, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν βοηθῆσαι.

iſta accidunt, ita lugent:) Sed concepta ipſius de rebus iſtis tanquam malis, opinio; hoc utique eſt quod illum angit. Ne tibi tamen grave ſit [aut faſtidioſum.] tum conſolari; tum, quantum in te, ſuccurrere.

κγ'.

Τὴν τάξιν φυλάττειν σε χρὴ, εἰς ἣν σε ἔστησεν ὁ θεός· ἂν ἐν μικροῖς, μικρόν· ἐὰν ἐν πρεσβεβηκόσιν, ἐὰν πτωχὸν ἠβουλήθη εἶναι, ἵνα τοῦτο γενναίως ἐνέγκῃς, ἂν χωλὸν, ἂν ἰδιώτην, ἂν κληρικόν. σὸν γὰρ τοῦτό ἐστι, τὸ δοθέν σοι παρὰ θεοῦ καλῶς μετελθεῖν· δοῦναι δὲ αὐτὸ, τοῦ θεοῦ.

XXIII.

Ordinem oportet eum te conſervare, cui te Deus aſſignavit: ut in parvis rebus, parvum te geras: [in magnis, magnum.] Si in dignitate: ſi mendicus; ut generoſe defungaris: ſi claudus: ſi privatus: ſi clericus denique. Hoc enim tuum eſt, bene obire, quod à Deo cunque tibi aſſignatum eſt: aſſignare autem, Dei eſt.

κδ'.

Ὄναρ τεταραγμένον ἐάν σοι ἐπιστῇ, διάκρινε παρὰ σεαυτῷ, καὶ λέγε· οὐδέν μοι κακὸν οὐδαμόθεν σημαίνεται, ἀλλὰ

XXIV.

Somnium ſomniare tibi contigit turbulentum [& quod animum tuum anxium habet.] Dijudica tecum, & effare: Mihi nihil ipſi mali ullo modo por-

ἀλλὰ τῷ σώματί μου, ἢ τῇ δοκούσῃ δόξῃ, ἢ τοῖς ἐκτός. ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐθέλω. ὅ, τι γὰρ ἂν συμβῇ, ἐπ' ἐμοί ἐστι διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ εὐχαριστίας εὐοδωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

portenditur: ſed aut corpuſculo meo, aut dignitati (ut vulgo loquuntur:) aut ſi quid aliud externum, [& extra me poſitum eſt.] Mihi vero omnia fauſta portenduntur, ſi ipſe voluero. Utique cum in me ſit, ſi quid tale contingat, per patientiam & gratiarum actionem fructum ex eo capere.

κέ.

Ἀόργητος εἶναι δυνήσῃ, ἐὰν μηδενὸς ἄρξῃ, οὗ ἐπί σοι τὸ νικᾶν οὐκ ἔστι.

XXV.

Iræ nullus erit unquam locus, ſi nihil unquam aggredieris, quod ſupra vires tuas ſit.

κϛ'.

Ὅρα μήποτε ἰδών τινα προτιμώμενον, ἢ μέγα δυνάμενον, ἢ νομιζόμενον εὐδοκιμεῖν, μακαρείσῃς μὲν ἐκεῖνον συναρπασθείς. ταλανῇς δὲ σεαυτόν. ἐάν τε γὰρ διὰ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ ταῦτα αὐτῷ συμβαίνῃ, ἀφθόνως δύνασαι τῶν ἴσων τυχεῖν. Εἰ δὲ παρὰ φύσιν τρε-

XXVI.

Cum aliquem vides tibi prælatum; aut potentia præcellentem; aut (apud vulgus) virtutis opinione magis celebrem: cave ne opinione ſubita abreptus, beatum illum prædices, te vero infelicem. Si hæc enim per ea quæ ſunt in noſtra cujuſque poteſtate bona illi contigerunt, ſine invidia potes [cum voles] eadem adipiſci. Si vero

τρεπομένης τῆς προαιρέσεως, τί πρός σε, τὸν κατὰ φύσιν βουλόμενον τὴν σὴν προαίρεσιν φυλάξαι; οὔτε γὰρ ἄρχων, ἢ πλούσιος σπουδάζεις γίνεσθαι, ἀλλ' ἐλεύθερος, καὶ μόνον [10] θεῷ ἀνακεῖσθαι. μία δὲ ὁδὸς πρὸς τοῦτο, καταφρόνησις πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

præpoſtero, & contrario naturæ inſtituto; quid hoc ad te, cui inſtitutum tuum naturæ tuæ conſentaneum præſtare, ſumma votorum eſt? Non enim id tibi proponebas, ut magiſtratum gereres; ut dives evaderes: ſed ut liber, & Deo ſoli addictus, & mancipatus. Ad eam autem rem via unica eſt, eorum quæ in poteſtate noſtra non ſunt omnium contemptio.

κζ'.

Γίνωσκε ὅτι οὐχ ὁ λοιδορῶν, ἢ τύπτων ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα περὶ τούτων, ὡς ὑβριζόντων. ἀμέλει, ἑαυτοῖς ταῦτα λέγοντες, οὐκ ἀλγοῦμεν. ὅταν οὖν λέγοντος περί σου τινὸς ἐρεθισθῇς, ἴσθι ὅτι ὑπόληψις ἠρέθισέ σε, καὶ οὐ

XXVII.

Pro certo habe non eum qui convitietur aut verberet, auctorem eſſe contumeliæ: ſed opinionem de iis, tanquam contumelioſis conceptam. Enim vero hæc eadem ipſi nobis ingerentes, non dolemus. Quandocunque igitur verbis alicujus irritatus es, noris te ab opinione tua irritatum eſſe; & operam da, ne

10 Θεῷ ἀνακεῖσθαι.] Docent viri doctiſſimi τοὺς Θεῷ ἀνακειμένους à Chryſoſtomo nuncupari viros *Deo devotos & ſacratos.* Imo, *monachos* & *anachoretas:* (τοὺς τὰς ἐρήμους κατειληφότας μοναχούς:) ſignate hoc elogio ab illo notatos, eſt in illo reperire. Sed non Chriſtiani primi ita locuti ſunt. Apud Euripidem Pentheus, jam ἔνθεος, & numine plenus, Bacchum alloquitur: σοὶ γὰρ ἀνακείμεσθα δή. Inſignis Origenis contra Celſum locus, ubi tum de gentilibus, tum Judæis una eademque periodo uſurpatur. Εἶτα, πανταχοῦ μὲν, ἢ πολλαχοῦ δυ-

καὶ [11] τὸ συναρπασθῆναι. ἂν γὰρ ἅπαξ χρόνου καὶ εἰς τοῦτο ᾖ, ῥᾷον κρατήσεις σεαυτοῦ.

ne tibi unquam contingat occupari. Nam ſi ſemel tempus ad hoc quoque tibi ſuppetat, facilius te continebis: [vel, *ipſe tibi imperabis*.]

κη´.

Θάνατος, καὶ δίωξις, καὶ πάντα τὰ φαινόμενα δεινὰ, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ἀνάξιόν σου ἐνθυμήσεις, οὐδ' ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός.

XXVIII.

Mors & perſecutio, & quæcunque acerba & gravia vulgo credita, ob oculos tibi quotidie verſentur. Sic, neque te indignum quicquam cogitabis unquam; nec impenſe cupies quicquam.

κθ´.

Εἰ τῆς ἐναρέτου πολιτείας ἐπιθυμεῖς, παρασκευά-

XXIX.

Si vitam auſteriorem & ſolitariam amplectaris; ſic

δυνάμεις ἐγίγνοντο· ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς ἑξῆς παρατίθεται ἀσκλήπιον εὐεργετοῦντα, καὶ τὰ μέλλοντα προλέγοντα ὅλαις πόλεσιν ἀνακειμέναις αὐτῷ - - - - - - παρὰ δὲ μόνοις Ἰουδαίοις, φάσκουσιν ἀνακεῖσθαι τῷ τῶν ὅλων θεῷ, οὐδὲν ἦν σημεῖον, &c. Poſtrema hæc, per ſe alioquin ſatis plana, obſcure expreſſit interpres Latinus. Sed hoc parum eſt, prout alia ſunt in iſta verſione plurima dudum nobis obſervata, τοῦ πονηροῦ κόμματος.

11 Καὶ τὸ συναρπασθῆναι. Ἂν γὰρ ἅπ.] Nihil factu facilius, quam iſta ex *Enchiridio* ſupplere & reſtituere. Suſpicor tamen hanc lacunam in antiquis jam olim codicibus repertam, à poſterioribus ſcribis, & imperitis monachis non obſervatam fuiſſe: atque ita verba imperfecta, paucis immutatis, ab illis temere conjuncta, ut τὸ συναρπασθῆναι, ad violentam aliquam, per vim, corporis raptationem, aut correptionem, referretur. Pro, χρόνου, χρόνος in hanc ſententiam verior lectio fuerit. Sed ægrotorum ſomnia piget ultra perſequi. Tanti tamen erat ſemel hoc monuiſſe, quia non uno fortaſſe loco fraudi fuit huic antiquæ *Paraphraſi* recentiorum monachorum ignorantia, quibus *Epicteti*, (nedum hujus *Enchiridii:*) ne fando quidem nomen auditum. Favet tamen aliquatenus huic delirio verbum τύπτων initio capitis: quod & Simplicius agnoſcit.

σκευάζου ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων σου πολλῶν, ὡς ἐρούντων, ὅτι ἄφνω ἀναχωρητὴς ἡμῖν ἐπανελήλυθας· καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ ὀφρῦν μὲν μὴ ἔχε. τῶν δὲ βελτίστων σοι φαινομένων, οὕτως ἔχου, ὡς ὑπὸ θεοῦ τεταγμένος εἰς ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ ἕστηκας. μέμνησο, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ πρότερον καταγελῶντες, ὕστερον θαυμάσονται. Ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσλήψῃ τὸν καταγέλωτα.

ſic para te, ut qui mox expectes fore, ut deridearis: ut multi te ſubſannent: ut dicant te ſubito *anachoretam* extitiſſe; ut dicant; *Unde nobis hoc ſupercilium? Hæc auſteritas?* Tu vero auſterus ne ſis: ea vero quæ optima tibi videntur [ad veram felicitatem] ſic retine, ut qui ſis à Deo, in ea ſtatione, quam obtines, collocatus. Cæterum, memento te, ſi in eodem ſtatu permanſeris, iis admirationi fore, qui te prius deriſerunt. Si vero ſuccubueris, illis duplo te magis deridendum propinabis.

λʹ.

Ἐάν ποτε συγκαταθῇς λογισμῷ πείθοντί σε ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὴν ἔνστασιν. ἀρκοῦ οὖν τῷ εἶναι ἐν παντὶ τῶν τοῦ θεοῦ μόνῳ ἀνακειμένων. Εἰ δὲ δοκεῖν βούλει, σεαυτοῦ φαί-

XXX.

Si quando acciderit, ut cogitationi quæ ſtudium cuiquam placendi tibi commendabat, aſſenſum præbueris; de ſtatione tua dejectum eſſe te noris. In omni loco igitur, & occaſione illud tibi ſatis ſit, te ex eorum numero eſſe, qui Deo

φαίνου, καὶ ἱκανὸν ἔσται τοῦτο.

Deo ſoli addicti & conſecrati vivunt. Quod ſi talis etiam videri cupis, tibi ipſi videaris, & hoc ſufficiet.

λά. — XXXI.

Οὗτοί σε οἱ λογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν· ἄτιμος ἐγὼ διαβιώσομαι, καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ. ἐπίλεγε δὲ μᾶλλον σεαυτῷ· μή τι οὖν ἐμὸν ἔργον ἐστὶ τιμηθῆναι, ἢ πρὸς ἄλλον ἐπὶ χειροτονίαν ἐλθεῖν, ἢ πρῶτον παραληφθῆναι εἰς τὰ συνέδρια; πῶς οὖν ἔτι τοῦτο λογίζομαι ἀτιμίαν; πῶς δὲ καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ; ὃν ἐν μόνοις δεῖ με εἶναι τοῖς ἐπ' ἐμοὶ, ἐν οἷς ἔξεστί μοι πολλοῦ εἶναι ἀξίῳ; εἰ δὲ * ὑποβάλλῃ, ὅτι καλὸν τοῖς φίλοις βοηθῆσαι, ἐπίπληξον αὐτῷ λέγων· τί λέγεις τὸ βοηθῆσαι; ἵνα ἔχωσι παρ' ἐμοῦ χρήματα; ἢ ἵνα λαμπροὺς

* τις: vel, λογισμός·

Iſtæ cogitationes ne te crucient; fore ut ſine honore vivas, & nullo ſis loco. Ipſe tibi dicito potius: an igitur ad honores provehi [vel, honore affici] meum opus eſt: [vel, mei res arbitrii:[an ad electiones; vel *conſecrationes* ſacerdotum in aliena domo celebratas vocari: aut in conſeſſibus & ſynedriis primum locum habere? Quinam igitur id ignominiam, aut dedecus eſſe cenſes? Et quæ ratio, te nullo loco fore; quem in illis ſolum, quæ tui ſunt arbitrii, occupari debere, recta ratio ſuadet; in quibus etiam [niſi deſis ipſe tibi:] ad ſumma tibi patet aditus? Quod ſi ſubjiciat aliquis: at pulchrum [potentia præditum, & ad dignitates, quæ vocantur, evectum] amicis opitulari poſſe: Increpa tu il-

πρὸς αὐτοὺς ποιήσω παρὰ τοῖς πολλοῖς; τίς οὖν μοι εἶπεν, ὅτι ταῦτα τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν, οὐχὶ δὲ ἀλλότρια; τίς δὲ δοῦναι δύναται ἑτέρῳ, ἃ μὴ ἔχει αὐτός; ἀλλ' ἐρεῖ σοι ὁ λογισμός· κτῆσαι, ἵνα αὐτοῖς μεταδῶς· λέγε δὲ τοῦτο σύ· εἰ δύναμαι κτήσασθαι τηρῶν ἐμαυτὸν αἰδήμονα, καὶ πιστὸν καὶ ἐλεύθερον· δεῖξον τὴν ὁδόν. Εἰ δὲ παραινεῖς μοι τὰ ἐμαυτοῦ ἀγαθὰ ἀπολέσαι, ἵνα ἄλλοις τὰ μὴ ἀγαθὰ περιποιήσω, ὅρα πῶς ἄτακτος εἶ, καὶ
12 ἀσύμφορος. τί δὲ βούλονται οἱ γνήσιοι φίλοι; ἀργύριον, ἢ φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα; Εἰς τοῦτο οὖν σπούδαζε μᾶλλον, ὅπως αὐτοῖς χρήσιμος ἧς. τοὺς γὰρ

illum, & reſponde: Quid tu dicis *opitulari*? Ut per me pecuniam conſequantur? ut apud vulgus illuſtres & honoratos illos faciam? Iſta enim, penes me ſunt ipſum, an aliena? Quis autem poteſt alii præſtare; quod ipſe non habet? Sed ſubrepet cogitatio fortaſſe: Acquire igitur, ut & aliis impertiri queas. Oppone tu: Si iſta parari poſſunt, conſervato pudore, fide, libertate: viam monſtra tu: [per me nulla mora eſt.] Si vero id ſuadet, ut ipſe, dum aliis falſo credita bona quæro, quæ mea propria bona ſunt, eorum jacturam faciam; cogita tu, quam præter æquum & bonum, & contra rationes etiam publicæ utilitatis, id à me requiras. Quid enim genuini amici malint; pecuniam; an amicum fidelem & verecundum? Id igitur, da tu operam potius, ut in iſtis utilis eis ſis, illos autem

12 Ἀσύμφορος.] Vel hæc una vox aſſerat hoc ſcriptum meliori ſæculo. Utuntur optimi ſcriptores, & is maxime proprius ejus uſus, cùm de utilitate publica quæritur. Φέρειν, & συμφέρειν, de fato & Providentia divina, non unus: Antoninus autem acutiſſime & elegantiſſime, non uno loco.

γὰρ μὴ τούτοις χαίροντας, καὶ ταῦτα ἐκείνων προτιμῶντας, οὐδαμῶς εἰς φίλους τακτέον. Ἀλλ' ἐνοχλοῦσιν οἱ λογισμοὶ λέγοντες· τί τουτονὶ στέρξομεν τὸν βίον; οὐδεμία ἡμῶν ἐν τῇ πόλει μνήμη, οὐδ' ὄνομα, οὐδὲ τιμή. λέληθε δὲ τοὺς πολλοὺς, ὅτι καὶ πολίτης εἰμί. ποίαν πάλιν ταύτην τιμὴν λέγουσιν; οὐ χειροτονήσουσι πρεσβύτην· οὐδὲ ἄρχοντα αἱρήσονται. καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ εἰς τοῦτο ἔταξας ἑαυτὸν, οὐδὲ τοῦτο ἐπαγγέλλῃ. οὐδὲ * γὰρ ἄρχων εἶ, οὐδὲ τῶν τὰ κοινὰ πρασσόντων. Εἰ δέ τινες, μὴ τούτων ὄντων εἰς αὐτὰ μᾶλλον ὠθοῦσιν ἑαυτοὺς, τί πρός σε τὸν ἀνακεῖσθαι θεῷ θέλοντα. καὶ εἰς τοῦτο ὄντα; ἱκανὸν γὰρ ἑκάστῳ, εἰ τῆς ἑαυτοῦ τάξεως φανείη ἄξιος. Εἰ γὰρ τὴν ἐνάρετον πολιτείαν

* ἴσ. ἵνα ἄρ. ἦς, οὐδ.

tem qui non iſta cupiunt, ſed illa magis præferenda ducunt, noli in amicitiam tuam admittere. Sed iterum cogitationes interpellant. Quid vivere jüvat, ſi nulla noſtri in civitate memoria; nullum nomen; nulla dignatio? plerique, ne civem quidem eſſe me, reſcituri ſunt. Nos iterum: Quem dicunt honorem: quam dignationem? Non cooptabunt in ordinem Senatorium: non *archonta* [vel, prætorem] conſtituent. Quid autem mirum, cum nec ſubductæ vitæ tuæ rationes eo collimarint; nec id in votis tibi fuerit; [vel neque id profitearis:] ut archon eſſes, aut rem publicam adminiſtrares? Si enim alii nullo tali vitæ inſtituto prohibiti, ſe inferunt & intrudunt in iſta munera, quid hoc ad te, qui Deo te voviſti; & id agis ſcilicet? Sufficit enim unicuique, ſi ſtatione ſua dignum ſe præbeat. Si igitur ſublimius vivendi inſtitutum [vitam ſcil. auſteriorem, & ſolitariam:] amplexus

θείαν μεταδιώκεις, τούτων οὐδέν σοι προσήκει ζητεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον δι' ὧν ὃ ὑπηγγείλω πληρώσης. Ἀλλ' οὐκ ἔχει ἡ πατρίς, φησιν, ἄνδρα ὅστις μὲν φρονήσεως αὐτῆς ἡγούμενος, λαμπροτέραν ἀποφήνῃ. τέως μὲν οὕτως ὁ λογισμὸς δείκνυσιν, ὡς εἰς ὃ ἐπηγγείλω ἀνάρμοστος εἶ. Εἰ γὰρ εἰς ἄλλο χρήσιμος ἦς, εἰς τὸ παρὸν οὐ χρήσιμος. Εἰ δὲ ὅτι οὐκ ἔχει ἡγούμενον φρόνιμον, χρή σε ἀνάγκῃ πληρῶσαι τὴν χρείαν· λείπει δὲ αὐτῇ χαλκεὺς καὶ τέκτων, καὶ γραμματεύς. Εἰ δ' ὅτι οὐ δύνασαι ποιῆσαι· πῶς οὐ σκοπεῖς, ὅτι καὶ θυρωρὸς δύνασαι εἶναι, καὶ σαρωτής; ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐχ ὑποβάλλουσί σοι οἱ λογισμοί. τὸ δὲ τοῦ ἡγουμένου καὶ προέχοντος πρόσωπον μόνον ἁρμότ-

τειν

plexus es, iſta ſectari minime te decet, ſed illa potius, per quæ quod profiteris adimpleas. Sed non habet, inquit, Patria virum, qui prudentia pollens, gubernationem ejus ſuſcipiat; ornatiorem reddat. Hactenus iſta ratio [vel cogitatio] procedit, ut te vincat ad id, quod profeſſus es, inhabilem & ineptum eſſe. Si enim aliud eſt, in quo operam tuam utiliter collocare poſſis, haud utilis & opportuna fuerat ad id in quo nunc verſaris opere. Sin autem, quia prudenti gubernatore patria deſtituta eſt, ideo neceſſe eſt te iſtam ſuſcipere provinciam; quid ſi deſint illi faber ferrarius, aut lignarius, aut vero notarius? Quod ſi ob imperitiam te excuſas ab iſtis: non vides nihil obſtare, quin ſaltem ſis janitor, aut æditvus, cui mundandæ ædis munus incumbat? At de iſtis nullæ tibi ſubrepunt cogitationes, ſed ſolam gubernatoris & præſidis perſonam, quaſi tibi convenientem commen-

men-

τειν λέγοντες, οὐκ ἐῶσιν ἕπεσθαι θεῷ, καὶ εἴκειν εὐχαριστοῦντα εἰς τὴν τάξιν, εἰς ἣν κληθῆναι ἠξιώθης· τίνα οὖν, φασὶ, χώραν ἔχεις ἐν τῇ πόλει; ἣν ἔχειν δύνῃ φυλάττων τὸ ἀνακεῖσθαι θεῷ. Εἰ δὲ ἐν τῇ πόλει τιμᾶσθαι θέλων, τῶν οὐρανίων ἐκπέσῃς, τί τὸ ὄφελος; οὕτω γὰρ καὶ τῇ πόλει κακὸς πολίτης, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐπαχθὴς ἔσῃ.

mendantes, non permittunt te Deo adhærere, & illi cum gratiarum actione adhærentem, ſervare locum, in quo nos gtatioſe collocavit. Sed quem tamen locum, inquiunt, habes in civitate? Quem tenens poſſis Deo jugiter ſervire, & pietati vacare. Si enim; dum dignitatem in civitate [terrena] conſequi ſatagis: cœleſtibus excidas [vel cœleſtia curare deſinas;] quid admodum lucratus es, cum nec civitati bonus civis apparebis, & fratribus, [quos deſeruiſti:] odioſus eris?

λβ'.

Προετιμήθη σου τὶς εἰς ἑστίασιν, ἢ ἐν προσαγορεύσει, ἢ ἐν τῷ παραληφθῆναι εἰς συμβούλιον; εἰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτα ἐστὶ, χαίρειν χρὴ, ὅτι ἔτυχεν αὐτῶν ἐκεῖνος. εἰ δὲ κακὰ * * * * γίνωσκε, ὅτι οὐ δύνασαι μὴ τὰ αὐτὰ ποιῶν πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, τῶν ἴσων τοῖς

XXXII.

Eſt tibi prælatus aliquis, ad convivium [te præterito, vocatus?] aut in ſalutatione, aut dandi conſilii officio? Si quidem iſta bona ſunt, gaudere debes ejus cauſa, quod bona conſecutus ſit. Sin mala * * * * Cæterum pro certo habe, cum non eadem agas quæ alii ad ea paranda quæ non ſunt in noſtra poteſtate; fieri non poſſe,

τοῖς ποιοῦσιν ἀξιοῦται· πῶς γὰρ ἴσον δύναται ὁ μὴ φοιτῶν ἐπὶ θύρας τινὸς τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ † παραπέμπων, τῷ παραπέμποντι; ὁ μὴ ἐπαινῶν, τῷ ἐπαινοῦντι; ἄδικος οὖν ὁ λογισμὸς, ὁ μὴ προϊέμενος μὲν ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα πιπράσκεται, προῖκα δὲ βουλόμενος αὐτὰ λαβεῖν. Εἴ τις τυχὸν, ἔχων ὀβολὸν, καὶ σοῦ τὸ ἴσον ἔχοντος, προοῖτο αὐτοῦ, καὶ λάβῃ θρίδακας· σὺ δὲ μὴ προϊέμενος, μὴ λάβῃς· μὴ οἴου ἔλαττον ἔχειν ἐκείνου; †† ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει τὰς θρίδακας, οὕτω καὶ σὺ τὸν ὀβολὸν, ὃν οὐκ ἔδωκας. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τούτοις·

οὐ

poſſe, ut eadem tibi tribuantur. Nam quæ ratio eſt, ut ille tantum poſſit qui fores non frequentat, atque ille qui frequentat? qui non affectatur, atque ille qui affectatur? Iniqua igitur eſt iſta cogitatio, ſi non numerato quo væneunt illa pretio, gratis ea conſequi te poſtules. Si quis, exempli cauſa, obolum habeat, tu tantundem: ille obolum ſuum dat; & lactucas aufert: tu nullum das, nec habes lactucas: An minus te conſecutum putas eo, qui lactucas accepit? Ut lactucas habet ille, ſic tu obolum, quem non dediſti. Ad eundem modum & hic ſe res habet. Non vocatus es ad convivium alicujus? nec enim

ven-

† J. Gronovius ex MS. ſuo hic mavult *προπέμπων*. Sed non erat tanti, diverſam iſtius verbi, & tamquam huic loco magis convenientem notionem ex Stephano huc attrahere; ut ex eodem Lexico promiſcuum verborum *παραπέμπειν* & *προπέμπειν* uſum cuilibet obvium, diſſimulares.

†† Ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει τὰς θρίδακας.] Non intellexit locum hunc Cl. J. Gronovius, qui hic de venditore, & de eo, qui obolum habeat ad emendum, ſed quem dare noluerit, agi poſtulet; cum de duobus mentio fiat, quorum alter emerit; alter, etſi *τὸ ἴσον* tantundem obolum ſcil. habens, emere noluerit. quæ quidem ſimilitudo optime reſpondet protaſi, quam modo dederat, de duobus, quorum alter labore, alter gratis ſed inique vitæ iſtis commodis frui vellet. Quare inhærendum puto vulgatæ, quæ hoc ſimpliciter mihi velle videtur: *non eſſe quod quempiam pœniteat ſuæ ſortis, ſi alium viderit honore & opibus circumfluere; ubi cogitet, fœdo adulandi obſequio, a quo alienum ſe ipſe ſentiat, iſta plerumque parari.*

οὐ παρεκλήθης εἰς ἑστίασίν τινος; οὐ γὰρ ἔδωκας τῷ πωλοῦντι ὅσου πωλεῖται τὸ δεῖπνον. ἐπαίνου ἐκεῖνος πωλεῖ αὐτὸ, θεραπείας, κολακείας. Εἰ ἐκείνου ἐπιθυμῶν * βούλει ταῦτα παρέχεσθαι, καὶ τοῦ δείπνου τυχεῖν, ἄπληστος εἶ. Εἰ δὲ σκοπήσῃς τί ἕξεις † ἀπὸ τοῦ δείπνου, πολλὰ εὑρήσεις· τὸ μὴ ἐπαινῆσαι, ὃν οὐ θέλεις· τὸ [13] μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ, καὶ ὧν αὐτὸς ἤδηται· τὸ μὴ πάντα τὰ προσόντα αὐτῷ κἂν κακὰ ὦσι, θαυμάσαι. τὸ μὴ συνθέσθαι ψέγοντι πολλάκις τοὺς αὐτοῦ κρείττονας· τὸ ἀπηλλάχθαι τῆς τῶν ὑπηρετούντων περιεργίας, καὶ ὧν ἀποσκώπτουσιν εἰς τοὺς κεκλη-

venditori dediſti, quanti vænit convivium. Vendit autem convivator laudatione: vendit obſequio: vendit adulatione. Quod ſi convivii cupidus, nec illa vis præſtare, & tamen iſtius particeps fieri; iniquus, & avarus es. Si porro tecum pendas, quæ conſequare loco convivii; multa reperies; non laudare te, quem nolis: mores ipſius & ineptias tolerare non coactum: non omnia ipſius, qualiacunque, etiam mala, admirari: non aſſentiri denique melioribus ſæpius obtrectanti: præterea, vitare te miniſtrantium moleſtam curioſitatem, & probroſa quibus appetere ſolent vocatos diæta. Nam & ita tolerare, [ut placeas:] ar-

* γρ. μὴ β. † γρ. ἀντὶ.

13 Τὸ μὴ ἀνασχ. αὐτοῦ, καὶ ὧν ἥδηται.] Ex his verbis aliquando conjiciebam, etiam in *Enchiridio*, cap. 32. (poſtremis verbis:) veram, aut probabilem ſaltem lectionem eſſe, τὸ μὴ ἀνασχ. αὐτοῦ ἐπὶ τοῖς, οἷς ἥδεται. quod à vulgata lectione non adeo remotum. Sed illa præferenda quæ ibi diximus: quibus addi debuit, in Salmaſiana editione iſta, τὸ μὴ ἀνασχ. αὐτοῦ, &c. penitus omiſſa eſſe, oſcitantia crederem (cum alibi quoque integræ lineæ omiſſæ ſint) typographica, niſi & in appoſita verſione ita res haberet, Wolfii editiones aliter: Veneta: Plantiniana: ſed nec Politiano præterita: qui (ſenſu non nihil immutato) vertit: *quod non ea perfera quæ ad ejus limen perferuntur.*

κλημθύες. Καὶ γὰρ τὸ ἀνασχέσθαι, δυσκατόρθωτον. καὶ τὸ * ἀνθυμακῆσαι, ταραχῶδες. καὶ πάντας διεγείρει εἰς ἐπίπληξιν κατὰ σοῦ, ὡς τὴν ἀγάπην ταράξαντος, καὶ τὸν κεκληκότα ὑβρίσαντος, καὶ πολλῶν κόπτοντος τὴν σπουδήν.

* ισ. ἀντιμαχῆσαι.

arduum pariter, & illiberale eſt; & repugnare, rixoſum eſt: omnibus illico in te inſurgentibus, & tanquam fraternæ concordiæ turbatorem, & eum qui convivium præbuit, contumelia afficientem; & multorum qui aderant alacritatem obtundentem, increpantibus.

λγ'.

Τὸ βούλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ἐστιν, ἐξ ὧν οὐ διαφερόμεθα. οἷον. ἄλλου παιδάριον κατέαξε τὸ ποτήριον. πρόχειρον εὐθὺς, ὅτι τῶν γινομένων ἐστίν. ἴσθι οὖν ὅτι ὅτε καὶ τὸ σὸν κατεάγῃ, τοιοῦτόν ἐστιν οἷον καὶ τὸ τοῦ ἄλλου. ταῦτα μετατίθει καὶ ἐπὶ τὰ μείζονα· ἐὰν παιδίον ἄλλου, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ἄλλος τελευτήσῃ, οὐδείς ἐστιν ὅστις οὐκ ἐρεῖ, ὅτι ἀνθρώπινον. μέμνησο οὖν ὅτι καὶ ἐπὶ

τοῖς

XXXIII.

Naturæ propoſitum ex iis rebus, quæ ad nos nihil attinent, cognoſci poteſt. Ex. grat. alterius [vicini: vel amici:] ſervulus poculum fregit: In promptu illud ſtatim eſt: Ita fieri ſolere. Memento igitur, ſi & tuum confractum fuerit, eandem tui quoque poculi naturam eſſe, qualis alterius. Jam transfer hæc ad majora. Si vicini filius, aut frater, aut de propinquis alius obierit, nemo eſt cui non ſtatim ſuccurrat, ita natos eſſe homines. Memento igitur, ſi &

tuo-

τοῖς σοῖς ἀνθρώπινον συνέβη. [14] καὶ ὃ πάντως καὶ τοῖς ἀπαιδεύτοις † ποιήσει ὁ χρόνος, προσεχέτω ἡ σύνεσις. ὥσπερ ὁ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀποτυγχάνειν οὐ τίθεται, οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν τῷ κόσμῳ γέγονε. μή σε ταράξῃ λοιδορῶν τις, ἢ κατηγορῶν. ἄτοπον γὰρ οὕτως εὐχερῆ εἶναι, ἵνα ὅταν θέλῃ τις ψεύδεσθαι, σὺ ταράττῃ.

tuorum aliquis obierit, humanum id quoque: Et quod tempus ipſis vel imperitiſſimis adfert, fac ut prudentia tibi repræſentet remedium. Quemadmodum aberrandi cauſa meta non ponitur: ſic nec mali natura in mundo exiſtit. Si quis tibi convitietur, aut te criminetur: nolito commoveri animo. Indignum fuerit, usque adeo in alterius eſſe te poteſtate, ut quoties viſum fuerit illi mentiri, tu doleas.

λδ'.

Τὰ καθήκοντα, ταῖς σχέσεσι παραμετρεῖται. πατήρ ἐστι; δέον ἐπιμελεῖσθαι· παραχωρεῖν ἁπάντων, ἀνέχεσθαι λοιδοροῦντος, παίοντος. ἀλλὰ κακὸς πατήρ ἐστι. μήτι

XXXIV.

Officia [ut plurimum:] pro *relationibus* & qualitatibus perſonarum definiuntur. Pater eſt? officii admonetur filius, ut curam ejus habeat; cedat ei in omnibus; toleret convitiantem, ferientem. Sed pa-

14 Καὶ ὃ πάντως καὶ τοῖς ἀπαιδ. ποιήσει ὁ χρόνος.] Cicero ſæpius, in Epiſtolis, alibique. Lib. 5. Epiſt. 16. *ad Fam.* *Nam quod allatura eſt ipſa diuturnitas, quæ maximos luctus vetuſtate tollit; id nos præripere conſilio prudentiaque debemus.* Et lib. 7. 28. *Dies quæ ſtultis quoque* (hic, ἀπαιδεύτοις) *mederi ſolet, &c.*

† Ita obſtinatè pro MS. ſuo pugnat Vir Cl. ut vulgatum, tamquam minime Græcum damnare ſuſtineat; quaſi vero τὸ ποιεῖν *comparandi*, ſeu *acquirendi* ſenſu Græcorum fontes non admittant. Sic igitur ad verbum, *nam quod omnino vel imperitis diuturnitas paritura ſit.* &c.

μήτι οὖν πρὸς ἀγαθὸν φύσει οἰκειωθῇς, * ἀλλὰ πρὸς πατέρα. οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς, θεσπίσας τιμᾶν σε τὸν πατέρα, προσεῖπεν, ἀγαθόν. αὐτὸ δὲ τοῦτο χρεωστεῖς, τὸν πατέρα τιμῆσαι, διακρῖναι δ' οὔ, ἀλλ' ἐν πᾶσιν εἴκειν, πλὴν τοῦ θεῷ ἐναντιοῦσθαι. θεὸς γὰρ πρὸς πατέρα πολλῇ καὶ ἀσυγκρίτῳ τῇ διαφορᾷ σεβαστέος. ὁ μὲν γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων δι' ἀγαθότητα παρήγαγεν, ὁ δὲ ὄργανον γέγονε τῆς θείας προστάξεως.

* Ep. οὐκ, ἀ.

pater malus eſt. Num igitur natura cum patre bono conjunctus es? Minime, ſed cum patre. Neque enim Deus cum in lege ſua *Patrem tuum honorare te* præcepit, addidit *bonum*. Hoc igitur muneris tui eſt, patrem ut honores, non ut dijudices; ſed in omnibus illi morem geras, quæ divinæ legi non ſunt contraria. Deus enim ſi cum patre componatur, longe majore, & quæ comparationem non admittit, menſura venerandus. Ille enim ex nihilo, ſola bonitate motus, nos creavit. Hic autem inſtituti à Deo ordinis [ad hominum procreationem:] fuit inſtrumentum.

λέ.

Ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τὴν τάξιν τὴν σαυτοῦ πρὸς αὐτὸν, μηδὲ σκόπει τί ἐκεῖνος † ποιῆσαι, ἀλλά τί σοὶ ποιήσαντι κατὰ φύσιν ἕξει ἡ προ-

† γρ. ποιεῖ σοί. vel ἐποίησε.

XXXV.

Frater injurius eſt? Tu igitur *relationis* ordinem quo illi conjunctus es, tuere: nec quid ille agat, conſidera; ſed quibus agendis, tuum inſtitutum naturæ futurum ſit con-

προαίρεσις. σὲ γὰρ ἄλλος οὐ βλάψει, ἐὰν μὴ σὺ θέλεις. τότε δ' ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι. οὕτω πρὸς φίλον, οὕτω πρὸς γείτονα τὴν ὑποβάλλουσαν σχέσιν τήρει.

conſentaneum. Te enim alius non lædet, niſi ipſe velis. Tum autem læſus eris, cum te lædi exiſtimaris. Sic igitur erga amicum, *relationem* quam tibi natura commendat, ſerva.

λϛ'.

Τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβείας ἴσθι, ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτοῦ ἔχειν, ὡς ὄντος καὶ διοικοῦντος τὰ ὅλα καλῶς, καὶ δικαίως· καὶ πείθεσθαι αὐτῷ, καὶ ἥκειν, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα εἰς οἵαν σε βούλεται τάξιν εἶναι. οὕτω γὰρ οὔτε μέμψῃ ποτὲ τὸν θεὸν, οὔτ' ἐγκαλέσεις ὡς ἀμελούμενος. ἄλλως δὲ τοῦτο οὐχ οἷόν τε κατορθοῦν, ἐὰν μὴ ἄρῃς τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ εἶναί τι ἀγα-

XXXVI.

Religionis erga Deum, præcipuum illud eſſe ſcito, rectas de eo opiniones habere; ut eſſe eum, & mundum bene & juſte gubernare, perſuaſum habeas: tum vero ut pareas illi, cedas illi, & cuicunque te muneri deſtinarit, libenter amplectaris. Sic enim fiet, ut nec incuſes unquam, vel tanquam neglectus, de eo conqueraris. Hoc autem præſtare non aliter potes, quam ſi iis quæ in poteſtate noſtra non ſunt abjudicatis, in iis tantum quæ penes nos ſunt, boni & mali naturam collocaris. Nam ſi quid illorum, quæ penes nos non ſunt, bonum

θὸν ἢ κακόν. Ἐὰν γὰρ ὑπολάβῃς τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν ὀρέγῃ, καὶ περιπίπτῃς, οἷς ἐκκλίνεις, μέμφεσθαί σε καὶ δυσφημεῖν τὴν διοίκησιν. ἀμήχανον δὲ βλάπτεσθαι, εἰ μὴ τὸ βλαπτὸν ἀγαθὸν ὁριζόμενον· φεύγοντά τε τὸ ὠφελοῦν, ὡς ἐπίπονον, καὶ προσέχοντα τῷ προσαυτίκα, ὡς ἡδεῖ. ἔνθεν πατὴρ ὑπὸ υἱοῦ λοιδορεῖται, ὅταν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν τῷ παιδὶ μὴ μεταδῷ. ἔνθεν ὁ γεωργὸς αἰτιᾶται τὸν θεὸν, ἔνθεν ὁ ναύτης, ἔνθεν οἱ τοὺς ἀδελφοὺς, ἢ τέκνα ἀπολλύντες οἴονται ἀδικεῖσθαι.

aut malum credideris, aliter non poterit, quin cum iis fruſtratus fueris quæ cupiebas, & in ea quæ nolles incideris, providentiam Dei culpes, & ei maledicas. Sed nec illud poteſt, ut unquam ille lædatur, niſi qui quod vere nocet [vel, vere nullum eſt:] ut bonum appetit; quod autem vere utile eſt, (vel bonum:) quaſi damnoſum & ærumnoſum fugit, & quæ præſentia ſunt & momentanea, eis, ut maxime jucundis adhæret. Hinc fit ut & patri filius convitietur, cum quæ in bonis habentur, filio non impertierit: quod agricola & nauta Deum accuſent: quod denique qui fratres aut natos amittunt, injuria ſe affici exiſtimant.

λζ'.

λζ'.

Προσφορὰς προσφέρειν, καὶ [15] δεομένοις ἐπαρκεῖν, ἑκάστῳ προσήκει καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως, ἢ ἀμελῶς, μηδὲ γλισχρῶς, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν.

XXXVII.

Præterea, ad Dei cultum pertinet, ut oblationes offeramus, & egenorum neceſſitatibus ſubveniamus, pure & nitide: non negligenter, non ſordide, ſed neque ſupra facultates.

λή.

Προσευχόμενοι μὴ περὶ χρημάτων, ἢ τῶν ἄλλων τῶν ἐκτὸς αἰτώμεθα· μᾶλλον δὲ τὸ θέλημα αὐτοῦ αἰτώμεθα πάντοτε, ὅτι καὶ προγινώσκει ὧν χρῄζομεν, καὶ κήδεται πάντοτε.

XXXVIII.

Cum Deum precamur, ne de re, pecuniis, aut omnino rebus ad externa quælibet pertinentibus precemur; ſed id potius, & continuo, ut *fiat ejus voluntas*: qui quibus indigeamus jam rebus multo ante novit, & nos ſemper curat.

λθ'.

Σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω σοι. δι' ὀλίγων δὲ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα. Εἰ δὲ καὶ τοσαύτη χρεία γέ-

XXXIX.

Ut plurimum, ſilentium præſta: quæ autem neceſſaria, paucis dicantur. Quod ſi ita res poſtu-

15 Καὶ δεομένοις ἐπαρκεῖν.] Eleganter: & ita puriſſimi Scriptores: præter ea quæ jam aliis notata: Philoſtr. De vita Apoll. lib. 5. τοῖς μὲν δεομένοις ἐπαρκῶν. Sed inprimis Pindarus; φίλοις ἐξαρκέων.

γένοιτο, ὥστε λαλεῖν, ὅρα μὴ περί τινος κοσμικοῦ, ἢ βρωμάτων, ἢ δόξης. μάλιστα δὲ πάντων οὐ λαλήσεις περὶ ἀνθρώπων, ψέγων, ἢ συγκρίνων τινάς. Εἰ δὲ ἄλλοι τῶν τοιούτων ἄρξονται, καὶ οἷος ἧς, μετάγαγε τὸν λόγον ἐπὶ τὸ προσῆκον. Εἰ δὲ ἀδυνατεῖς τοῦτο ποιεῖν, σιώπα.

poſtulet, ut loquendum tibi ſit, vide ne de rebus mundanis, de cibis, aut dignitate, tua ſit oratio. Sed ante omnia id cave, ne de aliis, aut vituperans, aut alium alii præferens. Alii autem ſi tales ſermones aggrediuntur, quantum in te eſt; traduc eorum ſermonem ad alia quæ magis eos deceant. Sin id ſupra tuas vires eſt, tu ſaltem fac ſileas.

μ'.

Γέλως μή σοι πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος.

XL.

Riſus ne ſit multus, nec ob multa, nec effuſus.

μά.

Ἑστιάσεις τὰς ἐν οἰκίαις κοσμικῶν ἀπόκρουε· εἰ δέ ποτε γένηται καιρὸς, ἐντετάσθω σοι ἡ προσοχὴ, μήποτε [16] ὑποσυρῇς εἰς ἰδιωτισμόν. ἴσθι γὰρ ὅτι ἐὰν

XLI.

Convivia in ſæcularium domibus devita. Sed ſi quando tulerit occaſio, animadverſio intendatur, ne forte in vulgares mores prolabaris. Scito enim ſi alius pollutus

16 Ὑποσυρῇς εἰς ἰδιωτισμόν.] Epict. ὑπορρυῇς· verbo ſignatiſſimo: ſed cui non cedit, quod hic habemus. Eſt enim ὑποσύρειν hic, *ſenſim trahere*, ut minime percipias; & incaute obrepere; quem vocis uſum ex Gregor. notavit olim Græcarum literarum decus illud immortale, Budæus; ſubſcribente ſuppari Stephano, in incomparabili *Theſauro*: niſi quod λύχνον ibi, pro λίχνον, ſphalmate typographico.

ἐὰν ἑταῖρος μεμολυσμένος ᾖ, καὶ τὸν συνανατριβόμενον αὐτῷ μολύνεσθαι ἀνάγκη.

lutus fuerit, eum etiam qui familiariter cum ipſo verſatur, effugere non poſſe, quin & ipſe polluatur.

μβʹ.

Τὰ περὶ τὸ σῶμα μέχρι τῆς χρείας ψιλῆς παραλάμβανε. Τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἢ τρυφὴν, ὅλως περίγραφε.

XLII.

Quæ ad corpus pertinent, ad uſus neceſſarios adhibe. Quicquid autem ad oſtentationem aut delicias, repudiato.

μγʹ.

Ἐγκράτειαν τῶν σωματικῶν εἰς δύναμιν ἀσκητέον, καὶ παντὶ σθένει τὰ εἰς αὐτὴν συντελοῦντα μεταδιώκειν ὀφείλεις· μὴ μέντοι ἐπαχθὴς γίνου τοῖς ἄλλοις, μηδὲ ἐλεγκτικὸς, μηδὲ πολλαχοῦ, ὅτι αὐτὸς ἄκρως σωφρονεῖς, παράφερε.

XLIII.

Quæ ad voluptates corporeas attinent, in iis continentiam, quantum potes, exerce, & quæ ad eam tuendam conducunt, totis viribus perſequere. Ne tamen aliis ideo moleſtus ſis, vel vitio verte; vel quod ipſe perfecte contineas, identidem ſubinfer.

μδʹ.

Ἐάν τις σε λοιδορῶν κακῶς λέγῃ, μὴ πειρῶ τοῖς ἀπαγγέλλουσί σοι ἀπο-

XLIV.

Si quis per convitium male de te loquitur, ne contende iis qui tibi renuntiant, purgare te: ſed hoc

ἀπολογεῖσθαι, ἢ μόνον, ὅτι οἰόμενος ἐκεῖνος ἔργον ποιεῖν, κακῶς με λέγει, καὶ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν ἄλλον κωλύειν οὗ προέθετο ποιεῖν ἔργου, οὔπω ἐμαυτὸν δυνηθεὶς κωλῦσαι παθῶν. καὶ ὅτι, εἰ μὴ ἤμην ἄξιος τοῦ τὰ τοιαῦτα ἀκοῦσαι, οὐκ ἂν ἤκουον· μάλιστα ἐὰν αἰσθεθῇς ὅτι τῶν λεχθέντων περὶ σοῦ ἔπραξάς τι.

μέ.

Ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ἢ ἐν τοῖς δημοσίοις τόποις ἐπιπολὺ παριέναι, οὐκ ἀναγκαῖον. Εἰ δέ ποτε καιρὸς καλέσοι, μηδενὶ ἄλλῳ φαίνου σπουδάζων, εἰ μὴ σεαυτῷ· τουτέστι, θέλε γίνεσθαι μόνα τὰ γινόμενα, οἷα ἂν ὦσι. βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπιγελᾷν τινι, ἢ πολὺ συγκινεῖσθαι, ἢ ἀγανακτεῖν περὶ τῶν γινομένων, παντελῶς ἀπέχου.

hoc tantum, ſi quicquam, reſponde. Nempe, quod ille ſibi faciendum credidit; male de me loquitur, ego vero quis ſum, qui alium ab opere quod ſibi proponit perſequendo impediam, qui proprias animi mei perturbationes prævenire nondum valeo? Et præterea, niſi dignus ego, qui iſta audirem; non ita contigiſſet: præcipuè, ſi tibi conſcius es, aliquid te, quod affine ſit iis, quæ tibi objecta ſunt, commiſiſſe.

XLV.

Fora, & quævis alia publica loca, frequentare te, nihil neceſſe eſt. Sed ſi quando tempus tulerit, nulli te, niſi tibi ipſi ſtudere appareat: hoc eſt, ea duntaxat fieri velis, quæ fiunt, qualiacunque ſunt. Clamore autem, aut arriſione, aut corporis motu crebriore, approbationem tuam teſtari, aut indignari ob ea quæ fiunt, penitus abſtineto. Ac poſt diſceſſum, ne

χου. καὶ μετὰ ἀπαλλαγὴν, μὴ πολλὰ περὶ τῶν γεγενημένων διαλέγου, μηδὲ ἃ ἴδῃς, φιλονείκως ἐξηγεῖσθαι. μάλιστα, ὅσα μὴ λυσιτελεῖ πρὸς τὴν σὴν πολιτείαν. Εἰ γὰρ περὶ τούτων πολλάκις εἴπῃς, ἐμφαίνεις ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν, ὧν ἔφυγες.

ne multus de iis quæ acta ſunt, tibi ſit ſermo; neque affecta quæ videris, aliis narrare, præcipue quæ ad inſtitutam vitæ rationem, quam profiteris, nihil utilitatis afferunt. Sæpius enim de iis loquendo, manifeſtum erit te admiratum eſſe, quæ invitus ſpectaſſe volebas videri.

μϛʹ.

Εἰς † οἰκίας τινῶν μὴ ἧκε, μηδὲ ῥᾳδίως πάρισθι. παρὼν δὲ τὸ σεμνὸν καὶ εὐσταθὲς καὶ ἀνεπαχθὲς φύλαξαι.

XLVI.

Ad quorundam [qui oſtentando ingenio ſcilicet id agunt, non ut proſint] publicas recitationes, ne veni, neque facile accede. Si tamen acceſſeris, gravitatem & conſtantiam tuere; & id una cave, ne cui ſis moleſtus.

μζʹ.

Ὅταν φοιτᾷν ἀνάγκη πρὸς ἕνα τῶν λαμπρῶν τοῦ κόσμου, λόγισαι, ὅτι οὐκ εὑρήσεις αὐτὸν ἔνδον· ὅτι οὐ μηνυθήσῃ. καὶ ὅτι ἀκούσεις, τί θέλεις ὁ περιτ-

XLVII.

Cum neceſſitas aliqua te cogit quempiam adire de mundi magnatibus, proponito tibi fore ut domi eum non invenias: ut non illi renuntieris, ut tibi dicatur, Quid ſibi

† Οἰκίας. Legit interpres ἀκοάς,

περιττὸς οὗτος; ὅτι ἀποσκώψουσιν εἰς σε οἱ παῖδες· ὅτι ἐρεῖ σοι ἐκεῖνος, ὅτι ὑπερβαίνει σε ὃ αἰτεῖς. καὶ μηδέποτε εἴπῃς ἐν σεαυτῷ, ὅτι ταῦτά σοι οὐ ποιήσουσιν· ἢ ὅτι αἰδεσθήσονται τὸ ἐπάγγελμα. Ἐὰν γὰρ οὕτω συντύχῃς, καὶ τύχῃ ταῦτα γενέσθαι, ἀταράχως ὑποδέξῃ τὰ γινόμενα, ἅτε μεμελετηκὼς αὐτά. ἐάν τε μηδὲν τούτων συμβῇ, εὐχαριστήσεις τῷ θεῷ λέγων, ἐγὼ μεμελέτηκα ἃ ἤμελλον ἄξιος ὑποστῆναι· ἡ δὲ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία περιέστη μου, καὶ οὐδὲν τούτων εἴασε γενέσθαι.

ſibi vult præclarus ille vir? ut te famuli irrideant: ut ipſe denique tibi dicat: ſupra te eſt quod requiris. Nunquam autem tibi veniat in mentem, non iſta te paſſurum, ſed profeſſionem tuam reverituros eos. Si enim ita ibi contingat, & iſta vere evenient, imperturbatus ea feres, ut quæ tibi prius meditata & præviſa fuerint. Si nihil autem contingat tale; Deo gratias ages & dices: Ego quidem quæ merebar pati, meditatus ante fueram: ſed Dei bonitas adfuit mihi, & non permiſit.

μή.

Ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἀπέστω τὸ σεαυτοῦ τινῶν ἔργων, ἢ ἀρετῶν ἐπὶ πολὺ καὶ ἀμέτρως μεμνῆσθαι· οὐ γὰρ ὥσπερ σοι ἡδύ ἐστι τὰ σὰ λέγειν, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις τούτων ἀκοῦσαι. ἐπισφα-

XLVIII.

In familiaribus congreſſibus, abſit factorum tuorum, aut virtutum, frequens & immodica commemoratio. Nec enim ut tibi jucundum eſt tua narrare, ita & aliis eadem audire. Periculoſum autem eſt

ἐπισφαλὲς δὲ τὸ εἰς [17] εὐτραπελιλογίαν ἐμπεσεῖν· πάντως γὰρ τὴν πρός σε αἰδῶ τῶν πλησίον ἐκλύει, καὶ παρασκευάζει * δωρολογεῖν· ἐξ ὧν καὶ † ἀκαιρολογία τίκτεται. ὅταν αἴσθῃ τι τοιοῦτον, ἐὰν μὲν οἷος ἦς, καὶ ἐπίπληξον. εἰ δὲ μὴ δύνῃ, τῷ ἀποσιωπᾷν καὶ ἐρυθριᾷν, δῆλος γίνου δυσχεραίνων τοῖς τοιούτοις.

eſt ad jocos & facetias delabi: & tui obſervantiam apud vicinos minuere, vel maxime idoneum: ſed & ad *ſtultiloquium* viam munit; ex quibus & *turpiloquium* etiam naſcitur. Cum autem tale quid in aliis deprehendis: ſi tibi fas eſt, objurgatione deterreto: ſin id non potes, ſaltem ſilentio ſimul & pudore tuo omnibus liqueat, offendi te iſtiuſmodi ſermonibus.

μθʹ.

Ὅταν φαντασία ἡδονῆς ἐκπειράσῃ σε, μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὅν τε συγκαταθήσῃ τῇ δοκούσῃ ἡδονῇ, καὶ καθ' ὃν πράξας, ὕστερον μετανοήσεις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ λοιδορήσῃ· τούτοις τε ἀντίθες, ὅπως περιγενόμενος χαίρῃς, καὶ ὅτι ἀμει-

XLIX.

Si voluptatis alicujus imago animo tuo obverſans te irritat, memento utriuſque temporis, & ejus, quo voluptati, victus ſuccumbes; & quo poſtea pœnitebit te, & ipſe tibi convitians, exprobrabis. Ad hæc, oppone; ſi eluctatus fueris gaviſurum te; & quanto præſtat

17 Εὐτραπελιλογίαν.] Ita rectum puto, quod quis fortaſſe malit ut magis uſitatum, εὐτραπελίαν. Sed ratio verbi non obſcura. Proprie enim εὐτραπελία ad mores pertinet, facile mutabiles, & verſatiles: quales debent eſſe illorum, qui mimicam exercent, & hiſtrionicam. Inde ad verba tranſlatum; ut εὐτραπελία, pro εὐτραπελιλογία diceretur.

* γρ. μωρολ.

† γρ. αἰσχρολ.

ἄμεινον συνειδέναι ἑαυτῷ νικήσαντι, καὶ καθαρῶς εὐχομένῳ. μή σε ἡττήσῃ τὸ προσηνὲς αὐτῆς, καὶ ἐπαγωγόν. βέλτιον γὰρ τούτου καὶ ἡδύτερον, τὸ συνειδέναι ἑαυτῷ ταύτην νενικηκότι τὴν νίκην.

ſtat victæ voluptatis conſcientia, & pura ad Deum oratio. Ne te vincant autem pellacia voluptatis, & illecebræ; multo enim præſtantior & ſuavior victoriæ tam bellæ conſcia ſibi mens, & memoria.

ν'.

Ὅταν ποιῇς τι διαγνοὺς ὅτι σοῦ συμβάλλεται τῇ πολιτείᾳ, οἱ δὲ ἄλλοι ἄλλως περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνουσιν, ὅρα μὴ φύγῃς αὐτὸ διὰ τὴν τῶν ἄλλων ὑπόληψιν. Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ τὸ ἔργον φεῦγε. εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήξοντας οὐκ ὀρθῶς;

L.

Quando aliquid aggrederis, certus id ad inſtitutum vitæ tuæ conducere, alii autem aliter judicant, cave ne aliorum judicium reveritus incepti deſinas. Si enim malo conſilio uſus id aggrediaris, opus ipſum fuge: ſin bono, quid illos non bene reprehendentes moraris?

να'.

Ὅταν συνεσθίεις τινὶ, μή τι παραβάλῃ ἐκεῖνος ἐδώδιμον λόγιζε, ἀλλά τι ποιήσας ἀνεπαχθὴς αὐτῷ γενήσῃ, μᾶλλον αἰδήμων.

LI.

Cum conviva alicujus es, ne quid ille tibi edendum apponat cogita; ſed quo pacto non illi gravis, & tanto verecundior appareas.

νβ.

Ἐὰν ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃς ἐπάγγελμα, καὶ ἐν αὐτῷ ἀσχημονήσεις, καὶ οὗ ἠδύνασο ἐκπληροῦν ἐκπέσεις.

LII.

Si quam profeſſionem, quæ vires tuas ſuperat, in te ſuſceperis, tum ea ſimul indecore defungeris; tum illam quam numeris omnibus implere poteras, elabi tibi paſſus es.

νγ'.

Καθάπερ ἐν τῷ περιπατεῖν προσέχεις μὴ ἐπιβῇς ἥλῳ, ἢ στρέψῃς τὸν πόδα· οὕτω προσέχε μὴ βλάψῃς τὸν σεαυτοῦ νοῦν. καὶ οὕτως ἐφ' ἑκάστῳ ἔργῳ παραφυλάττων, ἀσφαλέστερον ἅψῃ ἑκάστου.

LIII.

Quemadmodum inter ambulandum, ne clavum calces, aut pedem distorqueas, caves: ſic in degenda vita cave, ne mentem in qua ineſt dominium rationis, impingens, lædas. Quod ſi in re unaquaque obſervaveris, omnia cautius aggredieris.

νδ'.

Μέτρον κτήσεως ἑκάστῳ, τὸ σῶμα· ὡς ὁ ποῦς, τῷ ὑποδήματι. ἐὰν μὲν ἐπὶ τοῦτο στῇς, φυλάξεις τὸ μέτρον. ἐὰν δὲ ὑπερβῇς ἀνάγκη κατὰ κρημνοῦ φέρεσθαι· καθάπερ δὲ ἐπὶ τοῦ ὑποδή-

ματος

LIV.

Neceſſariarum ad uſum vitæ rerum modus cuique corpus eſt, ut pes calcei modulus. Si hic conſtiteris, modum ſervabis: ſin præterieris, jam veluti per præceps ferri te neceſſe eſt. Ut autem in calceo: ſi quis ultra uſum

pro-

μαλος ὁ τὴν χρείαν ὑπερβαίνων, ποιεῖ κεντητὸν, εἶτα φοινικοῦν, εἶτα διάχρυσον, πολλοὶ δὲ καὶ λιθοκόλλητον, οὐ * τῶν ὀρέξεων· τοῦ γὰρ ἅπαξ ὑπὲρ τὸ μέτρον ὅρος οὐδείς.

progreſſus fuerit; primo variegatum, poſtea purpureum: tandem auratum: ſunt etiam qui gemmis internitentem geſtent, ſic in cupiditatibus. Ejus enim, quod modum ſemel ſupergreſſum fuerit, nullus terminus.

νέ.

Ἀφυΐας σημεῖον, ἐνδιατρίβειν τοῖς περὶ τὸ σῶμα. ἐπὶ πολὺ γυμνάζεσθαι, ἐπὶ πολὺ ἐσθίειν, ἢ πίνειν, ἢ καθεύδειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρέργῳ ποιητέον. περὶ δὲ τὸν νοῦν ἡ πᾶσα ἔστω ἐπιστροφή.

LV.

Animi [degeneris, &] à natura male informati, ſignum eſt, rebus corporis immorari: ut, diu exerceri: diu edere, vel bibere; vel dormire. Nam hæc quidem facienda ſunt obiter: cura autem omnis ad animum transferenda eſt.

νϛ΄.

Ὅταν τις κακῶς δοκῇ σοι ποιεῖν, ἢ κακῶς λέγειν, ἐνθυμοῦ, οἰόμενος λυσιτελεῖν αὐτῷ τοῦτο ποιεῖ. εἰ δέ σοι οὐ λυσιτελεῖ, καί τις

LVI.

Quandocunque putat aliquis nocere ſe tibi, vel dictis, vel factis; cogita tu, ideo illum facere, quia expedire id ſibi cenſet: At idem tibi ſi non expedit, quis tamen cogat alium, eo omiſ-

* γρ. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ὀρ.

τις ἀναγκάσῃ τινὰ, τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον ἀφέντα, τὸ ἄλλου ποιεῖν; ὥστε οὐκ ἦν ἐπί σοι τὸ κωλῦσαι αὐτόν. τῶν δὲ οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν, μήδ᾽ ὀρέγεσθαι παρηγγέλμεθα. ἄλλως τε εἰ μὲν ψεύδεται, αὐτὸς βέβλαπται καὶ ἐξηπάτηται τὸ ψεῦδος ἀληθὲς νομίσας. ὥσπερ οὖν εἰ μακρόν σε ἔλεγε κονδὸν ὄντα, ἢ τὸ ἔμπαλιν, οὐκ ἂν ἠγανάκτεις, ἢ ἔχαιρες, διὰ τὸ μὴ τοῖς ἐκείνου ῥήμασιν ἕπεσθαι ἡμῶν τὸ σῶμα· μᾶλλον δὲ καὶ ἐγέλασας ἂν ὡς παραβλῶπα τὸν τοιοῦτον. οὕτως ἀόργητος διάμενε· ἐλέει δὲ αὐτὸν τῆς πλάνης. Εἰ δὲ ἀληθῆ λέγει, διορθῶσαι, ἵνα μὴ ἔχῃ τι λέγειν. οὕτω πρὸς πάντας τοὺς λοιδοροῦντας γίνου, ἐπιφθεγγόμενος, ὡς πολλάκις εἴρηται, ὅτι ἐκείνῳ μὲν ἔδοξε ταῦτα λέ-

omiſſo, quod ſibi putat expedire, id curare quod tibi proſit? Non igitur erat in te, illum prohibere: quæ autem in poteſtate noſtra non ſunt, ea non appetere, aut perſequi, profeſſio noſtra eſt. Præterea, ſi falſus eſt, (qui tali de te opinione concepta, tibi male dixit aut fecit:) ipſe læſus eſt, qui deceptus eſt, dum falſum pro vero amplectitur. Quemadmodum igitur, ſi cum puſillus eſſes corpore, diceret te *procerum*: aut contra: non indignareris, ſed neque gauderes, ut qui ab ejus verbis non pendere corporis tui ſtaturam videres: ſed illum potius, ut ſtrabum rideres: ita hic quoque abſtine ab ira omni, ſed ejus potius errorem miſerere. Sin autem verum dicat, tu id age, ut te ipſum emendando, deſit illi quod in te reprehendat. Denique erga omnes qui tibi maledicunt, ita (ut jam ſæpius monuimus) affectus eſto, ut ſtatim tibi veniat in mentem: Ita quidem illi viſum eſt, iſta in me dicere:

mei

λέγειν· ἐγὼ δὲ οὐ κατεστάθην εἰς τὸ κωλῦσαι τὸν βουλόμενον λέγειν ἃ θέλει. ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἀδικῇ, ἢ γείτων, μὴ λογίζου, ὅτι παρ' οὗ *ἥκειστα ἐχρῆν, ἠδίκημαι, ὡς ἐνόμισεν· ἢ ὅτι τούτῳ οὐκ ἐχρῆν τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπεραγανακτεῖν ἐμοῦ· οὕτω γὰρ θρέψεις τὴν ὀργὴν, καὶ ἕξιν σεαυτῷ ποιήσεις δυσφόρητον· μᾶλλον δὲ ὅτι ἀδελφὸς, καὶ χρεωστῶ αὐτοῦ ἀνέχεσθαι. ὅτι γείτων, κἀγὼ αὐτοῦ ὀφείλω φέρειν τὴν ἄγνοιαν, καὶ ὅτι ἡ νομιζομένη ἀδικία περὶ τὰ ἐκτός. τῆς γὰρ προαιρέσεώς μου, οὐδεὶς κύριος, καὶ οὕτω ῥᾷον ἕξεις.

mei autem non eſt muneris impedire, quo minus ipſe quod vult, non liceat illi loqui. Quod ſi frater, aut vicinus is eſt, qui tibi injuriam facit: noli tecum reputare, ab eo quem minime decebat, tibi factam (ut ille quidem credidit:) hanc injuriam: imo ab illo, quem pro te adverſus alios commoveri potius æquum erat: ſic enim fomentum iræ parabis, & evades tum aliis, tum tibi in vita quotidiana, non tolerabilis: Sed ita potius cogita; Quia frater eſt, injurias ejus ferre debeo: quia vicinus, quod per ignorantiam [veri boni] commiſit, id me patienter ferre, ratio ſuadet. Præterea, injuriam illam, quæ facta creditur, in rebus externis verſari. Voluntatem autem tuam [qua ſola cenſeris] nullius imperio, ac proinde nec injuriæ obnoxiam eſſe. Ita commodius habebis, [vel facile feres.]

νζ'.

Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσυνακτοι. Ἐγώ σου πλου-

LVII.

Orationes hæ non cohærent: Ego ſum te locu-

* γρ. ἥκιστα.

πλουσιώτερος· ἐγώ σου ἄρα κρείττων. Ἐγώ σου λογιώτερος. *** οὗτοι δὲ μᾶλλον ἀληθεῖς καὶ συνεκτικοί. ἡ ἐμὴ κτῆσις τῆς σῆς κρείττων † σοῦ δὲ οὐδὲ κτῆσις * ἐστὶν οὐδὲ λέξις· γίνωσκε οὖν ὅτι οὐκ ἐπὶ σεαυτῷ ἐπαίρῃ, ἀλλ' ἐπ' ἄλλῳ.

locupletior, ergo ſum melior. [vel præſtantior.] Ego ſum te eloquentior, ergo melior. At illæ magis veræ & cohærentes: [Ego te ditior.] Mea ergo pecunia tua præſtat. [Eloquentior, &c.] Tu vero nec pecunia es, nec ſermo. Noris igitur te cum ſic gloriaris, non in te vere gloriari, ſed in alieno.

νή.

Τοῦ σκώπτειν εἶργε σεαυτόν. καὶ μάλιστα μὲν σιώπα τὰ ἀλλότρια. σεαυτῷ δὲ μόνῳ πρόσεχε. εἰ δὲ λαλῇς, λάλει ἀληθῆ, καὶ ἃ βλέπεις, καὶ μὴ ἃ στοχάζῃ.

LVIII.

Ab omni cavillatione abſtineto. De rebus externis, quantum potes, ſile, tibi intentus uni. Si tamen interdum ita res feret, ut loquendum tibi ſit; quæ vera ſunt loquere, & quæ comperta habes, non ea quæ conjicis.

νθ'.

Ἔπιέ τις †† πολὺν οἶνον μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς·

LIX.

Bibit quiſpiam multum vini? ne dicas bibiſſe *male*

† γρ. σὺ. * γρ. εἶ.

†† Logos & argutias inanes hic captat J. Gronovius, dum Caſaubonum ejusque verſionem ſugillans quærit, *quando ſuadebunt Chriſtiana dogmata; ut cui liceat alium ſic accuſare, quaſi biberit, multum.* at ubi, ὦγαθέ, ullus hic *accuſationi* locus? Num is, qui aliquem, qui multum vini biberit, affirmet *multum bibiſſe*, ejusmodi bene potum hominem eo ſermone *accuſaſſe* dicendus ſit? Quin hoc ipſum eſt, quod Epictetus ſimpliciter eloqui nos monet, quidquid ſit, ſive *multum* ſive *parum*, quod actionibus aliorum ineſſe ſignificandum ſit. Illud ſolum caveri vult, ne conjecturis indul-

κῶς· ἀλλ' ὅτι **** ἐλέσατο. ἔφαγέ τις πρωΐ ἕτερος; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς· ἀλλ' ὅτι ἔφαγεν. Εἰκὸς γὰρ σε μὲν στοχάζεσθαι κακῶς· ἐκεῖνον δὲ * ὅτι καλῶς αὐτῷ πεπεποιηκέναι, ἢ νόσου βιασαμένης, ἢ ἀδελφῶν ἀναγκασάντων, ἢ ἄλλων εὐλόγων αἰτιῶν; (αἵ σοι μὲν οὐ γινώσκον]· ἐκείνῳ δὲ [18] κατὰ νοῦν ἐχώρησαν.

male [vel nimio potu peccaſſe:] ſed [multum.] Lavat quiſpiam cito, &c. Edit quis alius [vel, ſocius:] mane? ne dicas *male* illum ediſſe, [vel, male ab illo factum, quod ederit:] ſed ediſſe [mane. Poteſt enim, ut tu male conjicias: illum autem vel morbo cogente, vel fratribus, vel aliis ſonticis cauſis urgentibus, quod ipſi expediebat feciſſe: quæ cauſæ, tibi quidem fortaſſe ignotæ fuerunt; illi autem [cui notæ] res pro voto bene & rite ceſſerit.

ξ.

Μηδαμοῦ σεαυτὸν ἡσυχαστὴν εἴπῃς, μηδὲ λάλει ἐν ἰδιώταις περὶ δογμάτων. ἐν ἑστιάσει μὴ λέγε

LX.

Nullibi *Heſychaſtem* (vel *anachoretam*:) te profitere; neque inter ſæculares de dogmatibus tuis

dulgendo *male* de factis aliorum judicemus. Quare ſupplementum illud Caſaubonianæ interpretationis, *ne dicas bibiſſe male*, ſed *multum*, recto ſtat talo, quippe repetitum juſtiſſima ratione ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ἔπιέ τις πολὺν οἶνον.

18 Κατὰ νοῦν.] Sententiæ ratio poſtulat, ut ad ambiguam τοῦ κατὰ νοῦν notionem alluſum ſit. Parum enim honeſta oratio, quenquam animo ſuo obſecutum eſſe, niſi, quod *animus* ſuadebat, idem & *rationi* conſentaneum fuerit. Vide (ſi vacat) quæ nos in Antoninum lib. 6. p. 79. in iſta Antonini: (ἔχει σοι πάντα κατὰ νοῦν.) de hac locutione notavimus. Non igitur (vel hinc diſcamus) hoſpes in vetere & meliore philoſophia, qui primus iſta concinnavit: quamvis poſteriorum monachorum ignorantiæ veſtigia nonnulla deprehendere fortaſſe poſſimus. Plato in Timæo venuſtiſſime: Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν τῷ ξυνιστάντι πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ξύστασις ἐγεγένητο. Hinc poſteriores alii, ni fallor.

* ισ. ὅτι καλόν· vel ὅτι καλ. ἀ. πεπ.

λέγε πῶς δεῖ ἐσθίειν, ἀλλ' ἔσθιε ὡς δεῖ τύπος γενόμενος ἄλλοις. †† τοῦτο γὰρ ἀπόστολος παραινεῖ λέγων, τύπος γίνου τοῖς πιστοῖς.

tuis [quibus inſtitutæ vitæ ratio nititur:] loquere. In convivio, ne diſſere quomodo ſit edendum, ſed ede ut te decet. Ita enim & Apoſtolus exhortatur, ubi dicit: *Exemplum eſto fidelium*.

ξά.

Τὸ πολὺ περὶ δογμάτων ἐν ἰδιώταις μὴ λάλει· ἐὰν δὲ ἐμπίπτῃ λόγος, τὸ ἐπιδεικτικὸν ἔκκοπτε, καὶ σιώπα. μέγας γὰρ κίνδυνος δογματίσαι περὶ ὧν * ἡ ὄντος κατάληψις δυσχερὴς τοῖς πολλοῖς, καὶ ἄγνωστος. καὶ ὅταν εἴπῃ σοί τις, ὅτι οὐδὲν οἶδας, καὶ μὴ δηχθῇς ἐπὶ τούτῳ, τότε γνῶθι, ὅτι ἤρξω τοῦ ἔργου.

LXI.

Inter *idiotas* [ſive ſæculares] de dogmatibus tuis ut plurimum ſileto. Quod ſi occaſio incidat, tu tamen oſtentandi te occaſionem vita, & tace. Magnum enim periculum eſt, diſputando de iis rebus aſſerere, quarum comprehenſio de vulgo hominibus difficilis eſt, & inſolens. Quod ſi quis dixerit te nihil ſcire, tuque commotus non fueris, ſcito te jam opus [feliciter] exorſum eſſe.

ξβ'.

Εὐτελῶς φορῶν, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ. μηδὲ ἐὰν ὑδροποτῇς, περι-

LXII.

Viliter veſtitus, ne ideo gloriare, & ſi aquam bibis, ne obambula, occaſionem quærens ali-

†† 1. Tim. 4. 12. * ἴσ. ἡ ὄντως.

περιέρχου ζητῶν ἀφορμὴν τοῦ λέγειν, ὅτι ὑδροποτεῖς· ἄσκει δὲ σεαυτῷ μόνῳ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, ἵνα καὶ ἡ ὠφέλειά σου μόνου γένηται.

alicui dicendi, te aquam bibere. Temperantiæ quam exerces, conſcius ipſe tibi ſis ſoli, aliis neſciis: ut & merces ad te ſolida redeat.

ξγʹ.

Μὴ κατάξηρον ἐπιδείκνυέ σου †† τὸ σῶμα, μηδ' ἄσθμαινε συνεχῶς, τεκμήρια τοῖς πέλας τῆς σῆς ἀσκήσεως παρέχων, καὶ ἀναγκάζων ἐρωτᾶν, πόθεν οὕτως ἀσθμαίνεις, καὶ ξηρὸς εἶς.

LXIII.

Ne oſtenta os aridum: ne aſſidue anhela: quæ vicino tuo, vel alii cuicunque obvio, abſtinentiæ tuæ ſint indicia; quibus ille provocatus quodammodo cogatur interrogare: Quid tu ſic anhelas, & aridus es?

ξδʹ.

Ἀπαιδεύτου χαρακτὴρ, μηδέποτε ὠφέλειαν, ἢ βλάβην προσδοκᾶν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξω. Θεοφίλου ἀνδρὸς

LXIV.

Indocti [ſeu veræ philoſophiæ rudis] character & nota certa, nunquam à ſe ipſo damnum expectare, vel utilitatem, ſed à rebus externis. Vere pii & religioſi

†† Quamvis licet albis dentibus hic *τὸ σῶμα* irrideat J. Gronovius, & Caſaubono, qui hic ſe auferri paſſus ſit, inſultet, tamen mihi facile perſuadeo, vulgatum ſine mendo eſſe. Etenim ſi hypotheſes iſtæ debeantur vel primis Eccleſiæ Chriſtianæ viris doctoribus, uti J. Gronovius in Notis exiſtimat, quid facilius cogitare, quam hoc loco prohiberi *κενοσπουδίαν*, & inane ſe jactandi ſtudium, præſertim tempore jejunii, quo ne aquam quidem primos Chriſtianos aliquando guſtaſſe Auctor eſt Socrat. Hiſt. Eccl. l. v. c. XXII. Quibus proinde, cum *ſolo arido pane veſcerentur*, ut idem tradit, quid mirum *κατάξηρον* fuiſſe *σῶμα*? Vid. ſimilia huic præcepto Matth. VI: 16.

δρὸς χαρακτὴρ, πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷν.

ξή.

Σημεῖα προκόπτοντος, οὐδένα ψέγει· οὐδένα μέμφεται· οὐδενὶ ἐγκαλεῖ. οὐδὲν περὶ αὐτοῦ λέγει, ὡς ὄντος τι, εἰδότος τι· ὅταν ἐμποδισθῇ, ἢ κωλυθῇ, ἑαυτῷ ἐγκαλεῖ. κἂν τις αὐτὸν ἐπαινέσῃ, καταγελᾷ τοῦ ἐπαινοῦντος παρ' ἑαυτῷ ὡς πλανηθέντος, καὶ ταλανίζει ἑαυτὸν ὡς ἀπατήσαντα τοὺς ἄλλους· καὶ εἰς ψευδολογίας ἐμβάλλοντα. κἂν ψέγῃ τις, οὐκ ἀπολογεῖται. περιέρχεται δὲ ὥσπερ οἱ ἄρρωστοι, εὐλαβούμενός τι κινῆσαι. πᾶσαν ὄρεξιν ἦρεν ἀφ' ἑαυτοῦ. ὁρμῇ ἀνειμένῃ πρὸς πάντα χρῆται. ἂν ἠλίθιος, ἢ ἀμαθὴς δοκῇ, οὐ πεφρόντικεν. ἑνὶ

gioſi character & nota, omnem utilitatem & damnum à ſemet ipſo expectare.

LXV.

Signa proficientis; neminem vituperare: neminem culpare: neminem accuſare: nihil de ſeipſo quaſi aliquis ſit, aut aliquid ſciat, prædicare. Si in aliquo impeditus fuerit, aut prohibitus, ſe accuſat ipſum. Si ab aliquo laudatus, ſecum ipſe ridet laudatorem, ut deceptum, & miſerum ſe reputat, qui alios deceperit, & falſa de ſe prædicandi ipſis in cauſa fuerit. Si reprehenditur, non defendit ſe: & ut qui recenter [ex morbo] convaluerunt; ſic ille [omnia circumſpiciens & metuens] ne impingat, obambulat. Omnem cupiditatem à ſe removit: †† averſationem ad ea ſola, quæ naturæ eorum quæ ſunt in noſtra poteſtate repugnant, tranſtulit. Appetitione ad omnia remiſſa utitur. Si ſtolidus, ſi indoctus

 doctus

†† Deſideratur commatis hujus ſententia in textu Græco; quæ ſupplenda ex Epict. Ench. cap. VII.

ἑνὶ δὲ λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παραφυλάττει.

doctus habeatur, perinde habet. Denique ut inimicum & hoſtem ſe ipſum obſervat.

ξϛ'.

Μὴ ὀρέγου ἐξηγεῖσθαι τὰς γραφάς. † μάλιστα μὴ ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν παρειληφώς. ἀλλ᾽ ἄρκου τῷ τὰ ἀπ᾽ * αὐτῶν, καὶ παραχώρει τὸν λόγον τοῖς εἰδόσιν. Εἰ δὲ τὸ μὲν ποιεῖν καταφρονήσεις, ἐπὶ δὲ τὸ ἐξηγεῖσθαι μόνον σχολάσεις, οὐδὲν ἕτερον ἢ γραμματικὸς ἀντὶ ἡσυχαστοῦ γέγονας· ἐν τούτῳ μόνον διαλλάττων, ὅτι τὰς γραφὰς ἀντὶ Ὁμήρου ἐξηγῇ.

LXVI.

Ne affectato *Scripturas* interpretari: præcipue, nondum ſatis illarum intelligens: ſed aliis te peritioribus interpretandi munus concedenti, tibi ſufficiat, te documentis ex *Scriptura* promptis obtemperare. Si vero obtemperare, & ad uſum convertere negligis; interpretationi autem totus incumbis, ex *Heſychaſte*, merus *Grammaticus* factus es: hoc tantum diſcrimine, quod *Homeri* loco, *Scripturas* interpretaris.

ξζ'.

Ἐνθυμοῦ ὁποία αἰσχύνη, ὅταν τις ἀναγινώσκων τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἐξηγούμενος αὐτὸ καλῶς, ἀσύμφωνα παρέχῃ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα.

LXVII.

Quam turpe ſit, cum quis *Euangelium* legit, & præclare interpretatur, ſed facta minime conſentanea edit; cogita.

* Sc. τὰ ἀπ. α. ποιεῖν, κ.

ξη'.

ξή.

[19] Ὅσα ὀρθῶς προτίθεσαι, τούτοις ὡς νόμοις ἐπίμενε· ὡς παρανομῶν ἑαυτῷ [20] ὃ ἀφῇς. τί δὲ λέγουσιν οἱ πολλοὶ περὶ σοῦ, μὴ φροντίσῃς. οὐ γὰρ ἐπί σοι ἐστὶ κωλῦσαι αὐτοὺς ψέγοντας τὰ καλὰ, ἢ τὰ φαῦλα ἐπαινοῦντας.

LXVIII.

Quæ bene ſemel expenſa & dictante ratione tibi propoſuiſti; in eorum tanquam legum obſervatione conſtans eſto, & ſi quid omittas, leges te tuas violare reputa. Quid autem vulgus de te loquatur, ne ſolicitus ſis. Nam quo minus illi quæ bona ſunt vituperent; & quæ prava, laudent, in te non eſt ſitum.

ξθ΄.

Εἰς ποῖον ἔτι χρόνον ἀναβάλλῃ ἀρέσαι θεῷ; ποίαν ἡλικίαν προσδοκᾷς; οὐκ ἔτι εἶ μειράκιον, ἀλλ᾽ ἀνὴρ ἤδη τέλειος. ἐὰν καὶ νῦν ἀμελέσῃς καὶ ἀεὶ προθεσμίαν ἐκ προθεσμιῶν διδῷς σεαυ-

LXIX.

Quouſque tandem differes Deo placere? Quod tandem ætatis tempus expectas? Non jam puer es, ſed matura vir ætate. Itaque ſi porro negliges, & de die in diem certum tempus, aliud ex alio, quo Deo placere incipias, tibi

19 Ὅσα ὀρθῶς προτίθεσαι.] Epict. προτίθεται. nec dubium quin ad ſimilem *Aureorum* Pythagoræ (ut vocant) *carminum* concluſionem alluſum ſit. Sed nec male, ſic; ut hic legimus: ſi ad omnia quæ nobis ſemel decreta & probata, referamus. Virtutum enim maxima prope dixerim *conſtantia:* & tolerabiliora ſæpe prava, (ita memini legere) quam levia ingenia. Sed nec Simplicii expoſitio ab hoc ſenſu aliena.

20 Ὃ ἀφῇς.] Acrior longe ſententia, & ad Enchiridii ſcripturam aptior, ſi legamus, ὃ σέβεις.

σεαυτῷ, καὶ ἡμέραν ἐξ ἡμερῶν ὁρίζεις, ἐν αἷς μέλλεις ἀρέσαι θεῷ, λήσεις σεαυτὸν οὐ προκόπτοντα, [21] ἀλλὰ καὶ κλεπτόμενον, ἕως οὗ καὶ τὸ τέλος φθάσῃ. ἀξίωσον οὖν σεαυτὸν ἤδη ὡς τέλειον, πονῆσαι ἐν τῇ ἀσκήσει καὶ προσοχῇ· ὅτι ἐνταῦθά ἐστιν ὁ ἀγὼν, καὶ * ἡ πάρεστι, καὶ οὐκ ἐπιδέχεται ἀναβολήν. σκόπει δὲ, ὅτι ἔνδοσις † μιᾶς ἀρετῆς, ἢ ἐπίτασις, στεφανοῖ τὸν ἀγωνιστὴν, ἢ ἀστεφάνωτον παρέχεται. οὕτως ὁ μακάριος ** Παῦλος ἀγωνισάμενος ἔλεγεν· Τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, καὶ λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. Σὺ δὲ εἰ καὶ μὴ εἶ Παῦλος, ἀλλὰ οὕτως ἀγωνίζου, ὡς ὅμοιος αὐτῷ εἶναι βουλόμενος.

tibi propones; imprudenti tibi proficiendi tempus elabetur, & prius mors occupabit, quam dolorem geri intelliges. Tandem aliquando igitur, ut *aſceta*, ſeveriorem religionem, & tolerantiæ diſciplinam profeſſus, incipe laborare, & diligentiam adhibere, ut qui jam ad maturitatem perveneris. In hoc enim certamen verſatur; & jam certandi tempus adeſt, quod dilationem non admittit. Conſidera autem in hac unius [vel, in una] virtutis remiſſione vel intentione ſitum eſſe, vel ut coroneris, vel præterearis. Ita & beatus Apoſtolus poſtquam decertaſſet, de ſeipſo prædicat: *Bonum certamen certavi*: &c. *In reliquo, repoſita eſt mihi corona juſtitiæ.* Tu autem quamvis non ſis *Paulus*; ſic tamen certa, ut qui *Paulo* ſimillimus eſſe cupias.

21 Ἀλλὰ καὶ κλεπτόμενον.] Appoſita Greg. Naz. verba, quæ profert ex illo (ed. Aldinæ in 8o. elegantiſſimæ, p. 180.) doctiſſ. Stephanus: ἐὰν ἀεὶ τὸ σήμερον παρατρέχων, ἐπιτηρῇς τὸ εἰς αὔριον, ταῖς κατὰ μικρὸν ἀναβολαῖς ὑπὸ τοῦ Πονηροῦ κλεπτόμενος.

* γρ. ἤδη. † γρ. μία.

** 1 Tim. 4. 7.

ϛ΄. Ἐπὶ

ο΄. LXX.

Ἐπὶ πάσῃ περιστάσει καὶ παντὶ πειρασμῷ ἐπαγομένῳ ἡμῖν, πρόχειρον ἔχωμεν τὸ λέγειν. Ἄγε ἡμᾶς ὦ σῶτερ σὺ, καὶ τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα, † ὅπου σὺ καὶ ὅπως φίλον σοι. ὡς ἑψόμεθά γε ἄοκνοι. Εἰ γὰρ μὴ θέλωμεν κακοὶ γενόμενοι, οὐδὲν ἧττον ἑψόμεθα. ὅστις δὲ ἑκὼν εὐπειθῶς ἕπεται θεῷ, σοφὸς παρ' ἡμῖν καὶ προσφιλής. ὃ γὰρ τῷ θεῷ φίλον, τοῦτο ἡμῖν γενέσθαι εὐχόμεθα.

In omni majore quod nos circumſtat periculo, & omni tentatione in quam inducimur, in promptu ſit hæc oratio: Duc nos, ô Salvator, & Sanctus tuus Spiritus, quo, & modo quocunque tibi gratum. Enimvero ſequemur impigri. Quod ſi præ metu recuſaverimus, nihilominus tamen ſequemur. Qui vero volens & morigerus Deum ſequitur, is à nobis *ſapiens* & *Deo charus* habetur. Quod enim Deo gratum & amicum, nobis contingere [ita animati] precamur.

οα΄. LXXI.

Βιοῦντας γὰρ οὕτως ἡμᾶς, βλαβῆναι ὑπό τινος ἀδύνατον. κἂν γὰρ, ὡς νομίζουσι, συσκευάζονταί τινες, κἂν ὑπερβῶσιν ὕβρεις, καὶ διώξεις, καὶ εἰς φόνους χωρήσουσι· φονεῦσαι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ

Sic enim viventes, à quoquam lædi nos impoſſibile eſt. Quamvis enim bonis, (ut quidem putant ipſi:) ſpolient: contumeliæ quamvis & perſecutiones exuperent: imo & ad cædes procedant: *Occidere quidem poſſunt*

† Ὁπότε, καὶ ᾗ.

δὲ οὐδαμῶς. ὡς γὰρ μὴ δυναμένων βλάψαι παρήγγειλεν ὁ κύριος, μὴ φοβεῖσθαι λέγων· * Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων.

ſunt; non tamen omnino lædere. Ideo, tamquam qui lædere non poſſint: adhortatur Dominus ne timeamus illos, his verbis; *Nolite timere eos qui occidunt corpus; animam autem non poſſunt occidere.*

* Matth. 10. 28.

FINIS.

CEBETIS
THEBANI
Philoſophi Platonici,
TABULA,
Græce & Latine,

*Qua vitæ humanæ prudenter inſti-
tuendæ ratio continetur.*

Romyn de Hooge del et ſculpſit 1670
A

[1]ΚΕΒΗΤΟΣ

ΘΗΒΑΙΟΥ

[2]ΠΙΝΑΞ.

CEBETIS

THEBANI

TABULA.

Ε[1]τυγχάνομεν περιπατοῦντες [3]ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ, ἐν ᾧ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀναθή-

In æde Saturni deambulantes, cum alia complura donaria ſpectabamus: tum tabulam

1 CEBETIS Thebani mentio fit in Phædone Platonis. Sed an hæc tabula ſit illius, nonnihil dubito: quod præter alia, & Peripatetici hic arguuntur, quorum nomen (niſi longiſſima ætate fuerit uſus Cebes) tum nondum celebre fuiſſe, probabile eſt: & Platonis citatur autoritas, & in Stoïcorum ſententiam autor inclinare videtur. Suidas quidem, ut & Diogenes Laërtius, Cebetis in hanc ſententiam meminit; Cebes (inquit) Thebanus philoſophus, Socratis diſcipulus, cujus Dialogi tres circumferuntur, Septima, Phrynicus, Tabula, atque etiam rerum inferarum narratio, & alia quædam. Græca verba, *πίναξ ἐστὶ δὲ τῶν ἐν ᾅδου διήγησις*, corrupta videntur: & pro *ἐστὶ δὲ*, legendum *ἔτι δὲ*: id quod à Juſto Velſio, viro doctiſſimo, eſt annotatum. Nam tabula hæc, humanæ vitæ, non rerum quæ geruntur apud inferos, deſcriptionem continet. Legi tamen *ἐστὶ δὲ* poteſt: cum hæc expoſitio ſit non diſſimilis ei, quæ eſt de ſortitione vitarum, in extremo Platonis lib. 10. de Republica, quæ apud inferos fieri perhibetur, & cum Pythagorea pictura ſit: ad *μετεμψύχωσιν*, ac potius (ut recte Clemens) *μετενσωμάτωσιν* refertur. *Wolfius.*

De

De Cebete vide Diogenem Laërtium lib. 2. fol. 172. Chalcidium in Platonis Timæum. & Xenophontem *ἀπομν. α.* fol. 719. ubi eum numerat in primis Socratis familiaribus, qui innocentia cæteris præſtiterint. Plato in Phædone teſtatur, Cebetem ſingulari cura inveſtigaſſe veritatem, nec facile ſolitum aſſentiri, niſi evidentibus argumentis convinceretur, pag. 63. *Ἀεί τοι ἔφη, ὁ Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ, καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πείθεσθαι, ὅ, τι ἄν τις εἴποι. Caſelius.*

Κ Ε Β. Θ Η Β. *Salmaſ. præfatione in Tab. Ceb. Arab.* (Cebes Thebanus fuit auctor hujus Dialogi, cui Titulum ipſe qui ſcripſit, fecit: Πίναξ. De quo perperam quidem dubitant, an genuinum opus Socratici illius Cebetis fuerit. Ratio dubitandi vana eſt, ac futilis quam afferunt, quod Platonis in hoc Dialogo fiat mentio. Quid tum poſtea? Ergo nec Platonis eadem ratione Dialogus ille fuerit, qui *Phædo* inſcribitur, quia meminit in eo hujus Cebetis. Tres Dialogos ſcripſerat hic Cebes, teſte Laërtio Diogene. *Πίνακα. Ἑβδόμην, & Φρύνιχον. Πίναξ* eſt quem hic habemus. Adde his: quod & Lucianus (*περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων*) pro genuino Cebete, Cebetem nominans auctorem *Tabulæ*, videtur agnoſcere: qui etiam eodem loco ad inſtar iſtius *Tabulæ* pulcherrimam & ipſe finxit imaginem, qua miſera illorum conditio qui mercede conducti, *doctorum*, ſeu *philoſophorum* (*capellanos domeſticos* hodie diceremus:) munus in magnatum domibus obeuntes conſeneſcebant: paucis lineis, neſcio quam vere (ſiquidem ipſe quodammodo poſtea Lucianus retractavit, & *Apologiam* conſcripſit) graphice certe depingitur: præſtantiſſ. editionis (Aldinam intelligo p. 103. Quod autem in Suida, ubi de hac *Tabula* loquitur: *Πίναξ. ἐστὶ δὲ τῶν ἐν ᾅδου διήγησις*: quidam (de quo & Wolfius in Notis: quaſi de alio vellet opere; mutant *ἔτι δὲ*, &c. falli eos puto. Quamvis enim humanæ vitæ pictura proponitur, non tamen ut res geſta narratur; ſed eorum quæ vulgo fiunt & accidunt, ortus & principia, ex arcanis originibus quibus *Lex Mundi* continetur, repetuntur: quæ non male: *τὰ ἐν ᾅδου* nuncupentur: non minus quam quæ apud Platonem, in *Enarratione*, *De Animarum ſortitione.* Certe & ibi *τὰ τῶν βίων παραδείγματα*, (*τυραννίδες*, &c.) ſatis evidenter ob oculos poſita. Si quid mutandum, præferendum putarem: *τῶν ἐνθάδε* (id eſt, *ἐν τῷ βίῳ*) pro *τῶν ἐν ᾅδου*. Ita enim non raro loquuntur Græci, tam Chriſtiani, quam alii: ut per, *τὰ ἐκεῖ*, quæ ad alteram vitam pertinent, pari elegantia innuunt. Sed nihil muto. Ad Platonici vero nominis & alia quæ habet Wolfius objectionem non improbabiliter & iſtud reſponderi poſſit, à poſterioribus fortaſſe aliqua, temporibus quibus ipſi vivebant, accommoda, addita eſſe: quod in plurimis antiquorum ſcriptis, in propriis præſertim tum hominum, tum locorum nominibus eſſe factum, certiſſimum eſt. *Caſaubonus.*

In dialogo Platonis, qui Phædo ſive de immortalitate animæ inſcribitur, mentio fit inter reliquas perſonas, quæ ibi introducuntur, etiam Cebetis. Eum autorem eſſe hujus libelli, credit Caſelius; cujus extant in hanc tabulam notæ. Id vero an ita ſeſe habeat, dubium eſt Wolfio; qui ante Caſelium notatiunculas quoque in eam edidit. Nec præter rationem de eo videtur ambigi, cum in hac ipſa tabula Plato allegetur. Cæterum, ne id quidem ſatis valet ad probandum, fuiſſe hunc ab illo Platonico diverſum. De Cebete videndus Diogenes Laërtius lib. ſecundo de vitis philoſophorum. Chalcidius in Timæum Platonis, & Xenophontis *ἀπομνημονεύματα. Snecanus.*

2 Tabulam inſcripſit, quiſquis tandem fuerit author hunc libellum ele-

θήματα ἐθεωροῦμεν. [4] Ἀνέκειτο δὲ καὶ πίναξ τις [5] ἔμπροσθε τοῦ νεὼ, ἐν ᾧ ἦν [6] γραφή τις ξένη, καὶ μύθους ἔχουσα ἰδίους. οὓς οὐκ ἠδυνάμεθα συμβαλεῖν, [7] τί-

lam quandam ante ſacellum dedicatam, quæ peregrinas quaſdam & peculiares fabulas depictas haberet. Quæ cujuſmodi & unde eſſent con-

elegantem ſane & ſucci plenum ſic inſcribendi: quod in eo ceu in tabula vivis lineamentis vita mortalium oculis ſubjiciatur, non aliter quam fit in ſermone parabolico. Etenim antiquiſſimam fuiſſe hanc conſuetudinem inſtituendi hortandique mortales, ſimilibus ductis à rebus ſenſui obviis ad ea quæ illis ſic non ſunt expoſita, conſtat tum è Platone aliiſque profanis ſcriptoribus, tum etiam è myſticis literis, quæ ab iſta agendi ratione quoque non abhorrent, ut videre eſt Judicum cap. IX. & II Regum XIV. vel II Samuelis, quin & non paucis Evangelicæ hiſtoriæ locis. *Idem.*

3 Ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ. *In Saturni templo.*] Id templum ubi locorum fuerit, fateor, mihi non liquere: niſi quod probabile autumo, fuiſſe Athenis, in ipſa Muſarum ſede ac domicilio; ubi hæc tabula, quæ hic ab auctore propoſita ediſſeritur, fuerit dedicata inter reliqua templi donaria. Niſi quis malit aſſignare ædem hanc Saturniam Thebis Bœotiæ, unde videtur auctor oriundus. *Idem.*

4 Ἐνέκειτο δὲ καὶ πίναξ. *Inerat etiam tabula.*] Quid vero ſi ἀνέκειτο legas? dedicata erat. Ab ἀνάκειμαι fit ἀνάθημα, ſicut à διάκειμαι διάθεσις non originis, ſed ſignificationis habita ratione. *Wolfius.*

5 Ἔμπροσθε τοῦ νεὼ.] τὸ ἱερὸν eſt totum templum: ὁ ναὸς, & Attice νεὼς, videtur hic eſſe pars templi interior. Suidas, ἱερὸν λέγεται πᾶν τὸ ἀνατιθέμενον τοῖς θεοῖς. Pollux ναὸν καὶ ἱερὸν pro eodem capit, & addit, ἔνθα δὲ καθιδρύομεν, σηκὸς, τέμενος, ut ſit ἱερὸν καὶ ναός, locus in quo deos colimus: σηκὸς, & τέμενος, in quo ſimulacra collocamus. Videtur tamen ναὸς παρὰ τὸ ναίειν dici, ut ſit ædicula in qua ipſe Deus habitet. Si cui vero hæc diſtinctio τοῦ ἱεροῦ καὶ νεὼ, ut Grammaticorum autoritate non munita, diſplicet: Cebes primum ἱερὸν, deinde νεὼν, varietatis cauſa dixit. *Idem.*

6 Γραφή τις ξένη.] Nova eſt hæc pictura, nec deprompta ex Homero, aut alio Poëta: quas fabulas pictas & ſculptas paſſim videre erat. Etſi autem & ipſæ habent, quibus tenera ætas erudiatur, tamen non prorſus in univerſum eo reſpiciunt, quemadmodum hæc Tabula. Tota enim in hoc occupatur, ut varias vitæ, & omnium quotquot ſunt rationes, ſpectatori proponat, atque itidem vitæ rectam viam, quam qui ingreſſus ſit & perſequatur, rectius vivat & beatius. Ideo non tam eſſe pictura exiſtimanda eſt, quam Philoſophia. Si enim quis ejus interpretem adeat, atque auſcultet; primum ſe ab erroribus ratione vindicabit, ac deinceps neceſſariis ſive commodis ad inſtitutum rebus paratis; totum ſe ad vitam bene beateque, aut certe commodius multo & melius & felicius agendam, convertet. Id facilius omnino & certius faciet, qui vitæ rationes in utramque partem conſiderarit, & quæ in altera inſint mala, quæ tamen declinari non maximo negotio poſſint, apud animum perpenderit. *Caſelius.*

[7] τίνες καὶ πόθεν ἦσαν. οὔτε γὰρ πόλις ἐδόκει ἡμῖν εἶναι τὸ γεγραμμένον, οὔτε στρατόπεδον· ἀλλὰ περίβολος, ἐν αὐτῷ ἔχων ἑτέρους περιβόλους δύο, τὸν μὲν μείζω, τὸν δὲ ἐλάττω. ἦν δὲ καὶ πύλη ἐπὶ τοῦ πρώτου περιβόλου. πρὸς δὲ τῇ πύλῃ ὄχλος ἐδόκει ἡμῖν πολὺς ἐφεστάναι. ἔνδον δὲ τοῦ περιβόλου, πλῆθός τι γυναικῶν ἑωρᾶτο. [8] ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ πρώτου πυλῶνος καὶ περιβόλου γέρων τις ἑστὼς, ἔμφασιν ἐποίει, [9] ὡς προστάττων τι τῷ εἰσιόντι ὄχλῳ. ἀπορούντων δὲ ἡμῶν περὶ τῆς μυθολογίας πρὸς ἀλλήλους πολὺν χρόνον, πρεσβύτης τις παρεστὼς, Οὐδὲν δεινὸν πάσχετε, ὦ ξένοι, ἔφη, ἀποροῦντες περὶ τῆς γραφῆς ταύτης. οὐ γὰρ τῶν ἐπιχωρίων πολλοὶ ἴσασι, τί ποτε αὕτη ἡ μυθολογία δύναται. οὐδὲ γάρ ἐστι πολιτι-

conjicere non poteramus. Pictura enim neque urbem neque caſtra præ ſe ferebat: ſed erat ſeptum quoddam, alia duo ſepta continens, alterum majus, alterum minus. Erat & porta in primo ſepto; cui magna turba aſtare videbatur. Intra ſeptum vero mulieres complures conſpiciebantur. In aditu primi veſtibuli & ſepti, ſenex quidam ſtabat, eo geſtu & habitu, ut ingredienti turbæ præcipere aliquid videretur. Cum vero diu inter nos, quid commentum illud ſibi vellet, ambigeremus, ſenex quidam aſtans: Non mirum, inquit, eſt hoſpites, vos de pictura hac dubitare. Nam & ex indigenis pauci norunt fabulæ ſignificationem. Neque enim civitatis noſtræ donarium eſt:

7 Τίνες καὶ πότε ἦσαν. *Quæ & quando eſſent.*] Quid ſi πόθεν, unde? præſertim cum ſequatur, οὐ γάρ ἐστι πολιτικὸν ἀνάθημα. *Wolfius.*

8 Ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου.] Salmaſ. abſque articulo, ἐπὶ δὲ εἰσόδου.

9 Ὡς προστάττων τί.] τὶ, cum gravi. *Idem.*

λιτικὸν ἀνάθημα, ἀλλὰ ξένος τις πάλαι ποτὲ ἀφίκετο δεῦρο, [10] ἀνὴρ ἔμφρων, καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν, λόγῳ δὲ καὶ ἔργῳ [11] Πυθαγόρειόν τινα καὶ Παρμενίδειον ἐζηλωκὼς βίον. ὅς τό τε ἱερὸν τοῦτο, καὶ τὴν γραφὴν ἀνέθηκε τῷ Κρόνῳ. Πότερον οὖν ἔφην ἐγὼ, καὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα γιγνώσκεις ἑωρακώς; καὶ ἐθαύμασά γε, ἔφη, αὐτὸν πο-

eſt: ſed olim hoſpes quidam, vir cordatus, & eruditione præſtans, qui & dictis & factis Pythagoreæ & Parmenideæ vitæ ſtudium præ ſe ferret tam templum hoc, quam picturam Saturno dedicavit. An vero, inquam, ipſum hominem vidiſti, & noſti? Atqui etiam, inquit, longo tempore fui eum admiratus. Nam junior

10 Ἀνὴρ ἔμφρων, καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν.] Dedicator Tabulæ Philoſophus eſt, qui cognitionem de rebus ſuſceperit, & in ſtudio ſapientiæ plurimum profeciſſet. Hæc eſt via nimirum ad ſapientiam, *omnia conſiderare quæ facias, nihil temere gerere:* ut de ea parte loquar, quæ actiones ſpectat. Nec alienum ab inſtituto, ut imitandos nobis proponamus optimos quoſque, non ut in certorum hominum verba juremus; ſed ut ſpectatiſſimorum vitæ veſtigiis ingrediamur. Amplectenda ſunt, quæ bene dixerint: æmulanda, quæ fecerint. Parum enim eſt ſentire recte, ni facias recte. Itaque id eſt, quod ait, λόγῳ καὶ ἔργῳ. Contra evenire videmus, ut ſæpe ſapientum dicta in ore habeamus, de eorum factis itidem exprimendis nihil cogitemus. *Caſelius.*

11 Πυθαγόρειον καὶ Παρμενίδειον ἐζηλωκὼς βίον.] Cum Thebanus fuerit Cebes, probabile eſt, Thebis hæc quæ narrantur, geſta fingi, aut deſcribi: & per hunc Pythagoreum Lyſidem Epaminondæ & Philippi Macedonis præceptorem intelligi. Sed hæc nihil ad rem. *Wolfius.*

Πυθαγόρειόν τινα.] Longum foret omnia referre de Pythagora. Ejus vitam perſequuntur Laërtius lib. 8. Jamblichus, Malchus: de Philoſophia ejus præcipue videndus Hierocles. De Parmenide idem Laërtius lib. 9. *Caſelius.*

Πυθαγόρειόν τινα καὶ Παρμενίδειον.] De Pythagora, cujus titulo circumfertur τὸ Υ, ſeu litera humanæ vitæ ſpeciem ſive imaginem præferens, videat, cui prolubium eſt, prolixe ſcribentem Jamblichum; qui vitam ejus poſteritati prodidit. Et Laërtium lib. VIII. De philoſophia ejus præcipue videndus Hierocles; qui ad aurea carmina ipſius commentatus eſt. De Parmenide conſulendus Laërtius lib. IX. Dubito, idemne ſit hic Parmenides cum eo, cujus extat libellus de Politiis; qui continet ἀποσπασμάτιον univerſalis hiſtoriæ Nicolai Damaſceni. *Snecanus.*

πολὺν χρόνον. [12] νεώτερος γὰρ ὤν, πολλὰ καὶ σπουδαῖα διελέγετο. καὶ περὶ ταύτης δὲ τῆς μυθολογίας πολλάκις αὐτοῦ ἠκηκόειν διεξιόντος. Πρὸς Διὸς τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ μή τις σοὶ μεγάλη ἀσχολία τυγχάνουσα, διήγησαι ἡμῖν. Πάνυ γὰρ [13] ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι, τί ποτέ ἐστιν ὁ μῦθος. Οὐδεὶς φθόνος, ὦ ξένοι, ἔφη. ἀλλὰ τοῦτο δεῖ ὑμᾶς ἀκοῦσαι, [14] ὅτι ἐπικίνδυνόν τι ἔχει

nior cum eſſet, multa præclare diſſerebat: & hujus ipſius fabulæ doctrinam ſæpe eum audivi exponentem. Obſecro igitur, inquam, niſi magna quæpiam occupatio te impedit, fabulam nobis explica, cujus audiendæ avidiſſimi ſumus. Nihil, inquit, obſtat, hoſpites: ſed illud vobis tenendum, enarrationem periculi non expertem eſſe. Cujuſmodi

12 Νεώτερος γὰρ ὤν. *Οἱ φιλόσοφοι φρονοῦσι βέλτιον, οἱ νεώτεροι λέγουσι βέλτιον. ὡς ἄριστα γοῦν οἱ νέοι τῶν φιλοσόφων.* Recte igitur induxit tabulæ interpretem, hominem & doctum & florentem ætate. Namque nec ſatis doctrinæ in adoleſcente admodum, & dicendi partes ſunt graves ſeni. Itaque apud Platonem ſenex alicubi ex inſtituto ſermone diſcedit ad ſacra. *Caſelius.*

Ambigua verborum ſententia. Si enim τὸ νεώτερος ad σπουδαῖα referas: juvenis σπουδαῖος tanto laudabilior, & dignior qui advertatur; quanto per naturam illa ætas, ad alia potius apta & propenſa. Unde vulgatum illud Ariſtotelis, τὸν νέον, τῆς πολιτικῆς ἀκροάσεως auditorem minus idoneum ſtatuentis: quod ἄπειρος τῶν κατὰ βίον πράξεων, & quod τοῖς πάθεσιν ἀκολουθητικός. ſin, ad τὸ διαλέγεσθαι: tum quo minus miremur, ratio redditur, (innuitur ſaltem) exuperantis in juvene facultatis; ipſa juventus ſcilicet. Quo pertinet locus à Caſelio allatus: *οἱ φιλόσοφοι φρονοῦσι βέλτιον· οἱ νεώτεροι, λέγουσι βέλτιον.* In utramque partem multa poſſent adferri, ſi res poſtularet. Priorem ſenſum verſio Arabica ſecuta eſt: poſteriorem Caſelius expreſſit. Lector, ut volet; per me licet. *Caſaubonus.*

Νεώτερος γὰρ ὤν.] Legendum forte: νεωτέροις γὰρ ὤν, uti mihi indicavit Incomp. Gronovius. Juvenes enim è ſenibus, non ſenes à juvenibus diſcunt.

13 Ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι.] Parum proficit, qui non accedit ad diſcendum cum deſiderio: contra qui inflammatus eſt diſcendi cupiditate, de eo non dubia ſpes. *Caſelius.*

14 Ὅτι ἐπικίνδυνόν τι ἔχει ἡ ἐξήγησις. *Enarrationem periculi non expertem eſſe.*] An eſt aliquid periculi in eo, ſi quis hanc narrationem audiat? Videtur eſſe per ſe nihil, ſed in altero, ſi quis ad uſum non transferat ea, quæ acceperit. Qui enim ejuſmodi ſalutaria vitæ præcepta neglexerit, ſuapte culpa perit, non quod

ἔχει ἡ ἐξήγησις. Οἷόν τι; ἔφην ἐγώ. Ὅτι, [15] εἰ μὲν προσέξητε, ἔφη, καὶ συνήσητε τὰ λεγόμενα, [16] Φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε. εἰ δὲ μὴ, ἄφρονες, καὶ κακο-

modi, inquam, id eſt? Quia, ſi auſcultaveritis, atque intellexeritis ea quæ dicentur, prudentes & beati evadetis: ſin minus, facti vecor-

quod ea audivit, quibus ſervari poterat. In vita literaria in univerſum nihil periculi eſt: tamen idem eſſe apparet. Qui diſcit literas, nec ſe ad earum præcepta conformat, ſe in periculum conjicit, & in exitium præcipitat, & ei aliquando ſatius etiam, non acuiſſe ingenium doctrinis ſubtilioribus, quibus jam abutatur. *Idem.*

Merito quæritur, quomodo intelligendum, quod affirmet, non prorſus periculi eſſe expers, hanc enarrationem audire. Videtur itaque dicendum, per ſe quidem nihil huic rei ineſſe periculi, videlicet in auditione, ſed, ſi quis ad uſum non transferat ea quæ acceperit, nihil ipſi profuturum quod audiverit, quinimo ipſi id perniciosum fore. Quippe qui ejuſmodi ſalutaria vitæ præcepta neglexerit, ſuapte perit culpa, nec habet quod excuſet: imo tanto juſtius punitur, quanto pulchrior ipſi affulſerit proficiendi occaſio. Idem fere docet ὁ σωτὴρ, Luc. 12, 47. *Snecanus.*

15 Εἰ μὲν προσέξητε καὶ συνήσετε.] Non προσέξητε, niſi etiam συνήσητε, per η legatur, *Wolfius.*

Εἰ μὲν προσέξητε.] *Ὅτι προσέχειν τὸν νοῦν καὶ συνιέναι δεῖ. ποτ' ἐστὶ προαιρεῖσθαι τοῦτον τὸν βίον.* Non ſatis eſt animum advertere & intelligere; ſed ubi intellexeris, animum advertere & intendere oportet, ut facias: hinc Prudentia, & à prudentia vita illa beata. *Caſel.*

16 *Φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε.*] An qui prudens idem beatus? Beatam vero vitam intelligimus non omnibus numeris perfectam: ſiquidem tale quippiam in hominem non cadit; ſed commodam, aut certe incommodis, quæ plerique ultro adſciſcunt, vacantem. An igitur, qui prudens, idem beatus? an non potius, qui omnibus virtutibus præditus eſt? Hoc verum, nec illud falſum, quando eodem res redit. Eſt enim Prudentia omnium Virtutum oculus: nec prudens caret virtutibus cæteris. *συνακολουθοῦσιν γὰρ αἱ ἀρεταί*: ubi una de virtutibus ſit, ibi & eſſe cæteras neceſſe eſt. Quod cum de omnibus ita ſe habeat, de prudentia maxime verum eſſe oportet, ſine qua nulla virtus, nulla virtutis actio. Sic igitur Prudens beatus, nempe in civili conſuetudine: intelligimus vero *τὸν ἐνεργοῦντα κατ' ἀρετήν.* Prudens vero hoc beatior, quod non ſolum facit, quæ ſunt virtutis privatæ, ſed quod & meritis ornat rempublicam. Primus ad prudentiam aditus eſt, intelligere vitæ humanæ rationes omnes. Hæ magis illuſtrantur contrario. Qui enim ſtolidi, nec rationem ducem ſequuntur in omnibus, iidem miſeri: in iiſdem malitia & inſcitia: *ὥστε μετ' ἀφροσύνης καὶ παραφροσύνης τὴν προαίρεσιν εἶναι κακήν*; quos male, quod in utroque malum; & miſere, quod in malo miſeria, vivere neceſſe eſt. Eſt igitur *τὸ κακῶς ἀθλίως, καὶ κακοδαιμόνως.* Inſcitiam autem nominare non eſt novum, cum vel ignoratur, quid facere quemque oporteat: vel, etiamſi liquet, non

κακοδαίμονες, [17] καὶ πικροὶ καὶ ἀμαθεῖς γενόμενοι, κακῶς βιώσεσθε. Ἔστι γὰρ ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς Σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προυβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο. εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς Σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. [18] ἡ γὰρ Ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώ-

cordes, infelices, acerbi atque indocti, male vivetis. Eſt enim expoſitio, Sphingis ambagibus ſimilis, quas illa hominibus proponebat: quas qui intellexerat, manebat incolumis; qui non aſſecutus erat, à Sphinge occidebatur. Eadem eſt enarrationis hujus ratio. Nam Amentia Sphinx eſt hominibus

facias tamen. Recte igitur intelligere oportet, ſi quis ita loquatur. Sic & perturbatum reipub. Syracuſanæ ſtatum adſcribit inſcitiæ ep. 7. ad Dionis propinquos Plato. ἐξ ἀμαθίας, inquit, *πάντα τὰ κακὰ πᾶσι ἐῤῥίζωται, καὶ βλαστάνει.* Id eſt, *ex Inſcitia quicquid eſt malorum, radices agit & pullulat.* Ipſe quoque Ariſtoteles, etſi hanc doctrinam magis illuſtrat, cum oſtendit virtutes non eſſe ſcientias, quod Socrati viſum fortaſſe videri poſſit, tamen ab his non dicit diſcrepantia, ubi ait Ethic. 3. *ἀγνοεῖ μὲν οὖν πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ὧν ἀφεκτέον.* Inſcitiam intelligimus, non quæ eſt in ſcientiis, ſed quæ res agendas reſpicit: nec tamen inſcitiam rerum minutarum, ſive puerilium, quas ignorare turpiculum forte eſt: ſed hæc nec infamiam adfert, nec per ſe grave incommodum, quemadmodum injuſte facta. In quibus igitur hæc inſcitia? In rebus ad vitæ cultum pertinentibus, ut de iis non falſas imbiberimus opiniones, cujus generis ſunt: *nihil prius eſſe honore, aut imperio, aut opibus, aut voluptatibus; nihil eſſe miſerius humilitate; ſervitute, paupertate, doloribus:* & ſimilia.

An neſciunt, qui agunt contra virtutem? quæ hæc inſcitia? In multis non intelligunt, quid faciendum ſit: in pleriſque, quod vident, non ſatis vident: aliquibus non aſſentiuntur, quæ vident: quibus judicio aſſentiuntur, nec ea volunt, ut & ſic neſcire videantur. Inde natum eſt, ut & vulgo quoque dicamus, ebrium, aut ira percitum, aut amoribus irretitum, neſcire quid agat, etſi horum nemo ſit, qui ſcire nonnihil ſaltem videatur. *Caſelius.*

17 Καὶ *πικροὶ καὶ ἀμαθεῖς.*] Caſeliana, ut & Salmaſiana edit. *πονηροὶ καὶ ἀμ.* quod probabilius. Ariſtoteles autem eximie (ut omnia; quod & Sacris Oraculis conſonum eſt) docet omnem *πονηρίαν* ex *ἀγνοίας*, vel quod eodem redit, *ἀμαθείας* proficiſci, *Caſaubonus.*

18 Ἀ*φροσύνη τοῖς ἀνθρώποις Σφίγξ ἐστιν.*] *Σφίγξ παρὰ τὸ σφίγγειν, διὰ τὸ ἐσφιγμένα, καὶ δυσνόητα λέγειν τὰ ῥήματα.* Stephanus è veteri Lexico.

θρώποις Σφίγξ ἐστιν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, [19] τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐκ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς Σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν· ἀλλὰ κατὰ μικρὸν

nibus. Obſcure autem & hæc innuit, quid in vita ſit bonum, quid malum: quid neque bonum, neque malum. Quæ qui non intelligit, ab ea non ſemel interit, ut is, qui à Sphinge occiſus, devorabatur: Sed paulatim per omnem ætatem, ut qui, conjecti

Auſonius: Carm. 280.

Terruit Aöniam volucris, leo, virgo, triformis
Sphinx: volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Φῖκα nominabant Bœoti, ut apud Heſiodum Theogonia:

Ἡ δ' ἄρα φῖκ' ὀλοὴν τέκε Καδμείοισιν ὄλεθρον.

Verba ipſius Scholiaſtæ ſunt edit. Clar. noſtri Heinſii, fol. 267. ἡ δὲ σφὶγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρὶς, καὶ εἶχε πολλοὺς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας. ἐνταῦθα δὲ τὴν κρυφίνουν καὶ μερικὴν κεκρυμμένην κακίαν λέγει. Annot. Zetzes, Heſiodum ἀλληγορικῶς annotare τὴν κρυφίνουν κακίαν· revera fuiſſe γυναῖκα λῃστρίδα, ἔχουσαν πολλοὺς τοὺς σὺν αὐτῇ συναρπάζοντας.

Amentia autem Sphinx eſt, nihilque habet præter opiniones varias, perplexas, dubias, ad unam omnes falſas: quarum modo his aſſentitur, modo illis, qui rectis ſententiis imbutus non eſt, ut modo in pretio habeat pecuniam, modo in voluptates prodigat: modo voluptatibus nihil anteferat, modo dicat nihil eſſe pernitioſius: denique opiniones, nec bonum, nec malum, nec indifferens definiunt. Sic enim diſtinxerunt etiam Stoici, ut infra explicabitur. Deinde etiam in eo cum Sphinge comparatur Amentia, quod miſere torquet, & conficit animos hominum, quos & quotidie novis variiſque mortibus afficit. Perpetuo enim & ſubinde aliis atque aliis modis cruciari, eſt mille modis perire. Contra pulchrum, & ſalutis plenum, vindicare ſe ab inſcitia: qui hoc facit, ſternit iter ſibi ad arcem beatæ vitæ, ſive ſapientiæ. Hic tandem in civili conſuetudine beatus, ille miſer: ut recte quoque Lucretius initio lib. 2.

- - - nil dulcius eſt, bene quam munita tenere
Edita doctrina ſapientum templa ſerena:
Deſpicere unde queas alios. paſſimque videre
Errare, atque viam palanteis quærere vitæ:
Certare ingenio, contendere nobilitate:
Noctes atque dies niti præſtante labore:
Ad ſummas emergere opes, rerumque potiri. *Caſelius.*

19 Τί ἀγαθόν.] τί cum acuto, etiam in iis quæ ſequuntur ſcribendum. *Wolfius.*

κρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, [20] καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν Ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ [21] μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. Ὑμεῖς οὖν προσέχετε, καὶ μὴ παρακούετε. Ὦ Ἡράκλεις, ὡς εἰς μεγάλην τινὰ ἐπιθυμίαν ἐμβέβληκας ἡμᾶς, εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχει. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη, οὕτως ἔχοντα. Οὐκοῦν φθάνοις τοίνυν διη-

jecti in carcerem, manum carnificis expectant, contabeſcit: Sin ea cognorit aliquis, vice verſa perit Amentia: ipſe vero ſalvus manet, perque omnem vitam, malorum expers, beatus efficitur. Vos igitur attenti eſtote, nec obiter audite. Dii boni, quantam nobis cupiditatem injeciſti, ſi iſta ita ſint! Ita, inquit, res eſt. Quamprimum igitur narres velim. Nam nos quidem haud

20 Καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρ. παραδιδ.] Non intellexerunt interpretes quid *τιμωρία* hoc loco ſibi vellet. Non enim *qui damnati carnificis manum expectant*; ut hic: aut *qui quaeſtioni ſubjiciuntur*; ut Caſelius; aptum ſunt hic exemplum, τῶν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ κατὰ μικρὸν καταφθειρομένων: ſed illi qui male actæ vitæ aut impiorum facinorum ſibi conſcii ſecretis conſcientiæ flagellis (quæ vera Erynnis, ſed quæ, non omnibus facinoroſis contingit in hac vita:) quotidie lancinantur & torquentur. De quibus optime Satyricus:

Magne pater Divum, ſævos punire tyrannos
Haud alia ratione velis: - - -
Virtutem videant intabeſcantque relicta.

Intabeſcere, plane hic quod Cebes, κατὰ μικρ. καταφθείρ. Porro, τιμωροὶ δαίμονες Syneſio, aliiſque: qui vulgo: ἀλάστορες. Cebes ipſe (quod mirum interpretes non advertiſſe) in ſequentibus ita exponit: ὅταν οὖν πάντα ἀπολέσῃ, παραδίδουσας (iiſdem quibus hic verbis:) τῇ τιμωρίᾳ: &c. *Caſaubonius.*

21 Μακάριος καὶ εὐδαίμων.] Idem utroque indicatur, ut alterum alterius declarandi cauſſa poſitum videatur: qui diſtinguunt, tribuunt hominibus εὐδαιμονίαν, μακαριότητα Diis immortalibus, quos & μάκαρας nominant, quod omne ævum ſumma cum voluptate, quæ non niſi de animi voluptate intelligi poteſt, agant, παρὰ τὸ μάλα, τοῦτ' ἐστι, σφόδρα χαίρειν. Sic etiam ἐτυμολογεῖ Ἀριστ. Ἠθ. VII. c. 12. Καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλεῖστοι μεθ' ἡδονῆς εἶναί φασιν· διὸ καὶ τὸν μακάριον ὠνομάκασιν ἀπὸ τοῦ χαίρειν. *Caſelius.*

22 Ἐπι-

διηγούμενος, ὡς ἡμῶν προσεξόντων οὐ παρέργως, ἐπείπερ καὶ τὸ [22] ἐπιτίμιον τοιοῦτόν ἐστιν. Ἀναλαβὼν οὖν ῥάβδον τινὰ, καὶ ἐκτείνας πρὸς τὴν γραφὴν, Ὁρᾶτε, ἔφη, τὸν περίβολον τοῦτον; Ὁρῶμεν. Τοῦτο πρῶτον δεῖ εἰδέναι ὑμᾶς, ὅτι καλεῖται ὁ τόπος οὗτος, Βίος· καὶ ὄχλος ὁ πολὺς, ὁ παρὰ τὴν πύλην ἐφεστὼς, οἱ μέλλοντες εἰσπορεύεσθαι εἰς τὸν βίον, οὗτοί εἰσιν. ὁ δὲ γέρων, ὁ ἄνω ἑστηκὼς, ἔχων χάρτην τινὰ ἐν τῇ χειρὶ, καὶ τῇ ἑτέρᾳ ὥσπερ δεικνύων τι, οὗτος [23] Δαίμων

haud obiter audiemus, in tanti præſertim & præmii & ſupplicii expectatione. Sublato igitur baculo, & ad picturam extento: Cernitis, inquit, ſeptum hoc? Cernimus. Hoc primum vobis tenendum eſt, locum hunc appellari *Vitam*: & magnam multitudinem quæ portæ aſſiſtit, eos eſſe qui in vitam venturi ſunt. Senex vero is, qui ſuperne ſtat, chartam quandam una manu tenens, altera vero quiddam veluti monſtrans, *Genius* dicitur. Mandat autem ingredientibus, quid eis, ubi

22 Ἐπιτίμιον.] Utrumque ſignificat & præmium & ſupplicium, quaſi dicat eſt operæ pretium hæc noſſe, ſiquidem pereundum eſt ei, qui ea neglexerit; certa ſpes contra ſit, ſervatum iri, qui illa ſibi curæ habuerit.

Hæc tamen ita ſe habent, ut Philoſophus docet, non ut neceſſe ſit, jam ſervari, qui hæc intelligat, & de iis argute diſſerat, & ſæpe ſermonibus uſurpet. Ethic. lib. 2. cap. 3. ἀλλ' οἱ πολλοὶ, &c. uſque ad finem capitis. Hunc locum ſic illuſtravit Themiſtius Orat. 2. fol. 31. Edit. Steph. τούτους δὲ αὐτοὺς ὧ δέ τινι, &c. uſque ad illa verba ἐκείνῳ ἰατρικῆς. *Idem.*

23 Δαίμων καλεῖται.] Genius ad portam eſt præco ſapientiæ, interpres rationis. quod chartam manu teneat, hoc indicatur, ſi quis deſideret vera ad vivendum ſapientiæ præcepta noſſe, ei volvenda monumenta veterum. qui tot ſæculis invenerunt, quibus vita hominum expoliretur & emendaretur: neque non id eſſe divinum beneficium exiſtimandum, & ab authore ſapientiæ proficiſci. De quibus Genius ille docet, de quibus potiſſimum informari ad vitam oporteat, ea ſub extremum hujus ſermonis breviter perſtringit ſcriptor. *Idem.*

μων καλεῖται. προστάττει δὲ τοῖς εἰσπορευομένοις, τί δεῖ αὐτοὺς ποιεῖν, [24] ὡς ἂν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν βίον. καὶ δεικνύει ποίαν ὁδὸν αὐτοὺς δεῖ βαδίζειν, [25] εἰ σώζεσθαι μέλλουσιν ἐν τῷ βίῳ. ποίαν οὖν ὁδὸν κελεύει βαδίζειν, ἢ πῶς; ἔφην ἐγώ. Ὁρᾷς, εἶπε, παρὰ τὴν πύλην θρόνον τινὰ κείμενον κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, καθ' ὃν εἰσπορεύεται ὁ ὄχλος, ἐφ' οὗ κάθηται γυνὴ πεπλασμένη τῷ εἴδει, καὶ πιθανὴ φαινομένη, καὶ ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσα [26] ποτήριόν τι; Ὁρῶ· ἀλλὰ τίς ἐστιν αὕτη, ἔφην. [27] Ἀπάτη καλεῖται, φησιν, ἡ πάντας τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσα. Εἶτα τί πράττει αὕτη; Τοὺς εἰσπορευομένους εἰς τὸν βίον ποτίζει [28] τῇ ἑαυτῆς δυνάμει. Τοῦτο δὲ

τί

ubi in vitam venerint, faciendum ſit: & cui viæ ſe committere debeant, ſi ſalvi eſſe in vita velint, oſtendit. Quam igitur, inquam ego, viam ingredi eos jubet, aut quomodo? Viden', inquit, juxta portam ſolium poſitum, qua turba ingreditur, cui mulier inſidet, ficto vultu; argutaque ſpecie, & manu poculum quoddam tenens? Video, inquam; ſed quæ ea eſt? *Impoſtura*, inquit, quæ omnes homines ſeducit. Ecquid agit ea? Iis, qui in vitam ingrediuntur, facultatem ſuam propinat. Quæ verò eſt illa potio? *Error*, in-

quit,

24 Ὡς ἂν εἰσέλθωσιν.] ὡς pro ἐπειδὴ, poſtquam. *Wolfius.*

25 Εἰ σώζεσθαι μέλλουσι,] μέλλουσι, pro βούλονται. *Idem.*

26 Ποτήριόν τι.] Non τί. *Idem.*

27 Ἀπάτη.] Impoſtura eſt conturbatio rationis multiplex ut nimia vitæ & voluptatis. Hæc inducit in errorem & inſcitiam. *Caſelius.*

28 Τῇ ἑαυτῆς δυνάμει.] Optime ita habent quas vidi editiones, excepta Caſeliana, in qua peſſime legitur τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει, quia hæc ad ἀπάτην ſunt referenda. Poſſet tamen Caſelii lectio aliquo modo probari, ſi vox ποτὸν, quæ mox ſequitur, præceſſerat.

τί ἐστι τὸ ποτόν; Πλάνη, ἔφη, καὶ Ἄγνοια. Εἶτα τί; [29] Πιόντες τοῦτο, πορεύονται εἰς τὸν βίον. Πότερον οὖν πάντες πίνουσι τὸν πλάνον, ἢ οὔ; Πάντες πίνουσιν, ἔφη. ἀλλ' [30] οἱ μὲν πλεῖον, οἱ δὲ ἧττον. ἔτι δὲ οὐχ ὁρᾷς [31] ἔνδον τῆς πύλης πλῆθός τι γυ-

quit, & *Ignorantia.* Quid tum? Hac pota, veniunt in vitam. Num ergo omnes Errorem bibunt? Omnes bibunt, inquit: ſed alii plus, alii minus. Nonne præterea intra portam vides turbam quandam mulierum meretricum, va-

29 Πιόντες τοῦτο.] Wolfiana, Plantiniana, cæteræque editiones inter ſe conveniunt. Verum in Caſeliana habes *πίνοντες* in præſenti, ſed non probandum, licet poſtea bis præſens ſubſequatur.

30 Οἱ *μὲν πλεῖον, οἱ δὲ ἧττον.*] Janus Pannonius ad animum ſuum:

Nec te, cum porta Cancri egrederere calentis,
Lethea nimium proluit humor aquæ. *Wolfius.*

Οὐκ *ἔστιν ἴση πάντων κρᾶσις.* Alii plus *ἐπιθυμίας*, alii minus: alii plus habent *θυμοῦ*, alii minus. *Caſelius.*

31 Ἔνδον *τῆς πύλης πλῆθός τι γυναικῶν ἑταιρῶν.*] In ſpatio, quod inter primum & ſecundum ſeptum, ingreſſis portas variæ & opiniones & voluptates ſtatim fiunt obviæ. Opiniones ſunt innumeræ, nec ejuſdem generis: tales ſunt, opes ante omnia quærendas: non eſſe colendas literas, è quibus rem non facias: nihil eſſe pulchrius honoribus; in genere eſſe omnia, nihil eſſe miſerius paupertate: beate vivere, qui voluptuariam vitam agant: magnum eſſe, cæteris imperare. Earum pleræque, & multæ harum ſimiles, non ſolum plebem, ſed & principes viros divexant, & avertunt à via ſalutis ad miſeriam. Cum enim cœperunt ſiniſtre judicare, cupiditatibus alii aliis inflammati, ad honores, ad opes, ad imperia; ad convivium, ad amores, ad luxum, & ſomnum, & alia ſe totos convertunt, & quiſque ſua voluptate pereunt. Hæ mulieres ſunt inhoneſtæ: neque tamen non pollicentur ſuis cultoribus aureos montes, & vitam beatam, quemadmodum & voluptatem adverſus virtutem diſſerentem Prodicus inducit, & refert *ἀπομν. β.* Eas fucatas rationes diſtinguere oportet à veris: denique mendacium à veritate. Apparet præterea fortuna, veris picta coloribus: de qua & opiniones & virtutem ſcire eſt operæ pretium. De Fortuna autem agit Logicus, Orator, Ethicus, Juriſconſultus, Politicus, Phyſicus, Metaphyſicus.

Definitio Fortunæ ex Ariſtotele

A. Ἡ Τύχη *ἐστὶν αἰτία.* Qualis neutra eſſentialium, neque materia, neque forma: neque eſt cauſa finalis, quoniam ageret, eſt igitur efficiens, & prædicatur DOMINA RERUM, ut in Proverbio. Vitam regit Fortuna non ſapientia. *Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ', οὐκ εὐβουλία.* quod de multis verum, de pleriſque falſum.

B Κατὰ *συμβεβηκός.* Quia omnis cauſa per ſe eſt determinata, & ſciri certe

certe poteſt, & ſemper, vel, ut plurimum eodem modo operatur, & ſi ſit efficiens, agit ad obliquum finem determinatum, quem ſibi habet propoſitum. Horum cum nihil ſit in fortuna, cauſa per ſe eſſe non poteſt.

C Ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν. Fortuna tantum in iis eſt, qui agunt προαιρέσει, ut eſt ſolus homo: nec dicitur fortunatus, aut infortunatus, niſi homo.

D Ut ſi quis in regiam veniens, non niſi aulæ ſplendorem & magnificentiam ſpectatum, & præter ſpem vel muneribus ornetur, vel in aulam adſciſcatur. Utroque enim nomine, ſi præſciviſſet, eo ſe contuliſſet. Sic ſi quis animi vel valetudinis cauſa inambulans, aurum inveniat. Namque & hoc nomine non minus exiſſet.

E Οὔτ' ἀεὶ, οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Hæc enim ſunt cauſſarum per ſe. Cum his conſentanea ſunt, & ex eiſdem deprompta hæc Rhetoricorum primo, ut ipſe Philoſophus profitetur.

Ἔστι δ' ἀπὸ τύχης μὲν τὰ τοιαῦτα γιγνόμενα, ὅσων ἥτε αἰτία ἀόριστος καὶ μὴ ἕνεκα τοῦ γίγνεται, καὶ μήτε ἀεὶ, μήθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μήτε τεταγμένως. δῆλον δ' ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς τύχης περὶ τούτων. Sunt autem fortunæ ejuſmodi, cum fiunt, quorum cauſa indefinita eſt, quæque non fiunt propter aliquid, & neque ſemper, neque ut plurimum, neque ordinate. De his vero etiam liquet ex definitione fortunæ. Actiones autem omnino diſcerni oportet fortuitas à cæteris, maxime ab iis, quæ in noſtra poteſtate ſunt. Nec enim illis; ſed his tribuuntur laudationes & vituperationes, & deſtinantur præmia & pœnæ. Diſcrimen autem apparet evidentius, ſi fontes conſiderentur earum, de quibus hæc divinitus tradita ſunt. Et idem ſecundo de arte dicendi.

Πάντες δὴ, inquit, πάντα πράττουσι, τὰ μὲν οὐ δι' αὑτούς. τῶν μὲν μὴ δι' αὑτοὺς, τὰ μὲν διὰ τύχην πράττουσι, τὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, τὰ μὲν βίᾳ, τὰ δὲ φύσει. ὥστε πάντα, ὅσα μὴ δι' αὑτοὺς πράττουσι, τὰ μὲν ἀπὸ τύχης, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ βίᾳ. ὅσα δὲ δι' αὑτοὺς καὶ ὧν αὐτοὶ αἴτιοι, τὰ μὲν δι' ἔθος, τὰ δὲ δι' ὄρεξιν: καὶ τὰ μὲν διὰ λογιστικὴν ὄρεξιν, τὰ δὲ δι' ἀλόγιστον. ἔστι δὲ ἡ βούλησις μετὰ λόγου ὄρεξις ἀγαθοῦ. οὐδεὶς γὰρ βούλεται, ἀλλ' ἢ ὅταν οἰηθείη εἶναι ἀγαθόν. ἄλογοι δ' ὀρέξεις, ὀργὴ καὶ ἐπιθυμία. ὥστε πάντα, ὅσα πράττουσιν, ἀνάγκη πράττειν, δι' αἰτίας ἑπτὰ, διὰ τύχην, διὰ βίαν, διὰ φύσιν, δι' ἔθος, διὰ λογισμὸν, διὰ θυμὸν, διὰ ἐπιθυμίαν. Sed eadem iterum ſubjiciemus oculis, ut facilius animo lectoris inhæreant.

- πάντες, πάντα πράττουσιν.
  - οὐ δι' αὑτοὺς
    - διὰ τύχην
    - ἐξ ἀνάγκης
      - βίᾳ.
      - φύσει.
  - δι' αὑτοὺς
    - διὰ ἔθος.
    - διὰ ὄρεξιν
      - λογιστικὴν
        - βούλησις.
      - ἄλογον
        - ὀργή.
        - ἐπιθυμία.

Cum his conveniunt hæc in 3. Ethicorum, αἰτίαι γὰρ δοκοῦσιν εἶναι, φύσις καὶ ἀνάγκη, καὶ τύχη. ἔτι νοῦς καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου. In quarto enim comprehenduntur λογισμὸς, ἔθος, θυμὸς, ἐπιθυμία. Cæterum non ſolum magnum imperium habet fortuna in res humanas; ſed plerique etiam mortales, qui cauſas rerum neſciunt, & rationis parum habent, primas ei deferunt, & tantum non omnia accepta ferunt. De ea hæc ex opinione hominum Plinius lib. 2. cap. 7. *Invenit tamen inter has utraſque ſententias*, &c. uſque ad illa verba, *qua Deus probatur incertus.*

Quantum in fortuna boni eſſe videatur, quam ejus dona dubia & lubrica omnia, quamque illi minime fidendum, indicant variæ imagines, qui-

γυναικῶν ἑταιρῶν, παντοδαπὰς μορφὰς ἐχουσῶν; Ὁρῶ. Αὗται τοίνυν, Δόξαι, καὶ Ἐπιθυμίαι, καὶ Ἡδοναὶ καλοῦνται. Ὅταν οὖν εἰσπορεύηται ὁ ὄχλος, ἀναπηδῶσιν αὗται, καὶ συμπλέκονται πρὸς ἕκαστον, εἶτα ἀπάγουσι. [32] Ποῖ δὲ ἀπάγουσιν αὐτούς; [33] Αἱ μὲν

variis præditarum formis? Video. Hæ ergo *Opiniones*, *Cupiditates*, & *Voluptates* appellantur; turbaque ingrediente, exilientes amplectuntur ſingulos, atque abducunt. Quo vero abducunt eos? Aliæ ad ſalutem, inquit, aliæ

quibus eam pingebant: pleraſque Dion Chryſoſtomus his verbis & retulit, & interpretatus fuit: Oration. 1. de fortuna, pag. 398. †† *Οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ ξυροῦ ἔστησαν αὐτὴν, οἱ δὲ ἐπὶ σφαίρας, οἱ δὲ πηδάλιον ἔδωκαν κρατεῖν, οἱ δὲ τὰ κρείττω γράφοντες, τὸ τῆς Ἀμαλθείας ἔδοσαν κέρας, πλῆρες καὶ βρύον ταῖς ὥραις, ὃ ἐν μάχῃ Ἡρακλῆς Ἀχελώου ἀπέρρηξε· τὸ μὲν οὖν ξυρὸν, τὸ ἀπότομον τῆς εὐτυχίας μηνύει· ἡ δὲ σφαῖρα, ὅτι εὐκολος ἡ μεταβολὴ αὐτῆς ἐστιν. ἐν κινήσει γὰρ τυγχάνει πάντοτε ὂν τὸ θεῖον· τὸ δὲ πηδάλιον δηλοῖ, ὅτε κυβερνᾷ τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἡ τύχη· τὸ δὲ τῆς Ἀμαλθείας, μηνύει τὴν τῶν ἀγαθῶν δόσιν τε καὶ εὐδαιμονίαν, &c.* Et hic vero pingitur fortuna cœca, ut Plutus apud Ariſtophanem; furioſa, ſurda, inſiſtens globo, *ὅτι οὐκ ἀσφαλὴς, οὐδὲ βεβαία παρ᾽ αὐτῆς δόσις.* Recte igitur Ariſtoteles ibidem: *ἔτι ἀβέβαιον εὐτυχία, εὐλόγως, ἡ γὰρ τύχη ἀβέβαιος. οὔτε γὰρ ἀεὶ, οὔθ᾽ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἷόν τε εἶναι τῶν ἀπὸ τύχης οὐδέν.* i. Præterea, quæ bona fortuna dicitur, res incerta eſt, nec id cauſa caret. Fortuna enim incerta eſt. Fieri enim non poteſt, ut quicquid à fortuna profectum, vel ſemper ſit, vel ut plurimum. *Caſelius.*

Interpres vertit *ἑταιρῶν* meretricum: ſed videtur potius *ſociarum* vertendum; nam dicuntur paulo poſt quoſdam ad ſalutem adducere; quod ſcortis non convenit. Nam ibi dicitur POENITENTIA hominem hunc per omnia malorum genera circumactum ex iis tandem eripere, eique OPINIONEM aliam inſerere, & CVPIDITATEM, ad VERAM ERVDITIONEM eum perducturam. Sed *ἐπέχω*, quod videam, infra voces hanc etiam pro meretricibus uſurpari. Quod Cebes in tabula proponit, idem Prodicus Sophiſta Herculi fabulatur eveniſſe; ut eſt apud Xenophontem Memorabilium ſecundo. *Snecanus.*

†† Ad eundem fere modum elegantiſſimus Phædrus *occaſionem* ſive *fortunam* depingit, *pendentem in novacula*; quæ verba, ut de occaſione *leviter novaculæ inſiſtente* accipiam, Græca faciunt Chryſoſtomi: *ἐπὶ ξυροῦ ἔστησαν αὐτήν.*

32 Ποῖ δὲ *ἀπάγουσιν αὐτούς;*] Non *αὐτοὺς.* nam *ἔγκλισις* & *ἐρώτησις* acutum in fine poſtulant, non gravem. *Wolfius.*

33 Ἁι *μὲν εἰς τὸ σώζεσθαι, αἱ δὲ εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι διὰ τὴν ἀπάτην.*] Intelligi poteſt, falſas opiniones, pravas cupiditates, & turpes voluptates deducere ad interitum: con-

μὲν εἰς τὸ σώζεσθαι, ἔφη, αἱ δὲ εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι, διὰ τὴν ἀπάτην. Ὦ δαιμόνιε, ὡς χαλεπὸν τὸ πόμα λέγεις; Καὶ πᾶσαί γε, ἔφη, ἐπαγγέλλονται ὡς ἐπὶ τὰ βέλτιστα ἄξουσαι, καὶ εἰς βίον εὐδαίμονα καὶ λυσιτελῆ. οἱ δὲ διὰ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον, ὃν πεπώκασι παρὰ τῆς Ἀπάτης, οὐχ εὑρίσκουσι ποία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς ἡ ἐν τῷ βίῳ· ἀλλὰ πλανῶνται εἰκῆ,

[34] ὥσπερ

aliæ ad interitum, ob impoſturam. O vir optime, quam gravem potionem dicis! Et quidem omnes pollicentur, ſe illos ad optima quæque perducturas, & ad vitam beatam, in qua acquieſcant. Illi vero propter ignorantiam & errorem, quem apud *Impoſturam* hauſerunt, veram degendæ vitæ viam non inveniunt; ſed temere oberrant, ut vides.

contra, veras, rectas & honeſtas, ad ſalutem. Sunt enim δόξαι, ἐπιθυμίαι, ἡδοναί, τῶν μέσων, hoc eſt, ejuſmodi voces, quæ alias in bonam, alias in malam partem capiuntur, atque adjectivis nominibus diſtinguuntur: ſicut

τύχη { ἀγαθή, κακή.

Sed quia ſequitur διὰ τὴν ἀπάτην, ſignificare videtur, eos, qui errore ſe ingurgitarint, perire: qui vero eum leviter deguſtarint, ſervari poſſe. *Idem.*

Hic hærent aliqui, qua ratione *meretrices* (ita enim ſupra, δόξας omnes nuncupat:) dici potuerint, quæ ad ſalutem perducunt. Ex mente Platonis, optime: cui omnis δόξα, quamvis alioquin optima & veriſſima, donec ad ἐπιστήμην perducatur, res levis & momentanea: ut nos alibi ex ipſo docuimus. Sed & Cebes ipſe poſtea iterum, circa finem: ut ex eadem Schola prodiſſe facile colligamus. Hinc Stoïcorum ſcitum, *ſapientem non* δοξάζειν. Et ſane δοξαστικοὶ eo nomine à Galeno quoque, qui minime Stoïcus, valde reprehenſi; quod quaſcunque opiniones ſemel arripuerant, eis adeo mordicus & perdite addicti erant, ut pro illis (ſeu veris, ſeu falſis) non aliter ac pro aris ac focis pugnarent. Merito igitur vel hoc nomine in *meretricum* numero: quamvis veras illas interdum eſſe, & ad veram ἐπιστήμην perducere, quod hic ſub finem aſſeritur, nihil obſtet. Cæterum, ut profeſſas *meretrices* in matronæ mulieris (apud Comicum:) conſpectum venire nefas; ita hic quoque ſervata Decori lege (& fortaſſe non ſine aliqua ad Atticos mores alluſione) hæ δόξαι, alias haud malæ; ſcientiæ, & comitatus ejus conſortio excluduntur. *Caſaubonus.*

[34] ὥσπερ ὁρᾷς. Ὁρᾷς καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους, [35] ὡς περιάγοντας, ὅπῃ ἂν αὗται δεικνύωσιν; [36] Ὁρῶ τοῦτο, ἔφην. ἡ δὲ γυνὴ ἐκείνη τίς ἐστιν, ἡ ὥσπερ τυφλὴ καὶ μαινομένη τις εἶναι δοκοῦσα, καὶ ἑστηκυῖα ἐπὶ λίθου τινὸς στρογγύλου; [37] Καλεῖται μέν, ἔφη, Τύχη. ἔστι δὲ οὐ μόνον τυφλή, ἀλλὰ καὶ μαινομένη καὶ κωφή. Αὕτη οὖν τί ἔργον ἔχει; Περιπορεύεται πανταχοῦ, ἔφη· καὶ παρ' ὧν μὲν ἁρπάζει τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἑτέροις δίδωσι. παρὰ καὶ τῶν αὐτῶν πάλιν ἀφαιρεῖται παραχρῆμα ἃ δέδωκε, καὶ ἄλλοις δίδωσιν εἰκῆ καὶ ἀβεβαίως. διὸ καὶ τὸ

vides. Vides item, prius ingreſſos circumire quo illæ monſtrarint? Video hæc, inquam. Sed quæ, eſt illa mulier, quæ cæcæ & furenti ſimilis, ſaxo rotundo inſiſtit? Vocatur, inquit, illa quidem *Fortuna*: neque cæca ſolum eſt, ſed & inſana & ſurda. Ea ergo quo munere fungitur? Paſſim, inquit, vagatur: & aliis quod habent, rapit, aliiſque largitur; iiſdemque rurſus ſtatim eripit quæ dedit, eaque donat aliis temere & inconſtanter. Rectè igitur ſignum ejus naturam declarat. Quodnam

34 *Ὥσπερ ὁρᾷς. Ὁρᾷς καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους.*] Male legitur in Wolfiana, *Ὥσπερ ὁρᾷς. καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους.* Hanc voculam in Plantiniana etiam deſiderari obſervavit Incomparabilis Gronovius. Cæteræ editiones cum noſtra conveniunt.

35 *Ὡς περιάγοντας.*] Fortaſſis *περιάγονται*, vides circumduci: vel ut circumducantur: etſi *περιάγοντας* pro *περιιόντας* capere licet. *Wolfius.*

Ita etiam Celeberrimus Gronovius contendit debere legi.

36 *Ὁρῶ τοῦτο.*] Non *τοῦτον.*

37 *Καλεῖται μὲν, ἔφη, Τύχη. Vocatur, inquit, illa quidem* FORTVNA.] Appoſite ad hunc locum is, quem laudavimus, Caſelius, fortunæ definitionem attulit ex Ariſtotele, eamque membratim examinavit. Quam vero ea inſtabilis ſit atque incerta, docet Dio Chryſoſtomus Orat. 1. de fortuna, & Galenus in Oratione exhortatoria ad bonas artes. Nec in ejus natura ediſſerenda infans eſt autor. *Snecanus.*

τὸ σημεῖον καλῶς μηνύει τὴν φύσιν αὐτῆς. Ποῖον τοῦτο; ἔφην ἐγώ. ὅτι ἐπὶ στρογγύλου λίθου ἕστηκεν. Εἶτα τί τοῦτο σημαίνει; Ὅτι οὐκ ἀσφαλὴς, οὐδὲ βεβαία ἐστὶν [38] ἡ παρ᾽ αὐτῆς δόσις. [39] ἐκπλώσεις γὰρ μεγάλαι καὶ σκληραὶ γίγνονται, [40] ὅταν τις αὐτῇ πιστεύσῃ. Ὁ δὲ ὄχλος ὁ πολὺς οὗτος, ὁ περὶ αὐτὴν ἑστηκὼς, τί βούλεται, καὶ τίνες καλοῦνται; Καλοῦνται καὶ οὗτοι [41] ἀπροβούλευτοι. αἰτοῦσι

nam illud? inquam; Quod rotundo ſaxo inſiſtit. Id vero quid ſibi vult? Non tuta & firma ejus eſſe munera, ſignificat. Magnæ enim & graves jacturæ fiunt, cum quis ei fidem habet. Quid? magna illa turba quæ eam circumſtat, quid petit, & quei vocantur? Dicuntur hi *Inconſiderati.* Singuli vero ea petunt, quæ illa abjicit. Quei ergo fit,

38 Ἡ παρ᾽ αὐτῆς δόσις.] Fortuna levis eſt: cito repoſcit quæ dedit. Eademque vitrea eſt: & cum ſplendet, frangitur: autore Mimographo. Sic ille: momento eſt brevior, auraque levior. *Wolfius.*

39 Ἐκπλώσεις γὰρ μεγάλαι.] ἐκπίπτειν, excidere aliqua re, fruſtrari ſpe ſua, voti non fieri compotem. *Wolfius.*

Ἐκπλώσεις μεγάλαι καὶ σκληραί.] Ἐκπλώσεις ſunt lapſus, ut in dicto: *Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant.* Sive fruſtrationes, ut ille loquitur apud Comicum, *quanta de ſpe decidi?* ſive amiſſiones: atque hæc iis accidunt, qui fortuna, ejuſque bonis, nituntur, ſeque iis tutos, beatoſque, eſſe autumant. *Caſelius.*

Ἐκπλώσεις. *Jactura.*] Videntur potius ſignificari fruſtrationes; quales ſunt eorum qui præſenti fortunæ confiſi quævis ſibi de illa pollicentur, cum ea plerumque frangatur, ſi quando maxime ſplendet, ut docet Mimographus. Iſtiuſmodi vero homines dicuntur Epimethei, qui non niſi malo accepto ſapiunt, ac proinde ἀπροβούλευτοι, hoc eſt, inconſiderati, habentur. *Snecanus.*

40 Ὅταν τὶς αὐτῇ πιστεύσῃ.] Non αὐτῇ. *Wolfius.*

41 Ἀπροβούλευτοι.] Inconſiderati, qui iidem ſunt Epimethei. De Epimetheo eſt Ἡσιόδου. παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ᾽ οὐκ ἐνόησεν. Sunt in his, quorum educatio negligitur, qui prava educatione corrumpuntur, qui ſe ad vitam non parant, qui non capiunt mature de ſuis rebus conſilium, qui in prima ætate ſe non inſtruunt virtute & conſiliis, qui de incommodis vitæ non in tempore cogitant, ut res adverſas vel ratione declinent, vel forti animo perferant; ſed contra, veluti navigium ſine remis & gubernaculo fluctibus, ſic ſe vitæ, cujus

τοῦσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν [42] ἃ ῥίπτει. Πῶς οὖν οὐχ ὁμοίαν ἔχουσι τὴν μορφὴν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν δοκοῦσι χαίρειν, οἱ δὲ ἀθυμοῦσιν, ἐκτετακότες τὰς χεῖρας; Οἱ μὲν δοκοῦντες, ἔφη, χαίρειν καὶ γελᾶν αὐτῶν, οἱ εἰληφότες τι παρὰ τῆς Τύχης εἰσίν. οὗτοι δὲ καὶ [43] Ἀγαθὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσιν. οἱ δὲ δοκοῦντες κλαίειν, [44] καὶ τὰς χεῖρας ἐκτετακότες, εἰσὶ παρ' ὧν ἀφείλετο ἃ δέδωκε πρότερον αὐτοῖς· οὗτοι πάλιν Κακὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσι. Τίνα οὖν ἐστιν ἃ δίδωσιν αὐτοῖς, ὅτι οὕτως [45] οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν,

ſit, ut non eodem ſint vultu; ſed alii lætari, alii mœrere paſſis manibus videantur? Qui lætari & ridere videntur, ii ſunt, inquit, qui aliquid à *Fortuna* acceperunt; iidemque *Fortunam Proſperam* eam vocant. Qui vero plorantium ſpecie manus extendunt, ii ſunt, quibus ea eripuit quæ ante dederat. Hi contra, *Malam Fortunam* eandem appellant. Quæ ſunt ergo illa quæ largitur, cum & ii, qui ea accipiunt, ita

jus ſpatium primum ineunt, committunt. Eſt autem hæc maxima pars mortalium, ſe temeritati fortunæ credentium. *Caſelius.*

42 Ἃ ῥίπτει.] Scilicet ἡ τύχη. Ea quæ Fortuna temere projicit. *Wolfius.*

43 Ἀγαθὴν τύχην αὐτὴν καλοῦσιν.] Quid ſit ἀγαθὴ τύχη Ariſtoteles φυσικ. β. cap. 5. &c. τύχη δὲ ἀγαθή. Quæ non ita facile reddi poſſunt, quando Græcis duobus modis dicitur, quod dupliciter ſignificat, & utrumque Latini uno nomine bonæ fortunæ reddunt: ita & de contrario. *Caſelius.*

44 Τὰς χεῖρας ἐκτετακότες. *Qui manus extendunt.*] Idem ſupra habuit, & ſignificavit hac phraſi geſtum eorum qui mœſto ſunt animo, niſi quod addatur infra adverbium προθύμως. *Snecanus.*

45 Οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν, οἱ δ' ἀποβάλλοντες κλαίουσιν.] Tanti ſunt bona fortunæ τοῖς ἀπροβουλεύτοις, quibus ſapientes acceptis non efferuntur, amiſſis non cruciantur. Pauci igitur ſapientes, ſive prudentes, ſive boni viri, ſive fortes. Hæc namque omnia iiſdem conveniunt. *Caſelius.*

σιν, οἱ δὲ ἀποβάλλοντες κλαίουσι; [46] Ταῦτα, ἔφη, ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθά. Ταῦτα οὖν [47] τίνα ἐστί; Πλου-

ita lætentur; & qui amittunt, plorent? Hæc quæ vulgo bona cenſentur. Ea quæ ſunt? Divi-

46 Ταῦτα, ἔφη, ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθά.) Unam atque alteram bonorum differentiam, quæ faciunt ad hujus loci explicationem, præmittemus: ἠθικοῖς μεγάλοις lib. I. Cap. 2. pag. 87. A. ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια, &c. uſque ad τάξιν ἥκει.

Quæ hoc in loco δυνάμει ἀγαθὰ nominat, eadem ad Eudemum l. 7. φύσει ἀγαθά. Verba hæc ſunt ex ultimo capite: quibus etiam probat, quæ ejus generis ſunt, ea eſſe bona ἀγαθὸς μὲν οὖν ἐστίν, &c. uſque ad κόσμοις. Eam diviſionem inprimis meminiſſe oportet, quam Plato diſerte tradidit in epiſt. ad Dionis propinquos, & ad eam omnes vitæ rationes accommodare jubet: quod qui negligat, eum vel miſeram vel turbulentam illam agere neceſſe eſt: qui obſervet, quantum quiſque poteſt, tutius vivet, & non paulo quietius. Ἀλλ' ὄντων τριῶν, inquit, ψυχῆς καὶ σώματος, ἔτι δὲ χρημάτων, πρώτην μὲν τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἔχειν δεῖ. δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος ὑπὸ τῇ τῆς ψυχῆς κειμένην. τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην, τὴν τῶν χρημάτων τιμὴν, δουλεύουσαν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. Et Ariſtoteles Ethic. I. eadem reſpiciens, idemque tradens, καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων· τῶν δὲ περὶ ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν, καὶ μάλιστα ἀγαθά. Idem ἐν ἠθικοῖς μεγάλοις· ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί. τὰ δὲ ἐν τῷ σώματι, οἷον ὑγίεια, κάλλος. τὰ δὲ ἐκτὸς, πλοῦτος, ἀρχὴ. τιμὴ, ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων.

Sic partiuntur bona Peripatetici accommodatiſſime & vitæ hominum & rebus ipſis. Ex ea vero diſtinctione, qua alia dicuntur animi, alia corporis, alia exteriora, quæ à fortuna proficiſcuntur, & proficiſci poſſunt: quorum permulta etiam aliter, nempe bonis artibus & virtute parantur. In hoc genere ſunt.

Εὐγένεια.	ὑγίεια.
εὐτεκνία,	
πολυτεκνία	κάλλος.
πλοῦτος.	
εὐδοξία.	μέγεθος.
τιμή.	εὐγηρία.

Hæc recenſentur, Rhetor. I. ut partes vitæ beatæ, etſi ſunt tantum ſecundæ tertiæque claſſis &c. Ibi igitur Philoſophus explicat, quæ ſit εὐτυχία, & cujuſmodi bonorum cauſa fortuna ſit, & inſuper alia. Verba hæc ſunt memoratu digna: quibus non hæ ſolum, ſed & aliæ vitæ beatæ primariæ partes continentur, nec tamen hæc repetemus altius. Εἰ δὴ, inquit, ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τοιοῦτον, ἀνάγκη αὐτῆς εἶναι μέρη, εὐγένειαν, πολυφιλίαν, χρηστοφιλίαν, πλοῦτον, εὐτεκνίαν. πολυτεκνίαν, εὐγηρίαν ἔτι τὰς τοῦ σώματος ἀρετάς. οἷον ὑγίειαν, κάλλος, ἰσχὺν, μέγεθος, δύναμιν ἀγωνιστικὴν· δόξαν, τιμὴν, εὐτυχίαν, ἀρετὴν, ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτῶν, φρόνησιν, ἀνδρείαν, δικαιοσύνην, σωφροσύνην.

47 Τίνα ἐστί.] Non ἐστὶ, ut paulo poſt, ἀγαθά. *Wolfius.*

Πλοῦτος δηλαδὴ, καὶ δόξα, καὶ εὐγένεια, καὶ τέκνα, καὶ τυραννίδες, καὶ βασιλεῖαι, καὶ τἄλλα, ὅσα τούτοις παραπλήσια. Ταῦτα οὖν πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθά; [48] Περὶ μὲν τούτων, ἔφη, καὶ αὖθις διαλεξόμεθα. νῦν δὲ περὶ τὴν μυθολογίαν γενώμεθα. Ἔστω οὕτως. [49] Ὁρᾷς οὖν; ὡς ἂν παρέλθοις τὴν πύλην ταύτην, ἀνώτερον ἄλλον περίβολον, καὶ [50] γυναῖκας ἔξω τοῦ περιβόλου ἑστηκυίας κεκοσμημένας ὥσπερ ἑταῖραι εἰώθασι; Καὶ μάλα. Αὗται τοίνυν, ἡ μὲν Ἀκρασία καλεῖται, ἡ δὲ [51] Ἀσω-

vitiæ ſcilicet, gloria, nobilitas, liberi, imperia, regna, & id genus alia pleraque. Eho, numnam iſta bona non ſunt? De his quidem alias diſputabimus: nunc autem explicationi fabulæ intenti ſimus. Fiat ita. Vides ergo, ubi portam iſtam præterieris, aliud ſeptum altius, & mulieres extra ſeptum ſtantes, meretricum inſtar ornatas? Omnino. Harum alia *Incontinentia* vocatur, alia *Luxu-*

48 *Περὶ μὲν τούτων καὶ αὖθις.*] Quæ bona, quæ mala ſint, in fine libelli docet. Sed & Satyricus hunc errorem taxat his verſibus:

Omnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus uſque
Auroram & Gangem, pauci dignoſcere poſſunt
Quæ ſint vera bona, atque illis diverſa: remota
Erroris nebula. *Idem.*

49 *Ὁρᾷς οὖν, ὡς ὅταν παρέλθοις τὴν πύλην ταύτην ἀνώτερον ἄλλον περίβολον.*] Tria ſepta majora facit, quorum primi & tertii *οἰκήματα*, hoc eſt exſtructa intra ſepta domicilia etiam *περιβόλους* vocat. Hæc neque ſine pictura facile intelliguntur, & in ipſa pictura facillime aberratur:

Præſertim ſi ſis ſpatiis excluſus iniquis. *Idem.*

50 *Γυναῖκας ἔξω τοῦ περιβόλου ἑστηκυίας.*] His mulieribus depingit vitia ſive improbos mores divitum, qui male educati, & perperam ſentientes, omnem felicitatem, beatamque vitam in opibus collocant: eorumque itidem vitia, qui ſe ad fortunatos, ut ſimul illis bonis fruantur, applicant.

Haud facile eſt æqua commoda mente pati,

ut ait Poëta. Res ſecundæ facile pariunt contumeliam: quod etſi perpetuum non eſt, tamen ut plurimum ita fit, ut quo fortunatior quiſquam ſit, eo & contumelioſior καὶ ὑβριστικώτερος, præſertim qui petulanti ingenio ſint, & minus recte educati. Si qui modeſti ſint & boni, eos aut natura ad beneficentiam factos, aut probe educatos, aut literis emendatos in tempore fuiſſe oportet: etſi aliquos emendat etiam calamitas. Eam ſententiam expreſſit Solon:

> Τίκτει τοὶ κόρος ὕβριν, ὅταν πολὺς ὄλβος ἕπηται.

Quem verſum correxit nonnihil Theognis hoc modo: fol. 14. v. 154.

> Τίκτει τοὶ κόρος ὕβριν ὅταν κακῷ ὄλβος ἕπηται.
> Ἀνθρώπῳ, καὶ ὅτῳ μὴ νόος ἄρτιος ᾖ.

Vide Commentaria Græca Camerarii in hunc Poëtam, fol. 24.

Eandem & his verbis reddidit Thucydides, quæ citantur à Clemente Alexandrino. Εἰώθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, φησὶν, οἷς ἂν μάλιστα, καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία ἔλθῃ εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. *Solent*, inquit, *multi mortalium, quibus maxime & celerrime inopinata felicitas obvenerit, ad contumeliam converti.* Eum locum ab hoc hiſtorico ſumptum Philiſtus ſic explicavit, in altera parte iiſdem pene verbis uſus. τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα τῶν παρὰ δόξαν καὶ κατὰ κακοπραγίαν. Εἰώθασι γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως εὐπράσσοντες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. *Ut plurimum quæ res ſecundæ hominibus bonis rationibus obvenerunt* (ut hæreditate, laboribus, & quibuſcunque meritis) *eſſe firmiores, quam quæ inopinato & maleficiis. Solent namque maxime qui præter opinionem inſperato felicitatem adepti ſint, converti ad injurias.* Primum præcipitantur in voluptates, ac deinde rebus ſecundis ebrii, bonas vitæ rationes nullas vident, contra peſſimæ quæque in eorum animos inſinuant. Eæ ſunt hic depictæ mulieres, ſive ut dixi vitia familiaria fortunatis, & iis, qui ſe ad eos applicant.

Ἀκρασία.	Ἀπληστία.
Ἀσωτία.	Κολακεία.

Galenus libello de affectibus. Intemperantia & Incontinentia pro eodem vitio in vulgus uſurpantur. Qui enim voluptatibus corporis dediti ſunt, eos modo intemperantes, modo incontinentes nominant. Sed diſcernunt docti, ut revera differunt. Etenim intemperantia habitus eſt: incontinentia ad voluptates illius generis propenſio, cui, ut velit quis, imperare nequeat tamen: præterea intemperans omni ſtudio illud agit; incontinens, quod vitare malit, eo invitus abripitur. Adulatio eſt amicitiæ ſimulatio, lucri gratia: Adulator blanditiis verborum & varii generis obſequiis alteri præſto eſt, ut vel pecuniam, vel quæ pretio parantur, adipiſcatur. Inſatiabilitas eſt, cupiditati modum non ponere, nec expleri poſſe iis, quæ deſideres. Cupiditas eſt multarum rerum, ut cibi & potus, voluptatum, divitiarum, honoris, gloriæ, imperii: quorum alia neceſſaria ſunt, alia vitæ ornamento: quæ ſi eouſque exſpectantur, & conquiruntur, hoc & recte fit, & ſatis idipſum. Etenim ſi quid in neceſſariis deſideretur, miſeria, ut eſt, ita perhibetur. Nec enim nunc de iis agam, quæ ornamento ſint, & honeſtæ voluptati. Qui præter utraque illa quid expetit & urget; is moleſtias graves induit, nec ſibi quidquam amplius proficit. Frivolum porro & falſum eſt, quod ſuorum ſe rationem habere ajunt: cum eos, cum id agunt negligant. Non dicam, quod gravius eſt, quodque ſive Democrati, ſive Socrati tribuitur: immodicas opes animos impedire, ne agant, quæ ſuarum

ſunt

ſint partium, quemadmodum demiſſa ad talos veſtimenta corpus impediunt. Id ita refertur: οἱ μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα. ἡ δὲ ὑπέρμετρ@ περιουσία τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουσι. Inſignis eſt hac de re locus apud Galenum libello de Affectibus, conſideratu dignus, quo multis verbis docet, ἀπληςίαν εἶναι οἷόντι συνεχῆ τινὰ ἐπιθυμίαν τ̃ ἐκ ἔτι ἀναγκαίων, ἀλλὰ περιττῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ βλαβερῶν, ſive quod per ſe noxia ſunt, ſive quod eorum uſus nimius nocet, ut in uſu elementorum ibidem docet. Affinia ſunt illis συκοφαντεία, διαβολή. Nominant & Latini Sycophantas, alteri dicantur malitioſi: tertii ſunt calumniatores. Sycophantæ rem faciunt ex accuſationibus non gravis culpæ affinium, & aliquando nullius, occaſione arrepta ex re perpuſilla. Malitioſi, quæcunque, utut ſint dicta factaque rectiſſime, in ſiniſtram partem rapiunt.

Calumniam, & quidem eam, quæ princeps eſt cæterarum, ſic definit Lucianus in aureo libello, quo docet, non eſſe temere credendum calumniæ. ἔςι τοίνυν διαβολὴ κατηγορία τις, ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, τὸν κατηγορούμενον λεληθυῖα, ἐκ τῦ μονομερῦς ἀναντιλέκτως πεπιςευμένη. *Eſt ergo calumnia accuſatio quæpiam ejus, qui in judicio non compareret, quique de illa nihil cognoverit, ut ab accuſatore ſolo allata fuit, ita accepta & credita, omni facultate reſpondendi adempta reo.*

Cæterum ita ad exitium pergitur una cum ipſis fortunæ bonis, ut alia ex aliis vitia oriantur, quæ ipſa quoque pro pœnis ſint. Prima omnium eſt ſervitus dura & perpetua, quam illis mulieribus ſerviunt. Hæc enim eſt graviſſima & perpetua ſervitus, animi videlicet: ut prima libertas eſt animi libertas, quam ſapientes tanti fecerunt, ut ejus retinendæ gratia quamlibet corporis ſervitutem, & quodvis ſupplicium leve duxerint. Præcipitant non in levia quædam flagitia; ſed in nefaria ſcelera, ut non levia, ſeque prorſus indigna admittant; id enim eſt ἀσχημονεῖν. Sunt autem:

Ἀποςέρησις.	*Furtum.*
Ἱεροσυλία.	*Sacrilegium.*
Ἐπιορκία.	*Perjurium.*
Προδοσία.	*Proditio.*
Ληΐζεσθαι.	*Latrocinia.*

Quorum nihil non capitale, nec ſolum illa digna ſuppliciis; ſed per ſe ſupplicia. Pingit hic mulieres turpes, ſordidas, laceris veſtibus: earum. Princeps eſt ſive mater τιμωρία, *Pœna*: præter hanc λύπη, *mœſtitia animi* ſive *conſcientia*, quæ intime ſceleratos excruciat: item ὀδύνη, quæ nobis *ærumna* fit, quæ ſignis dolorem oſtendit, & evulſione capillorum: adeſt & ὀδυρμὸς *Planctus*, qui in verba & querelas erumpit: & ἀθυμία, *deſperatio*. Quis dubitet, qui cum iis ſit, quin perpetuo perierit? Id eſt, quod traditur ad κακοδαιμονίαν ſive *calamitatem*, ſemper futurus in vitiis & miſeriis. Nec vero alia eſt eorum conditio, qui in primo ambitu conſeneſcunt, ſive plures annos agunt. Conſeneſcent namque pauci, confecti vitiis & miſeriis vel brevi tempore. Pereunt igitur quotquot nimium proceſſerint. Qui enim capitalibus ſceleribus ſe devoverint, de iis actum fuerit in perpetuum: pauciſſimi in errorem forte inducti in viam reducentur, quibus forte μετάνοια, *Pœnitentia* occurat; qui in tempore errorem, in quo ſint, animadvertant. Id profecto divinum beneficium eſt, & divinitus, vel, quemadmodum Plato loquitur, θείᾳ μοίρᾳ fieri exiſtimandum. Vix milleſimus quiſque in viam redit: ſed ſi qui redeunt, eorum animos pœnitentia non afficit ſolum, ſed & quaſi manu prehenſos à devia ſemita in rectam, aut rectæ propiorem ducit: ſive, ut picturæ inſiſtamus, ducit aut recta ad ὀρθὴν παιδείαν aut ad ψευδοπαιδείαν. Qui illi traduntur, ſalvi ſunt; qui huic, de iis aliquid bonæ ſpei, nec nullus tamen metus. In primo ambitu

ſunt improbi; in ſecundo non ſatis probi, etſi in ipſis eſt, quod probes: errant in hoc maxime, quod ſuis artibus omnia adſcribunt, & ſeſe iis beatos ſomniant, cum tamen eorum plerique iiſdem affines vitiis ſint, quibus primi perierant. Illic principatum obtinent fortunæ bona; hic dominantur bona ingenii: quæ ſuapte natura illis præſtant, quanto præſtantiora ſunt animi bona bonis exterioribus. Exteriora enim bonis etiam corporis inferiora ſunt, nec cum iis ullo modo comparanda, nedum cum multo maximis, omniumque primis. Etſi enim in hoc ambitu ſunt quidam, qui ex primo ambitu mala ſecum adferunt, & aliquamdiu fovent; tamen nihil vetat, quo minus illis repudiatis, vel meliore ſtudio excluſis ex hoc medio in tertium cum ſuis artibus transeant, & aſcendant denique ſalutis arcem. Dum in ſuis ſeptis manent, expertes manent *εὐδαιμονίας*, Id quemadmodum in ſingulis animadvertendum ſit aperiemus.

Primi ſunt Poëtæ. Quid igitur de his ſentiendum? idemne de omnibus? In hoc idem, quod nemo eorum calcat ſalutis atria, quoad Poëta; ſed ſi quis, quod is idem alius, & multis rebus præſtantior. In cæteris aliud de aliis ſentiendum. Infimæ notæ ſunt, & in iis peſſimi, quamvis optimi poëtæ, qui nihil niſi delitias agunt, & quaſi Sirenes lectorem in omne genus fœdarum voluptatum vocant: æque mali, qui bonis & virtuti convitium faciunt. Contra boni, ſive utiles potius, qui virtutem & bonos laudant, & quaſi iter ad virtutem ſternunt, etiamſi ipſi non prorſus viri boni. Hoc ſpectarunt legumlatores, ut comœdiis & tragœdiis theatra aperirent, ut ſpectatores de vita hominum, & de Virtute quoque docerentur. In iis primus eſt Euripides, qui propterea *Theatricus Philoſophus* dictus fuit: quod forte movit Ariſtophanem, ut ei præ omnibus malediceret. Sed iidem poëtæ & nocent & juvant: quod primum Argumentum Platonis eſt adverſum poëtas: quando & bonos & malos, & bona & mala imitantur, cum aliis, tum ipſe Homerus: qui tamen, ſi recte uſurpemus, magiſter virtutis eſſe negari non poteſt, dici recte poteſt. De puris item poëtis, ut Philoſophis exempla non habemus: quum ipſi, qui verſibus vitam informare profeſſi ſunt, miſcuerunt parum ſibi conſentanea, ut ipſe etiam Theognis, in quem tamen irrepſerunt alia multa. Ergo è Philoſophia interpretandi ſunt, ut in ſocietate hominum uſui ſint. Illuſtris eſt locus apud Dionem de Regno, ubi narrat, quos Poëtas contempſerit, quos in pretio habuerit Alexander. Pulcra ſunt, & digna conſideratione l. 2. de regno, in quo ita ſermonem Philippus cum filio inſtituit. *διὰ τί πολ͂ς, ὦ παῖ, σφόδρα ὕτως ἐμπέπληξαι τ͂ Ὅμηρον*, &c. uſque ad illa verba fol. 41. *ἄγομαι.* Haud alia ratio eſt Oratorum, quorum cum ſit dicere ad perſuadendum idonea, & tonare verbis, non utuntur omnes arte ſua ad ſalutem publicam: non ſolum, non conſtituunt civitates, ſed etiam evertunt. Non ſunt igitur Oratores, quos quærimus, qui nec ipſi ejuſmodi beati videlicet, nec tales efficere alios laborant. Ad rem nihil facit, quod admirationi ſunt: nec tamen niſi ad vulgus. Non placuit paucis in exercitu Therſites, laudetur tamen Vlyſſis orationis flumen: item Menelai brevitas, qui tamen omnia dicebat ad rem: & ſuum locum tenet Ægyptius in ſenatu Ithacenſium,

> Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην καὶ μυρία ᾔδη,

principem vero Neſtor;

> Τῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

cujus ſimiles in ſenatu optat ſibi decem Agamemnon. Igitur quoad ora-

[51] Ἀσωτία, ἡ δὲ Ἀπληστία, ἡ δὲ Κολακεία. Τί οὖν ὧδε ἑστήκασιν αὗται; Παρατηροῦσιν, ἔφη, τοὺς εἰληφότας τι παρὰ τῆς Τύχης. Εἶτα τί; Ἀναπηδῶσι, καὶ συμπλέκονται αὐτοῖς, καὶ κολακεύουσι, καὶ ἀξιοῦσι [52] παρ' αὐταῖς μένειν, λέγουσαι ὅτι βίον ἕξουσιν ἡδὺν, καὶ ἄπονον, καὶ κακοπάθειαν [53] ἔχοντα οὐδεμίαν. Ἐὰν οὖν τις [54] πεισθῇ ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν ἡδυπάθειαν, μέχρι μέν τινος ἡδεῖα δοκεῖ εἶναι ἡ διατριβὴ, ἕως ἂν γαργαλίζῃ τὸν ἄνθρωπον,

Luxuria, alia *Aſſentatio*. Quid ergo heic aſtant iſtæ? Obſervant eos qui aliquid à Fortuna acceperunt. Quid tum? Exultant, & eos amplectuntur, & adulantur: utque apud ſe manere velint, poſtulant: ac vitam eis pollicentur ſuavem, otioſam, & omnis expertem moleſtiæ. Quod ſi quis eis obſecutus, delicias amplexus fuerit: ei jucunda videtur ad tempus illa vitæ ratio, dum hominem quaſi titillarit; cum revera talis non ſit. Ubi enim

orator, quiſque horum in ſecundo ambitu locum habet. Neque tamen dicendi ars negligenda eſt, etiamſi id, quod primum eſt, non habeat, neque præſtet; cum ſit in vita & utilis & neceſſaria, & inſtrumentum Politicæ proprium; ut illa ipſa ſæpe eſſe viſa fuerit pene eundem habitum gerens. *Caſelius.*

51 Ἀσωτία.] Non ἀσωτεία. Prodigalitas. *Wolfius.*

Occurrit hic vox Ἀσωτίας. cujus ſenſum non expreſſit interpres; quin eam reddere neglexit; nam vox LUXURIAE potius referenda eſt ad ἀπληστίαν, quæ quod expleri neſciat, ſic dicta eſt. Id vero ἀσωτίας vitium ex compluribus tantum non vitiis eſt conflatum: ut unica etiam voce Latina haud facile expreſſeris. Quippe totalem includit à virtute defectionem, adeo ut ea laborantes ſervari non poſſe videantur. Ea eſt Græcæ vocis ἐνέργεια. Video tamen, & *luxuriæ* voce in Latino explicari. Tribuitur vero id vitii filio prodigo, Luc. 15. v. 13. ubi propemodum habes παραλληλισμὸν hujus loci. Vide, ſi placet, ad hunc locum ſeſe diffundentem Caſelium. *Snecanus.*

52 Παρ' αὐτὰς μένειν.] Fortaſſis αὐταῖς, aut eſt ἀντίπτωσις. *Wolfius.*

53 Ἔχοντα οὐδεμίαν.] Malim μηδεμίαν, ut concurſus vocalium vitetur. *Idem.*

54 Πεισθῇ (non πείθῃ) ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν ἡδυπάθειαν.] Niſi verbum aliquod defuerit, rarior conſtructio videbitur. *Idem.*

που, εἶτ' οὐκ ἔστιν. [55] ὅταν γὰρ ἀνανήψῃ, αἰσθάνεται [56] ὅτι οὐκ ἤσθιεν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς κατησθίετο, καὶ ὑβρίζετο, διὸ καὶ ὅταν ἀναλώσῃ πάνθ' ὅσα ἔλαβε παρὰ τῆς Τύχης, ἀναγκάζεται [57] ταύταις ταῖς γυναιξὶ δουλεύειν, καὶ πάνθ' ὑπομένειν, καὶ ἀσχημονεῖν, καὶ ποιεῖν ἕνεκεν τούτων ὅσα ἐστὶ βλαβερά. οἷον, ἀποστερεῖν, ἱεροσυλεῖν, ἐπιορκεῖν, προδιδόναι, λῄζεσθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τούτοις παραπλήσια. [58] ὅταν οὖν πάντα αὐτοῖς ἀπολείπῃ, παραδίδονται τῇ Τιμωρίᾳ. Ποία δέ ἐστιν αὕτη; Ὁρᾷς ὀπίσω τι αὐτῶν, ἔφη, ὥσπερ θύριον μικρὸν, καὶ τόπον στενόν τινα, καὶ σκοτει-

enim reſipuerit, ſe non comediſſe, ſed ab iis, & comeſum, & contumelioſe tractatum eſſe, ſentit. Itaque jam conſumptis iis quæ à Fortuna acceperat omnibus, mulieribus iſtis ſervire cogitur, & omnia perpeti indecoreque ſe gerere, & propter eas quævis pernicioſa in ſe admittere: cujuſmodi ſunt, fraudare, fana ſpoliare, peierare, prodere, latrocinari, cæteraque his conſimilia. Sed cum eos hæc omnia defecerint, traduntur Pœnæ. Qualis ea eſt? Vides à tergo eorum aliquid feneſtellæ ſimile, & locum quendam

55 Ὅταν γὰρ ἀνανήψῃ. *Vbi enim reſipuerit.*] Ad verbum, ad ſobrietatem redierit; niſi malimus dicere *evigilaverit*. Eſt enim prægnans verbum, ut loquuntur Grammaticorum filii, quod hic uſurpat author, cujus théma eſt ἀνανήφω evigilo, ſobrius fio. *Snecanus.*

56 Ὅτι οὐκ ἤσθιεν ἀλλ' ὑπ' α.] Dixit prius ὅτι ἡδεῖα δοκεῖ εἶναι ἡ δίαιτα. nihil de cibo. Videtur legendum ἤσθη non ἤσθιεν. Cogitet lector. Oppoſitio plenior, ſi τὸ ἤσθιεν retineatur. Arabs ab αἰσθάνομαι deduxiſſe videtur: aut certe verbum inde deductum reperiſſe. *Caſaubonus.*

57 Ταύταις ταῖς γυναιξὶ δουλεύειν. Salmaſiana abſque articulo: Ταύταις γυναιξὶ δουλεύειν.

58 Ὅταν οὖν πάντα αὐτοῖς ἀπολείπῃ.] Malim αὐτοὺς ἐπιλείπῃ, ut Iſocrates in Paræneſi: ἐπιλίπῃ δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, &c. *Wolfius.*

τεινόν; Οὐκοῦν καὶ γυναῖκες αἰσχραὶ, καὶ ῥυπαραὶ, καὶ ῥάκη ἠμφιεσμέναι δοκοῦσι συνεῖναι; Καὶ μάλα. Αὗται τοίνυν, ἔφη, ἡ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα, καλεῖται Τιμωρεία· ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχουσα, Λύπη· ἡ δὲ τὰς τρίχας τίλλουσα ἑαυτῆς, Ὀδύνη. Ὁ δ' ἄλλος οὗτος ὁ παρεστηκὼς αὐταῖς, δυσειδής τις καὶ λεπτὸς, καὶ γυμνὸς, καὶ μετὰ ταῦτά τις ὁμοία αὐτῷ, αἰσχρὰ, καὶ λεπτὴ, τίς ἐστιν; Ὁ μὲν Ὀδυρμὸς καλεῖται, ἔφη· ἡ δὲ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ἀθυμία· τούτοις οὖν παραδίδοται, καὶ μετὰ τούτων συμβιοῖ τιμωρούμενος. εἶτα πάλιν ἐνταῦθα εἰς ἕτερον οἶκον ῥίπτεται, εἰς τὴν Κακοδαιμονίαν, καὶ ὧδε τὸν λοιπὸν βίον καταστρέφει ἐν πάσῃ κακοδαιμονίᾳ, 59 ἂν μὴ Μετάνοια αὐτῷ ἀπὸ

dam anguſtum & tenebroſum? Atque etiam mulieres quædam fœdæ, & ſordidæ, & pannis obſitæ, ibi eſſe videntur? Omnino. Ea igitur quæ flagellum tenet, *Pœna* dicitur: Quæ caput ad genua demittit: *Mœſtitia*: Quæ capillos evellit, *Ærumna*. Alius vero quidam, illis qui aſtat, deformis, extenuatus, & nudus, ac poſt eum mulier quædam, ei ſimilis, deformis, & tenuis, quinam ſunt? Ille quidem, inquit, *Luctus* vocatur: ejus vero ſoror, *Deſperatio*. His igitur traditur, & cum his in cruciatibus vitam agit. Deinde rurſus in aliam domum conjicitur, *Infœlicitatis*; ubi, quod reliquum eſt ævi, in omni miſeria exigit, niſi ei *Pœnitentia* forte fortuna occurrerit. Quid tum

59 Ἂν μὴ μετάνοια αὐτῷ ἀπὸ τῆς τύχης συναντήσῃ.] Fortaſſis ἀπὸ τύχης, idem quod κατὰ τύχην, forte fortuna ἀπὸ τῆς τύχης videtur ſignificare, pœnitentiam à Fortuna interdum obviam mitti afflictis. Sed ſenſus eodem recidit utroque modo. *Idem.*

ἀπὸ τῆς Τύχης συναντήσῃ. Εἶτα τί γίνεται; Ἐὰν ἡ Μετάνοια αὐτῷ συναντήσῃ, ἐξαίρει αὐτὸν ἐκ τῶν κακῶν, καὶ συνίστησιν αὐτῷ ἑτέραν Δόξαν καὶ Ἐπιθυμίαν, τὴν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσαν, ἅμα δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν Ψευδοπαιδείαν καλουμένην. εἶτα τί γίνεται; ἐὰν μέν φησι, τὴν δόξαν ταύτην προσδέξηται*, τὴν ἄγουσαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καθαρθεὶς ὑπ' αὐτῆς σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, [60] πάλιν πλα-

tum fit? *Pœnitentia*, obviam ei facta, ex iſtis malis eum eripit, eique *Opinionem* aliam, & *Cupiditatem*, ad *Veram Eruditionem* perducturam, inſerit; unaque eam, qua ad *Falſi nominis eruditionem* perveniat. Quid tum fit? Siquidem, inquit, eam opinionem comprehenderit, quæ ipſum ad *Veram eruditionem* perducat, ab ea purgatus ſervatur: & omnis calamitatis expers, ac beatus omne tempus ætatis degit: ſin minus, de-

Ἀπὸ τῆς τύχης.] Caſelius *à Fortuna*: quod melius quam ut hic *forte fortuna*. Eſt autem *Fortuna* apud multos qua Græcos, qua Latinos ſcriptores, plane idem quod *Deus*: aut *providentia Dei*; quod alibi multis exemplis oſtendimus: interdum una eademque periodo; *Fortuna & Deus*: aut *divina providentia*; ſynonyma. Hierocles τῇ ἐπεισάκτῳ ἐπιπλοκῇ τοῦ νόμου (fati:) πρὸς τὴν προαίρεσιν, ἣν δὴ τύχην καλοῦμεν. Apulejus: *Sed nimirum nihil fortuna renuente licet homini nato dexterum provenire: nec conſilio prudenti, vel remedio ſagaci divinæ providentiæ fatalis diſpoſitio ſubverti, vel reformari poteſt.* Caſaubonus.

60 Πάλιν πλανᾶται ὑπὸ τῆς ψευδοδοξίας] ψευδοδοξίας legendum (ut Clemens, Νικᾷ μὲν ἀλήθεια, ψευδοδοξία δὲ καταλύεται) ac potius ψευδοπαιδείας, nam de ea tantum hic agitur. Cum Cebete Plato conſentit Epiſtola ad Ariſtodorum, cujus verba adſcribere viſum eſt. τὸ βέβαιον, καὶ πιστὸν, καὶ ὑγιές, τοῦτο ἐγώ φημι εἶναι τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν· τὰς δὲ ἄλλας τε, καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας οἶμαι προσαγορεύων, ὀρθῶς ὀνομάζειν. Hoc eſt: Conſtantiam, fidem, integritatem, veram philoſophiam eſſe judico. Cæteras autem & alio ſpectantes ſcientias & artes, elegantiam quandam & venuſtatem ſi dixero, recte me dicere arbitrabor. Et alibi: πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουρ-

πλανᾶται[61] ὑπὸ τῆς Ψευδοδοξίας. Ὦ Ἡράκλεις, ὡς μέγας ὁ κίνδυνος ἄλλος οὗτος; ἡ δὲ Ψευδοπαιδεία, ποία ἐστίν; ἔφην ἐγώ. Οὐχ ὁρᾷς τὸν ἕτερον περίβολον ἐκεῖνον; Καὶ μάλα, ἔφην ἐγώ. Οὐκοῦν ἔξω τοῦ περιβόλου παρὰ τὴν εἴσοδον γυνή τις ἕστηκεν, ἣ δοκεῖ πάνυ καθαρὰ, καὶ εὔτακτος εἶναι; Καὶ μάλα. Ταύτην τοίνυν οἱ πολλοὶ [62] καὶ εἰκαῖοι τῶν ἀνθρώπων, Παιδείαν καλοῦσιν· οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ Ψευδοπαιδεία, ἔφη. οἱ μέντοι σωζόμενοι, ὁπόταν βούλωνται εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἐλθεῖν, ὧδε πρῶτον παραγίνονται. Πότερον οὖν ἄλλη ὁδὸς οὐκ ἔστιν

denuo à Falſi nominis eruditione ſeducitur. Pro Jupiter, ut ingens eſt, & alterum hoc diſcrimen! Qualis vero, inquam, eſt *Falſi nominis eruditio*: Nonne vides, inquit, alterum illud ſeptum? Utique, inquam. Extra id ſeptum, juxta veſtibulum, ſtat mulier quædam, quæ valde munda & compoſita eſſe videtur. Eam vulgus, & vani homines, Eruditionem vocant; cum ea non ſit, ſed Falſi nominis eruditio. Ad hanc igitur ii, qui ſervandi ſunt, & ad veram eruditionem perventuri, huc primum divertunt. Numquid ergo alia via nulla eſt, quæ ad Veram eruditio-

ουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Hoc eſt: Omnis ſcientia quæ remota eſt à juſtitia, cæteriſque virtutibus, calliditas potius quam ſapientia eſt appellanda. *Wolfius.*

61 Ὑπὸ τῆς Ψευδοδοξίας.] Ita omnes habent editiones: ſola Caſeliana ὑπὸ τῆς Ψευδοπαιδείας.

62 Καὶ εἰκαῖοι τῶν ἀνθρ.] Caſel. *non de vulgo homines*: quod quamvis quidam, quibus Græca nunquam inſpecta, laudent: excuſari tamen aliter non poteſt, niſi dicamus Caſelium: οὐκ εἰκαῖοι (qui tamen aliter ipſe edidit.) reperiſſe: vel certe verum ita eſſe (de quo tamen nihil in Notis:) judicaſſe. Sed repugnat τὸ οἱ πολλοὶ, quod præceſſit. *Caſaub.*

Εἰκαῖοι τῶν ἀνθρώπων. *Vani homines.*] Melius alius interpres; *quidam non de vulgo homines.* Videtur ſignificare id genus mortalium, in quos præſumptio non cadit quod errent, quales ſunt quos poſtea ſeriatim enumerat. *Snecanus.*

ἐστιν ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσα; Ἔστιν, ἔφη. Οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔσω τοῦ περιβόλου ἀνακάμπτοντες, τίνες εἰσίν; [63] Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταὶ, ἠπατημένοι, οἰόμενοι μετὰ τῆς ἀληθινῆς παιδείας συνομιλεῖν. Τίνες οὖν καλοῦνται οὗτοι; Οἱ μὲν ποιηταὶ, ἔφη, οἱ δὲ Ῥήτορες, οἱ δὲ [64] Διαλεκτικοὶ, οἱ δὲ [65] Μουσικοὶ, οἱ δὲ [66] Ἀριθμητικοὶ, οἱ δὲ Γεωμέτραι, οἱ δὲ Ἀστρολόγοι

tionem ducat? Eſt, inquit. Iſti vero homines, qui intra ſeptum obambulant, qui ſunt? Falſi nominis eruditionis amatores, inquit, decepti, atque opinantes, ſe Veræ eruditionis frui conſuetudine. Quibus ergo nominibus appellantur iſti? Alii Poëtæ, inquit, alii Oratores, alii Dialectici, alii Muſici, alii Arithmetici, alii Geometræ, alii

63 Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταὶ, ἠπατημένοι.] Ita omnes quas vidi editiones: Salmaſianæ editionis præfectus à vulgata lectione recedens legebat male: Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταὶ, καὶ ἠπατημένοι. Vocula enim conjunctiva καὶ hoc loco redundat.

64 Διαλεκτικοί.] Διαλεκτικοὶ. quot modis dicantur, & quis uſus artis, quæ neceſſitas, longius foret explicare, & ad alium locum magis proprie pertinet. Proprie Dialectica eſt, cui reſpondet demonſtratio; alii uſurpant improprie pro Logica, cujus proprie non niſi pars eſt: & ipſam facultatem diſſerendi nominamus, qua qui præditi ſunt, dicuntur & ipſi Dialectici, quos hoc loco intelligimus. Divinum ſane bonum, videre rationes, quæ in utramque partem faciant, & ad veritatem eruendam perneceſſarium: quo qui præditus ſit, magnum etiam adminiculum habeat ad ſpatium recte perficiendum. Namque ſecundum Platonem, *& Diis & hominibus ad bona dux eſt veritas.* Nec ignorandum, ſæpe Platonicis eſſe Dialecticum, ipſum ſapientem. *Caſelius.*

65 Μουσικοί.] Plato opponit μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν: & Pythagoræi, & nominatim Timæus, ipſam Philoſophiam Muſicam appellat. Qui autem voce, fidibus, tibiis canunt, & mirifica ſuavitate regum, fortunatorumque hominum non aures ſolum, ſed etiam animos demulcent, ut ille apud poëtam θεοῖς ἐναλίγκιος αὐδὴν; felicitate alios impertiunt, & tamen adhuc veris bonis vacant, & interdum toto cælo à beatitate abſunt. *Idem.*

66 Ἀριθμητικοὶ, γεωμέτραι, ἀστρολόγοι.] Huc refer, quod Ariſtippus cenſuit apud Diogenem Laërtium lib.. 2. τοὺς τῶν ἐγκυκλίων παιδευμάτων μετασχόντας, φιλοσοφίας δὲ ἀπολειφθέντας, ὁμοίους ἔλεγεν εἶναι τοῖς τῆς Πηνελόπης μνηστῆρσι, καὶ γὰρ ἐκείνους

λόγοι, οἱ δὲ [67] Ἡδονικοὶ, οἱ δὲ [68] Περιπατητικοὶ, [69] οἱ δὲ Κριτικοί. Καὶ ὅσοι ἄλλοι

alii Aſtrologi, alii Voluptarii, alii Peripatetici, alii Critici, cæterique

νὰς, Μελανθὼ μὲν καὶ Πολυδώραν, καὶ τὰς ἄλλας θεραπαίνας ἔχειν. πάντα δὲ μᾶλλον ἢ αὐτὴν τὴν δέσποιναν δύνασθαι γῆμαι. *Qui diſciplinas encyclias ſibi comparaſſent, neglecta Philoſophia, eos ſimiles eſſe ajebat procis Penelopes. Habere enim ipſos Melantho & Polydoram, & ancillas alias, & quavis potius ducere poſſe, quam ipſam Dominam. Idem.*

Arithmeticos Caſelius in Græco textu præterivit, cum tamen in verſione juſtum locum obtineant.

67 Ἡδονικοί.] Ἀπὸ τέλους ἢ διαθέσεως. *Caſelius.*

68 Περιπατητικοί.] Ἀπὸ συμπτωμάτων. Lege Procemium Diogenis Laërtii, ubi traduntur pleraque, & Galen. in hiſtoria Philoſoph. *Idem.*

69 Κριτικοί.] Ut Ariſtoteles, qui Iliada correxit Alexandro, ut Ariſtarchus, & hujus ſæculi plures quidam perridiculi.

Nec enumerantur omnes; ſed ad eoſdem referuntur tamen hi quoque: etſi neque ſic omnes numerabimus:

Ζωγράφοι.
Ἀνδριαντοποιοί.
Ἀρχιτέκτονες.

Φιλοθεάμονες ſive φιλίστορες, quorum princeps celebratur Ulyſſes, qui

Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.

Ἱστορικοί.
Νομικοί.
Πολύγλωττοι.
Πολυμαθεῖς.

de quibus apud Platonem eſt hic verſus:

Πολυμαθημοσύνη τῆς οὐ κενεώτερον οὐδέν.

De his autem & nonnullis ſuperioribus inſignis locus eſt 4. libro de Regno apud Dionem Chryſoſtomum, ubi inducit Diogenem diſſerentem cum Alexandro fol. 124. Ἦ σὺ οἴει, inquit Diogenes: τοὺς σοφιστὰς εἶναι, τοὺς διδάσκοντας βασιλεύειν, &c. uſque ad illa verba fol. 128. παρὰ τοῖς κακοδαίμοσι σοφισταῖς, id eſt: *An tu artem regnandi à Sophiſtis eſſe expetendam dicis? At multi ex his non ſolum non gubernandi, ſed ne vivendi quidem artem noverunt. An neſcis, diſciplinam eſſe geminam, alteram divinam, alteram humanam? Divina magna eſt, & firma & facilis. Humana exigua, imbecillis, plena periculorum, & vanitatis habet non parum; ſed illa tamen ad priorem recte adjungitur. Hanc multi diſciplinam nominant (& puto eſſe diſciplinam) quique multas Perſicas, Græcas, Syriacas, & Phœnicias artes didicerit, libros plurimos collegerit, hunc ſapientiſſimum, & plane doctiſſimum arbitrantur. Iidem ſi forte in improbum quempiam, timidum, aut avarum inciderint, rem contemnendam, & hominem nullius pretii judicant. Alteram vero, interdum diſciplinam, interdum fortitudinem, & animi excellentiam nominant: atque ita miſſo vulgato diſciplina nomine, veteres illi nihilominus eos, quibus bona educatio obtigiſſet, quique animi fortitudine præditi eſſent, educatos diſciplina appellabant, ut Herculem illum: ſed tamen qui hac diſciplina præditus eſt, etiam alterius facile poteſt fieri particeps, ſi paucula ſaltem audit, & illis maximis & potiſſimis initiatus fuerit, & ea intimis ſenſibus cuſtodierit: à quibus nullum ipſum neque tempus, neque homo, neque Sophiſta facile, ne quidem igne combuſturus, deduxerit. Quin etiam ſiquis hominem cremare velit,*

ἄλλοι τούτοις εἰσὶ παρα- πλήσιοι. [70] Αἱ δὲ γυναῖ- κες

rique horum non diſſi- miles. Mulieres vero il- læ,

velit, uti Herculem tradunt, ſeipſum combuſſiſſe; tamen hærerent in mente præcepta, non minus, quam hominum combuſtorum ajunt dentes manere, reliquis membris igne abſumptis omnibus. Non enim diſcere, ſaltem recordari opus eſt; poſtea continuo novit & intelligit, quod ab initio præcepta illa complexus eſt animo. Præterea, ſi in virum quempiam inciderit, ceu gnarum viæ, ab eo ſine labore ullo informari, citoque expediri poterit. Sin cum Sophiſta ignaro & ſuperbo egerit, hic eum circumducit, modo in Orientem, modo in occaſum, modo in Septentrionem: ipſemet ignarus omnium; ſed opinione tantum Sapiens, ut qui olim ab hujuſcemodi oſtentatoribus in errorem inductus ſit: ut enim imperiti & indomiti canes in ipſa venatione non ſolum ipſi nihil intelligunt, nec indagare poſſunt; ſed latratu ſuo, & ipſa ſpecie decipiunt alios: qui hos viſos frequenter clangentes temere ſequuntur: ex his muti alii ſunt, nec quicquam vocis amittunt; ſed ſoli decipiuntur: alii petulantiores multo, magiſque ſtulti, illos priores imitati tumultuantur, & alios in fraudem conantur impellere. Idem inter Sophiſtas quos dicunt, deprehendas, multitudinem concomitantem hominum inſipientium, ut parum omnino inter Sophiſtam & Eunuchum laſcivum interſit. Hoc audito, mirari Alexander, & quærere: cur Sophiſtam cum Eunucho contuliſſet, Ille contra: Eunuchos, ajunt, viros omnium libidinoſiſſimos eſſe, & amatores mulierum: cum quibus & concumbere, & eas fatigare; ſed præterea nihil fieri affirmant, ſi vel dies integras noctesque cum iis rem habeant. Eodem modo multos apud Sophiſtas nihilo prudentiores factos, conſenuiſſe, invenies: multo miſerius in errorem circumductos ſermonibus, quam Vlyſſem in mari errantem inducit Homerus. Ante quidem inferi adeundi forent, quam audiendo & dicendo bonus exiſteret. Tibi vero; cum talis ſis, ſi intelligentis viri data poteſtas fuerit, vel una dies ad cognitionem rerum, & artis ſufficeret: nec quicquam ſubtilibus Sophiſmatibus, aut ſermonibus opus eſſet. Sin nec Iovem præceptorem, nec alium quempiam ad dicendum res neceſſarias idoneum paratumque nactus fueris, nihil proficies, ſi vel tempus vitæ omne, vigilando & eſuriendo apud Sophiſtas illos infælices, ætatemque conſumſeris. *Idem.*

Οἱ δὲ Κριτικοί. *Alii Critici.*] Tales dicebantur olim qui libris emendandis incumbebant, & in iis τὰ γνήσια ab adulterinis diſtinguebant, hæc obelo configentes. Sic Ariſtoteles in gratiam Alexandri Magni correxit Iliada Homeri. Talis fuit Ariſtarchus Grammaticus, & hujus ſæculi non infæliciter huic ſtudio operati. *Snecanus.*

70 Αἱ δὲ γυναῖκες.] Non ſunt contemnendi, qui in ſecundo ſepto ſedes ſuas habent. Neque enim toti ſunt demerſi in voraginem vitiorum; ſed iiſdem nihilominus obnoxii ſunt: tamen aliqua ſpe è paucis malis emergendi, cum de prioribus prorſus deſperatum ſit. Conflictantur, quamdiu ibi morantur, cum Incontinentia, quæ neminem ſinit ſapere, & cum cæteris vitiis. Opinionibus quoque prioribus ſunt dementati, & inſcitia mancipati: tantiſper enim, dum quis opinatur, à vero aberrat, & ab inſcitia ſe non vindicavit. denique opinio inſcitia eſt, & inſcitiæ. Ubi autem falſæ opiniones ut de gloria, honoribus, divitiis, genere, forma, viribus, & cæteris fortunæ bonis; ibi earum rerum nimio & perverſo ſtudio homines intemperantiæ, avaritiæ, injuſtitiæ, quibuſque vitiis dediti ſunt, ſtudent. Contra, ſi de illis rebus vere ſentirent, & recte ſtatuerent,

ρες ἐκεῖναι αἱ δοκοῦσαι περιτρέχειν ὅμοιαι ταῖς πρώταις, ἐν αἷς ἔφης εἶναι τὴν Ἀκρασίαν, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ μετ' αὐτῶν, τίνες εἰσίν; Αὗται ἐκεῖναί εἰσιν, ἔφη. [71] πότερον οὖν καὶ ὧδε εἰσπορεύονται; Νὴ Δία καὶ ὧδε, σπανίως δὲ, καὶ οὐχ' ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. πότερον οὖν καὶ αἱ Δόξαι; Ναὶ, ἔφη. ἔτι μὲν γὰρ καὶ ἐν τούτοις τὸ πόμα, ὃ ἔπιον παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ ἡ Ἄγνοια μένει, Νὴ Δία, καὶ μετ' αὐτῆς γε ἡ Ἀφροσύνη. καὶ οὐ μὴ ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτῶν οὔθ' ἡ Δόξα, οὔθ' ἡ λοιπὴ Κακία, μέχρις ἂν [72] ἀπογνόντες τῆς Ψευδοπαιδείας, εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν, [73] καὶ πίωσι τὴν τού-

τȣ

læ, quæ circumcurſare videntur, primis ſimiles, inter quas eſſe dicebas *Incontinentiam*, & reliquas illius ſocias, quænam ſunt? Illæ ipſæ, inquit, ſunt. Num qui ergo & huc ingrediuntur? Et huc medius fidius, ſed raro: nec ita frequenter, ut in primum ſeptum. Numquid ergo & Opiniones? Næ, inquit, nam & in his etiamnum Potio, ab Impoſtura propinata, & Ignorantia, manet: atque etiam mehercule, una cum ea, Amentia. Neque vero ab eis vel Opiniones vel cætera vitia recedent, donec, repudiata Falſi nominis eruditione veram ingreſſi viam, purgatricem iſtarum rerum vim bi-

referrent ſe totos à vitiis ad virtutes. Non poſſunt autem, donec ſunt ſub diſciplina pſeudopædiæ, quæ magiſtra quidem eximia eſt, & in admiratione multorum, nec à bonis prorſus contemni debet, nec poteſt; ſed hoc ipſa neque tenet, neque docet, quod vera diſciplina, ſive veritatis magiſtra, quæ aliud habet collegium, & alibi ſedem fixit, ad quam quæ via ducat, deſpiciendum ſive quærendum eſt. Res enim magni momenti, imo id, in quo cujuſque ſalus vertitur. *Caſelius.*

71 Πότερον οὖν καὶ ὧδε.] Non ἐ. *Wolfius.*

72 Ἀπογνόντες τῆς ψευδοπαιδείας.] Deſperata ope falſæ doctrinæ: vel ea rejecta: vel averſati eam. *Idem.*

73 Τὴν τούτων καθαρτικήν.] A καθαίρω. non τούτου καταρκτικήν. *Idem.*

Ἐκ

του καθαρτικὴν δύναμιν καὶ ἐκβάλωσι τὰ κακὰ πάνθ' ὅσα ἔχουσι, καὶ τὰς Δόξας, καὶ τὴν Ἄγνοιαν, καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν Κακίαν. τότε ἂν οὕτω σωθήσονται. ὧδε δὲ μένοντες παρὰ τῇ Ψευδοπαιδείᾳ, οὐδέποτε ἀπολυθήσονται, οὐδὲ ἐλλείψει αὐτοὺς κακὸν οὐδὲν ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων. ποία οὖν αὕτη ὁδός ἐστιν, ἡ φέρουσα ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν παιδείαν; Ὁρᾷς, ἔφη, ἄνω τόπον τινὰ ἐκεῖνον, ὅπου οὐδεὶς ἐπικατοικεῖ, ἀλλ' [74] ἔρημος δοκεῖ εἶναι; Ὁρῶ. [75] Οὐκοῦν καὶ θύραν τινὰ μικρὰν, καὶ ὁδόν τινα [67] πρὸς τῆς θύρας, ἥτις οὐ πολὺ

biberint, & mala omnia, quibus urgentur, ut Opiniones & Ignorantiam, & reliquam omnem Vitioſitatem, ejecerint; tum demum enim ſervabuntur. Dum vero heic manſerint apud Falſi nominis eruditionem, nunquam liberabuntur: nec ullum malum, illarum quidem deſciplinarum ſubſidio, profligabunt. Quæ ergo via eſt, quæ ad Veram eruditionem ferat? Videſne, inquit, editum illum locum, qui à nemine incoli, ac deſertus eſſe videtur? Video. Ergo & januam parvam, & viam quandam ante januam, parum frequentem, & à per-

Καὶ πίωσι τὴν τούτου καθαρτικὴν δυν.] τοῦ πόματος ſcil. quod paulo ante memoratum. τὴν τούτου καθαρτ. δυν. igitur eſt *paſſive* dictum, non *active*, ut θηρὸς μόρος: *mors feræ*: i.e. *à fera illata*: & id genus alia ſexcenta. Poſſis & ad περίβολον referre: Sed ita quoque *paſſivum* fuerit. Fortaſſe legendum τούτων: quod ita & Wolfius in Notis voluiſſe, aut ita reperiſſe videtur. *Caſaubonus.*

74 Ἔρημος εἶναι δοκεῖ.] Pauci verum iter ingrediuntur. Sic & apud Poëtam:

- - - pauci: quos æquus amavit
Jupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus,
Diis geniti potuere. Caſelius.

75 Οὐκοῦν καὶ θύραν. *Ergo & januam.*] Conveniunt omnes quas perluſtravi editiones excepta Caſelii, in qua minus ornate οὐκοῦν θύραν? Sed tamen in verſione ſua melius vim interrogationis expreſſit quam Wolfius: apud quem legitur: *Nonne & fores quaſdam puſillas?* Et ita etiam paulo infra: οὐκοῦν καὶ βουνός τὶς ὑψηλὸς: *Nonne & jam collis quiſpiam perexcelſus?*

76 Πρὸ τῆς θύρας,] Non πρὸς niſi dativo jungatur, πρὸς τῇ θύρᾳ vel,

πολὺ ὀχλεῖται, ἀλλὰ πάνυ ὀλίγοι πορεύονται, [77] ὥσπερ δυσανόδου τινὸς [78] καὶ τραχείας [79] καὶ πετρώδους εἶναι δοκούσης; Καὶ μάλα. ἔφην. Οὐκοῦν καὶ [80] βουνός τις

perpaucis tritam, ut quæ & præceps & aſpera, & prærupta eſſe videatur? Omnino, inquam. Ibi & Tumulus excelſus cernitur, & anguſtus

vel, πρὸς ταῖς θύραις, eodem fere ſenſu. *Wolfius.*

77 Δυσανόδου τινός.] Eſt via ardua & aſcenſu difficilis. *Caſelius.*

Ὥσπερ δυσανόδου. *Ut quæ præceps ſit.*] Ad verbum, quæ difficilem habeat aditum ſive ingreſſum. Idem expreſſit Heſiodus: cum ait, τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοί, &c.

Noti enim ſunt verſus. Quos etiam expreſſit utcunque author τοῦ ὑ ψιλοῦ Pythagoræ inſcripti. Nec abludunt ab hac phraſi myſticæ literæ. *Snecanus.*

78 Καὶ τραχείας.] Et aſpera & dumis obſita. *Caſelius.*

79 Καὶ πετρώδους.] Denique ſaxea & dura. *Idem.*

80 Βουνός.] Tumulus: quia eſt editiore loco, non humilis virtus & ſalus.

Μεγάλη. ὑψηλή· κύκλῳ ἀπόκρημνος.

De aſperitate viæ ducentis ad Virtutem Simonides, citante Clemente Alexandrino 4. Στρωμ. Ἔστι τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, νῦν δέ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν οὔτε πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ᾧ μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ' ἄκρον ἀνδρείας.

Ibidem apud Clementem Æſchylus.

Τῷ πονοῦντι δ' ἐκ θεῶν ὀφείλεται
Τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος.

Pindarus ult. Pyth.

Εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνευ
Καμάτου οὐ φαίνεται.

Idem alibi:

Ἄπονον δ' ἔλαβον χάρμα παῦροί τινες.

Ad omnes res præclaras gerendas opus eſt ἐγκρατείᾳ καὶ καρτερίᾳ, maxime ad virtutem adipiſcendam, & quaſque actiones Virtutis deſignandas. Continentia, ut deſideria voluptatum corporis exuas, aut certe, quam maxime fieri poſſit, minuas. Tolerantia, ut moleſtias & labores ne extimeſcas, ſed intrepide ſubeas: interdum & pericula. Proinde Epictetus in omni vita juſſit tolerare & abſtinere. Refertur enim ad eum hoc, Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Cujus verbi hæc vis eſt, ut dura ultro ſubeamus, adſueſcamus curis, moleſtiis, laboribus, vigiliis; toleremus æſtum, frigus, ventos, imbres, quaſcunque tempeſtates: nec frangi nos adverſis patiamur: paupertate, exilio, convitiis improborum & odiis, & quicquid eſt adverſæ fortunæ: deinde, ut nec ulli cujuſcunque generis voluptatum corporis ſuccumbamus: Fieri enim non poteſt, qui iis incumbit, virtuti ſe totum devoverit. Quin ipſum etiam corpus voluptatibus conficitur. qui locus copioſe facile illuſtrari poteſt. Sic in literis ſi velis proficere, ἀπέχου à vino, ab amoribus, à ſomno, ab alea, à pigritia, & hujus generis omnibus. Idem facit venator: nec, ſolum à ſuavibus abſtinet; ſed & famem, ſitim, nives: gelu, imbrem totos dies tolerat: incertus ſpei futuræ: nec deterret eum ab inſtituto,

τις ὑψηλὸς δοκεῖ εἶναι, καὶ ἡ ἀνάβασις στενὴ πάνυ, καὶ κρημνοὺς ἔχουσα [81] ἔνθεν κἀκεῖθεν βαθεῖς; Ὁρῶ. Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ ὁδὸς, ἔφη, ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. Καὶ μάλα γε χαλεπὴ προσιδεῖν. Οὐκοῦν καὶ ἄνω γε περὶ τὸν βουνὸν ὁρᾷς πέτραν μεγάλην, καὶ ὑψηλὴν, κύκλῳ ἀπόκρημνον; Ὁρῶ, ἔφην. Ὁρᾷς οὖν καὶ γυναῖκας δύο ἑστηκυίας ἐπὶ τῆς πέτρας, λιπαρὰς, καὶ εὐεκτούσας τῷ σώματι, καὶ ὡς ἐκτετάκασι τὰς χεῖρας προθύμως; Ὁρῶ· ἀλλὰ τίνες καλοῦνται· ἔφην, αὗται; [82] Ἡ μὲν Ἐγ-

ſtus aditus, utrinque in profundum præceps. Video. Hæc igitur, inquit, via eſt, quæ ad veram eruditionem ducit. Et quidem aſpectu, inquam, valde ardua. Ergo & ſuperne juxta tumulum magnam rupem vides, & altam, undique præruptam? Video, inquam. Vides ergo & duas mulieres, ſucci plenas, & robuſto corpore in rupe ſtantes, quæ manus alacriter extendunt? Video, inquam, ſed quæ eis nomina ſunt? Una, inquit, Continentia vocatur, altera Tolerantia. Sunt autem ſorores.

to, εἰ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἠτύχησεν. In ſtudiis igitur literarum & virtutum, in potiundi earum certa ſpe, perpeti quidvis oportet, & à jucundis non ſolum abſtinere: ſed & ea, quibus frui poſſis & liceat, fugere. Ut plurimum contra fit, ut voluptatum cupiditate faciamus turpia, & fuga moleſtiæ honeſta mittamus, id quod his verbis oſtendit Philoſophus: *Διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν*, inquit, *τὰ φαῦλα πράττομεν. διὰ δὲ τὴν λύπην καλῶν ἀπεχόμεθα. Idem.*

81 *Ἔνθεν κἀκεῖθεν βαθεῖς.*] Optime uti ſolet Vir ſummus Gronovius conjicit hic forte eſſe legendum: *ἔνθεν κἄνθεν βαθεῖς*: hæc enim plerumque à ſcriptoribus conjunguntur.

82 *Ἡ μὲν ἐγκράτεια καλεῖται, ἔφη, ἡ δὲ καρτερία. Una inquit, continentia vocatur, altera tolerantia.*] Continentia, quod ex Ethicis patet, verſatur circa voluptates, uti tolerantia circa labores, quos jubet magno animo ferre, ut illa voluptates ſpernere. Proinde Epictetus in omni vita juſſit tolerare & abſtinere. Quippe horſum pertinet celebre illud dictum ipſius, *Ἀνέχου καὶ ἀπέχου*, *Suſtine & abſtine*. Quibus duobus ma-

Ἐγκράτεια καλεῖται, ἔφη, ἡ δὲ Καρτερία. εἰσὶ δὲ ἀδελφαί. Τί οὖν τὰς χεῖρας ἐκπετάκασιν οὕτω προθύμως; Παρακαλοῦσιν, ἔφη, τοὺς παραγινομένους ἐπὶ τὸν τόπον, θαῤῥεῖν, καὶ μὴ ἀποδειλιᾶν, λέγουσαι, ὅτι βραχὺ ἔτι δεῖ καρτερῆσαι αὐτοὺς, εἶτα ἥξουσιν εἰς ὁδὸν καλήν. Ὅταν οὖν παραγένωνται ἐπὶ τὴν πέτραν, πῶς ἀναβαίνουσιν; ὁρῶ γὰρ ὁδὸν φέρουσαν οὐδεμίαν ἐπ᾽ αὐτήν. Αὗται ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ προσκαταβαίνουσι, [83] καὶ ἕλκουσιν αὐτοὺς ἄνω πρὸς ἑαυτάς. [84] εἶτα κελεύουσιν αὐτοὺς διαναπαύσασθαι, [85] καὶ μετὰ μικρὸν διδόασιν [86] Ἰσχὺν

rores. Cur vero manus adeo alacriter extendunt? Hortantur, inquit, viatores ad eum locum progreſſos, ut bonis ſint animis, nec per ignaviam deſperent. Fore enim, ut poſt parvi temporis difficultates, in amœnam viam perveniant. Ubi autem ad rupem acceſſerint; quo pacto aſcendunt? Nullam enim, quæ eo ferat viam perſpicio. Ipſæ à præcipitio ad eos nonnihil deſcendunt, eoſque ſurſum ad ſeſe attrahunt. Poſtea jubent eos requieſcere: & paulo poſt eis dant Robur &

mandatis omnem virtutum chorum ſibi videbatur complexus. *Snecanus.*

83 *Καὶ ἕλκουσιν αὐτοὺς ἄνω.*] Notanda vox. Negat enim Hierocles in Deo ſitum eſſe, ut quenquam *trahat*: Chriſtianos, ut opinor, ſugillans ob dictum Johannis, vel *Domini Salvatoris* in Johanne potius: *Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με, ἑλκύσῃ αὐτόν.* Eodem verbo utitur & Hierocles. *Εἰ γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ ἐστὶν ἑλκύσαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἄκοντας, τί αὐθαίρετα πταίσματα ἔχειν αὐτοὺς ἐγκαλοῦμεν;* Reſpondet hic Cebes, ex cujus explicatione lux huic verbo & controverſiæ, ſi quis attendat, haud contemnenda: ſed hoc non agimus. *Caſaubonus.*

84 *Εἶτα κελεύουσιν αὐτοὺς διαναπαύσασθαι.*] Ut intendere non oportet violenter, ne frangatur arcus, ita cavendum, ut laboribus moderemur, ne iis concidamus, Tantum denique laborandnm eſt, quantum & corporis & animi nervi facere valeant. *Caſelius.*

85 *Μετὰ μικρὸν διδόασιν.*] Id eſt, ubi habitum nobis pepererimus, vicerimus: nec tum illa eſt difficultas, quæ fuerat initio. *Idem.*

[86] Ἰσχὺν καὶ Θάρσος, καὶ ἐπαγγέλλονται αὐτοὺς καταστῆσαι πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καὶ δεικνύουσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, ὡς ἔστι καλή τε, καὶ ὁμαλὴ, καὶ εὐπόρευτος, καὶ καθαρὰ παντὸς κακοῦ, ὥσπερ ὁρᾷς. Ἐμφαίνεται νὴ Δία. Ὁρᾷς οὖν, ἔφη, καὶ ἔμπροσθε τοῦ ἄλσους ἐκείνου τόπον τινὰ, ὃς δοκεῖ καλός τε εἶναι, καὶ λειμωνοειδὴς, καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμενος; Καὶ μάλα. Κατανοεῖς οὖν καὶ ἐν μέσῳ τοῦ λειμῶνος περίβολον ἕτερον, καὶ πύλην ἑτέραν; Ἔστιν οὕτως. Ἀλλὰ τίς καλεῖται ὁ τόπος οὗτος; [87] Εὐδαιμόνων οἰκητήριον, ἔφη. ὧδε

& Fiduciam, & pollicentur ſe eos ad veram eruditionem perducturas: ac demonſtrant, quam ea via ſit amœna, & plana, & expedita, & omnis expers mali, ut vides. Ita certe quidem apparet. Videſne porro, inquit, ante lucum illum locum quendam, qui & amœnus videtur, & prati inſtar, multaque luce illuſtris? Utique. Videſne in prati medio etiam aliud ſeptum, & aliam portam? Et ita. Sed quomodo vocatur locus ille? Beatorum domicilium, inquit. Hic enim

86 *Ἰσχὺν καὶ Θάρσος.*] Ne debilitentur vires, & ne concidat animus. Qui contemnit voluptates, & laborem in ſe ſuſcipit, ſive qui non alio pellicitur voluptatibus, nec deterretur laboribus, *ἰσχύϊ καὶ θάρσει.* His ducibus progredi cuique integrum ad doctricem ſinceram & perfectam. Hæc de difficultate viæ nihil negans, novam viam oſtendit, amœnam, planam, expeditam, puram. Primus aditus gravis eſt; ubi ardua ſuperaveris, via amœna & jucunda eſt, omnia tempe & lux ipſa. Idem & Heſiodus teſtatur:

Ῥηϊδίη δὲ ἔπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα. *Idem.*

87 *Εὐδαιμόνων οἰκητήριον.*] Beatorum domus, quam incolunt virtutes, & ipſa beatitudo. Hæc enim abſque illis non eſt, & illæ ſunt hæc ipſa. Qui virtutem adepti fuerint, eorum eſt bona conditio, eorum vita beata, ſicut ipſi beati cenſendi. Pingitur beatitudo, ut virtus apud Prodicum, in Xenophonte: ætate integra, nec enim infans, nec puellula ſine mente, neque vetula: ſemper

ὧδε γὰρ διατρίβουσιν αἱ Ἀρεταὶ πᾶσαι, καὶ ἡ Εὐδαιμονία. [88] Εἶεν, ἔφην ἐγώ, ὡς καλὸν τὸν τόπον εἶναι. Οὐκοῦν παρὰ τὴν πύλην ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι γυνή τις ἐστὶ καλή, καὶ καθεστηκυῖα τὸ πρόσωπον, [89] μέση δὲ καὶ κεκριμένη ἤδη τῇ ἡλικίᾳ, [90] στολὴν δ' ἔχουσα ἁπλῆν,

enim degunt Virtutes omnes, & Beatitudo. Amœnus dubio procul is locus eſt. Vides ergo, inquit, juxta portam ſtare matronam formoſam, conſtanti vultu, ætate media, & jam ad ſenectutem declinante, veſte ſimplici,

per enim viret virtus: nihil in ea fucatum aut aſcititium: ſimplex habitus, ut & color. In quadrato lapide conſiſtunt:

Παιδεία. Ἀλήθεια. Πειθώ.

Lapis quadratus indicat certam ad ſalutem ſemitam, & certas firmaſque veræ diſciplinæ dotes: proinde & ipſi virtute perfecti quadrati primum à Simonide, deinde & à Platone & Ariſtotele dicti fuere: nec dubium eſt, quin Cebes ex eodem Poëta hanc imaginem deſumpſerit. Platonis hæc ſunt verba in Protagora: λέγει γὰρ που Σιμωνίδης πρὸς Σκόπαν τὸν Κρέοντος υἱὸν του Θετταλου, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν μὲν ἀληθέως γενέσθαι χαλεπὸν, χερσί τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον. Ariſtotel. 1. Ethic. Ἀεὶ γὰρ ἢ μάλιστα πάντων, πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετὴν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα. καὶ πάντη πάντως ἐμμελῶς ὅγ' ὡς ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος, ἄνευ ψόγου. Idem Ariſtot. Ethic. 3. οἷον τὸ ἀγαθον ἄνδρα φάναι εἶναι τετράγωνον, μεταφορά, ἄμφω γὰρ τέλεια, ἀλλ' οὐ σημαίνει ἐνέργειαν. *Idem.*

88 Εἶεν, ἔφην ἐγὼ, ὡς καλὸν τὸν τόπον εἶναι.] Videtur aliquid deeſſe, aut ponitur pro συγχωρῶ, ὅτι καλὸς ὁ τόπος ἐστί. Aſſentior amœnum eſſe locum. *Wolfius.*

89 Μέση δὲ καὶ κεκριμένη ἤδη τῇ ἡλικίᾳ.] Κεκριμένην ἡλικίαν intelligo, τὴν ἐπὶ τὸ γῆρας μᾶλλον νεύουσαν. etſi fortaſſe legendum κεκλιμένη, ut alludat ad Platonicum illud: Beatum eſſe, cui vel in ſenectute contigerit veras habere de rebus opiniones. Tribuit autem Cebes veræ eruditioni judicium de rebus bonis, malis, & mediis: præ quo omnem aliam cognitionem contemnit. Genevenſe Lexicon κεκριμένην ἡλικίαν interpretatur ætatem, quæ ſit firmo judicio prædita. *Idem.*

Salmaſ. in *Præfat.* [Ἡλικία μέση καὶ κεκριμένη, eſt media ætas & ſtata. Nam κεκριμ. hic pro τεταγμένη accipitur, ut etiam exponit Heſychius. *Caſaubonus,*

†† Recte Caſaubonus τὴν κεκριμένην ἡλικίαν, mediam & ſtatam ætatem interpretatur. Ea autem eſt inter adoleſcentiam & ſenectutem media, Ciceroni *conſtans* dicta, in de Senect. c. xx.

Κεκριμένη ἤδη τῇ ἡλικίᾳ. *Ætate media & jam ad ſenectutem declinante.*] Videtur interpres legiſſe κεκλιμένη, à verbo κλίνω: id enim eſſet *inclinante.* Locus ſane mihi de mendo ſuſpectus eſt. *Snecanus.*

90 Στολὴν ἔχουσα ἁπλῆν καὶ καλλω-

ἁπλῆν, [91] καὶ οὐδένα καλλωπισμόν; ἕστηκε δὲ οὐκ ἐπὶ στρογγύλου λίθου, ἀλλ' ἐπὶ τετραγώνου. ἀσφαλῶς κειμένου. καὶ μετὰ ταύτης ἄλλαι δύο εἰσί. [92] θυγατέρες τινές δοκοῦσιν εἶναι. Ἐμφαίνει οὕτως ἔχειν. Τούτων τοίνυν ἡ μὲν ἐν τῷ μέσῳ, Παιδεία ἐστίν. [93] ἡ δὲ, Ἀλήθεια. ἡ δὲ Πειθώ. Τί δὲ ἕστηκεν ἐπὶ λίθου τετραγώνου αὕτη; Σημεῖον, ἔφη, ὅτι ἀσφαλής τε καὶ βεβαία ἡ πρὸς αὐτὴν ὁδὸς ἐστὶ τοῖς ἀφικνουμένοις, καὶ τῶν διδομένων ἀσφαλὴς ἡ δόσις τοῖς λαμβάνουσι. Καὶ τίνα ἐστὶν, ἃ δίδωσιν αὕτη; Θάρσος, καὶ Ἀφο-

ci, & aſciticii cultus experte? Inſiſtit autem ſaxo non globoſo, ſed quadrato atque immobili. Ei adſunt aliæ quædam duæ, filiæ ejus, ut videtur. Ita quidem videtur. Harum igitur media, Eruditio eſt, inquit: altera, Veritas: altera, Suadela. Cur autem quadrato ſaxo inſiſtit? Indicio, inquit, eſt, & viatoribus viam ad eam eſſe tutam ac firmam: & accipientibus, munerum ejus fructum ſecurum. Ecquæ ſunt ejus munera? Fiducia, Securitas, Vacuitas à pertur-

λωπισμόν.] Aut ἁπαλὴν, Veſte tenera & ornata: aut ἁπλῆν καὶ ἀκαλλώπιστον. nam veſtis ſimplex & inornata magis decere videtur Eruditionem. Niſi forte καλλωπισμὸς hic intelligatur τὸ καθάριον, mundities & elegantia. *Wolfius.*

91 Οὐδένα καλλωπισμόν.] Sequimur Salmaſium & alios viros doctos, qui nobis locum hujus tabulæ perperam exhibuerunt: Verum Caſelianæ editionis lectionem improbare non poſſum, in qua excuſum eſt; στολὴν δὲ ἔχουσα ἁπλῆν καὶ ἀκαλλώπιστον. Verum optime omnium placet quod Clariſſ. Gronovius, noſtrum præſidium & grande decus, ad oram ſui codicis annotaverat, fortaſſe legendum eſſe, ἄνευ καλλωπισμοῦ: ita enim conjectabat, quia mendoſe in Plantiniana inveniebat: στολὴν δὲ ἔχουσα ἁπλῆν, καὶ καλλωπισμόν.

92 Θυγατέρες τινές.] Scilicet ἐκείνης. & τὸ τινὲς, πλεονάζειν δοκεῖ. *Wolfius.*

93 Plato: Ἀλήθεια δὴ, πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις. Vide Procœmium Alexandri Aphrodiſæi εἰς τὸ πρῶτον τῶν προτέρων ἀναλυτ. Sic apud Xenophontem virtus ad Herculem pro-

Ἀφοβία, ἔφη ἐκεῖνος. Ταῦτα δὲ τίνα ἐστίν; Ἐπιστήμη, ἔφη, τοῦ μηδὲν ἄν ποτε δεινὸν παθεῖν ἐν τῷ βίῳ. Ἡράκλεις, ὡς καλὰ, ἔφην, τὰ δῶρα. [94] Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν ἔξω τοῦ περιβόλου ἕστηκεν οὕτως; Ὅπως τοὺς παραγενομένους, ἔφη, θεραπεύῃ καὶ [95] ποτίζῃ τὴν καθαρτικὴν δύναμιν. εἶθ' ὅταν καθαρθῶσιν, οὕτως αὐτοὺς εἰσάγῃ πρὸς τὰς Ἀρετάς. πῶς τοῦτο; ἔφην ἐγώ. οὐ γὰρ συνίημι. Ἀλλὰ συνήσεις, ἔφη. [96] ὡς ἂν εἴ τις [97] φιλοτίμως κάμνων ἐτύγχανε, πρὸς τὸν ἰατρὸν ἂν

turbationibus, inquit ille. Quamnam iſta vim habent? Eam, ut ſciant, nihil unquam in vita ſibi mali eventurum. Dii boni, inquam, quam præclara munera! Sed cur ſic extra ſeptum adſtat? Ut hoſpites, inquit, ſanet, eiſque Vim purgatricem propinet. Ubi vero purgati fuerint; tum demum eos ad Virtutes adducit. Quomodo iſtud? inquam. Neque enim intelligo. Sed intelliges, inquit, Fit enim hic perinde, ut ſi quis gravi affectus morbo ad medicum

profitetur, ſe vera dicere, &c,

Θάρσος. Ἀφοβία.

Eodem ambo redeunt, ut recte faciat. nec à veritate ac juſtitia ullo periculo, ac ne morte quidem, aut ulla mortis ſpecie deterrentur. *Caſelius.*

94 Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν, ἔξω τοῦ περιβόλου ἕστηκεν οὕτως.] ἡ παιδεία ſcilicet, quæ καθαρτικὸν ποτήριον propinat. Verum enim judicium, quod Eruditio confert, aditus eſt ad virtutem, & voluntatem excitat. *Wolfius.*

95 Δύναμις καθαρτική.] Vis purgatrix eſt rationis explicatio, qua fœditas, & virtutis pulchritudo oſtenditur: illius miſeria, hujus felicitas. Sunt autem morbi non minus animi, quam corporis, ut inſcitia & error. Recenſentur & cæteri: glorioſitas, cupiditas, incontinentia, ira, avaritia, cum reliquo morborum animi grege. *Caſelius.*

96 Ὡς ἂν εἴ τις φιλοτ. κ. ἐτ.] Plane ita & Philoſtratus, *De vita Apoll.* lib. 1. *Caſaubonus.*

97 Φιλοτίμως κάμνων.] Durum, pro χαλεπῶς aut φιλοπόνως, ſedulo. Et paulo poſt pro γινόμενος, videtur legendum γενόμενος. & pro καθέστηκεν, lego vel καθέστακεν per α, vel κατέστησεν per τ. Nam καθέστηκεν, & καθέστη, paſſive ſeu abſolute: καθέστακε vero, & κατέστησεν, abſolute ſignificat. *Wolfius.*

ἂν δήπου γινόμενος, πρότερον καθαρτικοῖς ἐξέβαλε πάντα τὰ νοσοποιοῦντα· εἶτα οὕτως ἂν αὐτὸν ἰατρὸς εἰς ἀνάληψιν καὶ ὑγίειαν καθέστηκεν. [98] εἰ δὲ μὴ ἐπείθετο οἷς ἐπέταττεν, εὐλόγως ἂν δήπου ἀπωσθεὶς ἐξώλετο ὑπὸ τῆς νόσου. Ταῦτα συνίημι, ἔφην ἐγώ. Τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ἔφη, καὶ πρὸς τὴν παιδείαν, ὅταν τις παραγίγνηται, θεραπεύει αὐτὸν, καὶ ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει, ὅπως ἐκκαθάρῃ πρῶτον, καὶ ἐκβάλῃ τὰ κακὰ πάντα, ὅσα ἔχων ἦλθε. ποῖα ταῦτα; τὴν Ἄγνοιαν καὶ τὸν πλάνον; ὃν ἐπεπώκει παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ τὴν Ἀλαζονείαν, καὶ τὴν Ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, καὶ τὸν Θυμὸν, καὶ τὴν Φιλαργυρίαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ὧν ἀνεπλήσθη ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. Ὅταν οὖν καθαρθῇ, ποῦ αὐτὸν ἀποστέλλει; Ἔνδον, ἔφη,
πρὸς

dicum perducatur. Is vero purgationibus inprimis omnes morbi cauſas ejicit; ac tum demum vires confirmat, ſanitatemque reſtituit. Sin æger medico non paruiſſet: merito ejectus à morbo interiiſſet. Hæc, inquam, intelligo. Ad eum ergo, inquit, modum ad Eruditionem ubi quis pervenerit, ea curat illum, ſuamque illi vim propinat, ut ante omnia, expurget & ejiciat mala quæ ſecum attulerat omnia. Quænam iſta? Ignorantiam, & Errorem apud Impoſturam hauſtum, & Arrogantiam, & Cupiditatem, & Incontinentiam, & Iracundiam, & Avaritiam, cæteraque omnia, quæ in primo ſepto ingurgitarat. Poſtquam autem purgatus fuerit, quo eum mittit? Intro,
in-

98 Εἰ δὲ μὴ ἐπείθετο.] Et mox ἀπωσθεὶς ἐξώλετο. *Idem,*

πρὸς τὴν Ἐπιστήμην, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας Ἀρετάς. ποίας ταύτας; οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ἔσω τῆς πύλης χορὸν γυναικῶν, ὡς εὐειδεῖς δοκοῦσιν εἶναι, καὶ εὔτακτοι, καὶ στολὴν ἀτρύφερον καὶ ἁπλῆν ἔχουσιν; ἔτι τε ὡς ἄπλαστοί εἰσι; καὶ οὐδαμῶς κεκαλλωπισμέναι, ὥσπερ αἱ ἄλλαι; ὁρῶ, ἔφην. ἀλλὰ τίνες αὗται καλοῦνται; Ἡ μὲν πρώτη [99] Ἐπιστήμη, ἔφη, καλεῖται. αἱ δὲ ἄλλαι ταύτης ἀδελφαὶ, Ἀνδρεία, καὶ Δικαιοσύνη, [1] Καλοκἀγαθία, [2] Σωφροσύνη, [3] Εὐταξία, [4] Ἐλευ-

inquit, ad Scientiam, & cæteras Virtutes. Quaſnam iſtas? Non vides, inquit, intra portam cœtum matronarum, quæ & formoſæ, & modeſtæ videntur: atque etiam ficti nihil habent, minimeque comptæ ſunt, ut cæteræ? Video, Sed quæ ſunt earum nomina? Prima quidem, Scientia dicitur: reliquæ vero ejus ſorores, Fortitudo, Juſtitia, Vitæ integritas, Temperantia, Modeſtia, Liberalitas, Conti-

99 Ἐπιστήμη.] Virtutes vero ſcientia non ſunt. Eſt igitur hoc loco *γνῶσις τῶν πρακτέων καὶ τῶν φευκτέων.*

Ἀνδρεία.	Εὐταξία.
Δικαιοσύνη.	Ἐλευθερία.
Καλοκἀγαθία.	Ἐγκράτεια.
Σωφροσύνη.	Πρᾳότης.

Apparet autem in ipſa prudentia, quæ eſt quaſi oculus & dux virtutum omnium. Itaque ſeorſim nunc non nominat prudentiam, quaſi eam per ſcientiam intelligat: etſi ſcientia & prudentia multum differunt. quod illa forte abſque hac reperiatur, hæc ſine illa eſſe non queat. Vide Ethic. 6. *Caſelius.*

1 Καλοκἀγαθία.] Quæ ſit; quomodoque intelligenda, & quis hoc nomine cenſeatur, docet Ariſtoteles Ethic. *τοῖς πρὸς Εὔδημον.* *Idem.*

2 Σωφροσύνη.] *In ea*, inquit Tullius, *parte honeſtatis verecundia, & quaſi quidam ornatus vitæ, temperantia & modeſtia, omniſque ſedatio perturbationum animi, & rerum modus cernitur. Idem.*

3 Εὐταξία.] Huc pertinet interpretatio loci Xenophontei apud Columellam lib. 12. cap. 2. Nam vetus proverbium eſt; *paupertatem certiſſimam eſſe, cum alicujus indigeas, uti eo non poſſe, quia ignoretur, ubi projectum jaceat, quod deſideratur.* Itaque in re familiari laborioſior eſt negligentia, quam diligentia. Quis enim dubitet, nihil eſſe pulchrius

N 5

[4] Ἐλευθερία, [5] Ἐγκράτεια, πραότης. Ὢ κάλλισται, ἔφην ἔγωγε· ὡς ἐν μεγάλῃ ἐλπίδι ἐσμέν; [7] Ἐὰν συνῆτε, ἔφη, καὶ ἕξιν περιποιήσεσθε, ὧν ἀκούετε. Ἀλλὰ προσέξομεν ὡς μάλιστα, ἔφην ἔγωγε. Τοιγαροῦν, ἔφη, σωθήσεσθε. ὅταν οὖν παραλάβωσιν αὐτὸν αὗται, ποῦ ἀπάγουσι; [8] πρὸς τὴν μητέρα, ἔφη.

tinentia, Clementia. O pulcherrimas, inquam! Quanta in ſpe ſiti ſumus! Si quidem intellexeritis, inquit, & uſu vitæ confirmabimini in iis, quæ auditis. Enimvero, inquam, ſummo ſtudio elaborabimus. Itaque ſalvi eritis, inquit. Hæ vero cum eum ſuſceperint, quo deducunt?

chrius in omni ratione vitæ diſpoſitione atque ordine? Quod in ludicris ſpectaculis licet ſæpe cognoſcere. Num ubi chorus canentium non ad certos modos, neque numeros præeuntis magiſtri conſentit, diſſonum quiddam ac tumultuoſum audientibus canere videtur; at ubi certis numeris ac pedibus, velut facta conſpiratione conſentit, atque concinuit, ex ejuſmodi vocum concordia, non ſolum ipſis canentibus amicum quiddam & dulce reſonat; verum etiam ſpectantes audienteſque lætiſſima voluptate permulcentur. *Idem.*

4 Ἐλευθερία.] Apud Philonem Euripides, τ' ἐλευθερία γὰρ ὄνομα παντὸς ἄξιον. κἂν μικρ' ἔχῃ τις μεγάλ' ἔχειν νομιζέτω. Hæc igitur eſt vere aurea libertas. non altera

totum qua decipit orbem,

ut ait Poëta. *Idem.*

5 Ἐγκράτεια] Per quam tranſimus à voluptatibus & cupiditatibus ad temperantiam. Nec enim continentia virtus eſt, ut Peripatetici loquuntur. *Idem.*

6 Πραότης.] Quæ eſt iræ moderatio. de qua Ethic. 4. *Idem.*

7 Ἐὰν συνῆτε, καὶ ἕξιν περιποιήσεσθαι ὧν ἀκούετε.] Non meræ doctrinæ res eſt, ſed habitu opus eſt: neque tamen non doctrinam vel præcedere, vel comitari oportet; ſed ea contentum eſſe, quaſique acquieſcere non oportet. Unde illa dicuntur vere & divinitus in Ethicis: ὅτι τέλος οὐ γνῶσις, ἀλλὰ πρᾶξις. Item: οὐ μανθάνομεν, ἵνα εἰδῶμεν, ἀλλὰ ἵνα πράττωμεν. Ita ſe habet. ut in pictura, ſtatuaria, citthariſtica, architectura, ſimilibus, de quibus meditari, ſcire, diſſerere, nihil eſt, niſi agas, aut ut deinceps agas. *Idem.*

8 Πρὸς τὴν μητέρα ἀπάγουσι. τέλος ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία.] Coronatur, quemadmodum victor, à beatitudine, ipſius δυνάμει: quia virtutes in ſeſe habent beatam vitam, nec illis eſt aliquid ſuavius, utilius, præſtabilius. At quæ vincimus certamina? τὰ μέγιστα θηρία: vitia intelligit, de quibus ſtatim in principio egimus. Summa rei hæc eſt, ut ſuperet animum & cupiditatem ratio: quam primam laudatiſſimam victoriam nominavit Plato: Τὸ νικᾶν, inquit, αὐτὸν

ἑαυ-

ἔφη. Αὕτη δὲ τίς ἐστιν; Εὐδαιμονία, ἔφη· ποία δέ ἐστιν αὕτη; ὁρᾷς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, τὴν φέρουσαν ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο, ὅ ἐστιν ἀκρόπολις τῶν περιβόλων πάντων; ὁρῶ. οὐκοῦν ἐπὶ τοῦ προπυλαίου γυνὴ καθεστηκυῖα εὐειδής τις κάθηται ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ, κεκοσμημένη ἐλευθέρως, καὶ ἀπεριέργως, καὶ ἐστεφανωμένη στεφάνῳ εὐανθεῖ πάνυ καλῶς; Ἐμφαίνεται οὕτως ἔχειν. Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ Εὐδαιμονία, ἔφη. ὅταν οὖν ὧδέ τις παραγένηται, τί ποιεῖ; Στεφανοῖ αὐτὸν, ἔφη, τῇ ἑαυτῆς δυνάμει Εὐδαιμονία, καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι Ἀρεταὶ, ὥσπερ τοὺς νενικηκότας τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. Καὶ

cunt? Ad matrem ſuam, inquit. Ea vero quæ eſt? Beatitudo, inquit. Cujuſmodi vero eſt? Videſne viam illam quæ ducit ad faſtigium illud, quæ arx eſt ſeptorum omnium? video. In veſtibulo igitur Matrona, conſtanti ætate, & formoſa, in alto ſolio ſedet, compta liberaliter, & citra luxum, corona florida peregregie ornata. Ita ſane videtur. Ea igitur Beatitudo eſt, inquit. Cum autem huc aliquis pervenerit, quid illa agit? Coronat eum, inquit, ſua vi, cæteræque virtutes omnes, ut eos qui maximis ſint certaminibus defuncti. Qui-

ἑαυτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη. τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. Cum his conveniunt & hæc ejuſdem, ut Cebes etiam verba ipſa ſumpſiſſe à Platone videatur. τοὺς τῶν ἡδονῶν, inquit, νίκης ἀκρατεῖς ὄντας ἂν ζῆν εὐδαιμόνως. ἡττωμένους δὲ, τοὐναντίον ἅπαν. Indicat vero etiam non ſolum ita ſapientes loqui, ſed & vulgus, ubi inquit, ἡδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λεγόμενον σχεδὸν, ἅπαντες ὡς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων ἐστί. Explicantur illæ belluæ uberius: quarum aliæ ſunt vitiorum ſcaturigines, aliæ ipſa vitia, aliæ mala, quæ vitia ipſa comitantur. Ignorantia in errorem inducit, errantes in pleriſque graviter delinquimus, ex vitiis denique calamitas. *Idem.*

Καὶ ποίους ἀγῶνας νενίκηκεν αὐτός; ἔφην ἐγώ. Τοὺς μεγίστους, ἔφη, καὶ τὰ μέγιστα θηρία. ἃ πρότερον αὐτὸν κατήσθιε, καὶ ἐκόλαζε, καὶ ἐποίει δοῦλον. ταῦτα πάντα νενίκηκε, καὶ ἀπέρριψεν ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ κεκράτηκεν ἑαυτοῦ· ὥστε ἐκεῖνα νῦν τούτῳ δουλεύουσι, καθάπερ οὗτος ἐκείνοις πρότερον. ποῖα λέγεις ταῦτα τὰ θηρία; πάνυ γὰρ ἐπιθυμῶ ἀκοῦσαι. Πρῶτον μὲν ἔφη, τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον. ἢ οὐ δοκεῖ σοι θηρία ταῦτα εἶναι; Καὶ πονηρά γε, ἔφην ἐγώ. Εἶτα τὴν Λύπην, καὶ τὸν ὀδυρμόν, καὶ τὴν Φιλαργυρίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν κακίαν, πάντων τούτων κρατεῖ, καὶ οὐ κρατεῖται, ὥσπερ τὸ πρότερον. Ὦ καλῶν ἔργων, ἔφην ἐγώ, καὶ καλλίστης νίκης· ἀλλ' ἐκεῖνο ἔτι μοι εἰπέ, τίς ἡ δύναμις τοῦ στεφάνου, ᾧ ἔφης στεφανοῦσθαι αὐτόν;

Εὐ-

Quibus autem certaminibus is eſt defunctus? inquam. Tum ille: Maximis, inquit: & maximas belluas, quæ prius ipſum devorabant, & cruciabant, nec non in ſervitutem dabant, ſuperavit omnes, & à ſe profligavit, ipſe ſui juris factus: adeo ut illæ jam ei ita ſerviant; quemadmodum ipſe dudum illis ſerviebat. Quaſnam dicis belluas? Perquam enim audire cupio. Primum, inquit, Ignorantiam & Errorem. An vero eas eſſe belluas non cenſes? Et quidem maleficas, inquam. Deinde Dolorem, Luctum, Avaritiam, Intemperantiam, & omnia genera vitiorum. His omnibus imperat; non paret, ut prius. O præclara, inquam, facinora, victoriamque pulcherrimam! Verum illud etiam mihi dicito: quæ vis eſt illius coronæ, qua eum ornari dicebas?

Εὐδαιμονική, ὦ νεανίσκε. ὁ γὰρ στεφανωθεὶς ταύτῃ τῇ δυνάμει εὐδαίμων γίνεται, 9 καὶ μακάριος, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ. Ὡς καλὸν τὸ νίκημα λέγεις; ὅταν δὲ στεφανωθῇ, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει; 10 Ἄγουσιν αὐτὸν ὑπολαβοῦ-

bas? Beatifica, ô adoleſcens. Nam qui ea vi coronatur, fit beatus, & malorum expers: nec in aliis ſpem felicitatis habet repoſitam, ſed in ſemet ipſo. O præclaram victoriam! Ubi autem coronatus eſt, quid facit; quove abit?

9 Καὶ μακάριος, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας ἀλλ' ἑαυτῷ.] Hæc à Schola Stoica non prorſus abhorrentia, tamen ex ipſo Platone deſumpta videri poſſunt cujus hæc ſunt verba in Epitaphio: Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ, inquit, εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ, ἢ κακῶς πραξάντων πλανᾶσθαι ἠνάγκασται, καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ ἄριστα παρεσκεύασται ζῆν· οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων, καὶ οὗτος ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος. οὗτος γιγνομένων χρημάτων καὶ παίδων, καὶ διαφθειρομένων, μάλιστα πείσεται τῇ παροιμίᾳ. οὔτε γὰρ χαίρων οὔτε λυπούμενος ἄγαν φανήσεται, διὰ τὸ αὐτῷ πεποιθέναι.

Quem locum ſic interpretatus eſt M. Tullius: *Nam cui viro ex ſe ipſo apta ſunt omnia, quæ ad bene vivendum ferunt, nec ſuſpenſa aliorum, aut bono caſu, aut contrario, pendere ex alterius eventis, & errare coguntur; huic optime vivendi ratio comparata eſt. Hic eſt ille moderatus, hic fortis, hic ſapiens: hic & naſcentibus & cadentibus cum reliquis commodis, tum maxime liberis, parebit & obediet præcepto illi veteri: neque enim lætabitur unquam, nec mœrebit nimis: quod ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui.* Quod Plato ait, ſi ab eo excludatur benevolentia, ſive beneficium DEI, falſum ſit. Sed cum cæteri clamant, tum Philoſophi magnifice prædicant, nihil eſſe boni, niſi à DEO. & maxima maxime. Sic apud eundem ait Socrates Eutyphrone: οὐδὲν γάρ ἐστιν ἡμῖν ἀγαθὸν, ὅ, τι ἂν μὴ ἐκεῖνοι δῶσιν. Nec de Platonis mente dubitari poteſt, qui inter Philoſophos maxime omnium religioſe ſcripſit. Sic & Ariſtoteles Ethic. 1. περὶ εὐδαιμονίας, ὅτι μάλιστα θεόσδοτος. *Idem.*

10 Ἄγουσιν αὐτόν.] Nec enim è cætu mortalium ſe abducit vir bonus, etiamſi ſalutem ſit conſecutus; ſed in re domeſtica & publica operam ipſe navat generi mortalium. Hoc autem ipſum eſt beatum ſive divinum, bene de amicis, bene de patria, bene de multis mortalibus mereri. Quando vero etiam quis animadvertit errorem maximæ multitudinis mortalium, duplicatur ei id, quo potitus fuit, ſummum bonum: quod & Lucretius affirmat ſuaviſſimis verſibus.

Suave mari magno turbantibus æquora ventis, &c. Idem.

βοῦσαι αἱ ἀρεταὶ πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἦλθε πρότερον, καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ τοὺς ἐκεῖ διατρίβοντας, ὡς κακῶς καὶ ἀθλίως ζῶσι, καὶ ὡς ναυαγοῦσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ πλανῶνται, καὶ ἄγονται κατακεκρατημένοι, ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων· οἱ μὲν ὑπ' Ἀκρασίας, οἱ δὲ ὑπ' Ἀλαζονείας, οἱ δὲ ὑπὸ Φιλαργυρίας, ἕτεροι δὲ ὑπὸ Κενοδοξίας, οἱ δὲ ὑφ' ἑτέρων κακῶν· ἐξ ὧν οὐ δύνανται ἐκλῦσαι ἑαυτοὺς τῶν δεινῶν, οἷς δέδενται, ὥστε σωθῆναι, καὶ ἀφικέσθαι ὧδε. ἀλλὰ ταράττονται διὰ παντὸς τοῦ βίου. τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἐνθάδε ὁδὸν εὑρεῖν. ἐπελάθοντο γὰρ τὸ παρὰ τοῦ δαιμονίου πρόσταγμα. Ὀρθῶς μοι δοκεῖς λέγειν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν ἀπορῶ, διὰ τί δεικνύουσιν αὐτῷ τὸν τόπον ἐκεῖνον αἱ Ἀρεταί, ὅθεν ἥκει τὸ πρότερον. Οὐκ ἀκριβῶς ᾔδει, οὐδὲ ἠπίστα-

το,

it? Virtutes eum deducunt eo, unde ante venerat: & oſtendunt ei illos qui ibi agunt, ut male & miſere vivant, & ut vitæ naufragium faciant, & errent: & quaſi victi ab hoſtibus ducantur; alii ab Incontinentia, alii ab Arrogantia, alii ab Avaritia, alii Vanæ gloriæ ſtudio, alii ab aliis malis. Quibus à difficultatibus, quibus conſtricti tenentur, ipſi eluctari non poſſunt, ut ſerventur, & huc perveniant; ſed per omnem ætatem turbantur. Quod eo illis accidit, quod viam hanc invenire non poſſunt, quippe obliti mandatum quod Genius dederat. Recte mihi dicere videris. Sed rurſus illud dubito, cur Virtutes eum locum illi monſtrent, unde prius huc venerat. Non ſatis nôrat, neque intelligebat, inquit, quic-

quam

το, ἔφη, οὐδὲν τῶν ἐκεῖ, ἀλλ' ἐνεδοίαζε. καὶ διὰ τὴν Ἄγνοιαν, καὶ τὸν Πλάνον, ὃν διεπεπώκει, τὰ μὴ ὄντα ἀγαθὰ ἐνόμιζεν ἀγαθὰ εἶναι, καὶ τὰ μὴ ὄντα κακὰ, κακά. διὸ καὶ ἔζη κακῶς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι οἱ ἐκεῖ διατρίβοντες. νῦν δὲ ἀπειληφὼς τὴν ἐπιστήμην τῶν συμφερόντων, αὐτός τε καλῶς ζῇ, καὶ τούτους θεωρεῖ ὡς κακῶς πράσσουσιν. Ἐπειδὰν οὖν θεωρήσῃ πάντα, τί ποιεῖ, ἢ [11] ποῖ βαδίζει; Ὅπου ἂν βούληται, ἔφη· πανταχοῦ γάρ ἐστιν αὐτῷ ἀσφάλεια, [12] ὥσπερ τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἔχοντι. καὶ πανταχοῦ οὖν ἂν ἀφι-

quam eorum quæ ibi geruntur: ſed dubitabat: &, ob Ignorantiam & Errorem quem imbiberat, ea quæ bona non ſunt, bona eſſe putabat; & mala, quæ mala non ſunt. Quare male vivebat, ut cæteri qui ibi degunt. Nunc vero conducibilium rerum ſcientiam conſecutus, cum ipſe bene vivit, tum illorum miſerias perſpicit. Hæc autem contemplatus, quid agit, aut quo vadit? Quocunque voluerit, inquit. Ubique enim in tuto eſt, non ſecus ac ſi Corycium antrum teneret. Et quocunque per-

11 Ποῖ βαδίζει.] Vera ἐλευθερία. Ei vero ubique bene, ubique patria: miſeri in patria exſulant, ſe ipſi fugiunt. *Idem.*

12 Κωρύκιον ἄντρον.] Pingit hunc locum Oratione. Quod in tuto ſit & amœno loco virtute præſtans. quale antrum Corycium deſcribitur, in quo optimus crocus provenit. Eſſe enim cavernam ingentem, rotundam, altis rupibus cinctam undiquaque: ubi deſcenderis ſolum etſi inæquale & maxima ex parte ſaxoſum: tamen perpetuo viventibus fruticibus ferax juxta ſolum croco conſitum, ut ſcribit Strabo lib. 14. Κώρυκος, inquit, ἄκρα, ὑπὲρ ἧς ἐν εἴκοσι σταδίοις, &c. *Idem.*

Ὥσπερ τὸ κωρύκ. ἄντρον ἔχοντι.] Salmaſ. in *Præfat.* [Notum ex Geographis, quale fuerit antrum Corycium. Ex ejus deſcriptione liquet, quam tuti eſſe potuiſſent ac ſecuri, qui ſpecum illum incolere voluiſſent. vide Melam lib. I. c. 13. *Caſaubonus.*

Significat, locum hunc tutum & amœnum eſſe, inſtar antri Corycii. Cujus elegantem τοπογραφίαν vide apud Melam cap. XIII. in deſcriptione Ciliciæ. Meminit ejus quoque Strabo lib. 14. *Snecanus.*

†† Vera

ἀφίκηται, πάντα καλῶς βιώσεται μετὰ πάσης ἀσφαλείας. ὑποδέξονται γὰρ αὐτὸν ἀσμένως πάντες, καθάπερ τὸν ἰατρὸν οἱ πάσχοντες. Πότερον οὖν κἀκείνας τὰς γυναῖκας, ἃς ἔφης θηρία εἶναι, οὐκ ἔτι φοβεῖται, μή τι πάθῃ ὑπ᾽ αὐτῶν; Οὐδέν. οὐ μὴ διοχληθήσεται, οὔτε ὑπὸ Ὀδύνης, οὔτε ὑπὸ Λύπης, οὔτε ὑπ᾽ Ἀκρασίας, οὔτε ὑπὸ Φιλαργυρίας, οὔτε ὑπὸ Πενίας, οὔτε ὑπὸ ἄλλου κακοῦ οὐδενός. ἁπάντων γὰρ κυριεύει, καὶ ἐπάνω πάντων ἐστὶ τῶν πρότερον αὐτὸν λυπούντων. [13] καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι. τὰ γὰρ θη-

pervenerit, omnino honeſte vivet, ab omni periculo remotiſſimus. Omnes enim eum libenter ſuſcipient; ut ægroti medicum. Numquid ergo illas quoque mulieres, quas dicebas eſſe belluas, timere deſiit, nihil ab eis expectans mali? †† Nihil. Neque enim vel Dolore, vel Moleſtia, vel ab incontinentia, vel ab Avaritia, vel à paupertate, vel ab ullo alio malo vexabitur. Omnibus enim dominatur, omnibus eſt ſuperior iis à quibus ante exagitabatur; quemadmodum viperarii. Nam ſerpen-

†† Vertit interpres *nihil* ſecutus Græcum οὐδέν. haud dubie vitioſe ſi quid judicem, cum iſtud οὐδὲν reſponſionis vicem ſuſtinens referri debeat ad οὐκ ἔτι φοβεῖται. quæ ſi cum interprete reddas *timere deſiit*, reſponſum ſimiliter addendum erit, *deſiit*: ut ſit plene, οὐκ ἔτι φοβεῖται οὐδέν.

13 Ut ad hujus loci ſententiam propius accedamus, ſubjiciam quæ ad inſtitutum facere arbitror. Sic igitur Plinius, libro ſeptimo, capite ſecundo, de Ophiogenibus, Pſyllis & Marſis: *Crates Pergamenſis in Helleſponto, &c.* uſque ad illa verba, *natos ſerpentibus.* Et paulo inferius, *Simile & in Italia Marſorum genus durat, quos a Circes filio ortos ferunt, & ideo ineſſe iis vim naturalem eam.* Eodem capite, ſed multo inferius, refert, incolere Athon montem, qui viperinis carnibus alantur: itaque nec capiti, corporive, nec veſtibus eorum noxia eſſe animalia. Sic Strabo: ἐνταῦθα μυθεύουσι τοὺς ὀφιογενεῖς συγγένειάν τινα ἔχειν πρὸς τοὺς ὄφεις. Pagina 94. Εἶτα Τέντυρα πόλις, ἐνταῦθα δὲ διαφερόντως παρὰ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ Κροκόδειλος ἠτίμωται, &c. uſque ad illa verba, οἱ Τεντυρῖται. Ipſa autem verba [κα-

[*καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι*] quomodo interpres, aut quomodo aptam ex iis ſententiam eliciam non video: aliquam hic maculam hærere ſuſpicor, nec tamen aliquid corrigo, nec me unum ex Criticis profiteor. Forte legendum ſit *οἱ ὀφιογενεῖς*: aut quos alios nominatim appellarit. Altera dictio ex margine in verba ſcriptoris irrepſerit. Sed de neutro affirmo. Quid velit, nos, opinor, non fugit: hoc videlicet, ut quidam, quod inviolabiles ipſi ſunt, aut certum remedium in promptu habent, morſu viperæ non læduntur, aut pereunt: ita quem Diva beatitas coronaverit, is nec à feris, quæ dicuntur, necari aut lædi poteſt: non conficitur, nec angore, nec triſtitia, nec intemperantia, nec avaritia, nec paupertate, nec ullis horum malorum, quibus plerique mortalium graviter afficiuntur, & multi miſeri pereunt. Sunt item viperæ, in quibus etiam plus veneni: fortunæ bona, honores, imperium, opes, nec non voluptates omnis generis, præter eas, quæ ſunt expurgati animi. Illa non anxie deſiderat vir bonus. Sive accepit aliunde, ſive ſibi comparavit, iis non abutitur, ſed ſic utitur, ut officii nulla in parte obliviſcatur. Hæc cauſa eſt, quod qui iſta ſapientia ſunt præditi, ut ita loquamur, æmulantur Prometheum, quæ proprie prudentia dicitur, directrix omnium actionum & conſiliorum, quæ in noſtris rebus capimus: in quibus *προαίρεσις* ſemper eſt recte agendi, quod eſt acre ſtudium, nec ullo unquam tempore intermittitur. Fieri igitur non poteſt, aut certe nec cito, nec facile fieri poteſt, ut bonus à ſe deſciſcat, & ſui diſſimilis evadat. Nec vero de viri boni conſtantia dubitandum, *περὶ οὐδὲν γὰρ οὕτως ὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων βεβαιότης, ὡς ὑπὸ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ᾽ ἀρετὴν*, ut Ariſtot. Ethic. primo ait. Tanta eſt perpetuitas & conſtantia operationum virtutis, ut nullius rei humanæ. Sunt autem *ἐνέργειαι* non tantum facta, ſive actiones virtutis; ſed etiam conſilia & mentis cogitationes, quæ diriguntur ad virtutem. quæ nunquam oportet quieſcere Non eſt igitur beatus Chamæleontis inſtar aut Polypi: ſed ex Platone, ſive potius ex ipſo Simonide adducitur ibidem, *τετράγωνος ἄνευ ψόγου ὁ ἀγαθός*: *vir bonus revera quadrans absque reprehenſione.* Totus ille locus conſideretur. *Caſelius.*

Καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι.] Salm. in *Præfat.* [*Ἐχιόδηκτοι* haud alii queant intelligi, præter eos quos vipera momorderit. Ecquod illi ad morſum viperæ remedium habeant qui à vipera morſi fuerint, haud fateor me videre.] Hinc vir ſummus, quia Arabs, *viperarios* reddidit, conjicit eum legiſſe *ἐχιοθῆροι* vel *ἐχιοθῆραι*: i. *viperarum venatores.* Ego minori mutatione, *ἐχιοδεῖκται* dudum legendum conjiciebam, & ita ad oras meas notaveram: ut intelligat, qui viperas circumferebant, (aut alebant) ad ſpectaculum; quod quæ aliis morſu ſuo pernicioſæ vulgo eſſent: illi ſine noxa familiariter tractarent. Tales, aut valde fallor, alicubi legere memini, & locum in libris, qui jam non mei juris, annotaſſe. Ratio nominis obvia, & H. Stephanus, in opere nunquam ſatis laudato, citat ex v. l. *δεἰκτησι, θηρῶν*: quod idem fere eſt. Cæterum, nec illud Salmaſianum, *ἐχιοθῆροι*, ullibi eſt: quod ego ſciam. Caſelii conjectura, (ſed quæ ab ipſo modeſte proponitur) remotior, *οἱ ὀφιογενεῖς.* in Veteri Lexico, (quod me monuit vir doctiſſ. *Ja. Wynder*, Doctor Medicinæ Londinenſis:) *ὀφιοδιώκτης*: *morſio.* Pari ratione, & *ἐχιοδιώκτης.* Nulla eſt harum lectionum quæ non vulgatæ præferenda videatur. Sed nunquam ſatis cauti ſumus, cum de mutanda lectione ferenda ſententia eſt. Hinc tot Criticorum fœdæ & feræ digladiationes. Duplici argumento eo prope nunc adducor, ut nihil mutandum cenſeam. Primo, quia dicit *διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον αὐτοὺς τοῦτο.* Quid illud *τοῦτο*, niſi *τὸ*

θηρία δήπου πάντας τοὺς ἄλλους κακοποιοῦντα μέχρι θανάτου, ἐκείνους οὐ λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον αὐτοὺς τοῦτο· καὶ τοῦτον οὐδὲν λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον. Καλῶς ἐμοὶ δοκεῖς λέγειν. ἀλλ' ἔτι τοῦτό μοι εἰπὲ, τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ δοκοῦντες ἐκεῖθεν ἀπὸ τοῦ βουνοῦ παραγίγνεσθαι; καὶ οἱ μὲν αὐτῶν [14] ἐστεφανωμένοι, ἔμφασιν ποιοῦσιν εὐφροσύνης τινός. [15] οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι, καὶ τὰς κνήμας καὶ τὰς κεφαλὰς δοκοῦσι τετρῖφθαι. κατέχονται

pentes, qui omnes alios ad necem uſque perſequuntur, illos non lædunt, eo quod veneni remedium habent. Ita & hunc nihil lædit, eo quod remedium habet. Recte mihi dicere videris. Sed illud etiam mihi explica, quinam ii ſint, qui inde à tumulo adventant? Quorum alii coronati, ſpeciem hilaritatis præ ſe ferunt; qui vero coronis carent deſperabundi, cum cruribus & capitibus attritis eſſe, tum à mulieribus quibuſdam detineri videntur. Qui co-

δηχθῆναι ὑπὸ τοῦ ἔχιος intelligat? Deinde, ratio ſimilitudinis tanto plenior, cum pariter de *beato* dixerit, jam eum lædi non poſſe, à quibus ante lædebatur. Cæterum de viperæ morſu an ita res habeat, nec ne, non hic quæro. Quam multa vulgo recepta & credita, quæ falſi convincit experientia? Mirum ni alii qui jam non occurrunt, ita olim prodiderint. Cælius Rhodoginus aliquid in hanc ſententiam, quod apud ipſum lector inveniet. *Caſaubonus.*

14 Ἐστεφανωμένοι.] Qui in ſtudio virtutis perſeverant, coronantur, ſunt certo animo: habent enim quibus contenti ſunt, nec conficiuntur deſideriis rerum, quæ extra ipſos ſunt. Namque neceſſaria paratu non ſunt difficillima. Sin quis modum non ſtatuat cæteris bonis, is nunquam in ſumma fortuna acquieſcit, quoniam nova ille ſemper ſitit. Boni autem ita animo confirmati, quoquo etiam tuto ſe vertant, & ita vitæ mortalis ſpatium non adeo miſere, immo ſatis feliciter conficiant. Debent autem illa omnia rectæ educationi. *Caſelius.*

15 Οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι.] Victoria excidunt, qui ad *παιδείαν*, ſive rectam eruditionem non acceſſerunt, aut ei dicto minus audientes fuerunt. Plerique autem deficiunt abstracti illecebris falſarum ſive noxiarum voluptatum, aut negotiorum, labo-

χονται δὲ ὑπὸ γυναικῶν τινων· Οἱ μὲν ἐστεφανωμένοι, σεσωσμένοι εἰσὶ πρὸς τὴν Παιδείαν, καὶ εὐφραίνονται, τετυχηκότες αὐτῆς. οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι ὑπὸ τῆς Παιδείας, ἀνακάμπτουσι, κακῶς καὶ ἀθλίως διακείμενοι· οἱ δὲ ἀποδεδειλιακότες, καὶ ἀναβεβηκότες πρὸς τὴν Καρτερίαν, πάλιν ἀνακάμπτουσι, καὶ πλανῶνται ἀνοδίᾳ. Αἱ δὲ γυναῖκες, αἱ μετ' αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι, τίνες εἰσὶν αὗται; Λῦπαι ἔφη, καὶ Ὀδύναι, καὶ Ἀθυμίαι, καὶ Ἀδοξίαι, καὶ Ἄγνοιαι. Πάντα κακὰ λέγεις αὐτοῖς ἀκολουθεῖν. Νὴ Δία, πάντα, ἔφη, ἀκολουθοῦσιν· [16] ὅταν δὲ οὗτοι παραγένωνται

coronas geſtant, inquit, incolumes ad Eruditionem pervenerunt, eaque ſe potitos eſſe lætantur. Qui autem coronis carent, partim ab Eruditione repudiati recedunt, male ac miſere affecti; partim ignavia debilitati, cum ad Tolerantiam aſcendiſſent, retro redeuntes, nullo certo itinere oberrant. Mulieres vero, eos aſſectantes, quæ ſunt? Ærumnæ, inquit, & Moleſtiæ, & Deſperationes, & Ignominia, & Ignorationes. Si ita eſt, ut dicis, mala omnia eos aſſectantur. Utique profecto mala omnia ſequuntur. Cum vero

laborumque impatientia. Hi in vita ſibi nuſquam conſtant; ſed in omnibus ejus partibus errant, & hinc inde vagantur, non incomitati. Sectantur enim eos moleſtiæ & dolores, graves cruciatus animi, deſperatio, infamia ſive obſcuritas, inſcitia denique illarum peſſima mater. *Idem.*

16 Ὅταν δὲ οὗτοι.] Primum nulli ſe culpæ affines eſſe autumant, quando non ſentiunt, cum quantis luctantur malis: quod eſt ipſis malorum principium & caput, ut inſani in maximo morbo ſunt, qui ſe inſanire ne ſuſpicantur quidem. Alterum eſt, quod oderunt *παιδείαν*, eique faciunt convitium: quod & in

γένωνται εἰς τὸν πρῶτον περίβολον πρὸς τὴν Ἡδυπάθειαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, [17] οὐχὶ αὐτοὺς αἰτιῶνται, ἀλλ' εὐθὺς κακῶς λέγουσι καὶ τὴν Παιδείαν, καὶ τοὺς ἐκεῖσε βαδίζοντας, ὡς ταλαίπωροι καὶ ἄθλιοί εἰσι, καὶ κακοδαίμονες, οἳ τὸν βίον τὸν παρ' αὐτοῖς ἀπολιπόντες κακῶς ζῶσι, καὶ οὐκ ἀπολαύουσι τῶν παρ' αὐτοῖς ἀγαθῶν. [18] ποῖα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι, τὴν Ἀσωτίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν; ὡς εἴποι ἄν τις ἐπὶ κεφαλαίου. τὸ γὰρ εὐωχεῖσθαι βοσκημάτων τρόπον, ἀπόλαυσιν μεγίστων ἀγαθῶν ἡγοῦνται εἶναι. Αἱ δὲ ἕτεραι γυναῖκες αἱ ἐκεῖθεν παραγινόμε-

vero iſti in primum ſeptum ad Luxuriam & Incontinentiam redierunt, non ſemet ipſos accuſant: ſed ſtatim & Eruditioni, & id iter ingreſſis maledicunt, ut ærumnoſis, & miſeris atque infelicibus, qui ea vita, quam ipſi agant, relicta, male vivant, nec perfruantur ipſorum bonis. Quæ vero bona eſſe dicunt? Luxum, & Incontinentiam, ut ſummatim dicam. Nam, pecudum more gulæ ſervire, maximorum bonorum eſſe fructum opinantur. Alteræ vero mulieres illinc profectæ, hilares

in artibus fit, ut quæ ignoramus, ea habeamus in viliſſimis: vulgo certe ita fieri experimur. *Idem.*

17 In quibuſdam editionibus reperitur οὐχ' ἑαυτούς. Sed hæc librariorum, ut opinor, vitio ſubinde commutantur. *Wolfius.*

18 Ποῖα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι.] Cum vitam beatam in voluptate ponant, eaque ſordida, luxu & intemperantia ſe beatos judicant. Vitam autem vivunt non hominum; ſed pecudum, quaſi anima tantum vegetativa & ſenſitiva præditi, rationis expertes. Sic Xenophon ἀπομν. δ. τί γὰρ διαφέρει, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου. uſque ad βοσκημάτων. Ariſtot. 3. Ethic. περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστὶν, ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα κοινωνεῖ· ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται. *Caſelius.*

μέναι, [19] ἱλαραί τε καὶ γελῶσαι, τίνες καλοῦνται; [20] Δόξαι, ἔφη. καὶ ἀγαγοῦσαι πρὸς τὴν Παιδείαν τοὺς εἰσελθόντας πρὸς τὰς Ἀρετὰς, ἀνακάμπτουσιν ὅπως ἑτέρους ἀγάγωσι, καὶ ἀναγγείλωσιν, ὅτι εὐδαίμονες ἤδη γεγόνασιν, οὓς τότε ἀπήγαγον. Πότερον οὖν, ἔφην ἐγὼ, αὗται εἴσω πρὸς τὰς Ἀρετὰς εἰσπορεύονται; Ἔφη, [21] οὔ. οὐ γὰρ θέμις Δόξαν εἰσπορεύεσθαι πρὸς τὴν Ἐπιστήμην. ἀλλὰ τῇ παιδείᾳ παραδιδόασιν αὐτούς. εἶτα ὅταν ἡ παιδεία παραλάβῃ, ἀνακάμπτουσιν αὗται πάλιν, ἄλλους ἄξουσαι· ὥσπερ αἱ νῆες, τὰ φορτία ἐξελόμεναι,

res, & ridentes; quibus nominibus appellantur? Opiniones, inquit: & perductis ad Eruditionem iis qui ad Virtutes ſunt ingreſſi, redeunt, ut alios adducant, atque renuncient, eos quos illo adduxerint, jam beatos eſſe factos. Utrum igitur, inquam, iſtæ ad Virtutes ingrediuntur? Non, inquit: neque enim fas eſt Opinionem intrare ad Scientiam: ſed Eruditioni tradunt illos. Quos cum Eruditio ſuſceperit, redeunt iſtæ, rurſus alios adducturæ; veluti naves, expoſitis ſarcinis reductæ, aliis rebus

19 Ἱλαραί τε.] Non ἠλαραί τε. *Wolfius.*

20 Δόξαι.] Opiniones cum falſæ ſint, quo pacto quem ad veram diſciplinam deducant? Sic opinor, quia fieri non poteſt, quin qui opinatur, cogitationes huc illuc verſet. Quanquam autem nihil videt, de quo certi aliquid ſtatuat: tamen adfulget illi recti aliquid, ſive ſcintillula veritatis. Cum igitur certiora ſcire deſideremus, opiniones quodammodo duces ſunt ad veritatem, niſi in eas quis juraverit. Sunt hilares & rident: quia qualiſcunque cognitio animum lætitia perfundit, etiamſi ex opinione ſolida non ſit. Variæ opiniones inter ſe comparatæ à veritate non penitus abhorrent. Regrediuntur, manentque in vulgo. Cum autem quis verum viderit, & falſa à veris diſtinxerit, jam opinari deſinit, & ſcire rem ipſam incipit. *Caſelius,*

21 Οὐ γὰρ θέμις δόξαν εἰσπορ.] Vide ſupra notata, num. 16. *Caſaub.*

μεῖναι, πάλιν ἀνακάμπτουσιν, καὶ ἄλλων τινῶν γεμίζονται. Ταῦτα μὲν δὴ καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφην, ἐξηγεῖσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο οὐδέπω ἡμῖν δεδήλωκας, 22 τί προστάττει τὸ Δαιμόνιον τοῖς εἰσπορευομένοις εἰς τὸν βίον ποιεῖν; Θαῤῥεῖν, ἔφη. διὸ καὶ ὑμεῖς θαῤῥεῖτε. πάντα γὰρ ἐξηγήσομαι, καὶ οὐδὲν παραλείψω. Καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. Ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα πάλιν, Ὁρᾶτε, ἔφη, τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἣ δοκεῖ τυφλή τις εἶναι, καὶ ἐπὶ λίθου στρογγύλου ἑστάναι, ἣν καὶ ἄρτι ὑμῖν εἶπον, ὅτι Τύχη καλεῖται; Ὁρῶμεν. Ταύτῃ κελεύει, ἔφη, μὴ

bus onerantur. Iſta quidem mihi recte explicare videris. Sed illud nondum declaraſti, quid Genius in vitam introëuntibus præcipiat? Ut bonis animis ſint, inquit. Quare bonis animis eſte & vos. Enarrabo enim omnia, neque quicquam prætermittam. Recte dicis inquam. Rurſus igitur extenta manu, Videtis, inquit, mulierem iſtam, quæ cæca eſſe videtur, & rotundo ſaxo inſiſtere, quam vobis modo dixi Fortunam appellari? Videmus. Huic, inquit,

22 Τί προστάττει τὸ δαιμόνιον.] Docet Genius, primum de fortuna, ejuſque bonis, quemadmodum illa levis, hæc incerta ſint. Igitur nec fortunæ, nec ejus bonis eſſe nitendum. Seneca:

Nemo confidat nimium ſecundis,
Nemo deſperet meliora lapſis.

Hoc præceptum ſapientiæ expreſſit & Tragœdus Euripides, ut opinor:

Μηδ' εὐτύχημα μηδὲν ὧδ' ἔστω μέγα,
Ὅ σ' ἐξεπάρῃ μεῖζον ἢ χρεὼν φρονεῖν.
Μηδ' ἄν τι συμβῇ δυσχερὲς, δήλου πάλιν.
Ἀλλ' αὐτὸς αἰεὶ μίμνε, τὴν σαυτοῦ φύσιν
Σώζων βεβαίως, ὥστε χρυσὸς ἐν πυρί.

Hinc Horatius & hoc expreſſiſſe videtur:

Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis appare, &c. *Caſelius.*

μὴ πιστεύειν, καὶ βέβαιον μηδὲν πιστεύειν, μηδὲ ἀσφαλὲς ἔχειν, ὅ, τι, ἂν παρ' αὐτῆς λάβῃ τις, μηδὲ ὡς ἴδια ἡγεῖσθαι, οὐδὲν γὰρ κωλύει ταῦτα πάλιν ἀφελέσθαι, καὶ ἑτέρῳ διδόναι. πολλάκις γὰρ τοῦτο εἴωθε ποιεῖν. καὶ διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν κελεύει [23] πρὸς τὰς ἑαυτῆς δόσεις οὐχ [24] ἥττους γίγνεσθαι, καὶ μήτε χαίρειν ὅταν διδῷ, μήτε ἀθυμεῖν ὅταν ἀφέληται, καὶ μήτε ψέγειν αὐτὴν, μήτε ἐπαινεῖν. οὐδὲν γὰρ ποιεῖ μετὰ λογισμοῦ, ἀλλ' εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε πάντα, ὥσπερ πρότερον

quit, fidem habere vetat, aut quicquam firmum putari, tutove poſſideri, aut pro ſuo teneri, quod illi acceptum referatur. Nihil enim obſtare, quo minus ea eripiat, & alteri tradat. Sæpe enim eam hoc facere ſolere. Ob eam igitur cauſam monet, ne vincantur illius muneribus; neve gaudeant cum largiatur; neve doleant cum eripiat: utque eam neque laudent, neque vituperent. Neque enim quicquam

23 Πρὸς τὰς αὐτῆς δόσεις οὐχ ἥττους· vel, ἀντλήτους. *Wolfius.*

Πρὸς τὰς ἑαυτῆς δ. οὐχ ἥττους γίγ.] Aliter omnes quas vidi edit. (Caſel. Salmaſ. Plantin. &c.) exhibent: πρὸς τὰς ἑαυτῆς δ ἥττους γ. manifeſto errore. Caſelius, ἀνικήτους reponebat; ut & nos olim ad oras noſtras: vel certe ἀήττους. Sed non minus placet οὐχ ἥττους, quod hic invenimus; undecunque promptum: ex libris, aut ingenio. *Caſaubonus.*

24 Ἡττους γίγνεσθαι.] Genius jubet, ne quis ſe fortunæ muneribus ſubjiciat, ſive ſe ab iis vinci patiatur; ſive ut ſe invictos omnes præbeant, ut neque efferamur ſecundis, neque adverſis animum deſpondeamus, ſed has vel conſilio emendemus, vel fortiter toleremus, illas moderemur, atque iiſdem recte utamur & fruamur. Videtur autem legendum pro ἥττους vel οὐχ' ἥττους, vel ἀντιτύπους. Quæritur an ſint bona? Id explicatum, quando oſtendimus nominatim δυνάμει ἀγαθὰ, καὶ φύσει ἀγαθά.

An ſint accipienda? & acceptanda & retinenda & firmanda, Poteſt enim id virtus, quam ſcientia largitur. Parantur vero etiam ab ipſa virtute, atque ita ſunt firmiora. Carmen extat Caſæ in fortunam omnium partibus perfectum, elegantia & ſententiæ bonitate.

Expers conſilii, quæ pede lubrico, &c. vide in locis Communibus. Titulo Fortunæ. *Caſelius,*

τερον ὑμῖν ἔλεξα. Διὰ τοῦτο οὖν τὸ Δαιμόνιον κελεύει, [25] μὴ θαυμάζειν ὅ, τι ἂν πράττῃ αὕτη, μηδὲ γίγνεσθαι ὁμοίους τοῖς [26] κακοῖς τραπεζίταις. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅταν μὲν λάβωσι τὸ ἀργύριον παρὰ τῶν ἀνθρώπων, χαίρουσι, καὶ ἴδιον νομίζουσιν εἶναι. ὅταν δὲ ἀπαιτῶνται, ἀγανακτοῦσι, καὶ δεινὰ οἴονται πεπονθέναι, οὐ μνημονεύοντες, ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔλαβον τὰ θέματα, ἐφ' ᾧ οὐδὲν κωλύει τὸν θέμενον πάλιν κομίσασθαι. ὡσαύτως τοίνυν κελεύει ἔχειν τὸ Δαιμόνιον καὶ πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς δόσιν. καὶ μνημονεύειν, ὅτι τοιαύτην ἔχει φύσιν ἡ Τύχη, ὥς τε, ἃ δέδωκεν, ἀφελέσθαι, καὶ ταχέως πάλιν δοῦναι πολλαπλάσια.

quam conſulto facere; ſed temere atque inconſiderate, ſicut ante vobis dixi. Quare Genius monet, ne mirentur, quicquid illa faciat: neve malos menſarios imitentur, qui accepta ab aliis pecunia gaudeant tanquam ſua; eademque repetita indignentur, atque injuriam ſibi factam putent: obliti nimirum, ea conditione apud ſe fuiſſe depoſitam, ut abſque ullo impedimento à creditore reciperetur. Eodem ergo modo jubet Genius erga ejus munera eſſe affectos: & id Fortunæ eſſe ingenium meminiſſe, ut &, quæ dederit, eripiat, & ſubito longe plura largiatur, rurſuſque auferat ea quæ de-

25 Μὴ θαυμάζειν ὅ, τι πράττῃ αὕτη] Bona autem fortunæ oblata non niſi æquo animo abſque inſolentia accipienda ſunt: ab eadem ablata, non iniquo, neque cum animi cruciatu dimittenda: imo authori ſic reſtituenda, quaſi mutua acceperis, quo ad certum, ſive ad quemcunque diem viſum fuerit, menſario ſolvas. *Caſelius.*

26 Κακοῖς τραπεζίταις.] Τραπεζίταις hic Arabs interpres pro *convivis* accepit: & notat Salmaſ. verbum Græcum ea notione interdum occurrere. Sed illa notio nihil ad hunc locum. Κακοὺς τραπεζίτας Salm. interpretatur, *malos argentarios*; & θέμα (quod mox ſequitur) pecuniam ad menſam poſitam. *Caſaubonus.*

σια· [27] αὖθις δὲ ἀφελέσθαι ἃ δέδωκεν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰ προϋπάρχοντα. ἃ οὖν διδῷ, [28] κελεύει λαμβάνειν παρ' αὐτῆς, καὶ συντόμως ἀπελθεῖν ἔχοντα πρὸς τὴν βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ δόσιν. ποίαν ταύτην; ἔφην ἐγώ. Ἣν λήψονται παρὰ τῆς παιδείας, ἐὰν διασωθῶσιν ἐκεῖ. Αὕτη οὖν τίς ἐστιν; Ἡ ἀληθὴς Ἐπιστήμη, ἔφη, τῶν συμφερόντων, καὶ ἀσφαλὴς δόσις, καὶ βεβαία, καὶ ἀμε-

dederat: nec ea ſolum, ſed illa etiam, quæ illi ante habuerint. Quæ igitur det, accipi jubet ab ea; iiſque acceptis quam primum accedi ad conſtantem & tutam largitionem. Quænam illa eſt? inquam. Quam ab Eruditione ſunt accepturi, ſi eo pervenerint incolumes. Ea vero quæ eſt? Vera ſcientia, inquit, rerum utilium, largitioque conſtans, tuta & immutabilis. Quare celeri-

27 Αὖθις δὲ ἀφελέσθαι ἃ δέδωκεν· τὸ *μόνον* redundat. *Wolfius.*

28 Κελεύει λαμβάνειν.] Quæ fortuna dilargitur, etſi comparata ad vera bona indifferentia ſunt, tamen aſpernari non oportet, quorum uſus bonis ſemper egregius, omnibus neceſſarius quodammodo eſt. Ita Paris de forma, quam ſibi ab Hectore exprobrari intelligebat.

> Οὐ γὰρ, inquit, ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικύδεα δῶρα.
> *Munera nequaquam fas eſt contemnere Divum,*

Nec vero debet eſſe vitæ Domina fortuna; ſed a ſcientia ad fortunam tranſeundum, id eſt, ad virtutem, ſine qua illius bona exitio ſunt, nec iis bona, qui ipſa poſſident. In via tranſeundum curriculo, ubi ſunt ἀσωτία καὶ κακίαι: nec penes eas hærendum. Ubi radices egerint, vix unquam evelli poterunt. habitus malos diſcere perfacile eſt: nihil difficilius eſt, quam dediſcere & exuere. Unde celebratur illud Poëtæ;

> *Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem*
> *Teſta diu.*

Nihil autem magis cavendum, quam voluptas. Ethic. 2. in extremo, qui locus inſignis eſt. Non ita ſubito prætereunda eſt, quæ dicta fuit ψευδοπαιδία. Licet enim ejus conſuetudine aliquando frui: nec interea non poteſt quis reſpicere ad primam diſciplinam. Ab illa petitur quaſi quoddam viaticum. Philo ἐν τῷ περὶ μέθης. ὁ δὲ σοφίας ἀσκητὴς εἰδὼς καὶ φύσεις ἀχρόνους ὑπαρχούσας ἐφίεται καὶ νεωτέρων προτέρων, καὶ πρεσβυτέρων ὑστέρων, &c. uſque ad illa verba, ὅθεν ὥρμησαν ἰσχύσαι. *Caſelius.*

ἀμετάβλητος. φεύγειν οὖν κελεύει συντόμως πρὸς ταύτην. καὶ ὅταν ἔλθωσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, ἃς καὶ πρότερον εἶπον, ὅτι Ἀκρασία καὶ Ἡδυπάθεια καλοῦνται, καὶ ἐντεῦθεν κελεύει συντόμως ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲ ταύταις μηδὲν, ἕως ἂν πρὸς τὴν Ψευδοπαιδείαν ἀφίκωνται. [29] κελεύει οὖν αὐτοῖς χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψαι, καὶ λαβεῖν ὅ, τι ἂν βούλωνται παρ' αὐτῆς, ὥσπερ ἐφόδιον. εἶτα ἐντεῦθεν ἀπιέναι πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν συντόμως. Ταῦτ' ἐστὶν, ἃ προστάσσει τὸ Δαιμόνιον. Ὅστις τοίνυν παρ' αὐτά τι ποιεῖ ἢ παρακούει, ἀπόλλυται κακὸς κακῶς. ὁ μὲν δὴ μῦθος, ὦ ξένοι, ὁ ἐν τῷ πίνακι, τοιοῦτος ἡμῖν ἐστίν. εἰ δὲ δεῖ τι προσπυθέσθαι περὶ ἑκάστου τούτων, οὐδεὶς φθόνος. ἐγὼ γὰρ ὑμῖν φράσω. Καλῶς λέγεις, ἔφην

leriter ad hanc jubet confugi : cumque ad mulieres illas, quas ante dixi Incontinentiam & Luxuriam appellari, pervenerint, etiam ab iis ſtatim diſcedi, ac ne his quidem fidem haberi ullam : donec ad Falſi nominis Eruditionem progreſſi fuerint. Apud hanc vero ad tempus eos commorari jubet : & quicquid voluerint, ab ea pro viatico accipere : Poſt celeriter inde ad Veram Eruditionem contendere. Hæc ſunt mandata Genii : quæ qui non obſervat, aut non recte accipit, malus male perit. Ac fabula quidem, hoſpites, quam Tabula continet hujuſmodi eſt. Si quid vero amplius de horum unoquoque percontari placet, licebit. Ego enim vobis dicam. Recte, inquam : dicis,

29 Wolfius in notis legit ; κελεύει οὖν αὐτῇ χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψαι.

ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ τί κελεύει αὐτοὺς τὸ Δαιμόνιον λαβεῖν παρὰ τῆς Ψευδοπαιδείας; Ταῦθ' ἃ δοκεῖ εὔχρηστα εἶναι. Ταῦτ' οὖν τίνα ἐστί; Γράμματα, ἔφη, καὶ τὰ τῶν ἄλλων μαθημάτων. [30] ἃ καὶ Πλάτων φησὶν ὡσανεὶ χαλινοῦ τινὸς δύναμιν ἔχειν τοῖς νέοις, ἵνα μὴ εἰς ἕτερα περισπῶνται. πότερον δὲ ἀνάγκη ταῦτα λαβεῖν εἰ μέλλοι τις ἥξειν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, ἢ οὔ; Ἀνάγκη μὲν οὐδεμία, ἔφη, χρήσιμα μέν τοί ἐστι. πρὸς δὲ τὸ βελτίους γενέσθαι οὐδὲν συμβάλλεται ταῦτα. Οὐδὲν ἄρα λέγεις ταῦτα χρήσιμα εἶναι πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι ἄνδρας; [31] Ἔστι γὰρ καὶ ἄνευ τούτων βελτίους γενέσθαι. ὅμως δὲ οὐκ ἄχρηστα κἀκεῖνά ἐστιν, ὡς γὰρ δι' ἑρμηνέως συμβάλ-

cis. Quid ergo eos Genius à Falſi nominis Eruditione jubet accipere? Ea quæ uſui eſſe videntur. Quænam illa ſunt? Literæ, inquit, & cæteræ diſciplinæ: quas & Plato adoleſcentibus fræni eſſe inſtar ait, ne aliis rebus diſtrahantur. Num vero neceſſe eſt iſtas accipere eum, qui ad Veram Eruditionem pervenire velit, an non? Nulla id quidem neceſſitas cogit. Nam commodæ illæ quidem ſunt, ſed ad incrementa virtutis nihil conferunt. Itane eas nihil conferre ad id dicis ut viri meliores evadamus? Licet enim vel ſine his fieri meliores, inquit. Neque tamen inutiles ſunt etiam iſtæ. Ut enim aliquando per interpretem ea quæ dicuntur cognoſcimus; &

30 Ἃ καὶ Πλάτων φησί.] Vide Platonem 7. de LL. & Xenophontem ἀπομν. 4. *Caſelius.*
Videtur intendere digitum ad librum ſeptimum de Legibus. *Snecanus.*

31 Ἔστι γὰρ καὶ ἄνευ τ.] Videtur hic aliquid deeſſe: Οὐδὲν ἔφη vel tale quid: quod tamen non affirmem, cum poſtea quoque ſimilis ἐλλείψεως exemplum. *Caſaubonus.*

βαλλόμενα τὰ λεγόμενά ποτε, ὅμως μέν τοί γε οὐκ ἄχρηστον ἦν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν φωνὴν ἀκριβεστέραν ἔχειν, [32] κἄν τι συνήκαμεν· [33] οὕτω ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύσει γενέσθαι. [34] πότερον οὐδὲν προέχουσιν οὗτοι οἱ μαθηματικοὶ πρὸς τὸ

& tamen non incommodum fuerit, nos ipſos illius linguæ accuratiorem habere cognitionem, quamvis aliquid per interpretem perceperimus: ſic diſciplinis iſtis carere, nihil eſt quod vetet. Non ergo meliore conditione ſunt cæteris iſti Mathematici, nec facilius poſ-

32 Ἔχειν ἄν τι συνήκαμεν.] Fortaſſe *κἄν τι.* & paulo poſt, *οὕτως ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύσει γενέσθαι.* videtur *καλοὺς κἀγαθοὺς*, vel *εὐδαίμονας* addendum. niſi forte *γενέσθαι ἄνευ τούτων*, capiatur pro *μὴ ἔχειν ταῦτα, καὶ ἀγνοεῖν.* Similitudo autem illa de interprete videtur obſcurior. ſed hanc tamen ejus ſententiam eſſe reor, ut falſi nominis eruditionem interpreti virtutis: eos vero qui citra illam ad virtutem perveniant, orationem virtutis per ſe intelligentibus & conferat, & præferat alteris. *Wolfius.*

Ἄν τι συνήκαμεν.] Sententia quam interpres expreſſit (nec alia commodior ſe offert:) videtur exigere, ὤν τι· vel *κἄν τι συνηκ.* Et mox recte obſervat Caſel. *εὐδαίμονας*, aut tale quid ſupplendum eſſe, ſine qvo pendet ſententia. Sed illud præterea notandum fuit; ut hæc aliquo defectu; ita ſequentia, faſtidioſa redundantia laborare. Facile obſervabit attentus Lector. Sententia plana: cætera, non tanti. Mox etiam, *μαθηματικοὶ*, interpres hic, *Mathematici*, nimis ambigue. Melius Caſelius: iſtiusmodi doctrinis inſtructi: vel, *diſciplinarum ſectatores*: ut hic infra. *Caſaubonus.*

33 Οὕτω ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύσει γενέσθαι.] Hic adjiciendum videtur *εὐδαίμονας*, vel *καλοὺς καὶ ἀγαθούς.* Alioquin enim penderet ſententia. Ad Philoſophiam, quæ in contemplatione conſumitur, abſque illis diſciplinis, citra controverſiam nemo pervenit; integritatem animi & virtutes morales ſibi comparabit etiam quis, qui in illis non magnopere ſit verſatus. Qui tamen verſatus ſit, plus adjumenti habebit ad recte agendum. Itaque eam Philoſophiam ſervari nominat idem Philo. pag. 303. *ὅτι τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν, καὶ ὡς νεωτέραν καὶ ὡς θεραπαινίδα ἀσπάζομαι, τὴν δὲ ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν, ὡς τελείαν καὶ δέσποιναν ἐκτετίμηκα. Circularem eruditionem etiam, ut minorem & famulam amplector: ſcientiam vero, ut perfectam & heram veneror. Caſelius.*

34 Πότερον οὐδὲν προέχουσιν οὗτοι.] Quærit ſpectator, ſintne meliore conditione ad adipiſcendam virtutem, ſecundi ſepti diſciplinis eruditi. Eos enim omnes appellat Mathematicos, ni fallor. Nec enim magis Mathematicos, quam cæteros videtur intelligere. Negat eſſe meliores, tabulæ interpres: tum quod neque dum ipſi de rebus bonis & malis ſatis informati ſint, tum quod

τὸ βελτίους γενέσθαι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; πῶς μέλλουσι προέχειν, ἐπειδὰν φαίνωνται ἠπατημένοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὥσπερ οἱ ἄλλοι, καὶ ἔτι κατεχόμενοι ὑπὸ πάσης κακίας; Οὐδὲν γὰρ κωλύει, εἰδέναι μὲν γράμματα, καὶ κατέχειν τὰ μαθήματα πάντα, ὁμοίως δὲ μέθυσον καὶ ἀκρατῆ εἶναι, καὶ φιλάργυρον, καὶ ἄδικον, καὶ προδότην, καὶ τὸ πέρας ἄφρονα. Ἀμέλει πολλοὺς τούτους ἐστὶν ἰδεῖν. Πῶς οὖν οὗτοι προέχουσιν, ἔφη, εἰς τὸ βελτίους ἄνδρας γενέσθαι, ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων; Οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ τούτου τοῦ λόγου. [35] Ἀλλὰ τί ἐστιν, ἔφην

poſſunt fieri meliores? Quo pacto inquit, præſtarent cæteris, cum eos de rebus bonis & malis non minus ſentire perperam conſtet, quam cæteros mortales, & omni adhuc vitiorum genere conſtrictos teneri? Nihil enim vetat, noſſe literas, & tenere diſciplinas omnes: & æque tamen eſſe ebrioſum, intemperantem, avarum, injurium, proditorem, denique amentem. Multos certe quidem tales videre licet. Quæ ergo, inquit, iſtorum quaſi prærogativa eſt ob iſtas diſciplinas, ut in viros evadant meliores? Nulla omnino eſſe videtur, ſiquidem ita ſe res

quod fieri poſſit, ut iidem non minus, quam omnium neſcia multitudo, affines ſint vitiis, & flagitioſi & facinoroſi. Sunt enim inter eos ebrioſi, incontinentes, avari, injuſti, proditores, denique rectæ vitæ imperiti, & expertes omnis conſilii: nec illi pauci. Non igitur ob eas artes prærogativam habent ad virtutem. *Idem.*

35 Ἀλλὰ τί ἐστιν, τὸ αἴτιον.] Cum videatur in ſequentibus eſſe quædam perplexitas: expediam, quantum potero. Hactenus locutus fuit interpres. Hæc verba, οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ τούτου τοῦ λόγου: vel eidem judici, vel ſpectatori, tribui poſſunt. Hic ſpectator de cauſa quærit, qui fiat, quod plerique illorum nihilo ſint meliores primi ſepti incolis. Quia, reſpondet interpres, ibi nimis diu commorantur, rati ſe magnum ſpatium confeciſſe, nec jam longe abeſſe à prima veraque

tau-

ἔφην ἐγώ, τὸ αἴτιον; Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ διατρίβουσιν, ὥσπερ ἐγγίζοντες πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν; Καὶ τί τοῦτο ὠφελεῖ αὐτούς, ἔφη; ὅταν πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν παραγινομένους ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου ἀπὸ τῆς Ἀκρασίας, καὶ τῆς ἄλλης κακίας, εἰς τὸν τρίτον περίβολον, πρὸς τὴν παιδείαν τὴν ἀληθινήν, οἳ τούτους τοὺς μαθηματικοὺς παραλλάττουσιν. 36 ὥστε πῶς ἔτι προέχουσιν; ἄρα ἢ ἀκινητότεροι;

res habet. Sed quæ cauſa eſt inquam, cur in ſecundo verſentur ſepto, tanquam Veræ eruditioni vicini? Et quem, inquit, inde capiunt fructum? cum ſæpe videre liceat aliquot è primo ſepto ab Incontinentia cæteriſque vitiis in tertium ſeptum pervenire ad veram Eruditionem, qui iſtos diſciplinarum ſectatores prætereunt. Quis ergo jam dicat, eos præſtare cæteris? Aut igitur ſegniores ſunt, aut minus dociles? Quomodo

παιδεία. Quid illa cunctatio, interrogat ſpectator, ipſis prodeſt, quum multi è primo ſepto ab incontinentia & cæteris vitiis properent in tertium, præteritis illis Mathematicis? atque adeo ipſi videntur illis eſſe potiore conditione. An per pigritiam non pergunt, an per ingenium iis erudiri nequeunt? Dic, quæſo, inquit adhuc ſpectator, qui id fiat? Reſpondet interpres: Vel voluptatis, ſive quorumcunque vitiorum adhuc illecebris ibi tenentur, vel ſuæ artis dulcedine, in qua putant eſſe omnia. Proinde profitentur, ſe ea ſcire, quæ neſciunt. Ea igitur imbuti opinione, neceſſe eſt eos eſſe ſegniores ad contendendum ad veram παιδείαν. Iidem alios ſecum retinent, nec patiuntur ulterius progredi: atque eorum conſiliis multi de juventute cum ipſis pereunt. qui locus plenius declarari poterit. Altera cauſa eorum ſive exitii, ſive erroris: quod ad eos è vulgo accedunt opiniones: id eſt, ſic judicant de pleriſque, ut populus: tanti eſſe honores, tanti divitias, tanti voluptates, tanti genus, tanti dominatum; & ſic de cæteris. Hi perſuaſione ſapientiæ ebrii, non tamen niſi opinantur. Statuit igitur, eos eſſe prioribus nihilo meliores, niſi ad eos accedat pœnitentia: niſi agnoſcant culpam graviſſimam eſſe ſuam, & à falſa magiſtra ad veram ſeſe referant. Tum demum enim eos ſervari. *Idem.*

36 Ὥστε πῶς ἔτι προέχουσιν.] Salm. in *Præfat.* [qua in re præſtant indoctis (inquit Cebes) quo citius perveniant ad ſcientiam boni, cum ipſi indociliores ſæpe ſint, & tardiores ad eam artem addiſcendam, quæ ſola vera eſt, & ſummi boni magiſtra? Ita enim legenda Græca apud

ροι, 37 ἢ δυσμαθέστεροί εἰσι; πῶς ἔφην, τοῦτο, ἐγώ; Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ εἰ μηδὲν ἄλλο, προσποιοῦνταί γε ἐπίστασθαι, ἃ οὐκ οἴδασιν. ἕως δ' ἂν ἔχωσι ταύτην τὴν δόξαν, ἀκινήτους αὐτοὺς ἀνάγκη εἶναι, πρὸς τὸ ὁρμᾷν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. εἶτα τὸ ἕτερον οὐχ ὁρᾷς; ὅτι καὶ αἱ Δόξαι ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου εἰσπορεύονται πρὸς αὐτοὺς ὁμοίως; Ὥστε οὐδὲν οὗτοι ἐκείνων βελτίους εἰσὶν, ἐὰν μὴ καὶ τούτοις συνῇ Μεταμέλεια, καὶ πεισθῶσιν, ὅτι οὐ παιδείαν ἔχουσιν, ἀλλὰ Ψευδοπαιδείαν, δι' ἣν ἀπατῶνται. οὕτω δὲ διακείμενοι, οὐκ ἄν ποτε σωθεῖεν. 38 Καὶ ὑμεῖς τοίνυν,

do iſtud? inquam. Quia, qui in ſecundo ſepto ſunt, ut nihil aliud, illud certe peccant, quod ea ſe ſcire profitentur, quæ neſciunt. Qua opinione dum imbuti ſunt, ſegniores eos eſſe neceſſe eſt ad veram eruditionem expetendam. Deinde alterum illud non vides, ut Opiniones etiam è primo ſepto adhuc ad eos commeent? Quare nihilo cæteris hi meliores ſunt, niſi cum ipſis etiam Pœnitentia ſe conjunxerit: perſuaſumque habuerint, non vera, ſed Falſi nominis eruditione ſe eſſe præditos, à qua in errores inducantur, eoque incolumes eſſe neque-

apud Cebetem, quæ vulgo curruptiſſima ſunt, *ὥστε πῶς ἔτι προέχουσιν ἄρα, οἱ ἀκινητότεροι, ἢ δυσμαθέστεροί εἰσιν;* Reſpondet alter ac quærit, quomodo id fieri poſſit, ut qui artes liberales didicerunt, &c. Rationem reddit ſenex, quod qui in ſecundo ſepto habitant, artium nempe doctores liberalium, ſimulant ſe ſcire, quod neſciunt. Et dum putant ſe veram adeptos eſſe ſcientiam; eo redduntur ad eam perſequendam ineptiores.] *Caſaubonus.*

37 Ἢ *δυσμαθέστεροί εἰσι.*] Et mox, *ὅτι οἱ ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ, εἰ μηδὲν ἄλλο ἃ προσποιοῦνται.* *Wolfius.*

38 Καὶ *ὑμεῖς τοίνυν ὦ ξένοι.*] Cohortatio ſenis cum præcepto ſupra modum neceſſario. nec fruſtra inſtituitur, ut videri poſſit, ejuſdem ſer-

νυν; ὦ ξένοι, ἔφη, οὕτω ποιεῖτε, καὶ ἐνδιατρίβετε τοῖς λεγομένοις, μέχρις ἂν ἕξιν λαβεῖν. ἀλλὰ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις δεῖ ἐπισκοπεῖν, καὶ μὴ διαλείπειν. τὰ δὲ ἄλλα πάρεργα ἡγήσασθαι. εἰ δὲ μή, οὐδὲν ὄφελος ἔσται ὧν νῦν ἀκούετε. Ποιήσομεν. Τοῦτο δὲ ἐξήγησαι, πῶς οὐκ ἔστιν ἀγα-

queant. Et vos igitur, hoſpites, inquit, niſi ita feceritis, & in iis quæ diximus, diu multumque verſati fueritis, donec habitum acquiratis, (nam ſæpius eadem revolvenda ſunt, nec intermittenda, ſed cætera præ his ſupervacanea putanda,) nullus vobis eorum uſus erit, quæ auditis. Faciemus. Sed hoc

ſermonis repetitio. Docet enim ſpectatorem diligenter, & rem urget longe maxime neceſſariam. quaſi dicat, ne quis exiſtimet, hæc ſpectata obiter, & ſemel audita, ſufficere: non ita facile intelliguntur. Nec enim videntur intellecta antequam perſuadeantur, nec perſuaſa ante, quam iis parandis incubueris, ac denique habitum paraveris. Hoc neque obiter, neque ſubito fieri poteſt: prorſus & multo magis, ut ſeſe habet in habitibus corporis, in quibus ſenſus adjumento ſunt. Non ſatis eſt, recte fides intendere, ſcire, quas quando, quamdiu tangere oporteat: neque ſatis fidibus canere lente, & ut ajunt, mediocriter. Satis longo tempore, & quotidiano ſtudio opus eſt, ut recte, celeriter, argute, ſuaviter, cumque voluptate, & admiratione id auditorum agas. Quanto magis hoc conſilio utendum eſt in formando animo, & parandis virtutibus? Idem monet Epictetus ſedulo: Εἰδέναι χρὴ, ὅτι οὐ ῥᾴδιον πρᾶγμα παραγενέσθαι ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ αὐτὰ καὶ λέγοι τις καὶ ἀκούοι, καὶ ἅμα χρῷτο πρὸς τὸν βίον. *Scito, ſive ſemper in memoria, conſpectuque habere oportet; nullo pacto fieri poſſe, ut quamcunque agendi facultatem nobis comparemus, niſi quotidie, (quia intermiſſione temporis ſemper aliquid negligitur, vel oblivione perit,) eadem præcepta, quæ vera rectaque eſſe debent, & dicat quis & audiat (repeti enim ea & explicari ex uſu eſt,) & iiſdem ad vitam utatur, ſive ipſa factis exprimat.* Nec enim quis habitum ſecus adipiſcetur. Eodem reſpiciunt, quæ verſibus expreſſa ſunt in Aureis carminibus Pythagoræ adſcriptis.

Πρῆσσε δὲ ταῦθ' ἅ σε μὴ βλάψῃ, λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου,
Μήθ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι, &c.

uſque ad illum verſum, Ταῦτά σε, &c.

Eorum eſt aliquanto fuſior interpretatio apud Auſonium Εἰδυλλ. 12.

Vir bonus & ſapiens (qualem vix repperit unum
Millibus è cunctis conſultus Apollo,) &c.

uſque ad illum verſum:

Offenſus pravis: dat palmam & præmia rectis.

Recte

ἀγαθὰ, ὅσα λαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι παρὰ τῆς Τύχης; οἷον τὸ ζῆν, τὸ ὑγιαίνειν, τὸ πλουτεῖν, τὸ εὐδοξεῖν, τὸ τέκνα ἔχειν, τὸ νικᾶν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τούτοις παραπλήσια; ἢ πάλιν, τὰ ἐναντία πῶς οὐκ ἐστι κακά; πάνυ γὰρ ἡμῖν παράδοξον καὶ ἄπιστον δοκεῖ τὸ λεγόμενον. Ἄγε τοίνυν. πειρῶ, ἔφη, ἀποκρίνασθαι τὸ φαινόμενον, περὶ ὧν ἄν σε ἐρωτῶ. Ἀλλὰ ποιήσω τοῦτο, ἔφην ἐγώ.

hoc declara; cur bona non ſint ea, quæ homines à Fortuna accipiunt? ut vita, ut ſanitas, divitiæ, gloria, liberi, victoria, cæteraque his ſimilia, contraque ea quæ his adverſantur, cur mala non ſint? Omnino enim admirabilis, & incredibilis iſta nobis videtur oratio. Age ergo: da, inquit, operam, ut ad ea, quæ rogaro, id reſpondeas, quod tibi videtur. Ita faciam, inquam. Utrum igi-

Recte hæc dicuntur à ſpectatore. Verum enim & cum omnium judicio conſentaneum, tum ratio convincit, ut libertas ſit bonum recte ea utenti; ſi eam in licentiam vertat, malum. Sic opes liberali bonæ ſunt, incontinenti & contumelioſo malæ. Ita ſentiunt de ejus generis rebus homines, & ſic loquuntur. Apud Latinum Comicum Chremes quærit de Clinia ex Clitiphone, *Quid narrat? Cl. Quid ille? ſe miſerum eſſe. Cl. miſerum? quem minus credere eſt? Quid reliqui eſt? quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona? Parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias:*

Atque hæc perinde ſunt, ut illius animus, qui ea poſſidet:
Qui uti ſcit, ei bona: qui non utitur recte, mala.

Sic & ſentit Plato & loquitur, hoc præſertim illuſtri loco lib. 3. de legibus.

Ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγώ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα, δικαίοις μὲν καὶ ὁσίοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκοις δὲ, κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξαμένοις ἀπὸ τῆς ὑγιείας· καὶ δὴ καὶ τὸ ὁρᾶν, καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ αἰσθάνεσθαι, τὸ παράπαν ζῆν, μέγιστον μὲν κακὸν, τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα, καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ, πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἁπάσης. ἔλαττον δὲ, ἂν ὡς ἐλάχιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζώῃ. ταῦτα δὲ λέγειν οἶμαι καὶ τοὺς παρ' ὑμῖν ποιητὰς, ἅπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε, καὶ ἔτι τούτοις ἑπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἁρμονίας ἀποδιδόντας, παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ὑμῶν. ἃ γὰρ ὁρᾶτε, ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς. τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα, ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακά. τὰ δὲ ἀγαθὰ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς, ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ κακοῖς κακά. *Caſelius.*

ἐγώ. πότερον οὖν κἂν κακῶς τις ζῇ, ἀγαθὸν ἐκείνῳ; Οὔ μοι δοκεῖ· ἀλλὰ κακόν, ἔφην ἐγώ. Πῶς οὖν ἀγαθόν ἐστι τὸ ζῆν, ἔφη, εἴπερ τούτῳ ἐστὶ κακόν; Ὅτι τοῖς μὲν κακῶς ζῶσι, κακόν μοι δοκεῖ εἶναι· τοῖς δὲ καλῶς, ἀγαθόν. καὶ κακὸν ἄρα λέγεις τὸ ζῆν, καὶ ἀγαθὸν εἶναι; Ἔγωγε. Μὴ οὖν ἀπιθάνως λέγε. [39] ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ

igitur etiam ei, qui male vivit, bonum eſt vivere? Non videtur mihi; ſed malum. Quo pacto ergo, inquit, bonum eſt vivere, ſi illi malum eſt? Quia ut male viventibus, malum mihi videtur vivere: ita bene, bonum. Et malum igitur eſſe dicis vivere, & bonum? Ego vero. Cave abſurde loquaris. Neque enim fieri poteſt, ut res

39 Ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Neque enim fieri poteſt, ut res eadem & mala & bona ſit.] Scilicet eodem tempore, eodemque reſpectu. Diverſis autem temporibus & reſpectibus poteſt: ut vini moderatus uſus bonus eſt homini recte valenti, febricitanti vero & immodice ingurgitanti nocet vinum. Stoïcis concedi facile poteſt, opinor, eas res, quæ hic recenſentur, ſuapte natura & per ſeſe medias atque indifferentes eſſe: ſed pro earum uſu atque abuſu fieri eaſdem bonas aut malas, nec ipſi negabunt opinor, niſi contentionis & novitatis cupidiores fuerint quam veritatis & concordiæ. Neque vero cauſam habent à communi omnium mortalium loquendi ratione diſcedendi, & pro bonis vitam & ſanitatem indifferentia vocandi; niſi ut moneant, iis & recte utendum, & non nimium tribuendum eſſe. Quanto ſimplicius, civilius, & verius de rebus diſſerit Terentius: *Miſerum, inquit, Quem minus credere eſt? Quid reliqui eſt quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona? parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias. Atque hæc perinde ſunt, ut illius animus qui ea poſſidet. Qui uti ſcit, ei bona: illi qui non utitur recte, mala.* Voces ἅμα ἀεὶ, ſimul ſemper, à nemine ſano concedentur: nec eſſe quenquam exiſtimo, qui ſic loquatur: ſed ἐνίοτε, καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους, interdum, & diverſis temporibus alias eſſe bona, alias mala, concedent opinor omnes. *Wolfius.*

Vera eſt ſententia Peripateticorum de bonis; ſed cum Stoïcis loquitur hic tabulæ interpres. Quæ ut intelligantur commodius, pauca è Zenonis diſciplina mihi depromenda ſunt; idcirco obſcuriora, quod à judicio & loquendi conſuetudine omnium gentium diſcedunt. Cætera peti poſſunt ex Laërtio: nec tamen ad captum primæ ætatis ea eſſe exiſtimem. Stoïcis controvertuntur bonum & honeſtum; malum & turpe: ſed ut omnes loquuntur, bonorum alia ſunt prima, & perpetuo bona; Virtus videlicet & Sapientia: alia propter illa expetibilia bona, & bonis bona. Hoc diſcri-

αὐτὸ πρᾶγμα καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι. οὕτω γὰρ καὶ ὠφέλιμον καὶ βλαβερὸν ἂν εἴη, [40] καὶ αἱρετὸν καὶ φευκτὸν ἅμα ἀεί. Ἀπίθανον μέν. Ἀλλὰ πῶς, εἰ τὸ κακῶς ζῆν, ᾧ ἂν ὑπάρχοι, κακὸν ὑπάρχει αὐτῷ, κακὸν αὐτὸ τὸ ζῆν ἐστίν; Ἀλλ᾽ οὐ τὸ αὐτό, ἔφη, ὑπάρχει τὸ ζῆν τῷ κακῶς ζῆν. ἢ οὐ σοὶ φαίνεται; Ἀμέλει οὐδ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ τὸ αὐτὸ εἶναι. Τὸ τοίνυν ζῆν οὐ κακόν ἐστιν. ἐπεὶ εἰ ἦν κακὸν, τοῖς ζῶσι καλῶς κακὸν δὴ ὑπῆρχεν, ἐπεὶ τὸ ζῆν αὐτοῖς ὑπῆρχεν, ὅπερ ἐστὶ κακόν. Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν. Ἐπεὶ τοίνυν ἀμφοτέροις συμβαίνει τὸ ζῆν, καὶ τοῖς κακῶς ζῶσι, καὶ τοῖς καλῶς, [41] οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἀγαθὸν

res eadem & mala & bona ſit. Sic enim & utilis erit & noxia, ſimulque ſemper & expetenda & fugienda. Abſurdum id quidem. Sed, ſi is, qui male vivit, malum habet; quo pacto ipſa vita mala erit? Atqui non idem eſt, vivere, inquit, & male vivere. An non & tibi videtur? Profecto nec mihi videtur eſſe idem. Vivere igitur non eſt malum. Malum enim ſi eſſet, etiam bene viventibus utique eſſet malum. Vitam enim haberent, quæ malum eſſet. Vera mihi videris dicere. Quia ergo fit, ut vita utriſque ſuppetat, tam male quam bene viventibus: vivere neque malum fue-

diſcrimine ſervato facile intelligitur illis bonis conſtitui *εὐδαιμονίαν* vel ſolis, vel potiſſimum. Inferiora autem vel adminicula ſunt virtutis vel inſtrumenta. quæ ea de cauſa bona eſſe nemo negavit, niſi in opinionem juratus. *Caſelius.*

40 *Καὶ αἱρετὸν καὶ φευκτὸν ἅμα ἀεί.* Et expetendum & fugiendum ſimul ſemper.] Neque ſimul, neque ſemper; ſed ſeorſim, & aliquando. Vita bono & ſapienti viro expetenda eſt, ſtulto & malo non item: ut ſectio ægrotanti, valenti nequaquam. *Wolfius.*

41 *Οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἀγαθὸν εἶναι τὸ ζῆν.*] *τὸ εἶναι* redundare videtur, niſi peculiaris loquendi modus ſit:

θὸν εἶναι τὸ ζῆν, οὔτε κακόν. 42 ὥσπερ οὐδὲ τὸ τέμνειν, καὶ καίειν ἐν τοῖς ἀῤῥωστοῦσιν ἐστι νοσερὸν καὶ ὑγιεινόν. Οὐκοῦν οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ζῆν ἐστι ταῦτα. Σὺ τοίνυν οὕτω θεώρησον. πότερον ἂν βούλοιο ζῆν κακῶς, ἢ ἀποθανεῖν καλῶς καὶ ἀνδρείως; Ἀποθανεῖν ἔγωγε καλῶς. 43 Οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κακόν ἐστιν, εἴπερ αἱρετώτερόν ἐστι πολλάκις τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ὑγιαίνειν, καὶ νοσεῖν. πολλάκις γὰρ οὐ συμφέρει ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τοὐναντίον, 44 ὅταν ἡ περίστασις τοιαύτη. Ἀληθῆ λέγεις. Ἄγε δὴ, σκεψώμεθα

fuerit, neque bonum: ſicut neque ſecare & urere. Nam ægrotantibus quidem ea ſalubria ſunt, ſanis vero noxia. Eodem igitur modo, & vita ſe habet. Proinde ſic tu rem conſidera: Malleſne male vivere, an mortem bene oppetere, ac fortiter? Ego vero honeſte mori. Ergo neque mori eſt malum. Siquidem oppetere mortem ſæpe magis eſt expetendum, quam vivere. Sunt iſta. Eadem ergo eſt & ſanitatis ratio, & morborum. Sæpe enim valere non prodeſt, ſi caſus aliquis ita tulerit. Vera dicis. Age vero, & divitias eodem modo con-

ut apud Ariſtotelem, *κατηγορεῖσθαι ἐκ τοῦ τὶ ἦν εἶναι.* *Idem.*

42 *Ὥσπερ οὐδὲ τὸ τέμνειν.*] Satis plana eſt ſententia, quam tamen interpretes non plane ſunt aſſecuti. Dixerat prius, fieri non poſſe, ut eadem res per ſe, aut ſua natura, bona ſit & mala. Quod uni bonum, alteri malum, per ſe, neque bonum, neque malum eſt. Ut in re medica, *Uri, ſecari:* quia quandoque prodeſt ignis ad ſalutem: quandoque, nocet, ſi intempeſtive adhibeatur: ergo per ſe, ſive ſimpliciter & abſolute, neque bonum, neque malum. *Caſaubonus.*

43 *Οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν.*] Mors non per ſe expetitur, ſed ut aut majus malum vitetur, turpitudo & miſeria: aut majus acquiratur bonum, immortalitas. His autem ſublatis, vita morti ſemper anteponetur. *Wolfius.*

44 *Ὅταν ἡ περίστασις τοιαύτη.* Si talis caſus inciderit.] Ut ſi quis abutatur valetudine ad libidinem & injuriam. *Idem.*

μεθα καὶ περὶ τοῦ πλουτεῖν οὕτως. εἴγε θεωρεῖν ἐστιν, ὡς πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν ὑπάρχοντά τινι πλοῦτον, κακῶς δὲ ζῶντα τοῦτον καὶ ἀθλίως. Νὴ Δία πολλούς γε. Οὐκοῦν οὐδὲν τούτοις ὁ πλοῦτος βοηθεῖ εἰς τὸ ζῆν καλῶς. Οὐ φαίνεται. αὐτοὶ γὰρ φαῦλοί εἰσιν. Οὐκοῦν τὸ σπουδαίους εἶναι, οὐχ ὁ πλοῦτος ποιεῖ, ἀλλὰ ἡ Παιδεία. Εἰκός γε. Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου πῶς ὁ πλοῦτος ἀγαθόν ἐστιν, εἴπερ οὐ βοηθεῖ τοῖς ἔχουσιν αὐτὸν εἰς τὸ βελτίους εἶναι; Φαίνεται. Οὕτως οὐδὲ συμφέρει ἄρα ἐνίοις πλουτεῖν, ὅταν μὴ ἐπίστανται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι. Δοκεῖ μοι. [45] Πῶς οὖν τοῦτο ἄν τις κρινεῖ ἀγαθὸν εἶναι, ὃ πολλάκις οὐ

conſideremus: ſi modo illud conſiderare eſt, quod ſæpe videre licet, eundem & habere divitias, & male miſereque vivere. Mehercule multos. Nihil ergo eis divitiæ conferunt ad bene beateque vivendum? Non videtur, cum ipſi mali ſint. Viros ergo bonos, non Divitiæ, ſed Eruditio facit. Probabile quidem eſt. Hac ergo ratione Divitiæ quei bonum ſunt, cum poſſeſſores ſuos in eo non adjuvent ut fiant meliores? Ita videtur. Ergo nonnullis ne expedit quidem eſſe divites, cum divitiis uti neſciant. Mea quidem opinione. Quo pacto ergo id quiſquam bonum judicabit, quod ſæpe nullo modo ſuppetere

45 Πῶς οὖν τοῦτο ἄν τις κρινεῖ ἀγαθὸν εἶναι, ὃ πολλάκις οὐ συμφέρει ὑπάρχειν οὐδαμῶς. Quo pacto quiſpiam id bonum eſſe judicet, quod ſæpe nequaquam ſuppetere expediat?] Imo quis malum judicet id, quo ſemper uti recte liceat, quoque carere nunquam bono & prudenti viro ſit commodum? Jam quod ante dixit, divitias non eſſe bonas, propterea quod bonum non reddant: nonne eodem argumento concludi poſſit, aurum non eſſe aurum, quod poſſeſſorem aureum non faciat? quo quid ineptius & magis puerile? *Idem.*

οὐ συμφέρει ὑπάρχειν; Οὐδαμῶς. Οὐκοῦν εἰ μέν τις ἐπίσταται πλούτῳ χρῆσθαι καλῶς καὶ ἐμπείρως, εὖ βιώσεται, εἰ δὲ μὴ, κακῶς. Ἀληθέστατά μοι δοκεῖς τοῦτο λέγειν. Καὶ τὸ σύνολον δὲ, τὸ τιμᾶν ταῦτα ὡς ἀγαθὰ ὄντα, ἢ ἀτιμάζειν ὡς κακὰ, τοῦτό ἐστι τὸ ταράττον τοὺς ἀνθρώπους καὶ βλάπτον, ὅταν τιμῶσί τε αὐτὰ, 46 καὶ οἴονται διὰ τούτων μόνων εὐδαιμονεῖν, καὶ πάνθ' ἑτοίμως πράττουσιν ἕνεκα τούτων, καὶ τὰ ἀσεβέστατα δοκοῦντα εἶναι, ταῦτα δὲ πάσχουσι διὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἄγνοιαν. 47 Re-

petere prodeſt? Nullo pacto. Si quis ergo divitiis bene & perite uti ſcierit, bene vivet: ſin minus, male. Veriſſima dicere mihi videris. Ad ſummam, quia hæc aut in pretio ſunt, ut bona; aut in contemptu, ut mala; id ipſum eſt quod homines perturbet & lædat; cum ſcilicet ea mortales magnifaciunt, ſeque per ea ſola Felicitatis fore compotes opinantur: eorumque cauſa ordine faciunt omnia, etſi maxime impia eſſe videantur. Hæc vero eis accidunt, quia, quid bonum ſit, ignorant: neque didicerunt,

46 Καὶ οἴονται διὰ τούτων μόνων εὐδαιμονεῖν. Seque putant per hæc ſola beatos fore.] Hic quidem error jure meritoque reprehenditur. Sed ſi ſapientia & virtus maxima bona ſunt, non ſequitur, ſanitatem & divitias non eſſe bona, ſed imperfectiora & minora bona, & cum illis non comparanda: bona tamen ſuo loco, & recte utenti. Bonum enim conſenſu totius humani generis non id tantum dicitur, quod poſſeſſorem bonum facit: ſed illud etiam, quod ad naturam tum corporis, tum animi conſervandam & inſtaurandam facit. Cum igitur divitiæ, cibum, potum, veſtitum, domicilium, medicinam, præceptores, otium, libros ſuppeditent, quæ cauſa eſt, cur aut vituperentur, aut negentur eſſe bonæ? Verum ὑπερβολαί τε καὶ μειώσεις Stoïcorum eo pertinent, ut admirationem virtutis augeant, rerum externarum minuant. Ut enim plerique virtuti parum, fortunæ muneribus nimium tribuunt: ſic hi contrariam ingreſſi viam, iniquum petere videntur, ut æquum ferant, more mercatorio atque etiam oratorio. *Idem.*

[47] *Reliqua Græce nondum reperta ſunt. Quæ textus Arabicus habet, heic Latine ſupplentur.*

*

*

*

*

*

*

runt, fieri non poſſe, ut à malo quidquam boni producatur, vel, quod bonum eſt, mali quid edat. Exempli cauſa; Divitiæ quam plurimæ per opera mala atque turpia comparantur: qualia ſunt, mendacium, fraus, furtum, templorum & piſcinarum ſpoliatio; & hujuſmodi pleraque; quæ ab illis malis, quæ abſolute talia ſunt, ortum habent. Quare, ſi bonum nulla ratione ex malo proficiſcatur, immenſis opibus, à malo provenientibus, titulum ullius boni attribuere non debes. Tum ego, neceſſario, inquam ex hoc ſermone iſtud conſequitur. Pergo, inquit ille; Nullam juſtitiam, ſapientiam nullam, ex rebus ma-

47 Appendicem verſionis Arabicæ, quam quædam Cebetis editiones Latine verſam exhibent, Salmaſius pro genuina non habet: eo præcipue nixus argumento, quod in exemplaribus Græcis, quæ plura vidit antiquiſſima, eam non repererit. Putat igitur eſſe fœtum interpretis Arabis, qui etiam in prioribus haud pauca interpolavit, & addidit. Ego hactenus illi aſſentior, ut quandoquidem Græca deſunt; Latinis, cujuſcunque ſint, facile carere poſſimus: præcipue cum res ipſa à non uno vetere philoſopho, Platone, Cicerone, aliiſque tractata reperiatur. Eſſe tamen Arabis interpretis aſſumentum, non adeo mihi probabile eſt, quod pars ejus etiam apud *Odaxium*, Veterem Cebetis interpretem Latinum, longe antequam verſio Arabica cuiquam nota aut audita, nedum vulgata, inveniatur. *Caſaubonus.*

malis comparamus: neque per res laudabiles mali aut iniqui reddimur, quum nec illarum indoles ſit, ex his exiſtere; nec harum, ex illis. Nihil item prohibet, quominus opulentia, famæ amplitudine, victoriis, ac ejuſdem cenſuræ aliis, pravi homines & iniqui fruantur. Unde colligitur, hæc, atque ſimilia, neque bona neque mala; verum Intelligentiam Sapientiamque ſolas Bona, ut Ignorantiam ſolam Malum eſſe. Cui ego; Viciſti: quantum judico, decretum hoc, inquam. Quod ſatis eſt. Et profligavimus eam opinionem, qua illa à pravis actionibus eſſe creduntur. utique multum hoc eſt, inquit: & idem ac illud, cujus cauſa diximus, talia neque bona neque mala eſſe. Idque eo magis, quod, ſi ea ex ſolis pravis actionibus provenirent, mala ſemper eſſent. Atqui ab utroque genere cuncta proficiſcuntur; ideoque neu bona ea, neu mala

eſſe

eſſe diximus. Quemadmodum ſomnus vigiliaque, non bona, non mala ſunt. Similiter, mea quidem ſententia, & deambulare, & ſedere, & reliquæ res, quæ unicuique intelligentium ignorantiumque contingunt. Sed eorum vero, quæ alterutrius propria ſunt, alterum bonum, malum alterum eſt: ut tyrannis & juſtitia: quæ duo aut uni accidunt, aut alteri; eo quod præditis intelligentia perpetuo juſtitia adhæret, ipſa tyrannis nullos niſi ignoranteis comitatur. Nec enim fieri poteſt, quod nos ante diximus, ut uni eidemque rei, tempore uno & eodem, accidant res duæ ad eum ſe modum habentes; ita ut homo unus & idem eodem temporis momento & dormiat vigiletque, ſapiens ſit & ignarus ſimul, vel aliud quidlibet eorum quæ parem rationem habent. Ad hæc ego, Toto hoc, inquam, ſermone rem omnem te jam abſolviſſe

P 5 au-

autumo. Ille autem ſic reſpondit: Hæc univerſa ego ab illo principio, quod vere divinum eſt, proficiſci affirmo. At quodnam illud eſt, inquam, quod tu innuis? Ille id hujuſmodi oratione complexus eſt: Vita & mors, ſanitas & morbus, divitiæ & paupertas, cæteraque de quibus diximus ea neque bona neque mala eſſe, accidunt pleriſque hominibus à non-malo. Plane conjicimus, inquam, id neceſſario ex hoc ſermone ſequi, talia nempe neu bona neu mala eſſe: ita tamen, ut haud me firmum in hocce judicio prædicem. Hoc fit, inquit, eo quo longiuſcule abs te abeſt habilitas illa, qua ſententiam hanc imaginando debes concipere. Quocirca rerum uſum, quem paulo ante vobis indicavi, toto vitæ veſtræ curriculo perſequimini: ut ea, quæ dicta ſunt, veſtris infigantur animis, perque eadem habitus vobis accidat. Quod ſi de aliquo iſtorum

iſtorum adhuc dubitaveritis, revertimini ad me, ut ea de re id ex me cognoſcatis, cujus auxilio dubitatio diſcedat à vobis.

Finiunt ea, quibus Hercules Socraticus Cebeti Platonico explicavit ænigma, contentum in ea imagine, quæ in veſtibulo templi Saturno dicati inventa erat.

ALTERCATIO HADRIANI AUG. ET EPICTETI PHILOSOPHI.

* * * primum eſt, quid ſit mundus? Epict. Mundus eſt, ô Hadriane, conſtitutio cœli & terræ, & omnium quæ in eis ſunt, de quibus paulo plus diſſeram, ſi iis, quæ dicentur, diligenter intenderis. Mundus eſt ſpectabilis ſupellex, ineffabilis circuitus, per ſe genitum theorema; multiformis formatio; æternus tenor: circuitus ſine errore, Solis lumen, dies, nox, aſtra, tenebræ, terra, aër, aqua.

Had. Quid eſt Oceanus? Epict. Oceanus eſt terminus coronatus, mundi amplexus, vinculum *ancliticum, univerſæ naturæ circumcurſus. Orbis ſuſtentaculum, Audacia viæ, Limes terræ, Diviſio regnorum, hoſpitium fluviorum, fons imbrium, refugium in periculis, gratia in voluptatibus.

Had. Quid eſt Deus? Epict. Deus eſt ſummum bonum, mens immortalis, incontemplabilis celſitudo, forma multiformis, multiplex ſpiritus, incogitabilis inquiſitio, inſopitus oculus, omnia continens lux.

Had. Quid eſt dies? Epict. Stadium laboris, principium quotidianum, æterna computatio.

Had. Quid eſt ſol? Epict. Mundi oculus, noctis concertatio, caloris circuitus, indeficiens cauma, ſplendor ſine occaſu, cœleſtis viator, diei ornatus,

cœli pulchritudo, naturæ gratia, horarum diſtributor.

HAD. Quid eſt luna? EPICT. Cœli purpura, Solis æmula, malefactorum revelatrix, itinerantium ſolamen, navigantium directio, ſignum ſolennitatum, recalculatio menſium, oculus noctis, roris larga infuſio, tempeſtatum præſaga.

HAD. Quid eſt terra? EPICT. Cœli baſis, mundi meditullium, Cuſtos & Mater omnium, operculum miſerorum, devoratrix omnium ant. *.... naſcentium, cellarium vitæ.

HAD. Quid eſt homo? EPICT. Mens incarnata, laborioſa anima, parvi temporis habitaculum, ſpiritus receptaculum, phantasma temporis, ſpeculator vitæ, lucis deſertor, vitæ conſumptio, mancipium mortis, tranſiens viator, loci hoſpes.

HAD. Quid eſt cœlum? EPICT. Sphæra volubilis, culmen immenſum.

HAD. Quid eſt pulchritudo? EPICT. Naturalis captio, parvi temporis fortuna, flos marcidus, incompoſitum negotium, humana concupiſcentia.

HAD. Quid eſt mulier? EPICT. Hominis confuſio, inſatiabilis beſtia, ſollicitudo continua, indeſinens pugna, quotidianum damnum, tempeſtas domus, ſollicitudinis impedimentum, viri incontinentis naufragium, adulterii vas, inconciſum prælium, animal proximum, pondus graviſſimum, aſpis inſatiabilis, humanum mancipium.

HAD. Quid eſt amicus? EPICT. Homo vix apparens, deſiderabile nomen, non invenienda poſſeſſio, refugium infelicitatis, miſeriæ reſpectio, indeficiens quies, indeſinens ſollicitas.

HAD. Quid agricola? EPICT. Laborum miniſter, ope-

operator multorum, terræ medicus, arbuſtorum plantator, montium complanator.

HAD. Quid eſt navis? EPICT. Domus absque fundamento, avis lignea, incerta ſalus.

HAD. Quid nauta? EPICT. Fluviorum viator, marinus equitator, orbis hoſpes, terræ deſertor, tempeſtatis concertator.

HAD. Quid ſunt divitiæ? EPICT. Auri pondus, curarum miniſtratio, injucunda delectatio, inſatiabilis invidia, res deſiderata, deſiderium inexplebile, inviſa concupiſcentia.

HAD. Quid paupertas? EPICT. Bonum odibile, ſanitatis mater, curarum remotio, ſapientiæ repertrix, poſſeſſio absque calumnia, negotium ſine damno, ſine ſollicitudine felicitas.

HAD. Quid eſt Senectus? EPICT. Optatum malum, viventium mors, Veneris expers, mors expectata.

HAD. Quid eſt ſomnus? EPICT. Mortis imago, laborum quies, vigilantium ſapientia, vinctorum ſolutio, infirmantium votum, miſerorum deſiderium, univerſi ſpiritus requies.

HAD. Quid vita? EPICT. Beatorum lætitia, miſerorum mœſtitia, expectatio mortis.

HAD. Quid eſt mors? EPICT. Æternus ſomnus, diſſolutio corporum, divitum pavor, pauperum deſiderium, inevitabilis eventus, incerta peregrinatio, fuga vitæ, reſolutio omnium.

HAD. Quid eſt litera? EPICT. Hiſtoriæ cuſtos.

HAD. Quid verbum? EPICT. Animi proditor.

HAD. Quid eſt lingua? EPICT. Aëris flagellatio.

HAD. Quid eſt aër? EPICT. Cuſtodia vitæ.

HAD. Quid eſt libertas? EPIC. Hominis innocentia.

HAD. Quid eſt caput? EPICT. Hominis culmen.

HAD. Quid eſt corpus? EPICT. Animæ domicilium.

HAD. Quid comæ? EPICT. Veſtes capitis.

HAD. Quid barba? EPICT. Sexus diſcretio.

HAD. Quid eſt cerebrum? EPICT. Cuſtos memoriæ.

HAD. Quid oculi? EPICT. Duces corporis, indices animi.

HAD. Quid nares? EPICT. Odorum attrectatio.

HAD. Quid aures? EPICT. Sonorum conſultatores.

HAD. Quid os? EPICT. Nutritor corporis.

HAD. Quid dentes? EPICT. Molæ mordentes.

HAD. Quid labia? EPICT. Valvæ corporis.

HAD. Quid manus? EPICT. Corporis operarii.

HAD. Quid digiti? EPICT. Chordarum plectrum.

HAD. Quid pulmo? EPICT. Servator aëris.

HAD. Quid eſt cor? EPICT. Receptaculum vitæ.

HAD. Quid jecur? EPICT. Cuſtodia caloris.

HAD.

HAD. Quid fel? EPICT. Iracundiæ ſuſceptaculum.

HAD. Quid ſplen? EPICT. Riſus & lætitiæ capax.

HAD. Quid ſtomachus? EPICT. Ciborum coquus.

HAD. Quid oſſa? EPICT. Robur corporis.

HAD. Quid coxæ? EPICT. Epiſtylia columnarum.

HAD. Quid pedes? EPICT. Mobile fundamentum.

HAD. Quid crura? EPICT. Columnæ corporis.

HAD. Quid ſanguis? EPICT. Humor venarum vitæ.

HAD. Quid venæ? EPICT. Fons carnis.

HAD. Quid eſt lux? EPICT. Facies omnium rerum.

HAD. Quid ſtellæ? EPICT. Pictura culminis, nautarum gubernatores, noctis decor.

HAD. Quid pluvia? EPICT. Conceptio terræ, frugum genitrix.

HAD. Quid eſt nebula? EPICT. Nox in die, labor oculorum.

HAD. Quid eſt ventus? EPICT. Aëris perturbatio, mobilitas agrorum, ſiccitas terræ.

HAD. Quid ſunt flumina? EPICT. Curſus indeficiens, refectio Solis, terræ irrigatio.

HAD. Quid eſt aqua? EPICT. Subſidium vitæ, ablutio ſordium.

HAD. Quid eſt gelu? EPICT. Herbarum perſecutio, vinculum terræ, fons agrorum.

HAD. Quid eſt nix? EPICT. Aqua ſicca.

HAD.

HAD. Quid eſt hyems? EPICT. Æſtatis exul.

HAD. Quid eſt ver? EPICT. Pictor terræ, maturatio fructuum.

HAD. Quid eſt quod amarum dulce facit? EPICT. Fames.

HAD. Quid eſt quod hominem laſſum fieri non ſinit? EPICT. Lucrum.

HAD. Quid eſt ſpes? EPICT. Vigilanti ſomnium.

HAD. Quid eſt ſpes? EPICT. Refrigerium laboris, dubius eventus.

HAD. Quid eſt anima? EPICT. Æqualitas animorum.

HAD. Quid fides? EPICT. Ignotæ rei miranda celſitudo.

* * * * *

HAD. Quid erit nobis ſi cinctum ſolvas, neque nudaberis ipſe? reſpice corpus, quo & doceri poſſis. EPICT. Epiſtola eſt.

HAD. Quid eſt epiſtola? EPICT. Tacitus nuncius.

HAD. Quid eſt pictura? EPICT. Veritas falſa.

HAD. Quare hoc dixiſti? EPICT. Videmus enim poma picta, flores, animalia, aurum, argentum, & non eſt verum.

HAD. Quid eſt aurum? EPICT. Mancipium mortis.

HAD. Quid eſt argentum? EPICT. Invidiæ locus.

HAD. Quid eſt ferrum? EPICT. Omnis artis inſtrumentum.

HAD. Quid eſt gladius? EPICT. Regimen caſtrorum.

HAD. Quid eſt gladiator? EPICT. Sine crimine homicida.

HAD. Qui ſunt qui ſani ægrotant? EPICT. Qui aliena negotia curant.

HAD. Qua ratione homo laſſus non fit? EPICT. Lucrum faciendo.

HAD. Quid eſt amicitia? EPICT. Concordia.

HAD. Quid eſt longiſſimum? EPICT. Spes.

HAD. Quid eſt ſpes? EPICT. Vigilanti ſomnus. expectanti dubius eventus.

HAD. Quid eſt quod homo videre non poteſt? EPICT. Alterius animum.

HAD. Qua re peccant homines? EPICT. Cupiditate.

HAD. Quid eſt libertas? EPICT. Innocentia.

HAD. Quid regi & miſero commune eſt? EPICT. Naſci & mori.

HAD. Quid eſt optimum ac peſſimum? EPICT. Verbum.

HAD. Quid eſt quod alii placet & alii diſplicet? EPICT. Vita.

HAD. Quid eſt optima vita? EPICT. Breviſſima.

HAD. Quid eſt certiſſimum? EPICT. Mors.

HAD. Quid eſt mors? EPICT. Perpetua ſecuritas.

HAD. Quid eſt mors? EPICT. Timenda nulli, ſi ſapiens degat, inimica vitæ, numen aman-

mantium, Metus parentum, Liberorum præda, Teſtamenti gratia, Poſt obitum ſermo, Supremæ lacrymæ, Poſt memoriam oblivio, Fax rogi, Onus ſepulchri, Titulus monumenti, Mors omnium malorum finis.

HAD. Quare mortuus coronatur? EPICT. Agonem ſe vitæ tranſegiſſe teſtatur.

HAD. Quare mortuo pollices ligantur? EPICT. Ut parem poſt obitum eſſe ſe neſciat.

HAD. Quid eſt veſpillo? EPICT. Quem multi devitant, & nemo effugit.

HAD. Quid eſt rogus? EPICT. Contentio crediti, perſolutio debiti.

HAD. Quid eſt tuba? EPICT. Belli incitamen, Caſtri ſignum, Arenæ admonitio, Scenæ commiſſio, Funeris deploratio.

HAD. Quid eſt monumentum? EPICT. Saxa ſtigmoſa, Otioſi viatoris ſpectatio.

HAD. Quid eſt homo pauper? EPICT. Quem ut puteum deſertum, omnes aſpiciunt, & ſuo loco illum relinquunt.

HAD. Quid eſt homo? EPICT. Balneo ſimilis. Prima cella tepidaria unctuaria, infans natus perungitur. Secunda cella, ſudatoria, pueritia eſt. Tertia cella aſſa perferentaria juventus. Quarta, cella frigidaria, ſenectus, omnibus æquat ſententiam.

HAD. Quid eſt homo? EPICT. Pomo ſimilis. Poma ut in arboribus pendent, ſic ſunt & corpora noſtra, aut matura cadunt: aut, ſi cito, acerba ruunt.

HAD. Quid eſt homo? EPICT. Sicut lucerna in vento poſita.

HAD. Quid eſt homo? EPICT. Loci

 hoſpes,

hoſpes, Legis imago, Calamitatis fabula, Mancipium mortis, Vitæ mora. Quo fortuna ſæpe ſuos ludos facit.

HAD. Quis eſt fortuna? EPICT. Ut matrona nobilis, quæ in ſervos ſe impingit.

HAD. Quid eſt fortuna? EPICT. Sine judicio proxima meta, Alienorum bonorum caſus, Ad quem venit, ſplendorem oſtendit, A quo recedit, umbram facit.

HAD. Quot ſunt autem fortunæ? EPICT. Tres, Una cæca quæ ubilibet ſe impingit. Et alia inſana, quæ concedit, cito aufert. Tertia ſurda, quæ miſerorum preces non exaudit

HAD. Quid ſunt Dii? EPICT. Oculorum ſigna, Mentis numina: Si metuis timor eſt, ſi contines, religio eſt.

HAD. Quid eſt Sol? EPICT. Splendor orbis, qui tollit & ponit diem, per quem ſcire nobis curſum horarum datur.

HAD. Quid eſt Luna? EPICT. Diei adjutrix, Noctis oculus, Fax tenebrarum.

HAD. Quid eſt cœlum? EPICT. Culmen immenſum.

HAD. Quid eſt cœlum? EPICT. Aër mundus.

HAD. Quid ſunt ſtellæ? EPICT. Fata hominum.

HAD. Quid ſunt ſtellæ? EPICT. Litora gubernatorum.

HAD. Quid eſt terra? EPICT. Horreum Cereris.

HAD. Quid eſt terra? EPICT. Cellarium vitæ.

HAD. Quid eſt mare? EPICT. Iter incertum.

HAD.

HAD. Quid eſt navis? EPICT. Domus erratica.

HAD. Quid eſt navis? EPICT. Ubilibet hoſpitium.

HAD. Quid eſt navis? EPICT. Numina Neptuni, Anni curſuum tabellarium.

HAD. Quid eſt Nauta? EPICT. Amator Pelagi, Firmi deſertor, Contemptor vitæ, mortisque, Undæ cliens.

HAD. Quid eſt ſomnus? EPICT. Mortis imago.

HAD. Quid eſt nox? EPICT. Laboranti requies, Graſſanti lucrum.

HAD. Quid eſt culcitra? EPICT. In ſomnis volutatorium.

HAD. Quare Venus nuda pingitur? EPICT. Nuda Venus picta, nudi pinguntur amores. Quibus nuda placet, nudos dimittat oportet.

HAD. Quare Venus Vulcano nupta eſt? EPICT. Oſtendit amorem ardore incendi.

HAD. Quare Venus ſtraba eſt? EPICT. Quia pravus eſt amor.

HAD. Quid eſt amor? EPICT. Otioſi pectoris moleſtia, In puero pudor, In virgine rubor, In fœmina furor, In juvene ardor, In ſene riſus, In deriſore delicti, nequities eſt.

HAD. Quid eſt Deus? EPICT. Qui omnia tenet.

HAD. Quid eſt ſacrificium? EPICT. Delibatio.

HAD. Quid eſt ſine ſocietate? EPICT. Regnum.

HAD. Quid eſt regnum? EPICT. Pars deorum.

HAD. Quid eſt Cæſar? EPICT. Publicæ lucis caput.

HAD. Quid eſt ſenatus? EPICT. Ornamentum urbis, ſplendor civium.

HAD. Quid eſt miles? EPICT. Murus imperii, Defenſor patriæ, Glorioſa ſervitus, Poteſtatis indicium.

HAD. Quid eſt Roma? EPICT. Fons imperii orbis terrarum, Mater gentium, Rei poſſeſſor, Romanorum contubernium, Pacis æternæ conſecratio.

HAD. Quid eſt victoria? EPICT. Belli diſcordia, Pacis amor.

HAD. Quid eſt pax? EPICT. Tranquilla libertas.

HAD. Quid eſt forum? EPICT. Templum libertatis, Arena litigantium.

HAD. Quid ſunt amici? EPICT. Statuæ aureæ ſunt.

HAD. Quid eſt amicus? EPICT. Pomo citreo ſimilis, foris beatus, nam intra pectus acidum occultat malo.

HAD. Quid ſunt paraſiti? EPICT. Qui tanquam piſces adeſcantur.

DISPUTATIO
Regalis & nobiliſſimi Juvenis
PIPPINI
CUM
ALBINO
SCHOLASTICO.

Pip. Quid eſt litera? Alb. Cuſtos hiſtoriæ.

Pip. Quid eſt verbum? Alb. Proditor animi.

Pip. Quis generat verbum? Alb. Lingua.

Pip. Quid eſt lingua? Alb. Fagellum aëris.

Pip. Quid eſt aër? Alb. Cuſtodia vitæ.

Pip. Quid eſt vita? Alb. Beatorum lætitia, miſerorum mæſtitia, expectatio mortis.

Pip. Quid eſt mors? Alb. Inevitabilis eventus, incerta peregrinatio, Lachrymæ viventium, Teſtamenti firmamentum, latro hominis.

Pip. Quid eſt homo? Alb. Mancipium mortis, tranſiens viator, loci hoſpes.

Pip. Cui ſimilis eſt homo? Alb. Pomo.

Pip. Quomodo poſitus eſt homo? Alb. Ut lucerna in vento.

Pip. Ubi eſt poſitus? Alb. Intra ſex parietes.

Pip. Quos? Alb. Supra, ſubtus, ante, retro, dextra, lævaque.

PIP. Quot habet ſocios? ALB. Quatuor.

PIP. Quos? ALB. Calorem, frigus, ſiccitatem, humorem.

PIP. Quot modis variabilis eſt? ALB. Sex.

PIP. Quibus? ALB. Eſurie & ſaturitate, requie & labore, vigiliis & ſomno.

PIP. Quid eſt ſomnus? ALB. Mortis imago.

PIP. Quid eſt libertas hominis? ALB. Innocentia.

PIP. Quid eſt caput? ALB. Culmen corporis.

PIP. Quid eſt corpus? ALB. Domicilium animæ.

PIP. Quid ſunt comæ? ALB. Veſtes capitis.

PIP. Quid eſt barba? ALB. Sexus diſcretio, honor ætatis.

PIP. Quid eſt cerebrum? ALB. Servator memoriæ.

PIP. Quid ſunt oculi? ALB. Duces corporis, vaſa luminis, animi indices.

PIP. Quid ſunt nares? ALB. Adductio odorum.

PIP. Quid ſunt aures? ALB. Collatores ſonorum.

PIP. Quid eſt frons? ALB. Imago animi.

PIP. Quid eſt os? ALB. Nutritor corporis.

PIP. Quid ſunt dentes? ALB. Mola morſorum.

PIP. Quid ſunt labia? ALB. Valvæ oris.

PIP. Quid eſt gula? ALB. Devorator cibi.

PIP. Quid manus? ALB. Operarii corporis.

Pip. Quid ſunt digiti? Alb. Chordarum pleſtra.

Pip. Quid eſt pulmo? Alb. Servator aëris.

Pip. Quid eſt cor? Alb. Receptaculum vitæ.

Pip. Quid eſt jecur? Alb. Cuſtodia caloris.

Pip. Quid eſt fel? Alb. Suſcitatio iracundiæ.

Pip. Quid eſt ſplen? Alb. Riſus & lætitiæ capax.

Pip. Quid eſt ſtomachus? Alb. Ciborum coctor.

Pip. Quid eſt venter? Alb. Cuſtos fragilium.

Pip. Quid ſunt oſſa? Alb. Fortitudo corporis.

Pip. Quid ſunt coxæ? Alb. Epiſtylia columnarum.

Pip. Quid ſunt crura? Alb. Columnæ corporis.

Pip. Quid ſunt pedes? Alb. Mobile fundamentum.

Pip. Quid eſt ſanguis? Alb. Humor venarum, vitæ alimentum.

Pip. Quid ſunt venæ? Alb. Fontes carnis.

Pip. Quid eſt cœlum? Alb. Sphæra volubilis.

Pip. Quid eſt lux? Alb. Facies omnium rerum.

Pip. Quid eſt dies? Alb. Incitamentum laboris.

PIP. Quid eſt Sol? ALB. Splendor orbis, cœli pulchritudo, naturæ gratia, honor diei, horarum diſtributor.

PIP. Quid eſt Luna? ALB. Oculus noctis, roris larga, præſaga tempeſtatum.

PIP. Quid ſunt ſtellæ? ALB. Pictura culminis, nautarum gubernatores, noctis decor.

PIP. Quid eſt pluvia? ALB. Conceptio terræ, frugum genitrix.

PIP. Quid eſt nebula? ALB. Nox in die, labor oculorum.

PIP. Quid eſt ventus? ALB. Aëris perturbatio, mobilitas aquarum, ſiccitas terræ.

PIP. Quid eſt terra? ALB. Mater creſcentium, nutrix viventium, cellarium vitæ, devoratrix omnium.

PIP. Quid eſt mare? ALB. Audaciæ via, limes terræ, diviſor regionum, hoſpitium fluviorum, fons imbrium, refugium in periculis, gratia in voluptatibus.

PIP. Quid ſunt flumina? ALB. Curſus indeficiens, refectio ſolis, irrigatio terræ.

PIP. Quid eſt aqua? ALB. Subſidium vitæ, ablutio ſordium.

PIP. Quid eſt ignis? ALB. Calor nimius, fotus naſcentium, maturitas frugum.

PIP. Quid eſt frigus? ALB. Febricitas membrorum.

PIP. Quid eſt gelu? ALB. Perſecutio herbarum, perditio foliorum, vinculum foliorum, vinculum terræ, fons aquarum.

PIP. Quid eſt nix? ALB. Aqua ſicca.

PIP. Quid eſt hyems? ALB. Æſtatis exul.

PIP. Quid eſt ver? ALB. Pictor terræ.

Pip. Quid eſt æſtas? Alb. Reveſtio terræ, maturatio frugum.

Pip. Quid eſt autumnus? Alb. Horreum anni.

Pip. Quid eſt annus? Alb. Quadriga mundi.

Pip. Quis ducit? Alb. Nox & Dies, Frigus & Calor.

Pip. Quis eſt auriga ejus? Alb. Sol & Luna.

Pip. Quot habet palatia? Alb. Duodecim.

Pip. Qui ſunt Prætores palatiorum? Alb. Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, Aquarius, Piſces.

Pip. Quot dies habitat in unoquoque palatio? Alb. Sol xxx. & * exmis horas. Luna duos dies & octo horas, beſſe unius horæ.

Pip. Magiſter, timeo altum ire. Alb. Quis te duxit in altum?

Pip. Curioſitas. Alb. Si times, deſcendam, ſequar quocunque ieris.

Pip. Si ſcirem quid eſſet navis, præpararem tibi, ut venires ad me? Alb. Navis eſt domus erratica, ubilibet hoſpitium, viator ſine veſtigiis, vicina arenæ.

Pip. Quid eſt arena? Alb. Murus terræ.

Pip. Quid eſt herba? Alb. Veſtis terræ.

Pip. Quid ſunt holera? Alb. Amici medicorum, laus cocorum.

Pip. Quid eſt * amar[x] dulcia facit? Alb. Fames.

Pip. Quid eſt quod hominem non laſſum facit? Alb. Lucrum.

Pip. Quid eſt vigilanti ſomnus? Alb. Spes.

Pip. Quid eſt ſpes? Alb. Refrigerium laboris.

Pip.

Pɪp. Quid eſt amicitia? Aʟʙ. Æqualitas amicorum.

Pɪp. Quid fides? Aʟʙ. Ignotæ rei admiranda certitudo.

Pɪp. Quid eſt mirum? Aʟʙ. Nuper vidi hominem ſtantem, mortuum ambulantem, qui nunquam fuit.

Pɪp. Quomodo poteſt eſſe, pande mihi? Aʟʙ. Imago in aqua.

Pɪp. Cur hoc non intellexi per me, dum toties vidi illum? Aʟʙ. Quia bonæ indolis es juvenis, & naturalis ingenii, proponam tibi quædam alia mira, tentans, ſi per te ipſum poſſis conjicere illa.

Pɪp. Faciam, tamen ita, ſi ſecus, quam eſt, dicam, corrigas me. Aʟʙ. Faciam ut vis. Quidam ignotus mecum ſine lingua & voce locutus eſt, qui nunquam ante fuit, nec poſtea erit, & quem non audiebam, nec novi.

Pɪp. Somnium te fatigavit, Magiſter. Aʟʙ. Etiam fili. Audi & aliud: Vidi mortuos generare vivum, & aura vivi conſumpti ſunt mortui.

Pɪp. De fricatione arborum ignis natus eſt conſumens. Aʟʙ. Verum eſt. Audivi mortuos multa loquentes.

Pɪp. Nunquam bene, niſi ſuſpendantur in aëre. Aʟʙ. Vere. Vidi ignem inextinctum pauſare in aqua.

Pɪp. Silicem. Aʟʙ. Ut reris, ſic eſt. Vidi mortuum ſedentem ſuper vivum, & in riſu mortui mortuus eſt vivus.

Pɪp. Hoc coci noſtri norunt. Aʟʙ. Sed pone digitum ſuper os, ne pueri hoc audiant, quid ſit. Fui in venatione cum aliis, in qua ſi quid cepimus, nihil nobiſcum portavimus: quem non potuimus capere, domum portavimus nobiſcum.

Pɪp.

Pip. Ruſticorum eſt hæc venatio. Alb. Eſt. Vidi quendam natum, antequam eſſet conceptus.

Pip. Vidiſti, & forte manducaſti. Alb. Manducavi. Quid eſt, qui non eſt, & nomen habet, & reſponſum dat ſonanti?

Pip. Biblos in ſilva interroga. Alb. Vidi hoſpitem currentem, cum domo ſua, & ille tacebat, & domus ſonabat.

Pip. Para mihi rete, & pandam tibi. Alb. Quis eſt, quem videre non potes, niſi clauſis oculis.

Pip. Qui ſtertit, tibi oſtendit illum. Alb. Vidi hominem octo in manu tenentem, & de octonis rapuit ſeptem, & remanſerunt ſex.

Pip. Pueri in ſcholis hoc ſciunt. Alb. Quis eſt, cui ſi caput abſtuleris, altior ſurgit.

Pip. Vide ad lectum tuum, & ibi invenies. Alb. Tres fuere, unus nuſquam natus, & ſemel mortuus, * tertius ſemel natus, & bis mortuus.

Pip. Primus æquivocus terræ, ſecundus dõ meo, tertius homini pauperi. Alb. Dic tamen primas literas.

Pip. I. V. XXX. Alb. Vidi fœminam volantem, roſtrum habentem ferreum, corpus ligneum, & caudam pennatam, mortem portantem.

Pip. Socia eſt militum. Alb. Quid eſt miles?

Pip. Murus imperii, timor hoſtium, glorioſum ſervitium. Alb. Quid eſt, quod eſt, & non eſt?

Pip. Nihil. Alb. Quomodo poteſt eſſe, & non eſſe?

Pip. Nomine eſt, & re non eſt. Alb. Quid eſt tacitus nuntius?

Pip. Quem manu teneo. Alb. Quid tenes manu?

Pip. Epiſtolam meam. Alb. Lege feliciter.

NIKA.

ΝΙΚΑΡΙΟΥ NICARII

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ INTERROGATIONES

καὶ &

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ. RESPONSIONES.

Τί ψυχή;
Τὸ κινούμενον.
Τί ἄψυχον;
Τὸ μὴ κινούμενον.
Τί κοινόν;
Ζωή.
Τί φθόνος;
* * *

Quid anima?
Quod movetur.
Quid ſine anima?
Quod non movetur.
Quid commune?
Vita.
Quid invidia?
* * *

ΚΑΡΦΙΛΙΔΟΣ CARFILIDIS

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ INTERROGATIONES

καὶ &

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ. RESPONSA.

Τί Θεός;
Αὐτογενὴς θέασις.
Τί κόσμος;
Ἀχόρταστον χώρημα.
Τί ὠκεανός;
Φυσικὸς περίδρομος.
Τί ἡμέρα;
Ἀρχὴ καθημερινή.

Quid Deus?
Naturalis viſus.
Quid orbis?
Inſatiabilis capacitas.
Quid oceanus?
Naturalis circuitus.
Quid dies?
Initium cotidianum.

Τί

Τί γῆ;	Quid terra?
Καρπῶν μήτηρ.	Fructuum mater.
Τί ἄνθρωπος;	Quid homo?
Ὀλιγοχρόνιον φάντασμα.	Minimi temporis fantaſia.
Τί φίλος;	Quid amicus?
Ἀνέγκλειτον κτῆμα.	Incomparabilis res.
Τί πλοῦτος;	Quid divitiæ?
Καθημερινὴ ἐξουσία.	Cotidiana poteſtas.
Τί λεγόμενα;	Quid dicta?
Τύφλωσις.	Cæcitas.
Τί πρόσταγμα;	Quid auctoritas?
Ἔνδεια.	Inopia.
Τί πλούσιος	Quid dives?
Σανὶς καταγελαστή.	Tabula deriſoria.
Τί ναύτης;	Quid nauta?
Κυμάτων ἑταῖρος.	Fluctuum comes.
Τί μονομάχος;	Quid gladiator?
Τύχης αἴτιαμα.	Fati querela.
Τί γυνή;	Quid mulier?
Οἰκεῖον ἀγόρειον.	Domeſticum nundinum.
Τί φθόνος;	Quid invidia?
Ὑπεροχή.	Exuperantia.
Τί γονεῖς;	Quid parentes?
Σπέρμα.	Semen.
Τί ὥριμον;	Quid maturum?
Χείμασις.	Tempeſtivitas.
Τί ἀκριβές;	Quid certum,
Ἀλήθεια.	Veritas,

Τί ὅλον;	Quid totum?
Διαβολή.	Crimen.
Τί μισητόν;	Quid odioſum?
Ψεῦδος.	Mendacium.
Τί εὐτυχία;	Quid felicitas?
Καιρός.	Tempus.
Τί ἀθῷον;	Quid innocentia?
Καλὸν ἐνθύμημα.	Bona cogitatio.
Τί νόμος;	Quid lex?
Ἀνάγκη.	Neceſſitas.
Τί ἐπιείκεια;	Quid quietum?
Εἰρήνη.	Pax.
Τί φιλία;	Quid amicitia?
Καλοκἀγαθία.	Benivolentia?
Τί ἔχθεια;	Quid inimicitia.
Φθόνος.	Invidia.
Τί ἡμέρα ἑορτή;	Quid dies feſtus?
Πρᾶγμα.	Cauſa.
Τί θάνατος;	Quid mors?
Διάλυσις.	Solutio.
Τί ἰατρική;	Quid medicina?
Εὐχρηστία.	Commoditas.
Τί πιστόν;	Quid fidele?
Γῆ.	Terra.
Τί ἄπιστον;	Quid infidele?
Θάλασσα.	Mare.
Τί ἄπληστον;	Quid avidum?
Κέρδος.	Lucrum?
Τί κοινόν;	Quid commune?
Φῶς.	Lux.

Τί

Τί ἀκοινώνητον;	Quid ſine ſocio?
Βασιλεία.	Regnum.
Τί κάλλος;	Quid pulchritudo?
Φυσικὴ ζωγραφία;	Naturalis pictura.
Τί φωνή;	Quid vox?
Πνεῦμα.	Spiritus.
Τί δύναμις;	Quid virtus?
Ἔνδοξον ὄνομα.	Glorioſum nomen.
Τί ἁλιεύς;	Quid piſcator?
Ἰχθύων σκοπευτής.	Piſcium ſpeculator.
Τί ἥλιος;	Quid Sol?
Οὐράνιος ὀφθαλμός.	Cœleſtis oculus.

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΦΡΟΝΙΜΩΝ.

RESPONSA SAPIENTUM.

Πρῶτον ἐπηρώτησεν ὡς αὐτῷ δόξειε πλέονας εἶναι τοὺς ζῶντας ἢ ἀποθνήσκοντας;

Primum interrogavit, Utrum ei videretur, plures eſſe vivos aut mortuos?

Οὗτος εἶπε ζῶντας. ἀνάγκη γάρ ἐστιν τοὺς ὄντας πλείονας εἶναι τῶν μὴ ὄντων.

Is dixit vivos, neceſſe enim, qui ſunt, plures eſſe quam qui non ſunt.

Δεύτερον ἐπηρώτησεν, πότερον μείζων εἴη, γῆ ἢ θάλασσα;

Secundo interrogavit, Utrum major eſſet, terra aut mare.

Ὁ δὲ εἶπεν, Γῆ. καὶ γὰρ ἡ θάλασσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστιν.

Is dixit, terra: Nam & mare ſuper terram eſt.

Τῷ τρίτῳ ἐπηρώτησεν, τί τερατωδέστερον δοκεῖ εἶναι τῶν θηρίων;

Tertio interrogavit, quod monſtruoſius eſſe videretur beſtiarum?

Ὁ δὲ εἶπεν, Ὃ οὐδεὶς ἐπίσταται.

Is dixit, Quod nemo ſcit.

Τῷ τετάρτῳ ἐπηρώτησεν. διὰ τί μάχεσθαι συμβουλεύοιεν;

Quarto interrogavit, Quare pugnare conſiliarentur?

Οὗτος εἶπεν, Ἵνα καλῶς ζώσοιεν, ἢ ἰσχυρῶς ἀποθνήσκοιεν.

Is dixit, ut bene vivant, aut fortiter moriantur.

Τῷ πέμπτῳ ἠρώτησεν, Τίς πρῶτος ἐγεννήθη νὺξ ἢ ἡμέρα;

Quinto interrogavit, Qui primus natus eſt, nox aut dies?

Ὁ δὲ εἶπεν, νύκτα μίαν πρότερον ἢ ἡμέραν.

Is dixit, noctem unam ante diem.

Τῷ ἕκτῳ ἠρώτησεν, τί ἂν τις ποιῶν γλυκὺς γίνεται;

Sexto interrogavit, Quid aliquis faciendo dulcis fiat?

Οὗτος εἶπεν, ὃ οὐ δύναται ἄλλος ἄνθρωπος ποιεῖν.

Is dixit, Quod non poteſt alius homo facere.

Τῷ ἑβδόμῳ ἠρώτησεν, Τί ἂν τις ποιῶν, ἀγαθὸς καὶ καλὸς γίνοιτο;

Septimo interrogavit, Quid aliquis faciendo bonus fiat?

Οὗτος εἶπεν, εἰ ὁ δυνατὸς ὢν, οὐδενὶ φοβερὸς εἴη.

Is dixit, Qui quum potens eſt, nemini metuendus eſt.

Octa-

Τῷ ὀγδόῳ ἐπηρώτησεν, πότερόν ἐστιν στερεώτερον, θάνατος ἢ ζωή;

Οὗτος εἶπεν, ζωή.

Ἐννάτῳ ἐπηρώτησεν, Ἕως πότε καλή ἐστιν ἡ ζωή;

Οὗτος εἶπεν. Ἕως ἂν λογίσονται χρήσιμον εἶναι.

Octavo interrogavit, Utrum eſſet firmius, mors aut vita?

Is dixit, Vita.

Nono interrogavit, uſque quamdiu bona eſt vita?

Is dixit, Donec arbitrentur utilius eſſe.

FINIS.

JACOBI J. F. F. GRONOVII

N O T Æ

AD

GRÆCAM

ENCHIRIDII

PARAPHRASIN.

JACOBUS J. F. F. GRONOVIUS

LECTUROS.

QUum intellexiſſem in nova hujus paraphraſeos editione caleſieri typos, facile ſtatim paſſus ſum me adduci, ut ad ornamentum ejus pariter ac ſolatium Christianæ rei hæc, quæ vides, evulgarem; & quibus hactenus ipſe ſolus fruens, frequenter uberrimo Medicææ erga Muſas Liberalitatis theſauro amantiſſimas gratias agebam, nunc confeſſio iſta duplicaretur, tuque particeps & conſors factus eodem plauſu magnifica illa ſcrinia proſequereris. Id quanquam tunc, ut dico, ſtatim conſtituerim, ipſum tempus interea fecit, ut promiſſionem iſtam meam nunc res multo promptius ſequatur, poſtquam paucis diebus, conferentibus operas Amſtelodamo ac Franekera, vidi eandem paraphraſin prodiiſſe cum quibusdam Arriani

R 4 ſcri-

ſcriptorum ſtuſtis ex recenſione neſcio cujus Capniæ. Eam recenſionem ſic ibi inſtitutam animadverti, ut nihil occurrat, quod impenſam vel emptoris vel typorum mereatur; nihil, quo appareat illum recenſentem vel minimum publico voluiſſe benefacere, vel operæ ſuæ ſubſidio, lectionis, quam inſtitues, ſcopulos amovere & explanare voluiſſe: denique nihil ibi niſi recoctam bona fide olidiſſimam cramben & meram loci ſui infamiam. Quum enim hæc ipſa, quæ cum ſumma voluptate noſtra collegimus, recognoveris, quot capita dices ab illo male ſedulo parario vel lecta unquam vel intellecta? vel etiam judicio aut Chriſtianæ pietatis aut Græcæ literaturæ dotibus polito recenſita? Sed hanc negligentiſſimam vanitatem ipſa hæc declarabunt. Arriani Tactica qualem ipſius recenſionem ſenſerunt? Videbis non longe ab principio vertiſſe Schefferum. *Sunt autem omnia illa ſcripta nunc quidem minus utilia, quippe in eorum facta uſum, qui jam tenent artem, atque ideo vocabula quoque armorum quorumlibet & acierum velut vulgo nota, commemorare omiſerunt, quæ nunc niſi exponantur, penitus ſunt incognita.* Non appoſui Græca; quoniam non id agitur, an Græcorum peritiam recenſor iſte habeat: immo an non indicium dederit hominis mente manci & meliore parte imminuti. Eas enim, Lector,

&

& crede talia ſcripſiſſe Arrianum. Quare quæſo id de ſuo tempore magis adfirmaret Arrianus, quam omnibus de ſeculis ante ipſum? Quod ſi jam Græca inſpicere placet, an ullum ibi ſignum diſtincti temporis exiſtit? Rurſum invenies de enomotia capite 10. (ſed ſic quoque inſaniam ille ſuam prodere debebat omittendis illis diſtinctionibus per capita, quæ rite ſapienterque appoſuerat Schefferus.) οἱ μὲν γὰρ ἄλλο ὄνομα τῷ λόχῳ εἶναι τοῦτο. Interpretantur illi, *quidam putant aliud quid ſignificare quam ordinem.* Quid? an mirum eſt pueros nos notaſſe non aliud Græca velle & indigetare, niſi quibusdam ἐνωμοτίαν vocabulum par vocabulo λόχος, & idem illi ſignificare? Nam aliud quid quam λόχον ſignificare etiam volunt illi, qui partem ejus quartam cenſent, atque ita plane evanidum erit hoc comma. Invenies cap. 9. μηκῦναι τὸ πρόσωπον verti ab iſtis *ſive contrahatur frons.* Invenies cap. 17. Synaſpiſmum illic deſcribi ἐπειδὰν εἰς τοσὸν δὲ πυκνῶσιν τὴν φάλαγγα. Agnoſcis Græca. Et hoc ab recenſentis perfidia, quum Schefferus ediderit ἐπ' ἂν, unde legendum erat, ἐπὰν εἰς τοσόνδε πυκνώσῃς τὴν φάλαγγα. Invenies illic inſignem cauſam, cur ἐπιστάται poſt λοχαγὸν debeant eſſe δεύτεροι κατ' ἀρετήν, ſic ab Arriano reddi. ἤδη δέ τις καὶ μάχαιρα τοῦ ἐναντίου ἐφικέσθαι ἐδυνήθη, ὑπερενεγκὼν ὑπὲρ τοῦ ἔμπροσθεν τεταγμένου τὴν πλη-

γήν. Non quod hæc ſit unica ratio, ſed ſecunda ex tribus, cui tertia deinde ſtatim ſubnectitur, καὶ πεσόντος ἡγεμόνος ἢ καὶ τρωθέντος ὡς ἀπόμαχον γενέσθαι, προπηδήσας ὁ πρῶτος ἐπιστάτης εἰς λοχαγοῦ τάξιν τε καὶ ἀξίωσιν καθέστη. Sed has duas egregias & multum ſane diverſas rationes illic ſtolidiſſime confundi & ſic verti videbis. *Quod ſi accidat quem gladio ab adverſariis feriri, poteſt illato ei, qui ſtat ante ipſum, vulnere & vel cadente præfecto ſuo vel vulnerato & inutili facto ad pugnam procurrere Epiſtata primus.* Quam procul ab mente Arriani! quam prorſus hanc eſſe Græca dictitant. *Jam quoque aliquis* (eorum epiſtatarum) *gladio ferire hoſtem invadentem poteſt, ſuper & trans eum, qui anteſtat, plagam perferens. Rurſum quoque cadente duce aut etiam ſic vulnerato, ut pugnæ amplius intereſſe nequeat, proſiliens primus epiſtata in ducis loco ac dignitate ſe collocare poteſt.* Sed hos fœdiſſimos portenti iſtius ex Friſia nævos, & ſtigmata hodiernorum typorum, nihil fere niſi revomentium ea, quæ ſæpius cantitata ſunt, illic quodcunque cujusvis folii latus demonſtrat adeo multipliciter, ut pigeat pudeatque. Id ut in hac paraphraſi caverem, & appareret novæ editionis pretium, hæc & quæ ſequuntur, ſcripta crede, Lector, & Vale.

Quod at titulum attinet, Caſaubonus contra Barthium occœcatus pugnat & plane in tene-

tenebris, quippe non videns, quod prorſus illi videndum erat. Nam quæ ſcribendi ratio eſt ὑποθῆκαι ἐς ὑπόθεσιν? Utrum gentiles priſci ſic loquebantur, an Chriſtiani? Quidni ὑποθέσεις εἰς ὑποθήκην? Equidem mihi ſemper viſæ ſunt aliunde acceſſiſſe voces illæ Ἐπικτήτου τέχνη ἀνθρώπων διορθωτική, quale genus titulorum non eſt antiqui decoris; nunc vero auctoritatem meam fulcit egregia membrana Medicæa, quæ hinc demum incipit & correctiſſime exhibet Ὑποθῆκαι ἃς εἰς ὑπόμνησιν ἑαυτῶν &c. Negari utique nequit hæc omnia eſſe convenientiſſima. Quoties enim in his non occurrit μέμνησο? & ſecum loquens format ſibi ſcrupulos ex vita tunc quotidiana venientes, & ſibi conſilium præbet. Itaque ego cenſeam ut poſthac quidem inſcribatur hic libellus non Παράφρασις ἐγχειριδίου, quod plane alienum hinc vocabulum eſt, ſed ἐγχειρίδιον χριστιανῶν. Prorſus enim eſt ipſum enchiridion, ſed ad Chriſtianam modo diſciplinam formatum. Et quid illud ſignificet, jam clare explanat hæc largior interpretatio, quam reſtituimus.

CAP. I.

Μέμψη θεοὺς καὶ ἀνθρώπους] Miror gloriari auſum bonum virum, ab ſe correcta quæ ſatis obvia cuivis & manifeſta. Quæ Chriſtiana auris non offendit ad hæc gentilia? Emenda

ocius

ocius θεὸν, ut vere in Mſ. Sed & habebat idem μέμψῃ καὶ θεὸν καὶ ἀνθρώπους, nec cauſa eſt cur in tam tenui abiiſſe credatur ab Epicteto. Mox etiam οὐδείς σε ἀναγκάσει.

CAP. II.

Ἑαυτῷ ἐπιμελεῖσθαι] Imo ἑαυτοῦ, ut cap. 17. θατέρου ἐπιμελούμενον, ubi prave vulgo θάτερον.

CAP. III.

Φαντασίαν δεικνῦσα] Mſ. ἐπιδεικνῦσα. & mox ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὴν δοκίμαζε, plenius & planius, haud dubie; ne ſit neceſſe cum Merico vertere *rem ad has regulas exige*.

Μὴ περιπεσεῖν ἐκείνῳ ὃ ἐκκλίνεις] Verius & ad cuſtodiam Græciſmi ſuavius Mſ. ᾧ ἐκκλίν. Sic enim ſolent. Etiam noſter c. 36. περιπίπτῃς οἷς ἐκκλίνεις. Mox idem καὶ ὁ μὲν ὀρέξεως ἀποτυγχ.

CAP. IV.

Ἐὰν δὲ μόνα] Retinet Mſ. ex Epicteto ἐὰν μὲν οὖν μόνα. nec fuit cauſa mutandi. Saltem debuerunt ἐὰν δὴ μόνα. Sed & mox περιπέσῃς. Iterum καὶ τὴν ὄρεξιν δὲ ac denique τῶν τε ἐφ' ἡμῖν.

CAP. V.

Ὅτι φύσιν ἔχουσα] Imo ἔχουσαν, ut recte Mſ.

Id

Id vere Græcum eſt, non alterum: & paſſim ſic occurrit.

Cap. VI.

Παῤῥησίας πλέον σȣ μετέχοντας] Mſ. πλείονός σȣ.

Cap. VII.

Καὶ τοῖς μάρτυσι] Tanquam ſoli ſic κατ' ἐξοχὴν dicti Chriſtianos exemplis ſuis animaſſent. Præclare Mſ. καὶ τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς μάρτυσι δεινὸν ἂν ἐφαίν. Sed & mox pleniſſime ὅταν ȣ̓̃ν ἐμποδιζώμεθα ἢ ταρασσώμεθα ἢ λυπώμεθα. Etiam ſtatim αἰτιασώμεθα ἀλλ' ἢ ἑαυτȣ́ς.

Cap. IX.

Σὺ δὲ ὅταν λέγῃ] Immo λέγῃς ex Mſ.

Ἐπὶ σῶν ἀγαθῶν σεμνύνῃ] Et cur ita? Certe ex præcedentibus potuit apparere ſatis legendum eſſe ἐπὶ σῷ ἀγαθῷ σεμνύνȣ.

Cap. X.

Ψιμάδας συνάξαι] Quam vana eſt hariolatio Caſauboni pro voce corrupta ponentis ψεκάδας? Quid igitur? an & Cicero ab Romanis illis ſcribit ſtillas guttaſve madoris cujuſcunque lectas? Nam quomodo ea vox interpretatur *umbiliculos?* Tædet talia vulgari ab eruditis. Sed & putet omnis ille locus. Quis enim

enim dixit aut ſupponit, eos qui aquatum exire jubentur, cochleas in tranſitu legere? Dicit *nihil vetat*? imo vetat publica ſitis, vetat tempeſtas, vetat edictum imperantis. Ne dicam ſtulte ſubductum navigium dici καθορμισθέν. Quin omnia ſic reſtituenda: τοῦ πλοίου καθορμισθέντος ἐξέλθοις ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργον ἔτι κοχλίδας ἀναλέξασθαι, ἢ ψηφίδας συνάψαι. hoc eſt, *navigio in ancoris quieſcente ſit ut exeas aquatum, interdum quoque obiter conchas aut lapillulos corradas.* Sunt enim duo diverſa & diverſis temporibus agi ſolita, prout vel res jubet, vel occaſio invitat. ψηφίδες paſſim ita appellantur. Lucianus in Timone. οὐδὲν τιμιώτερον τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων. In dialogis marinis Arethuſæ ὕδωρ ἐπιπρέπει ταῖς ψηφίσιν. In Reviviſcentibus dicit Parrheſiades, ἀργύρειον οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων διαφέρον. In Paraſito dicit paraſitus ita ſe cenſere de auro, ὡς οὐκ ἄν τις οὐδὲ πρὸς τὰς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδας ἀμελῶς ἔχοι. Suidas in βροντή. Et omnis hæc reſtitutio beneficium eſt membranæ Mſ. quæ etiam deinde clarior, μή τι ὁ κυβερνήτης σε καλέσοι· κἂν καλέσοι, πάντα &c. Et tempus & repetitio haud dubie ſunt genuina. Alterum ſic habes cap. 45. εἰ δέ ποτε καιρὸς καλέσοι. De altero ne quid celem in ipſo Epicteti enchiridio Mſ. ſic ſcriptum inveni cap. 12. μή τοι σε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ. κἂν καλέσῃ, πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι.

Ἐὰν

Ἐὰν δέδοται] Nihil eſt, & ex Mſ. repone διδῶνται.

Ἀνάγκη τοῦτο πείσεται] Suavius in Mſ. ἄκων ἀνάγκη τ. π.

C A P. XII.

Εὑρήσεις γὰρ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον] Sine cauſa non veteres, ſed nuperi Chriſtiani cedere loco ſuo juſſerunt voculam αὐτὸ prorſus ante tertiam vocem nunc quoque inſerendam, ut in ipſo Epicteto. Quod addit Mericus, *qui non corpus, ſed animus es*, utrum non magis redoleat arrogantem ex ethnicis philoſophum, an pie Chriſtianum; utrum eo reſpectu & contemplatione Chriſtiani præpoſuerint curam animi, ac non potius alio, judicent alii. Ego certe hanc mantiſſam temere his adſutam plane non deſidero. Immo nec hilum huc facit, nec prodeſt argumento, quod hæc perioche inculcat.

C A P. XIII.

Ζήτει τὴν δύναμιν] Mſ. τινὰ δύναμιν.

Νικητὰς τῶν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ περιβαλλομένων] Quis credat Caſaubonianum nomen eſſe, à quo locus hic adſpici potuit quaſi rite recteque Græciſſans, quum ſit abſurdiſſimus? lege ex Mſ. optimo νικητικάς. Sed & ibidem ὑποβαλλομένων. Quod hic rejectum infra invito

vito Mſ. libro intruſerunt, ubi plane locum non tuetur.

Ἐὰν γυναικὸς πρόσωπον πειράσῃ σε] Mſ. clare habet πειράσης. An non manifeſtum indicium nunc quoque ſcribi debere πειράσῃ σε, ut mox προσφέρηται?

CAP. XIV.

Διὰ τινός σε ὁ θεὸς ἀπῄτ.] Mſ. διότι σε, etſi vulgato ſuus ſit honor. Sed deinde quoque Mſ. ᾧ δέδωκε, non ὃ δέδωκε.

Εἰ γὰρ ἀληθῶς ὀρίζῃ] Plane id ferri nunc nequit, etſi ad eundem modum verſio; quæ tamen bene habet ideo, quia ſequens φέρε alio modo extulit. Huic Græca quoque conſentire debent. Id ut fiat, corrige ex Mſ. ὀρίζεις. Non enim jam de Jobo amplius, ſed ſecum ipſe agit.

Φέρε οὖν δὲ καὶ πράως τὸ βούλημα] Mſ. φέρε οὖν δεσπότου καὶ. Et mox οὗτος γὰρ νόμος δούλῳ. Itemque ὡς ἀλλοτρίων, ὡς οὖν ſine copula.

CAP. XVI.

Καὶ οἷος εἶ μακροθυμεῖν] Vertit ſane Mericus *& patientiam quanta opus eſt ſuperare tibi confidis.* Concedo Latinitatem. Quid de tota hac perioche agetur? an patientia & ἀπάθεια ſunt eadem? Deinde quare ei cui ſuperat jam patientia, dat conſilium ad ſe muniendum?

dum? Id plane tali jam præparato & confidenti ſupervacuum, ut prorſus etiam ipſum verbum μακροθυμεῖν, quod in optima membrana non exſtat. Verte. *Sed comparare tamen* (ſcil. ſervum & opes) *ſtat tibi ſententia, & potes.* Ergo quia ſic utique vis, hoc faciens præmuni te, *incipe ab minuſculis.*

Ἀλλὰ μὴν μὴ οὕτως ἔσαι αὐτῷ καλῶς] Nihil intellectum Caſaubono. Vertit, *neque vero ei tam bene ſit.* Quid audio? an *ſit* notat ἔσαι? Ego didicerim ἔσω, & palam illud erroneum. Diſtinguendus aliter hic locus. ἀλλὰ μὴν μὴ οὕτως ἔσαι αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ᾽ ἐκείνῳ ᾖ τό σε ταράττεσθαι; *Quid igitur? an ita bene cum eo agetur*, ita potens ac validus ille erit, *ut in ejus poteſtate ſit futurum, te commoveri?*

Εἰ δὲ τούτων ἀπήλλαξαι] Fatetur Caſaubonus ita ſe feciſſe, intelligens τὰ ἴδια ἁμαρτήματα, quum apographum haberet τοῦτον. Hæc ut ingenua, ſic prorſus ἄκαιρα. Ubi enim illa invenias in hac perioche, ut ad illa formes conſtructionem relativi? Nos etiam ita in Mſ. invenimus, niſi quod illic erat εἰ δὲ καὶ τοῦτον & ſtatim vidimus legi debere εἰ δὲ καὶ τούτου, ſcilicet τοῦ κατανοεῖν, τὴν σεαυτοῦ δοκόν. Statim habet Mſ. οὕτω πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ παιδὸς ἔρχου.

CAP. XVIII.

Τὰ μὴ ἐπί σοι * θέλης εἶναι] Mſ. clare τὰ μὴ ἐπί σοι, ἐπί σοι θέλεις εἶναι, nec dubi-

 tan-

tandum de hoc; quin verum ſit. Et mox, ἠλίθιόν ἐστι ἐνθυμῆ.

CAP. XXI.

Ὡς ἐν συμποσίῳ οὕτω δεῖ] Mſ. ὡς ἐν συμποσίῳ σε δεῖ

Συγκληρονόμος ἀναδειχθήσῃ] Mſ. συγκληρονόμου Χριστοῦ ἀναδειχθήσῃ, quod omnino admittendum.

CAP. XXII.

Ἐπὶ πένθει ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου ἢ ἀπολωλεκότα χρήματα] Inſignis captatio variatæ conſtructionis: modo tamen conſtet ita ſcripſiſſe. Nam Mſ. ſimpliciter, ἐπὶ πένθει ἀποδημοῦντος τέκνου ἢ ἀπολωλεκότος χρήματα. Quam ſcripturam plus vice ſimplici interpretari queas.

Καὶ διὰ τοῦτο οὕτως θλίβεται] Mſ. καὶ, οὐ διὰ τοῦτο οὗτος θλίβ. Egregie quidem.

CAP. XXIII.

Εἰς ἣν σε ἔστησεν] Mſ. ἔκτησεν.

CAP. XXIV.

Εὐοδωθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ] Mſ. ὠφεληθῆναι ἐξ αὐτοῦ.

CAP. XXVI.

Ἦ μέγα δυνάμενον] Vox media abeſt ab Mſ. Et mox μακαρίσῃς & ταλανίσῃς.

Μόνον θεῷ ἀνακεῖσθαι] Mſ. μόνῳ, ut cap. 30. τῶν τῷ θεῷ μόνῳ ἀνακειμένων. cap. 62. ἄσκει δὲ σεαυτῷ μόνῳ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω. Unde & cap. 58. σεαυτῷ δὲ μόνῳ πρόσεχε, non obedio exemplari Mſ. in quo ibi eſt μόνον.

CAP.

CAP. XXVII.

Καὶ ὃ τὸ συναρπαθῆναι] Umbras perſequitur bonus Mericus, ſuſpicans, accuſans monachos, mutans; plane ipſe vel febricitans, vel in ſomnia delapſus. Lege ex Mſ. καὶ πειρῶ μὴ συναρπασθῆναι. Reliqua ut in ipſo Epicteto. Sed & paulo ante ὅτι σὴ ὑπόληψις.

CAP. XXIX.

Παρασκευάζει αὐτόθεν] Sic habet Mſ. ut eſt etiam in Epicteto. Et cur ab aliis Chriſtianis antiquis omiſſum cenſebimus?

CAP. XXXI.

Ἢ πρὸς ἄλλον ἐπὶ χειροτονίαν ἐλθεῖν] Quam prave intellecta ſint hæc verba, ſatis patet ex ineptiſſima verſione. Ergone electiones aut conſecrationes ſacerdotum in aliena domo celebratas ita ille novit? Præclare Mſ. ἢ πρὸ ἄλλων ἐπὶ &c. Id prorſus deſideratur.

Ὃν ἐν μόνοις δεῖ με εἶναι] Prima vocula prorſus eſt ſupervacua, nec habet Mſ.

Εἰ δὲ ὑποβάλλει] Sic Mſ. & plana ſunt omnia.

Ἂν μὴ ἔχει αὐτὸς] Mſ. ἂν μὴ ἔχῃ αὐτός.

Τηρῶν ἐμαυτὸν] Vox prior non eſt in Mſ.

Ἀλλ' ἐνοχλοῦσιν οἱ λογισμοὶ] Mſ. ἀλλ' ἐνοχλοῦσί σοι οἱ λογισμοί. Et ſequentia. λέγοντες, τοῦτο εἰ μὴ στέρξωμεν.

Λέληθε δὲ τοὺς πολλοὺς] Mſ. τοῖς πολλοῖς.

Οὐδὲ γὰρ εἰς τοῦτο ἔταξας ἑαυτὸν] Mſ. οὐδὲ γ' ἀφέταξας σεαυτὸν εἰς τοῦτο, οὐδὲ τοῦτο ἐπηγγείλω.

S 2 Nec

Nec quicquam in ſequentibus aut deeſt aut mutari debet.

Μὴ τέτων ὄντων] Imo ὄντες ex Mſ.

Τούτων ἐδὲν σοι προσήκει ζητεῖν] Mſ. τούτων ἐδενός σε προσήκει ἐπιζητεῖν. & mox δι' ὧν ἐπαγγείλω πληρώσεις. Poſtea Mſ. τέως μὲν ἐν ἔτως ὁ λογισμός.

Εἰ δὲ ὅτι οὐ δύνασθαι ποιῆσαι] Locus male intellectus & infeliciſſime verſus, quem egregie ex Mſ. reſtituo minima ope εἰ δ' ὁποῦν δύνασαι π. Paulo ante Mſ. idem, λείψει αὐτῇ καὶ χαλκεύς.

Αἱρμώττειν λέγοντες] Mſ. ἁρμώττειν σοι λέγοντες. & mox, εἴκειν εὐχαριστοῦντά σε ἐν τῇ τάξει. itemque ἠξιώθημεν, quod unde in interpretatione poſuit Caſaubonus? Deinde ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἦν.

CAP. XXXII.

Incipit ita: Εἰ προετιμήθη ὅτι ἔτυχεν] Mſ. ὅτι τέτευχεν, & mox τὸ τυχεῖν. Temere hic autem interponuntur aſteriſci, quum ſententia plena ſic ſit efferenda. Si vero mala (ſcil. ſint illa, nempe cœnas captare divitum, ſalutari, adhiberi, hoc eſt, ſi non niſi per indignas & malas artes adquiruntur) ſcias fieri non poſſe, ut non eadem faciens ad acquirendas res quæ ſunt extra poteſtatem noſtram, tamen paria iis qui talia faciunt, nanciſci queas.

Ο' μὴ παραπέμπων] *Qui non adſectatur.* Credo

Credo videlicet inſtar præſidiarii militis aut claſſis, ne quid mali patiatur. Hi enim Græcis dicuntur παραπέμπειν. Immo προπέμπων ex Mſ. hoc eſt, deducens velut anteambulo. Id erat conſpicuum in urbe & adulationibus.

Ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει θείδωκας] Enimvero hic locus erat ſignandus aſteriſco. Quæ ſodes hæc comparatio eſt? *ut lactucas habet ille, ſic tu obolum, quem non dediſti.* Quis eſt ille qui habet lactucas, & quicum comparatur ille, qui obolum non dedit? Haud dubie quia nemo alius præcedit, ille qui lactucas emit. Jam certe nulla eſt in eis comparationis gratia: immo nec eſt dicenda comparatio. Sic magno ulcere obſcuratur ſuavitas ſcriptoris, quam ſic ope Mſti repono, deletis primo vocabulis ἔχειν τὰς, quæ nullæ ibi leguntur. Dein mutata diſtinctione ſcribo. Μὴ οἴου ἔλαττον ἔχειν ἐκείνου. ὡς γὰρ ἐκεῖνος θείδωκας, οὕτω καὶ σὺ τὸν ὀβολὸν οὐ δέδωκας. Hoc eſt, *Ne cenſeas minus te habere quam illum* (non qui compararit lactucas, ſed qui vendit, cui obolum vel adulationum indecoras blanditias porrigere debes.) *ſicut enim ille lactucas, ita tu quoque obolum non dediſti.* Deinde rurſum Mſ. ὅσου πωλεῖ τὸ δεῖπνον. ἐπαίνου πωλεῖ &c.

Εἰ ἐκείνου ἐπιθυμῶν * βούλει] Nonne rem magnam præſtitit Mericus, dum ſive volente ſive invita Minerva voluit utique & interpretari locum & ex ingenio ſupplere? Videa-

mus. Putat rem planam eſſe, ſi modo legatur μὴ βȣ́λῃ, & huc quoque vergit interpretatio. Sed quam ingrate & incondite illa? *ſi convivii cupidus & tamen iſtius particeps fieri.* An non enim prorſus eadem? & quo iſta tam parvo ſpatio repetitio? Longe illi iſte corrigendi ſpiritus, & aliter prorſus, etiam ultra quam credas eleganter, ab auctore ſcriptum docet Mſ. unde ita ſupplendus hic locus. εἰ ἐκείνȣ ἐπιθυμῶν βȣ́λῃ ταῦτα περιέσθαι, δὸς καὶ λήψῃ· εἰ δὲ ταῦτα θέλεις μὴ περιέσθαι, καὶ τȣ̃ δείπνȣ τυχεῖν, ἄπληστος εἶ. Pereximie profecto. Tu vertes. Mox plane Mſ. τί ἕξεις ἀντὶ τȣ̃ δείπνȣ.

Ωὖ αὐτὸς ἤδη] Mſ. ἤδει. Mox pro illis κἂν κακὰ etiam κἂν καλὰ.

Τὸ ἀνθυμακȣ̃σαι] Nimis abiit ab ſe Caſaubonus, dum conjectura nimis quam remota hanc ignoratam vocem ſanare conatur. Unica modo litera mutata ex Mſ. ſcribendum ἀνθυπακȣ̃σαι. Etiam deinde rectius διεγεῖρον & in fine ἐκκόπτοντος.

CAP. XXXIII.

Ἐὰν παιδίον ἄλλȣ ἢ ἀδελφὸς ἢ ἄλλος τελευτ.] Mirifica ſunt illa ἄλλȣ ἄλλος & ingenioſum acceperunt interpretem. Sed recte Mſ. παιδίον ἄλλȣ ἢ ἀδελφȣ̃ ἢ φίλȣ. Sic habuimus cap. 5. ἐὰν ἀδελφὸν ἢ φίλον. Etiam ſupra Mſ. ὅτι τῶν γεγονότων, omiſſo verbo ἐστίν. Poſtea lege ex eodem καὶ ἐπὶ τοῖς ἀπαιδεύτοις. Id Græcum eſt, non vulgatum.

Κα-

Κατηγορῶν] Id vero dubito, an Chriſtiana conſtantia non permittat. Sed videtur interpres aliter legiſſe, ut legi debet, κακηγορῶν, & habet Mſ. Sed & ante legebat idem μήτε παράξῃ λοιδορῶν τὶς ἢ κακηγορῶν. Et ſimiliter cap. 44. idem præfert οἰόμενος ἐκεῖνος ἔργον ποιεῖν κακῶς λέγει, non κακῶς με λέγει. Statim quoque οὕτως σε εὐχερῆ, & in fine, ὅταν θέλῃ ψεύδεσθαι.

CAP. XXXIV.

Πρὸς ἀγαθὸν] Mſ. πρὸς ἀγαθὸν πατέρα. Nihil autem mox deeſt.

Αὐτὸ δὲ τοῦτο χρεωστεῖς] Mſ. αὐτὸ δὲ το. . ἐχρεωστεῖς. Videtur fuiſſe αὐτὸ δὲ τόδε χρεωστεῖς.

CAP. XXXV.

Τήρει τὴν τάξιν] Mſ. τήρει τοιγαροῦν τὴν τάξιν.

Ἐκεῖνος * ποιῆσαι] Lege ex Mſ. ἐκεῖνος ποιήσει, *quid ille ſit facturus.*

Ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι] Verbum poſterius non eſt in Mſ. & deinde ex eodem lege τὴν ἐπιβάλλουσαν σχέσιν. Non aliter loquuntur Græci.

CAP. XXXVI.

Ἀκολουθεῖν ἑκόντα εἰς οἵαν σε βούλεται τάξιν εἶναι] Non eſt prætereundum particulam illam σε non legi in Mſ. unde mihi certum eſt, illos qui infarſerunt Græcarum deliciarum ignaros ſic putaviſſe hæc conſtruenda, ἑκόντα ἀκολουθεῖν εἰς οἵαν τάξιν βούλεταί σε εἶναι, quod perquam foret plebejum, quum ſana ratio Græca longe aliam ſyntaxin poſtulet, nempe ἀκολουθεῖν ἑκόν-

ται εἶναι εἰς οἵαν βούλεται τάξιν. Plane ac ſi verbum εἶναι nullum eſſet. Sic Lucianus tom. 1. pag. 457. ἐδόκουν ἑκόντες εἶναι ἐπιλανθάνεσθαι αὐτῶν. & pag. 652. μηδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἑκὼν εἶναι ἀπολειπόμενος.

Α῎ρης τὸ ἐκ ἐφ᾽ ἡμῖν] Mſ. ἄρης ἀπὸ τῶν.

Προσέχοντα τῷ παραυτίκα ὡς ἡδεῖ] Inſanum hic ſudavit interpres ut juſtam ſententiam abſolveret. Dicit *eis ut maxime jucundis.* An id quoque dicit Græcus auctor? Similiter illa τῷ παραυτίκα vertit, *quæ præſentia ſunt & momentanea.* At ſic Græci uſurpant παραυτίκα atque adeo ipſe S. Paulus 2 Cor. 4, 17. Membrana haud dubie innuit aliud quid latere, præferens παραύγῃ. Neque falli me reor, ſi ſtatuero inde ſcribendum. τῷ παραυγεῖ. Sententia plana & elegantiſſima reſtitutio eſt. Falli dicit eum, qui res ſplendidas & fulgentes & nitore ſuo adblandientes (ut ſunt magiſtratus & προεδρίαι) ambiat, easque captet, ut in quibus dulcedo vitæ reſideat. Sed & egregie reponit Mſ. προστρέχοντα, velut in tenebris currentem & dirigentem ſe ad ea, quæ maxime extrinſecus ſplendentia incurrunt in oculos. Sic habemus cap. 47. λαμπρὰς τοῦ κόσμου.

CAP. XXXVII.

Ε῾κάστῳ προσήκει] Nullam ſingularem vim habet hoc loco vox prior. Nam non hæc magis, quam priora ἑκάστῳ προσήκουσι. Sed in il-

lis

lis omiſit, quia nemo neſcit eum prorſus agere cum genere humano. Inde recte Mſ. eam ignorat.

CAP. XXXVIII.

Μᾶλλον δὲ τὸ θέλημα αὐτοῦ αἰτώμεθα πάντοτε] Præ intempeſtiva pietate inſanivit ille, cujuscunque hæc ſunt verba. Haud dubie is hæc interpoſuit reſpiciens ad formulam nobis ab Servatore noſtro traditam. Sed ex eadem patet hoc illicitum eſſe, neque quum ipſe Chriſtus nobis dictaverit preces de ſanctificatione nominis Dei, de regni ejus adventu, ille poteſtatem habuit inde alicujus unius excerpendi, & præ aliis inculcandi eſſe potius precandum, ut voluntas ejus fiat. Præterea quis ille Græcismus eſt, *αἰτεῖν τὸ θέλημα*, pro *αἰτεῖν ὅτι γένηται τὸ θέλημα*? Plane indignum elegantia hujus libelli. Itaque prorſus inſititium eſt hoc comma, & ſine mora corrigendum judico ex ſanctitate veteris membranæ, *ἢ τῶν ἄλλων τῶν ἐκτὸς αἰτώμεθα, εἰδότες ὅτι καὶ προγινώσκει.* &c. Hujus vero lectionis æquiſſimus eſt ſenſus, ut non ſingulatim opes aut aliud quidquam rerum quæ extra nos ſunt, nec ad nos pertinent, ſed nos incaute & imprudenter ad nos pertinere putamus, ut ſunt omnia corpori inſervientia, rogemus, ſed ut petamus ea nobis indulgeri, quæ Deus ipſe ſciat neceſſaria nobis eſſe, & quibus nos indigere omniſcius ejus oculus conſcius eſt; cui nego-

tio decernendo tenuitas noſtra non eſt. Hæc vero qui leget, quique ut omnes has ὑπομνήσεις, ita hanc quoque ab viris non modo Chriſtianis, ſed haud dubie illo tempore Chriſtianæ Eccleſiæ Doctoribus & luminibus concinnatam eſſe perſuadebitur, ut ſum profecto perſuaſus, quis credet tunc vel Eccleſiam illam, vel Eccleſiæ illius Paſtores vel ipſos precatos eſſe vel credentes juſſiſſe precari panem quotidianum, ut nunc precantur omnes, illum ἄρτον ἐπιούσιον mirificis tormentis & injuſtis ambagibus illuc deflectentes? Hoc certe paragrapho Chriſtiani vetantur precari περὶ τῶν ἐκτὸς, in quibus eſt haud dubie pulcher ille panis quotidianus. Nec temere ſic ſcribitur hoc loco in his memorialibus, ſed plane ſic rurſus definitur modus Chriſtianarum precum in capite LXX. ὃ γὰρ τῷ Θεῷ φίλον, τοῦτο ἡμῖν γενέσθαι αἰτούμεθα. Non vult quia nobis aliquid carum eſt & allubeſcit, quia nos nobis placemus habentes panem quotidianum, ideo id licere precari aut tunc Chriſtianos precatos eſſe innuit, ſed quod ipſi Deo probatur. Negat à nobis definiendas eſſe res, in quas formulam precationis concipere ipſi debeamus, ſed plane jubeamus eas pendere ab bonitate & ſapientia divina. Idem reſpexit quoque ipſe Servator noſter, quum ἄρτον ἐπιούσιον dari nobis σήμερον jubet precari, ut multis probare poſſemus, quod non eſt hujus loci. Etiam mox legit Mſ. κήδεται πάντων.

CAP.

CAP. XXXIX.

Εἰ δὲ ἄλλοι τῶν τοιούτων ἄρξονται] Mſ. τοιούτων λόγων ἄρξωνται & dein, οἷος εἶ.

CAP. XLI.

Ἀπόκρυε] Mſ. ἀποκρούε.

CAP. XLII.

Ὅλως περιέγραφε] Mſ. ὅρω.

CAP. XLIII.

Ἀσκευτέον] Æque perverſe ac in Mſ. ἀσκλητέον, pro ἀσκητέον.

CAP. XLV.

Μηδὲ ἃ ἴδῃς] Mſ. εἶδες, & μάλιστα δὲ ὅσα.
Πολλάκις εἴπῃς] Mſ. εἴποις.

CAP. XLVI.

Εἰς οἰκίας τινων μὴ ἧκε μηδὲ ῥᾳδίως πάρειθι] Tantum diſcrimen eſt inter ἧκε & πάρειθι, quantum inter *veni* & *accede*, quæ ineptiſſime ſibi ſubſtituere potuit interpres. Lege ex Mſ. μὴ εἰκῇ μηδὲ ῥᾳδίως. Nam quod idem hic interpretationem gravat exponendo quaſi voculam τινῶν, ejus gratiam illi facimus. Hæc ſæpe ab Græcis junguntur. Deinde etiam, παρὼν & φύλαττε.

CAP. XLVII.

Ὅτι οὐ μεμυθήσῃ] Mſ. καὶ ὅτι. Etiam ſtatim ἀποσκώψουσι σε οἱ π. item ἃ αἰτεῖς. Deinde ἐγὼ μὲν μεμελέτηκα, ἃ ἥμιν αἴτιος ὑποστῆναι.

CAP.

CAP. XLVIII.

Ἀ'πέςω τὸ σεαυτȣ̃] Præclare Mſ. ἀπέςω τῷ νῷ σεαυτȣ̃. Deinde ἐπισφαλὲς δὲ καὶ τὸ εἰς εὐτραπελολογίαν.

Δωρολογεῖν] Eximie Mſ. γελοιολογεῖν, & ſtatim pro ἀκαιρολογία in eo legitur λακαιρολογία, unde λακερολογία faciendum diximus & probavimus opinor in exercitationibus noſtris de Juda proditore. Habet deinde Mſ. ὅταν οὖν αἴσθη.

CAP. XLIX.

Συγκαταθήσῃ τῇ δοκούσῃ] Mſ. συγκατάθῃ. & deinde λοιδόρησαι. Non expreſſit perſpicue interpres.

CAP. L.

Τοὺς ἐπιπλήξοντας] Et cur non ἐπιπλήξαντας? ita ſane Mſ.

CAP. LI.

Ο'ταν συνεθίσεις τινὶ] Et cur non συνεθίσῃς, ut toties in prioribus, & ſic plane Mſ, qui etiam cap. 52. ἀσχημονήσῃς. at ſtatim παραβάλλῃ, & mox: ἀνεπαχθὴς αὐτῷ φανήσῃ καὶ μᾶλλον.

CAP. LIV.

Οὐ * τ̃ ὀρέξεων] Mſ. ſupplet, οὕτω καὶ ἐπὶ πασῶν τ̃ ὀρέξεων. Igitur & paulo ante auſcultes eidem legenti καθάπερ ἐπὶ ȣ̃ ὑποδήματος, omiſſa adverſativa, quæ locum hîc nullum habet.

CAP. LVI.

Ἐνθυμοῦ οἰόμενος] Mſ. interſerit ὅτι, & recte. Mox etiam τὸ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν.

Ὥσπερ οὖν εἰ μακρόν σε ἔλεγε κονδὸν ὄντα] Imo contra Mſ. εἰ μικρόν σε ἔλεγεν. Et neſcio cur nihil huc attulerit Mericus, quum aliter edens, aliter concinnandam putaverit interpretationem, quæ ſane talis eſt, ut Hylæ ſaltantis μέγαν Ἀγαμέμνονα, & ideo ſublimem ingentemque mentientis reprehenſionem mereatur, utpote qui μικρῷ, quem puſillum interpretatur, opponat procerum, quum κονδὸς non tam videatur procerum interpretari, quam craſſum & corpus denſi fili, tumidum & non gracilem.

Ἀόργητος] Mſ. ἄοργητος. Deinde Mſ. παρ' οὗ ἥκιστα ἐχρῆν.

Ἢ ὅτι τούτῳ οὐκ ἐχρῆν] Mſ. τοῦτον. Mox ἕξιν ἐν σεαυτῷ ποιήσῃς.

CAP. LVII.

Ἐγώ σου λογιώτερος] In Mſ. nulla nota defectus poſt hæc: nec deeſt quicquam. Sed deinde ſic ſupplendum ex ea. ἡ ἐμὴ κτῆσις τῆς σῆς κρεῖττον, καὶ ἡ ἐμὴ λέξις τῆς σῆς κρεῖττον. σοὶ δὲ οὐδὲ κτῆσις οὐδὲ λέξις. Κρεῖττον clare habet Mſ. nec puto mutandum, quum ſic perſæpe mutent Græci genus elegantiæ ergo. κρεῖττον ſcil. πρᾶγμα vel χρῆμα. Patet ſatis, quam perverſe adminiſtraverit omnia Caſaubonus.

CAP.

CAP. LVIII.

Καὶ μὴ ἀ ϛοχάζῃ] Poſt hæc verba non ſequitur diſtinctio talis in Mſ. quaſi novum caput ſuccederet, ſed connexa ſerie ſatis liberaliter omnia ſic integre exhibentur. καὶ μὴ ἀ ϛοχάζῃ. οἷον ἔπιέν τις πολὺ οἶνον· μὴ εἴπῃς ὅτι κακῶς. ἀλλ᾽ ὅτι ἔπιεν. ἐλούσατό τις; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς, ἀλλ᾽ ὅτι ἐλούσατο. ἔφαγε &c. Vides magnam tibi lucem nunc ſplendere, qua penitus caruit Caſaubonus. Quando ſuadebunt Chriſtiana dogmata, ut cui liceat alium ſic accuſare, quaſi biberit multum?

Ἔφαγέ τις πρωῒ ἕτερος] Vox poſterior non eſt in Mſ. In ſequentibus deleto aſteriſco ſcribendum ἐκεῖνον δὲ κακῶς αὐτὸ πεποιηκέναι, illum autem ideo male feciſſe, quia morbus cogebat; per quem illud, quod videtur malum, & ille matutinus cibus in homine vegeto arguendus, excuſatur.

CAP. LX.

Τοῦτο γὰρ ἀπόϛ.] Mſ. τοῦτο καὶ ὁ ἀπόϛολος. In ſequenti capite prorſus Mſ. ἡ ὄντως κατάληψις. tum quoque δυσχερὴς, τοῖς πολλοῖς δὲ καὶ ἄγνωϛος.

CAP. LXIII.

Μὴ κατάξηρον ἐπιδείκνυέ σου τὸ ϛόμα] Quam ridicule auferri ſe paſſus Caſaubonus, dum parem his interpretationem dedit, plane aridiorem iſto ore arido? At quid opus erat habere os aridum, quum poſſet ὑδροποτεῖν? ut præcedenti capite. Corrupta omnia. Et agnoſce

ſce egregiam membranæ Mediceæ opem, quæ legit ἐπιδείκνυε τὸ σῶμα, & in fine ξηρὸς ἦς.

C A P. LXIV.

Θεοφίλȣ ἀνδρὸς] Mſ. θεοφιλοῦς δὲ ἀνδρός. Alius θεόφιλος, alius θεοφιλής. & mox iterum ἀφ' ἑαυτȣ̃ προσδοκᾷν, non ἐξ.

C A P. LXV.

Ως ὄντος ἢ] Mſ. ὡς ὄντος ἢ ὄντος. Et hæc eſt loquutio ſacrarum literarum.

Κἄν τις αὐτὸν ἐπαινέσῃ] Mſ. ἐπαινῇ. Et deinde εἰς ψευδολογίαν ἐμβάλλοντας.

Περιέρχεται] Mſ. παρέρχεται. Et mox ἀνειμένῃ. Deinde ἐνί τε λόγῳ.

C A P. LXVI.

Τῷ τὰ ἀπ' * αὐτῶν] Mſ. τὸ ποιεῖν τὰ ἀπ' αὐτῶν.

Ἐπὶ δὲ τὸ ἐξηγεῖσθαι μόνον σχολάσῃς] Mſ. μόνῳ & priora exeſa ſunt. Tamen hinc patet fuiſſe ἐπὶ δὲ τῷ ἐξηγεῖσθαι μόνῳ. Sic quoque ſtatim Mſ. ἐν τούτῳ μόνῳ διαφ.

C A P. LXVII.

Ἐνθυμοῦ ὁποῖα] Interponit Mſ. δέ.

Παράσχῃ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα] Mſ. παράσχῃ τούτῳ τὰ & omnino melius.

C A P. LXVIII.

Προτίθεσαι] Mſ. προτίθεται.

Ως παρανομῶν ἑαυτῷ ὁ ἀφεὶς] Quid tum erit, ſi legatur ὁ σέβεις, quod ſic tantopere commendat Caſaubonus? Mſ. παρανομῶν ἐν αὐτῶν ἀφεὶς. Immo clare hinc apparet legi oportere ὡς παρανομῶν ἐν αὐτῶν ἀφεὶς. tanquam peccaturus,

rus, ſi vel unum ex illis deſtituas. Sed & ſtatim rectius Φροντίσας.

CAP. LXIX.

Ἐν τῇ ἀσκήσει καὶ προσοχῇ] Egregie Mſ. ὡς τέλειον ποιήσει, καὶ πρὸς ὃ χρή. Et mox καὶ ἤδη πάρεστιν. Tum etiam ἀστεφάνωτον παρέχεται.

Εἰ καὶ μὴ εἶ Παῦλος] Mſ. εἰ καὶ μὴ ὡς Παῦλος.

CAP. LXX.

Ὅπου σου καὶ ὅπως φίλον σοι] Mſ. ὅπου σοι καὶ ὅπως φίλον.

Καὶ προσφιλής] Mſ. plene καὶ θεῷ δὲ προσφιλής. Male paulo ante editur ὡς τις pro ὅς τις.

Εὐχόμεθα] Mſ. αἰτούμεθα.

CAP. LXXI.

Συσκευάζονται] Imo συσκευάσωνται, ut Mſ. & mox χωρήσωσι.

Μὴ φοβεῖσθαι λέγων] Hæc & male duplicantur, & finem harum ὑπομνήσεων plane non decora nec perfecta coronide terminatum eleganter & pie & haud dubie vere replet Mſ. hoc modo: ὁ κύριος, λέγων: μὴ φοβεῖσθε ἀποκτεινόντων ἢ τεμνόντων τὸ σῶμα. τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. Εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

F I N I S.

Lisa & Leonard Baskin

£R5.

MINERVA DORDRACENA.